

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne

RAKENDUSKAVA	Eesmärk	1 (Objective 1)
	Abikõlblik piirkond:	Eesti Vabariik
	Periood:	2007-2013
	CCI number:	2007EE051PO001
	Rakenduskava nimi:	Inimressursi arendamise rakenduskava
SEIRE AASTAARUANNE	Aruande aasta:	Lõpparuanne
	Seirekomisjoni poolt kinnitatud:	10.02.2017

SISUKORD

SISUKORD	2
BRIEF OVERVIEW	5
LÜHENDID	14
1 LÜHIKOKKUVÕTE	15
2 RAKENDUSKAVA ELLUVIIMINE	23
2.1 Olulisemad majandusarengud	23
2.2 Olulisemad probleemid ja riskid	25
2.2.1 Probleemid	25
2.2.2 Riskid	34
2.3 Olulisemad muudatused valdkondlikes prioriteetides, strateegiates ja õigusaktides	40
2.4 Seosed ja mõjud valdkondade üleselt	44
2.4.1 Panus ja seosed Lissaboni strateegia, EL 2020 ja Eesti 2020 eesmärkidega ja riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegiaga	45
2.4.2 Panus ja seosed Euroopa Liidu Läänemere strateegiaga	66
2.4.3 Panus ja seosed horisontaalsete teemadega	68
2.4.4 ESF tegevustes osalevate isikute seire	76
3 JUHTIMIS- JA KONTROLLISÜSTEEMID, JÄRELEVALVE JA AUDIT	79
3.1 Muudatused juhtimis- ja kontrollisüsteemides	79
3.2 Järelevalve	86
3.2.1 Korraldusasutuse ja Makseasutuse järelevalve rakendusüksuse üle	86
3.2.2 RÜde ja RAde järelevalvetegevused	91
3.3 Auditid	95
3.3.1 Projektauditid	95
3.3.2 JKS auditid	99
3.4 Rikkumised, ettekirjutused, tagasinõuded	107
4 SEIRE JA HINDAMINE	113
4.1 KA seiretegevused	113
4.2 Rakenduskava seire	115
4.3 Läbiviidud hindamised	118
5 KOMMUNIKATSIOON	124
5.1 Ülevaade tegevustest ja näited	124
5.2 Hinnang	128
6 PRIORITEETSETE SUUNDADE ELLUVIIMINE	129

6.1 Elukestev õpe	129
6.1.1 Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs	130
6.1.2 Finantsteave	139
6.1.3 ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas	139
6.1.4 Vahendite vastastikune täiendavus ja teise fondi tüüpi kulutused	140
6.1.5 Hinnang prioriteetse suuna elluviimisele	141
6.2 Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine	142
6.2.1 Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs	143
6.2.2 Finantsteave	149
6.2.3 ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas	149
6.2.4 Vahendite vastastikune täiendavus ja teise fondi tüüpi kulutused	150
6.2.5 Hinnang prioriteetse suuna elluviimisele	151
6.3 Pikk ja kvaliteetne tööelu	152
6.3.1 Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs	153
6.3.2 Finantsteave	162
6.3.3 ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas	162
6.3.4 Vahendite vastastikune täiendavus ja teise fondi tüüpi kulutused	164
6.3.5 Hinnang prioriteetse suuna elluviimisele	165
6.4 Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	166
6.4.1 Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs	167
6.4.2 Finantsteave	178
6.4.3 ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas	179
6.4.4 Vahendite vastastikune täiendavus ja teise fondi tüüpi kulutused	180
6.4.5 Hinnang prioriteetse suuna elluviimisele	180
6.5 Suurem haldusvõimekus	182
6.5.1 Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs	183
6.5.2 Finantsteave	189
6.5.3 ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas	190
6.5.4 Vahendite vastastikune täiendavus ja teise fondi tüüpi kulutused	191
6.5.5 Hinnang prioriteetse suuna elluviimisele	191
6.6 Horisontaalne tehniline abi ja tehniline abi	192
6.6.1 Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs	193
6.6.2 Finantsteave	195
6.6.3 ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas	196
6.6.4 Hinnang prioriteetse suuna elluviimisele	197
7 ETTEPANEKUD JA SOOVITUSED	198
LISAD	200
LISA 1. RAKENDAMINE PRIORITEETSETE SUUNDADE LÕIKES	200
LISA 2. RAKENDAMINE MAAKONDADE LÕIKES	201
LISA 3. KUMULATIIVNE FINANTSTEAVE	203
LISA 4. SERTIFITSEERITUD KULUD JA LAEKUMISED EUROOPA KOMISJONILT	204
LISA 5. PAIKVAATLUSTE KATVUS	205
LISA 6. VAIDED	206
LISA 7. MÕJU HORIZONTAALSETELE TEEMADELE	209

LISA 8. ABIKÕBLIKE KULUDE JAOTUMINE SEKKUMISVALDKONDADES	210
LISA 9. TEISE FONDI TÜÜPI KULUTUSTE RAHASTAMISTABEL	212
LISA 10. PROJEKTIAUDITID, JKS AUDITID JA MAANDUSTEGEVUSED	213
LISA 11. RIKKUMISED	222
LISA 12. RISKID JA MAANDAMISTEGEVUSED	228
LISA 13. FINANTSINSTRUMENTIDE KASUTAMINE	251
LISA 14. PEATATUD PROJEKID	268

BRIEF OVERVIEW

This final monitoring report reflects the implementation of the Operational Programme for Human Resource Development (OPHRD) in the period 2007-2013 as a whole. The report contains financial as well as substantive information about the implementation of priority axes and measures. The numeric and substantive information contained in this monitoring report has been presented for the period 01.01.2007 – 31.01.2017 and, for the most part has been presented cumulatively. Parts of the final implementation report are based on the format presented in the EC implementing regulation¹, a list provided by general regulation and European Commission (EC) guidelines on the closure of operational programmes².

The aim of the final report is to give an overview of fulfilment of OPHRD objectives, general progress of the implementation during the programme period, financial obligations undertaken and payments made as well as the results of implemented measures. The report covers first the implementation of the Operational Programme as a whole and then by each priority axis in greater detail. The first part of the report contains a qualitative analysis which covers any significant changes in the context of the Operational Programme, recent developments in the fields of priority axes, risks and problems that have occurred during the implementation, information about observation, auditing, monitoring and evaluation activities across the Operational Programme as a whole and across the priority axes as well as a chapter about communication activities. Chapter 6 gives a more specific overview about achieving the objectives through analysis of substantive indicators, financial progress of the priority axes, individuals who have benefited from ESF, mutual complementarity of resources (and other fund related expenses) and an overall assessment from the implementers by priority axes.

The report has been compiled by leading ministry of the Operational Programme – Ministry of Education and Research (MER) based on the final monitoring reports of priority axes approved by the intermediate bodies and steering committees of the axes and information received from the Managing Authority, Audit Authority and Certifying Authority. The final report was approved on 10. February 2017 by the monitoring committee of the Operational Programme.

In the period 2007-2013 the Operational Programme for Human Resource Development was financed by the European Social Fund (ESF) with **391 517 329** euro, Estonian public sector with **52 642 230** euro and private sector with **17 178 031** euro. Total monetary resource for the Operational Programme is therefore **461 337 590** euro.

At the time of presenting of this report, all 34 measures had been closed, where the volume of approved programmes and projects (volume of commitments undertaken) was 466 135 568 euro or 101% of the total budget, volume of payments made was 466 065 568 euro or 101% of the total budget of the Operational Programme for the period (it was 419 093 341 euro by the end of 2014 or 90.8% of the total budget). By the end of the period volume of commitments undertaken and payments made were over budget due to the private funding being higher than originally planned. Please also see the table with cumulative financial information in Annex 3 of the report which shows the final division of resources, commitments undertaken and payments made by priority axes.

The Operational Programme consisted of five separate priority axes (in addition, there are axes of horizontal technical assistance and technical assistance) which, in turn, were divided into numerous measures – programmes and open application rounds. In total, 34 measures were opened in the OPHRD.

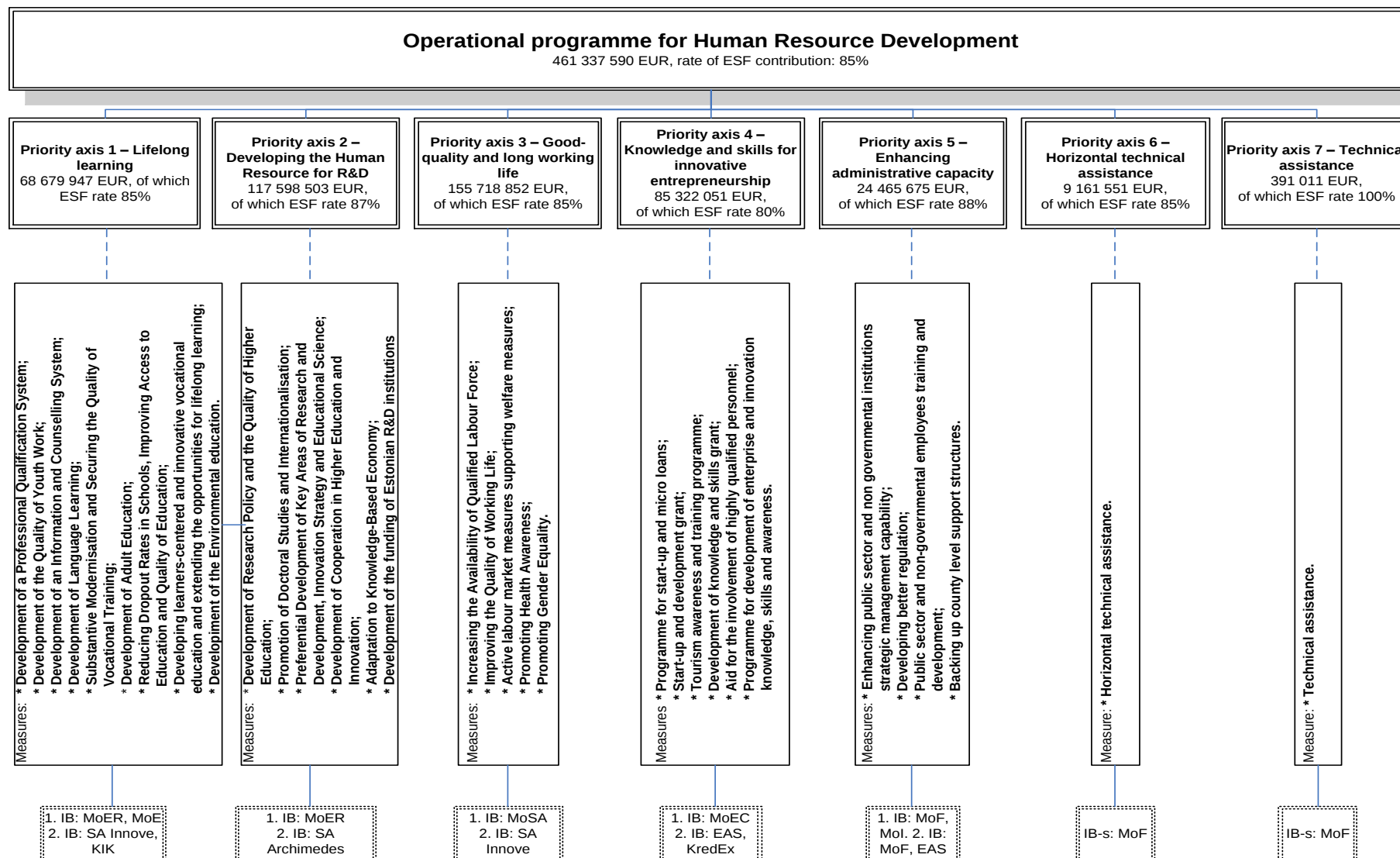
¹ European Commission regulation (EC) no 1828/2006 annex XVIII

² EC guidelines for closure annex:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/guidelines/closure_2007_2013/annexe_guidelines_closure_20072013_et.pdf.

The division of measures per **priority axes** (henceforth **PA**) (please also see the OPHRD chart on the next page which provides an overview of the implementation system and monetary volumes of the priority axes):

- 1.1. **Lifelong learning** – 9 measures
- 1.2 **Developing the human resource for Research & Development** – 6 measures
- 1.3. **Good-quality and long working life** – 5 measures
- 1.4 **Knowledge and skills for innovative entrepreneurship** – 8 measures
- 1.5 **Enhancing administrative capacity** – 4 measures or sub-axes (5 were originally planned)
- 1.6 **Horizontal technical assistance** – 1 measure
- 1.7 **Technical assistance** – 1 measure

Achieving objectives and progress

By the end of 2015, 58 of the 88 or approximately 66% of the indicators had reached the target levels. Out of the 30 remaining indicators, ten had achieved over 80% of the target levels, 15 achieved less and the achievement levels of five indicators were not known.

So, **the clear majority, nearly two thirds of indicators had reached the target levels or exceeded them by the end of 2015.** Problems primarily arise with the indicators which failed to achieve already the 2010 reference levels, that had been set too ambitiously or where the achievement levels were affected by the drastic changes in economic climate halfway through the period. There is also no data about the 2012 – 2015 achievement levels of some indicators which made it difficult to estimate their probable achievement levels at the end of the period.

It must be said that the reference and target level estimates of several OPHRD indicators have been very conservative which is why there were frequent overachievements of target levels. This shows that the true implementation situation or specific volumes of activities or interest in participation in the activities could not be accurately predicted when planning the implementation. The same circumstances have also affected significant underachievement, which is often also affected by unpredictable external factors (e.g. the economic crisis and associated changes in other areas). We can also say that unfortunately not all OP indicators reflect the achievement of the actual objectives of the measures very accurately. Hence, some additional external indicators have been included in chapter 2.4.1 to characterize actual development better in areas that were contributed to. When observing the Operational Programme as a whole, priority axis 4 “Knowledge and skills for innovative entrepreneurship” differs somewhat from the rest, here the achievement of reference and target levels has been most difficult. This axis has the highest number of indicators the target levels of which remained unfulfilled by the end of the period and it may have been reasonable to amend the indicators halfway through the period because of the changed context (see also Ch. 7 “Suggestions and Recommendations”). We must admit that mistakes mentioned above have been a lesson learned when planning the Operational Programme indicators and their target levels for the new, 2014-2020 period. At the same time, overall the Operational Programme indicators have been fulfilled well and the substantive (affected) objectives have been reached.

The objectives of the PA **Lifelong Learning** “Increased participation in lifelong learning according to ability and need” and “Study in general and vocational education is of a high quality, and in accordance with the needs of learners and society” have essentially now been achieved. The amount of adults participating in lifelong learning (main indicator of the axis) has risen to 12.2% and has therefore exceeded the 2013 target level, the rate of young people in the 20-24 age group who have gained at least secondary education was 83.6% (target level 84%). By the end of the period, 17 out of 22 indicators have reached or exceeded their target levels, two indicators have achieved over 95% and three below 75% (of these, in turn, two are “macro indicators” and it is very difficult to influence their achievement levels with the activities of the priority axes). Therefore, we can say that based on the indicators the progress of the axis has been very good. In certain cases, the target levels have been greatly exceeded which leads to the conclusion that the projections made in the planning phase were too modest and the true extent of the activities was not anticipated. On the other hand, however, it can be argued that this means more was achieved with the resources allocated; in some cases, the over-fulfilment of indicators has also helped to implement the sector’s reforms (teacher training). It is inherently more difficult to reach target levels of the (impact) indicators which are more general parameters of the state, its socio-economic situation and its educational system (e.g. percentage of young people with low level of education among the 18-24 age group who are not in education or training) and which are largely dependent on the demographic and other factors. However, it still remains the strategic objective of the educational sector to achieve these.

Fulfilment of indicators for achieving the objectives of PA **Developing the human resource for Research and Development** has been very good – target levels for 11 out of 14 indicators have been fulfilled and 3 indicators have yet to achieve their target levels. Moreover, the achievement level of one (result) indicator is 96% of the target level and the other two remain below 70% of the target level.

The main reason for the good achievement level is the successful implementation of activities contributing most to the fulfilment of the indicators (e.g. DoRa programme and the Primus programme). Also, there are no impact indicators in this priority axis, the fulfilment of which is harder to direct with the ESF measures. It has been somewhat more difficult to achieve the target levels of the result indicators related to the programme „TULE“ as the productivity of further education remained below expectations and unfortunately not all those who returned to higher education completed their studies (the percentage of post-graduates who have completed their studies was still higher). Based on the results of the programme we can point out that when trying to minimize the discontinuing of higher education we should rather focus on preventing the discontinuation since supporting the completion of studies of those students who have already discontinued, is relatively less effective. Therefore, MER has increased contributions to measures preventing discontinuation in higher education.

Achievement of the objective “New generation of scientists and engineers for knowledge-based society is provided” is somewhat defined by an indicator not included in the Operational Programme, “Number of Estonian scientists and engineers”, which has steadily increased in the past few years (see chapter 2.4.1).

Another good impact indicator, representative of good higher education and science, is the share of tertiary graduates in Mathematics, Science and Technology (MST) and engineering, production and construction as a percentage of all tertiary graduates, which has also increased.

14 of the 20 indicators of the PA **Good-quality and long working life** had achieved or exceeded the target levels by the end of the reporting period. All in all, movement was maintained towards fulfilling the indicators of both objectives – “Supply of qualified labour has increased” and “Quality of working life has improved” – and thus achieving the objectives, also there has been no significant under- or over-fulfilment. In the case of both objectives we can note that, as of the end of the period, the activities implemented within this PA have increased employment level by 90 000 qualified workers and have helped to improve the quality of working life (incl. from the gender equality perspective) and this is confirmed by the results and supported by evaluations that have been carried out. Therefore, the objectives can be considered largely fulfilled. The target levels of all output indicators have been achieved or exceeded, the target levels of four result indicators have also been fulfilled. Achievement levels of the result indicators “The percentage of people who have been placed into active recruitment with the help of employment support services of all those who have received this service” remain somewhat more modest (achievement levels are 86% and 83% of the target level respectively). The fulfilment of these has been hindered by the economic slowdown in 2008-2010 and problems relating to transport, but also the fact that only correction of the 2010 interim target level was permitted as part of the amendments to the OP, and not of the final level. At the same time, under-fulfilment remained under 20%.

There are bigger problems with impact indicator reflecting gender equality “The gender segregation of the job market” which, compared to the start of the period, improved very little. Bearing in mind that we are talking about a complicated and deeply rooted problem which is influenced by several factors and the progress of gender equality is a long-term process, the achievement of objectives largely depends on the changing of the society's way of thinking. At the same time, we cannot say that the measure “Promoting gender equality” has not had any positive effect on achieving the objectives. On the contrary, thanks to activities carried out within the framework of this measure several positive initiatives took place which would not have happened otherwise in the current form or level; there is also increased awareness of the problem in society. Thus, it was rather a case of poor choice of indicator since the parameter chosen to measure the results had a very long impact chain.

In the context of the Operational Programme the fulfilment of indicators for priority axis **Knowledge and skills for innovative entrepreneurship** was in the worst situation. Fulfilment levels of only four of the 14 indicators have reached 100% or more of the target level. Fulfilment levels of five indicators remained under 50% of the target level set in the OP. On the one hand, this can be explained by setting overly ambitious target levels during programming (e.g. indicators “Number of enterprises per year that have received mobility support for attracting highly qualified employees”; “Percentage of enterprises that have utilised external consultation services within the past 12 months”) and on the other hand, significant changes in the external

and economic environment and in some cases, poorly chosen methodology for measurement (e.g. the indicator "Increase of innovation expenses among enterprises that have received mobility support" which could not be measured in a planned manner). Consequently, the target levels of many indicators remained formally unfulfilled at the end of the period. At the same time, the objectives of the priority axis overall can still be considered successfully achieved. The problem was not so much with the implementation but with poorly set indicators and changes that have taken place in the economic environment. There has been consistent movement towards all objectives set at the beginning of the period and despite the intervening economic recession the entrepreneurs have been offered measures to start a business and consultation which have largely been free to the enterprise (incl. especially SMEs). Similarly, the County Development Centre network has a great and important role in consulting people about starting a business and creating enterprises, especially in rural areas. The core indicator of the axis, creation of jobs during the whole period, shows that 4,893 jobs were created during the reporting period. Additionally, several initiatives encouraging entrepreneurship and increasing awareness of enterprise have evolved from the activities of the PA (see Ch. 6.4.1 for more details). Overall enterprise activity that characterises the objective of this axis as an external impact indicator has also increased year on year (see Ch. 2.4.1). This indicates that the Estonian people have become more entrepreneurial and an ever-increasing number of people have started to realise their potential as an entrepreneur either alongside with their day job or instead of it.

Fulfilment of objectives and indicators of the priority axis **Enhancing administrative capacity** has also shown good results (seven out of 12 indicators have achieved their target levels, at the same time all output and result indicators had been achieved by 2015 or earlier) and the activities have been relevant.

Moreover, in some instances it has been a case of exceeding the target levels. For example, significantly more research and analysis has taken place and various training programmes developed, a significantly larger number of organisations have altered their management systems to become more efficient. Overfulfilment is caused by much higher level of interest in the activities as well as modest planning. The activities were carried out and the results were broadly in line with expectations.

The impact indicator "Effectiveness of the government sector" achieved its target level in 2011 and 2012 which is why the first objective in the axis "Effectiveness and efficiency of policy formation, and its implementation has increased" can be deemed largely fulfilled, although the achievement level of 2015 remained below the target level. The activities have been effective, several themes have generated wider discussions in society and helped with reforms (e.g. the subject matter of local authority (LA) mergers, government reform, activity-based budgeting, etc.). This assessment has been given based on the extent of the impact of activities implemented, activities already implemented or implementation of preparation activities for possible reforms / amendments that have received support within the framework of the axis. Thus, the extent of the activities of this priority axis as a whole has reached across different areas and had broader impact than originally expected. Unfortunately, the final achievement levels of the impact indicators of the second objective - "Workers in the public and non-profit sectors are professional and trustworthy" – are not known but based on the changed measuring methodology the 2013 data indicates relatively good achievement levels (more than 90% of target levels). Therefore, based on the indicators of the second objective the objectives can be considered (at least for the most part) fulfilled.

The progress of indicators and achievement of objectives in the priority axes **Horizontal technical assistance and technical assistance** was very good. Two of the six indicators vastly exceeded their target levels (the visits to the structural funds homepage are nearly three times the target level and the public awareness of the structural assistance is also much higher than anticipated). Another three indicators reached or exceeded their target levels by the end of the period, one indicator reached 78% of target level. Neither have there been any substantial problems using the resources of technical assistance.

Overfulfilment of some of the output indicators (higher volume of activities than planned rather than directing resources elsewhere) that occurred in all priority axes was generally acceptable and necessary (see more detailed explanations in chapters about priority axes). In doing so, better results were achieved with specified resources than predicted during development of the Operational Programme and setting target levels. In certain cases, the increased volume of activities reflected the requirement for implementation of reform within

the area (e.g. teacher training) and in the interest of its success a larger contribution was, in fact, necessary. Overfulfilment of result and impact indicators can be considered as rather positive outcome although to a certain extent, it does indicate insufficient ability of forecasting. Opening and implementation of measures has gone according to plan and without considerable difficulty, specific information about achievement of objectives and indicators of the priority axes can be found in the subsection of each axis, following the indicator tables.

Projects and programmes which have been implemented impact the promotion of the information society more than other horizontal themes (26%). Slightly fewer projects have had a positive impact on regional development, environmental protection and promoting equality, impact is also smaller when it comes to the development of civil society – approx. 18% of the projects. Compared to the end of 2014 and previous years, the percentage of projects with a positive impact has increased in all themes. Development of these percentages is most influenced by the priority axis “Knowledge and skills for innovative entrepreneurship” as this axis had the highest number of separate projects. None of the priority axes had negative impact on the horizontal themes.

In addition to large amounts of monitoring data contained in the report, chapter 4.3 includes an overview of the evaluations completed in 2015 as well as during the whole Operational Programme period. Two additional evaluations were completed in 2015 – one ex post evaluation across the operational programmes and one counterfactual impact evaluation (using the control group method) in the priority axis “Lifelong learning”. In addition to main results of the evaluations completed in 2015 the chapter gives a summary overview of all the evaluations that have taken place in the OPHRD priority axes during the course of the programme.

Financial information

During 2007-2013 the implementation of OPHRD and thereby utilisation of resources has been progressing at a variable pace – there were some delays in the early years (especially in certain priority axes and measures) but afterwards the budget volume of confirmed programmes and projects has soared and by the end of 2016, over 100% of the Operational Programme’s total budget had been covered with commitments (see Annex 3 Cumulative financial information).

At the time of presenting the final report 99.7% of community funding in the Operational Programme budget has been covered with commitments and 99.7% or 390 174 928 euro of community funding payments have been made. Compared to the previous report or as of the end of 2014 the payments of the EU funding have increased by 44 032 723 euro or 11.2% of the total budget for the period.

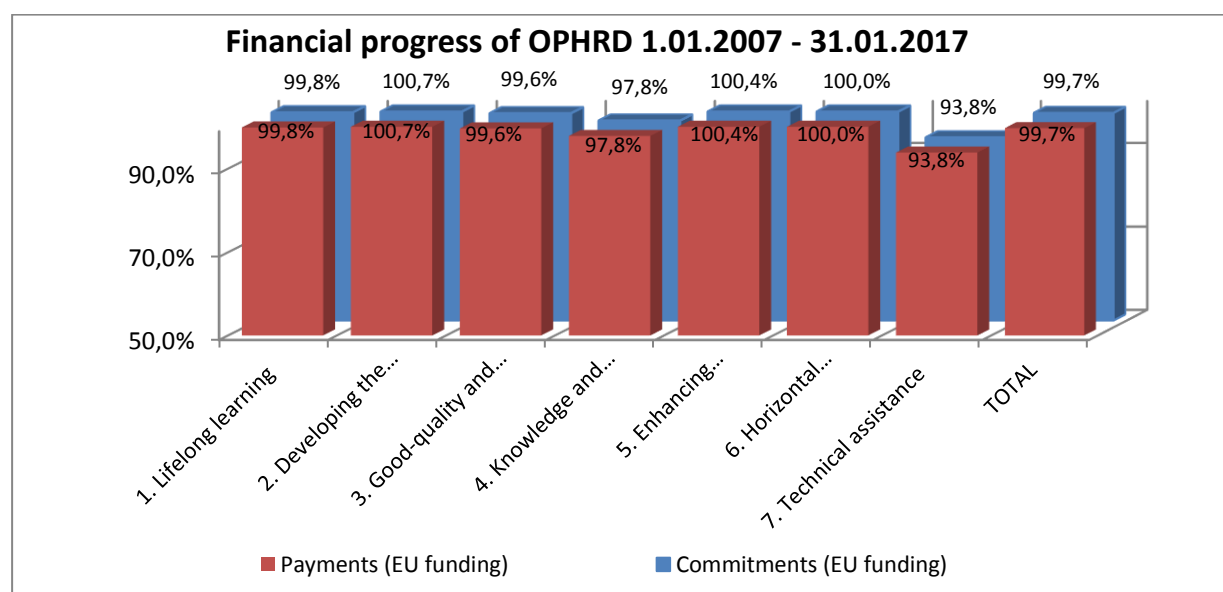

Figure 1.1: Commitments undertaken and payments made across the priority axes

Source: SFCS (08.03.2017)

All priority axes **have taken commitments** of approximately 100% of the community funding budget except “Knowledge and skills for innovative entrepreneurship” (97.8%). Most **payments** have been made in priority axes “Developing the human resource for Research and Development” – 100.7% (only 81.5% in 2014) and “Enhancing administrative capacity” – 100.4% (89% in 2014), but also “Lifelong learning” – 99.8% (92.4% in 2014). Priority axis 4 “Knowledge and skills for innovative entrepreneurship” had a slightly lower level of community funding payments compared to the budget – approx. 98% of the PA budget. Hence the payment target level set by the Government of the Republic³ – 100% payments made from the EU budget contribution by the end of period – had been essentially achieved (except priority axis no 4).

Considering the financial progress of the OPHRD priority axes during the period, there were some problems with reaching the target levels of payments but in most cases the shortfalls were relatively small and by the end of the period the target levels were largely achieved.

More detailed descriptions of the financial progress of the axes can be found in the subsections covering their implementation.

As of the end of the reporting period 99.7% of the community budget has been covered by projects and programmes and 99.7% has been paid out, the **financial progress of the Operational Programme overall can be considered very good**. All the activities of the measures have been completed. Since 2009 the operating speed and the volume of payments has significantly increased and this increase continued in subsequent years. It took more administrative work in 2014 and 2015 to adjust and amend the measures in order to effectively utilise any potential surplus. Overall there were no significant problems with utilisation of ESF resources because by reallocating the resources between measures and programmes at the end of the period (e.g. management decisions to reallocate resources in axes no 1 and 2 as a result of monitoring information) the risk of resources being left unused was lowered and the volume of payments turned out to be very high in all priority axes.

At the time of this report there were a **total of 142 violations** of the Operational Programme, the largest number of them, 89, related to Enterprise Estonia in priority axis “Knowledge and skills for innovative entrepreneurship”. Total EU financial impact through violations was **1 932 190 million euro for the period or 0.49% of the EU funding** in the budget of the Operational Programme (please see more details in subsection 3.4 and the table in annex 11 Violations).

As a result of project audits, in 2016 **ineligible costs were discovered in OPHRD for the total amount of 1515.28 euro of audited costs (1 612 012 euro)**. The margin of error for OPHRD was thus **0.09%** Please see also subsection 3.3 Audits. Overall, we can conclude that although mistakes were made, the monetary values associated with these were predominantly small (except a few instances). Also, the margin of error per project has dropped compared to previous years and there were no projects with a margin over 2%.

An overview of **the challenges** against decisions made by implementing agencies (2nd level intermediate bodies) can be found in annex 6. Majority of the challenges were presented in the first half of the period.

The division of commitments undertaken and payments made regionally, by county, is relatively inconsistent (see table in Annex 2). 72% of all the commitments were covered by national programmes and projects and 73.3% of the total amount of payments was for national or inter-county projects/ programmes. This was followed by Harjumaa (20.4% of the commitments and 19.5% of payments respectively) then Tartumaa (2.2%), Ida-Virumaa (1.6%) and other counties. There were no significant changes in this sequence compared to previous years. This distribution is largely due to the fact that there were many larger-scale (national or cross county border) programmes in the OPHRD and activities which were mainly implemented in centres rather than provinces.

All OPHRD measures had been closed by the time of presenting this report. At the same time, it must be pointed out that the financial progress as well as the productivity between priority axes and measures varied

³ Regulation no 276 of the Government of the Republic of 22 December 2006 “Procedure for monitoring and evaluation of the operational support and formation of the monitoring committee for 2007-2013“ annex 2 (entered into force on 01.09.2011). There are no target levels set for technical assistance.

considerably during the period. There were problems with carrying out and efficient monitoring of public procurements, the workload involved and the time spent on them. Also, violations were found in procurements carried out by some of the recipients of the funds as well as other violations. On the other hand (partly due to the aforementioned problems), in some cases it also proved to be a problem to adhere to the budgetary forecast and consequently some of the measures had resources which could potentially remain unused at the end of the period. However, in the middle of the period, majority of the outstanding problems were efficiently solved and the financial progress indicators also equalized between the axes by the end of 2015 at the latest. An overview of the most common problems and risks that occurred can be found in Chapter 2.2.

Categorization of funds into intervention areas has been detailed in Annex 8 of this report and payments of another fund type (ERDF) by priority axes is summarised in Annex 9 and the subsections covering the implementation of the axes.

Summary assessment given to the implementation of OPHRD (financial as well as substantive progress) by the leading ministry is VERY GOOD.

Majority of the objectives set and measured by indicators were achieved or exceeded. Fulfilling the target levels of the indicators went well in all priority axes except for "Knowledge and skills for innovative entrepreneurship". All priority axes have also been very successful in their financial progress, the final percentage of payments made from the community budget was nearly 100%. During the last reporting years, even the areas and measures where the proportion of payments was less than average, have now caught up. At the same time, there have still been certain problems with implementation in all priority axes during the period but for the most part, they have been successfully resolved. Also, the proportion of violations and recovery has been small in relation to the total volume of the Operational Programme and the level of errors identified by audits marginal.

The monitoring committee meeting on 10.02.2017 was attended by 14 members or substitute members of the monitoring committee as well as 3 European Commission observers and 7 observers from ministries and partner organisations. The final monitoring report was approved by 13 votes in favour, in addition there were 2 votes in favour submitted by email. There were no votes against.

LÜHENDID

AA	Auditeeriv asutus
EAS	Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus
EK	Euroopa Komisjon
EL	Euroopa Liit
ERF	Euroopa Regionaalarengu Fond
ESA	Eesti Statistikaamet
ESF	Euroopa Sotsiaalfond
EUR	Euro
EÜ	Euroopa Ühendus
HTM	Haridus- ja Teadusministeerium
IARK	Inimressursi arendamise rakenduskava
JM	Juhtministeerium
KA	Korraldusasutus
KIK	Keskkonnainvesteeringute Keskus
KKM	Keskkonnaministeerium
KredEx	Krediidi ja Ekspordi Garanteerimise Sihtasutus KredEx
LMS	Läänemere Strateegia
LTT	Loodus- ja täppisteadused
MAK	Maakondlik arenduskeskus
MKM	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
PS	Prioriteetne suund
RA	Rakendusasutus
RM	Rahandusministeerium
RSKS	Riiklik struktuurivahendite kasutamise strateegia
RÜ	Rakendusüksus
SFCS	Struktuuritoetuse registri kesksüsteem
SFOS	Struktuuritoetuse registri operatiivinfosüsteem
SiM	Siseministeerium
SKP	Sisemajanduse koguprodukt
SoM	Sotsiaalministeerium
STS	Perioodi 2007-2013 struktuuritoetuse seadus
SV	Struktuurivahendid
TjaA	Teadus- ja arendustegevus
VMT	Väljamakse taotlus
VV	Vabariigi Valitsus

1 LÜHIKOKKUVÕTE

Käesolev seire lõpparuanne kajastab Inimressursi arendamise rakenduskava (edaspidi IARK) elluviimist perioodil 2007-2013 tervikuna. Aruanne hõlmab nii finantsilist kui sisulist infot prioriteetsete suundade ja meetmete rakendamise kohta. Seirearuandes kajastatud numbriline ja sisuline informatsioon on esitatud valdavalt ajavahemiku 01.01.2007 – 31.01.2017 kohta ning põhiosas esitatud kumuleeruvalt. Rakenduskava lõpparuande osad tulenevad EK rakendussuunade⁴ esitatud vormist, üldmääruses toodud loetelust ja Euroopa Komisjoni (edaspidi EK) rakenduskavade sulgemise suunistest⁵.

Lõpparuande eesmärk on anda ülevaade IARK eesmärkide täitmisest, rakendamise üldisest edenemisest programmiperioodil, võetud finantskohustustest ja tehtud väljamaksetest ning elluviidud meetmete tulemustest. Aruandes kajastatakse esmalt rakenduskava elluviimist tervikuna ning seejärel üksikasjalikumalt prioriteetsete suundade kaupa. Aruande esimeses pooles on toodud üldisem kvalitatiivne analüüs, mis käsitleb olulisi muudatusi rakenduskava kontekstis, valdkondade arengut, rakendamisel tekkinud probleeme ja riske, infot järelevalve-, auditi- ning seire- ja hindamistegevuste kohta nii rakenduskava üleselt kui prioriteetsete suundade lõikes, samuti kommunikatsioonitegevusi. Peatükk 6 annab üksikasjalikuma ülevaate kõikidest prioriteetsetest suundadest: nende eesmärkide saavutamise läbi indikaatorite täitmise analüüsi, prioriteetsete suundade finantsprogressist, ESFist otseselt kasusaanud isikutest, rahastamisvahendite vastastikusest täiendavusest (ja teise fondi tüüpi kuludest) ning rakendajate üldhinnangud prioriteetsete suundade elluviimisele. Aruande on rakendusamet (RA) koostatud ja prioriteetsete suundade juhtkomisjonide poolt kinnitatud suundade seire lõpparuannete ning Korraldusamet (KA), Auditeerivalt Asutuselt (AA) ja Makseamet (MA) laekunud info ja struktuuritoetuse infosüsteemi andmete põhjal koostanud rakenduskava juhtministeerium – Haridus- ja Teadusministeerium (HTM). Lõpparuanne on heaks kiidetud Inimressursi arendamise rakenduskava seirekomisjoni poolt 10. veebruaril 2017. aastal.

Perioodil 2007-2013 rahastati Inimressursi arendamise rakenduskava Euroopa Sotsiaalfondist (ESF) **391 517 329** euro, Eesti avaliku sektori poolt **52 642 230** euro ning erasektori poolt **17 178 031** euro ulatuses. **Rakenduskava maht kokku oli seega 461 337 590 eurot. Aruande esitamise seisuga olid lõppenud kõik 34 meetet, mille raames kinnitatud programmide ja projektide maht (võetud kohustusi) oli kokku 466 135 568 eurot ehk 101% eelarvest, väljamakseid oli tehtud 466 065 568 euro ulatuses ehk 101% rakenduskava perioodi kogu eelarvest** (2014. a lõpus veel vastavalt 419 093 341 eurot ehk 90,8% kogueelarvest). Võetud kohustused ja väljamaksed olid perioodi lõpuks kogueelarvest suuremad tänu erasektori finantseeringu planeeritust suuremale osalusele kõigis prioriteetsetes suundades. Vt lisaks aruande Lisa 3 tabelit kumulatiivse finantsinfoga, kus on toodud ära vahendite lõplik jaotus, võetud kohustused ja väljamaksed prioriteetsete suundade kaupa.

Rakenduskava koosnes viiest prioriteetsest suunast (lisaks horisontaalse tehnilise abi ja tehnilise abi prioriteetne suund), mis jagunesid omakorda erinevateks meetmeteks – programmideks ja avatud taotlusvoorudeks. IARKis avati kokku 34 erinevat meetet. Meetmete jagunemine **prioriteetsete suundade** (edaspidi **PS**) kaupa (vt ka IARK skeem järgmisel lk, mis annab ülevaate rakendussüsteemist ning prioriteetsete suundade rahalistest mahtudest):

- 1.1 **Elukestev õpe** – 9 meetet;
- 1.2 **Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine** – 6 meetet;
- 1.3 **Pikk ja kvaliteetne tööelu** – 5 meetet;
- 1.4 **Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks** – 8 meetet;
- 1.5 **Suurem haldusvõimekus** – 4 meetet ehk alasuunda (algsest plaaniti 5);
- 1.6 **Horisontaalne tehniline abi** (HTA) – 1 meede;
- 1.7 **Tehniline abi** (TA) – 1 meede.

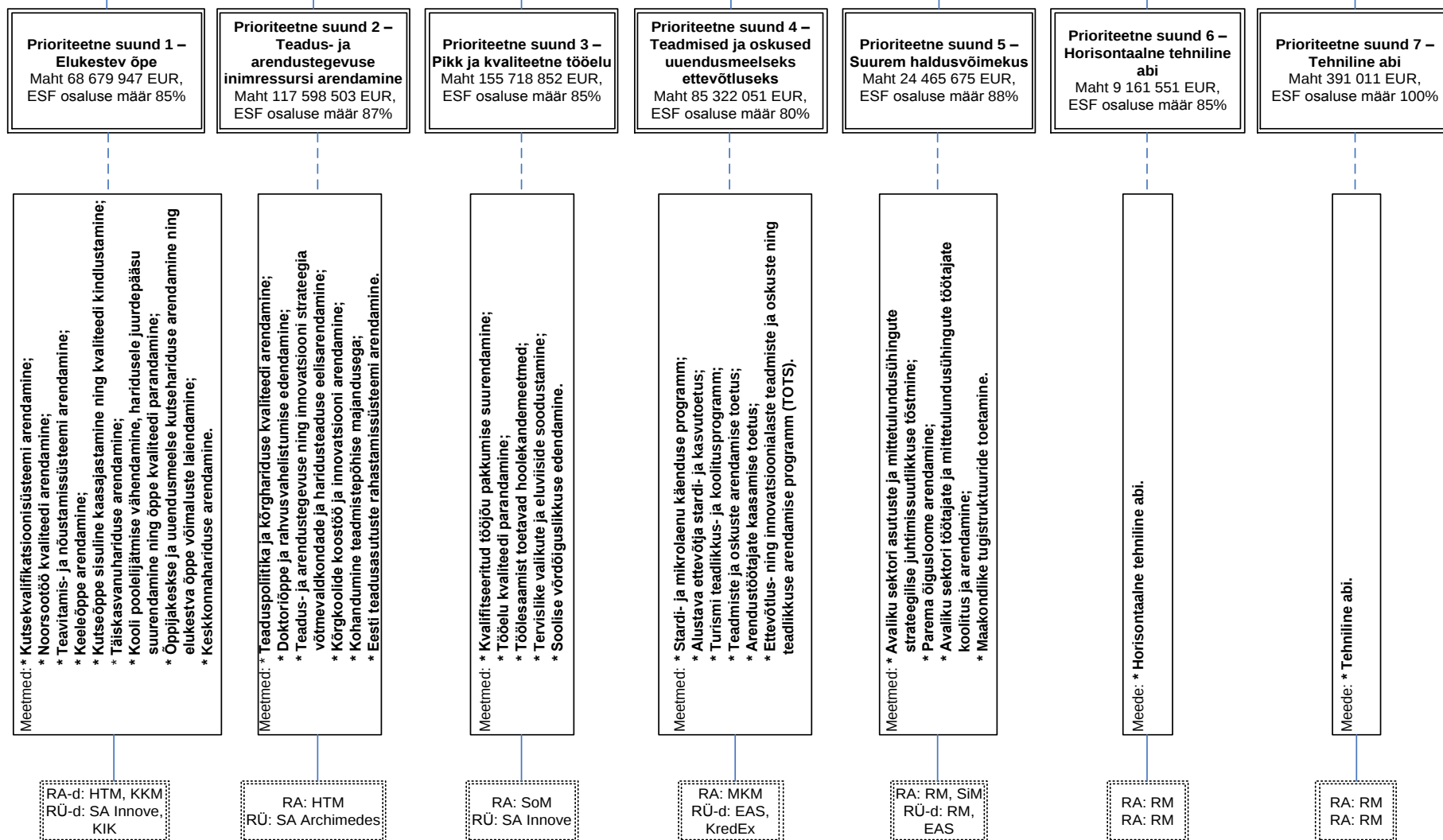
⁴ Komisjoni määrus (EÜ) nr 1828/2006 lisa XVIII

⁵ EK sulgemise suuniste lisa:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/guidelines/closure_2007_2013/annexe_guidelines_closure_20072013_et.pdf.

Inimressursi arendamise rakenduskava

Maht 461 337 590 EUR, ESF osaluse määr 85%

Rakenduskava eesmärkide saavutamine ja edusammud

2015. aasta lõpuks oli rakenduskava 88 indikaatorist seatud sihttaseme saavutanud 58 indikaatorit ehk 66%. Ülejäänud 30 indikaatorist kümne puhul oli saavutatud üle 80% sihttasemest, 15 puhul sellest vähem ja viie indikaatori saavutustasemed polnud aruande esitamise seisuga teada. Niisiis **valdav enamik, ligi kaks kolmandikku indikaatoritest olid saavutanud sihttaseme 2015. a lõpuks või ületasid seda. Eelkõige tekkis probleeme nende indikaatorite täitmisega, kus ei õnnestunud saavutada juba 2010. aasta kontrolltasest ja mis olid seatud liiga ambitsioonikalt või mille puhul mõjutas saavutustaset majanduskeskkonna drastiline muutumine perioodi keskel. Samuti puudusid mõnede näitajate osas andmed 2012-2015 aastate saavutustasemetest, mistõttu oli raske anda hinnangut nende tegeliku saavutamise kohta perioodi lõpuks.**

Tuleb tõdeda, et mitmete IARKi indikaatorite sihttasemete prognoosimisel on oldud liiga tagasihoidlikud, mistõttu esines suhteliselt sagedasti ka sihttasemete ületäitmist. See näitab, et rakenduskava planeerimisel ei suudetud alati tegelikku rakendamissituatsiooni, konkreetseid tegevusmahte ega huvi tegevustes osalemise vastu ette näha. Sama asjaolu on mõnel juhul mõjutanud ka olulisi alatäitmisi, samas oli alatäitmine sageli mõjutatud ettenägematutest välistest teguritest (nt majanduskriis ja sellega kaasnevad muutused muudes valdkondades). Tuleb ka tõdeda, et mitte päris kõik rakenduskava indikaatorid ei peegelda paraku prioriteetsete suundade ja meetmete tegelike eesmärkide saavutamist kõige paremini. Seetõttu on peatükis 2.4.1 toodud sisse ka mõningad täiendavad rakenduskava välised näitajad, et paremini iseloomustada tegelikke arenguid valdkondades, kuhu panustati. Vaadeldes rakenduskava kui tervikut indikaatorite kontekstis, siis mõnevõrra eristub prioriteetne suund 4 „Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks“, kus indikaatorite kontroll- ja sihttasemete täitmine oli kõige raskem. Antud suunas esines kõige rohkem indikaatoreid, mille sihttase jäi perioodi lõpuks saavutamata ja ilmselt oleks olnud mõistlik perioodi keskel tulenevalt muutunud kontekstist ka indikaatoreid korrigeerida (vt ka ptk 7 „Ettepanekud ja soovitusel“). Saab tõdeda, et eelnimetatud möödalaskmised on olnud õppetunniks uue, 2014-2020 perioodi rakenduskava indikaatorite ja nende sihttasemete planeerimisel. Samas üldkokkuvõttes on siiski rakenduskava indikaatorid hästi täidetud ning sisulised (mõjutatavad) eesmärgid saavutatud.

PS Elukestev õpe eesmärgid „suurem osalemine elukestvas õppes vastavalt võimekusele ja vajadusele“ ja „õpe üld- ja kutsehariduses on kõrgtasemeline ning vastab õppijate ja ühiskonna vajadustele“ on sisuliselt täidetud. Täiskasvanud elanike elukestvas õppes osalemise määr (suuna põhiline mõjunäitaja) on kasvanud 12,2%-ni ja sellega ületab 2013. a sihttasest, vähemalt keskhariduse omandanud noorte osatähtsus 20-24 a vanusegrupis oli 83,6% (sihttase 84%). 22 indikaatorist on perioodi lõpuks 17 oma sihttasemed täitnud või ületanud, kaks indikaatorit on saavutanud eesmärgist rohkem kui 95% ja kolm indikaatorit alla 75% (nendest omakorda kaks on nn makroindikaatorid, mille saavutustaset oli raske prioriteetse suuna tegevustega muuta). Seega saab öelda, et indikaatoritest lähtuvalt on suuna edenemine olnud väga hea. Teatud juhtudel on tegemist sihttasemete tugeva ületäitmisega, millest saab järeldada, et planeerimise faasis on oldud kohati liiga ettevaatlikud ja pole suudetud piisavalt ette näha tegevuste tegelikku ulatust. Teisalt saab aga väita, et seetõttu saavutati algselt ette nähtud vahenditega rohkem tulemust, samuti aitas indikaatorite ületäitmine teatud juhtudel kaasa valdkonna reformide elluviimisele (õpetajakoolitus). Raskem on sihttasemeid saavutada omakorda nende (mõju)indikaatorite puhul, mis on üldisemad riiki, sotsiaalmajanduslikku olukorda ja haridussüsteemi iseloomustavad näitajad (nt koolituses mitteosalevate madala haridustasemega noorte osakaal 18-24 a vanusegrupis) ning mis sõltuvad paljuski demograafilistest jm teguritest. Siiski on nende täitmine jätkuvalt haridusvaldkonna strateegiliseks eesmärgiks.

Indikaatorite täitmine eesmärkide saavutamise näitajana on **PS Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine** olnud samuti väga hea – saavutatud või ületatud on 11 indikaatori sihttase 14-st, kolm indikaatorit pole oma sihttasemeni jõudnud. Sealjuures oli ühe indikaatori saavutustase sihttasemest 96% ja kahe (tulemus)indikaatori saavutustasemed jäid alla 70% sihttasemest.

Peamiseks väga hea saavutusmäär põhjuseks on olnud indikaatorite täitmisesse enim panustavate programmide edukas rakendamine (nt DoRa, Primus). Ka puudusid selles prioriteetses suunas mõjuindikaatorid, mille sihtide täitmist oleks ESFi meetmetega raskem suunata. Raskem oli ühe

programmiga („TULE“) seotud tulemusindikaatorite sihttasemete saavutamine, sest jätkuõppe tulemuslikkus jäi oodatust madalamaks ja mitte kõik kõrgharidusse tagasipöördujad ei lõpetanud paraku oma stuudiumi (õpingud lõpetanud doktorantide osakaal oli siiski kõrgem). Programmi tulemustele tuginedes saab tõdeda, et kõrghariduse katkestamise vähendamisel tuleks pigem keskenduda katkestamise ennetamisele, sest juba kord katkestanud õppurite õpingute lõpuleviimise toetamine on suhteliselt vähem tulemuslik. Seetõttu on ka HTM oma kõrghariduspoliitikas panustanud senisest enam katkestamist ennetavatele meetmetele.

Suuna eesmärgi „lisandub teadmispõhisele ühiskonnale vajalik uus põlvkond teadlasi ja insenere“ saavutamist iseloomustab muuhulgas rakenduskavas mittesisalduv näitaja „Eesti teadlaste ja inseneride arv“, mis on läbi viimaste aastate üpris stabiilselt kasvanud (vt ptk 2.4.1). Samuti on kasvanud loodus- ja täppisteaduste (LTT) ning tehnika, tootmise ja ehituse valdkondade lõpetajate osakaal kõigist kõrghariduse lõpetajatest, mis on samuti kõrgharidus- ja teaduspoliitika üheks strateegiliseks eesmärgiks.

PS Pikk ja kvaliteetne tööelu mõõdikute sihttasemed said aruandlusperioodi lõpuks täidetud või ületatud 14 indikaatori puhul 20st. Kokkuvõttes liiguti jooksvalt mõlema eesmärgi – „kvalifitseeritud tööjõu pakkumine on suurenenud“ ja „tööelu kvaliteet on paranenud“ – indikaatorite täitmise ja seega eesmärkide saavutamise suunas ning väga suuri ala- ega ületäitmisi ei esinenud. Mõlema eesmärgi puhul võib perioodi lõpu seisuga välja tuua, et PS raames ellu viidud tegevuste tulemusena on tööhõivesse liikunud ligi 90 000 inimest ja on kaasa aidanud tööelu kvaliteedi paranemisele (k.a soolise võrdõiguslikkuse aspektist), mida kinnitavad saavutatud tulemused ja ka läbiviidud hindamised. Seega võib eesmärgid lugeda põhiosas täidetuks. Kõikide PS väljundindikaatorite sihttasemed täideti või ületati, samuti on täidetud nelja tulemusindikaatori sihttasemed. Mõnevõrra tagasihoidlikumaks jäid vaid tulemusindikaatorite „Aktiivsete tööturuteenuste abil tööle rakendunud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest“ ning „Töölesaamist toetavate teenuste abil aktiivsetesse tööturuteenustesse suunatud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest“ (saavutustasemed sihttasemetest vastavalt 86% ja 83%). Nende saavutamist pärssisid majanduslangus aastatel 2008-2010 ning transpordiga seotud probleemid, aga ka asjaolu, et rakenduskava muutmisel lubati korrigeerida vaid 2010. a vahetaset, mitte lõpptaset. Samas oli alatäitmine siiski alla 20%. Suuremad raskused olid seotud soolise võrdõiguslikkuse mõjuindikaatoriga „Tööturu sooline segregatsioon“, mis võrreldes perioodi algusega väga vähe paranes. Arvestades, et tegemist on väga keerulise ja sügavalt juurdunud probleemiga, mida mõjutavad mitmed tegurid ning soolise võrdõiguslikkuse edendamine on pikaajaline protsess, sõltub eesmärkide täitmine paljuski mõtteviisi muutumisest ühiskonnas. Samas ei saa väita, et nt meede „Soolise võrdõiguslikkuse edendamine“ poleks eesmärkide saavutamisele positiivset efekti omanud. Vastupidi, tänu meetme raames elluviidud tegevustele toimusid mitmed positiivsed algatused, mida poleks sellisel kujul või tasemel muidu tehtud, samuti kasvas teadlikkus probleemist ühiskonnas. Seega oli tegemist pigem indikaatori ebaõnnestunud valikuga, kuna tulemuste mõõtmiseks valiti väga pika mõjuahelaga näitaja.

Kogu rakenduskava kontekstis oli prioriteetse suuna **Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks** indikaatorite saavutamine nõrgimas seisus. Sihttasemed täideti 100% või üle selle vaid nelja indikaatori puhul 14st. Viie indikaatori saavutustase jäi alla 50% rakenduskavas seatud sihttasemest. Seda võib ühelt poolt põhjendada liialt ambitsioonikate sihttasemete seadmisega planeerimise käigus (nt indikaatorid „Toetatud ettevõtete arv aastas, mis on saanud mobiilsustoetust kaasamaks kõrgelt kvalifitseeritud tööjõudu“; „Ettevõtete osakaal, mis on viimase 12 kuu jooksul kasutanud ettevõttevälist konsultatsiooniteenust“) ning teisalt vahepeal oluliselt muutunud väliskeskkonna ja majanduskonjunktuuriga, mõnel juhul ka halvasti valitud mõõtmismetoodikaga (nt indikaator „Innovatsioonikulude kasv mobiilsustoetust saanud ettevõtjate seas“, mida ei õnnestunud planeeritud moel mõõta). Seetõttu jäid paljude indikaatorite sihttasemed formaalselt perioodi lõpuks täitmata. Samas saab pidada prioriteetse suuna eesmärkide täitmist kokkuvõttes siiski pigem edukaks. Probleem pole olnud niivõrd rakendamises, kuivõrd halvasti seatud indikaatorites ja vahepeal toimunud majanduskeskkonna muutustes. Kõikide perioodi algul kokkulepitud eesmärkide saavutamise poole on aga liigutud ja vaatamata majanduskriisile on suudetud ettevõtjatele pakkuda meetmeid ettevõtluse alustamiseks ja nõustamiseks, mis üldjuhul on olnud ettevõtjale (sh eriti VKEdele) ka tasuta. Samuti on maakondlike arenduskeskuste (MAK) võrgustikul eriti maapiirkonnas suur ja oluline roll ettevõtlusega alustada soovivate inimeste nõustamisel ja ettevõtete loomisel. Vaadates

suuna tuumikindikaatorit ehk töökohtade loomist kogu perioodi vältel, siis aruandeperioodi lõpuks on loodud 4 893 töökohta. Lisaks on PS tegevustest välja arenenud mitmed ettevõtlikkust soodustavad ja ettevõtluse alast teadlikkust kasvatavad algatused (vt lähemalt ptk 6.4.1).

Ka üldine ettevõtlusaktiivsus, mis rakenduskava välise mõjunäitajana selle suuna eesmärki iseloomustab, on aasta aastalt tõusnud (vt ptk 2.4.1). See näitab, et Eesti elanikud on muutunud ettevõtlikumaks ning üha suurem osa inimestest on palgatöö kõrval või asemel asunud realiseerima oma potentsiaali ettevõtjana.

Prioriteetse suuna **Suurem haldusvõimekus** eesmärkide ja indikaatorite täitmine on olnud hea tulemuslikkusega (indikaatori sihttasemed täidetud seitsmel juhul 12st, samas kõik väljund- ja tulemusindikaatorid olid 2015. a täidetud või on olnud täidetud varem) ja tegevused on olnud asjakohased. Pigem on osadel juhtudel tegemist olnud sihttaseme ületäitmisega. Näiteks on oluliselt rohkem teostatud uuringuid ja analüüse ning välja töötatud erinevaid koolitusprogramme, oluliselt rohkem organisatsioone on muutnud oma juhtimissüsteemi tõhusamaks. Ületäitmist põhjustab nii planeeritust oluliselt suurem huvi antud tegevuste vastu kui ka pisut tagasihoidlik planeerimine. Tegevused viidi ellu ja tulemused vastasid üldjoones ootustele. Mõjunäitaja „Valitsussektori töö tulemuslikkus“ on oma sihttaseme 2011. ja 2012 a täitnud, mistõttu saab pidada suuna esimest eesmärki „poliitika kujundamise ja elluviimise tulemuslikkus ja efektiivsus on tõusnud“ põhiosas saavutatuks, ehkki 2015. aastal jäi saavutustase alla sihttaseme. Tegevused on olnud mõjusad, mitmete teemade raames on tekitatud ühiskonnas laiemad arutelud ja aidatud kaasa reformidele (nt kohalike omavalitsuste (KOV) ühinemiste temaatika, riigireform, tegevuspõhine eelarvestamine jms). See hinnang on antud lähtuvalt elluviidud tegevuste mõju ulatusest, juba elluviidud tegevustest või võimalikest reformide/ muudatuste ettevalmistavate tegevuste elluviimisest, millele ollakse toetust andnud suuna projektide raames. Seega on prioriteetse suuna tegevuste mõõde tervikuna olnud valdkondade ülene ja laiem mõjuga, kui esialgu oleks võinud eeldada. Paraku pole täpselt teada teise eesmärgi „avaliku- ja mittetulundussektori töötajad on asjatundlikud ja usaldusväärsed“ mõjunäitajate saavutustasemeid, kuid 2013. a andmed viitavad suhteliselt headele saavutustasemetele (üle 90% sihttasemetest). Seega võib ka teise eesmärgi näitajate põhjal järeldada, et eesmärgid on (vähemalt suures osas) täidetud.

Indikaatorite edenemine ja eesmärkide saavutamine **Horisontaalse tehnilise abi ja tehnilise abi suundades** oli väga hea. Kaks näitajat kuuest ületasid tugevalt sihttasest (kodulehekülje külastatavus on sihttasemest ligi kolm korda suurem, samuti on avalikkuse teadlikkus struktuurivahenditest oodatust palju kõrgem). Veel kolme näitaja saavutustasemed täitsid või ületasid sihttaseme perioodi lõpuks, üks indikaator jõudis 78%-ni sihttasemest. Ka ei ole esinenud mingeid põhimõttelisi probleeme tehnilise abi vahendite kasutamisel.

Osade väljundindikaatorite sihttasemete ületäitmine (ehk nende tegevuste kavandatust suurem maht, mitte vahendite mujale suunamine), mida tuli ette igas prioriteetses suunas, oli üldjuhul aktsepteeritav ja vajalik (vt täpsemalt põhjendusi pr suundade peatükkidest). Seeläbi saavutati algselt ette nähtud vahenditega rohkem tulemust, kui rakenduskava väljatöötamise ja sihttasemete seadmise käigus suudeti ette prognoosida. Teatud juhtudel peegeldas tegevuste suurem maht ka valdkonna reformide elluviimise vajadust (nt õpetajate koolitus), mille õnnestumise huvides oligi suurem panustamine tegelikult vajalik. Tulemus- ja mõjuindikaatorite puhul saab ületäitmisi pidada aga pigem isegi positiivseks, ehkki see näitab mingil määral ka prognoosimisvõimekuse puudulikkust.

Meetmete avamine ja rakendamine on üldjuhul kulgenud plaanipäraselt ja suuremate tõrgeteta, täpsema info prioriteetsete suundade kohta nende eesmärkide ja indikaatorite saavutamisel leiab iga suuna elluviimise alapeatükist indikaatorite tabeli järelt.

IARK raames ellu viidud projektid ja programmid avaldasid horisontaalsetest teemadest (vt ka 2.4.3 ja lisa 7) teistest veidi enam positiivset mõju infoühiskonna edendamisele (26%). Regionaalsele arengule, keskkonnahoiule ja võrdsete võimaluste edendamisele on positiivset mõju avaldanud mõnevõrra vähem lõpetatud projekte, mõju oli väiksem ka kodanikuühiskonna arengule panustamise osas – ca 18% projektidest. Võrreldes 2014. ning varasemate aastate lõpu seisuga on aga kõigis teemades positiivse mõjuga projektide osakaal kasvanud. Enim mõjutas nende protsentide kujunemist prioriteetne suund

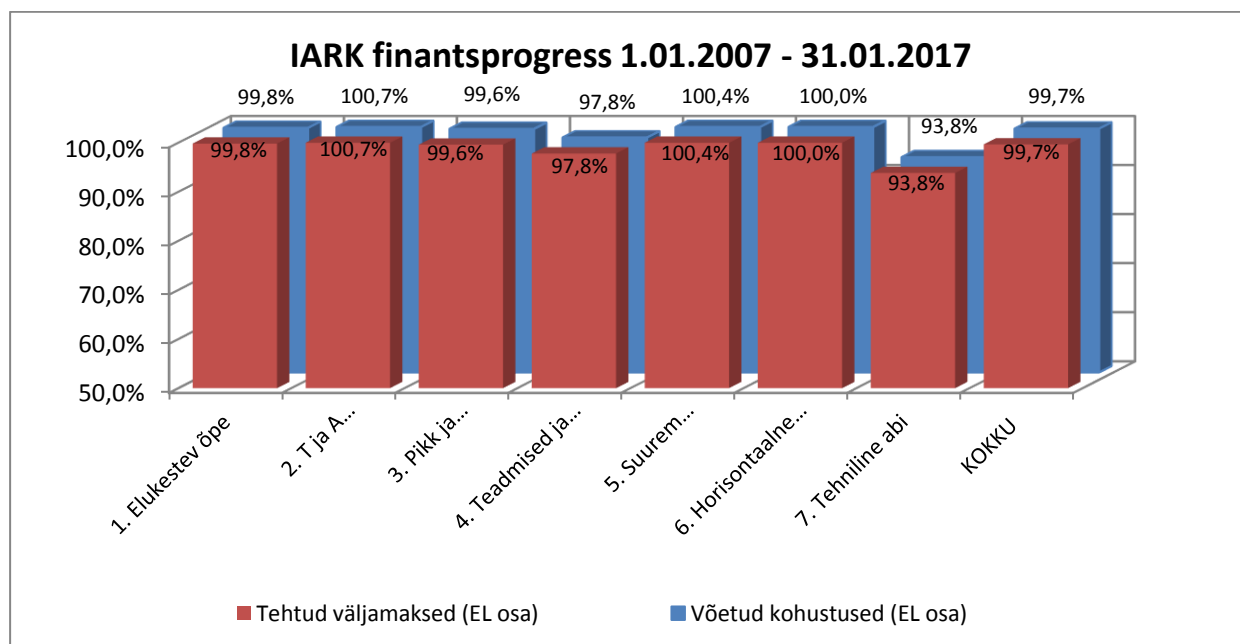
„Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks“, kuna selle raames oli arvuliselt enim projekte. Ükski suund ei avaldanud horisontaalsetele teemadele negatiivset mõju.

Lisaks aruandes leiduvatele arvukatele seireandmetele on peatükis 4.3 toodud ülevaade nii 2015. aastal valminud kui ka kogu perioodi jooksul rakenduskava raames toimunud hindamistest. 2015. lõppes kaks täiendavat hindamist – üks rakenduskavade ülene järelhindamine ning meetme mõjuhindamine (kontrollgrupi meetodil) prioriteetses suunas „Elukestev õpe“. Lisaks 2015. aastal lõppenud hindamiste peamistele tulemustele on peatükis toodud kokkuvõtlik ülevaade programmi perioodi jooksul läbi viidud kõikidest hindamistest IARK prioriteetsetes suundades.

Finantsteave

Perioodi 2007-2013 jooksul on IARK rakendamine ja seejuures vahendite kasutamine läinud muutuvast tempos – algusaastatel esines mõningaid viivitusi (eriti teatud prioriteetsetes suundades ja meetmetes), kuid hiljem on kinnitatud programmide ja projektide eelarvete ja ka reaalsete väljamaksete maht hoogsalt kasvanud ning 2016. a lõpuks oli kohustustega kaetud üle 100% rakenduskava kogueelarvest (vt lisa 3 Kumulatiivne finantsteave).

Lõpparuande esitamise seisuga oli sealjuures ühenduse osalusest rakenduskava eelarves kohustustega kaetud 99,7% ja välja makstud ühenduse osalus samuti 99,7% ehk 390 174 928 eurot. Väljamakstud EL osalus on võrreldes eelmise seirearuandega ehk 2014. a lõpuga suurenenud 44 032 723 euro võrra ehk 11,2% perioodi kogueelarvest.

Joonis 1.1: Võetud kohustused ja väljamaksed pr. suundade lõikes

Allikas: SFCS (seisuga 08.03.2017)

Kõikides prioriteetsetes suundades oli perioodi lõpuks **kohustusi võetud** ca 100% ühenduse osaluse eelarvest, va „Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks“ (97,8%). **Väljamakseid** oli kõige enam tehtud prioriteetses suunas „Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine“ – 100,7% (2014. a veel ainult 81,5%) ja „Suurem haldusvõimekus“ – 100,4% (2014. a 89%), aga ka „Elukestev õpe“ – 99,8% (2014. a 92,4%). Veidi madalam ühenduse osaluse väljamaksete määr võrreldes rakenduskava eelarvega oli 4. prioriteetses suunas „Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks“ – ligi 98%. Vabariigi

Valitsuse määrusega kehtestatud väljamaksete sihttase⁶ – 100% välja makstud EL osalust perioodi lõpuks – on seega sisuliselt saavutatud (va 4. prioriteetne suund).

IARKi prioriteetsete suundade finantsprogressi arvestuses esines perioodi jooksul mõningasi probleeme seiremääruse lisas kehtestatud väljamaksete sihttasemetega täitmisega, kuid enamikul juhtudel olid vahed suhteliselt väikesed ja perioodi lõpuks sihttasemed valdavalt täideti.

Täpsemalt vt iga prioriteetse suuna finantsprogressi kohta selgitusi nende elluviimise alapeatükkides.

Kuna aruandlusperioodi lõpu seisuga oli projektide ja programmidega kaetud 99,7% ühenduse eelarvest ning tervikuna ka välja makstud 99,7%, siis **võib rakenduskava finantsprogressi tervikuna pidada väga edukaks**. Kõik tegevused meetmetes on lõppenud. Alates 2009. aastast tõusis toetuse kasutustempo ning väljamaksete maht oluliselt ja see tempo jätkus ka järgnevatel aastatel. Rohkem halduskoormust kulus 2014. ja 2015. a veel meetmete kohandamisele ja muutmisele, et võimalikud tekkivad jäägid efektiivselt ära kasutada. ESF vahendite ärakasutamisega suuri probleeme kokkuvõttes ei tekkinud, sest vahendite ümbertöstmisega perioodi lõpus meetmete ja programmide vahel (nt seireinfo tulemusena tehtud juhtimisotsused vahendite ümbertöstmiseks suundades 1 ja 2) õnnestus vahendite kasutamata jäämise risk maandada ja väljamaksete määr kujunes kõikides prioriteetsetes suundades väga kõrgeks.

Rikkumisi oli rakenduskava raames aruande esitamise seisuga tuvastatud **kokku 142**, neist enim ehk 89 seoses EASiga prioriteetsetes suunas Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks. Rikkumiste EL finantsmõju on olnud kokku **1 931 992 eurot ehk 0,49% rakenduskava eelarve ühenduse osalusest** (vt lähemalt ptk 3.4 ja detailsem tabel lisas 11 Rikkumised).

Läbiviidud projektiauditite tulemusena tuvastati 2016. a **mitteabikõlblikke kulusid IARKis summas 1515,28,79 eurot auditeeritud kuludest (1 612 012 eurot) ning IARKi vemaäär oli 0,09%**. Vt lähemalt ptk 3.3 Auditid.

Üldiselt võib järeldada, et kuigi vigu esines, olid rikkumistega seotud summad valdavalt väikesed (va mõned üksikud juhtumid). Samuti on vea määr projekti kohta võrreldes varasemate aastatega langenud ning üle 2% määraga projekte ei esinenud.

Programmperioodi jooksul rakendusüksuste otsuste peale tehtud vaiete kohta on ülevaade leitav lisas 6. Suurem osa vaietest esitati perioodi esimesel poolel.

Regionaalselt, maakondliku jaotuse järgi jagunesid võetud kohustused ja väljamaksed võrdlemisi ebaühtlaselt (vt tabel Lisas 2). Kohustuste osas absoluutsummana oli ca 72% kõigist võetud kohustustest üleriigiliste programmide ja projektide all ning väljamaksete poolest moodustasid üleriigilised või maakondadevahelised projektid/programmid 73,3% kogusummast. Järgnes Harjumaa (vastavalt 20,4% kohustustest ja 19,5% väljamaksetest), seejärel Tartumaa (2,2%), Ida-Virumaa (1,6%) ning teised maakonnad. Siin järjestuses märgatavaid muutusi eelnevate aastatega võrreldes ei olnud. Selline jaotus tuleneb peamiselt sellest, et IARKis oli hulgaliselt laiem (üleriikliku või regiooni piire ületava) mõjuga programme ja tegevusi, mida viidi ellu põhiliselt keskustes, mitte ääremaal.

Kõik IARK meetmed on aruande esitamise ajaks suletud. Samas tuleb esile tuua, et rakendamise käik varieerus perioodi jooksul nii finantsprogressi kui ka tulemuslikkuse mõõtmise erinevate prioriteetsete suundade ja meetmete lõikes omajagu. Probleeme oli nt kohati riigihangete läbiviimise, nende tõhusa kontrollimise ja sellega kaasneva töömahu ja ajakuluga. Samuti leiti osade toetuse saajate läbiviidud tegevustes hankereeglite rikkumisi, aga ka muid rikkumisi. Teisalt oli (osaliselt eelnimetatud probleemidega seotult) mõningaseks probleemiks teatud juhtudel eelarveproгноosidest kinnipidamine ning sellega seonduvalt vähesemate väljamakstud kuludega meetmete perioodi lõpuks potentsiaalselt kasutamata jäävad vahendid. Perioodi kestel suudeti siiski enamik üleval olnud probleemide tõhusalt lahendada ja ka finantsprogressi näitajad ühtlustusid suundade vahel hiljemalt 2015. a lõpuks. Rakenduskava elluviimisega seotud levinumatest probleemidest ja esinenud riskidest annab ülevaade peatükk 2.2.

⁶ Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2006. a määruse nr 276 „Perioodi 2007-2013 struktuuritoetuse seire ja hindamise ning seirekomisjoni moodustamise kord“ lisa 2 (jõustunud 01.09.2011). Sihttasemeid ei kehtestata tehnilisele abile.

Fondide kasutamise jaotus sekkumisvaldkondadesse on toodud aruande lisa 8 ning teise fondi (ERDF) tüüpi kulutustest suundade lõikes annab ülevaate lisa 9 ja suundade rakendamise vastavad alapeatükid.

Juhtministeeriumi kokkuvõttev hinnang IARKi elluviimisele (nii finants- kui ka sisulisele progressile) on VÄGA HEA.

Enamik seatud ja indikaatoritega mõõdetud eesmärgid saavutati või ületati. Indikaatorite sihttasemete täitmine läks hästi kõikides prioriteetsetes suundades, ja „Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks“. Kõik prioriteetsed suunad on ka finantsprogressi osas olnud väga edukad, väljamaksete protsendiks kujunes lõpuks ligi 100% EL osaluse eelarvest. Viimaste aruandeaastatega olid selles osas järgi jõudnud ka need valdkonnad ja meetmed, millel varasemalt oli väljamaksete osakaal keskmisest madalam. Samas on kõigi prioriteetsete suundade rakendamisel perioodi jooksul esinenud ka teatavaid probleeme, mis aga valdavalt on saanud lahenduse. Ka rikkumiste ja tagasinõuete osakaal on olnud kokkuvõttes rakenduskava kogumahu suhtes väike ja audititega tuvastatud veamäär marginaalne.

Seirekomisjoni koosseisul 10.02.2017. a osales 14 seirekomisjoni liiget või asendusliiget, lisaks 3 Euroopa Komisjoni vaatlajat ning 7 vaatlajat ministeeriumidest ja partnerorganisatsioonidest. Seire lõpparuanne kiideti heaks 13 poolthäälega, lisaks tuli 2 poolthäält e-kirja teel. Ühtegi häält vastu ei olnud.

2 RAKENDUSKAVA ELLUVIIMINE

Järgnev peatükk annab ülevaate rakenduskava elluviimist mõjutanud olulistest majandusarengutest ning peamistest rakendamise käigus esinenud probleemidest ning riskidest. Käsitletakse valdkondlikes prioriteetides, strateegiates ning õigusaktides toimunud muudatusi, kirjeldatakse IARKi seoseid ja panust olulisematesse Eesti ja EL strateegiadokumentidesse ning struktuurifondide horisontaalsetesse teemadesse.

2.1 Olulisemad majandusarengud

Konkurentsivõime

Eesti reaalse konvergensti⁷ tempo on olnud kiire ning jõudsalt on lähenetud ELi keskmisele. Eesti sisemajanduse koguprodukt elaniku kohta moodustas 2015. aastal EL28 keskmisest 74 protsenti, samas 2006. a oli vastav näitaja 64%.

Eesti majanduse kohanemine algas seejuures juba 2007. aastal, mil majanduse kasvutempo hakkas seoses majandustsükli pöördumisega järkjärgult vähenema. 2008. a keskpaigani võis kohanemist pidada ootuspäraseks ning majanduse konkurentsivõimet parandavaks arenguks. Vahetult pärast 2008-2009 majandussurutist oli majanduskasvu taastumine kiire, kuid viimastel aastatel on majanduskasv jäänud ootustele ja potentsiaalile alla, ulatudes 2015. aastal vaid 1,1%ni. Seejuures on majanduskasv püsinud peamiselt tugeval eratööstusel, mida on toetanud reaalpalka ja tööhõive kasv ning madal tööpuudus. 2015. a oli eratööstuse reaalpalk pärast kriisi kiireim ning ulatus 4,8 %ni.

Kaubanduspartnerite majanduskasv on olnud oodatust tagasihoidlikum, mis piirab ka Eesti eksportiva sektori kasvu. Eesti ekspordi turuosa maailmas vähenes mõnevõrra 2013-2014. aastatel. Ühe põhjusena võib nimetada langust Venemaa, Ukraina ja Kasahstani arvelt. Majanduse polariseerumine konkurentsivõime mõttes kasvab: osade ekspordi kaubagruppide konkurentsivõime paranemisega kaasneb samaaegne struktuurse kaubandusdefitsiidi kasv teistes kaubagruppides. Samas 2013. aasta lõpu seisuga eksportis 14 364 ettevõtjat, mida oli kaks korda rohkem kui aastal 2006. Eksportivate ettevõtjate arvukus näitab, et on tekkinud tugev baas ekspordikogemust omavatest ettevõtjatest, mille pinnalt saavad edaspidi kasvada ka ekspordimahud.

Eesti viimase 10 aasta keskmine tootlikkuse reaalpalk on olnud kiirem kui Euroopas keskmiselt (ka 2009. aasta langust arvesse võttes). Kui 2006. aastal oli Eesti tootlikkus hõivatu kohta 60,7 % ELi keskmisest, siis 2014. aastal (mille kohta on saadaval viimased andmed) ulatus tootlikkus 73,8%ni ELi keskmisest. Kuid SKP inimese kohta on ELga võrdluses jätkuvalt madal, mille peamiseks põhjuseks on just suhteliselt madal tootlikkus. Tootlikkuse madal tase on seotud nii väikese koguteguritootlikkuse kui ka kapitalimahukusega. See tähendab, et ettevõtted on vähe investeerinud, kasutatakse palju inimressurssi, valmistatakse suhteliselt odavat toodangut ning osutatakse madala lisandväärtusega teenuseid. Samas 2013. a lõpu seisuga oli Eestis 1000 elaniku kohta juba 53,1 tegutsevat ettevõtjat, mida on 69% võrra enam kui 2006. aastal ehk ettevõtlusaktiivsus on hoogsalt kasvanud.

Eelmise majandustsükli buumiaastail ületas tööjõukulude kasvutempo tootlikkuse oma. Majanduslanguse järgselt suurenesid välisnõudluse paranemise toel tööde mahud nii tööstussektoris kui ka enamikes teenindusharudes, mis läbi müügitulude kasvasid ja kasumlikkus taastus. Oluline mõju oli ettevõtete tegevuskulude, eelkõige tööjõukulude kärpimisel, millega kaasnes efektiivsuse kasv ja konkurentsivõime suurenemine. Viimastel aastatel on tööjõukulude kasv aga ületanud tootlikkuse kasvu ehk tööjõukulude suurenemine ei ole oluliselt reageerinud majanduskasvu aeglustumisele püsivate tööturu pingete tõttu. Reaalne tööjõuühiku kulu muutus oli 2014. aastal 4,3%.

Konkurentsi tase Eesti töötlevas tööstuses ja teenuste valdkonnas on teiste Kesk- ja Ida-Euroopa riikidega võrreldes keskmisel tasemel. Eestis on uuenduslik IKT-teenuste sektor ja head ettevõtlusega alustamise tingimused. Eksport hõlmab aga sellegipoolest peamiselt madal- ja kesktehnoloogilisi tooteid ja investeringud on viimastel aastatel pigem vähenenud.

⁷ Reaalne konvergenst kirjeldab tulutasemete ühtlustumist ja seda mõõdetakse tavaliselt reaalse sisemajanduse koguproduktina ühe elaniku kohta.

Tootlikkuse jätkusuutlikkuse suurendamisse on muu hulgas panustatud konservatiivse eelarvepoliitikaga. Riigivõlg on väga väike ja finantsvarade kasvatamiseks planeerib valitsus struktuurselt tasakaalus eelarveid või ülejäägiga eelarveid. Jõukamatele EL riikidele järele jõudmiseks ning tootlikkuse kasvu ja võrdsuse tagamiseks on vaja suuri avaliku sektori kulutusi. Arendamist vajavad aktiivne tööturupoliitika, taristu, täiendusõpe ja hariduse kättesaadavus.

Edaspidi on Eesti pikaajaline kasvuvõimekus prognooside kohaselt 3 protsenti. Hoogsam kasv on piiratud nii elanike arvu vähenemisega kui ka praeguseks välja kujunenud tootmisstruktuuri, -sisseseade ja -tehnoloogia tõttu, mida on varasemaga võrreldes keerulisem ja kulukam täiendada.

Teadus

Eesti riik on aasta-aastalt pidanud vajalikuks üha enam toetada teadmispõhise majanduse arendamist ning panustanud selleks nii innovatsiooni kui teadus- ja arendustegevuse võimekuse tõstmisesse ja investeringute suurendamisse.

Akadeemilise teadustegevuse kvaliteet ja maht on Eestis kasvanud. Välja on kujundatud kvaliteedikonkurentsil põhinev, toimiv ja arenev teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni (TAI) süsteem ning ettevõtlussektori tugistruktuur. Eestist on saanud riik, kus viimasel kümnendil on teadus- ja arendustegevuse (TA) kogukulutuste kasv suhtena SKP-st olnud kiireim Euroopas. 2014. aastal ulatusid TA kulutused 1,46%ni SKPst, kusjuures erasektori TA kulud olid ainult 0,64% SKPst.

EL struktuurivahendite toel on uuele tasemele jõudnud Eesti teadusasutuste uurimistöö keskkond, seda nii kaasaegsete ruumide kui aparatuuri mõttes – teadustöö keskkond ei ole Eestis kunagi varem olnud nii hea ja mõnedki laborid on jõudnud maailma tipptasemele väga lähedale.

Tööhõive

Majanduslanguse aastatel tööhõive määr nii linnas kui ka maal kahanes ning alates 2011. aastast on see taas tõusuteel. 2015. aasta üldine tööhõive määr oli 76,2%. Tähelepanu väärib asjaolu, et tööhõive määr on maapiirkondades pärast majanduslangust taastunud kiiremini kui linnalistes asulates. Tööhõive määr maapiirkondades oli 2014. aastal 73,2%, samas 2005. aastal oli sama näitaja 65,4% ja 2008. aastal 73,3%. Probleemiks on samas töötajate oskuste pakkumise ja nõudluse mittevastavus, mis põhjustab struktuurset tööpuudust ning samuti vähendab tööjõu pakkumist väljaränne.

Majanduslangusest tingitud töökohtade vähenemisega suurenes 2010. aastal hüppeliselt ka pikaajaliste töötute hulk. Kui 2008. aastal moodustasid pikaajalised töötud kõigist töötutest 31%, siis 2011. aastal 57%. Pikaajalise töötuse määr kogutööjõus on kriisi järel näidanud stabiilset langustendentsi. 2015. aastal moodustasid pikaajalised töötud kõigist töötutest 38% ning pikaajalise töötuse määr oli 2,4%.

Seoses töökohtade vähenemisega majanduslanguse perioodil suurenes keskmisest kiiremini noorte töötuse määr, ulatudes 2010. aastal 32,9%-ni. Siiski hakkas näitaja seejärel jõudsalt vähenema ning 2015. aastal langes noorte töötus 13,1%ni, mis on aga endiselt ülejäänud tööealise elanikkonnaga võrreldes kaks ja pool korda kõrgem.

Vaatamata majanduskriisi ajal suurenenud tööpuudusele on inimeste majanduslik aktiivsus ja tööjõus osalemise määr näidanud viimastel aastatel stabiilset kasvu. Positiivse trendina on osa tööpuuduse suurenemisest põhjustatud mitteaktiivse elanikkonna vähenemisest ja varem tööturult eemal olnud inimeste tööotsingute alustamisest.

Haridus

Suur osa Eesti tööjõust (vanusegrupis 25-64) on kas põhi- või üldkeskharidusega ega oma erialast haridust (kutse- või kõrgharidus). 2009. aastal oli selliseid inimesi 35%. 2015. aastaks vähenes eri- ja kutsealase hariduseta täiskasvanute osakaal 29,2%ni. Kõige enam on erialase hariduseta inimesi 25–29-aastaste seas, keskmisest enam on neid ka 30–40-aastaste ja 60–64-aastaste seas. Madala haridustasemega mitteõppivate noorte osakaal (2015. a 11%) on viimase 10 aasta jooksul küll vähenenud, kuid endiselt liiga kõrgel tasemel. Samuti elukestvas õppes osaluse määras on toimunud positiivne areng, kuid ei ole veel märgata väga suuri kestlikke muutusi.

Siiski on viimastel aastatel nt väljalangevus üldhariduskoolide päevasest õppest vähenenud ja edasiõppijate osakaal põhihariduse lõpetajate hulgas on olnud stabiilne. Positiivne on ka täiskasvanute osaluse tuntav kasv kutseõppes. Kutsehariduses on vähenenud õpingute katkestajate arv. Peamiseks negatiivseks trendiks eri- ja kutsealase hariduseta täiskasvanute osakaalu vähendamisel on aga õpingute jätkamise vähenemine peale gümnaasiumi.

Demograafilistest arengutest tulenev õpilaste arvu vähenemine mõjutab kõige enam gümnaasiumivõrku ning seejärel kõrgkooli. Prognooside kohaselt väheneb lähiaastatel kõrghariduse esimesel astmel õppijate arv ligikaudu 5% aastas. Põhikoolide ja kutseõppeasutuste arv on viimastel aastatel vähenenud ning seega kohandumine demograafiliste arengutega on olulisel määral toimunud. Sama kohandumine peab toimuma ka gümnaasiumivõrguga.

live

Eesti tulevased demograafilised trendid sarnanevad Euroopa üldiste trendidega. Viimase kümnendi kõrgeim sündimuskordaja oli Eestis aastatel 2008 ja 2010, mil ühe naise kohta sündis keskmiselt 1,72 last. Alates 2010. aastast on sündimuskordaja vähenenud. Vähenemine peatus 2014. aastal, mil näitaja näitas mõnevõrra tõusu olles 1,54 (2013. aastal 1,52). libe suur langus 1990ndatel ei ole tänaseks tööelise elanikkonna osakaalu veel mõjutanud, kuid märkimisväärne mõju ilmneb juba lähiaastatel. Rahvastiku vähenemine toimub põhiliselt tööeliste inimeste (15-64-aastaste) arvelt ning 20 aasta pärast elab Eurostati prognooside kohaselt Eestis üle 100 000 tööelise inimese vähem.

2.2 Olulisemad probleemid ja riskid

Peatükk annab esimeses osas ülevaate peamistest probleemidest IARKi prioriteetsete suundade rakendamisel ja nende lahendamiseks kasutusele võetud abinõudest. Teises osas kirjeldatakse KA, RAde ja RÜde kaardistatud riske, nende ennetamist ning maandamist rakenduskava elluviimisel.

2.2.1 Probleemid

Kokkuvõttes: probleemid rakenduskava elluviimisel olid prioriteetsetes suundades üpriski spetsiifilised, siiski osutus läbivaimaks märksõnaks **hanked**. Nii probleemide kui riskide juures toodi läbi aastate mitmel puhul välja asjaolu, et riigihangete seadus (RHS) on keeruline ja sageli mitmeti tõlgendatav, **hangete läbiviimine on aeganõudev**. Tekkis olukordi, kus toetuse saaja, RÜ ja AA tõlgendasid teatud RHSi sätteid erinevalt ja see tõi kaasa täiendavaid ebakõlasid, vigasid ja probleeme, need omakorda põhjustasid viivitusi elluviimise ajakavas. RHS tulenevate nõuete täitmine eeldas programmide elluviijailt võrdlemisi **suurt administreerivate tegevuste töömahtu** ning aeglustas arendustegevuste elluviimist. Lahendusena on RA pikendanud põhjendatud taotluste alusel programmide abikõlblikkuse perioode, et oleks tagatud kõigi tegevuste elluviimine. Seetõttu kujunes hangitavate tegevuste elluviimine kohati planeeritud palju pikemaks ja ressursimahukamaks.

Teisalt avaldasid oma mõju mitmesugused **väliskeskkonna tegurid** (eriti **majanduskriis** ja muutused tööhõives), mis põhjustasid erinevaid probleeme suundade rakendamisel ja eesmärkide (indikaatorite sihttasemetel) saavutamisel.

Kui perioodi esimesel kahel aastal oli struktuuritoetuse kasutamine enamjaolt käivitamisel, siis 2009. aastal kasutustempo ning väljamaksete maht oluliselt tõusis ning tõus jätkus ka 2010. aastal. Samas, probleeme tekitasid mõnede **väheste väljamakstud kuludega programmide perioodi lõpuks potentsiaalselt kasutamata jäävad vahendid**, mis vajasisid teatud juhtudel operatiivset sekkumist ja vahendite suunasest ümbertõstmist. Rakendamise mõningaseks kitsaskohaks oli perioodi keskel näiteks teadus- ja arendusvaldkonna suuremahuliste programmide (prioriteetne suund Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine) elluviimine, mis käivitus planeeritud aeglasemalt, samuti osade avatud taotlusvoorude oodatust aeglasem käivitumine, taotluste kvaliteet, sihtgruppide teadlikkus olemasolevatest meetmetest ja puudulik huvi nende vastu. Mitmete programmide elluviijate **väljamaksete prognoosid erinesid** märkimisväärselt kinnitatud programmi dokumentide **eelarvetest** (mis olid aluseks riigieelarve planeerimisel). Eelarve kavandamise aluseks olnud prognoosid TjaA inimressursi arendamise prioriteetsetes

suunas praktikas ei realiseerunud ja konkreetselt **sellest tingituna tulenes eelarve alatäitmine**. Tulenevalt seireandmetest ilmnenu TjaA meetmete väljamaksete nõrgast tempost ja viivitustest meetmete käivitamisel (ka MARKi vastavas TA prioriteetses suunas) algatati 2010. a kõikide teadus- ja arendustegevuse meetmete vahhindamine, mis viidi lõpule 2011. a (vt ka 4.3 „Läbiviidud hindamised“). Hiljem nimetatud probleemid siiski osapoolte koostöös lahendati ja perioodi lõpuks eelarvevahendite kasutamata jäämise risk ei realiseerunud. Jooksvalt on seireinfost, toetuse saajate ettepanekutest ja juhtkondade otsustest tulenevalt vähendatud osade programmide ning avatud taotlusvoorude lõppenud projektidest vabanenud vahendite arvelt meetmete eelarveid ning on suunatud vabanenud raha muudesse vajalikesse tegevustesse.

Toetuse saajatel oli mõnel juhul **raske anda hinnangut** rakenduskavasse kavandatud **indikaatorite täitmisest, kui indikaator osutus mitmeti tõlgendatavaks või elluviidavatest tegevustest liiga kaugeks (nn makroindikaatorid)**. Samuti oli mõneti probleemne teatud väljundindikaatorite ületäitmine, mis näitab, et rakenduskava planeerimisel ei suudetud tegelikku rakendamissituatsiooni ega konkreetseid tegevusi väga täpselt ette näha. Ka oli osadel elluviijatel küsimusi teatud tegevuste (nt lühiajaliste koolituste) täpse defineerimisega rakenduskava indikaatorite mõttes. Samas tuleb nentida, et ehkki rakenduskava indikaatorite planeerimisel oli vähesest kogemusest tingituna tehtud vigu, polnud eesmärgid nende tõttu siiski silmist kadunud, elluviidud tegevused toetasid lõppeesmärkideni jõudmist ning panustasid valdkondade arengusse ja strateegiatesse oluliselt (vt ka ptk 2.4 „Seosed ja mõjud valdkondade üleselt“).

Teatavaid probleeme on rakendamisel valmistanud osade avatud taotlusvoorudega meetmete puhul taotluste suurest hulgast tulenenud **taotluste pikk menetlusaeg**, taotlusvoorude oodatust suurema taotlejate hulga tõttu võttis taotleja ja taotluse vastavuse hindamine rohkem aega, kui etteantud ajaraam lubas (nt suunad 3 ja 5). Probleeme on valmistanud ka **taotluste kvaliteet**, sihtgruppide teadlikkus olemasolevatest meetmetest ja ebasoodne majandusolukord (nt ettevõtluse prioriteetses suunas 4). Ka väljamaksetaotluste (VMT) menetlus on mõnel juhul olnud pikk protsess ja esmane tagasiside RÜlt võttis palju aega (nt programm Mobilitas 2. pr suunas). Kulupõhine lähenemine oli vaevaline: lihtsustamine rakendus oodatust raskemini (või olid sisu poole ootused liiga kõrged), elluviija roll RÜ ja partnerite vahel pikendas VMT menetlusprotsessi jne.

Maksete peatamised

Perioodi jooksul ei ole rakenduskava raames kordagi makseid peatatud, küll aga on toimunud üks maksete **katkestamine** EK poolt. Probleemi lahendamiseks on tugevdatud või parendatud rakendussüsteeme, viidud läbi täiendavaid kontrole ja auditeid või esitatud vajalikke selgitusi. Tänapäevaks on kõik need probleemid lahendatud. IARK makseid on katkestatud ühel korral ja et vältida maksete katkestamisi on peatatud probleemsete RÜde kulude sertifitseerimine kahel korral:

1) 21.10.2011 katkestas EK kõikide rakenduskavade maksete tähtajad tulenevalt AA poolt läbi viidud Makseasutuse auditist, mille tulemusel anti Makseasutusele kategooria III. Põhjuseks oli see, et Makseasutusel puudus tõendatav ülevaade RÜ/RA kontrollidest, sh kas kontrollid on piisavad või ei. Kuna EK jaoks ei olnud piisav, et süsteemide toimimise osas tugineb MA tööprotseduuride kirjeldustele, KA poolt tehtud vastavuse hindamisele ning nende täitmisel AA süsteemiaudititele ning ei vii ise läbi järelevalvet selle üle, kuidas RÜ/RA kulude nõuetele vastavust tagavad, katkestas EK maksed. Probleemi lahendamiseks (august-detsember 2011) viis Makseasutus läbi ulatusliku kõiki projekti- ja JKS auditeid hõlmava analüüsi, kaardistas kõikide RÜde protseduurid ja kontrollid ja viis läbi hulgaliselt paikvaatlusi tuvastamaks, kas RÜd olemasolevaid protseduure järgivad. AA viis detsembris läbi auditi punktis 3 nimetatud MA tegevuste hindamiseks ning MA sai järelauditi käigus JKS toimimisele kategooria II. Selle tulemusel avas EK Eestile detsembris 2011 maksed.

2) 03.04.2012. a kirjaga hoiatas EK, et katkestab Eestile toetuse maksed nelja rakendusüksuse (Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS), Veeteede Amet, Sihtasutus Innove, Sotsiaalministeerium) riigihangetega seotud meetmete raames, sest oli tuvastatud, et rakendusüksuste poolt tehtavad riigihangete kontrollid ei olnud piisavad. Et vältida maksete katkestamist kogu fondi osas ei sertifitseerinud Makseasutus sellest tulenevalt EKle probleemsete rakendusüksuste meetmeid. Inimressursi arendamise rakenduskavas puudutas see EASi ja SA Innove meetmeid. Riski maandamiseks koostati tegevuskava riigihangete

kontrollide tugevdamiseks. Tegevuskava raames parendati 2012. a I poolaastal rakendusüksustes hangete kontrolle (uuendati riigihangete kontroll-lehti, viidi läbi koolitusi, vajadusel värvati täiendavat personali) ning kontrolliti tagantjärele üle riskantsed hankemenetlused (sh tehti tuvastatud rikkumise raames vajalikud finantskorrektsioonid). Pärast tegevuskava elluviimist viidi rakendusüksustes perioodil mai-august 2012. a läbi riigihangete kontrolli süsteemiauditid, mille tulemusel hinnati EASi ja SA Innove süsteemid piisavalt toimivaks (kategooria II), Sotsiaalministeeriumi süsteemid aga olulisi parendusi vajavaks (III kategooria). Süsteemiauditite tulemusel taastas Euroopa Komisjon 28.09.2012 kirjaga Ares(2012)1143228 Eestile toetuse maksed kõigis seni katkestatud EASi ja Innove meetmetes.

3) 21.05.2014. a kirjaga teatas EK, et rakendusüksuse SA Archimedes ESF meetmete kulusid ei peaks maksetaotlustesse lisama, sest süsteemiauditi nr II-150/2013 (aruanne 21.02.2014) käigus tuvastas Auditeeriv Asutus rakendusüksuse hangete kontrollides olulisi puudujääke, hinnates süsteemi kategooriaga III. Et vältida maksete katkestamist, ei sertifitseerinud Makseasutus SA Archimedes täiendavaid kulusid. Täiendavate kontrollide ja analüüside käigus tuvastati, et puudused ei olnud seotud ESF meetmetega, vaid puudutasid ainult ERDF meetmeid, saatis KA 28. augustil vastava selgituse ja 9. septembril Auditeeriv Asutus omapoolse kinnituse EKle, et ESF meetmetes riske ei ole. Seejärel teatas EK oma 08.12.2014. a kirjaga, et Archimedese projektide ESF kulusid võib jälle maksetaotlustesse lisada.

Probleemid prioriteetsete suundade lõikes

Järgnevalt on toodud prioriteetsete suundade rakendamisel esinenud probleemid ja nende lahendusteed kumulatiivselt.

PS Elukestev õpe

Algusaastatel ilmnas programmide partnerite kohatine nõrk administratiivne suutlikkus, mis tõi kaasa vahendite väljamaksmise viibimise. Programmimeeskonna (nii administratiiv- kui sisupersonal) suur töökoormus, programmide sihtrühma kuulujate samaaegne hõivatus erinevate ESF programmide tegevustega, mistõttu oli raske leida võimalust osaleda ühe või teise programmi tegevustes.

Programmides olid tegevused kirjeldatud võrdlemisi üldsõnaliselt, mis raskendas nende elluviimise kontrolli ning tegevustest tulenevate kulude abikõlblikkuse määramist. Vajadusel korraldati kohtumisi programmi rakendaja ja RÜ vahel, et täpsustada tegevuste sisu ja nende edenemist.

Avatud taotlusvooru esitatud projektitaotluste hindamise protsess oli aja- ja töomahukas nii rakendusüksusele kui taotlejatele, mille tõttu viibis projektide rakendamine. Rahastatud projektid on vajadusel korrigeerinud tegevuskava ning eelarvet.

Mitmete programmispetsiifiliste indikaatorite täitmine oli raskesti jälgitav ning ei andnud selget ülevaadet programmi tegevuste edenemisest. Toetuse saajal oli mõnel puhul raske anda hinnangut rakenduskavasse kavandatud indikaatorite täitmisest, kui indikaator on mitmeti tõlgendatav. Rakendusasutus informeeris ja nõustas toetuse saajaid selleks, et ühtlustada indikaatorite mõõtmise metoodikat, ka on programmide muutmisel tehtud ettepanekuid indikaatorite täpsustamiseks.

2009. a põhjustas väljamaksete viibimise üleminek omafinantseeringult riiklikule struktuuritoetusele. RÜ on programmide rakendajaid väljamaksete taotluste koostamisel ja menetlemisel juhendanud ning teinud ettepanekuid struktuuritoetuse operatiivinfosüsteemi (SFOS) täiendamiseks.

Meetmete tegevused toimusid esialgselt kavandatud hiljem ning elluvijatel oli mõningasi raskusi väljamaksetaotluste prognoosidest ja eelarvetest kinnipidamisel. Programmi partnerite vähene kogemus ESF raha kasutamisel põhjustas tegevuste ja aruandluse viibimist ja pikki menetlusaegu. Rakendajad koostöös RÜga juhendasid ja abistasid partnereid aruandluse koostamisel ning tegevuste läbiviimisel, et tõsta aruandluse kvaliteeti ja kindlustada partneri poolt läbi viidud tegevuste vastavus tegevuskavale.

Programmi „Täiskasvanute tööalane koolitus ja arendustegevused“ koolitustegevused takerdusid oluliselt 2011. a, kuna RÜ ning toetuse saaja ei nõustunud auditi lõpparuandes Auditeeriva Asutuse (AA) antud hinnanguga programmi mitteabikõlblike kulude osas. Läbirääkimiste tulemusel RÜ ja elluvijja täpsustasid edaspidiseid koolituskulude hüvitamise põhimõtteid, et programmi tegevused saaksid jätkuda ja indikaatori sihttase täidetud.

Ühe probleemina ilmnas projekti tegevuste elluviimine hanke alusel (toetuse saaja jääb küll formaalselt samaks, kuid tegevuste elluvijja on keegi teine isik, kes meetme tingimustes poleks alati ka toetuse taotlejaks

kvalifitseerunud). Selliste olukordade vältimiseks tuleb määruste planeerimisel kaaluda projekti raames sisseostetavatele teenustele piirangu seadmist.

Keskkonnahariduse meetmes võis ühe probleemina välja tuua toetuse saajate sihtgrupi ootuse kooskõla antud prioriteetse suuna ja rakenduskava eesmärkidega. Potentsiaalsed toetuse saajad ja huvigrupid ei mõistnud lõpuni, et meede oli suhteliselt kitsa suunitluse ja rõhuasetusega. Sooviti nt toetust küsida nn pehmete kulude katteks (klassiekskursioonid, koolitusüritused erinevatele sihtgruppidele keskkonnateadlikkuse tõstmiseks jms), mis ei olnud aga planeeritavaks fookuseks.

Mõned programmide rakendamise seotud tähelepanekud:

- Programmide ja projektide poolt esitatavate seirearuannete või järelepäringute vastuste hilinemine, mis takistas PS aastaaruande tähtaegset koostamist. RÜ ja RA on erinevatel seminaridel rõhutanud aruannete tähtaegse esitamise olulisust ja paljude programmide osas oli näha ka edasiminekut.
- Tegevuste jätkusuutlikkus pärast programmide lõppu ei olnud alati selge. Kerkis nt õppe- ja karjäärinõustamise teenuste jätkusuutlikkuse teema peale 2007-2013 toetusperioodi lõppu, mida on nüüdseks aga uue perioodi rakenduskava raames jätkatud ja edasi arendatud.
- Programmide muutmise protsessi pikkus ning otsustuste viibimine RAs tekitas toetuse saajates ebakindlust ning viivitusi programmide tegevuste läbiviimises, nt programmi „Täiskasvanute koolitus vabahariduslikes koolituskeskustes“ pikendamise ja eelarve suurendamise otsus tehti küll juba varem, kuid see jõustus programmi esialgsel abikõlblikkuse lõppkuupäeval.

Projektide rakendamisega seotud tähelepanekud:

- Alameetme 1.1.7.6 „Põhikooli ja gümnaasiumi riiklikele õppekavadele vastav üldharidus“ avatud taotlusvooru kogemus näitas selgelt, et väikese rahalise mahuga projekte ei ole mõistlik rahastada kuludokumentide alusel, vaid kasutades lihtsustusmeetodeid. Paraku oli lihtsustatud väljamaksete meetodika kehtestamine keeruline ja aeganõudev protsess, mistõttu 2007-2013 perioodil ei olnud selle kasutamine mõistlik. Probleemi lahendamiseks on RÜ edasistel kulude lihtsustatud hüvitamisviiside planeerimisel kaasanud protsessi koheselt ka KA ja RA, et perioodi kogemust oleks järgmisel programmeerimisperioodil võimalik edukalt praktikasse rakendada.
- Avatud taotlusvooruna õpetajatele koolituse korraldamine ei toimunud loodetud mahus – koolituse pakkumisest üksi ei piisa, vajalik on ka tugimeetmetele mõtlemine – õpetajate koormus, asendamised, koolijuhtide toetus jm. Osaliselt oli see põhjustatud ka mitmete projektide üheaegsest toimumisest ning koolituse teema ja sisu planeerimise probleemidest, kuid paljude TS selgituste kohaselt töid koolitusest loobujad välja just koolituse omaosalustasu ning koolitusele kuluva aja/asendaja leidmise.

Perioodi lõpuosas PS elluviimist takistavaid olulisi probleeme ei esinenud. Küll oli lõpparuande ja viimaste maksetaotluste menetlus mõnikord aeganõudev, kuna toetuse saaja pidi üle kontrollima kogu pikaajalise programmi perioodi raamatupidamise ja maksetaotluste vastavuse, samas olid tihtipeale aruande menetluse ajaks vastutavad programmi töötajad organisatsioonist lahkunud või saanud uue tööülesande. Seetõttu oli keeruline toetuse saajatelt vastuseid õigeaegselt saada, menetlus venis pikaks ning enne menetluse lõppu ei olnud võimalik projekte SFOSis sulgeda, et kasutamata vahendeid vabastada. Projektide lõpetamine lükkus edasi ka siis, kui lõppkontrolli käigus ilmnes vajadus järelevalve- ja/või tagasinõudemenetluse järele. Märkimisväärselt rohkem võttis aega nende programmide lõpetamine, mis olid pikaajalised ja millel oli palju partnereid, kuna täiendava informatsiooni saamine partneri kulude, raamatupidamisregistris kajastatud info vms kohta läbi toetuse saaja oli aeganõudev. Efektivsemalt oli võimalik lõpetada projektid, mille kestus oli lühem või kuhu ei olnud kaasatud partnereid.

PS T&A inimressursi arendamine

Algusaastatel ilmnemised järgmised probleemid:

- Sisekäibearvete laialdane kasutamine sai takistuseks struktuurivahendite projektide rakendamisel, kus sisekäibe alusel abikõlblikkuse tõendamine on väga keerukas. Enamasti ei olnud võimalik sisekäibe aluseks olevaid kulusid tõendada, mis muutis omakorda nimetatud kulutused abikõlbmatuteks. Kõige suuremahulisemad olid nt koolituskulud ja trükikulud, mis tavapraktikas oleksid sisekäibena kajastatud. Sisekäibe alusel kulude hüvitamise võimalusi arutati põhjalikult ka korraldus- ja rakendusasutuse tasemel. Peamiseks leevendavaks abinõuks oli siiski algdokumentide alusel koostatud sisekäibearvete hüvitamine.

- Partnerid töövõtja või teenuse osutajana. 01.07.09 jõustunud STSi muudatus keelas ära partneritelt teenuse ostu. Algatati küll sellise absoluutse keelu tühistamise muudatus, kuid elluviija ning toetuse saaja tasandil oli seni kehtiv säte siiski takistavaks asjaoluks erinevate tegevuste planeerimisel. Hangete väljakuulutamise ning partneritega seotud tegevuste kavandamisel taandus see küsimusele, kuidas tagada kõigile osalejatele võrdsed võimalused – ühelt poolt partnereid mitte välistades, teisalt nendele eelist andmata. Leevendava abinõuna konsulteeris RÜ elluvijaid hangete teemal ning SA Archimedes võimaldas elluvijatele kasutada ka vastavat konsultatsiooniteenust.

- TS struktuurivahendite alane vähene kompetentsus. Kavandatud vahendite hulk oli võrreldes eelmise programmi perioodiga oluliselt kasvanud. Seoses avatud taotlusvoorude projektide käivitumisega ning tegevusmahtude suurenemisega programmide edenedes tekkis suuremate ülikoolide puhul hüppeline administratiivkoormuse kasv. RÜ koostas juhendi toetuse saajatele ning suurte programmide elluvijatega toimusid regulaarsed kohtumised rakendamisega seotud probleemide ennetamiseks. Tutvustati ka üldist struktuurivahendite raamistikku, et selle kaudu muuta rakendamine sujuvamaks ning väljamaksete menetlused kiiremaks.

- Toetuse saajal oli mõnel puhul raske anda hinnangut rakenduskavasse kavandatud indikaatorite täitmisest, kui indikaator oli mitmeti tõlgendatav. Rakendusasutus juhendas ja informeeris toetuse saajaid selleks, et ühtlustada indikaatorite mõõtmise metoodikat.

PS meetmete käivitumine oli tegevuste spetsiifikast lähtuvalt aeglasem, kui teistes sama rakenduskava prioriteetsetes suundades. Tegevused (koolitused, enesetäiendamised) ongi oma olemuselt samas pikaajalised. Tagasihoidlik finantsprogress oli osalt põhjustatud asjaolust, et prioriteetsetes suunas esines väga pika tagasitaotlemise ajaga tegevusi, nt magistrantide ja doktorantide enesetäiendamine välismaal. Programmide eelarvekasutus vajab tähelepanu ning vajadusel paindlikku reageerimist, et programme täiendada uute tegevustega või vahendeid ümber tõsta.

Mõned programmid andsid märku, et VMTde menetlus on väga pikk protsess ja esmane tagasiside RÜlt võtab palju aega (nt Mobilitas). Mõnevõrra valesi oli hinnatud programmide rakendatavust, elluviija roll RÜ ja partnerite vahel pikendas VMT menetlusprotsessi. Samas sisuliste küsimuste lahendamiseks olid programmid väga head ja paremini juhitavad ning sisu eesmärgid silmas pidades ümberplaneeritavad (paljud tegevused olid esmakordsed ja asjade käik oli raskesti etteennustatav, mistõttu paindlikkus vajalik).

2012. a tekkis toetuse saajal probleeme puhkusetasude kulude abikõlblikkusega. Seda põhjusel, et puhkust arvestati lepingu alusel ja projektiga seotud inimesel võib olla ühes asutuses mitu lepingut. Oli võimalik, et puhkust on ühest või teisest lepingust rohkem päevi puhatud, mis tähendas, et hüvitatud oli puhkuspäevi rohkemas mahu. Puhkuste abikõlbmatuse probleem oli suurem pikemaajalistes ja mahukates programmides, kus tööjõukulude summad olid suured. RÜ korraldas seetõttu koostöökohtumisi ja seminare toetuse saajaga, et neid ohtudest teavitada ja paluda teha nõ puhkuste inventuur, et vältida tagasinõudeid.

Perioodi lõpupoole avastati järjest enam rikkumisi TS poolt läbiviidud hangetes. RÜ tegeles kulude abikõlblikkuse hindamisega, st hangete läbiviimise õiguspärasust hinnati tagantjärele, kui läbiviidud hangetega seotud kulud esitati RÜle väljamaksmiseks. RHS on keeruline ja sageli mitmeti tõlgendatav, mistõttu tekkis olukordi, kus nii toetuse saaja, RÜ kui AA tõlgendasid erinevaid RHS sätteid erinevalt ja see võis tuua kaasa toetuse saajatelt toetuse tagasinõudmise. Maandamistegevuseks TS informeerimine.

Allpool hangetega seotud probleemidest lähemalt.

- Hangete korraldamata jätmine TS poolt. AA 2013. aastal läbiviidud projektiaudit tuvastas, et Tartu Ülikool oli projektide raames otnud suurtes kogustes kemikaale ja laboritarvikuid, kuid ei olnud selleks läbi viinud hankemenetlust. Hangete korraldamata jätmine oli nii asutuste- kui ka valdkondade ülene teema (sarnaselt on teadustöökäik vajalikke kemikaale ja tarvikuid otnud ka teised T&A asutused). Asutused põhjendasid oma tegevust sellega, et teadustöökäik vajalike kemikaalide ja tarvikute ostmise on aias prognoosimatu ja sõltub otseselt teadustöö tulemustest. Samuti on toetuse saajate sõnul ostetavate kemikaalide ja tarvikute varieeruvus kvaliteedi osas nii suur, et vajadusi ei ole võimalik üheselt kirjeldada. Seega ei ole võimalik ostude eeldatavat maksumust välja arvutada ning hanget kõigile kaubagruppidele korraldada. Tartu Ülikool analüüsis olukorda ning korraldas 2014. a hanke mittespetsiifiliste kemikaalide ja tarvikute ostmiseks. Samalaadseid hankeid on läbi viinud ka teised TA asutused.

- Reisisiteenuste hankimine. RÜ on analüüsinud põhjalikumalt TS praktikat reisisiteenuste (sh selle erinevate komponentide nagu (õhu)transport, majutus- ja kindlustusteenus) hankimisel. Enne 2013. a lõppu ning auditit lähtus RÜ reisisiteenuste kontrollimisel TS sisekorra- ning ostu(arve)põhisest lähenemisest. Reisisiteenuste abikõlblikkuse küsimuses on RÜ asunud seisukohale, et alates 2014. a tehtud kuludele tuleb rakendada hankekohustuse täitmist täies ulatuses asutustel, kellel 2013. a projektides ületavad vastavasisulised ostud riigihangete piirmäära. Aruandeperioodi lõpuks olid mitmetel asutustel reisisiteenuste hanked ka korraldatud (TÜ, EMÜ jt).

- Vead hanketingimuste tõlgendamisel. Antud suuna peamiseks probleemiks on olnud RHS tõlgendamine raamlepingute sõlmimisel, tellija ei ole raamlepingute sõlmimisel lahti kirjutanud tingimusi, kuidas iga ostu puhul ostu sooritatakse. Mis detailsusega ja kuidas raamlepingu tingimusi RHSi kohaselt seadma peab, on aga lõpuni lahendamata, kuna ka RM riigihangete ja riigiabi osakond on RÜ ja TS päringutele andnud selgitusi, mida on võimalik vastakalt tõlgendada.

Ülaltoodud probleemide mõju projektide rakendamisele oli suur, kuna need puudutasid peaaegu kõiki meetmeid ja projekte. Avastatud probleemid tõid kaasa administratiivse koormuse märgatava tõusu, kuna probleemseid kulusid, samuti teatud hankeliike tuli kontrollida varasemast detailsemalt. Perioodi viimastel aastatel kaasnes peaaegu kõikide VMTdega, mis sisaldasid reisisiteenuste või kemikaalidega seotud kulusid, väljamakstava toetuse vähendamise otsus koos projekti või programmi eelarve vähendamisega. Summaliselt ei olnud tagasinõuded suured, ulatudes mõnekümnest eurost mõne tuhande euroni VMT kohta, kuid otsuste ettevalmistamine koos iga väljamaksega avaldas mõju VMT menetlemistähtaegadele.

RÜ tegi JKS auditi soovitusel muudatusi hangete kontrollimisel ning alates 2014. a töötab RÜs neli hangete spetsialisti, kes kontrollivad hankeid kahel tasandil. Hankespetsialistide rakendamine on osutunud edukaks abinõuks.

PS Pikk ja kvaliteetne tööelu

Programmide rakendamise käivitumine võttis alguses plaanitust enam aega, mistõttu oli ka finantsprogress kavandatust aeglasem. Eelarve planeeritust aeglasem kasutamine suurendas N+2 ja N+3 reegli mittetäitmise riski, mille maandamiseks suurendati RÜ, RA ja programmi elluviijate vahelist koostööd. Toimusid igakuised kohtumised programmide rakendajate ning rakendusüksusega ja pidev eelarve täitmise progressi seire. Lisaks tehti programmidele kohustuseks täita igakuiselt tegevuspõhist võetud kohustuste ja väljamaksete tabelit, mis annaks reaalsema pildi programmi progressist.

- Programmide tegevused olid liiga üldsõnalised, see raskendas planeeritud tegevuste elluviimise kontrolli ning tegevustest tulenevate kulude abikõlblikkuse määramist. Programmi eelnõu faasis tegi RÜ ettepanekuid tegevusi rohkem lahti kirjutada, et oleks aru saada, milliseid tegevusi tehakse. Samuti tehti ettepanek, et programmi peaks lisama nõude, et toetuse saaja esitab koos järgmise aasta prognoosiga ka tegevuskava ja hankeplaani. Probleemse olukorra lahendamisele aitas kaasa ka hea koostöö RAGA.

- Programmide puhul oli problemaatiline taotletud ettemakse kinnikandmise ajaline periood. Ettemakseid tehti TS poolt esitatud taotluse alusel, kuid nende kulude kinnikandmise aruanded esitati oluliselt hiljem. Nt programmi "Tööelu kvaliteedi parandamine 2009-2014" esimene ettemakse tehti juunis 2009 ja kulud said SFOSis abikõlblike kuludena kinni kantud alles veebruaris 2010. Probleemid olid seotud programmi raamatupidamisega ja eelarve kuluridade ületamisega.

- Probleemid hangete läbiviimisel, mistõttu tegevuste ajaraam nihkus või tegevusi ei suudetud osutada planeeritud mahus. Enim on olnud probleemiks sobiva teenusepakkuja leidmine. Lisaks oli probleemiks hangete kõrgem hind, kui pakkujad teadsid, et tegemist on välisvahenditega. Teenusepakkujatele viidi läbi teabepäevi, kus tutvustati hankes osalemise tingimusi, oodatavaid tulemusi ning enim esinenud vigu.

- Registreeritud töötuse kõrghetkel oli Töötukassal (TK) probleeme teenuste (tööturukoolitus, tööpraktika, palgatoetus) operatiivse pakkumisega, mis oli tingitud olemasoleva personali suurest töökoormusest.

Lahenduseks vaadati üle personali töökoormus, vajadusel suunati tegevused inimestele, kellel väiksem koormus või värvati juurde uusi töötajaid.

- Kuna majandusolukord oli 2009. a võrreldes 2007. aastaga oluliselt muutunud, siis oli probleeme rakenduskava indikaatori „Töölesaamist toetavaid teenuseid saanud isikute arv“ täitmisega.

Sotsiaalministeerium esitas 2009. a ettepaneku rakenduskava indikaatorite muutmiseks, kuid KA oli seisukohal, et muutmisel tulevad kõne alla vaid 2010 vahetasemed, mitte aga sihttasemed perioodi lõpuks.

- Hangetega teenuste tellimine ja kontroll. Kontrolliks on TS teinud kohapealseid paikvaatlusi ja helistanud pisteliselt läbi teenuse saajaid. MTÜdest toetuse saajatele tehtava kontrolli puhul ei olnud RÜle antud pädevuse raames võimalik omapoolse kontrolliga täiel määral tagada, et toetuse saaja kasutab toetust eesmärgipäraselt (võimalik topeltfinantseerimine). Selliste olukordade ilmnemisel on RÜ teinud koostööd teiste institutsioonidega, kes on MTÜle toetust eraldanud, kuid seda vaid nendega, keda RÜ on suutnud tuvastada. Probleemi võimalikuks lahenduseks oleks struktuurifondide infosüsteemiga sarnase infosüsteemi loomine siseriiklike toetuste kasutamise kohta koondatud info kogumiseks. Antud süsteem peaks võimaldama riskikontrolli nii struktuuritoetuste kui ka muudest fondidest saadud toetuste sihipärase kasutamise kohta. Probleem jäi lõplikult lahendamata.

- Eraldi probleemina esines olukordi, kus TS ostis kogu toetust saanud projektile läbiviimise teenuse kolmandatelt isikutelt – TS kuulutas projekti alguses välja hanke ning andis kogu tegevuse üle hanke võitnud teenusepakkujale. Sellises olukorras oli RÜl võimalus järelevalve käigus kontrollida toiminguid toetuse saaja juures, kuid mitte kolmanda isiku juures, millega kaasnes risk, et projekti ei suudeta viia ellu taotluses kirjeldatud viisil ja kvaliteediga. Probleemi võimalikuks lahenduseks oleks vastavasisulise muudatuse ettepaneku tegemine asjakohasesse õigusakti, millega sätestatakse TSle piirang projektides tervikteenuse sisseostmiseks. Teise variandina lubada RÜl teostada kontrolle kolmanda isiku juures, kui ta viib ellu SF projekte.

- Projektide ja programmide puhul oli probleemiks esitatud prognoosidest kinnipidamine. RÜle esitatud prognoositust suuremate kulude väljamaksmisel on olnud probleemiks riigikassasse broneeritud toetuse ebapiisavus. Probleemi maandamiseks on RÜ toetuse saajaid informeerinud vajadusest jälgida prognoositud kuludest kinnipidamist ning uute rakendajate puhul pööranud infopäevadel suuremat tähelepanu just prognooside ja väljamaksetaotluste (edaspidi VMT) koostamise koostööle. Rakendajate abimaterjalidesse viidi sisse erinevaid abijuhiseid ja näiteid, mis kergendavad VMT koostamist ja esitamist.

- Kulude lihtsustamisega (standardiseeritud ühikuhinna kehtestamine stipendiumile ja sõidukuludele) tekkis olukord, kus meetme 1.3.1 „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine“ projektis osalevad sihtgrupi liikmed olid ebasoodsamas olukorras kui programmis osalevad töötud.

Probleem tulenes „Tulumaksuseaduse“ (TMS) § 19 lg 3 p 3, mille järgi ei maksustata tulumaksuga seaduse alusel või riigieelarvest makstavaid stipendiume ning seaduse alusel makstavaid toetusi. RA lähtus käsitlusest, et standardiseeritud ühikuhinna alusel makstav toetus on seaduse alusel makstav toetus, ning on avatud vooru projektide elluviijaid ka vastavalt teavitatud. Samas oli RM seisukohal, et programmi vahenditest makstava toetuse osas saab lähtuda TMS § 19 lõike 3 punktist 3, kuna tööturuteenuseid osutatakse tööturuteenuste ja -toetuste seaduse alusel, mis sätestab ka sõidutoetuse maksmise korra. Probleem leidis lahenduse 01.01.2015 jõustunud TMS muudatusega, mille tulemusena ei maksustata avatud vooru määruse alusel sihtgrupile makstavat sõidu- ja majutustoetust.

- Projektide ja programmide eelarvete koostamisel oli tendents, et finantsvahendeid planeeriti 10–15% rohkem kui oli reaalne vajadus. Selline olukord programmiperioodi lõpus võis kaasa tuua meetme vabade vahendite kasutamata jätmise. Samuti vabanes veel olulisel määral vahendeid tagasinõuete arvelt. Probleemi lahenduseks tõhustas RÜ eelarve täitmise jälgimist iga esitatud VMT või ettemakse aruande lõikes. TSle tehti vastavalt eelarve täitmise ja vabade vahendite hindamise tulemusele ettepanekud eelarvete vähendamiseks. RA kontrollis programmide eelarvete täitmist igakuiselt ning võttis jooksvalt programmides üles uusi kohustusi.

PS Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks

- „Stardi- ja mikrolaenu käendusprogrammi“ üheks probleemiks oli perioodi algul sihtgrupi madal teadlikkus tootest. Samuti muudatused majanduskeskkonnas 2008. a lõpus, mis ei soosinud laenu raha eest ettevõtlusega alustamist ning majandusolukorrast tulenev pankade väga konservatiivne laenupoliitika ja pankade soovimatus anda laenu alustavatele ettevõtjatele, tuues probleemiks mitteusutavaid rahavooge, lühikest koostöökogemust pangaga ja raha puudumist. Isegi vaatamata KredExi positiivsele otsusele ei olnud ettevõtjal võimalik sageli pangast laenu saada. Probleeme esines ka äriplaanide korrektsuse ja

realistlikkusega. Oli palju töötuid spetsialiste, kes lootsid alustada ettevõtjana, aga samas oli ilmne, et osa neist ei suudaks plaane ellu viia.

Probleemide lahendamiseks suurendati sihtgrupi teadlikkust olemasolevast meetmest- viidi läbi meediakampaaniad, infoüritused, artiklid, koostati voldikud. Lisaks muudeti soodsamaks stardilaenu tingimusi ettevõtjale, laiendati sihtgruppi (algul said käendust taotleda alustavad ja kuni 2 aastat tegutsenud ettevõtted, nüüd said käendust taotleda alustavad ja kuni 3 aastat tegutsenud ettevõtjad) ning suurendati maksimaalset laenusummat 31 956 eurolt 63 912 euroni.

- „Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetuse“ meetme rakendamisel ilmes ka juba 2008. a keskpäiku probleeme, et meede tervikuna ei olnud potentsiaalsetele ja juba alustanud ettevõtetele atraktiivne. Seetõttu algas 2008. a alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetuse järk järguline muutmine, mis jõudis lõpule augustis 2009. Määruses suurendati oluliselt sihtrühma: toetust said taotleda nüüdsest ka Tallinna ettevõtjad; kasvutoetust võisid taotleda kuni 36 kuud tagasi registreeritud ettevõtjad. Laiendati abikõlblike kulude ja tegevuste loetelu. Samuti lühendati oluliselt taotluste läbivaatamise aegu ning suurendati toetussummasid ja vähendati ettevõtja omaosaluse määra.

- „Ettevõtlus- ja innovatsiooniteadlikkuse programmi“ ja „Teadmiste ja oskuste arenguprogrammi“ raames algatati 2009. a meetmete ühendamine üheks meetmeks. Peamised põhjused ja probleemid, mille tõttu ühendamine ette võeti, olid järgmised:

- kuna programme rakendati EASis erinevate divisjonide poolt, siis sarnaste teemade ja erinevate tegevuste (sh. eel- ja jätkutegevuste) vahel oli vähene sidusus – ühtse meetme ühtne programmdokument loob erinevate teadlikkuse- ja koolitustegevuste elluviimiseks parema raamistikku;
- kahe meetme ühendamine loob paremad eeldused meetme tegevuste keskseks planeerimiseks ja juhtimiseks ning elluviimise administreerimiseks.

- Perioodi keskel mõjutas VKEde vähene võimekus leida, kaasata ja rakendada rahvusvahelise tasemega tippspetsialiste meetme „Arendustöötaja kaasamise toetuse“ edukust. Seda eriti inseneride, tehnoloogide ja disainerite osas, aga ka rahvusvahelise turunduskompetentsiga spetsialistide osas. Püsivamaks lahenduseks oleks väikeettevõtete üldise võimekuse tõusule kaasaaitamine, abi pikaajaliste tegevusplaanide koostamisel ja erinevate toetusmeetmete komplekselt rakendamisel pikaajaliste tegevusplaanide elluviimisel.

- Ettevõtlus- ning innovatsioonialaste teadmiste ja oskuste ning teadlikkuse arendamise programmi (edaspidi TOTS) osas läbiva probleemina võis välja tuua riigihangete seadusest tulenevat asjaajamise keerukust ja jäikust, mistõttu mitmete (hanke)tegevuste elluviimine kujunes planeeritud palju pikemaks ja oluliselt ressursimahukamaks. Tegevuste elluviimise kõige suuremaks probleemiks said väga keerulised hankemenetlused, kuivõrd hanke eesmärgiks on tavaliselt osta head lahendust, parimaid elluviijaid ja mitte valida pakkujaid soodsaima hinna järgi. Hanked võtsid kaua aega, vaidlustamise korral oli üsna tõenäoline risk, et tegevuse elluviimine võib lükkuda teadmata ajani edasi, mistõttu kannataksid tulemused ning ei saavutataks soovitud eesmäärke. Kehtiv hankemenetlus ei olnud kõige sobivam immateriaalsete teenuste hankimiseks (koolitused, nõustamine jms). Lisaks tuli jätkuvalt suuremat tähelepanu pöörata kommunikatsioonile, mille abil jõuda kõige õigema sihtgrupini. Läbi tegevuste praktika täpsustusid järjest enam ka õigele sihtgrupile elluviidavad tegevused ning toimus õigete meetodikate paika panemine. Näiteks ilmnas, et ainult passiivsed koolitusmeetodid ei tööta ning koolitustesse tuleb integreerida teisi aktiivseid meetodeid, et saavutada maksimaalne kasu.

PS Suurem haldusvõimekus

Märkimisväärseid probleeme suuna rakendamisel esile ei kerkinud, kuid RÜ pidas 2009. a aruandes oluliseks märkida avatud taotlusvoorude raames taotluste hulga ja väljamakse taotluste pideva kasvu, mis tingis menetlustoimingute viibimise. Eriti palju väljamakseid lisandus 2009. a sügisperioodil. Suure hulga väljamakse taotluste kiiremaks menetlemiseks töötas rakendusüksus välja lihtsustamise mudeli kulude kontrollimisel, mis kinnitati KA poolt oktoobris 2010. a. Meetodika võimaldas teatud kontrolli etappides ja tingimustel rakendada kuludokumentide osalist kontrolli, mille kohaselt ei kuulu kontrollimisele kõik kuludokumendid. Kuid meetodika üheks oluliseks tingimuseks oli asjaolu, et esimesele väljamakse taotlusele ei saa lihtsustamise meetodikat rakendada, kuna puuduvad vastavad kontrolliulatused määrad.

Üheks probleemiks kujunes prioriteetses suunas ka teatud projektide/programmide tegevustes osalejate andmete koondamine suuna seirearuannetesse (ESF spetsiifilised seireandmed osalejate kohta sihtrühmade kaupa). Tegevustes osalejate andmeid ei koondatud SFOSi, mistõttu ei olnud võimalik alati ka vastavaid andmeid ühtse metoodika järgi suuna või rakenduskava tasemel agregeerida. Tulenevalt rakendatavate projektide/programmide järjest kasvavast mahust haldusvõimekuse prioriteetses suunas andmete käsitsi sisestamisest üldse loobuti (ebaproportsionaalse töökoormuse tõttu) ning esitatud andmed on alates 2010. a selles suunas seetõttu indikatiivsed.

2012. a on RM tõsisemalt hakanud tähelepanu pöörama ka programmide sisulisele seirele ja ennast detailideni kurssi viinud programmides toimuvaga, et paremini pakkuda tuge rakendamisel esineda võivate probleemide lahendamisel ning ühtlasi ärgitada programmi elluviijaid oma tegevusi ning ajagraafikut paremini läbi mõtlema. Sisulist seiret on tehtud eelkõige programmide muutmise kontekstis ja osade programmide osas valmistati 2013. a lõpus ette muutmise eelnõud, mis olid eeskätt seotud eelarve suurendamisega seoses lisanduvate tegevuste elluviimisega (n: Valitsuse töö programmi lisati täiendav tegevusena OECDlt uue analüüsi tellimine seoses riigivalitsemise ja e-valitsemise lahenduste analüüsiga). RA suunas meetme 1.5.4 vahendid meetmesse 1.5.1 ja 1.5.3, selle meetme alt on läbi viidud ka koolitussüsteemi uuring, mis täitis ka meetme 1.5.4 raames algselt kavandatud eesmärgi.

2014. a seiras RA võimalikke jääkide teket, teostades nii sisulist analüüsi programmi tegevuste üle kui ka analüüsides kogu suuna vahendite kasutamise tõhusust. Sisulist seiret tehti eelkõige programmide muutmise kontekstis, muudatused on eeskätt olnud seotud abikõlblikkuse perioodi pikendamisega, suuresti tingituna viivitustest elluviidavates tegevustes. Ühtlasi on läbivalt tehtud muudatusi programmi tegevustes, selleks et programmi vahendeid parimal võimalikul viisil ja eesmärgipäraselt ära kasutada. Nt programmis „Keskne koolitus 2012-2013“ telliti jääkide arvelt juurde populaarseks osutunud eetika ja sisseelamise koolitusi, programmis „Kohaliku omavalitsuse tugevdamine“ laiendati alaeesmärki lisades omavalitsuste ühinemiste toetamisele ka omavalitsuste koostöö toetamise. Mõningatel juhtudel tuli tegevusi ka välja jätta, kuna nende elluviimiseks puudus piisav huvi või polnud tegevus piisavalt mõjus – nt programmist „Töövõimetuskindlustuse skeemi ettevalmistamine“ arvati välja alaeesmärk „Töövõimetuskindlustuse süsteemis tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse skeemi loomine“, kuna teemas puudus poliitiline kokkulepe. Programmist „Eelduste loomine avalike teenuste kvaliteedi tõstmiseks IKT vahendite abil“ arvati välja virtuaalse kõnekeskuse mudeli väljatöötamine, kuna tegevuse elluviimiseks oli osapoolte huvi napp. Ühel juhul (programmis „Töövõimetuskindlustuse skeemi ettevalmistamine“) suurendati ka programmi eelarvet. Nimetatud muudatused on aidanud kaasa suuna elluviimisele.

2015. a tõsteti veel jääke ümber „Keskse koolituse“ programmist. Olulises osas jääke suunati perioodi lõpul nimetatud programmi riigitöötaja iseteenindusportaali koolituskeskkonna tööde detailiseerimisse ja arendusse, sest koolituskeskkond on süsteem, mis toetab koolituste planeerimist, läbiviimist ning tagasiside kogumist ning aitab seeläbi vältida teenuste dubleerimist ja hoiab kokku riigi kulutusi.

PS Horisontaalne tehniline abi ja tehniline abi

2009. a tekitas väiksemaid probleeme projektide ühe-aastalisus ja seda seoses kalendriaasta vahetumisega. Esiteks ei saanud lugeda abikõlblikuks selliseid kulusid, mille osas toimus tasumine ühel kalendriaastal ehk eelmises projektis ja tegevus ise toimus teisel kalendriaastal ehk järgmises projektis. Teiseks seisnes kulu mitteabikõlblikuks lugemise alus riiklike vahendite laekumise ja väljamaksmise reeglites – ühel kalendriaastal tasutud kulu osas peab toetus laekuma samal kalendriaastal, kui laekub järgmisel, läheb laekumine riigi tuludesse, mitte konkreetse toetuse saaja eelarve arvestusse. Tehnilise abi projektid nähti algselt ette üheaastasena, sest projektide eelarved kujunevad iga-aastase riigieelarve koostamise protsessis. Samas oma sisult hõlmas tehniline abi kogu programmiperioodi, mistõttu ei olnud otstarbekas projektide aastane abikõlblikkuse aeg, seda eriti horisontaalse tehnilise abi meetmes, millest kaeti personali- ja üldkulusid.

Probleemi lahendusena anti alates 2009. a teisest kvartalist riigiasutustele toetust vaid ettemaksena ning alates 2010. a lõppesid projektid programmiperioodi lõpul ning projekti eelarve kujunes kumulatiivsena vastavalt riigieelarves taotletud summadele.

2.2.2 Riskid

Probleemide ennetamiseks ja tegevuse planeerimiseks toimus struktuurivahendite rakendamise administratsioonis igal aastal riskide hindamine. Riskide kaardistamisel lähtuti neljast süsteemiüleselt kokkulepitud eesmärgist – tagada rakenduskavades seatud eesmärkide täitmine, maksimeerida väljamakseid, minimeerida tagasinõudeid ja teha seda kõike kuluefektiivselt (põhimõttel “vähemaga rohkem”). Asutused kaardistasid ning hindasid oma vastutusalade tegevusi puudutavaid riske (mõju ja tõenäosust), võttes arvesse eelneva aasta realiseerunud probleeme ja järgneva aasta tegevusprioriteete. Riskide hindamist koordineeris Korraldusasutus, kes lisaks rakendusasutustele ja rakendusüksustele ka ise rakenduskavade üleselt riske hindas. Riskide hindamiselt saadud informatsiooni kasutati struktuurivahendite rakendamise süsteemis kvaliteedijuhtimiseks ning tagasiside saamiseks kriitilisemate tööprotsesside ja probleemide kohta.

2015. aasta riskide hindamise kokkuvõtteks asutuste üleselt perioodiga 2007-2013 seotud riske kriitiliseks ei hinnatud, samuti ei hinnatud kriitiliseks ühtegi perioodiga 2007-2013 seotud riski Korraldusasutus. Perioodi jooksul tekkinud riske on asutused maandanud jooksvalt ning järeltegevused on loetud piisavaks.

Olulisemad riskid prioriteetsete suundade kaupa on lühidalt kirjeldatud allpool. Tabeli kujul detailse ülevaate tuvastatud kõrgema kategooria riskidest ja nende maandamistegevustest läbi aastate saab lisast 12 „Riskid ja maandamistegevused“.

PS Elukestev õpe

Perioodi algusaastatel polnud riskide hindamise meetodika prioriteetsetes suundades veel üheselt välja kujunenud. RA (HTM) hinnangul olid peamised riskid seotud sellega, et käibevahendite puudusest tingituna ei ole võimalik programmi eesmarke ja tegevusi ellu viia, teisalt rakendajate vähene projekti- ja ressursijuhtimise suutlikkus ning võimalik hankereeglite rikkumine. Samuti kuludokumentide pikast menetlusajast tulenevad võimalikud likviidsusprobleemid, mis takistavad tegevuste õigeaegset elluviimist. Keskkonnaharidus meetme puhul nähti riskina, et kui puudub või on alles väljatöötamisel rakenduskava eesmärkidega seotud tegevuskava või puudub objektiivne informatsioon valdkondade arenguprobleemidest ja vajadustest, siis on oht kasutada vahendeid ebaefektiivselt.

2009. aastal nähti ka PS laiema riskina, et kui rakenduskava eesmärkidega seotud valdkondlikud prioriteedid (arengudokumendid) puuduvad, on alles väljatöötamisel või vajavad olulist täiendamist ja/või puudub objektiivne informatsioon valdkondade olukorrast, siis eksisteerib oht, et planeeritakse vahendeid ebaefektiivselt ning mitteeesmärgipärastele tegevustele.

2010. a riskide ümberhindamise käigus tuvastati, et varasemalt kaardistatud kõrge risk – elluviijate vähene teadlikkus abikõlblikkuse reeglitest ja riigihangete läbiviimisest võib tuua kaasa kulude mitteabikõlblikkuse – küll esines antud valdkondades (haridus ja T&A), kuid ennekõike nende ERF suundades (EARKis ja MARKis). Seega ei olnud risk IARK seisukohast enam sel perioodil oluline.

2011. a RA poolt läbi viidud struktuuritoetuste riskide hindamise tulemusena antud prioriteetsetes suunas kõrgeid riske ei tuvastatud. Keskmise riskina toodi välja tuua juhtimis- ja kontrollisüsteemidega seotud risk. Seda põhjusel, et kui elluviija ja RA või RÜ rolli täitvad asutused asuvad samas asutuses, võib olla raskendatud kohustuste lahususe tagamine. Riski maandamiseks suurendati RA järelevalvet RÜ üle.

2012. a viis RÜ (Innove) läbi riskide hindamise, mille käigus kaardistati kokku 31 riski, millest kriitilisi riske oli kokku 8. Enim ilmnas kriitilisi riske tegevusriski valdkonnas, seal oli kokku 3 riski. Samal aastal RAs läbi viidud riskide hindamise tulemusena tuvastati 16 riski, millest 3 oli kõrged, 9 keskmised ja 4 madalad. Kuna riskide hindamisel lähtuti protsessipõhisusest, mitte niivõrd prioriteetsest suunast, siis konkreetse prioriteetse suuna põhiseid riske eraldi välja tuua ei saanud.

2013. a tuvastas RA 16 eeldefineeritud riski. Fikseeritud riskidest hinnati kõrgeteks kaks riski:

- Uue perioodi rakendamine viibib ja põhjustab tegevustega alustamise hilinemise, mille tagajärjel kaob toetuse järjepidevus TS jaoks ja kuhjub töökoormus administratsioonile: põhjuseks nõrk administratiivne valmisolek, õigeaegne sisendite puudumine ettevalmistusprotsessis (EL tasandi õigusaktid).
- Rikkumiste (mitteabikõlblikud kulud) ja tagasinõuete oht toetuse kasutamiseks RHS eiramise tõttu: põhjuseks seaduse ebapiisav tundmine ja tõlgendamine (nii administratsioonis kui ka TS tasandil).

Kriitiliste riskide osas planeeriti maandamistegevusteks nõustamisi, arutelusid, koolitusi ning motivatsioonisüsteemi ja ametikohtade hindamise läbiviimist. Osadel juhtudel oli tegemist RÜ väliste riskidega, millest tulenevalt sisemine maandamistegevus puudus.

2015. a kaardistas RÜ struktuuriotuste valdkonnas 31 riski, millest 4 hinnati kriitiliseks. RA kaardistas 17 riski, mis olid seotud perioodiga 2007-2013, neist kriitiliseks hinnati 2. Riskide koguarv jäi eelmise aastaga võrreldes samaks, sarnane oli ka riskide jagunemine riskistmete vahel. Riskid jagunesid kõigi põhivaldkondade vahel, kriitilised ja tingimuslikud riskid hinnati toetuse andmise, projektide rakendamise ja seire valdkonnas. Täiendavate maandustegevuste rakendamise tulemusena suutis RA kõik perioodi 2007-2013 kõrget ja tingimuslikud riskid maandada.

PS Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine

PS esimeste rakendamise aastate jooksul sõnastati peamiste riskidena, et programmide üleplaneerimise tagajärjel ei suudeta ESF vahendeid perioodi lõpuks ära kasutada ning et välisabi ja riikliku kaasfinantseerimise vahendeid ei planeerita ühtsetel põhimõtetel, millest tulenevalt ei ole kaasfinantseerimise vahendeid võimalik edasi kanda rohkem kui ühe aasta võrra. Erinevate fondide raames samade projektide tegemine või kulude katmine võis kaasa tuua tegevuste topeltrahastamise. Sarnaselt esimese prioriteetse suunaga leiti, et elluvijate vähene teadlikkus abikõlblikkuse reeglitest ja riigihangete läbiviimisest võib tuua kaasa kulude mitteabikõlblikkuse.

Riskide ümberhindamise käigus 2010. a tuvastati, et eelnimetatud kõrge risk – elluvijate vähene teadlikkus abikõlblikkuse reeglitest ja riigihangete läbiviimisest – esineb küll antud valdkonnas, kuid ERF prioriteetses suunas. Seega antud prioriteetses suunas aruandlusperioodil kõrgeid riske ei tuvastatud.

2011. a hindasid RÜ ja RA riske valdavalt keskmisteks, kõrget riskid suunas puudusid. RÜ (Archimedes) hindas keskmisteks riskideks taas rahaliste vahendite üleplaneerimist alameetmetes ja sarnaste tegevuste tegemist erinevate fondide raames, mille tulemusena võib tekkida topeltrahastamise oht.

2012. a RÜ fikseeritud 16st riskist 3 olid kõrget (oht, et rikkumisi ei avastata, kontrolle pole piisavalt ja RÜ kiidab heaks kulud, mis on seotud ebakorrektselt läbi viidud hankega, oht hangete viibimisel, hakkimisel ja maksumuse suurenemisel, mistõttu rakendamine ja väljamaksed viibivad), 9 keskmised ja 4 madalad. Kuna riskide hindamisel lähtuti protsessipõhisusest, siis konkreetse prioriteetse suunaga sai ennekõike siduda keskmiseks hinnatud riskidest topelfinantseerimisega seotud riski. Riski maandamiseks vaatas RA (HTM) koostöös RÜga üle topelfinantseerimise kontrollimise võimalused HTMi andmebaaside põhjal.

2013. a hinnati kõrgeks kaks riski – esiteks, et vahendite kasutamine lükkub perioodi lõppu, väljamaksetaotlused kuhjatakse aastatesse 2014-2015 ning osa vahendeid jääb seetõttu kasutamata. Teiseks, et hangete teemalised seisukohad on ajas olulises osas muutuvad ja ühtseid tõlgendusi on raske kätte saada, mis paneb tegevused seisma ja tekitab ebakindlust abikõlblikkuse osas nii RÜs kui toetuse saaja juures.

2014. a. loeti endiselt kriitiliseks riskiks perioodi lõppu jäävate paljude VMTde menetlemist ja sellest tulenevat ohtu, et RÜ ei jõua perioodi lõpus kõiki väljamaksetaotlusi korrektselt menetleda. RÜ poolt tuvastati 7 kõrget riski, mida võis omakorda grupeerida 2 grupp.

- Esimese grupi moodustasid riskid, mis seotud perioodi lõppemisega – vahendite kasutamata jäämise risk ning töökoormuse järsk kasv perioodi lõpul, kui korraga lõpetab suur hulk projekte ning samal ajal alustatakse perioodi 2014-2020 tegevustega.

- Teiseks riskid, mis olid seotud toetuse kasutamise ning selle kontrollimisega – ajas muutuvad tõlgendused, ootused RÜ töö kvaliteedile, auditite praktika, samuti erinev süsteemiülene arusaam erinevatest kontrollikohtadest. Nimetatud riskid võivad avaldada olulist rahalist mõju ja samuti mõjutada rakendusüksuse toimimist. RÜ seisukohalt olid olulisemateks maandamistegevusteks hästikorraldatud välis- ja sisekommunikatsiooni juhtimine, muudatused töökorralduses ning enda pidev kursishoidmine kehtivate seisukohtade ja praktikatega.

2015. a said RÜs kriitilistena hinnatud kaks riski, mis on seotud 2014-2020 perioodile üleminekuga. RA kaardistas 24 riski, 17 olid seotud perioodiga 2007-2013. Neist kriitiliseks hinnati 2 riski, tingimuslikuks 3 ja madalaks 10 riski. Riskid jagunesid kõigi põhivaldkondade vahel, kriitilised ja tingimuslikud riskid hinnati toetuse andmise, projektide rakendamise ja seire valdkonnas. Täiendavate maandustegevuste rakendamise tulemusena suutis RA kõik perioodi 2007-2013 kõrget ja tingimuslikud riskid maandada.

PS Pikk ja kvaliteetne tööelu

Rakendamise esimestel aastatel toodi riskidena välja järgmised: rakendaja vähene suutlikkus, kompetents viia projekte ellu; mitteabikõlblikud kulud (sh hankereeglite rikkumine); piirangud seireandmete kogumiseks tulenevalt andmekaitse seadusest; piiratud personali motiveerimise võimalused.

2010. aastal prioriteetses suunas riske ei hinnatud.

2011. a viidi läbi kaks riskide hindamist – mais ja novembris. Mitmed riskid olid maandamistegevustest hoolimata probleemidena realiseerunud, näiteks oli keerukas ja kohati võimatu olnud välistada topelfinantseerimist struktuurifondide ja muude rahastusallikate vahel (vt ka ptk 2.2.1). Samuti oli eesmärkide saavutamine takistatud lähtuvalt õigusaktides toodud liiga piiravatest nõuetest („Riigihangete seadus“ vs tööturumeetmed), millele SoM tegi ettepanekud vastavate muudatusvajaduste osas.

2012. a sai RA tasandil välja tuua 7 riski, millest kõik olid märgitud kõrgeks. Olulise mõjuga riske oli 4, pigem olulise mõjuga 2 ning üks väheolulise mõjuga. Võrreldes 2011. a oli siiski olulise mõjuga riske 10 võrra vähem. Riskide valdkonnad olid enamjaolt samad: TS juhendamine/nõustamine, personal, poliitika kujundamine ja planeerimine, järelevalve, rikkumistest teavitamine ja rikkumiste menetlemine. 2012. a lisandus täiendav riskivaldkond, mida varasemalt polnud – riskide hindamise ja juhtimise protsess SF rakendamisel, et pöörata riskide maandamisele ja probleemide ennetamisele täiendavat tähelepanu. Kriitilisemad probleemid olid seotud rahastamisotsuste tühistamise ja maksete viibimise/tagasinõuetega, sest TSd ei olnud piisavalt teadlikud oma kohustustest/reeglitest. Teisalt kõrgete riskide realiseerumisega ning personaliprobleemidega. Rahastamisotsuste tühistamise ja viibimise/tagasinõuete osas planeeriti maandustegevusena regulaarsed rakenduskoosolekud programmide rakendajatega. Riskide realiseerumise ennetamiseks kaardistati kõrge prioriteediga riskid, mille maandustegevusteks määrati vastutavad töötajad ja mille üle tõhustati seiret ja suurendati siseauditi osakonna rolli.

2013. a anti RA tasandil hinnang 37le eeldefineeritud riskile. Nendest 16 hinnati kõrgeks, kaheksa keskmiseks ja 13 madalaks. SoMi kriitilisemad probleemid olid seotud topelfinantseerimise kontrolli, õigusaktide väljatöötamise ja muutmisega, järelevalvega ((riigi)hangete läbiviimine, hangete eel/järelkontroll) ning ülesannete jaotuse ja kohustuste lahususega. Riigihangete paremaks kontrollimiseks nähti maandusmeetmetena praktiliste seminaride korraldamist, kus selgitataks RHS tõlgendamist, toodaks erinevaid näiteid praktikast. Samuti tehti topelfinantseerimise kontrollimiseks ettepanek ühtse (siseriikliku) toetuste andmebaasi loomiseks või erinevate andmebaaside ristkasutuse võimaldamiseks.

Lisaks oli veel kõrgete riskidena riigihangete kontrolli juures välja toodud, et rikkumisuhte ei lahendada ühetaoliselt ja kooskõlas õigusaktidega (meetmeid/projekte palju, pädevuse puudumine, puudub tsentraalne nõustamine); VMTde juures mitteabikõlblike kulude tuvastamisega; rikkumiste juures ebakvaliteetse menetlemisega ja IT (SFOS, SFCS) kitsaskohtadega. Võrreldes 2012. a ja 2011. a olid riskide valdkonnad ja probleemid natuke muutunud. Kui 2013. a oli palju riske seotud järelevalvega ((riigi)hangete läbiviimine, hangete eel/järelkontroll, VMTde menetlemine), siis eelnevatel aastatel olid põhiprobleemid seotud TS juhendamise/nõustamise ning poliitika kujundamise ja planeerimisega. Samas kattusid personalirisk ning rikkumistest teavitamise ja rikkumiste menetlemise risk, mõningal määral ka IT risk ning järelevalvega seotud probleemid, mida ei olnud suudetud lahendada.

2014. a RA tasandil kriitilisi riske, st riske mis nõuaksid kohest tegutsemist spetsiaalse tegevuskava alusel, ei leitud. RÜ hindas riske viie valdkonna põhiselt, kriitilisi riske oli kokku 6. Toetuse andmisega seotud põhivaldkonnas tuvastati üks kriitiline risk, mis hõlmas 2014-2020 programmiperioodi tegevuste alustamist enne toetuse andmise tingimuste kinnitamist. Uue programmiperioodi tegevustega kaasnevad kulud võidakse katta vana programmiperioodi vahenditest, mis võib kaasa tuua riski mitteabikõlblike kulude tekkeks. Maandamistegevusena nähti ette paremat planeerimist ja teadlikkuse kasvatamist.

Projektide rakendamise põhivaldkonnas tuvastati kolm kriitilist riski. Vead riigihangete läbiviimisel ja lepingute rakendamisel ning muutmisel, topelfinantseerimise võimalikkus ja ka see, et uutel TStel puuduvad teadmised ning kogemused õigusaktide tõlgendamisel abikõlblike kulude põhimõtetest (uue programmiperioodi õigusaktid viitavad ülemääraselt EK aktidele). Kõigi riskide ilmumine võis kaasa tuua mitteabikõlblike kulusid. Maandamistegevusena nähti ette riigihangete seaduse eelnõustamise süsteemi loomist ja juurutamist RÜs. Topelfinantseerimise ärahoidmiseks tegi RÜ ettepaneku võimaldada väljaspool struktuurivahendeid rahastajatele SFOSi andmevõrdluse kasutamist. Maandustegevusena oleks uutele

sisenejatele vajalik välja töötada (KA poolt) täiendav juhend kehtivate õigusaktide põhimõtetest arusaamiseks. Muu põhivaldkonna juures hinnati kriitiliseks personali töö sisu muutumist seoses uue programmiperioodi rakendamisega. Antud valdkonna kriitiliseks riskiks hinnati ka töötajate motivatsiooni võimalikku kiiret langust pingelises olukorras ja turukonkurentsi võrdluses.

2015. a tuvastas RA perioodi 2007-2013 osas kokku 17 riski, neist 1 oli tingimuslik. Kriitilisi riske ei leitud. Tingimuslik risk oli seotud meetme jääkide kasutamisega, kus oli oht, et riik võib osa vahendeid kaotada (osa vahenditest/toetusest jääb kasutamata), sest tekkivaid meetme jääke ei jõuta menetlustoimingutest tingituna ajaliselt ümber suunata. Maandustegevusena planeeriti jääkide pidev seiramine ja programmide jooksev muutmine, et tekkinud jäägid maksimaalselt kasutada. Nõutava omafinantseeringu täitumisel viidi programmid 100% toetuse peale ning meetme jääkide tekkimisel lisati programmidesse täiendavaid tegevusi. Lisaks kavandati KAGA jääkide teemal korduvaid kohtumisi.

RÜ hindas samal aastal kriitilisi riske kokku 6. Toetuse andmisega seotud valdkonna kriitiliseks riskiks hinnati TS (sh KOVide) omafinantseeringu katmise võimekuse olemasolu taotlemise hetkel, mis ei garanteeri selle olemasolu rakendamisel. Maandamistegevus puudus, tegemist oli välise riskiga.

Projektide rakendamise valdkonnas hinnati kriitiliseks väljaspool struktuurivahendeid rahastatavate projektide võimalikku topelfinantseerimist ja selle vältimist. Maandamistegevusena on võimalik teistele rahastajatele võimaldada SFOSi ligipääs. Samuti hinnati riskina projekti lõpus toimuva järelevalvemenetluse venimist, mis ei pruugi maksete menetlemise lõpptähtajaks lõppeda. Maandamistegevusena tõhustada eelkontrolli ja vajadusel teha ettekirjutusi. Muu põhivaldkonna juures hinnati kriitiliseks personali töö sisu muutumist seoses uue programmiperioodi rakendamisega.

Kokkuvõtvalt olid kriitiliste riskide maandamistegevustena läbi mõeldud erinevad aspektid. Toimusid nõustamised ja arutelud erinevatel tasanditel (taotleja, rakendaja, RÜ, RA, KA), samuti töötajate koolitused. Võrreldes varasemate aastatega oli riskide hindamise tulemus RÜ tasandil langustrendis, seda mõjutas otseselt programmiperioodi lõppemine. Viimasel aruandeaastal ühtegi uut projekti ei alustanud ja toetust saanud projektid lõpetasid tegevusi. Samuti võib näha riskide arvu languse taga RÜ tõhusat tööd maandamisprotsesside rakendamisel, kus kohe pärast kaardistamist alustati maandamistegevustega, mille tulemusel aruandeperioodil hinnatud riske uuesti üles ei kerkinud. Samas võis täheldada, et oli ka neid riske, mida RÜ ei suutnud veel minimeerida või mille maandamispädevus ei ole RÜ tasandil. Nt nähti jätkuvalt riski tegevuste topelfinantseerimise võimalikkuses.

PS Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks

2007-2009. a peeti oluliseks ära märkida järgmisi riske: Määruse tingimused ja eesmärgid on ebaselged; õigusaktidega ei jõua reageerida muudatustele majanduskeskkonnas; pahatahtlik või mittepahatahtlik reeglite rikkumine toetuse saaja poolt ja projekti muudatustest mitteteatamine; esitatud taotluste madal kvaliteet ning TS nõrk võimekus projekti elluviimisel venitab rakendamise protsessi - täiendavate andmete küsimine - seab ohtu prognoosid, väljamaksed.

2010. olid võrreldes varasemate aastaga kaks riski samad – rakendamise venimise oht taotluste madala kvaliteedi tõttu ning toetuse saaja poolne reeglite rikkumise oht olid jätkuvalt üleval ning jäid üles kuni perioodi lõpuni. Kuigi EAS pidevalt maandas riski, ei ole võimalik toetuse saajate reeglite rikkumist täielikult välistada. Uue riskina toodi välja oht, et indikaatorite sihttasemeid ei täideta (kuna rakendamise perioodi sisse jäi ka majanduslangus, siis polnud välistatud, et see omab negatiivset mõju ka teatud indikaatorite saavutamisele). Tagantjärele saame tõdeda, et see risk tõepoolest realiseeruski (vt ptk 6.4.1 – PS eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs). Samuti selgus 2010. a, et mõne indikaatori sihttaseme arvutuskäik on muutunud (nt rakenduskava koostamisel arvestati nõustamistoetuse sisse nii nõustamine kui ka koolitus, samas korrektna on arvestada vaid nõustamistoetust). Teise uue riskina lisandus ka oht ületada suuna tasandil ERF tüüpi kulude määra 10%. Kuigi RA tasandil jälgiti pidevalt 10% piirmäära, jäi risk selle ületamiseks endiselt üles.

2011. a toodi EASi poolt kõrgemate riskidena välja indikaatorite süsteemi keerukus ja ebaselgus, risk eksida hanketingimuste vastu ning võimekus hangete elluviimisel. Samuti ressursi liigne koondumine igapäevastele tegevustele pikaajalise planeerimise arvelt, personali voolavuse küsimused ja infosüsteemide töökindlusega seotud võimalikud riskid. Paljud parendustegevused olid juba käivitatud.

KredEx tõi võrdselt riske välja nii infotehnoloogiaga (infosüsteemide võimalik ebausaldusväärsus) kui ka turudünaamikaga (turgude ning makromajanduslike tingimuste muutused) seoses. Turgude ja

makromajanduslike tingimuste muutusi on küll raske mõjutada, aga maandusena oli märksõnaks kiire kohanemine, sh teenuste ja tegevuste muutmine oludele vastavalt.

RA (MKM) tasandil toodi enim riske välja planeerimise, poliitika kujundamise, õigusaktide väljatöötamise ja muutmise valdkonnas, seda ühelt poolt nii indikaatorite ja eesmärkide mittetäitmise riskiga, N+2 sihttasemete mittetäitmisega kui ka 2014+ perioodi planeerimise ja õigeaegse rakendamisega. Ka toodi välja TS poolne riigihangete nõuete mittetäitmise risk ning oht, et projektide muudatusi ei esitata õigeaegselt kooskõlastamiseks. Kvartalikohtumiste raames seirati koostöös KAgA jooksvalt meetmete rakendamist ning N+2 prognoosi täitmist. Eesmärkide täitmise mõõtmiseks viidi läbi vahehindamine. Alustati valdkondlike arengukavade uuendamisega 2014-2020 perioodi eeltööna, kus võeti arvesse ka käimasoleval perioodil tekkinud probleeme. Hangete riski maandamiseks jätkus tõhusam töö hangete ettevalmistamisel ning hankedokumentide kvaliteedi parendamisel.

2012. a RA välja toodud kõrgetest riskidest moodustasid suure osa õigusaktide tõlgendamisega seotud võimalikud juriidilis-tehnilised probleemid. Kõrgete riskide hulgas oli ka väline risk, et hangete ja projektide hindamisreeglitega on keeruline saavutada innovaatilisi lahendusi, sest vajadus oleks lähtuda tegelikult lahenduse sisust ja uuendusmeelsusest. Riskide maandamiseks nähti eelkõige lahendust tõhusamas jooksvas kommunikatsioonis administratsiooni sees.

KredExi süsteemid toimisid hästi ning sellest tulenevalt ka eriti keskmisi ega kõrgeid riske RÜ ei tuvastanud. Teine RÜ (EAS) kaardistas 2012. a neli läbivat suuna rakendamisega seotud riski. Alates märtsist 2013 töötab EASis riskijuht, kelle ülesandeks on vastavalt kaardistatud riskidele töötada riskide maandamise ning uute võimalike riskide kaardistamise ja nende maandamise nimel.

2013. a RA poolt välja toodud kõrgete riskide hulgas oli üks risk seoses audititega ja üks sisene risk – RHSi kohatine mitmetitõlgendatavus. Riski maandamiseks pakub EAS toetuse saajatele võimalust vaadata läbi TS poolt koostatud hankedokumendid enne hankemenetlusega alustamist, samuti pakub EAS võimalust saata hankemenetluse dokumentatsioon RÜsse hindamisele enne hankelepingu sõlmimist, mil on veel võimalik vajalikke parandusi sisse viia. Läbi antud tegevuste aitab RÜ vähendada TS eksimusi hangete läbiviimisel. Auditi tähelepanekute sulgemisel on RA ja RÜ poolt välja pakutud lahendus et RÜ, RA ja AA saaksid koos vaadata läbi auditis esitatud tähelepanekud ja kooskõlastada võimalike tagasinõuete alused. Ühiste auditikoosolekute pidamine on aidanud leida erinevatele küsimustele vastuseid ja andnud kindluse, et leitud tähelepanekud on üheselt mõistetavad ning nende alusel tehtavad tagasinõuded on põhjendatud. Seeläbi sai antud risk maandatud.

Täiendavaks siseseks riskiks oli, et riigiabi tuvastamine konkreetse projekti puhul ja ka meetmete väljatöötamisel on raske ning mitmetimõistetav. Maandamiseks nähti ette koolitused ja kogemuste vahetus. Võrreldes 2012. aastaga olid varasemad keskmised riskid paremini maandatud.

2014. a ei tuvastanud RA ühtegi kõrget riski, sest võimalike ohukohtadega oli tegeletud pidevalt.

EASi riskide hindamine toimus viies põhivaldkonnas. 2 hinnati kriitiliseks, 4 tingimuslikuks ja 8 madalaks. Tuvastatud kriitilised ja tingimuslikud riskid olid järgmised:

- Tulenevalt KA või RA või teiste asutuste selgete suuniste puudumisest ja nende hilinemisest, muutunud tõlgendusest ja/või praktika muutumisest võetakse aluseks vale info, mis põhjustab omakorda vigu ning millega võivad kaasneda tagasinõuded. Probleemi tõusetumisel pöörduakse arvamuse saamiseks KA/RA/EK poole. Asutuse sees toimub siseste seisukohtade ühtlustamine ja info jagamine. Vajadusel tellitakse õiguslik arvamus advokaadibüroolt või lähtutakse EASi juristide hinnangust.

- Tagasinõuete menetlemine kestab liiga pikalt, mistõttu vahendeid ei jõuta ümber suunata. Riski maandamiseks värvati juurde uued tagasinõuete eksperdid, koolitati neid vastavas valdkonnas. Regulaarselt jälgiti töömahtu ja töö tulemusi tagasinõuete valdkonnas, et vajadusel kaasata veel täiendavat ressursi.

- Vahendeid ei suudeta 2007-2013 programmiperioodi lõpuks abikõlblike kulude katteks välja maksta, mistõttu jääb osa vahenditest kasutamata. Ebasoovitava tagajärje ärahoidmiseks on riski maandamistegevusena toimunud klientide nõustamine, eelarve kasutamise jälgimine ning vabade vahendite ümbersuunamine.

- Töökoormuse ebaühtlus, mis toob kaasa tähtaegade mittejärgimise ning kiirustamisega kaasnev oht vigade tekkeks. Programmiperioodi lõppemisega seonduvalt lõppevad paljud projektid üheaegselt. Olukorra lahendamiseks ülesannete täitjatelt paindlik lähenemine ja ülesannete prioritseerimine.

2015. a tuvastatud uued riskid puudutasid vaid perioodi 2014-2020, mistõttu neid ei kajastata.

PS Suurem haldusvõimekus

Perioodi alguses tuvastati peamise riskina, et ei suudeta püsita ajakavas seoses rakenduskava hilinevud kinnitamisega EK poolt. Samuti risk, et taotlejad ei ole teadlikud uutest rakendusskeemidest, mis võib põhjustada TS vähest huvi. 2008. ja 2009. a ilmnemid riskikohtadena ka ressursside ebapiisavus RA ja RÜ ülesannete täitmisel ning toetavate tegevuste asjakohasus muutunud majandusolukorras. Ka RÜ ja RA ülesannete üleviimine Rahandusministeeriumisse võis ohustada senist rakendamist, mis oleks võinud kaasa tuua EK eelarvelise kohustuse ($N+2/N+3$ nõuete) mittetäitmise. Riskid siiski ei realiseerunud, 2010. aastaks olid mitmete nimetatud riskide osas maandavad meetmed olnud piisavad, mistõttu ei olnud enam asjakohased toetavate tegevuste piisava asjakohasuse risk muutunud majanduskeskkonnas ning RÜ ja RA ülesannete üleviimisega seotud riskid – oli kehtestatud üks täiendav programm ning RA ja RÜ jätkasid oma tööd RMi struktuuris.

2011. a kaardistati rohkem riske RÜ tegevuste vaates, kuna meetmete rakendamine oli jõudnud haripunkti ja nii oli ka riskide esinemise tõenäosus RÜs suurem. RÜ oli menetlust lihtsustanud ning suures osas rakendamine sujus plaanipäraselt. Arvestades mahukat infosüsteemi sisestavat andmehulka toodi ühe riskina välja ka SFOSi teenuse kiirus, vastavad ettepanekud esitati KALE.

Seoses RA ja RÜ ületoomisega Rahandusministeeriumisse lisandus olulisel määral otsustustasandeid, kuid 2011. a lõpuks võis hinnata, et ületoomisega seotud riski maandamiseks planeeritud meetmed olid piisavalt tõhusad ning funktsioonide ületoomine RMi takistusi ülesannete täitmisel kaasa ei toonud. RA seiras pidevalt ka meetmete finantsprogressi, mis aitas kaasa nn $N+2$ probleemi ennetamisele.

2012. a lõpus läbi viidud riskide hindamise käigus kõrgeid riske ei leitud. Mõnevõrra olid keskmised riskid muutunud, lisandunud nt IT süsteemide (SFOS, SFCS) risk. 2012. a viidi läbi ka SFOS andmekvaliteedikontroll ja selle käigus tuvastas RM, et SFOSis on andmeid, mis vajavad korrastamist. Selle riski osas oli RÜ roll vaadata üle, et SFOSi sisestatud andmed oleksid kvaliteetsed ning anda RMIle sisendit SFOS arenduste läbiviimiseks. Eriti oluline oli ka seoses uue programmiperioodiga testida mitmeid IT arendusi veel käesoleva perioodi raames, et uue alguses oleks süsteemid testitud ning aitaksid parimal võimalikul viisil rakendamisele kaasa. Ühe riskina toodi välja riigihangete läbiviimine, millega võib kaasneda rikkumiste ja sellega seoses tagasinõuete oht. Selle riski maandamiseks oli RÜ ka oluliselt 2012. a oma protseduure muutnud.

Poliitikate kujundamise valdkonna all toodi ühe riskina välja rakenduskava eesmärkide võimalik mittesaavutamise. Selle riski maandamiseks tõhustas RM oma programmide ja projektide seiret ning kõik programmide eelnõud (sh muudatused) pidid saama PS juhtkomisjoni heakskiidu, samal ajal kontrolliti tegevuste vastavust rakenduskavale.

2013., 2014. ja 2015. a lõpus läbi viidud riskide hindamiste käigus kõrgeid riske ei tuvastatud, enamus maandavaid meetmeid olid olnud piisavad. Kahel viimasel aastal oli jäänud samaks IT süsteemide ja seiresüsteemi alusandmete kvaliteediga seotud keskmine risk, eelkõige just alusandmete korrektsuse ja usaldusväärsuse osas. Poliitikate kujundamise valdkonna all märgiti ära rakenduskava eesmärkide võimalik mittesaavutamise (eesmärkide saavutamise mõõtmine ei ole piisavalt selgelt kokku lepitud ja seetõttu on täitmise hindamine kaootiline) ja uue perioodi rakendamise viibimise võimalik kitsaskohad, vastavalt etteantud määratlustele. Riski maandamiseks tõhustati programmide sisulist seiret.

2015. a kaardistatud kuus keskmise kategooria määratlusega riski puudutasid juba uut programmiperioodi. Selleks, et TS tegevustes oleks järjepidevus, oli pikendatud käesoleva perioodi puhul osasid programme, kus sujuv tegevuste üleminek on vajalik. Programmide pikendamise vajalikkuse on tinginud ka jääkide ärakasutamine. Kuna laiapõhjalisi projekte on palju, siis RÜ sees on parandatud infovahetust, lisaks on RÜ planeerinud mitmeid sisemisi infoseminare, sh toimub pidev toetuse saajate nõustamine.

PS Horisontaalne tehniline abi ja tehniline abi

Kaardistatud riskid ja võetud maandamistegevused:

- Tehnilist abi võidakse kasutada abikõlbmatuteks tegevusteks/kululiikideks (maandamistegevusteks maksete eelne kontroll; paikvaatlused; tehnilise abi juhendi täiustamine; uuringute ja hindamiste lähteülesannete eelnev RMIga kooskõlastamine).

- Kulude abikõlblikkus riigi aastaeelarve vahetusel (maandamiseks ettemaksete võimaldamine riigiasutustele alates 2009. a; alates 2010. a projektide abikõlblikkuse periood programmiperioodi lõpuni).
 - Väljamakse taotlusi esitatakse harva, kuid korraga palju kulusid (uue korra järgi tuleb kulud hüvitamiseks esitada 90 päeva jooksul kulude tekkimisest, TS ärgitamine kulusid esitama).
 - Oht, et ei jõuta teha planeeritud paikvaatlusi (lahenduseks töö parem planeerimine).
 - Vahendite jaotumine toetuse saajate vahel programmiperioodi viimastel aastatel (töötada välja põhimõtted ja meetodika ning jooksvalt jälgida eelarvete täitmist).
- Kõik nimetatud riskid said lahendatud/maandatud.

2.3 Olulisemad muudatused valdkondlikes prioriteetides, strateegiates ja õigusaktides

Käesolev peatükk annab ülevaate peamistest muudatustest struktuurivahendite strateegilistes dokumentides, prioriteetides ning olulisematest muudatustest õigusaktides.

Programmiperioodi osas võib olulisematest muudatustest välja tuua IARK muutmise 2010. a. Rakenduskavade muutmise protsessi algatas Rahandusministeerium juba 2009. aasta algul, lähtudes nii Euroopa Komisjoni majanduse elavdamise teatisest "*European Economic Recovery Plan*" (26. novembrist 2008) kui ka Eesti konvergenstsi programmis (detsembris 2008) antud suunisest kaaluda võimalusi välisvahendite kasutamise optimeerimiseks. Eesmärgiks oli ühiskonnas ning majanduses aktuaalseimate probleemide taustal kaaluda vajadust struktuurivahenditest rahastatavate tegevuste/meetmete ümber planeerimiseks ja vajadusel teha sellest tulenevalt ettepanekud struktuurivahendite ümbersuunamiseks. Seoses rakenduskavade muutmise vajadusega tellis RM 2009. aastal ka rakenduskavade ülese hindamise, mille tulemusi võeti ühe sisendina arvesse ka rakenduskavade muutmisel.

Võrreldes 2009. aastaks muutunud majandusolukorda aastatega 2006-2007, mil EL struktuurivahendite kasutamise strateegia ja valdkondlike rakenduskavade koostamisel kavandati struktuurivahenditest planeeritavate tegevuste sisu ja nende eelarved, tekkis 2009. aastal vajadus kriitiliselt ümber hinnata seniste rakenduskavade sisu ning vahendite jaotus. RAde ja KA poolt koostatud rakenduskavade muudatusettepanekud said 2009. a lõpuks enamjaolt valmis ja ka seirekomisjonide poolt heaks kiidetud. Mõned täiendavad muudatusettepanekud (sh Läänemere strateegiat puudutava peatüki lisamine) otsustati veel lisada 2010. a I kvartalis. Rakenduskavade muudatusettepanekud kinnitati Vabariigi Valitsuse poolt ning esitati Euroopa Komisjonile heakskiitmiseks 2010. a mais.

Rakenduskavade muutmise eesmärgiks oli aktuaalseimate probleemide taustal teha ettepanekuid tegevuste/meetmete ümber planeerimiseks ja/või sellest tulenevalt struktuurivahendite ümber suunamiseks, sh tööpuuduse kasvuga kiireks tegelemiseks. Kolme rakenduskava muudatusettepanekud põhinesid osaliselt 2009. a läbi viidud rakenduskavade hindamisel ning olid mõeldud struktuurivahendite administratsioonile kaalumiseks ja otsustamiseks. Ülevaatamise otseseks ajendiks oli vajadus muuta rakenduskavade eelarveid, ülejäänud muudatusettepanekutega taotleti rakendamisel ilmnenud muude probleemide lahendamist. Inimressursi arendamise rakenduskava muudatusettepanekud on tehtud eelkõige seoses muutunud majandussituatsiooniga (kerkis küsimus rakenduskavade ajakohasusest muutunud olukorras) ning ilmnenud puudujääkidega mitmete indikaatorite ja meetmete sõnastuses. 2006. aastal meetmeid planeerides oli veel võimatu ette näha 2009. a esilekerkivaid väljakutseid nt seoses täiskasvanute täienduskoolituse ja tasemeõppesse tagasisitoomise vajaduse kasvuga ning tööturule suunatud tegevuste olulisusega. Tekkis täiendavate tegevuste ning osade olemasolevate tegevuste laiendamise vajadus, mida rakenduskavas varem ette ei nähtud, kuna tööpuudus oli rakenduskavade koostamise ajal madal ning rõhuasetused olid mõnevõrra mujal.

Majanduskriisi olukorras tekkis terav vajadus laiendada aktiivseid tööturumeetmeid (suund „Pikk ja kvaliteetne tööelu”) ja edendada karjääriteenuseid (suuna „Elukestev õpe” raames). Selleks vähendati muudatustega ESF vahendite kasutamist ettevõtlusega alustamiseks ja hõivatud tööjõu koolitamiseks (suund „Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks”). Prioriteetsest suunast „Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks” tõsteti 6 391 165 eurot toetusmahtu prioriteetsetesse suundadesse „Pikk ja kvaliteetne tööelu” (4 473 815 eurot) ning „Elukestev õpe” (1 917 350 eurot).

Majandussituatsioonis, kus töötuse määr oli märkimisväärselt tõusnud, oli tarvis osutada tööturuteenuseid senisest oluliselt suuremale hulgale inimestele. 13.05.2010 Vabariigi Valitsuses (27.01.2010 IARK seirekomisjonis) kinnitatud IARK finantstabeli muudatusega jaotati ühenduse osaluse jagunemine prioriteetsete suundade ja aastate vahel ümber, jättes rakenduskava kogu toetussumma samaks.

Seoses töötuse suurenemisega kriisiaastatel (eriti maapiirkondades) vähenes programmi „Täiskasvanute koolitus vabahariduslikes koolituskeskustes“ sihtgrupp (töötavad täiskasvanud). Seega tuli programmis suuremat tähelepanu pöörata uute sihtgruppide ja nende koolitusvajaduste väljaselgitamisele. Vastavad ettepanekud rakenduskava muutmiseks lubasid koolituste sihtgrupina kaasata ka mittetöötavaid inimesi. Lisaks toimus veel hulk väiksemaid muutusi eesmärkide sõnastuses ja ka mõningates indikaatorites. Lisandus ka täiendavaid tegevusi ja uusi indikaatoreid. Detailse ülevaate kõikidest muudatustest saab soovi korral juhtministeeriumist (HTM).

Olulisemad muudatused valdkonnaülestes õigusaktides

2010. aastal muudeti meetme määruste ülestest õigusaktidest kulude abikõlblikkuse määrust, teavitamismäärust, toetuse tagasinõudmise ja tagasimaksete määrust ning toetuse väljamaksmise määrust. **Abikõlblikkuse määruse** muudatused jõustusid 2010. aasta sügisel. Täpsustati toetusest hüvitatavate kulude personalikulu abikõlblikkuse reegleid ning kohaliku omavalitsuse poolt kehtestatud maksud, näiteks müügitaks ja sundvõõranditasu nimetati sõnaselgelt abikõlblikuna. Samuti muudeti lihtsamaks toetuse väljamaksete korda sellega, et kui kulude analüüs on Korraldusasutusega kooskõlastatud, siis toetuse saaja ei pea kulusid täiendavalt kuludokumentidega tõendama. Muudatustest tulenevalt vähenes rikkumiste ja toetuse väljamaksmisest keeldumise ning toetuse tagasinõuete hulk. **Teavitamismääruse** muudatused jõustusid veebruaris 2010. Peamised muudatused seisnesid korraldusasutuse ja juhtministeeriumide rolli selgemas jaotamises kommunikatsioonitegevuste planeerimisel ja korraldamisel. Muudatustega sätestati, et juhtministeeriumitel tuleb Korraldusasutusega kooskõlastada iga-aastased kommunikatsioonikavade tegevusplaanid ning arvestada sealjuures KA ettepanekutega. Muudatuse eesmärk oli tagada tõhusam KA ülesannete täitmine rakenduskavade ülese teavitamistegevuse osas. **Tagasimaksete määruse** muudatused jõustusid augustis 2010. Muudatusega lihtsustati nii toetuse andjate kui ka toetuse saajate olukorda sellega, et sätestati konkreetseid juhtumid, sealhulgas seoses riigihangete läbiviimisega, mida peetakse rikkumisteks. Sealjuures fikseeriti rikkumiste mõju ehk tagasinõude määrad. Sisuliselt ühtlustati tagasinõuete määrad EK finantskorrektsiooni reeglite juhendis tooduga. Juhtumipõhine reguleerimine loob aluse toetuse saajate võrdseks kohtlemiseks ning püütakse vältida olukorda, kus EK kontrollimisel tuvastatakse, et rakendusüksuse poolt teostatud tagasinõue ei olnud EK jaoks proportsionaalne rikkumise suhtes. **Väljamaksete määrus** muudatused jõustusid juunis 2010, eelkõige puudutasid muudatused rakendusüksuste ülesandeid. Rakendusüksustele seati sõnaselge kohustus, et isegi projekti jooksul võib toetuse osakaal olla mõnevõrra erinev, siis viimase väljamakse juures tuleb jälgida, et toetuse andmise otsusega määratud fondi ja riikliku struktuuritoetuse vahendite proportsiooni ei ületata. Selleks, et vältida arusaamatusi hangete ja sealhulgas riigihangete läbiviimise kontrollimise kohustuse osas, lisati rakendusüksustele kohustuseks kulude abikõlblikkuse tuvastamisel kontrollida ka riigihangete läbiviimisreeglite täitmist. Toetuse saaja jaoks sõnastati ettemaksete tegemist prognoosi alusel selgemaks. Samas lühendati ettemaksete ärakasutamise tõendamise aega – nii peab vähemalt kord kvartalis esitama ettemaksete ärakasutamise tõendid.

2011. a toimus samuti mitmeid märkimisväärsed muudatusi meetmeülestes õigusaktides. Veebruaris jõustunud **Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse seaduse** muudatused puudutasid toetuse andmise, kasutamise ja administreerimise sätteid. Neist enamus kehtestati eesmärgiga ennetada tõlgendusraskusi. Olulisemaks sisuliseks muudatuseks võib pidada sätteid, mis kehtestati kohalike omavalitsuste omafinantseerimisvõimekuse hindamist: riiklikult kehtestatud võlakooormuse piirmäärast kinnipidamist ja omafinantseeringu suutlikkuse hindamist. **Abikõlblikkuse määruse** muudatused jõustusid 2011. aasta oktoobris, nende eesmärgiks oli täpsustada kulude abikõlblikkuse tuvastamise reegleid. **Seiremääruse** muudatused jõustusid 2011. aasta septembris. Muudatusega seati fondide vahendite kasutamise siseriiklikud sihttasemed aastati rakenduskavade ja prioriteetsete suundade lõikes. Sätete eesmärgiks on ennetada toetuse kasutamata jäämise riski tulenevalt toetuse kasutamisele seatud N+2 reeglist. **Toetuse**

tagasinõudmise ja -maksmise määruse muudatused jõustusid juulis 2011. Muudatuste peamiseks eesmärgiks oli laiendada toetuse tagasinõudmise alustesse uus hankeliik – lihthange, mis tulenes 1. jaanuaril 2012 rakendunud riigihangete seaduse (RHS) muudatustest. Teine olulisem muudatus puudutas rikkumiste piirmäära aruannete esitamisel (suurenes 2557 eurolt 3000 euroni). Piirmäär tulenes karistusseadustiku rakendamise seaduses reguleeritud olulise kahju määratlusest. Muudatusi rakendatakse 1. jaanuarist 2012. Kolmandaks täpsustati, et toetuse tagasinõudmisel väheneb projekti eelarve vastavalt tagasinõudmise hetkel kehtivale toetuse osakaalule abikõlblikest kuludest.

Aastal 2012 muudeti määrust „**Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse väljamaksmise tingimused ja kord.**” 8.07.2012 jõustunud muudatustega lihtsustati täidesaatva riigivõimu asutuste, kohaliku omavalituse üksuse asutuste ja muude avalik-õiguslike juriidiliste isikute poolt tasumist tõendavate dokumentide esitamist, loodi võimalus erandkorras struktuuritoetuste registris omafinantseeringuna kajastatud kulu deklareerida toetuseks ja ajakohastati muus osas määrust. Täiendavalt täpsustati RÜ õigust toetuse välja maksmisest keeldumiseks kulude mitteabikõlblikkuse kahtluse korral ning lühendati ettemaksete tõendamise tähtaega. Seoses ettemaksete andmise nõuete konkreetsemaks muutmisega sooviti kiirendada ettemaksete kasutamise tõendamist ja seeläbi vahendite saamist Euroopa Komisjonilt.

Aastal 2013 muudeti järgmiseid perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse rakendamise määrusi:

Vabariigi Valitsuse 31. jaanuari 2007. a määruse nr 26 „Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse kulude abikõlblikkuse või mitteabikõlblikkuse määramise tingimused ja kord” 15.03.2013 jõustunud muudatusega täpsustati lähetuskulude abikõlblikust, tulu teenivate projektide sätteid, muudeti mitteabikõlblike kulude koosseisu ja nähti ette leppetrahviga arvestamise kord. Lähetuskulude loetelust jäeti välja toitlustuskulu, kuna lähetatu toitlustuskulud lähetuse ajal on hõlmatud päevarahaga, siis lisaks päevarahale ka toitlustuskulu eraldi hüvitamine tähendaks projekti elluviimiseks vajalike kulude hüvitamist kahekordselt.

Tulu teenivaid projekte puudutavad peamised muudatused on järgmised: Euroopa Sotsiaalfondi projektis tulu määramise korda lihtsustati – kolmest tingimusest jäeti jõesse üks, mille kohaselt on projekti abikõlblikku omafinantseeringut ületav laekumine käsitletav tuluna. Tulu võrra tuleb vähendada projekti abikõlblike kulusid.

Mitteabikõlblike kulude juures täpsustati, et abikõlblikud ei ole laenuintressid, laenu- ja liisinglepingu ning pangagarantii lepingu sõlmimise tasu. Kohtuvaidlusega seotud menetluskulud on horisontaalse tehnilise abi meetmest toetuse saajatele abikõlblikud tingimusel, et tegu ei ole vastaspoole ja kolmanda isiku menetluskuludega. Ühtlasi arvati mitteabikõlblike kulude loetelust välja hangetest või teenuse osutamisest tekkivad kulud, mis ei loo projektile lisaväärtust.

Projektis saadud leppetrahvi menetlemise korra lisamise vajadus tulenes praktikas üha sagenenud päringutest leppetrahvide arvestamise kohta. Määrusesse lisatud korra kohaselt tuli saadud leppetrahvi osa, mis ületab projektis makstud abikõlblikku omafinantseeringu summat, toetuse summast maha arvata. Leppetrahv ei ole etteplaneeritav ja regulaarselt laekuv projekti tulu, vaid toetuse saaja õiguskaitsevahend lepinguliste kohustuste täitmise tagamisel. Leppetrahvi väljanõudmine võib osutada toetuse saajale üsnagi tülikaks ja aeganõudvaks tegevuseks. Toetuse kasutamise reeglite eesmärgiks ei ole aga piirata toetuse saaja tahet ja motivatsiooni realiseerida oma õigusi leppetrahvi väljanõudmise näol, samas on oluline vältida olukorda, kus leppetrahvide summad on nii märkimisväärsed, et nende arvelt on võimalik katta projekti toetuse osa. Omafinantseeringu ulatuses saadud leppetrahvi saab toetuse saaja kasutada lepingu täitmisel tekkinud reaalsete kulude või omafinantseeringu katteks. Omafinantseeringut ületava leppetrahvi osa võrra vähendatakse määratud toetust.

Rahandusministri 28. veebruari 2007. a määrus nr 14 „Perioodi 2007-2013 struktuuritoetuse kasutamise ja väljamaksmise aruannete esitamise tähtajad ja kord ning aruannete vormid” 07.10.2013 jõustunud muudatuste kohaselt kaotati perioodi rakendusüksuste kohustus esitada Makseasutusele kvartaalseid finantsaruandeid. Struktuuritoetuse registri arenduste tulemusel saab MA alates oktoobrist 2013. a neid aruandeid struktuuritoetuse registri aruandlussüsteemis ise koostada. Muudatus vähendab RÜde halduskoormust ja kiirendab Euroopa Komisjonile aruannete esitamist. Seni esitasid rakendusüksused MAle enda meetmeid hõlmavad finantsaruanded registri kaudu ning MA koostas nende põhjal konsolideeritud aruanded EKle.

Aastal 2014 muudeteti meetmeteüleseid õigusakte järgmiselt:

Perioodi 2007-2013 struktuuritoetuse seadust muudeti korruptsiooniseaduse muutmise ja rakendamise seaduse vastuvõtmise raames. 01.07.2014 jõustunud STSs muudatused olid normitehnilised. Muudatused seisnesid järelevalve liigitamises haldus- ja riiklikuks järelevalveks ning riikliku järelevalve teostajatete õiguste ühtlustamises. Muudatuste tulemusel tuleb toetuse kasutamise riikliku järelevalve puhul lähtuda STSs viidatud korruptsiooniseaduse sätetest (riikliku järelevalve üldmeetmed). Ametnike õigused jäid samaks. Endiseks jäi ka TS poolne töendamiskoormus kulude abikõlblikkuse töendamisel. STS muudatus oli ajendatud riikliku järelevalve ametnike õiguste riigisisest ühtlustamisest.

Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2006. a määruse nr 278 „Toetuse tagasinõudmise ja tagasimaksmise ning toetuse andmisel ja kasutamisel toimunud rikkumisest teabe edastamise tingimused ja kord” muudatused jõustusid 29.08.2014, osaliselt 01.01.2015 (osad rikkumisest teavitamise korra sätted). Muudatused on jaotatavad kolmeks. Esimene osa muudatustest tulenesid vajadusest kohaldada määrust ka Euroopa Majanduspiirkonna finantsmehhanismi 2009–2014 ja Norra finantsmehhanismi 2009–2014 vahenditele. Teine osa muudatustest lihtsustab rikkumiste aruannete esitamist struktuuritoetuste registris. Edaspidi rikkumiste aruandeid rakendusasutused kinnitama ei pea, st aruanne liigub registris otse KALE. 2015. a algusest ei tule esitada varem raporteeritud rikkumise kohta uut aruannet igas kvartalis, vaid siis, kui rikkumisega seotud teave muutub või täieneb. Ka jääb varasema kolme aruande vormi asemel kehtima vaid üks ning rikkumiste puudumise aruandeid ei tule enam esitada. Antud muudatus jõustub alates 01.01.2015 seoses vajadusega teostada struktuuritoetuste registris vastavad täiendused. Eesmärk on vähendada administratiivset koormust rikkumistest raporteerimisel. Muudatuse tulemusel muutub rikkumiste aruannete esitamine kiiremaks, selgemaks ja ühetaolisemaks. Kolmas osa muudatustest puudutab pakkumiste võtmisele ja riigihangete seaduse tähenduses hankemenetluse reeglite rikkumisele rakendatavaid tagasinõude määrasid, mis viiakse kooskõlla EK uuendatud juhendiga „Hankemenetluse eeskirjade eiramise korral struktuurifondide ja ühtekuuluvusfondi kaasrahastatavate kulutuste suhtes tehtavate finantskorrektsioonide kindlaksmääramise suunised.

Vabariigi Valitsuse 8. mai 2007. a määrus nr 126 „Struktuuritoetuse riikliku registri pidamise põhimäärus” muutus kehtetuks alates 8. augustist 2014 ja **Rahandusministri 4. oktoobri 2005. a määrus nr 66 „Struktuuritoetuse riikliku registri kasutamise tingimused ja kord”** muutusid kehtetuks alates 6.12.2014. Nende asemel hakkas alates 8. augustist 2014 kehtima üks määrus: Vabariigi Valitsuse 31. juuli 2014. a määrus nr 121 „Struktuuritoetuse registri pidamise põhimäärus”, mis reguleerib programmperioodide põhiselt struktuuritoetuse kasutamise andmebaaside loomist ja kasutamist. Määruste ühendamine oli tingitud vajadusest muuta ühtsemaks registri töö reeglistik.

Rahandusministri 1. märtsi 2007. a määrus nr 15 “Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse väljamaksmise tingimused ja kord” muudatus jõustus 6.12.2014. Määruses täpsustati, et viimase väljamakse taotluse ja registrisse kandmise tähtpäev kohaldub ka ettemaksete kasutamise aruandele. Samuti sätestati üheselt, et toetust on võimalik maksta ka omafinantseeringuna käsitletud kulude katteks, kui omafinantseeringut on panustatud nõutust rohkem, tingimusel et määratud toetuse summat ja toetuse protsenti ei ületata. Varasemalt oli see lubatud ainult juhul, kui omafinantseeringu nõutust rohkem panustamine tulenes taotluse rahuldamise otsuse muudatusest, mille tulemusel suurendati projekti toetuse määra või summat. Määruse muudatuse tulemusel ei võimaldata täidesaatva riigivõimu asutustele enam toetuse ettemakseid ehk väljamakseid riigiasutustele tehakse edaspidi vaid tasutud kuludokumentide alusel (selline kord on ka perioodil 2014–2020), kuna riigiasutused peavad kulude tasumiseks enne toetuse saamist kasutama kassareservi. Sellise korra eesmärk oli arvepidamise ühtlustamine ja lihtsustamine.

26.10.2015 muudeti määrust „**Perioodi 2007-2013 struktuuritoetuse väljamaksmise tingimused ja kord**“. Muudeti § 3 lg 17, mille kohaselt toetuse saaja või partner pidi abikõlblikud kulud tasuma hiljemalt 2015. a 31. detsembril. Olulisimad muudatused puudutasid perioodi lõpul toimuvate väljamaksete tegemist. § 10 sätestati toetuse saaja jaoks viimaste väljamaksetaotluste esitamise tähtajaks 8. jaanuar 2016 ning RÜle viimaste väljamaksete sisestamiseks SFOSi 22.02.2016. Perioodi viimaseks väljamakse kuupäevaks sätestati 29.02.2016.

Olulisemad meetme määruste muudatused prioriteetsetes suundades:

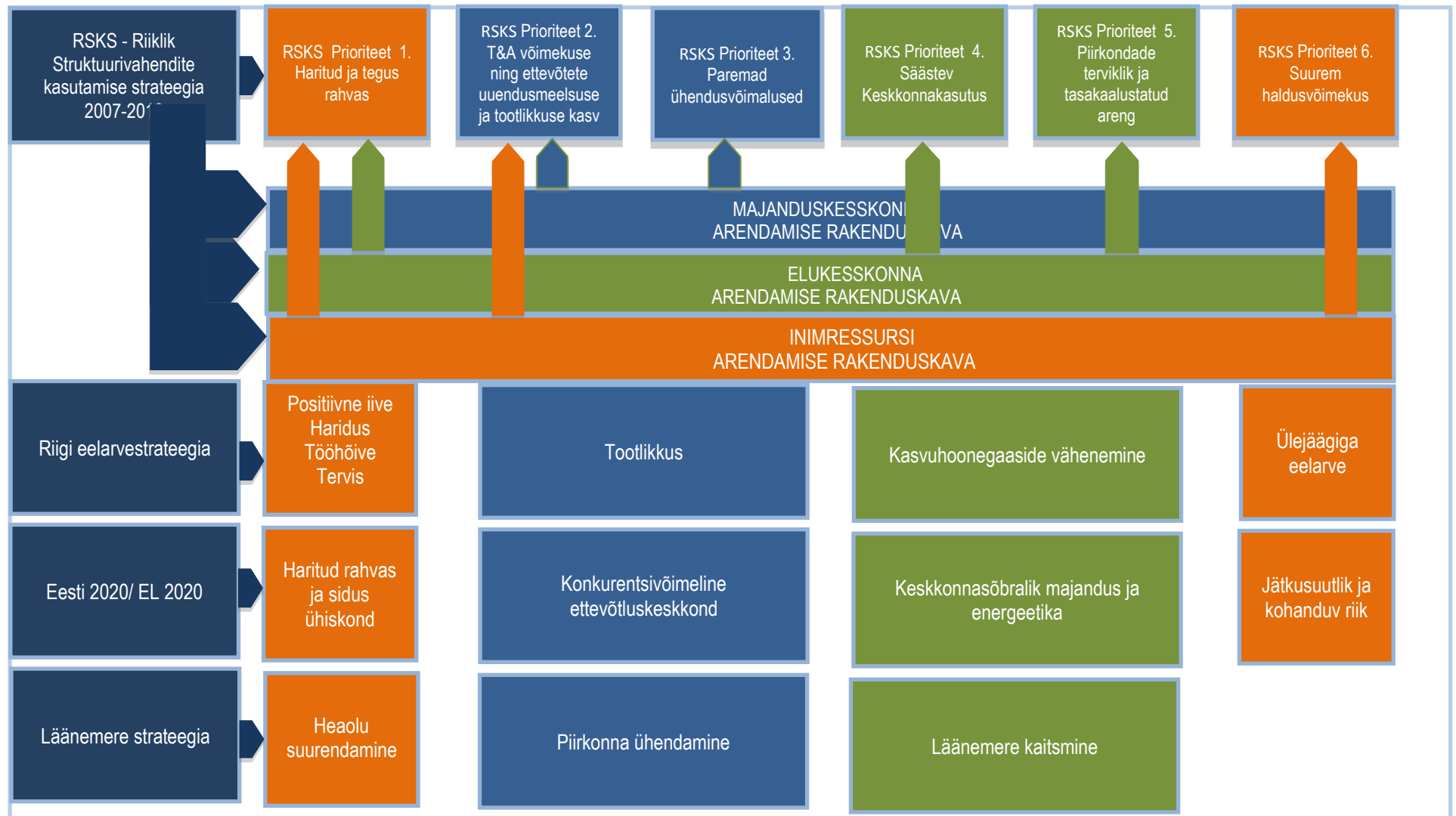
2007., 2008. ja 2009. aastal puudusid märkimisväärsed muudatused prioriteetsete suundade rakendamist reguleerivates õigusaktides, kuna tegevused olid alles käivitumas. Hiljem toimus igal aastal muudatusi kõikide prioriteetsete suundade meetmete määrustes ja käskirjades. Muudatused olid vajadusepõhised ja reguleerisid peamiselt programmide eelarvete muutusi, abikõlblike kulude täpsustusi, eesmärkide täpsustusi, tegevuste loetelusid, programmi partnereid, toetuse määrasid, abikõlblikkuse perioodi pikkuseid, vahendite ümbersuunamisi rakendusskeemide vahel vastavalt tekkinud vajadusele (eriti perioodi viimastel aastatel) jm. Muudatuste põhjusteks olid erinevad päevakorralised vajadused ja probleemid, mis rakendamise käigus ilmnesid ning jooksvad muutused väliskeskkonnas ja õigusruumis (nt riigihangete seaduses), mis nõudsid ka meetmete rakendamist reguleerivate õigusaktide vastavat kohandamist. Täpsemalt saab nende muudatuste kohta lugeda IARK aastaaruannetest ja prioriteetsete suundade aruannetest, lõpparuande kogumahtu arvestades ei ole otstarbekas neid kõiki siinkohal uuesti kajastada.

2.4 Seosed ja mõjud valdkondade üleselt

Rakenduskavade koostamisel tugineti lisaks valdkonnapõhiste strateegilistele arengudokumentidele ja prioriteetidele Riiklikule struktuuritoetuste kasutamise strateegiale (RSKS). Abi andmisel arvestati ka Lissaboni strateegia, Eesti 2020/Euroopa 2020 ja Läänemere strateegia eesmärkide, horisontaal-poliitikate ja abimeetmete omavahelise sünergiaga. Vt ka joonis 2.4.1.1.

Käesolev peatükk annab esmalt ülevaate strateegiate omavahelistest seostest ja tulemusraamistikust, millistesse indikaatoritesse IARKi prioriteetsed suunad panustasid. Seejärel on üksikasjalikumalt analüüsitud prioriteetsete suundade ning vastavate valdkonnapoliitikate seoseid ja mõjusid ning lõpuks ka seoseid struktuurivahendite horisontaalsete teemadega ja ESFist otseselt kasu saanud isikute seireandmeid.

2.4.1 Panus ja seosed Lissaboni strateegia, EL 2020 ja Eesti 2020 eesmärkidega ja riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegiaga

Joonis 2.4.1.1: RSKSi, rakenduskavade ja strateegiate eesmärkide seosed.

Allikas: KA

Lissaboni strateegia ehk kuni 2010. a kehtinud majanduskasvu ja tööhõive strateegia kohaselt pidid liikmesriikide jõupingutused keskenduma kahe olulise ülesande lahendamisele – **tugevama kestva majanduskasvu saavutamisele ning suurema arvu ja paremate töökohtade loomisele**. Need on võimaldanud alustada vajalikku üleminekut teadmispõhisele konkurentsivõimelisele majandusele, mida iseloomustab majanduskasv, tööhõive, sotsiaalne ühtekuuluvus ja keskkonnasäästlikkus.

Euroopa 2020 on Lissaboni strateegiale järgnenud 10-aastane strateegia, mille eesmärgiks on „**nutikas, jätkusuutlik ja kaasav kasv**“ (*smart, inclusive and sustainable growth*) läbi suurema riikidepoolse ja Euroopa tasandi koordineerimise. **Konkurentsivõime kava 'Eesti 2020'** on Eesti riigi strateegia Euroopa 2020 eesmärkide saavutamiseks. Kava kirjeldab peamisi poliitikasuundi ja meetmeid Eesti konkurentsivõime tõstmisel, seab eesmärgid 2015 ja 2020 aastaks kooskõlas EL riikide poolt kokku lepitud Euroopa 2020 strateegia eesmärkide ja Eesti väljakutsetega.

Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegiaga 2007-2013 määratleti üldised strateegilised tegevussuunad Euroopa Liidust aastatel 2007-2013 Eestile eraldatavate struktuurivahendite kaasabil abikõlblike valdkondade arendamiseks. RSKS oli oma olemuselt valdkondadevaheline ja -ülene riiklik arengudokument, millega pandi paika üldine lähenemine Eesti sotsiaalmajandusliku arengu suunamiseks aastatel 2007-2013. RSKS üldeesmärgiks oli **kiire jätkusuutlik areng**. Antud üldeesmärk kätkes endas kolme alameesmärki:

- majanduse konkurentsivõime kasv;
- sotsiaalse sidususe kasv;
- keskkonna kasutamise säästvuse kasv.

Alaeesmärkidele on seatud mõjuindikaatorid. RSKSis on välja toodud kuus prioriteeti ja nende eesmärgid. Lisaks on Euroopa Ülemkogu poolt 2009. a ellu kutsutud Läänemere strateegia (uuendatud 2012. a), mille kolm üldist eesmärki on kaitsta Läänemerd, ühendada piirkond ja suurendada selle heaolu.

Seega on kõik nimetatud strateegiad tihedalt vastastikku seotud ja teineteist mõjutavad (vt joonis 2.4.1.1). Kõikidesse ülaltoodud strateegiatesse ja eesmärkidesse panustavad omakorda kolm struktuurivahendite elluviimiseks kinnitatud rakenduskava – IARK, MARK ja EARK.

Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegias 2007-2013 fikseeritud eesmärkide poole pürgimist, saavutatud tulemusi ja mõju on mõõdetud makromajanduslike indikaatoritega tulenevalt eesmärkide (haritud ja tegus rahvas, sidus ühiskond) olemusest.

Tabel 2.4.1.1: RSKSi indikaatorite dünaamika

Indikaator	Algtase	Sihttase	Viimane teadaolev tase
Elukestvas õppes osalemise määr	6,5% (2006)	11,5% (2013)	9,7% (2008); 10,5% (2009); 10,9% (2010); 11,9% (2011); 12,7% (2012); 12,5% (2013); 11,5% (2014); 12,2% (2015); 15,7 (2016) ⁸ .
Suhtelise vaesuse määr ⁹	18,3% (2004)	15% (2014)	19,5% (2007); 19,7 (2008); 15,8 (2009); 17,5 (2010); 17,5 (2011); 20,7% (2012); 21,8% (2013); 21,6% (2014); 21,3% (2015)
Madalaim tööhõive määr maakondades ¹⁰	45% (2005)	Mitte väiksem kui 50% (2015)	44,8 (Põlva, 2009) 42,7 Põlva, 2010) 47,2 (Jõgeva, 2011) 44% (Valga, 2012) 47,3% (Võru, 2013) 51,4% (Võru, 2014) 47,6% (Põlva, 2015)

⁸ Statistikaameti esialgsed andmed

⁹ Statistika andmebaas, tabel LES01 (2012. ja 2013. a andmed on korrigeeritud)

¹⁰ Statistika andmebaas, tabel TT4645 (märkus: kogu Eesti tööhõive määr on alates 2011. a pidevalt tõusnud)

Meeste ja naiste töötasude erinevus (palgalõhe) ¹¹	25,4% (2005)	20% (2015)	30,3% (2007); 23,4% (2010); 22,9 (2011); 24,6 (2012); 24,8% (2013); 23,5% (2014); 22,2% (2015).
---	--------------	------------	--

Struktuurivahendite kasutamise seire ja läbiviidud sõltumatutelt ekspertidelt tellitud hindamised näitavad, et oleme lähenenud RSKS seatud ambitsioonikatele sihtidele, aga kõigi eesmärkide saavutamine ei ole mitmete väliste mõjurite, ennekõike majanduskriisi jm rahvusvaheliste arengute tõttu tõenäoline. **Kesine on edenemine olnud ennekõike näitajas suhtelise vaesuse määr**, kus ollakse endiselt samal või isegi halvemal tasemel võrreldes 2004-2005 aastaga (ehkki vahepealsetel aastatel on olnud indikaatori kõikumisi ja viimasel kolmel aastal on see vähehaaval vähenenud). Mõnevõrra paradoksaalselt oli suhtelise vaesuse määr väiksem majanduskriisi aastatel, kuid see on selgitatav sellega, et vaesuspiiri tõus tööhõive ja sissetulekute kiire suurenemise tulemusena toob kaasa suhtelise vaesuse näitaja kasvu. Statistikaameti andmetel elas 2015. aastal suhtelises vaesuses 21,3% Eesti elanikkonnast ja absoluutses vaesuses 3,9% (2014. a vastavalt 6,3% ja 2013. aastal 8%) elanikkonnast. Võrreldes 2013. ja 2014. aastaga elanike sissetulekud suurenesid ja sissetulekute ebavõrdsus vähenes. 2015. aastal erinesid elanikkonna vaeseima ja rikkaima viiendiku sissetulekud 5,7 korda (2014. aastal 6,2 korda, 2013. aastal 6,6 korda¹²). 2015. aastal oli meeste suhtelise vaesuse määr 19% ja naiste 23%, absoluutse vaesuse määr vastavalt 5% ja 3%. Seega on suhtelises vaesuses rohkem naisi, absoluutses vaesuses aga rohkem mehi, mis näitab, et meeste vaesus on sügavam. Põhjuseks on meeste suurem töötuse määr. Eesti rahvusest elanike sissetulekud on suuremad kui mitte-eestlastel ning ka eestlaste suhtelise vaesuse määr oli 2015. aastal kuus protsendipunkti madalam – eestlastest oli suhtelises vaesuses 19,4% ja mitte-eestlastest 25,6%. Põhjuseks on mitte-eestlaste kõrgem töötus. Olulist rolli vaesusesse sattumisel mängib leibkonna koosseis. Mida rohkem on leibkonnas sissetulekutoojaid ja mida vähem on ülalpeetavaid, seda kergem on leibkonnal majanduslikult hakkama saada. Peale selle on suuremas leibkonnas võimalik teatud kulutustelt kokku hoida. Suurimas vaesusriskis on läbi aastate olnud töötud ning üksi elavad üle 65-aastased inimesed – üle 65-aastaste üksi elavate inimeste suhtelise vaesuse määr oli 2015. aastal 78%, samas ei olnud nende vaesus nii sügav, et ulatuks absoluutse vaesuseni. Üksikvanemaga leibkondade suhtelises vaesuse määr oli 35% ja absoluutse vaesuse määr 6%. Eesti 2020 strateegias seab Eesti eesmärgiks suhtelise vaesuse määra vähendamise peamiselt läbi tööhõive suurendamise ja rahvastiku üldise haridustaseme tõstmise. Eraldi tähelepanu pööratakse ka laste vaesusele ja madalama sissetulekuga lastega perede toimetuleku suurendamisele läbi sihistatud sotsiaalpoliitika meetmete – lapsetoetuse ning vajaduspõhise peretoetuse tõusu läbi ning ka toimetulekutoetuse määramisel laste osakaalu tõstmise kaudu.

Alates 2015. aastast tõstiski Sotsiaalministeerium lapsetoetuse esimese ja teise lapse kohta 19,80 eurolt 45 euronile kuus ning kolmanda ja iga järgneva lapse kohta 100 euronile kuus. Samuti tõusis väiksema sissetulekuga lastega peredele makstav vajaduspõhine peretoetus 45 euronile kuus ühe lapsega perele ja 90 euronile kuus vähemalt kahe lapsega perele. Lisaks tõsteti toimetulekutoetuse määramisel laste toimetulekupiiri võrdseks perekonna esimese liikmega ehk 72 eurolt 90 euronile kuus. Niisamuti tõsteti toimetulekutoetuse määramisel lapse osakaalu 0,8-lt 1,0-ni.

ESFist toetati perioodil 2007-2013 otseselt ebasoodsamas olukorras olevate sihtgruppide nagu noored, madala kvalifikatsiooniga inimesed, pikaajalised töötud, vanemaealised (55-74) ja kuni 7-aastase lapsega kodus viibivad töötud vanemad tööhõive suurendamist meetmes „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine“, kus nimetatud sihtrühmadele viidi läbi kolm avatud taotlusvoor (2011, 2012 ja 2013) ja toetust sai 66 projekti. Nendes projektides osales 6244 inimest, kellest sai tööle 3134 ehk 50%. Tegevuste, mis on sihitatud noortele (tegevus „Minu esimene töökoht“) ja vanaduspensionäeridele, toetamist on ESFist kavandatud jätkata ka perioodil 2014-2020.

Teiseks näitajaks, kus pole edenetud soovitud kiirusega, on meeste ja naiste palgalõhe. Ehkki viimased aastad on näidanud mõningast paranemist, pole siiski jõutud 2015. aastaks prognoositud 20%-ni ja selle näitajaga on Eesti jätkuvalt Euroopa riikide seas halvimal positsioonil. Aastatel 2009-2010 viidi

¹¹ Statistika andmebaas, tabel PA5335

¹² <https://statistikaamet.wordpress.com/> ja <https://statistikaamet.wordpress.com/tag/suhteline-vaesus/>

Sotsiaalministeeriumi tellimusel Euroopa Sotsiaalfondist kaasrahastatud programmi „Soolise võrdõiguslikkuse edendamine 2008-2010“ raames läbi põhjalik uuring palgalõhe loomuse, ulatuse ja põhjuste selgitamiseks. Uuringu viisid läbi Poliitikauuringute Keskus Praxis ja Eesti Rakendusuuringu Keskus CENTAR, kes andsid ka soovitusi selle kohta, kuidas palgalõhe vähenemisele kaasa aidata. Uurimustöö näitas, et võttes aluseks reaalsel palgal, oli aastatel 2000-2008 meeste ja naiste vaheline keskmine palgalõhe Eestis 28,6%. Selgitamata palgalõhe (näitaja, mida ei ole võimalik põhjendada meeste ja naise erinevate oskuste, hariduse, kogemuse jms-ga) moodustas sellest ligikaudu 85%. Samal perioodil täheldati ka nii selgitatud kui ka selgitamata palgalõhe kasvu. Uuringu tulemused näitasid, et kõrge palgalõhe olemasolu mõjutavad erinevad omavahel seotud tegurid, s.h ühiskonnaliikmete üldised hoiakud ja ühiskonnas levivad stereotüübid, poliitikakujundajate teadlikkus soolisest võrdõiguslikkusest ja selle süvalaiendamisest, naiste karjäärkatkestused, töö-, pere- ja eraelu ühitamine ja tööturu sooline segregatsioon. On välja toodud, et naiste ootused töö eest saadavale tasule on madalamad kui meestel (vt nt <https://statistikaamet.wordpress.com/tag/palgalõhe/>), seega on oma osa kindlasti ka ühiskonna teadlikkusel ja selle suurendamise meetmetel – on väga oluline, et ühiskonnas kinnistunud soorollid hakkaksid muutuma ning naised nägema ennast meestega tööturul võrdsetena – see tähendab oma teadmiste ja oskuste julgemat kasutamist ning vastavalt sellele ka väärilise tasu ootamist.

Perioodil 2007-2013 oli prioriteetses suunas „Pikk ja kvaliteetne tööelu“ soolise süvalaiendamise tarvis eraldi meede „Soolise võrdõiguslikkuse edendamine“, mille raames viidi läbi uuringuid ja analüüse, millest saadav info oli peamiseks allikaks hindamaks soolise ebavõrdsuse ilmnemist ning kujunemise mehhanisme Eesti ühiskonnas. Analüüsi tulemustele tuginedes töötati välja sihtgruppidele suunatud infomaterjalid. Korraldati tööalase soolise võrdõiguslikkuse koolitusi, mida oli kahte tüüpi. Esmased koolitused olid suunatud soolise võrdõiguslikkuse edendamisele organisatsioonis, kus käsitletakse meeste ja naiste võrdset kohtlemist tööelus. Teematilised koolitused keskendusid kitsamatele tööeluga seotud teemadele nagu näiteks värbamine, palk, karjäär ja täiendkoolitus, töö ja pereelu ühitamine. Meetme raames korraldati ka teavituskampaaniaid, millest üks edukamaid oli „Stereotüüp“ (www.stereotyp.ee), kus näidati sooliste stereotüüpide negatiivset mõju töö- ja karjäärivalikutele ning tutvustati lahendusi positiivsete näidete abil.

1. jaanuaril 2013. a. jõustus alates uue seaduse vastuvõtmisest 2009. a. ootel olnud töölepingu seaduse § 60 teine lause, mis näeb ette 10-tööpäevase isapuhkuse eest tasu maksmise isa keskmise töötasu alusel. Sellega taastati varem kehtinud regulatsioon, mille tookordse mõju põhjal võib eeldada positiivseid arenguid isapuhkust võtvate meeste hulga suurenemises ka praegu. Isade suurem osalus lapse eest hoolitsemises võimalikult varajases etapis loob eelduse selleks, et vanematel on hoolduskoormust ka hiljem lihtsam võrdsemalt jagada.

Vaadates mõjuindikaatorit „Lastetute inimeste ning väikelaste vanemate hõivelõhe vanusegrupis 20-50 aastat“, siis on see perioodi algusega paranenud. Kui 2007. a oli meeste hõivelõhe -13,9% ja naistel 26,9%, siis 2015. a oli meestel -11,7% ja naistel 18,9%. Viimasel viie aastaga meeste hõivelõhe vähenes 8,7 protsendipunkti ja naistel 4,7 protsendipunkti. Meeste grupis lähenes olukord majanduskriisi eelsele tasemele. Naiste grupis oli aga olukord oluliselt parem, ületades kavandatud sihttaseme.

2013. a kevadel said hoo sisse kaks Norra finantsmehhanismist 2009-2014 kaasrahastatavat SoMi koordineeritud programmi – üks neist soolise võrdõiguslikkuse ja töö ning pereelu tasakaalu, teine pere- ja soolise vägivalda teemaline. Soolise võrdõiguslikkuse edendamise programmi raames elluviidud tegevused aitasid kaasa ka palgalõhe vähendamise tegevuskava täitmisele. Programmist rahastati tegevusi eeldefineeritud projektide, avatud taotlusvooru projektide ja väikeprojektide kaudu. Eeldefineeritud projekte oli kaks. Statistikaameti ellu viidud projekti peamiseks eesmärgiks oli tagada naiste ja meeste palgaerinevuste statistika senisest parem kättesaadavus¹³. Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku elluviidava projekti eesmärgiks oli diskrimineerimise läbi kannatanute õiguskaitse ja soo aspekti poliitikakujundamise protsessidesse ja poliitikatesse lõimimise tõhustamine. 2014–2015. a viidi avatud taotlusvoorude kaudu ellu kaks projekti, mille fookuses oli soolise võrdõiguslikkuse teemade integreerimine kõrgharidusõppesse ning elluvijateks Eesti Naisteühenduste Ümarlause SA ja SA Poliitikauuringute Keskus

¹³ Näitajad on leitavad Statistikaameti avalikust andmebaasist: http://pub.stat.ee/px-web.2001/Database/Sotsiaalelu/14Tooelukvaliteet/05Sooline_vordsus/05Sooline_vordsus.asp

Praxis. Teised sellest programmist rahastatavad projektid tegutsesid selle nimel, et paraneksid naiste ja meeste võimalused ühitada tööd, pere- ja eraelu. Neid projekte viisid ellu MTÜ Vastutustundliku Ettevõtluse Foorum ja Tallinna Tehnikaülikool.

Olulise arenguna soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas saab välja tuua soolise võrdõiguslikkuse nõukogu moodustamise Vabariigi Valitsuse poolt 2013. a. oktoobris. Nõukogu on laiapõhjaline ja kõrgetasemeline nõuandev kogu, kes muuhulgas nõustab valitsust soolise võrdõiguslikkuse edendamise strateegia osas. Esimesel kohtumisel tegid nõukogu liikmed ka ettepanekuid teemade osas, mis lähiaastail rohkem tähelepanu vajaksid. Äramärkimist leidsid nt sooline palgalõhe, sooline tasakaal otsustajate hulgas, teadlikkuse tõstmine, naistevastane vägivald jms.

2014. aastal loodi EL ühtekuuluvuspoliitika (ÜKP) fondide võrdõiguslikkuse kompetentsikeskus, mille ülesanne on suurendada struktuurivahendeid kasutavate ja koordineerivate üksuste teadlikkust soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise põhimõtetest ning soodustada ja toetada nende põhimõtete arvestamist meetmete väljatöötamisel ning rakendamisel.¹⁴ Kompetentsikeskus nõustab rakendusasutusi, mis töötavad välja toetuse andmise tingimused ja rakendusüksusi, mis korraldavad toetuste taotlemist ja suhtlevad otse toetuse saajatega. Lisaks nõustamisele jagab kompetentsikeskus teemasse puutuvat infot ning pakub koostöös Rahandusministeeriumiga soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise põhimõtetega arvestamiseks koolitusi.

Perioodil 2014-2020 ESFist eraldi soolise võrdõiguslikkuse meedet ei rahastata ja peamiselt toetatakse seda läbi lapsehoiukohtade loomise ja puudega laste hoolekandeteenuste arendamise ning hoolekandeteenuste pakkumise, kuna enamik hoolduskoormusest langeb naistele. Seega võimaldades hooldatavale erinevaid teenuseid, saavutatakse hooldaja tööturule naasmine või seal püsimine ning seeläbi suureneb eelkõige naiste tööhõive ja sotsiaalne kaasatus.

RSKS eesmärkide ja prioriteetide täitmisel on muuhulgas toetatud järgmiseid olulisi muutusi:

- Täiskasvanute osalemine elukestvas õppes on aasta-aastalt paranenud ning ületab EL27 keskmist. Kui aastal 2006 oli vastav näitaja 6,5%, siis 2012. aastal tõusis täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määr 12,7%ni, mis on seni kõigi aegade kõrgeim tulemus. Aastatel 2013 ja 2014 see küll taas veidi vähenes, kuid rakenduskava sihttase 11,5% on perioodi lõpu seisuga ületatud (vt lähemalt allpool).
- Uuendatud Euroopa majanduskasvu strateegia „Euroopa 2020“ kontekstis soovitakse 2020. a tõsta tööhõive määr 20–64-aastaste elanike seas 75%-ni (Eesti 2020 eesmärk 76%). PS Pikk ja kvaliteetne tööelu toetas otseselt seda eesmärki. Edasiminekut tööturuteenuste arendamise ja pakkumise vallas riigis tervikuna näitab aktiivsetes tööturumeetmetes osalejate arvu pidev kasv. Ka aktiivsete tööturuteenuste abil tööle rakendunud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest on pidevalt kasvanud, Kui 2009. aastal oli see veel alla 30%, siis edaspidi on näitaja tõusnud ja 2013. - 2015. a ületas juba 42% (vt täpsemalt ptk 6.3.1).

Tabel 2.4.1.2: Euroopa 2020 ja Eesti 2020 strateegiate eesmärgid ja nende saavutamise hetkeseis

Kaasav majanduskasv – täiendavad eesmärgid		
Euroopa 2020 eesmärk	Hetkeseis	Konkurentsikava „Eesti 2020“ eesmärk
Vähendada vähemalt 20 miljoni võrra inimeste arvu, kes elavad vaesuses ja sotsiaalses tõrjutuses või keda need ohud ähvardavad	17,5 (2010); 17,5 (2011); 20,7% (2012); 21,8 (2013); 21,6 (2014); 21,3 (2015)	Eesti eesmärgiks on vähendada suhtelise vaesuse määra peale sotsiaalseid siirdeid 2015. aastaks 16,5%ni ning 2020. aastaks 15%ni.
Arukas majanduskasv		
Euroopa 2020 eesmärk	Hetkeseis	Konkurentsikava „Eesti 2020“ eesmärk
2020. aastaks 20–64-aastaste meeste ja naiste tööhõive määr 75%	76,7% (2008), 69,7% (2009), 66,5% (2010), 70,3% (2011); 71,8% (2012); 73% (2013); 74% (2014); 76,2 (2015).	Eesti eesmärgiks on tõsta tööhõive määra 20-64 aastaste seas 2015. aastaks 72%ni ning 2020. aastaks 76%ni.

¹⁴ <http://www.vordoigusvolinik.ee/kompetentsikeskus/>

	20–64-aastaste meeste hõivemäär oli 2015. a 79,9% ja naistel 72,5%.	
Paremad haridusalased saavutused, konkreetselt: - koolist väljalangemise määra vähendamine alla 10%	18-24 a vanusegrupis 11,1% (2010); 10,5%, (2011); 10,2% (2012); 9,7% (2013); 12,0% (2014); 12,2% (2015); 10,9% (2016).	Eesti eesmärgiks on vähendada haridustee katkestajate osakaalu 18-24 aastaste seas 2015. aastaks 11%ni ning 2020. aastaks 9,5%ni.
- vähemalt 40% 30–34-aastastest peaksid omama kolmanda tasandi haridust (või samaväärset)	40,0% (2010); 40,3% (2011); 39,5% (2012); 42,5% (2013); 43,2% (2014) 45,3% (2015)	Eesti eesmärgiks on suurendada kolmanda tasemega inimeste osakaalu 30-34 aastaste seas 2015. aasaks 40%ni, 2020. aasta eesmärk on seda taset hoida.

Alljärgnevalt on prioriteetsete suundade kaupa toodud hinnang IARK raames antud toetuse panuse kohta üldnimetatud strateegiatesse ja nende eesmärkidesse. Püütud on kasutada uusimaid andmeid, kuid mõnel üksikul juhul pole 2015. a andmed veel teada.

PS Elukestev õpe

Ehkki Eesti haridus paistab teiste EL liikmesriikide foonil hästi silma – paljude tähiste puhul ületame EL 28 liikmesriigi keskmisi näitajaid, jääb mitmete oluliste näitajate tase seatud eesmärkidest madalamaks. Kahaneva ja vananeva rahvastikuga Eesti, nagu ka kogu Euroopa jaoks ei piisa edukaks majanduse ümberkorraldamiseks ainult haritud noorte tööturule tulemisest. Seetõttu on äärmiselt vajalik kõigi põlvkondade ning erineva haridusega inimeste osalemine elukestvas õppes. Kriisi järel taastunud majanduskasv ja samaaegne tööealise elanikkonna kahanemine on küll vähendanud tööpuudust, kuid struktuurne tööjõu nappus püsib endiselt. Tööjõu nõudlus ja pakkumine ei ole erialade kaupa tasakaalus, riskirühmades inimeste seas (noored, madala haridustasemega inimesed, mitte-eestlased) on töötuse määr suhteliselt kõrge. Samas on puudus (eriti teatud sektorites) oskustega tööjõust, mis seab nii haridus- kui sotsiaalsüsteemile suured väljakutsed vajalike inimeste tööturule toomiseks ja nende vastavaks ettevalmistamiseks.

Prioriteetse suuna Elukestev õpe meetmed toetasid otseselt nii Lissaboni strateegia, EL 2020 eesmärgi, kui ka RSKSi toodud strateegilisi eesmärgi. Otseselt panustas see suund RSKSi prioriteeti „Haritud ja tegus rahvas“, aga kaudsemalt ka teistesse prioriteetidesse. Meetmed olid suunatud EL konkurentsivõime edendamise ja töökohtade loomise prioriteetidele. Meede „Keskonnahariduse arendamine“ panustas lisaks ka prioriteetidesse „Säästev keskkonnakasutus“ (elanikkonna säästva arengu alase teadlikkuse tõus) ning kaudselt ka prioriteeti „Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng“ (kõiki maakondi hõlmav keskkonnahariduse võrgustik). Tabelis 2.4.1.3 on esitatud Eesti 2020 näitajad (VV poolt kinnitatud) ja senised saavutustasemed elukestva õppe valdkonnas.

Tabel 2.4.1.3: Konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ näitajad hariduse valdkonnas

	tegelik tase 2010	Tegelik tase 2015	sihttase 2015	sihttase 2020
Vähendada põhihariduse või madalama haridustasemega õpinguid mittejätkavate noorte (18-24) osakaalu	11,1%	12,2%	11%	9,5% ¹⁵
Suurendada kolmanda taseme haridusega 30-34-aastaste inimeste osakaalu	39,7%	45,3%	40%	40%
Suurendada täiskasvanute (25-64) elukestvas õppes osalemise määra	10,9%	12,2%	15%	20%

¹⁵ Eesti elukestva õppe strateegia 2020 eesmärk on samas <9%.

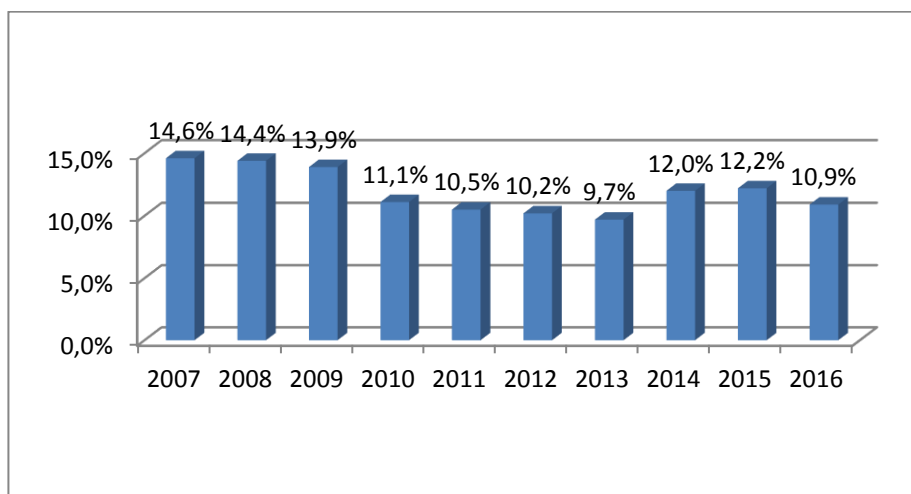
Vähendada eri- ja kutsealase hariduseta täiskasvanute (25-64) osakaalu	32,1%	29,2%	32%	30% ¹⁶
--	-------	-------	-----	-------------------

Allikas: Konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ (uuendatud 6.05.2015), EHIS, Statistikaamet 2015.

Ülaltoodud sihtidesse panustas prioriteetne suund Elukestev õpe, olles Eesti 2020 valdkondadest kõige otsesemalt seotud „Haritud rahvas ja sidus ühiskond“ eesmärkidega.

EL 2020 strateegia üks eesmärgi aastaks 2020 on madala haridustasemega ja õpinguid mittejätkavate noorte osakaalu viimine alla 10%. Konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ seab eesmärgiks vähendada põhihariduse või madalama haridustasemega õpinguid mittejätkavate noorte osakaalu aastaks 2015 11% ning aastaks 2020 9,5%-ni. Eesti elukestva õppe strateegia aastani 2020 on veelgi ambitsioonikam, seades eesmärgiks alla 9% aastaks 2020. Selle eesmärgi saavutamiseks on vajalik käimasolevate väljalangevust vähendavate poliitikate edasine rakendumine ja täiendavate meetmete väljatöötamine, millega on uue perioodi tõukefondide vahendite planeerimisel ka tegeletud. Kuigi 2015. aasta eesmärk on täidetud vajab 2020. aasta eesmärgini jõudmine täiendavaid pingutusi.

2016. a oli **koolituses mitteosalevate madala haridustasemega noorte osakaal 18-24 a vanusegrupis 10,9%**, olles seega küll vähenenud võrreldes perioodi algusega, kuid 2013. a seni madalaimast tasemest siiski veidi kõrgem. Selle näitaja analüüsimisel tuleb silmas pidada, et vaadeldav vanusevahemik on oluliselt kahanenud, samal ajal on toimunud olukorra paranemine tööturul (sh noorte tööhõive tõus), mistõttu saavad kergemini ka põhiharidusega noored tööle ja on vähenenud selgelt tunnetatav vajadus õpingute jätkamiseks või lõpetamiseks. Tasemeõppes osalemine ja tööturu olukord on omavahel seotud, tööjõupuuduse surve tulevikus võib seega isegi kasvada. Siiiski on alust eeldada, et näitaja saavutab konkurentsivõime kavas seatud sihttaseme aastaks 2020, kuna ka tõukefondide perioodi 2014-2020 meetmetega panustatakse selle indikaatori sihttaseme saavutamisse. Ehkki antud näitajas ei ole võimalik hinnata otseselt tõukefondide 2007-2013 meetmete põhjustatud mõju ulatust, saab hinnata, et mõju on olnud kindlasti positiivne.

Joonis 2.4.1.2: Põhihariduse või madalama haridustasemega õpinguid mittejätkavate noorte osakaal

Allikas: Statistikaamet

Olulised on seejuures soolised erinevused: madala haridustasemega mehi on vaatlusaluses vanusegrupis naistest ca kaks korda rohkem. Tähelepanuväärne on ka asjaolu, et 2020. aastaks väheneb 18–24-aastaste vanusegrupp võrreldes 2010. a drastiliselt – 40%. See seab veelgi suurema surve eesmärgile, et iga noor leiaks õppeprotsessis oma huvi- ja võimetekohase rakenduse ega jäta haridusteed pooleli.

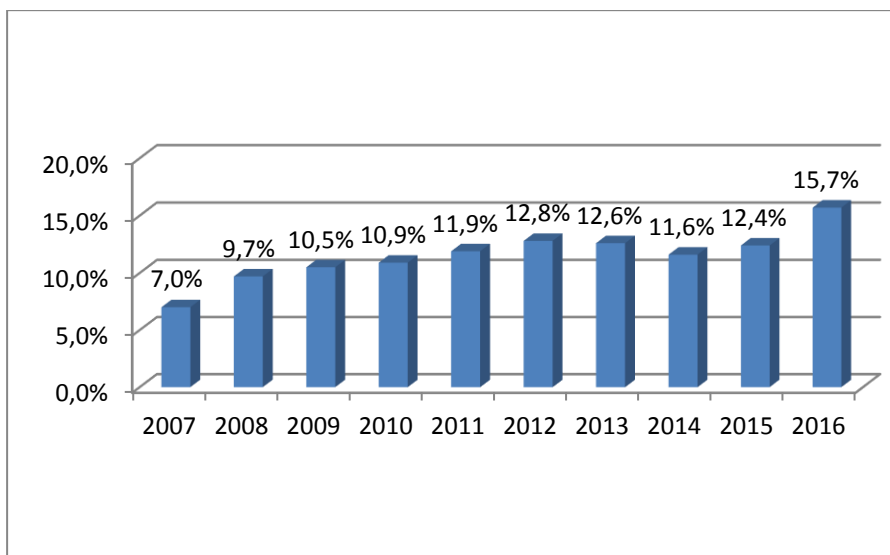
Indikaator, mille jälgimist peetakse strateegiates väga oluliseks ja mille muutumist mõjutavaid tegevusi laiendatakse, on täiskasvanute osalemine elukestvas õppes¹⁷. Eestis on **25–64-aastaste täiskasvanute osalemine elukestvas õppes** püsinud 2000–2007. a vahemikus 5–7%. 2008. a alates on osakaal jõudsalt

¹⁶ Eesti elukestva õppe strateegia 2020 eesmärk on samas 25%.

¹⁷ Elukestvas õppes osalemist mõõdetakse uuringuga koolis ja koolitusel osalemisena viimase 4 nädala jooksul (25–64-a).

tõusnud, jõudes 2012. a 12,8%-ni, mis oli seni kõrgeim tulemus. 2015. a oli näitaja jõudnud **12,4%ni** (vt joonis 2.4.1.3), mis ületab rakenduskavas seatud eesmärgi, kuid jäi siiski alla Eesti 2020 seatud 2015. a tasemele (15%). 2016. a esialgsed andmed on aga juba lubavalt üle 15%. Samas nõuab eesmärgi täitmine aastaks 2020 lisapingutusi ja sellega on ka 2014-2020 planeeritud struktuurivahendite ESF tegevustes arvestatud.

Kui vaadata tasemeõppes osalemist, siis kõrghariduses on täiskasvanud õppurite arv (25–65-aastased) viimastel aastatel olnud langustrendis, kutsehariduses aga aasta-aastalt kasvanud, olles 2015/16. õppeaastaks tõusnud 7993 õpilaseni, mis moodustab kõigist kutseõppuritest ca 32%. Üldhariduses on täiskasvanud õpilaste arv kolme aasta taguse suure vähenemise järel viimasel kahel aastal taas kasvanud.

Joonis 2.4.1.3: Täiskasvanute (25-64) elukestvas õppes osalemise määr

Allikas: Statistikaamet

Arvestades, et perioodi algusest alates on erinevates ESFi otseselt täiskasvanute koolitamisele suunatud meetmetes olnud kokku ca 80 000 osalejat, võib kindlasti näha nii nende meetmete, aga ka muude ESFist rahastatud tegevuste positiivset mõju indikaatori paranemisele. Õppimisvõimaluste kättesaadavamaks muutmisel on oluline roll olnud erinevatel ESFist rahastatavatel programmidel (nt programmid „Täiskasvanute koolitus vabahariduslikes koolituskeskustes“, „Täiskasvanute tööalane koolitus ja arendustegevused“, „Üldhariduse pedagoogide kvalifikatsiooni tõstmine“, „Kutsehariduse sisuline arendamine“, „Kutsehariduse populariseerimine“, „Keeleõppe arendamine“, „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ jne) ning projektidel, mis rohkemal või vähemal määral on kõik panustanud inimeste koolitamisega. ESF ressursside avanemine oli ajastatud parimale võimalikule hetkele – paljuski aitas just see toetus kompenseerida organisatsioonide kärbitud koolituskulusid kriisiaegadel ning võimaldanud inimestel end täiendada. Sealjuures madala haridustasemega õppijate osalemine elukestvas õppes püsis mitu aastat kahe protsendi ringis, viimastel aastatel on selle rühma inimesed rohkem õppima hakanud (2012. a 4% ja 2013. a 4,6%, 2015. a oli selleks osakaaluks 4,4%).

Elukestvas õppes osaluse kasv on aga veel liiga väike selleks, et aidata meid järgi näiteks Põhjamaadele, kus näitaja ületab 20%. Täiendusõppes osalevad endiselt kõige rohkem kõrgharidusega inimesed, nooremad ja keskealised, eestlased ning naised. Eestis on osalus madal just vanemates (45+) vanusegruppides. Mitteformaalõppes osalemine erineb ka piirkonniti: see on suurim Põhja-Eestis ja väikseim Kirde-Eestis. Piirkondade vaheliste erinevuste põhjuseks on eelkõige töökohtade struktuur: kui Põhja-Eestis on ülekaalus oskusemahukad ametikohad, siis Kirde-Eestis on rohkem keskmise oskustemahukusega sinikraede ja vähese oskustemahukusega ametikohti. Kuigi Eestis on töötute osalus koolitustes viimastel aastatel oluliselt suurenenud, jääb see hõivatute vastavast näitajast siiski oluliselt maha (erinevus on oluliselt suurem kui Soomes ja Suurbritannias ning mõnevõrra suurem OECD keskmisest). Töötute puhul on Eestis oluliseks koolituses osalemise takistuseks hind. Seega tuleks just sellele sihtgrupile pakkuda senisest veelgi enam erinevaid tasuta koolitusi ja tõhustada koolituses osalemisega kaasnevate kulude katmise mehhanisme.

Eesti 2020 eesmärgiks on jõuda aastaks 2015 täiskasvanute osalemisega elukestvas õppes 15% tasemele ning 2020. a on väga ambitsioonikaks eesmärgiks 20% täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määra saavutamine. Elukestvas õppes osalejate protsendi tõstmine pole eesmärk omaette, selle läbi on võimalik suurendada elanike konkurentsivõimet tööturul, valmisolekut toimetulekuks elus, soodustada sotsiaalselt integreeritust ja kodanikkonna kujunemist ning liikuda tööealise elanikkonna optimaalsema rakendatuse suunas. Eesmärgi saavutamise eelduseks on, et rakendatakse täiendavaid sisulisi ja rahalisi meetmeid täiskasvanute elukestvas õppes osalemise suurendamiseks, eelkõige täiskasvanute täiend- ja ümberõppe võimaluste laiendamine ja rahastamise suurendamine ning ilma erialase hariduseta täiskasvanutele tasemeõppe pakkumine. Lisaks koolitustel osalemisele õpivad paljud täiskasvanud ka formaalharidussüsteemi tasemeõppes. Kui tööalast ettevalmistust pakuvad täiskasvanud õppijale kutseõppeasutused ja kõrgkoolid, siis suur hulk inimesi, kellel on üldharidus lõpetamata, omandavad põhi- või keskkharidust paindlike õppevormidega mittetatsionaarses õppes, mille raames saab õppida ka üksikuid õppeaineid ning lõpueksameid on võimalik sooritada ka eksternina.

Eri- ja kutsealase hariduseta täiskasvanute (25–64) osakaal on Eestis 29,2% (2015. a), mis on hinnanguliselt rohkem kui 200 000 inimest. Tervikuna on nende inimeste osakaal püsinud viimasel paaril aastal samal tasemel ning Eesti 2020-s seatud vahesiht on saavutatud. Sama näitaja sihiks Eesti elukestva õppe strateegias 2020 on 25%, mille saavutamisest oleme aga veel üpris kaugel.

Vähenenud on nende inimeste hulk, kelle õpingud katkevad keskkhariduse tasemeni jõudmata (2014. a andmetel oli kõigest 25–64-aastastest keskkhariduseta 63 900 ja 2015. aastal – 65 100 tuhat inimest). Kõige haavatavam grupp täiskasvanutest on need, kel pole põhi- või keskkharidust. Keskkhariduseta inimesed on sagedamini töötud (15–74-aastaste seas 13,3% keskkhariduseta vs 6,2% keskmine 2015. aastal) või hoopis tööturult eemal (tööjõus osalemise määrad 25–64-aastaste seas vastavalt 65,5% keskkhariduseta inimestel vs 83,1% keskmiselt 2015. aastal), ka hõives olles on neil sagedamini madalamad palgad¹⁸.

- Keskkhariduseta inimeste seas on mehi kaks korda enam kui naisi: keskkhariduseta mehi on 19% ja naisi 10%. Samas õpinguid jätkavad naised enam, eriti just üldkeskkhariduses, kus 20+ vanuses on ligi 60% naised.
- Vanuserühmadest on keskkhariduseta inimesi enam 25–39-aastaste hulgas (16–18%), 40–54-aastaste seas on keskkhariduseta inimesi kaks korda vähem (vaid 7–9%) ja 55+ vanuses jälle enam.
- Regionaalselt paistavad silma Ida-Viru, Tartu ja Harju maakond, kus põhi- ja keskkhariduseta inimeste osakaal on teistest maakondadest pea kaks korda madalam. Samas, kuna tegemist on suuremate maakondadega, siis on neis absoluutarvuna keskkhariduseta inimeste arv suurem.
- Keskkhariduseta täiskasvanutest kavandab õpingute jätkamist vähem kui viiendik. Peamised takistused kooli tagasipöördumisel on seotud madala õpimotivatsiooni ja majanduslike raskustega. Samuti on vähene inimeste teadlikkus erinevatest täiskasvanute õppe võimalustest.

Ehkki antud näitaja ei sisaldu rakenduskavas, on seda läbi seire pidevalt ka tõukefondide meetmete kontekstis jälgitud. Lisaks Elukestva õppe prioriteetsele suunale panustas siia ka teine prioriteetne suund – T&A inimressursi arendamine – eelkõige läbi kõrghariduse meetmete. Samas võib öelda, et selle strateegilise eesmärgi saavutamisse panustasid suuremal või vähemal määral peaaegu kõik prioriteetsete suundade Elukestev õpe ja Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine tegevused.

Erialane haridus iseenesest ei ole aga suur väärtus, kui tööturg vastaval erialal tööjõudu ei vaja. Eestis on aastaid olnud probleemiks struktuurne tööpuudus: samaaegselt töötute võrdlemisi suure hulgaga on Eestis töökohti, mida ei suudeta täita, kuna tööturg ja haridussüsteem ei toeta teineteist piisaval määral ehk inimeste hariduse vähene vastavus tööturu nõuetele. Selle probleemi lahendamiseks on uuel struktuurivahendite perioodil ellu kutsutud vastav programm. Eesmärgiks on, et 1-3 aastat tagasi õpingud lõpetanud 20–34-aastaste tööhõive määr jõuaks 2012. aasta 74,9%-lt aastaks 2020 82%-le¹⁹. Viimasel viiel aastal on näitaja oluliselt paranenud, aasta 2014 tase oli lubavad 81%.

¹⁸ Allikas: HTM valdkonna arengukavade 2015. a tulemusaruanded (2016).

¹⁹ Eesti elukestva õppe strateegia 2020 üks võtmenäitajaid

PS Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine

Et Eesti saaks võrdse partnerina panustada EL2020 strateegia eesmärkide täitmisel, peab oluliselt suurendama teadus- ja arendustegevuse ning kõrgharidussüsteemi võimekus. Euroopa Liit on seadnud eesmärgiks saavutada 3% suurune investeringute tase SKP-st teadus- ja arendustegevusse (koos erasektori panusega) ning luua paremad tingimused teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks. Kaasaegsete tehnoloogiate kasutuselevõtt traditsioonilistes majandussektorites ning majanduse ümberorienteerumine kõrg- ja kesk-kõrgtehnoloogilisele tööstusele ja teenindusele aitab saavutada tootlikkuse kasvu ning tagada lisandväärtuse suurenemise kogu majanduses. Selle eesmärgi saavutamise eeldab kõrgelt haritud inimeste olemasolu kõigis ametites – eriti vajalikud on kõrge kvalifikatsiooniga teadlased ja insenerid, kes suudavad luua ja edasi arendada teadmisi ja tehnoloogiaid ning on pädevad neid loovalt kasutama.

Üldiselt toetasid rakenduskavast käesoleval aruandlusperioodil rakendatud meetmed ja tegevused otseselt nii Lissaboni ja EL2020 strateegiate eesmärke kui ka RSKSis toodud strateegilisi eesmärke ning olid seotud teiste rakenduskavade ja strateegiatega, sh Läänemere strateegiaga. RSKSi prioriteediks oli „T&A võimekuse ning ettevõtete uuendusmeelsuse ja tootlikkuse kasv“. Nimetatud prioriteedi üks tegevusi oli inimeste teadmiste ja oskuste arendamise intensiivistamine. Prioriteetses suunas algatati nimetatud eesmärgi täitmiseks programmide DoRa ja Mobilitas tegevused. RSKS eesmärgi täitmist toetasid samuti 13 doktorikoolide projekti ja 46 kõrgkoolide ja ettevõtete koostööprojekti.

Selleks et Eesti saaks võrdse partnerina panustada Lissaboni strateegia eesmärkide täitmisel, toetasid prioriteetse suuna meetmed rahvusvahelist koostööd. Meetme „Teaduspoliitika ja kõrghariduse kvaliteedi arendamine“ tegevused panustasid rahvusvahelistumise ja koostöö, kõrghariduse kvaliteedi ning e-õppe arendamisele, doktoriõppe meetme „Doktoriõppe ja rahvusvahelistumise edendamise“ tegevused eeldasid rahvusvahelist koostööd doktoriõppe läbiviimisel. Laiemalt panustasid kõik prioriteetse suuna meetmed vähesel või suuremal määral Eesti ja Euroopa Liidu konkurentsivõime suurendamise eesmärgi saavutamisse.

Eesti 2020 strateegia valdkondadest on prioriteetse suuna Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine meetmed kõige enam seotud „Haritud rahvas ja sidus ühiskond“ eesmärkidega: suurendada kolmanda taseme haridusega 30-34-aastaste inimeste osakaalu, suurendada täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määra ja vähendada eri- ja kutsealase hariduseta täiskasvanute osakaalu (nendest näitajatest oli pikemalt juttu ülalpool). PS meetmed toetavad otseselt Eesti 2020 Valitsuse poliitika põhisuunda 10: Teaduse inimressursi arendamine ning inseneride ja tippspetsialistide juurdekasvu tagamine. Selleks, et Eesti saaks võrdse partnerina panustada strateegiate eesmärkide täitmisel, toetasid prioriteetse suuna meetmed rahvusvahelist koostööd. Meetme „Teaduspoliitika ja kõrghariduse kvaliteedi arendamine“ tegevused panustasid rahvusvahelistumise ja koostöö, kõrghariduse kvaliteedi ning e-õppe arendamisele. Samuti panustasid rahvusvahelisse koostöösse programmid Mobilitas ja DoRa ning meede „Kõrgkoolide koostöö ja innovatsiooni arendamine“. Laiemalt panustasid kõik prioriteetse suuna meetmed vähesel või suuremal määral Eesti ja Euroopa Liidu konkurentsivõime suurendamise eesmärgi saavutamisse. Haridus- ja Teadusministeeriumi aasta-analüüsis 2015 on üldeesmärgi „Soodsad tingimused tootlikkuse ja elatustaseme kasvuks, heaks hariduseks ja kultuuriks, Eesti kestmiseks ja arenguks“ mõõdikud esitatud aegreana. Järgnevas tabelis on valik mõõdikutest, mis iseloomustavad prioriteetse suuna tegevuste toetavat mõju valdkonnale.

Tabel 2.4.1.4: TA&I olulisemad indikaatorid ja nende täitmise seis

Näitaja	Baastase 2007	2010	2012	2013	2014	2015	Eesti2020 eesmärk 2015	Eesti2020 eesmärk 2020
Üldeesmärgi „Soodsad tingimused tootlikkuse ja elatustaseme kasvuks, heaks hariduseks ja kultuuriks, Eesti kestmiseks ja arenguks“ mõõdikud								
T&A investeringute tase SKP-st, ²⁰	1,08	1,58	2,12	1,73	1,45	1,5	2	3

²⁰ Allikad: Eurostat, Statistikaamet

sh erasektori T&A maht, % SKP-st	0,51	0,79	1,24	0,84	0,65	0,72	1	2
Koht EL Innovatsiooniliidu tulemustabelis ²¹	18	14	ei ilmunud	14	13	13	13	10
<i>Alaeesmärgi „Eesti teadus on kõrgetasemeline ja mitmekesine“ mõõdikud</i>								
Doktorikraadi kaitsmiste arv õppeaastas ²²	-	175	190	233	213	208	270	300
Kõrge kvaliteediliste artiklite arv mln elaniku kohta ²³	1068	1136	1245	1439	1557	1493	1400	1600
<i>Alaeesmärgi „Eesti on rahvusvahelises TAI alases koostöös aktiivne ja nähtav“ mõõdikud</i>								
Eesti edukus ELi teadus- ja arendustegevuse raamprogrammis Horisont 2020: võidetud lepingute maht elaniku kohta ²⁴ (% , EL keskmine = 100%)			87	87	-	153	91	100
Ettevõtete tootlikkus töötaja kohta EL keskmisest	66,6		70,1		73,8	-	73	80

Mitmed ülaltoodud näitajatest kattuvad ka RSKSi eesmärkide ja indikaatoritega, seega panustab prioriteetne suund ühtlasi otseselt ka nendesse. Enamus näitajaid liigub üldiselt soovitud suunas, välja arvatud T&A maht SKPst ning erasektori panus sellesse. Ka doktorikraadi kaitsmiste arv ei liigu veel piisavas tempos, et oma sihttasemeni õigeaegselt jõuda.

T&A intensiivsus (maht SKPst) kasvas 2010. a 1,62 ja 2012. aastal juba 2,11%-ni, ületades Euroopa Liidu 2,06-protsendilise keskmise. Majandussurutise tõttu T&A mahud 2009. a langesid, kuid kuna see toimus aeglasemalt kui SKP langus, siis T&A intensiivsus kasvas. See kasv jätkus ka 2010. a, kuid juba T&A mahtude kasvu (kokku 18%) arvel, ning eriti just 2011. aastal. Silmapaistvalt kasvas ettevõtluse T&A maht. Alates 2012. a on Eesti TA investeeringute tase olnud languses: 2,31% SKP-st aastal 2011 ja 1,44% aastal 2014. Seejuures on ettevõtlussektori investeeringud langenud vastavalt 1,46%-lt 0,64%-le. Selline suur kukkumine on seotud ühekordse iseloomuga investeeringutega ölisektoris (uue tehnoloogiaga tehaste käikulaskmine). Tehaste valmimisel need investeeringud lõppesid. Kahjuks on nüüd vähenemine jõudnud ka avalikku sektorisse ning teistesse majandusharudesse. Avaliku sektori TA vähenemist saab selgitada ühe EL tõukefondide perioodi lõppemisega ja teise perioodi väiksema mahuga. Välisvahendid (tõukefondid) moodustasid viimastel aastatel ca poole HTM TA eelarvest. Kuid see ei ole ainuke põhjus. TA põhilised instrumendid (institutsionaalne ja personaalne uurimistoetus ning baasfinantseerimine), millest toimub jooksva teadustöö rahastamine, ei ole peale 2008. a majandussurutisest tingitud eelarve vähendamist veel endisele reaalkaalu tasemele jõudnud. Kuna SKP on aeglaselt aga järjekindlalt tõusnud, on ka sellel oma mõju TA osakaalu langusele. Valitsusliidu tegevusprogrammi eesmärgi – avaliku sektori teadus- ja arendustegevuse rahastamise määr 1% SKP-st aastal 2019 – saavutamiseks on ressursside lisavajadus aastaks 2019 73,6 mln EUR. Riigi T&A senistest kulutustest suurima osa on moodustanud investeeringud taristusse, mis kattis varasemate perioodide investeerimisvajaku. Samas vajavad jätkuvalt lahendamist infrastruktuuri efektiivse ja jätkusuutliku kasutuse ning nende ettevõtlusele avatuse küsimused. Selleks on kavandatud meetmed ja tegevused järgmises, Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskavas 2014-2020.

²¹ Allikas: Euroopa Komisjon, Innovatsiooniliidu tulemustabel

²² Allikas: EHIS

²³ Allikad: Eurostat, Thomson Reuters Web of Science seisuga 26.05.2015

²⁴ Allikad: Eurostat, Horisont 2020 andmebaas.

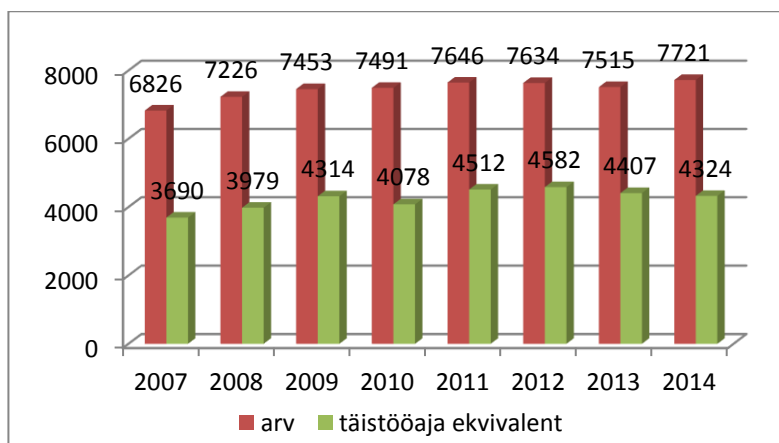
2014. aastal tõusis Eesti positsioon ELi riikide hulgas Innovatsiooniliidu tulemustabelis (*Innovation Union Scoreboard*) eelmise aastaga võrreldes ühe koha võrra ehk 13. ning oli selle tulemusega EL keskmike hulgas (Eesti on liigitatud riikide gruppi „innovatsiooni järgijad“).

Teadusvaldkonnas on raskesti saavutatavaks sihiks doktorantuuri lõpetajate arv, mis viimastel aastatel on kõikunud 175–250 vahel (208 lõpetajat aastal 2015). 2020. aasta siht – 300 lõpetajat aastas – on seega veel kaugel. Doktorõppe tulemuslikkuse analüüs toob välja, et tulenevalt demograafilistest trendidest ja eelarveväliste doktorantide arvu vähenemisest kõigile doktorantidele toetuse maksmise nõude kehtestamise tõttu, väheneb doktorantuuri astujate arv lähema 5–6 aasta jooksul. Seda langust peaks korvama ülikoolide suurem rahvusvahelistumine ning edukalt doktoritöö kaitsnute osakaal. Lisaks sellele peaks suurenema nende inimeste arv, kes astuvad doktorantuuri pärast mõningast töötamist, mitte vahetult pärast magistriõpinguid. Analüüs tõi välja, et doktorantuuri astumisel ei ole tulevane töökarjäär oluliseks motivaatoriks. See viitab tõsiasjale, et ühelt poolt ei ole akadeemilise sektori töötasu täna enam tööturul konkurentsivõimeline, kuid teisalt, tulenevalt doktorantide küsitlusest, ei hinda ka erasektori tööandjad piisavalt doktorikraadi olemasolu. Peamine põhjus on Eesti majanduse väiksus ning väikeettevõtete suur osakaal. Samuti ei ole Eestis piisavalt suuri ettevõtteid, kellele oleks vajadus ja võimalus doktorikraadiga spetsialiste tööle palgata. Nii kodu- kui ka välismaised uuringud ning ka doktorantide küsitlus kinnitavad, et doktorantuuri eduka lõpetamise väga oluline eeltingimus on doktorandi seotus ülikooliga, kuulumine mingisse uurimisgruppi ja tööalase tegevuse seotus doktoritöö temaga. Olulisima takistusena doktoritöö edenemisel peeti hõivatust põhitöoga enamasti väljaspool akadeemilist sektorit, mis tähendab, et senised doktoranditoetused ei taga majanduslikku toimetulekut ega anna võimalust pühenduda doktoritööle.

Thomson Reuters Web of Science’is indekseeritud Eesti kõrgetasemeliste artiklite arv miljoni elaniku kohta on aastatel 2006–2014 stabiilselt kasvanud – keskmiselt 12% aastas (EL28 4%) – kuna publitseeritakse varasemast rohkem, aga ka seetõttu, et andmebaasi on lisandunud rohkem uusi ajakirju. Teadustöö kvaliteedi näitajana vaatleb Innovatsiooniliidu tulemustabel (*Innovation Union Scoreboard*) publikatsioonide arvu 10% kõige enam tsiteeritud publikatsiooni hulgas. Eesti TAI strateegias aastateks 2014–2020 on seatud eesmärk jõuda 2020. aastaks tasemele, kus 11% Eesti kõrgetasemelistest teadusartiklitest kuuluks 10% maailmas enim tsiteeritud teadusartiklite hulka. Kui aastatel 2007 ja 2008 jäi Eesti vastav näitaja alla 8%, siis 2009. aastal oli see näitaja juba 8,5% (EU28 11%). IUS pole uuemaid andmeid veel avaldanud, kuid alternatiivsed andmeallikad viitavad Eesti osakaalu tõusule.

Eelmisel aastal oli märkimisväärne Eesti teadlaste edukus rahvusvaheliste teadusprojektide taotlemisel: ELi teadus- ja arendustegevuse raamprogrammis Horisont 2020 võideti 1,5 korda enam (täpsemalt 157%) teadusraha kui ELis keskmiselt elaniku kohta.

Üks oluline näitaja iseloomustamaks nii prioriteetse suuna kui ka RSKSi eesmärkide poole liikumist on Eesti **teadlaste ja inseneride arv** (nii koguarv kui ka täistööaja ekvivalent). Selle muutumist viimastel aastatel kirjeldab joonis 2.4.1.4.

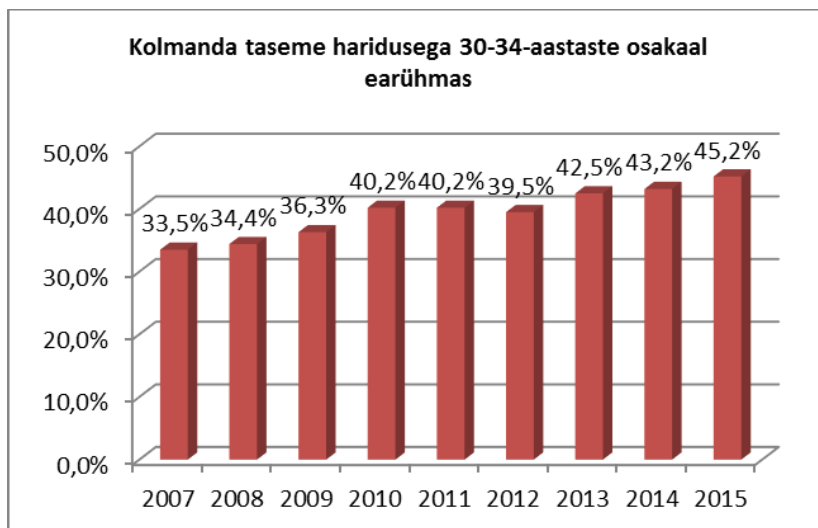

Joonis 2.4.1.4: Eesti teadlaste ja inseneride arv 2007-2014

Allikas: Statistikaamet. 2015. a andmed selguvad 2017. a jooksul

Täistööajaga teadlaste ja inseneride arv on aastatel 2000–2012 stabiilselt kasvanud (ca 1900 teadlase võrra), jõudes 2012. aastaks 4582-ni. Alates 2012. aastast on teadlaste ja inseneride täistööaja ekvivalent pisut langenud, samas nende koguarv oli 2014. a läbi aegade kõrgeim – 7721. Teadlaste arvu ning täistööaja ekvivalenti vaadates on näha, et inimeste arv on küll kasvanud, aga enamik ei tööta täiskoormusega, seetõttu teadlaste ja inseneride summaarne täistööaja ekvivalent on kahanenud. Strateegia sihtide saavutamiseks peaks teadlaste arv veelgi rohkem kasvama ning seda eelkõige ettevõtlussektoris (ka ettevõtlussektoris on viimase aastaga toimunud mõningane tõus: 1866-lt 2061-le). Teadlaste konkurentsivõimelise palga tagamine on üheks oluliseks eelduseks nende arvu kasvule ja seeläbi T&A ning innovatsiooni strateegia üldiste eesmärkide saavutamisele.

Konkurentsivõime kava Eesti 2020 eesmärk, millega soovitakse **suurendada kolmanda taseme haridusega 30-34-aastaste inimeste osakaalu** aastaks 2020 40%-ni, on seniste andmete põhjal ületatud, olles tänaseks juba üle 45% (vt joonis 2.4.1.5). Võrreldes varasemate tasemetega toimus juba 2010. a tuntav kasv, kuna alates 2000. a kasvas kõrgkooli lõpetajate arv hüppeliselt (nn kõrgharidusboom). 2010. aasta andmete põhjal võisime öelda, et eesmärk on täidetud (40,2%) ning praeguseks on siht ületatud – 2015. aastal moodustas kolmanda taseme haridusega 30-34-aastaste inimeste osakaal Eestis 45,2%. 2015. a näitaja on viimaste aastate konkurentsituul kõrgeim tase ja võib vaid loota, et suudame seda jätkuvalt hoida. 2014. aastal oli Eestis 38%-l 25–64-aastastest inimestest kõrgharidus²⁵, OECD keskmine on 32%. Eestis on pikaajalised kõrghariduse traditsioonid ja vanemate vanuserühmade seas on selle haridustaseme omandanute osakaal suhteliselt kõrge: 36%-l 55–64-aastastest on kõrgharidus (samas on OECD keskmine 25%). Kui praeguste haridusvalikute muster jääb kestma, peaks see tendents jätkuma ning eeldatavasti astub rakenduskõrgharidus- või bakalaureuseõppesse elu jooksul 68% earühmast. OECD vastav keskmine on 55% ja EL 21 riigi keskmine 52%. Magistri- ja doktoriõppesse astujate eeldatav hulk on samuti OECD keskmise tasemel või kõrgem: 24% magistriõppe puhul (OECD keskmine 19%) ja 1,8% doktoriõppe puhul, mis on sarnane OECD keskmisega.

Joonis 2.4.1.5: Kolmanda taseme haridusega 30-34-aastaste inimeste osakaal earühmas
Allikas: Eurostat

Kõrghariduse lõpetajate arvu kasv on oluline ka teise Eesti konkurentsivõime kavas sätestatud eesmärgi – eri- ja kutsealase hariduseta inimeste (25–64a) osakaalu vähendamine 2020. aastaks – saavutamiseks. Kuna teadmispõhise ühiskonna areng eeldab jätkuvalt suuremat tähelepanu loodus- ja täppiseaduste ning tehnoloogia (LTT) valdkondadele, on täiendavaks oluliseks lõpetamisega seotud indikaatoriks loodus- ja täppiseaduste ning tehnika, tootmise ja ehituse valdkondade lõpetajate osakaal kõrghariduse tasemel, mis on vahepealse väikse languse järel hakanud tõusma (2011. a 21,1%; 2012. a 22%; 2013. a 24,6%; 2014. a

²⁵ Eesti puhul sisaldab näitaja ka keskharidusjärgset keskeriharidust.

24,3%; 2015. a 24,4%; 2016. a 25,5%). 2013. aastal omandas ka iga kolmas magistriõppe lõpetanu kraadi loodus- ja täppisteaduste või inseneriteaduse, tootmise ja ehituse valdkonnas. Samas OECD riikides omandas vastava kraadi iga viies lõpetanu. Enam kui pooled doktoriõppe lõpetanutest said kraadi loodus- ja täppisteaduste või inseneriteaduse, tootmise ja ehituse valdkonnas, samas kui OECD riikide keskmine näitaja oli 40%. Lisaks pakub loodus- ja täppisteaduste ning inseneriteaduse, tootmise ja ehituse valdkond Eestis huvi suuremale hulgale naistest kui OECD riikides keskmiselt. Naiste osakaal kolmanda taseme hariduse lõpetajate hulgas oli 2013. aastal loodus- ja täppisteaduste valdkonnas 45% ning inseneriteaduse, tootmise ja ehituse valdkonnas 30%. Mõlemad näitajad on OECD keskmistest kõrgemad. Ka on LTT valdkonna lõpetajate oskused teiste erialade ja ka teiste riikide võrdluses väga head (PIAAC 2012 andmetel). Samas ei ole IT suuna lõpetajate arv aastas (596 lõpetajat aastal 2015) märkimisväärselt kasvanud ning on pool 2020 soovitud tasemest (1265). Prioriteetsete valdkondade määratlemine ja nendesse riigieelarveliste kohtade loomine ei ole siiski taganud nendes valdkondades veel piisavalt doktoriõppe lõpetajaid. Samas on ka selle eesmärgi saavutamiseks prioriteetne suund võrdlemisi palju panustanud, nt läbi teaduse populariseerimise meetmete ja kõrghariduse kvaliteedi arendamise, samuti läbi doktoriõppe ja rahvusvahelistumise edendamise.

Euroopa majanduse teadmistepõhiseks muutumise kontekstis edu saavutamiseks on vajalik ülikoolide teadustegevuse intensiivistamine, teadlaste järelkasvu tagamine, kõrgelt kvalifitseeritud tööjõu olemasolu Eestis ning selle edukas rakendumine uutel tehnoloogiamahukatel tegevusaladel. Teadlased on prognoosinud, et ettevõtlus- ja avaliku sektori T&A arengu toetamiseks ning kõrghariduse jätkusuutlikkuse tagamiseks vajab Eesti praegusega võrreldes mitu korda enam doktorikraadiga tippspetsialiste. Kahjuks pole kättesaadavad andmed selle kohta, kui palju kõrgharidusega ja doktorikraadiga inimesi on viimastel aastatel liikunud Eestist välja ning kui suur võiks seega olla tegelik juurdekasvu vajadus. Kindlasti on veel lisaks vajalik rakendada ka uuel perioodil täiendavaid meetmeid doktorantide ja juhendajate valiku parandamiseks ja õpingute edukaks lõpetamiseks. Doktorite kiiremaks lõpetamiseks on vajalik jätkuvalt toetada doktorikoolide ja teaduse tippkeskuste tegevust. Kõrgelt kvalifitseeritud välisõppejõudude ja teadlaste Eestisse asumiseks tuleb muuta töö- ja elutingimused atraktiivsemaks: sageli on takistuseks olnud nii palgad, mis ei ole rahvusvaheliselt konkurentsivõimelised, kui ka muud kandidaatide ringi piiravad reeglid. Oluline on soodustada õppejõudude mobiilsust selle erinevates vormides. Kõik nimetatud tegevused on olulised ka järgmisel program perioodil.

Kõrghariduse rahvusvahelistumine hõlmab nii Eesti tudengitele ja õppejõududele suunatud mobiilsusprogramme kui meetmeid välisüliõpilaste ja välisõppejõudude Eestisse tuleku soodustamiseks. Tänu meetmetele on viimastel aastatel suurenenud välistudengite vastuvõtt Eesti ülikoolides. Aastaks 2015 seatud eesmärk – võtta vastu 2000 välistudengit - on saavutatud. 2015/2016. õppeaastal õppis Eesti kõrgkoolides 3476 välisüliõpilast, mis moodustas üle 6,8% Eesti üliõpilaskonnast (10 a tagasi oli see näitaja veidi üle 1%). Struktuurivahendite kasutamise perioodi jooksul on suurenenud oluliselt ka välisteadlaste arv meie teadusasutustes (enam kui 400 varasema 60 asemel). Rahvusvahelistumise suunaliste tegevuste toetamist jätkatakse, et kasvatada kõrgkoolide rahvusvahelistumise võimekust ja seeläbi kaasata üha kõrgema tasemega välisüliõpilasi. Vajalik on selles suunas tegevusi edasi arendada ning muuta Eesti kõrgharidus välistudengitele atraktiivsemaks. Oluline on lisaks hariduse omandamisele luua välisüliõpilastele võimalused peale ülikooli lõpetamist valitud erialadel Eestisse tööle jääda.

Prioriteetsete suundade Elukestev õpe ja T&A inimressursi arendamine valdkondade arengut, hetkeolukorda ja konteksti aitab avada ka Haridus- ja Teadusministeeriumi 2016. a [aasta-analüüs](#). Teadusvaldkonna täiendava süvaanalüüsiga saab tutvuda äsjailmunud kogumikus „[Eesti teadus 2016](#)”²⁶.

PS Pikk ja kvaliteetne tööelu

PS „Pikk ja kvaliteetne tööelu“ meetmed panustasid otseselt RSKS prioriteeti 1 „Haritud ja tegus rahvas“, toetades kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamist, tervislike valikute ja eluviiside soodustamist, hoolekandeteenuste arendamist, sotsiaalse kaasatuse suurendamist ja soolise võrdõiguslikkuse edendamist (vt ka ptk 6.3.1). Teiste RSKS prioriteetidega oli seos kaudne, kuid siiski oluline. Näiteks RSKS prioriteedi 2

²⁶ Lisainfo: <http://www.etag.ee/ilmunud-on/>

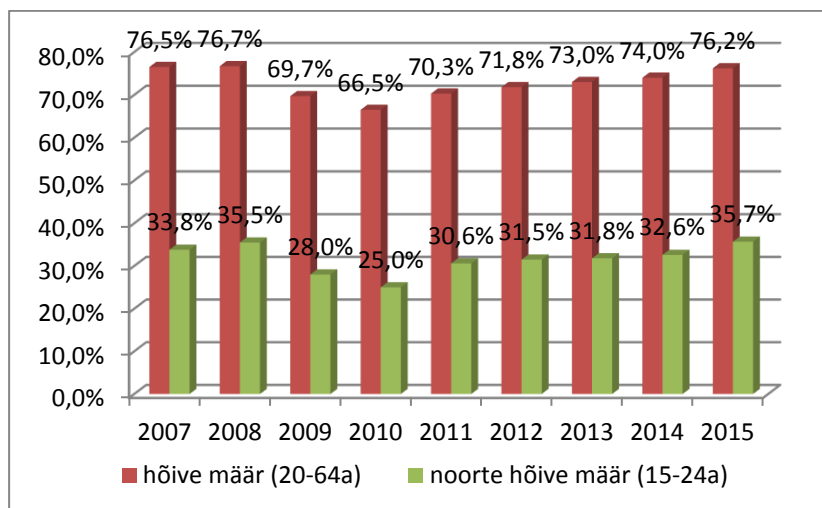
„Teadus- ja arendustegevuse võimekuse ning ettevõtete uuendusmeelsuse ja tootlikkuse kasv“ juures on oluline nii tööjõu kvalifikatsioon kui üldine tööjõu pakkumine ning ka käesoleva PS raames ellu viidud tegevuste tulemusena liikus tööhõivesse pea 90 000 inimest. Lisaks toetasid ettevõtluse arengut erinevad tööelu kvaliteedi arengule suunatud tegevused nagu töökeskkonna ja -suhete edendamine ning töökeskkonna- ja töösuhete alase teadlikkuse suurendamine. Prioriteedi 5 „Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng“ juures panustati töövõimelise ja sisetulekut omava elanikkonna loomisele, mis on iga piirkonna oluliseks arengueelduseks. Avalike teenuste (sh tervishoiu- ja hoolekandeteenuste) kättesaadavus aitas sealjuures ära hoida inimeste siirdumise suurematesse keskustesse.

Seega PS tegevused aitasid RSKSi eesmärkide saavutamisse nii otseselt kui ka kaudselt. Rohkem panustati prioriteeti 1 „Haritud ja tegus rahvas“, vähem prioriteeti 2 „Teadus- ja arendustegevuse võimekuse ning ettevõtete uuendusmeelsuse ja tootlikkuse kasv“ ja 5 „Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng“, kuna nendega seos jäi kaudseks.

Euroopa majanduskasvu strateegiaga „Euroopa 2020“ ja selle eelkäija Lissaboni strateegiaga oli PS samuti tihedalt seotud. Lissaboni strateegia ehk kuni 2010. a kehtinud majanduskasvu ja tööhõive strateegia puhul panustasid PS kõik viis meedet tööhõive suurendamise eesmärgi saavutamisse. Strateegias oli seatud kolm peamist tööturгу puudutavat eesmärki: tõsta 2010. a tööhõive määr 70%-ni, naiste tööhõive määr 60%-ni ja vanemaealiste tööhõive määr 50%-ni tööealisest elanikkonnast, mida toetasid enim meetmed 1.3.1 „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine“ ja 1.3.3 „Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed“, suurendades aktiivsete tööturumeetmete ja töölesaamist toetatavate teenuste kaudu tööle liikumist või töö säilitamist ca 90 000 inimese võrra.

Uuendatud Euroopa majanduskasvu strateegia „Euroopa 2020“ kontekstis oli PS seotud kaasava majanduskasvu eesmärgiga, mille raames soovitakse 2020. a tõsta tööhõive määr 20–64-aastaste elanike seas 75%-ni. PS toetas otseselt ka Eesti „Euroopa 2020“ eesmärkide saavutamiseks loodud strateegias ehk konkurentsivõime kavas „Eesti 2020“ seatud eesmärki tõsta tööhõive määr vanusegrupis 20–64 aastaks 2020 76%-ni. Valdkondadest olid PS meetmed kõige enam seotud „Haritud rahvas ja sidus ühiskond“ eesmärkidega (suhtelise vaesuse määra vähendamine läbi tööhõive suurendamise, pikaajalise töötuse määra vähendamine, noorte (15–24) töötuse määra vähendamine, tööjõus osalemise määra suurendamine (vanusegrupis 15–64)), millesse panustasid eelkõige meetmed 1.3.1 ja 1.3.3. Nt olid meetmes 1.3.1 mitmed avatud taotlusvoorud suunatud just pikaajaliste töötute ja noorte töötute vähendamisele.

Poliitika põhisuundade osas toetati meetmete 1.3.1, 1.3.3 ja 1.3.5 tegevuste kaudu suunda „Aktiivse tööturupoliitika mõju suurendamine ning rahastamise jätkusuutlikkus“, eelkõige läbi puuetega inimeste tööhõive suurendamise, vanemaealiste tööturul püsimist toetavate meetmete arendamise, lastega kodus olnud emade tööturule tagasipöördumise toetamise, soolise ebavõrdsuse vähendamise ning meetmete 1.3.2 ja 1.3.4 kaudu suunda „Tervena elatud eluaastate suurendamine läbi tervisekäitumise parandamise ja õnnetusjuhtumite edasise vähendamise“ eelkõige läbi tegevuste, mis aitasid kaasa vigastuste ja vigastussurmade arvu ennetamisele ning tervislike valikute ja eluviiside soodustamisele. PS panustas ka vaesuse/sotsiaalse tõrjutuse vähendamisse läbi hoolekandeteenuste arendamise ja pakkumise ning tööjõu pakkumise suurendamise.

Joonis 2.4.1.6: Tööhõive määr (20-64a), sh noorte (15-24a) tööhõive määr
Allikas: Statistikaamet

Majanduslanguse aastatel tööhõive määr nii linnas kui ka maal kahanes ning alates 2011. aastast on see taas tõusuteel. 2015. aasta üldine tööhõive määr oli 76,2%. Võrreldes 2010. aasta tööhõive tasemega ehk madalseisuga on 2015. aastaks eesmärk 76% saavutatud ehk läbi on tehtud märkimisväärne tõus. Paranemist on viimastel aastatel näidanud ka noorte tööhõive määr, olles viie aastaga kasvanud 25%lt 35,7%ni. Jätkuvalt on tööturunäitajates erinevused sõltuvalt sotsiaal-demograafilistest tunnustest. Vanuserühmiti püsib madalaim hõive 15–24-aastaste seas, mis tuleneb suuresti pooleliolevatest õpingutest. Õpingute tõttu oli 2016. aasta I kvartalis tööturult eemal 79 200 noort, moodustades enamuse kõigist 15–24-aastastest mitteaktiivsetest. Euroopa Liidus on 20–29-aastaste noorte jaoks üks suuremaid probleeme tööturule sisenemine ja töötus, eriti madalama haridustaseme puhul. Eesti madalama haridusega noorte tööturupositsioon pole kuigi hea, aga olukord on Euroopa Liidu keskmisest parem.

Tähelepanu väärib asjaolu, et tööhõive määr on maapiirkondades pärast majanduslangust taastunud kiiremini kui linnalistes asulates. Tööhõive määr maapiirkondades oli 2014. aastal 73,2%, samas 2005. aastal oli sama näitaja 65,4% ja 2008. aastal 73,3%. Probleemiks on samas töötajate oskuste pakkumise ja nõudluse mittevastavus, mis põhjustab struktuurset tööpuudust ning samuti vähendab tööjõu pakkumist väljaränne. Seoses majanduslangusest tingitud töökohtade vähenemisega suurenes 2010. aastal hüppeliselt ka pikaajaliste töötute hulk. Kui 2008. aastal moodustasid pikaajalised töötud kõigist töötutest 31%, siis 2011. aastal 57%. Pikaajalise töötuse määr kogutööjõus on edaspidi näidanud stabiilset langustendentsi. 2015. aastal moodustasid pikaajalised töötud kõigist töötutest 38% ning pikaajalise töötuse määr oli 2,4%.

Seoses töökohtade vähenemisega majanduslanguse perioodil oli keskmisest kiiremini suurenenud noorte töötuse määr, ulatudes 2010. aastal 32,9%-ni. Siiski hakkas näitaja seejärel jõudsalt vähenema ning 2015. aastal langes noorte töötus 13,1%ni, mis on aga endiselt ülejäänud tööealise elanikkonnaga võrreldes kaks ja pool korda kõrgem.

Vaatamata majanduskriisi ajal suurenenud tööpuudusele on inimeste majanduslik aktiivsus ja tööjõus osalemise määr näidanud viimastel aastatel stabiilset kasvu. Positiivse trendina on osa tööpuuduse suurenemisest põhjustatud mitteaktiivse elanikkonna vähenemisest ja varem tööturult eemal olnud inimeste tööotsingute alustamisest. Eestile on iseloomulik ka suhteliselt kõrge vanemaealiste hõive võrreldes teiste EL riikidega. 2014. a III kvartalis oli Eesti vanemaealiste hõivemääralt Rootsi järel teisel kohal (Eestis 66,5%, EL-s keskmiselt 52,4%). Vanemaealiste kõrge hõive peamiseks põhjuseks on madalad pensionid, mistõttu töötatakse sageli edasi ka pensionieas, naiste kõrgem hõive võrreldes teiste riikidega ja pidev pensioniea tõus, mille tulemusena aastal 2016 meeste ja naiste pensioniiga võrdsustuvad (63 aastat). Alates 2017. a hakkab pensioniiga uuesti tõusma, mis peaks suurendama vanemaealiste hõivet veelgi.

Majanduskriisi järgselt on aasta-aastalt suurenenud nende töötajate osatähtsus, kes töötavad täisajaga. Osaajaga töötajate osatähtsus on Eestis väike, mis näitab paindlike töövormide vähest levikut. Positiivne on

aga see, et koos osajätöö vähenemisega on vähenenud ka vaeghõivatute osakaal. 2014. aastal oli osajäta töötajaid hõivatutest 9,6% ning vaeghõivatuid, kes oleks võimaluse korral soovinud töötada suurema töökoormusega, 1,1%. Rahandusministeeriumi prognoosi kohaselt pidurdub hõivatute arvu kasv alates 2015. a ning seoses rahvaarvu vähenemisega hakkab vähenema ka hõivatute arv.

Üldpildis tänasel päeval ei räägi me enam niivõrd tööpuudusest, vaid tõdeme, et kõige suurem majandusarengut takistav tegur on kvalifitseeritud tööjõu puudus. Eriti on suurenenud nõudlus tööjõu järele IT- ja teenindavas sektoris.

Saab järeldada prioriteetse suuna tegevuste positiivset mõju nii hõivemäära suurenemisele kui ka muudele näitajatele, kuid suuresti on kasv toimunud siiski paranenud sotsiaalmajandusliku situatsiooni tõttu peale kriisiaastaid. Samas on selge, et tänu ESF toetusele ja aktiivsetele tööturumeetmetele oli võimalik kriisi mõjusid tuntavalt leevendada ning sellest väljatulekut kiirendada (nt oli meetmetest otseselt kasusaanute arv märgatavalt suurem samal perioodil riigieelarvest osutatud aktiivseid tööturuteenuseid saanute arvust). ESFist rahastatud teenused võimaldasid oluliselt laiendada ka tööturuteenuste skaalat ja ulatust (nii sihtgruppide kui alavaldkondade mõttes) ning aitasid saavutada inimeste jätkusuutlikku tööhõivesse integreerimist. ESF meetmete fookuseks on olnud muuhulgas pikaajaliste töötute ja noorte töötute integreerimine tööturule ja nende oskuste edendamine, mis oleks olnud niikuinii vajalik, ent kriisi tingimustes lausa möödapääsmatu. Ka arvukad prioriteetse suuna „Pikk ja kvaliteetne tööelu“ raames läbi viidud hindamised kinnitavad, et elluviidud tegevused on enamjaolt olnud vajalikud ja tulemuslikud.

Mõnevõrra suuremad raskused olid seotud soolise võrdõiguslikkuse mõjuindikaatoriga „Tööturu sooline segregatsioon“, mille saavutustase võrreldes perioodi algusega väga vähe paranes. Arvestades, et tegemist on väga keerulise ja sügavalt juurdunud probleemiga, mida mõjutavad mitmed tegurid ning soolise võrdõiguslikkuse edendamine on pikaajaline protsess, sõltus eesmärkide täitmine paljuski mõtteviisi muutumisest ühiskonnas. Samas ei saa väita, et meede „Soolise võrdõiguslikkuse edendamine“ poleks eesmärkide saavutamisele positiivset efekti omanud. Vastupidi, tänu meetme raames elluviidud tegevustele toimusid mitmed positiivsed algatused (vt lähemalt p 2.4.3 ja 6.3.1), mida poleks sellisel kujul või tasemel tehtud. Seega oli tegemist pigem indikaatori algse seadmise probleemiga, kuna tulemuste mõõtmiseks valiti väga pika mõjuahelaga näitaja. Indikaatori „Lastetute inimeste ning väikelaste vanemate hõivelõhe vanusegrupis 20-50 aastat“ seis võrreldes perioodi algusega paranes. Kui 2007. a oli meeste hõivelõhe -13,9% ja naistel 26,9%, siis 2015. a oli meestel -11,7% ja naistel 18,9%. Viimasel viie aastaga meeste hõivelõhe vähenes 8,7 protsendipunkti ja naistel 4,7 protsendipunkti. Seega meeste grupis lähenes olukord majanduskriisi eelsele tasemele. Naiste grupis oli aga olukord oluliselt parem kui perioodi alguses, ületades ka kavandatud sihttaset. See positiivne muutus programmiperioodi lõpus võis olla tingitud nii majandusolukorra üldisest paranemisest kui teadlikkuse kasvust, lastehoiu võimaluste täienemisest jne.

PS Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks

Eesti viimase 10 aasta keskmine tootlikkuse reaalkasv on olnud kiirem kui Euroopas keskmiselt (ka 2009. a langust arvesse võttes). Samas on SKP inimese kohta EL15-ga võrdluses jätkuvalt madal, mille peamiseks põhjuseks on just suhteliselt madal tootlikkus (vt ka joonis 2.4.1.8, tootlikkus hõivatu kohta). Probleemiks on seegi, et tootlikkus hõivatu kohta pole viimastel aastatel EL keskmisega võrreldes sisuliselt paranenud (tõenäoliselt korrigeeritakse 2015. aasta Eesti tootlikkuse näitajat allapoole tulenevalt aeglustunud majanduskasvust ning samaaegsest kiirest hõivatute arvu tõusust). Tootlikkuse madal tase on seotud nii väikese koguteguritootlikkuse kui kapitalimahukusega. Sisuliselt tähendab see, et ettevõtted on vähe investeerinud, kasutatakse palju inimressurssi, valmistatakse suhteliselt odavat toodangut ning osutatakse madala lisandväärtusega teenuseid. Kiire tööelise elanikkonna vähenemine ning Eesti SKP komponentide analüüs näitab seda, et tööelised elanikud sõltumata piirkonnast või soost peaksid olema 1) maksimaalselt hõivatud ning 2) seda võimalikult kõrge lisandväärtusega ettevõtmistes. Nende eesmärkide saavutamiseks tuleb jätkata ja edasi arendada senist poliitikat nii töötajate oskuste taseme tõstmiseks, tööjõu pakkumise suurendamiseks, erasektori teadus- ja arendustegevuse mahtude suurendamiseks, ettevõtlust toetava rahvusvahelisel tasemel infrastruktuuri arendamiseks kui otseste välisinvesteeringute soodustamiseks (eriti ekspordipotentsiaaliga ja kõrgema lisandväärtusega valdkondades). Majanduse ja ühiskonna muutmisel

teadmiste- ja tehnoloogiapõhisemaks on lisaks ressursside suurendamisele hariduses ning teadus- ja arendustegevuses vaja samaaegselt kavandada nende sihipärane kasutamine.

Prioriteetne suund „Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks“ oli otseselt seotud Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007-2013 prioriteediga nr 2 „Teadus- ja arendustegevuse võimekuse ning ettevõtete uuendusmeelsuse ja tootlikkuse kasv“, panustades otseselt seal planeeritud järgnevatessse tegevustesse: inimeste teadmiste ja oskuste arendamisse investeerimine, uute teadmiste, tehnoloogiate ning uuendusmeelsete lähenemiste loomise ja ärakasutamise soodustamine ning ettevõtete tehnoloogilise ja arendusalase võimekuse suurendamine, kapitalile ligipääsu parandamine ja ettevõtlikkuse suurendamine, ettevõtete rahvusvahelistumise suurendamine, turismisektori arendamine.

Kuna prioriteetne suund oli otseselt suunatud inimressursi teadmiste, oskuste ja teadlikkuse tõstmisele, panustas see tugevalt ka Lissaboni tegevuskava eesmärkidesse nagu T&A rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamine, ettevõtlust ja ettevõtlikkust soosiva ettevõtluskeskkonna arendamine ja tööjõu oskuste tõstmine. Töötajate oskuste tõstmiseks ja arendamiseks oli prioriteetses suunas mitu meedet, mis seda eesmärki täitsid – „Teadmiste ja oskuste arendamise toetus“ suurendas ettevõtete juhtide ja töötajate juhtimis- ja tööalaseid teadmisi ning oskusi, „Arendustöötaja kaasamise toetus“ oli seotud teadus- ja arendustegevuse rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamise eesmärgiga.

Rakenduskava meetmed „Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetus“, „Stardi- ja mikrolaenu käendusprogramm“ ning TOTS panustasid Lissaboni strateegia ettevõtluse ja ettevõtlikust soosiva keskkonna arendamise ning ettevõtete rahvusvahelise konkurentsivõime tõstmise eesmärkidesse. „Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetuse“ ja „Stardi- ja mikrolaenu käendusprogrammi“ mõju väljendus eeskätt alustavale ettevõtjale stardikapitali võimaldamises, millega aidati otseselt kaasa ettevõtlusaktiivsuse kasvule. TOTS programmiga tõsteti ettevõtluse- ja innovatsiooniteadlikkust ning tekitati huvi ettevõtluse ja innovatsiooni vastu, samuti soodustati ettevõtlikku hoiakut elanikkonna seas. Sellega panustati ühtlasi ettevõtlikkust soosiva keskkonna arendamisse Lissaboni strateegias, mille läbi suureneb ka rahvusvaheline konkurentsivõime. Kuna näiteks starditoetustega aidati kaasa ka uute töökohtade loomisele, siis toetas see prioriteetne suund ka selles osas Lissaboni tegevuskava eesmarke.

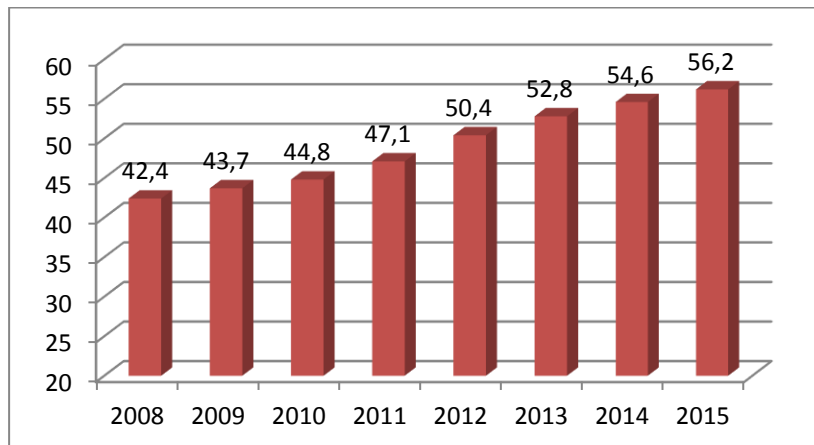
Suund panustas ka „Eesti 2020“ eesmärkidesse ja valitsuse poliitika põhisuundadesse. „Teadmiste ja oskuste arendamise toetus“ oli suunatud ettevõtte töötajaskonna tööalase kvalifikatsiooni tõstmisele ning nende paremale erialasele ettevalmistusele ning seega otseselt seotud valitsuse poliitika põhisuunaga nr. 7 „Keskkonna loomine senisest suuremas mahus ekspordipotentsiaaliga ja suurema lisandväärtusega sektoritesse suunatud otseste välisinvesteeringute Eestisse toomiseks“. „Arendustöötaja kaasamise toetus“ võimaldas loomemajanduse ning insenerteaduse potentsiaali laiemat ärakasutamist töötlevas tööstuses ning oli sellest tulenevalt üheks väljundiks põhisuunale nr. 9 „Loomemajanduse, IKT ja teiste võmetehnoloogiate potentsiaali laiem kasutamine teiste sektorite lisandväärtuse tõstmisel“. Meetmes sai toetust taotleda ka ekspordi turundusjuhtide värbamiseks, kes oleksid võimelised tõstma ettevõtete müügiast võimekust eksportturgudel. Selle vajalikkusele on viidatud samuti Eesti 2020 valitsuse poliitika põhisuunas nr. 7.

„Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetus“, toetades alustavate ja uute ettevõtete arengut, oli tugevalt seotud valitsuse poliitika põhisuunaga nr. 6 „Ettevõtete pikaajalist rahvusvahelise konkurentsivõime kasvu soodustava poliitika kujundamine“. Kaudselt panustas PS ka Euroopa 2020 eesmärki: 75% elanikkonnast vanuses 20-64 aastat peab olema tööga hõivatud, sest ettevõtluse ja eriti ettevõtlusega alustamise soodustamine suurendab hõivatute arvu. Perioodi lõpuks on loodud suuna meetmete kaudu hinnanguliselt üle 6500 uue töökohta mis on suuna eripära silmas pidades väga hea tulemus.

Eesmärkide poole liikumist ja prioriteetse suuna tegevuste tulemuslikkust iseloomustavaks täiendavaks mõjuindikaatoriks on ettevõtlusaktiivsuse näitaja, mida arvutatakse Eesti Maksu- ja Tolliameti andmete põhjal ja mis näitab ka rakenduskava eesmärkide poole liikumist (vt joonis 2.4.1.7).

Ettevõtlusaktiivsus on olnud stabiilselt (isegi pea sirgjooneliselt) ning samas tempokalt kasvav kogu 2007-2013 perioodi jooksul – kriisiaastatel kasv küll veidi aeglustus, kuid trend ei muutunud sellegipoolest negatiivseks. Kui aastal 2006 oli 1000 elaniku kohta veel 36,3 reaalselt tegutsevat ettevõtjat (kel oli deklareerida käivet ning kes ei olnud likvideerimisel), siis aastaks 2015 kasvas nimetatud näitaja 56,2 ettevõtjani 1000 elaniku kohta. Ehk vastav näitaja kasvas perioodi lõpuks pea 65% ja kasv on seega olnud

muljetavaldav. See näitab, et Eesti elanikud on muutunud ettevõtlikumaks ning üha suurem osa inimestest on palgatöö kõrval või selle asemel asunud realiseerima oma potentsiaali ettevõtjana. Kindlasti olid soodustavaks teguriks mitmed olulised reformid vaadeldaval perioodil – ettevõtte elektrooniline registreerimine ja asutamine sissemakset tegemata on neist ilmselt olulisimad.

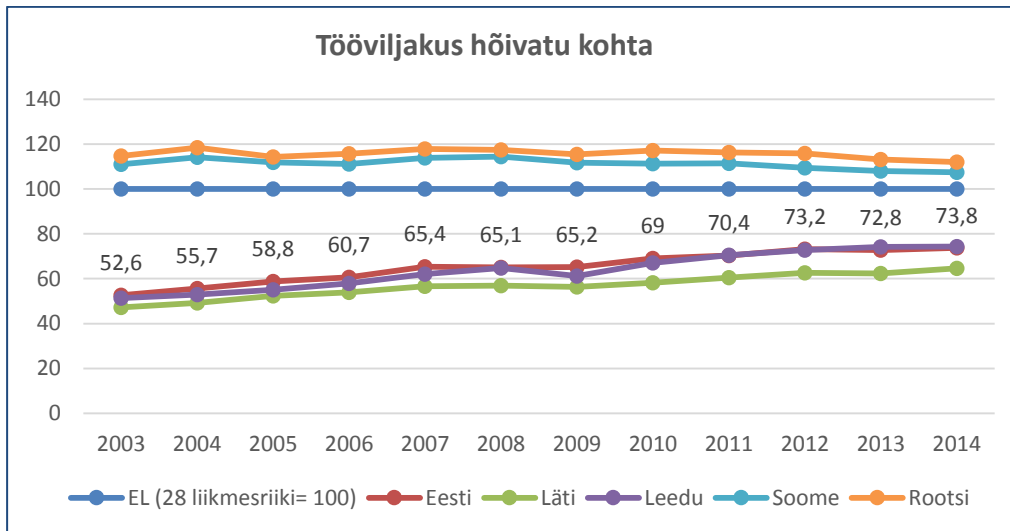
Joonis 2.4.1.7: Ettevõtlusaktiivsus – tegutsevate ettevõtete arv 1000 elaniku kohta aastati

Allikas: Maksu- ja Tolliamet, MKM arvutused. Kajastab juriidilisi isikuid, kelle käive suurem nullist, ei lõpetanud tegevust vaadeldud aastal või varem.

Samas on ka riigi poolt EASi eestvedamisel panustatud märkimisväärselt ettevõtlusteadlikkuse kasvu – korraldatud on sadu üritusi, mis inspireerivad ettevõtjaks hakkama, on viidud läbi koolitusi oskuste ja teadmiste parandamiseks jne. Märksõnadena võib välja tuua Eesti suurima äriideede konkursi „Ajujaht“, ettevõtlusõpe, baaskoolitused ja nõustamine, Ettevõtlusnädal. Samuti on starditoetuse ja stardilaenu käenduse abil lihtsustatud alustavate ettevõtjate ligipääsu kapitalile.

Lisaks riigipoolsele abile on ettevõtlusaktiivsuse kasvule kaasa aidanud inimeste kindlustunde suurenemine makromajanduslikku stabiilsusesse. Tarbijate kindlustunde tõus ning kodumaine tarbimise taastumine (vt ka ptk 2.1 Olulisemad majandusarengud) on alustavatele ettevõtetele eriti oluline, kuna uutel ettevõtetel napib tihti vahendeid välisturgudele sisenemiseks ning see muudab alustava ettevõtte kodumaisest tarbimisest rohkem sõltuvaks. Kasvanud on samas ka eksportivate ettevõtjate arv, mis näitab, et lisaks väiksele koduturule on ettevõtjad aktiivsed ka lisavõimaluste otsimisel.

Oluliselt on kogu perioodi vältel kasvanud ettevõtete tootlikkus töötaja kohta, mis näitab, kui efektiivselt suudetakse rakendada inimeste võimeid majanduses. MKM loodab, et on perioodil 2007-2013 kahe rakenduskava (MARK ja IARK) prioriteetsete suundadega suutnud aidata antud näitaja kasvule kaasa. Seda nt läbi ettevõtte juhtide ja töötajate koolituste, mille tulemusel tehakse paremaid otsuseid teadmistemahuka ettevõtluse poole liikumisel.

Joonis 2.4.1.8: Eesti ja lähinaabrite keskmine töövõljalukus hõivatud kohta

Allikas: Eurostat, 09.05.2016

2005. a oli tootlikkus töötaja kohta 60,7%, mis oli 2014. aastaks kasvanud 73,8%-ni EL-28 tasemest. Kaheksa aastaga on töövõljalukus kasvanud niisiis 13 protsendipunkti võrra. Siiski jääme alla RSKSis määratud sihttasemele. EL-28-st madalama töövõljalukuse taseme põhjustena võib välja tuua majanduse ebasoodsa struktuuri ning tootmise madala kapitaliseerituse taseme. Samuti paiknevad paljud ettevõtted rahvusvahelistes väärtusahelates madalama lisandväärtusega etappides. Vähem on arendust ja müüki ning põhitegevus on keskendunud koosteprotsessidele. Samal ajal on tootmises vahetarbekaupade osakaal suur, kuid enam lisandväärtust andvate kapitali- ja lõpptarbekaupade osa väike.²⁷

Kõrgtehnoloogiliste toodete ja teenuste ekspordiosakaal on samas viimasel neljal aastal olnud üle 14% kogu ekspordist (2014 – 16,3%) ning 2014. aastal ületasime EL keskmise ja endale 2020 aastaks seatud sihi – 15%. Kõrg- ja keskkõrgtehnoloogiliste sektorite hõive osakaal koguhõives on viimase viie aastaga kasvanud 6,9%-lt 7,6%-ni (2015), 2020. aasta eesmärgiks on 9%.

PS Suurem haldusvõimekus

Suurem haldusvõimekus soodustab EL struktuurivahendite ja Eesti riigi ressursside tulemuslikku ning efektiivset kasutamist. Seetõttu panustas ka „Suurema haldusvõimekuse“ prioriteetne suund EL struktuurivahendite kõikide rakenduskavade edukasse elluviimisse ja Eesti konkurentsivõime kasvu ning jätkusuutlikku arengusse. Suuna eesmärgiks oli Euroopa Sotsiaalfondi regulatsiooni nr 1081/2006 art 3 p 2 b /ii järgi toetatavate tegevuste eesmärgipärane elluviimine, olles vastavuses sotsiaalfondi eesmärkidega, milleks on majandusliku ja sotsiaalse sidususe tugevdamine. Selles, et ESFi eesmärke tulemuslikult ellu viia on tugev riigihaldus ja haldusvõimekuse suurendamisele panustavad tegevused võtmetähtsusega, sest mida võimekam on ametnikkond ja riigiparaat tervikuna, seda paremini on elluviidavad ka kõik muud fondi eesmärkidesse panustavad tegevused.

Prioriteetse suuna raames välja töötatud meetmed aitasid kaasa Lissaboni strateegia majanduskasvu ja tööhõive parandamise ning RSKSi eesmärkide täitmisele. Strateegilise juhtimissuutlikkuse tõus võimaldas paremini läbi viia olukorra analüüse ja edukamalt hinnata erinevate makromajanduslike ja fiskaalpoliitiliste otsuste mõju. Eesti ja Euroopa 2020 eesmärkide elluviimist toetasid kaudselt kõik prioriteetse suuna tegevused, kindlasti olid need ka suunatud makromajandusliku stabiilsuse suurendamisele ning majanduses üldiselt soodsa keskkonna loomisele.

Valitsuse töö efektiivsust aitab mõõta IMD kompleksne mõjuindikaator. IMD konkurentsivõime indikaatorit mõõdetakse iga-aastaselt valitsussektori töö tulemuslikkuse indikaatorite suhtarvuna kuue kriteeriumi alusel (1. avalike finantsvahendite juhtimine, 2. õiguskeskkonna piirangud ettevõtete konkurentsivõimele, 3. valitsuse poliitikate paindlikkus muutuste suhtes, 4. valitsuse otsuste elluviimine, 5. valitsuse poliitikate

²⁷ „Struktuurivahendite programmeerimise 2007-2013 strateegiline aruanne“ 2012.

lâbipaistvus, 6. bürokraatia ettevõtlike takistusena). Ligikaudu pooled indikaatorid leitakse ametliku statistika alusel, ülejäänud aluseks on ettevõtjate seas lâbiviidavad küsitlused. Prioriteetse suuna mõju oli kindlasti indikaatori mõjutamisel olemas, kuid see on pigem kaudne. Näiteks lâbi õigusloome lihtsustamise kahanevad ka piirangud ettevõtetele. Lisaks erinevad arendusprojektid ja uuringud on aidanud vähendada bürokraatiat ja muutnud riigivalitsemise lâbipaistvamaks ja tõenduspõhisemaks. 2015. aastal on nimetatud indikaatori näitaja mõnevõrra langenud (0,55 punkti võrra, olles 5,07). Sihttase saavutati 2011. ja 2012. aastal, edaspidi on osutunud keerukaks selle näitaja kordamine. Riikide arvestuses on Eesti langenud viiendalt kohalt kaheksandale kohale. Koondnäitajana oleme 2015. a. arvestuses 8ndal positsioonil, oluline on tõdeda, et ainult ühel riigil (Luxemburgil) on koondnäitaja üle 6 (täpsemalt 6,41). Seega saab ka seda Eesti kohta pidada väga heaks. Kõige tugevam positsioon on meil olnud ja on jätkuvalt paranenud avalike finantsvahendite juhtimise kategoorias, teistes kategooriates oleme 1-3 kohta kaotanud võrreldes varasemate aastatega. Eestist paremate näitajatega on Luxemburg, Taani, Iirimaa, Rootsi, Holland, UK, Saksamaa. Peatükis 6.5.1 on toodud joonis riikide lõikes, kust on näha, et Eesti asub kaheksandal positsioonil IMD indikaatori osas võrreldes teiste Euroopa riikidega.

Prioriteetse suuna tegevustega on saavutatud tulemused, mille põhjal on algatatud uusi protsesse, reforme või tehtud ettevalmistusi uute süsteemsete muutuste elluviimiseks avaliku halduse valdkonna siseselt/üleselt. Oluline on siinkohal tuua välja nüanss, et mõned seatud tulemusindikaatorid ei ole olnud kõige õnnestunud perioodi alguses ja suuna tegevuste raames on sidusus nendega pigem kaudne ehk suuna tegevused ei mõjuta üheselt nende indikaatorite täitmist (seda on ka erinevate hindamiste raames tõdetud). Prioriteetse suuna tegeliku mõju hindamisel on lähtutud pigem nõ programmidepõhistest mõjust ja nendest faktilistest asjaoludest, mida ollakse realselt mõjutanud. Kui vaadata tegevuste raames toimunud suuri algatusi poliitikakujundamise kontekstis, nt OECD tegevuskava (sh. riigivalitsemise raportid), õigusloome suurte valdkondade kodifitseerimine, KOV reformi ettevalmistamiseks eeltingimuste loomine, uuringud/ analüüsid- mille põhjal tehtud teadmispõhiseid otsuseid, mõjude hindamise süsteemi juurutamine, Avalike Teenuste Korraldamise rohelise/ valge raamatu koostamine, mis kõik mõjutavad nõ paremat homset ja nende asjade põhjal algatakse uusi veel mõjusamaid tegevusi, siis siinkohal saab rääkida suurema mõjuga asjadest kui mõni üksik indikaator. Kui vaadata täna riigis toimuvaid reformiprotsesse (haldusreform, riigivalitsemise reform, töövõimereform), siis suurem osa muudatustest on saanud kas alguse või nende muudatuste elluviimist on toetatud haldusvõimekuse suunast. Ka on koolitatud arvukalt riigi, KOVide ja MTÜde töötajaid, kes otsesemalt või kaudsemalt aitavad kaasa reformide edukale lâbiviimisele. Lisaks on antud oluline sisend IKT abil avalike teenuste kvaliteedi tõstmiseks lâbi programmi „Eelduste loomine avalike teenuste kvaliteedi tõstmiseks IKT vahendite abil“ elluviimise.

Perioodi lõpuks saab tõdeda, et PS raames väljatöötatud elemendid on ühel või teisel moel muutunud strateegilisteks poliitika kujundamise instrumentideks, olles täna poliitikakujundamise iseenesest mõistetevaks osaks. Toetatud tegevuste mõõde on tervikuna olnud valdkondade ülene ja oluliselt laiem mõjuga, kui esialgu oleks võinud eeldada.

Kõigi viie prioriteetse suuna tegevused on oluliselt panustanud Lissaboni strateegia ning Euroopa ja Eesti strateegiliste eesmärkide (sh RSKS ja konkurentsivõime kava Eesti 2020 eesmärkide) ja neid mõõtvate indikaatorite saavutamisse ning olid samas ka seotud teiste valdkondlike rakenduskavade ja strateegiatega. Meetmed toetasid selgelt nõukogu määruse (EÜ) nr 1083/2006 artikli 9 lõikes 3 püstitatud eesmärki: fondidest kaasrahastatud toetused on suunatud ELi konkurentsivõime edendamise ja töökohtade loomise prioriteetidele.

Tagantjârgi saame öelda, et 2007–2013 perioodi ühtekuuluvuspoliitika rakendamine jâi keerulisse aega. Euroopat tabas majandus- ja finantskriis, mis piiras avaliku sektori investeeringuid, muutes seega ühtekuuluvuspoliitika rahastamisvahendid majanduskasvu ja töökohtade loomise jaoks veelgi olulisemaks. Ka 2007.–2013. aasta rahastamist käsitlevas EK tellitud sõltumatus eksperdi hinnangus jõuti järeldusele, et ühtekuuluvuspoliitika investeeringud andsid häid käegakatsutavaid tulemusi eri valdkondades, alates töökohtade loomisest ja piirkondliku ebavõrdsuse vähendamisest ning lõpetades SKP tõusuga. See järeldus kehtib kõikide liikmesriikide, sh Eesti kohta.

Eesti 2020 kesksete eesmärkide (tootlikkuse kiire kasv ja kõrge tööhõive tase) saavutamiseks on tehtud suur samm edasi, kuid endiselt tuleb jätkata ja edasi arendada senist poliitikat nii tulevaste

kui praeguste töötajate oskuste taseme tõstmiseks, kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamiseks, erasektori teadus- ja arendustegevuse mahtude suurendamiseks, ettevõtlust toetava rahvusvahelisel tasemel infrastruktuuri ja oskuste arendamiseks kui ka otseste välisinvesteeringute soodustamiseks, eriti ekspordipotentsiaaliga ja kõrgema lisandväärtusega valdkondades.

2.4.2 Panus ja seosed Euroopa Liidu Läänemere strateegiaga

2008-2009. aastal koostatud ja 2012. a uuendatud Läänemere strateegia (LMS) kolm üldist eesmärki on kaitsta Läänemerd, ühendada piirkond ja suurendada selle heaolu. Nende eesmärkide saavutamiseks kavandatud tegevused on omakorda jaotatud viieteistkümnesse poliitikavaldkonda.

Perioodil 2007-2013 olid Euroopa Liidu struktuurivahendid üheks rahastamisallikaks projektidele, mis võimaldasid LMS-i eesmärkide poole liikuda. Seetõttu täiendati muudatuste käigus 2010. a rakenduskavade teksti LMSi käsitleva alapeatükiga, kus näidati ära nende panus strateegia eesmärkidesse.

Inimressursi arendamise rakenduskava panustas strateegiasse ennekõike läbi mitmete kaudsete meetmete, sest inimressursi arengut toetavad tegevused omavad mõju nii elu- kui ka majanduskeskkonnale ning parandavad Eesti kui Läänemere äärse riigi ning seega ka kogu piirkonna elukvaliteeti ning heaolu. IARK prioriteetsed suunad ja meetmed panustasid LMSi eesmärkidesse läbi alltoodud meetmete.

PS Elukestev õpe

Otseselt LMS-i panustavaid tegevusi ei olnud. Keskkonnahariduse meede panustas Läänemere strateegiasse kaudselt, sest ükski LMS valdkond ei ole suunatud keskkonnateadlikkuse tõstmisele üldiselt. Kaudne seos oli valdkondadega 1-5, kuna teadlikkus keskkonnaprobleemidest loob eelduse ka keskkonnaseisundi parandamiseks. Samuti panustas meede kaudselt LMS valdkonda 12.

Eestis rakendatakse Läänemere Agenda 21 säästvat arengut toetava hariduse arendamise kava – Läänemere Agenda 21E (2002), mille põhieesmärgiks on Läänemere piirkonna säästev areng, jätkusuutliku arengu põhimõtete integreerimine kõikidesse õppekavadesse, järgimine kõikidel haridustasanditel, kaasa arvatud täiskasvanuhariduses. Programmid olid ajendatud nimetatud kavast.

Panus lipuprojektidesse (*flagship projects*): tegutsemas on üks Eesti osalusega LMS lipuprojekt „School 2 Work“ (Eesti partneriteks SA Innove – „one-stop-shop“ töögrupis ning Tartu Kutsehariduskeskus). Selle lipuprojekti eesmärgiks on Läänemere maade koostöö varajase haridusest lahkumisega võitlemiseks ja NEET noorte toetamiseks nende sisenemisel tööturule.

PS Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine

Prioriteetses suunas oli kolm meedet, millel oli mõju LMS prioriteetsesse valdkonda 12.1 Haridus.

Otsesemalt panustasid strateegiasse järgmiste meetmete tegevused:

- 1.2.2 Doktorioppe ja rahvusvahelistumise edendamine (programm „DoRa“);
- 1.2.3 Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia võtmevaldkondade ja haridusteaduse eelisarendamine (Teadlasmobiilsuse programm „Mobilitas“);
- 1.2.4 Kõrgkoolide koostöö ja innovatsiooni arendamine (alameetmed Doktorikoolid ning Kõrgkoolide ja ettevõtete koostöö).

Meetmete tegevused, mis panustasid LMS-i olid järgmised:

Doktorioppe ja rahvusvahelistumise programmi „DoRa“ tegevused:

- kõrghariduse kvaliteedi parandamine läbi õppejõudude rände;
- doktorikraadiga spetsialistide arvu suurendamine läbi võimekate välisüliõpilaste kaasamise doktorioppesse;
- rahvusvahelise teadusalase koostöö arendamine läbi külalisdoktorantide lühiajaliste uurimisprojektide toetamise;
- rahvusvaheliste koostöövõrgustike arendamine läbi Eesti doktorantide õpirände;
- rahvusvahelise mõõtmise tugevdamine õppetöös läbi magistrantide õpirände;
- noorteadlaste osalemine rahvusvahelises teadmisteringluses.

Teadlasmobiilsuse programmi „Mobilitas“ tegevused:

- järel doktorite positsiooni arendamine noorte teadlaste akadeemilise karjääri astmena;

- eelisarendatavate valdkondade tippteadlastele Eestis töötamiseks võimaluste loomine.
- Kõrgkoolide koostöö ja innovatsiooni arendamine alameetmed:
- Doktorikoolide alameetme tegevus: doktoriõppe õppekavade raames uute kursuste väljatöötamise või olemasolevate kursuste arendamisega ning nende rakendamisega seotud tegevused, mida viiakse läbi doktorikooli poolte vahelises koostöös.
 - Kõrgkoolide ja ettevõtete koostöö alameetme tegevus: õppetöö rahvusvahelise mõõtmise tugevdamine uutele või kaasajastatud õppekavadele ja nendega seotud täiendusõppe õppekavadele ennekõike välisüliõpilaste kaasamise kaudu
- Senised kogemused meetmete rahvusvahelisest koostööst on näidanud, et põhiline osa koostööst toimub just Läänemere riikidega, eriti Põhjamaadega, kellega olid ülikoolidel juba varasemad sidemed ja tutvused.

PS Pikk ja kvaliteetne tööelu

PS „Pikk ja kvaliteetne tööelu“ seos LMSga oli kaudne. Sotsiaalne mõõde pole LMS-s eraldi prioriteet, mistõttu ei avaldanud ka suuna tegevused LMSile otsest mõju. Kaudselt olid aga tegevused seotud LMS heaolu suurendamise eesmärgiga, kus PS meetmed 1.3.1, 1.3.2 ja 1.3.4 panustasid LMS prioriteetsete valdkondade „Haridus – innovaatilise hariduse ja noorsootegevuse arendamine“, „Tervishoid – inimeste tervise, sh selle sotsiaalsete aspektide parandamine ja edendamine“ ja „Väikese- ja keskmise suurusega ettevõtted – ettevõtluse soodustamine ja VKEdes kasvu tugevdamine“ tegevustesse.

Meetme 1.3.1 „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine“ üheks olulisemaks sihtgrupiks olid noored ning noortele kavandatud tegevuste ja projektide kaudu oli eesmärgiks noorte tööpuuduse vähendamine. Seega toetati LMS prioriteetse valdkonna „Haridus“ tegevust noorte tööpuuduse vastu võitlemiseks. Lisaks oli meetmes 1.3.1 üheks toetatavaks tegevusteks ettevõtluskoolituse pakkumine ning ettevõtlustoetuse andmine, millel oli seos LMS eesmärgiga prioriteetsetes valdkonnas „Väikese- ja keskmise suurusega ettevõtted“, eelkõige tegevusega tõhus toetus ettevõtlusele ja innovatsioonile.

Meede 1.3.2 „Tööelu kvaliteedi parandamine“ tegeles töökeskkonna parendamisega ning meede 1.3.4 „Tervislike valikute ja eluviiside soodustamine“ tervislikel põhjustel tööturul mitteaktiivsete inimeste osakaalu vähendamise ja tööturult tervislikel põhjustel väljalangemise ennetamisega ning seega panustasid need kaudselt LMS prioriteetse valdkonna „Tervishoid“ tegevusse ennetada elustiiliga seotud mittenakkuslike haiguste levikut ning tagada hea sotsiaalne- ja töökeskkond.

PS Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks

Otseselt panustatavaid meetmeid prioriteetsetes suunas ei olnud. Kaudne seos võis olla „Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetusel“ ning „Stardi- ja mikrolaenu käendusprogrammil“ LMS poliitika valdkonna nr. 8 eesmärgiga toetada noori ettevõtjaid. Samas oli panus kaudne ja tinglik, sest meetmed ei olnud suunatud noortele ettevõtjatele ning seega sõltus panus konkreetsest rahastatavast projektist. Küll aga suurendasid meetmed väikeettevõtjate ligipääsu kapitalile, mis samuti panustas väikeettevõtluse arengusse piirkonnas.

PS Suurem haldusvõimekus

Läänemere strateegiasse otseselt panustatavaid meetmeid prioriteetsetes suunas ei olnud, kuid suuna tegevused aitasid kindlasti läbi horisontaalsete tegevuste panustada strateegia eesmärkide saavutamisesse. Ühe näitena võib tuua programmi „Keskkonnajuhtimise põhimõtete parem rakendamine avalikus sektoris“, mille peamiseks eesmärgiks oli keskkonnajuhtimise põhimõtete juurutamine ja keskkonnajuhtimissüsteemide kasutuselevõtt, mis kindlustaks säästva ja jätkusuutliku arengu printsiipide ning keskkonnahoidliku töökorralduse järjepideva ja süsteemse rakendamise avalikus sektoris.

Läänemere strateegia elluviimine nii planeerimise kui ka konkreetsete tegevuste lõikes eeldab avaliku sektori head haldusvõimekust. Prioriteetse suuna tegevused aitasid tõsta nii riigi, kohalike omavalitsuste kui ka riigiväliste partnerite haldusvõimekust. See kõik omakorda aitas kaasa strateegias toodud eesmärkide täitmisele, kuna läbi haldusvõimekuse tõstmise panustatakse kaudselt ka avaliku sektori ja partnerite võimekusele strateegiat ja tegevusi ellu viia.

Läänemere strateegia põhineb olulisel määral koostööl ning mitmetasandilisel valitsemisel. Prioriteetse suuna sihtgrupiks olevad erinevad tasandid ning läbi suuna tegevuste koostöövõimekusele panustamine aitasid seetõttu samuti kaudselt kaasa ka strateegia eesmärkide saavutamisele.

Hea näitena võiks siinkohal veel esile tuua stažeerimislaadset tegevused (teadmiste ja kogemuste vahetamine välisriigi kolleegidega), mis toetasid piirkondlikku koostööd Läänemere piirkonnas, kuna sageli toimusid stažeerimised just Läänemere piirkonnas asuvates riikides. See aitas edendada piirkondlikku koostööd läbi parimate praktikate levitamise, mis on väga oluline aspekt strateegia tulemuslikkuse seisukohast. Lisaks tehti piirkondlikku koostööd ka erinevate programmide raames.

Kokkuvõttes võib öelda, et strateegia eesmärkide saavutamisesse aitavad kaasa teadmised ja oskused, mida saadakse läbi koolitus- ja arendustegevuste, stažeerimislaadsete tegevuste ning läbi uuringute ja analüüside teostamise. Seega kaudsemas tähenduses panustasid kõik suuna raames elluviidavad tegevused strateegia eesmärkide täitmisesse ja aitasid saavutada püstitatud eesmärke.

Regulaarselt (2-3 korda aastas) käis kogu perioodi jooksul koos **Läänemeremaade ESF koostöövõrgustik** (*Baltic Sea Network - ESF*), milles osalevad kõigi Läänemere-äärsete EL riikide ESF Korraldusametute või rakendusametute esindajad ning kus arutatakse ühiseid teemasid ning võimalikke koostöökohti ESFi projektide raames, sh LMS kontekstis. Võrgustikus osalesid nii HTMi kui SoMi esindaja (kattes nii viisi rakenduskava 1., 2. ja 3. prioriteetset suunda. Kohtumistel jagati jooksvat teavet eri riikides toimuvate ESF tegevuste kohta, nende kokkupuutepunkte ning arutati erinevaid võimalusi koostöövormide (nt ühiselt ajastatud teemakohased taotlusvoorud) osas ESF projektides ja programmides. Uuel perioodil jätkatakse koostööd ennekõike ühtse koostöö raamistiku (*common framework*) raames teemade kaupa ELi tasandil.

2.4.3 Panus ja seosed horisontaalsete teemadega

Infot horisontaalsete teemadega arvestamise kohta koguti enamasti taotlejatelt taotlemise käigus ning samuti projekti elluviimise käigus toetuse saajatelt RÜle esitatavates seirearuannetes. Taotlejad ja toetuse saajad andsid hinnangu, kuidas ja mil määral nende poolt elluviidavad projektid mõjutavad horisontaalseid teemasid. Projektide mõju horisontaalsetele teemadele seirati struktuuritoetuse registri kesksüsteemi (SFCS) kaudu, RÜ sisestas struktuurifondide operatiivsüsteemi (SFOS) projekti lõpparuannete alusel lõpetatud projektide kohta andmed, sh projekti mõju horisontaalsetele teemadele.

Horisontaalsed teemad ei kuulunud enamasti projektide valikukriteeriumite hulka.

Kvantitatiivse ülevaate lõpetatud projektide/programmide panusest erinevatesse horisontaalsetesse teemadesse annab tabel Lisas 7.

Inimressursi arendamise rakenduskava raames ellu viidud ja lõpetatud projektid avaldasid **horisontaalsetest teemadest kõige enam positiivset mõju infoühiskonna edendamisele (ca 26% kõigist projektidest)**. Regionaalsele arengule, võrdsete võimaluste edendamisele ja keskkonnanahoiule on positiivset mõju avaldanud mõnevõrra vähem rakenduskava raames lõpetatud projekte (vastavalt 24,1%; 21,6% ja 20,7%). Väiksem oli elluvijate hinnangul mõju kodanikuühiskonna arengule panustamisele – 18,3% projektidest. **Üldistavalt võib tõdeda, et rakenduskava ükski prioriteetne suund ei avaldanud horisontaalsetele teemadele negatiivset mõju, aga ka positiivne mõju pole rakenduskava kokkuvõttes tervikuna ühelegi üksikule horisontaalsele teemale väga suur.** Protsentide kujunemist mõjutas enim prioriteetne suund Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks, kuna selle raames on mahuliselt enim lõpetatud projekte, mis näitaja kujunemist kvantitatiivselt mõjutavad. Vähim projekte oli seevastu prioriteetses suunas Suur haldusvõimekus. Samas suundade sisse vaadates on nt Elukestva õppe prioriteetses suunas positiivne mõju infoühiskonnale üle 70% kõigist projektidest ja Teadus- ja arendustegevuse inimressursi prioriteetses suunas koguni 84% projektidest. Pikk ja kvaliteetne tööelu panustas seevastu tugevalt regionaalarengusse (79% kõigist projektidest) ja võrdsetesse võimalustesse (67% projektidest). Järgnevalt antakse kvalitatiivne ülevaade horisontaalsetesse teemadesse panustamisest pr suundades.

Meetmete mõju võrdõiguslikkuse ja võrdsete võimaluste edendamisele

Enim mõju avaldavad PS-d **Elukestev õpe** ja **Pikk ja kvaliteetne tööelu**. Diskrimineerimist soo, rassi, etnilise päritolu, vanuse vms tunnuste põhjal aitasid otseselt ära hoida erinevate programmide tegevused, sh: „Noorsootöö kvaliteedi arendamise“ programmis loodi noortele veebipõhine instrument, mille eesmärk on aidata tööturul ebasoodsamas olukorras oleval sihtrühmal (noored) väärtustada ja esile tuua mitteformaalses

õppes omandatud teadmisi ja kogemusi, tagades neile seeläbi paremad võimalused tööturul hakkama saamiseks.

Lisaks loodi programmi "Hariduslike erivajadustega õpilaste õppevara arendamine" abil eeldused võrdsete võimaluste tagamiseks, sh võimetekohase hariduse omandamiseks, hariduslike erivajadustega õpilastele. Kvaliteetse hariduse omandamine on eelduseks võrdsetele võimalustele ja vajalik aktiivseks osalemiseks ühiskonnaelus.

Programmi „KUTSE“ eesmärk oli kutse- ja erialase kvalifikatsioonita ja madalama haridustasemega varem kutseõppes õpingud katkestanud konkurentsivõime tõstmine läbi omandatud hariduse.

Programmis „Õppenõustamissüsteemi arendamine“ loodi hariduslike erivajadustega lastele võrreldes tavalastega võrdsed võimalused võimetekohase hariduse omandamiseks. Programmi teenused olid kättesaadavad kõigile elanikkonna gruppidele ja sealjuures kõigile võrdselt tasuta. „Karjääriteenuste arendamise“ programmi raames pakuti karjääriteenuseid sh karjääriinfo vahendamist ja –nõustamist partnerkeskustes ja viidi läbi karjääriõpet õppeasutustes.

PS Pikk ja kvaliteetne tööelu raames edendati soolist võrdõiguslikkust otseselt meetmes „Soolise võrdõiguslikkuse edendamine“. Programmi tegevused toetasid soolise võrdõiguslikkuse eesmärkide saavutamiseks ettenähtud strateegiate rakendamist Eestis – naiste ja meeste võrdse kohtlemise normide täitmist, erimeetmete väljatöötamist ja elluviimist soolisest ebavõrdsusest tulenevate tööturuprobleemide lahendamiseks ning soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise strateegia alaste teadmiste ja oskuste laialdasemat levitamist. Programmis töötati välja teavitusmaterjale (teavikud, artiklikogumikud jne), viidi läbi uuringuid ja koolitusi, et informeerida avalikkust soolise võrdõiguslikkuse alastest normidest ning seadusandlusest ning kinnistada arusaama soolise võrdõiguslikkuse rakendamise vajalikkusest tööturul ja hariduses. Tartu Ülikool RAKE viis 2013. a läbi veel soolise võrdõiguslikkuse meetme hindamise, kus tõi välja, et tänu soolise võrdõiguslikkuse meetmes elluviidud tegevustele, millest edukaimad olid üleriigilised uuringud, eeskätt soolise palgalõhe uuring ja soolise võrdõiguslikkuse monitooring, **muutus soolise võrdõiguslikkuse alane diskussioon ühiskonnas aktiivsemaks ja sisukamaks. Lisaks suurenes oluliselt soolist võrdõiguslikkust soosiva suhtumise väljendamine.**

Rakendati erinevaid aktiivseid tööturuteenuseid, mille üheks eesmärgiks oli aidata tööturul ebasoodsamas olukorras olevatel sihtrühmadel väärtustada ja esile tuua erinevaid teadmisi ning kogemusi, tagades nendele paremad võimalused tööturule jõudmiseks ja hakkamasaamiseks. Tegevused aitasid kaasa võrdsete võimaluste loomisele tööturul toimetulekuks sõltumata emakeelest, rahvusest või vanusest.

Meetme „Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed“ programmi tegevused toetasid erivajadustega naiste ja meeste ning nende pereliikmete võrdseid võimalusi tööle rakendumisel ning võimaldas ennast tunda täisväärtusliku ühiskonna liikmena, tagades seeläbi parema igapäevaeluga toimetuleku. Kuna hoolduskoormuses on proportsionaalselt suurem osa naistel, siis võimaldades hooldatavale erinevaid teenuseid, saavutame hooldaja tööturule naasmise või seal püsimise ning seeläbi suureneb eelkõige naiste tööhõive. Nt hoolekandemeetme avatud taotlusvooru projektide tulemusena sai teenuseid 5462 naist, kellest liikus hõivesse 1816 naist. Naiste osakaal nendes projektides oli tervelt 70%.

Võrdsete võimaluste edendamine

Et jõustada EL direktiivist (2014/54/EL) tulenevad nõuded, võimaldamaks EL vaba liikumise õigust kasutavate töötajate ja nende pereliikmete, kes on EL liikmesriigi või kolmanda riigi kodanikud, õiguste paremat ja ühtsemat kohaldamist ning tagada meetmed diskrimineerimise vastu, algatati võrdse kohtlemise seaduse muudatus. Seaduse muudatusega laiendati võrdõigusvoliniku pädevusi, võimaldades volinikul abistada teiste EL liikmesriikide töötajaid ja nende pereliikmeid nende spetsiifiliste õiguste kaitsmisel ja tegutseda kontaktpunktina koostöö tegemiseks teiste EL liikmesriikidega.

Võrdse kohtlemise edendamiseks viidi läbi „Erinevus rikastab“ projekt, mille eesmärkideks oli edendada võrdset kohtlemist töökohtadel ning tegeleda teadlikkust tõstvate tegevustega, mis puudutavad puudega inimeste ja seksuaalvähemuste õiguseid. Alustati ka märgise „Mitmekesine töökoht“ kontseptsiooni väljatöötamist, et luua tööandjatele tunnustamise süsteem, mis keskendub inimeste erinevuste arvestamise aspektile ning võrdse kohtlemise põhimõtte edendamisele.

PS Pikk ja kvaliteetne tööelu projektides/programmides töötati välja meetmed, mis loovad kõigile tööturu sihtrühmadele (sh pikaajalised töötud, puuetega inimesed, vanemaealised, madalama haridustasemega

inimesed, noored) võrdsed võimalused konkureerimiseks tööturul. Näiteks programmis „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine 2007–2013“ töötati välja individuaalse töölerakendamise teenus, mis on ettenähtud töötutele, kelle tööle saamine on raskendatud pikaajalise töötuse, sotsiaalsete probleemide või puude tõttu. Teenus hõlmab komplekselt tööotsingute motiveerimist, abi sobiva töö leidmisel, juhendamist ja tuge töötamise ajal, tööandja ja töökaaslaste nõustamist. Samuti arendati infotehnoloogilisi vahendeid ja võimalusi, mille abil loodi paremad võimalused inimestele, kelle liikumine on raskendatud puudest või elukohast tulenevalt, sh e-õpe, töökohale kandideerimine, e-nõustamine.

Võrdsete võimaluste loomisele tööturul toimetulekuks sõltumata emakeelest, rahvusest või vanusest tõlgiti juhendmaterjale vene ja inglise keelde, et võimaldada ka neid keeli kõnelevatele inimestele juurdepääs kvaliteetsele teabele. Teabematerjalide inglise keelde tõlkimise vajadus tekkis pigem perioodi lõpus, kuna Eestis suurenes aasta-aastalt tegevust alustanud välisettevõtete arv.

Meede „Töölisaamist toetavad hoolekandemeetmed“ toetas erivajadustega naiste ja meeste ning nende pereliikmete võrdseid võimalusi tööle rakendumiseks, et võimaldada neil tunda täisväärtusliku ühiskonna liikmena, tagades seeläbi parema igapäevaeluga toimetuleku. Teenust osutati nii otseselt erivajadustega inimestele (nõustamisteenused, töövõimekuse hindamine ja töövõime arendamine) kui ka parandati hoolekandeesutuste kvaliteedistandardeid ning koolitati konkreetseid teenuse osutajaid (hooldajad).

Meede „Tervislike valikute ja eluviiside soodustamine“ tegeles mh meeste varajast surma põhjustavate oluliste riskifaktoritega ja nende kõrvaldamiseks meetmete arendamisega, mille edukas rakendamine aitab pikas perspektiivis kaasa meeste ja naiste keskmise eluea erinevuse vähendamisele.

PS Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine eraldiseisvaid meetmeid vähemuste ja immigrantide osaluse suurendamiseks tööhõives ei kavandatud. Ebasoodsas olukorras olevate rühmade, sealhulgas puuetega inimeste integreerimisel olid meetmes „Teaduspoliitika ja kõrghariduse kvaliteedi arendamine“ kavandatud õppija toimetulekut toetavad tegevused. Prioriteetses suunas ei olnud aga otseselt soolise võrdõiguslikkuse seotud erimeetmeid ega suunatud tegevusi, küll aga arvestati meetmete planeerimisel ja ellu rakendamisel kaudselt nimetatud teemadega.

Võrdsete võimaluste (aga ka regionaalarengu) mõju avaldub nt e-õppe ja veebikeskkonna abil suhtlemise kaudu, kuna see loob õppimise ja suhtlemise võimalused kõigile sõltumata elukohast ja paindlikud võimalused õppimise aja suhtes.

Meetmete mõju keskkonnahoiule

PS Elukestev õpe projektide raames koolitati ka loodusainete õpetajaid, kellele suunatud koolitused käsitlesid keskkonnahoiu võimalusi. Samuti pakuti õpilastele loodusteaduste ja tehnoloogia valdkonna õpet, läbi mille suurendati loodusetundmist ja arendati sotsiaalsete, tehnoloogiliste ja looduslike protsesside mõistmist.

Programmi „Keskkonnahariduse arendamine“ elluviimine omas kaudset positiivset mõju keskkonnaseisundi parandamisele, see saavutatakse keskkonnahoiu ja säästva arengu põhimõtete juurutamisega haridussüsteemis ja selle kaudu elanikkonna väärtushinnangute ja käitumise muutmisega keskkonnasäästlikumaks. Programmi „Keskkonnahariduse arendamine Eesti Loodusmuuseumi kogude baasil“ tegevuste elluviimine omas kaudset positiivset mõju keskkonnaseisundi parandamisele. See saavutati elanikkonna ökosüsteemide ja elurikkuse alaste teadmiste suurendamise kaudu. Looduskaugemaid inimesi ärgitatakse oma teadmisi rikastama andmebaasi põhjal loodud köitva mobiilse rakenduse abil.

PS Pikk ja kvaliteetne tööelu meetmed keskkonnahoidu otseselt ei mõjutanud. Programmide ja projektide kaudse mõjutegurina saab välja tuua tegevuste raames väljatöötatud info- ja koolitusmaterjalide laiemale huviringile kättesaadavaks tegemise läbi e-keskkonna.

PS Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks – „Turismi teadlikkus- ja koolitusprogramm“ avaldas mõju regionaalsele arengule ja keskkonnahoiule. Programmi raames 2015 lisandus veel üks Rohelise Võtme keskkonnamärgisega majutusettevõtte. Kokku oli 2015. aastal Rohelise Võtmega (RV) liitunud 18 ettevõtet, kes hoolivad ümbritsevast keskkonnast, kes soovivad vähendada enda tegevusega seotud keskkonnamõjusid ning saada ka sellekohast tunnustust.

Keskkonnajuhtimise põhimõtete juurutamine ja keskkonnajuhtimissüsteemide kasutuselevõtt avalikus sektoris (PS **Suurem haldusvõimekus**) on aidanud kaasa järjepidevale keskkonnahoidlikule töökorraldusele ja avaldab mingil määral mõju ka keskkonnahoiule.

Meetmete mõju infoühiskonnale

Inimressursi arendamise rakenduskava kontekstis on **Elukestva õppe** prioriteetne suund enim panustanud infoühiskonna arengusse. Infoühiskonna arengut toetasid näiteks:

Programm „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ panustas infoühiskonna arengusse veebipõhise andmebaasi www.mitteformaalne.ee loomise läbi. Infotehnoloogilise lahenduse välja töötamine ja kasutusele võtmine võimaldas kõikidel soovijatel saada teavet Eesti noortevaldkonna koolituste (virtuaalne koolituskalender) kohta ja suurendab digitaalkujul õppematerjalide kättesaadavust. Karjääriteenuste arendamise programmi tegevuste raames arendati ja täiendati pidevalt karjääriplaneerimist toetavat veebilehte www.rajaleidja.ee, mis on abivahend ja infoallikas karjäärispetsialistidele, noortele, lapsevanematele ja täiskasvanutele. Keeleõppe arendamise programmis levitati, koguti ja edastati elektrooniliselt võimalikult palju infot, kasutades toetuse saaja võrgulehekülge ning e-infokirju. Valminud õppematerjalid on kättesaadavad võrgulehel www.kutsekeel.ee. Hariduslike erivajadustega (HEV) õpilaste õppevara arendamise programmi elluviimise käigus arendati portaali www.hev.edu.ee. Portaal on mõeldud nii programmi sihtgrupile kui ka laiemale avalikkusele kasutamiseks. Kõik programmi jooksul välja antud õppevarad on portaalis kätte saadavad ja alla laetavad elektroonilisel kujul. Programmi „Täiskasvanute tööalane koolitus ja arendustegevused“ toel viidi läbi arvutikasutuse kursusi. Arvutikasutuse õppekavarühmas lõpetas 2014. aastal 1214 õppijat. Kursuste arv 101. Kumulatiivselt programmis korraldatud 614 kursust ja lõpetajaid 7430.

Programmi „Keskkonnahariduse arendamine“ raames arendati välja temaatiline veebiportaal <http://www.keskkonnaharidus.ee/>, mis sisaldab õppematerjalide ja õppeprogrammide veebipõhist andmebaasi ja kus tehakse kättesaadavaks keskkonnahariduses osalejatele vajalikud õppematerjalid ja õppevahendid ning kujundatakse keskkonnahariduses osalejatele ühine informatsioon, mille kaasajastamises osalevad sihtrühmad ise. Aruandeperioodil arendati portaali nii tehniliselt kui sisuliselt. Lisaks valmis keskkonnatunnustuste portaal www.keskkonnatunnustused.ee. Portaali abil soovitakse tunnustada keskkonna heaks ellu viidud tegevusi ja tegemisi. Programmi „Keskkonnahariduse arendamine Eesti Loodusmuuseumi kogude baasil“ tegevuste elluviimine aitas kaasa infoühiskonna edendamisele. PlutoF platvormil olevale Eesti elurikkuse andmebaasile eestikeelse sisu loomine suurendas oluliselt õpetajate ja juhendajate, aga ka tavainimeste võimalust antud andmebaasi õppetöös ja huvialaliselt kasutada.

PS Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine oli otsesem mõju infoühiskonna arengule koostöö alameetme projektides ja seda seostati e-õppe materjalide väljatöötamisega. Võrdsete võimaluste mõju avaldub samuti e-õppe ja veebikeskkonna abil suhtlemise kaudu, kuna see loob õppimise ja suhtlemise võimalused kõigile sõltumata elukohast ja paindlikud võimalused õppimise aja suhtes.

PS Pikk ja kvaliteetne tööelu programmides kui ka avatud taotlusvoorudes töötati välja võimalusi e-õppeks, e-nõustamiseks ning infotehnoloogiliste vahendite arendamiseks, mis võimaldas laiemale avalikkusele juurdepääsu digitaalsele teabele sõltumata nende elukohast. Lisaks koolitati meetmete raames sihtgrupi liikmeid infotehnoloogia vallas (arvutikursused erinevatel tasemetel, erinevad programmitöötused) nt ASI BCS Koolitus projektides „Tööle IT spetsialistiks - kutsetunnistus läbi praktilise väljaõppe“, „IT valdkonna kutsetunnistusega tööle“ ja „Targa e-kontori töö korraldamise oskus eeliseks tööturul“, mille tulemused olid vägagi positiivsed ja tööle rakendumise määr kõrge. Taolisi näiteid võib projektide hulgast leida veelgi, mõned neist (nt SA Vaata Maailma „Pikaajaliste töötute ettevalmistamine IT- spetsialistideks läbi erialakoolituse ja tööpraktika“) on kajastatud ka SoMi heade praktikate kogumikus.

Meetmete tulemusena suurenes e-keskkonnas õppematerjalide ja erinevate e-käsiraamatute kättesaadavus. E-õppealastel koolitustel osalemine aitas sihtgruppi kaasata info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendite laiemasse kasutamisse, muutes selle õppeprotsessi üheks loomulikuks osaks. Samuti ärgitati sihtgruppi kasutama interneti võimalusi suhtlemis-, õppimis- ja töövahendina ning muu vajaliku info hankimiseks.

Töötati välja, arendati ja täiendati uusi elektroonilisi töösuhete alaseid kanaleid, mille kaudu on võimaldatud parem ligipääs tööandjatele ja töötajatele.

Meetme „Tervislike valikute ja eluviiside soodustamine“ terviseprofiilide koostamise toetamiseks loodi tervisestatistika ja –uuringute elektrooniline andmebaas

Meetme „Soolise võrdõiguslikkuse edendamine“ programmi raames parandati elektrooniliste materjalide kättesaadavust läbi erinevate veebilehtede ja nendel olnud materjalide uuendamise (võrdõigusvoliniku koduleht, GenderWeb ning Sotsiaalministeeriumi soolise võrdõiguslikkuse alajaotuse). Aktiivselt kasutati info edastamiseks ka teavituskampaania „Stereotüüp“ raames loodud stereotüüp Facebooki kontot.

Programmi „Tervislikke valikuid toetavad meetmed 2013–2014“ raames korraldasid maavalitsused kohalike omavalitsuste sotsiaalpartnerite võrgustikule erinevaid tervise teemalisi täiendkoolitusi kõigis maakondades. Lisaks oli kõigile vabaühendustele loodud juurdepääs struktuurivahendite kasutamisele läbi avatud taotlusvoorude. Selliste tegevusega toetati vabaühenduste arengut ning aidati kaasa sotsiaalsete probleemide leevendamisele. Võib veel täheldada, et just kodanikuühiskonna organisatsioonid ja kohaliku

elu edendavad huvigrupid olid projektidesse ning tegevuste läbiviimisesse peamiste partneritena kaasatud, mis täiendavalt suurendas ja kasvatas nende võimekust teemades kaasa rääkida.

Prioriteetses suunas Suurem haldusvõimekus toetatud projektidest on 6,5% avaldanud mõju kodanikuühiskonna arengule. Sotsiaalpartnerite võimekuse tõstmiseks ja kaasamiseks on prioriteetse suuna rakendamisel kasutusele võetud erimeetmed, mille raames toetatakse nii töövõtjate kui ka tööandjate esindajaid. Prioriteetse suuna raames eraldati konkreetne osa ESFi vahenditest sotsiaalpartnerite suutlikkuse suurendamisele, mis hõlmas koolitust, võrgustike loomist ja sotsiaalse dialoogi arendamist ning aitas mingil määral kaasa ka tööturu osapoolte ühisele tegevusele. Kuna sotsiaalpartneritele oli eraldatud kindel osa ESF vahenditest, siis programme „Eesti ettevõtlusorganisatsioonide võimekuse tõstmine“ ja „Ametiühingute haldusvõimekuse tõstmine“ viisid ellu sotsiaalpartnerid ise. Lisaks toetati partnerlust „Tarkade otsuste fondist“ erinevate rakendatavate projektide raames, mida viisid ellu samuti sotsiaalpartnerid ise, olles abikõlblikud toetuse saajad. Abikõlblikeks toetuse saajateks olid need sotsiaalpartnerid, kes esindavad tööandjaid ja töövõtjaid või kes on riigile oluliseks partneriks sotsiaaldialoogide pidamisel (nt mittetulundusühingute katusorganisatsioonid). Lisaks oli võimalik partnereid kaasata ka riigi- ja KOV asutuste poolt läbiviidavatele koolitustele. Hea meel on tõdeda, et kaasamist tehakse üha enam ning see on riigi- ja KOV asutuste poolt muutunud süsteemsemaks. Ajavahemikul 2012-2014 viidi „Keskse koolituse“ programmi tegevuste alt läbi kaasamise koolitusi nii mittetulundusühingute ja sihtasutuste esindusorganisatsioonide kui ka tööandjate ja töövõtjate esindusorganisatsioonide töötajatele.

Mõju regionaalsele arengule

Regionaalselt (maakondliku jaotuse järgi) jagunesid võetud kohustused ja tehtud väljamaksed võrdlemisi ebaühtlaselt (vt tabel lisas 2, Rakendamine maakondade lõikes). Võetud rahaliste kohustuste osas absoluutsummana oli 335 140 539 eurot ehk 71,9% kõigist kohustustest üleriigiliste programmide ja projektide all (samas kõikidest rahuldatud taotlustest moodustas see 576 ehk 9,8%). Väljamaksetest oli üleriigilisi/maakondadevahelisi 73,3% kogusummast. Järgnes Harjumaa (vastavalt 20,4% kohustustest ja 19,5% väljamaksetest), seejärel pika vahega Tartumaa (2,2%), Ida-Virumaa (1,6%) ning ülejäänud maakonnad. See tuleneb sellest, et Inimressursi arendamise rakenduskavas oli palju laiema üleriigilise mõjuga programme ja tegevusi, mida viidi ellu põhiliselt keskustest, kuid mis avaldasid sellegipoolest mõju kõigile piirkondadele.

Inimese kohta väljamaksete arvestuses (aluseks statistikaameti andmed maakondade elanike kohta) oli suurima summaga elaniku kohta taas Harjumaa (üle 170 välja makstud euro inimese kohta), seejärel Hiiumaa (72 eurot), Tartumaa (64 eurot), Saaremaa (47 eurot), Ida-Virumaa (40 eurot inimese kohta). Kõige väiksem väljamakstud abikõlblik kulu inimese kohta oli Põlvamaal – 15 eurot. Ei tohi aga unustada, et 72% kinnitatud toetusmahust oli riigiülene või maakondadevaheline ja seega puudub täpne ülevaade tegelikust rakenduskava toetusmahu jaotusest piirkonniti.

Regionaalset arengut on mõjutanud mitmed **PS Elukestev õpe** programmid.

Nt noorsootöö kvaliteedi arendamise programm tagas ka vähemarenenud piirkondades elavatele noorsootöötajatele võrdsed võimalused täienduskoolituses osalemiseks. Programmi tegevussuund „Noorte arengu toetamine, konkurentsivõime suurendamine ja sotsiaalse tõrjutuse vähendamine kvaliteetse noorsootöö korraldamise“ toetas noorsootöö teenuste kättesaadavust piirkondades, kus noorte ligipääs teenustele on takistatud.

Karjääriteenuste arendamise programmi kaudu karjääriteenuste osutamine maakondlikes teavitamis- ja nõustamiskeskustes ning koolides võimaldas inimestel teha iseseisvaid ja teadlikke valikuid õppe- ja tööelu kavandamisel ning valmisoleku elukestvaks õppeks ja oma potentsiaalile sobivaima rakenduse leidmiseks igas eluetapis.

Programmi „Keeleõppe arendamine 2011-2013“ abil mõjutati regionaalset arengut otseselt programmis keeleõppetegevustes osalemise tulemusena saavutatud kõrgem konkurentsivõime tööturul ja parem elukvaliteet. Kõrgkoolide ja kutseõppeasutuste õppurite ning avaliku sektori töötajate keeleõppe tegevused soodustasid erinevates piirkondades asuvate koolide ja asutuste omavahelist koostööd, kogemuste vahetamist ja kontaktide loomist kolleegidega.

Programmis „Täiskasvanute tööalane koolitus ja arendustegevused“ pakuti koolitust kõikides maakondades.

Programmi „Keskonnahariduse arendamine” elluviimine ühtlustas Eestis regiooniti keskkonnaharidust andvate spetsialistide erialast väljaõpet ja ühtlustas seeläbi nende tööturul toimetuleku võimekust kogu riigi lõikes, sealhulgas pöörati tähelepanu venekeelsele sihtrühmale, et kaasata see ühtsesse informuumi, kus ta saaks osa kogemuste jagamisest, parimatest praktikatest jne. Aruandeperioodil anti välja kolm numbrit keskkonnahariduslehte (eesti ja vene keeles), mis ühtlustas valdkondlikku informuumi üle Eesti. Maakondades toimusid keskkonnahariduse maakondlikud ümarlaud, infopäevad ja regionaalsed keskkonnahariduse konverentsid.

PS Pikk ja kvaliteetne tööelu.

Meetmete raames tehti koostööd nii maakondade tasandil kui ka kohalike omavalitsustega. Piirkondlike kaugtöökeskuste loomine meetme „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine” projektides toetas regionaalset arengut, aidates tuua maapiirkondadesse kõrgemalt tasustatud ja paremat kvalifikatsiooni nõudvat tööd, luues vajaduse teiste teenuste järele, mis omakorda suurendas madalama kvalifikatsiooniga inimeste tööhõivet. Töötamise võimaluste ja ettevõtluse mitmekesistamine maapiirkondades eesmärgiks oli vähendada tööealiste inimeste liikumist tömbekeskustesse ning seeläbi suurendada või tasakaalustada maapiirkondade tööhõivet ning aidata kaasa piirkonna sotsiaal-majanduslikule arengule.

Meetme „Tervislike valikute ja eluviiside soodustamine” programmi üks fookus oli kohalike omavalitsuste ja maavalitsuste võimestamine, nende suutlikkuse suurendamine elanikkonna tervises seisundi hindamisel ja parandamisel, tervisedenduslike meetmete kavandamisel ja elluviimisel ning projektide planeerimisel, rahastamisel ja juhtimisel laiemalt. Programmi tulemusena töötas 126 KOVi (59% KOVidest) välja terviseprofiili. Avatud taotlusvoorude raames viidi 40-s projektis KOVi eestvedamisel või koostöös KOVidega ellu terviseteadlikkust tõstvaid ja tervislikke eluviise edendavaid tegevusi.

PS Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks. Meetme „Turismi teadlikkus- ja koolitusprogramm” raames ellu viidud tegevused avaldasid positiivset mõju kõikidele horisontaalsetele teemadele, kõige enam regionaalsele arengule ja keskkonnanahoiule. Meetme „Stardi- ja mikrolaenu käendusprogramm” mõju võib pidada positiivseks regionaalsele arengule läbi ettevõtluse edendamise ning seeläbi ka tööhõivele seoses töökohtade loomise ja/või säilitamisega. Meetme „Teadmiste ja oskuste arendamise toetus” raames ellu viidud projektid avaldasid kõige enam positiivset mõju regionaalsele arengule ning infoühiskonna edendamisele.

Põhjalikuma ülevaate struktuurivahendite mõjust regionaalsele arengule andis 2015. aastal läbi viidud rakenduskavade ülene hindamine, mille kohta saab täpsemalt lugeda peatükis 4.3 „Läbiviidud hindamised”.

Tuleb siiski märkida, et toetuse saajate arusaamine horisontaalsete teemade tähendusest oli suhteliselt erinev. Näiteks on võrdsete võimaluste tagamisel antud teema all käsitletud lisaks e-õppe teemadele ka soo ja vanuse temaatikat, teise emakeelega inimeste kaasamist, märkimist on leidnud majanduslikud ja regionaalsed aspektid, erivajadustega inimeste ja väikeste lastega naiste kaasamine õppese. **Perioodil 2014-2020 vajavad horisontaalsed teemad senisest rohkem fookusseerimist ning kokkuleppeid, mida täpsemalt loetakse positiivseks mõjuks ühele või teisele teemale.**

Samuti RÜ (Innove) hinnangul olid toetuse saajate tõlgendused programmi/projekti tegevuste mõjust horisontaalsetele teemadele väga erinevad, mistõttu haakuvuse leidmine horisontaalsete teemade ja elluviidavate tegevuste vahel osutus kohati küllaltki keeruliseks. Arusaamad ja tõlgendused olid erinevad ning sellest tulenevalt ka positiivse mõju leidmine oli mõnevõrra tunnetuse küsimus, mis erinevatel positsioonidel olevate isikute ja ka erinevate ekspertide arvates ei pruukinud kattuda. Edaspidi **on toetuse saajatele vajalik pakkuda horisontaalseid teemasid käsitlevaid koolitusi ja seminare, mis selgitaks nende teemade olemuse üheselt mõistetavalt lahti.** Eelkõige tuleks alustada asja- ja ajakohastest juhenditest.

Rahvusvaheline koostöö ESF-is

ESF rahvusvahelisse koostöösse panustasid enim PS Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine meetme 1.2.4 „Kõrgkoolide koostöö ja innovatsiooni arendamine” doktorikoolide alameede ning koostöö alameede (vastavalt meetme tingimustele tuli alameetmete projektidel kaasata vähemalt üks välispartner, kaasamise aluseks oli koostööleping partnerriigi ülikooliga). Tegevusteks olid doktorikoolide alameetmes doktoriõppekavade raames uute ainekursuste väljatöötamise ning nende rakendamise seotud tegevused,

mida viidi läbi doktorikooli partneritevahelises koostöös. Koostöö alameetmes õppetöö rahvusvahelise mõõtmise tugevdamine uutele või kaasajastatud õppekavadele ja nendega seotud täiendusõppe õppekavadele välisüliõpilaste kaasamise kaudu.

Muudes IARK prioriteetsetes suundades ei olnud otseselt rahvusvahelisele koostööle suunatud tegevusi. Osades meetmetes oli rahvusvaheline koostöö siiski lubatud ja soositud ning projektid on seda võimalust ka kasutanud (eriti pr suunas 3 Pikk ja kvaliteetne tööelu). Peamiseks koostöövormiks on olnud õppevisiidid, teadmiste vahetamine ning kogemuste jagamine. Kõige enam tehti koostööd Läänemere piirkonna riikidega, eriti Põhjamaadega. Samas on olnud koostööpartnereid veel ka Hollandist, Suurbritanniast, Norrast, Saksamaalt, Leedust, Lätist, Austriast, Hispaaniast ja Tšehhist.

2.4.4 ESF tegevustes osalevate isikute seire

Käesolevas alapeatükis esitatakse isikute seire andmed (vastavalt määruse (EÜ) 1828/2006 lisale XXIII), kes on programmiperioodil saanud otseselt kasu ESFi toetusest. Andmed osalenute kohta on kogutud vastavalt määruses ettenähtud vormile aastati prioriteetsete suundade kaupa ning koondatud seejärel kogu rakenduskava peale kokku. Andmed esitatakse kahe tabelina – esmalt 2015. a osalenute andmed ning seejärel osalejad kumulatiivselt programmiperioodi peale kokku (tabelid 2.4.4.1 ja 2.4.4.2).

Andmed näitavad isikute osalemist osalemiskordade järgi (mitte indiviidide arvu järgi), mistõttu kasusaajate koguarv andmetes on suurem, kui reaalsete üksikisikute arv, sest on hulk neid isikuid, kes on saanud kasu mitmest eri meetmest või ka samast meetmest mitu korda. Paraku pole võimalik seda erinevust hinnata.

Tabel 2.4.4.1: ESF tegevustest otseselt kasu saanud isikud 2015. aastal

Osalejate arv aastal 2015	alustanud		lõpetanud (sh katkestanud)		% kogu-arvust
	kokku	sh naisi	kokku	sh naisi	
Osalejate koguarv	28 815	16 954 (59%)	28 815	16 954 (59%)	
Osalejate liigitus nende staatuse järgi tööturul					
töötajad (töötajate koguarv, sealhulgas füüsilisest isikust ettevõtjad)	18 703	11 571	18 703	11 571	65%
sh füüsilisest isikust ettevõtjad	226	140	226	140	1%
töötud (töötute koguarv, sealhulgas pikaajaliselt töötud)	2489	1349	2489	1349	9%
sh pikaajaliselt töötud	481	301	481	301	2%
mitteaktiivsed isikud	7623	4034	7623	4034	27%
sh haridust ja koolitust saavad mitteaktiivsed isikud	6450	3489	6450	3489	22%
Osalejate liigitus vanuse järgi					
noored (15–24 aastased)	4821	2512	4821	2512	17%
vanemaealised (55–64 aastased)	3307	2425	3307	2425	12,0%
Osalejate liigitus sotsiaalselt kaitsetute rühmade kaupa					
rahvusvähemused	3145	1427	3145	1427	11%
immigrandid	157	39	157	39	0,5%
puuetega inimesed	1398	689	1398	689	5%
muud tõrjutud isikud	5727	2602	5727	2602	20%
Osalejate liigitus haridustaseme järgi					
esimese taseme või teise taseme alumise astme haridus (ISCEDi järgi 1. ja 2. aste)	1830	939	1830	939	6%
teise taseme ülemise astme haridus (ISCEDi järgi 3. aste)	4519	2303	4519	2303	16%
teise taseme järgne, kolmanda taseme eelne haridus (ISCEDi järgi 4. aste)	3753	2154	3753	2154	13%
kolmanda taseme haridus (ISCEDi järgi 5. ja 6. aste)	18 713	11 558	18 713	11 558	65%

Allikas: Prioriteetsete suundade aruanded 2015, juhtministeeriumi arvutused

Tabel 2.4.4.2: ESF tegevustest otseselt kasu saanud isikud programmiperioodil 2007-2013 kokku

Osalejate arv aastatel 2008-2015	alustanud		lõpetanud (sh katkestanud)		alustanute kogu- arvust (%)
	kokku	sh naisi	kokku	sh naisi	
Osalejate koguarv	1 095 987	692 479 (63%)	1 095 987	692 479	
Osalejate liigitus nende staatuse järgi tööturul					
töötajad (töötajate koguarv, sealhulgas füüsilisest isikust ettevõtjad)	490 590	350 763	490 590	350 763	44,8%
sh füüsilisest isikust ettevõtjad	6735	3981	6735	3981	0,6%
töötud (töötute koguarv, sealhulgas pikaajaliselt töötud)	159 926	92 065	159 926	92 065	14,6%
sh pikaajaliselt töötud	72 280	41 995	72 280	41 995	6,6%
mitteaktiivsed isikud	445 471	249 651	445 471	249 651	40,6%
sh haridust ja koolitust saavad mitteaktiivsed isikud	409 309	227 163	409 309	227 163	37,3%
Osalejate liigitus vanuse järgi					
noored (15–24 aastased)	443 561	250 581	443 561	250 581	40,5%
vanemaealised (55–64 aastased)	104 544	75 244	104 544	75 244	9,5%
Osalejate liigitus sotsiaalselt kaitsetute rühmade kaupa					
rahvusvähemused	107 839	63 425	107 839	63 425	9,8%
immigrandid	4482	2969	4482	2969	0,4%
puuetega inimesed	21 221	12 188	21 221	12 188	1,9%
muud tõrjutud isikud	44 711	26 043	44 711	26 043	4,1%
Osalejate liigitus haridustaseme järgi					
esimese taseme või teise taseme alumise astme haridus (ISCEDi järgi 1. ja 2. aste)	381 524	205 868	381 524	205 868	34,8%
teise taseme ülemise astme haridus (ISCEDi järgi 3. aste)	167 377	96 691	167 377	96 691	15,3%
teise taseme järgne, kolmanda taseme eelne haridus (ISCEDi järgi 4. aste)	117 652	79 413	117 652	79 413	10,7%
kolmanda taseme haridus (ISCEDi järgi 5. ja 6. aste)	429 434	310 507	429 434	310 507	39,2%

Allikas: Prioriteetsete suundade aruanded 2007-2015, juhtministeeriumi arvutused

Kasusaajate arv kogu perioodi peale kokku on muljetavaldav – peaaegu **1,1 miljonit**. Sh 2015. aastal oli ESF tegevustest otseselt kasusaajaid kokku **28 815**. Võrreldes paari eelneva aastaga on aastane koguarv märkimisväärselt kahanenud, seda tänu perioodi tegevuste järk järgulisele lõppemisele. Kui 2008. aastal oli veel vaid 21 543 osalejat, siis kõrghetk saabus 2012. a, mil raporteeriti prioriteetsete suundade peale kokku 262 tuhandest osalemisjuhtumist.

Enim osalejaid oli prioriteetses suunas Elukestev õpe – 601 695, mis moodustas üle poole kõikidest osalejatest. Seda saab selgitada suure osalejate hulgaga programmidega prioriteetses suunas – ennekõike karjääriinfo ja –nõustamine õpilastele ning täiskasvanute koolitused kutseõppeasutustes ja vabahariduslikes

koolituskeskustes. Ka oli palju osalejaid prioriteetsetes suundades Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine ning Pikk ja kvaliteetne tööelu – kummaski ca 200 000 osalemiskorda perioodi peale. Toimus hulgaliselt koolitustegevusi ning tööelu suunas ka nõustamisi ja muid aktiveerimistegevusi töötutele. Vähima osalejate arvuga oli horisontaalse ja tehnilise abi suund, kus sai peamiselt struktuurifondide administratsioonile suunatud koolitustelt kasu kokku ca 7000 osalejat (osalemiskordade arvestuses).

Tabeli parempoolses veerus on arvatud vastava alaliigituse alustanute osakaal kõigist alustanud osalejatest, mis näitab kasusaajate sotsiaalset ja demograafilist profiili. Otseste kasusaajate hulgas on olnud **töötavaid inimesi ligi 45% ja mitteaktiivseid 40,6%** ehk tunduvalt rohkem kui **töötuid (14,6%)**. Töötavate inimeste osakaal on kõrge, kuna lõviosa mitme suuna tegevustest oli suunatud just nendele (õpetajad, õppejõud, spetsialistid, riigiametnikud jne). Mitteaktiivseid esindasid peamiselt õpilased ja üliõpilased. Töötute hulk tuli seevastu põhiliselt pr. suunast Pikk ja kvaliteetne tööelu (ca 75% kõikidest sealsetest osalejatest olid töötud), sest selle PS tegevused olidki peamiselt suunatud töötutele inimestele.

Soolist kallutatust näitab naiste suurem osakaal kõigist ESF tegevustes osalenutest, mis oli 63%, see trend on olnud küllalt püsiv läbi aastate, naised on ka traditsiooniliselt aktiivsemad osalejad erinevates ESF tegevustes, nt koolitustel. Suure osa kasusaajatest moodustasid **noored inimesed (40%)**, kes tulid peamiselt prioriteetsetest suundadest Elukestev õpe ja Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine. Seevastu **vanemaeliste osakaal oli kokkuvõttes suhteliselt väike – alla 10%**. Keskmisest suurem oli see kolmandas ja viiendas prioriteetses suunas.

Sotsiaalselt **kaitsetutest rühmadest olid enim kaasatud rahvusvähemused (ligi 10%)**, seda peamiselt prioriteetsetes suundades Pikk ja kvaliteetne tööelu (30,5%) ja Elukestev õpe (6,6%) ning muud tõrjutud isikud (4%), praktiliselt kõik nendest suunas Pikk ja kvaliteetne tööelu. Kuna puuetega inimesed, immigrandid ja muud tõrjutud on otseseks sihtrühmaks vaid spetsiifilistes meetmetes nimetatud prioriteetses suunas, on ka nende hulk rakenduskava kogupildi suhtes väike.

Haridustasemeti liigituse järgi oli **enim kolmanda taseme haridusega ehk kõrgharidusega isikuid – 39,2%** kõikidest osalenutest ja madalama haridustasemega (põhiharidusega või alla selle) kasusaanuid – ligi 35%. Vahepealse haridustasemega inimesed olid esindatud mõnevõrra vähem. Madala haridusega inimesed tulid valdavalt prioriteetsest suunast Elukestev õpe (suures osas kooliõpilased), kõrgharitud jällegi suundadest Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine, Suurem haldusvõimekus ning Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks. Pika ja kvaliteetse tööelu suunas olid kõik haridustasemed suhteliselt ühtlaselt esindatud.

Kasusaajate andmeid analüüsid tuleb arvestada, et tabel sisaldab isikuid, kelle kohta on õnnestunud (peamiselt registreerimislehtede või tagasisidelehtede abil) infot saada ning seetõttu kõik tegelikud kasusaajad ei kajastu siin tabelis, kuna osade kohta ei saanud tegevuste iseloomu tõttu andmeid koguda. Nende hulka kuuluvad näiteks isikud, kes on osalenud konverentsidel, teabepäevadel või messidel, mille raames ei ole võimalik seireandmeid küsida. Teatud hulk osalejaid (RÜ poolt täpsustamata) ei kajastu ka suundades „Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks“ ning „Suurem haldusvõimekus“, sest osad toetuse saajad ei järginud alati täpselt täitmise loogikat ja jätsid mõnedel juhtudel osalejate liigituste lõikes andmed märkimata. Samal ajal sisaldavad osade teenuste (nt karjääriteenuste programmis) osutamise andmed nõ korduvteenindust, st statistikas loeti mitu korda nõustajaga kohtumist mitmeks osalemiseks. Seega tuleks neisse andmetesse suhtuda teatava reservatsiooniga, ehkki üldine pilt on hinnanguliselt küllalt tõepärane.

ESF tegevustes osalenute andmed prioriteetsete suundade lõikes on toodud suundade elluviimise peatükis eraldi tabelitena koos selgitustega.

3 JUHTIMIS- JA KONTROLLISÜSTEEMID, JÄRELEVALVE JA AUDIT

Käesolev peatükk kirjeldab struktuuritoetuse rakendamise kontrollitegevuses toimunud peamisi arenguid. Juhtimis- ja kontrollisüsteemide (JKS) toimimine on abi vahendamise õiguse ehk akrediteeringu aluseks. JKS on kehtestatud asutustes protseduuride ja töökordade kaudu. Olulisemad muudatused JKSi asutuste kaupa on kirjeldatud peatükis 3.1.

JKS üheks osaks on rakendusüksuste, -asutuste, Korraldusasutuse ning Makseasutuse poolne järelevalvetegevus. Järelevalvetegevust on detailsemalt kirjeldatud ptk 3.2. Kontrollitegevuse kvaliteedile annavad tagasisidet Auditeeriva asutuse (AA) poolt läbiviidavad süsteemi- ja projektauditid. Põhjalikumalt on nii projektide kui asutuste JKSi seotud auditeid kirjeldatud peatükis 3.3 ning lisas 10. JKS, järelevalve ja auditite tulemusel tuvastatud rikkumised ja tagasinõuded on kajastatud ptk 3.4.

Struktuurivahendite järelevalve oli lähtuvalt Perioodi 2007-2013 struktuuritoetuste seadusest oma ülesehituselt 3-tasandiline: rakendusüksuse järelevalve taotlejate /toetuse saajate üle, rakendusasutuse järelevalve rakendusüksuse üle ja KA kui kogu protsessi eest vastutaja järelevalve rakendusasutuse ja rakendusüksuse üle. Lisaks KAlle kontrollis Makseasutus pisteliselt rakendusüksuste tööd selleks, et veenduda, et deklareeritud kulud on abikõlblikud. Järelevalve toimus läbi mitmete tegevuste, ennekõike aga dokumentide ning kohapealsete kontrollide abil. KA koostas kaks korda aastas kontrolliplaani, märkides ära, millised kontrollid peaks teostama rakendusasutus ning millised KA ise.

3.1 Muudatused juhtimis- ja kontrollisüsteemides

2015. ja 2016. aastal **KA juhtimis- ja kontrollisüsteemides** olulisi muudatusi ei toimunud.

Kõige suuremaks muudatuseks programmiperioodi jooksul KA ja Makseasutuse struktuuris oli see, et alates 01.01.2014 ühines KA Makseasutusega ning KA hakkas muuhulgas täitma 1083/2006 art 61 kohaseid sertifitseeriva asutuse ülesandeid. Muudatuse tulemusel koosnes KA edaspidi kolmest rahandusministeeriumi osakonnast: välisvahendite osakond, riigieelarve osakond ja EL maksete osakond (kes jätkas KA koosseisus sertifitseerimise funktsiooni täitmist). Lisaks koondati kogu õigusraamistiku ning tööprotseduuride nõuete väljatöötamine/muutmine ning RÜ ja RAde üle tehtav järelevalve EL maksete osakonnast kõik kokku välisvahendite osakonda. Muudatus lihtsustas struktuurivahendite administratsiooni struktuuri, KA sisene ülesannete jaotus muutus selgemaks, kaotati dubleerivad ülesanded ning vähenes halduskoormus nii KA sees kui RÜde suunal.

Muuhulgas muutus rikkumistest teavitamise protsess ning rikkumise aruanded esitatakse senise AFCOS-e asemel KA-le. Samuti muutus Euroopa Pettustevastase Ameti teavitamise kohustus avastatud rikkumistest senise AFCOS-e asemel KA ülesandeks.

Teine suurem muudatus toimus 01.07.2014. a, mil loodi Rahandusministeeriumi koosseisu uus osakond – välisvahendite rakendamise osakond (VRO). VRO täidab RA ja RÜ ülesandeid prioriteetsetes suundades „Horisontaalne tehniline abi“, „Tehniline abi“ ja „Suurem haldusvõimekus“ (kuni 30.06.2014. a täitis nimetatud ülesandeid Rahandusministeeriumis EL struktuurivahendite ja välisvahendite osakond) ning RÜ ülesandeid elukeskkonna arendamise rakenduskava prioriteetsetes suunas „Tervishoiu ja hoolekande infrastruktuuri arendamine“ (kuni 30.06.2014. a täitis viimati nimetatud ülesandeid Sotsiaalministeeriumi finants- ja varahalduse osakonna rakendusüksuse talitus). Uus osakond loodi tulenevalt vajadusest tagada järelevalvefunktsioonide selgus ja muuta ülesannete jaotus RA, RÜ ja toetuse saaja vahel selgemaks. Sotsiaalministeeriumi kui RÜ funktsioonid ja personal toodi Sotsiaalministeeriumist üle, kuna programmiperioodi 2014-2020 vastavate meetmete RÜks on Vabariigi Valitsuse poolt kavandatud Rahandusministeerium.

Prioriteetne suund Elukestev õpe

RÜ (SA Innove) juhatuse käskkirjaga määrati perioodi 2007-2013 rakenduskavade alusel ellu viidavate meetmete osas rakendusüksuse ülesannete täitjad. IARK prioriteetse suuna „Elukestev õpe“ RÜ ülesannete täitjaks määrati elukestva õppe talitus. Asjaolu oli tingitud sellest, et SA Innove on kahe prioriteetse suuna RÜ (1. ja 3.), mistõttu kinnitati ülesannete täitmine eri talituste tasandil.

2011. a muudeti struktuuritoetuste menetlemise korda, väljamaksetaotluse kontroll-lehte ja riigihangete kontroll-lehte ning kinnitati SA Innove struktuur ja koosseis alates 01.01.2012. Senine struktuuritoetuste üksus nimetati ümber struktuuritoetuste keskuseks, mis on osa struktuuritoetuste agentuurist.

Samal aastal toimus keskkonnahariduse meetme RÜ ehk Keskkonnainvesteeringute Keskuse (KIK) jätkuv arendamine eesmärgiga tagada meetmete rakendamiseks vajalik haldussuutlikkus. Kummagi RA JKS-is olulisi muudatusi ei tehtud.

2012. aastal kinnitati käskkirjaga sihtasutuse (SA Innove) struktuuriüksuste eesmärgid ja põhiülesanded. Struktuuritoetuste agentuuri eesmärgiks sai korraldada toetuste taotlemist, rahastamist ja järelevalvet toetuse saajate ning nende poolt rakendatavate projektide ja programmide üle. Nimetatud eesmärgi täitmiseks loodi struktuuritoetuste agentuuris struktuuritoetuse keskus, mille koosseisus neli üksust (tööelu, elukestva õppe, investeeringute ja järelevalve üksus). Elukestva õppe üksuse põhiülesanne oli korraldada prioriteetse suuna toetuste andmist, väljamaksete ja seirearuannete menetlemist, avalikkuse ja toetuse saajate ja taotlejate teavitamist ja seireandmete kogumist ning prioriteetsete suuna seirearuande koostamist. SA Innove juhatus 03.08.2012 käskkirjaga kinnitati muudetud SA Innove struktuur ja koosseis.

Samasse aastasse jäi RA (HTM) juhtimis- ja kontrollisüsteemides tehtud oluline muudatus, mis puudutas toetuse saaja üle järelevalve teostamist. Alates 2012. a aprillist ei teosta TS üle enam järelevalvet RA vaid ainult RÜ, k.a juhtudel, kui toetuse saajaks on RÜ ise. Antud muudatus oli tingitud SA Innove struktuurimuudatusest. Programmide eesmärkide saavutamise üle teostas järelevalvet RA (sisuosakonnad ja tõukefondide osakond). HTM sisuosakonnad, kes ühtlasi olid programmide väljatöötajad kontrollisid ka programmide eesmärkide saavutamist. Seda tehti kord aastas programmi elluviijate esitatud aastaaruannete kooskõlastamisel.

Meetme „Keskkonnahariduse arendamine” RÜs (KIK) toimus 2012. aastal jätkuv arendamine eesmärgiga tagada meetmete rakendamiseks vajalik haldussuutlikkus. Tegeleti KIKi siseste menetluste optimeerimisega ja toetustega seotud võimalike riskide maandamisega. Olulisemad uuendused RÜ protseduurides:

- 2012. a I poolal täiendati paikvaatluste (kohapealsete kontrollide) protseduuri tulenevalt RMI uuenenud reeglitega (nt mis faasis ning kui tihti projekti kohapeal külastada). Samuti muudeti põhjalikumaks paikvaatlusel täidetavaid kontroll-lehti, et kõik projekti elluviimisega seotud aspektid saaksid kontrollitud;
- 2012. a I poolal kinnitati uus rikkumiste ja tagasinõuete menetlemise protseduur, mis täpsustas menetlusosalisi ning nende vastutust;
- 2012. a I poolal täpsustati ettemakse taotlemise ja tõendamise seonduvaid toetuse saaja esitatavaid dokumente ning täiendati kontroll-lehti. Samuti täiendati väljamaksetaotlustega seonduvaid kontroll-lehti, et kontroll oleks veel süvendatum;
- Suurimaks ning enim aeganõudvaks arenduseks oli hangete kontrolliga seonduv – 2012. a septembris uuendati hangete kontrollimise protseduuri ning täiendati projektikoordinaatorite ja järelevalvespetsialistide poolt kasutatavaid hangete eel- ning järelkontrolli kontroll-lehtede küsimusi RMI väljatöötatud väga põhjalike näidiskontroll-lehtede alusel.

2013. a SA Innove uuendas ja täpsustas mõningaid peamisi rakendusüksuse igapäevategevust reguleerivaid juhendeid ja kontroll-lehti. Olulisemad täiendused olid järgmised:

- SA Innove juhatus 03.01.2013 käskkirjaga nr 1.1-4/5 „Perioodi 2007-2013 rakenduskavade alusel rahastatud projektide ja programmide toetuse väljamaksmiseks vormide kinnitamine“ kinnitati muudatused väljamakse, ettemakse ja ettemakse taotluse aruande vormides.
- 03.01.2013 käskkirjaga nr 1.1-4/5 „Struktuurivahendite rakendamisega seotud seirearuannete menetlemise korra“ muutmine“ kinnitati muudatused projekti/programmi aruande kontroll-lehel.
- 03.01.2013 käskkirjaga nr 1.1-4/3 ja 01.08.2013 käskkirjaga nr 1.1-4/162 „Toetuse kasutamise järelevalve korra“ muutmine“ kinnitati muudatused toetuse kasutamise järelevalve korras.
- 03.01.2013 käskkirjaga nr 1.1-4/2 ja 02.08.2013 käskkirjaga nr 1.1-4/161 „Struktuuritoetuse väljamaksete menetlemise korra“ muutmine“ kinnitati muudatused väljamaksete menetlemise korras.

Muudatuste tegemisel väljamaksete taotluse/ettemakse taotluse aruande kontroll-lehel, riigihangete kontroll-lehel ja riigihangete kontrolli juhendis ning järelevalve korras arvestati JKS auditites 2012. aastal toodud tähelepanekutega.

Meetme „Keskkonnahariduse arendamine” RAs (Keskkonnaministeeriumis) ei muudetud 2013. a JKSe.

2014. a kehtestati RÜs (KIK) hangete kontrolli kontroll-leht järelevalvespetsialistile, uuendati väljamaksetaotluste menetlemise protseduuri, kehtestati paikvaatluse täiendatud kontroll-leht ja uuendati lõpetatud projektide järelkontrolli protseduuri. 2014. aastal toimus keskkonnahariduse meetmes RÜ jätkuv arendamine eesmärgiga tagada meetmete rakendamiseks vajalik haldussuutlikkus. Jätkuvalt tegeleti KIK siseste menetluste optimeerimisega ja võimalike toetustega seotud riskide maandamisega. 2014. a jooksul tehtud olulisematest uuendustest protseduurides: aasta alguses kehtestati projekti kestuse kontrolli ehk järelkontrolli protseduur. Protseduuriga sätestati reeglistik lõppenud projektide üle kestuse kontrolli ehk järelkontrolli teostamiseks, et veenduda toetuse sihipärases kasutamises, varade säilitamises ning projekti eesmärkide täitmisel. Protseduuri lisaks on meetmete lehed, kus on toodud meetmeti võimalikud riskid ning järelkontrolli meetodid. 2014. a II pooles kehtestati ka uuendatud järelkontrolli kontroll-leht. 2014. a I pooles täiendati projekti lõpparuande vormi tulu teenimist puudutava punktiga. 2014. a I pooles muudeti finantsjuhtimise protseduuri seoses määruse „Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse kasutamise ja väljamaksmise aruannete esitamise tähtajad ja kord ning aruannete vormid“ muutmise, millega tunnistati kehtetuks rakendusüksuste kohustus koostada, kontrollida ja esitada Makseasutusele perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse kuluaruandeid, selle lisasid, kuluaruandes kajastuvate kulude prognoosi ja kuluaruande juurde kuuluvat tagasimaksete aruannet. KIK tunnistas kehtetuks kuluaruannete koostamise osa ning kehtestas kuluaruande alusandmete kontrolli ja kontroll-lehe. Lisaks arendati edasi perioodi 2014-2020 tööprotseduure lähtudes KA suunistest.

2015. aastal toimusid prioriteetse suuna JKSi järgmised olulisemad muudatused:

HTM muutis ministri 3. märtsi 2015. a käskkirjaga nr 74 juhtimis- ja kontrollisüsteemide osa „Perioodi 2007-2013 struktuuritoetuste järelevalve kord“. Muudatuse tulemusena kirjeldati toetuse tagasinõudmise menetlus juhul, kui RÜ ja toetuse saaja on samas asutuses. Teisi olulisi muudatusi RA juhtimis- ja kontrollisüsteemides ei teinud.

SA Innove juhatus 05.03.2015 käskkirjaga nr 1.1-4/40 „Perioodi 2007-2013 toetuse kasutamise seotud kordade muutmise“ muudeti „Toetuse kasutamise järelevalve korda“, „Struktuuritoetuse väljamaksete menetlemise korda“ ja „Struktuurivahendite rakendamise seotud seirearuannete menetlemise korda“ ja määrati kordades otsuste allkirjastajaks ning seirearuannete kinnitajaks struktuuritoetuste agentuuri juhataja, nimetati nimetatud kordades üksused keskusteks ja nimetati kordades struktuuritoetuste keskuse juhataja ülesanded struktuuritoetuste agentuuri juhataja ülesanneteks.

SA Innove juhatus 02.04.2015 käskkirjaga nr 1.1-4/56 „Juhatus 31.12.2014 käskkirja nr 1.1-4/218 „SA Innove struktuuri, struktuuriüksuste eesmärkide ja põhiülesannete ning koosseisu kinnitamine 01.01.2015.“ muudeti struktuuritoetuste agentuuri koosseisu. Investeeringute keskus ja elukestva õppe keskus liideti ja uus ühendatud koosseis nimetati elukestva õppe keskuseks.

KIKis toimusid pidevtegevused eesmärgiga tagada meetmete rakendamiseks vajalik haldussuutlikkus. Tegeleti KIK siseste menetluste optimeerimisega ja võimalike toetustega seotud riskide maandamisega. Lisaks on Rahandusministeerium KA ja AA rollist tulenevalt enda üle tehtud audititest karmistanud nõudeid kontrollimehhanismidele.

PS Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine

2011. aastal täiendati RÜ (SA Archimedes) töötajate tööülesandeid ning muudeti ametijuhendeid, mille tulemusena anti kvaliteedijuhtimissüsteemi dokumentide koostamise ja kaasajastamise ülesanne juristile ning täpsustati juhataja asetäitja ja büroode juhatajate vahelist tööjaotust. Teiseks täiendati kvartaalse kuluaruande kontroll-lehte, lähtudes MA poolt RÜ-s läbiviidud kontrolli tulemusel tehtud tähelepanekutest ja soovistest.

RÜ uuendas ning täpsustas 2012. a KA ja Makseasutuse järelevalve ja AA läbiviidud JKSi auditi tulemusel peamisi rakendusüksuse igapäevategevust reguleerivaid juhendeid ja kontroll-lehti. Olulisemad täiendused olid järgmised:

- Perioodi 2007-2013 struktuurivahendite JKSi kirjeldust täiendati osaga, mis käsitleb paikvaatluste korraldamist peale projekti abikõlblikkuse perioodi lõppu.
- Väljamaksetaotluste menetlemise korras täpsustati menetlusetappe ja lisati ettemakse tõendamist reguleerivad sätted ning väljamakse täielikult või osaliselt keeldumise regulatsioon. Samuti täiendati VMTde menetlemise lihtsustamise korda, VMT kontroll-lehti, täpsustades kontroll-küsimusi ja viies need kooskõlla

RM 2012. a kevadel väljatöötatud juhendiga „Järelevalve üldjuhend: VMT kontrolli ning paikvaatluse miinimumnõuded ja hea tava.“

- Järelevalve teostamise korda täiendati kohapealse kontrolliga kaetud projektide mahu ja kontrolli ulatuse määramise ja projektide järelkontrolli põhimõtetega. Samuti tehti muid täiendusi nii juhendis kui järelevalvet käsitlevates vormides vastavalt AA läbiviidud JKS auditis tehtud soovitudele.

- Tagasinõuete ja normide rikkumisest teavitamise korda täpsustati vastavalt RM 2012. a I kvartalis väljatöötatud juhendile „Tagasinõuete ja tagasimaksete juhend“.

2013. a RÜ uuendas ja täpsustas mõningaid peamisi rakendusüksuse igapäevategevust reguleerivaid juhendeid ja kontroll-lehti. Olulisemad täiendused olid järgmised:

- täiendati riigihangete kontrolli juhendit seoses hangete kontrolli läbiviijate lisandumisega (2013. aastal alustas rakendusüksuses tööd järelevalveametnik hangete alal);

- väljamaksetaotluste menetlemise lihtsustatud korda täiendati valimiga kontrollitavate väljamaksetaotluste menetlusprotseduure käitumisjuhiseid juhaks, kui kontrolli käigus avastatakse vigu. Sellega seoses täiendati ka väljamaksetaotluste I ja II taseme kontroll-lehti;

- järelevalve teostamise korda lisati projektide ja programmide järelkontrollide valimi koostamise meetodika;

- seoses rahandusministri 28. veebruari 2007. a määruse nr 14 „Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse kasutamise ja väljamaksmise aruannete esitamise tähtajad ja kord ning aruannete vormid“ muutmisega tunnistati finantsaruandluse esitamise korras kehtetuks kvartaalsete kuluaruannete esitamise regulatsioon.

Programmide eesmärkide saavutamise üle teostas järelevalvet RA (sisuosakonnad ja tõukefondide osakond). HTM sisuosakonnad, kes ühtlasi olid programmide väljatöötajad kontrollisid ka programmide eesmärkide saavutamist. Seda tehti kord aastas programmi elluviijate esitatud aastaaruannete kooskõlastamisel.

Peamised muudatused juhtimis- ja kontrollisüsteemides 2014. a olid seotud läbiviidud JKS auditiga, samuti uue perioodi ettevalmistamisega. SA Archimedes struktuuritoetuste rakendusüksuses alustas AA 2013. a neljandas kvartalis auditit, mille eesmärgiks oli kontrollida Archimedes juhtimis- ja kontrollisüsteeme riigihangete õiguspärasuse kontrollimisel. Audit lõpparuanne edastati RÜle 2014. a veebruaris. Audit tulemusena jõudsid audiitorid järeldusele, et Archimedes juhtimis- ja kontrollisüsteem riigihangete kontrollimisel toimib osaliselt, mistõttu olid olulised parandused vajalikud (III kategooria). Audit läbiviimisel selgus, et RÜ ei ole hangete kontrollimisel hinnanud õigesti riigihangetega seotud puuduseid ning riigihangete kontroll-lehtedel ei olnud kontrollija hinnanguid, millistel kaalutlustel olid kõrvalekalded riigihangete seadusest hinnatud õiguspäraseks. Audiitorite hinnangul tuli RÜ kaaluda täiendava hangete kontrollimisele spetsialiseeruva ametikoha loomist ning tõsta olemasolevate töötajate kompetentsi hangete kontrolli valdkonnas.

Auditi poolt antud soovitude põhjal muudeti RÜ töökorraldust, 2014. a lõpuks töötab RÜ-s 4 hankespetsialisti, kelle ülesandeks on hangete kontroll I ja II tasemel. Audit järelduste põhjal tõsteti RÜ töötajate teadlikkust kontroll-lehtede täitmise piisavuse osas. Esimeses kvartalis teostas rakendusüksus järeltegevusi ka RA 2013. a läbiviidud projektist saadava tulu mahaarvamise korra nõuete täitmise kontrolli tulemusel tehtud soovitude osas.

2015. a muutis HTM haridusministri 3. märtsi 2015. a käskkirjaga nr 74 juhtimis- ja kontrollisüsteemide osa „Perioodi 2007-2013 struktuuritoetuste järelevalve kord“. Muudatuse tulemusena kirjeldati toetuse tagasinõudmise menetlus juhul, kui RÜ ja toetuse saaja on samas asutuses. Teisi olulisi muudatusi RA juhtimis- ja kontrollisüsteemides ei teinud.

SA Archimedes põhiprotsesside vaates olid kõige olulisemad tegevused 2015. aastal 2014-2020 protseduuristiku täiemahuline uuendamine. Sellega paralleelselt on aasta jooksul tehtud ettevalmistusi elektroonilisele menetlusele üleminekuks. Sihtasutuse Archimedes dokumendihaldussüsteem Webdesktop võimaldab teha menetlustoiminguid selliselt, et 2016. aasta lõpuks kavandatav üleminek elektroonilisele andmevahetusele ka struktuuritoetuste registris (SFOS) toimub sujuvalt.

PS Pikk ja kvaliteetne tööelu

RÜ tasandil toimus perioodi jooksul kaks põhimõttelist JKSi muudatust. SA Innove juhatus 29.12.2011 käskkirjaga nr 1.1-4/456 kinnitati SA Innove struktuur ja koosseis alates 01.01.2012. a ja Elukestva Õppe Sihtasutus Innove nimetati ümber SA Innoveks. Struktuuritoetuste üksus nimetati ümber struktuuritoetuste keskuseks, mis oli osa struktuuritoetuste agentuurist. PS „Pikk ja kvaliteetne tööelu“ koordineerinud tööelu talitus nimetati ümber tööelu üksuseks. SA Innove struktuurimuudatuse vajadus tulenes Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse ühinemise ettevalmistustest SAga Innove. 05.04.2012 käskkirjaga nr 1.1-4/99 kinnitati sihtasutuse struktuuriüksuste eesmärgid ja põhiülesanded. Struktuuritoetuste agentuuri eesmärgiks oli korraldada toetuste taotlemist, rahastamist ja järelevalvet toetuse saajate ning nende rakendatavate projektide ja programmide üle. Nimetatud eesmärgi täitmiseks oli struktuuritoetuste agentuuris struktuuritoetuse keskus, mille koosseisus oli neli üksust (tööelu, elukestva õppe, investeeringute ja järelevalve üksus). Tööelu üksuse põhiülesanne oli korraldada PS „Pikk ja kvaliteetne tööelu“ arendamiseks toetuste andmist, väljamaksete ja seirearuannete menetlemist, avalikkuse ja toetuse saajate ning taotlejate teavitamist ja seireandmete kogumist ning PS seirearuande koostamist.

Teine suurem JKS muudatus kinnitati SA Innove juhatus 02.04.2015 käskkirjaga „Juhatus 31.12.2014 käskkirja nr 1.1-4/218 „SA Innove struktuuri, struktuuriüksuste eesmärkide ja põhiülesannete ning koosseisu kinnitamine 01.01.2015“, millega muudeti struktuuritoetuste agentuuri koosseisu. Investeeringute keskus ja elukestva õppe keskus liideti ja uus ühendatud koosseis nimetati elukestva õppe keskuseks ning tööelu üksus ja järelevalve üksus keskusteks. Muudatus oli tingitud HTMi suuna uue perioodi 2014-2020 meetmete mahtudest ning sisulisest ülesehitusest, samuti vajadusest RÜ tööd tõhustada.

RA tasandil muudeti JKSi perioodi jooksul neljal korral suures ulatuses, mis omas olulist mõju PS rakendamisele. 03.04.2011. a jõustunud sotsiaalministri määrusega loodi tööturu osakonda ESF talitus, mis tegeles RA ülesannetega ning ülejäänud osakond toetuse saaja ülesannetega. Muudatuse tingis 10.02.2011. a JKS auditis nr II-113/2010 tehtud tähelepanek kohustuste lahususe kohta, kus samas osakonnas oli nii RA kui toetuse saaja.

01.04.2014 loodi SoMi tööturu osakonna ESF talituse baasilt ESF osakond, mille peamiseks põhjuseks oli asjaolu, et programmiperioodil 2007–2013 ning 2014–2020 rakendatavad meetmed olid seotud kõigi SoMi põhivaldkondadega mitte ainult tööturuga, mistõttu ESF osakonna loomine lõi struktuurilise selguse RA ülesannete täitmise osas. 01.10.2014 jõustus SoMi põhimääruse muudatus, mis lisas osakonnale ka ERFi ja teiste välivahendite rakendamisega seotud ülesanded ning muutis ESF osakonna välisvahendite osakonnaks, mille põhiülesandeks oli koordineerida EL struktuurivahendite strateegiadokumentide, sh rakenduskavade SoM valdkondi käsitlevate osade väljatöötamist, enim puudust kannatavate isikute abifondi rakenduskava koostamist ning muude välisabist ja -lepingutest rahastatavate programmide ning rakendussüsteemide väljatöötamist ja toimimist.

Aasta hiljem (01.11.2015) ühendati välisvahendite, finants- ja varahalduse ning arendus- ja personaliosakonna arendusüksus uueks strateegia ja eelarve osakonnaks. Strateegia ja eelarve osakonna põhiülesanne on koordineerida kogu valitsemisala strateegiate ning nende rakendusdokumentide ettevalmistamist, elluviimist, seiret ja hindamist. Osakond vastutab valitsemisala, EL ja Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni vahendite planeerimise ja rakendamise eest. Seega koondati uude osakonda kogu SoMi valitsemisala eelarve ja strateegiate koordineerimine ning kavandamine, et tulemuslikumalt neid hallata ja juhtida.

PS Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks

2011. a muudeti KredExis (RÜ) ja MKM-is (RA) JKS kirjeldusi koos seonduvate struktuurivahendite rakendamist puudutavate protseduuridega üks kord. Uuendatud protseduurides täpsustati asutuste funktsioone. EASi (RÜ) peamised muudatused juhtimis- ja kontrollisüsteemis 2011. a toimusid järgmistes valdkondades: toetuse saajate hangete kontroll; programmide raames teostatavate hangete kontroll (TS on EAS); TS kulude abikõlblikkuse kontroll. Muudatused tulenesid eelkõige vajadusest tõhustada hangete kontrolli ja vähendada hankereeglitega seotud rikkumisi. Puudusi hangete ja kulude abikõlblikkuse kontrollis tuvastati 2011. aastal läbi viidud projektiauditites ja „Ühtekuuluvuspoliitika maksete seaduslikkuse ja korrektsuse auditi esialgsete leidude aruandes“.

Toetuse saajate hangete paremaks kontrollimiseks loodi 3 hankespetsialisti ametikohta ja täiendati hangete kontrolli protseduuri, et vähendada probleeme hangetel. EASi hangete läbiviimise paremaks kontrollimiseks loodi hankespetsialisti ametikoht finantsüksusesse, kelle põhiülesandeks on üle siseriikliku piirmäära jäävate EASi hangete läbiviimise nõustamine. Samuti loodi järelevalve hankespetsialisti ametikoht, kelle üheks ülesandeks on programmide raames teostatud hangete teise tasandi kontroll. Täiendati ka „EASi poolt rakendatavate tegevuste elluviimise korda“ ja „Hangete teostamise korda“.

TS kulude abikõlblikkuse kontrollimiseks täiendati aruande kontroll-lehte, kus on lisatud kulude ja tegevuste abikõlblikkuse küsimusi tööajatabeli täitmise, kuludokumentide väljastamise ja tegevuste toimumise abikõlbliku perioodi ning ettemaksete kontrollimise kohta.

2012. a muudeti KredExis JKS kirjeldust koos seonduvate struktuurivahendite rakendamist puudutavate protseduuridega üks kord, MKMis kaks korda. Uuendatud protseduurides toimusid valdavalt täpsustused.

Olulisemad muudatused EASi juhtimis- ja kontrollisüsteemis 2012. aastal: viidi läbi kaks JKS auditit riigihangete kontrollisüsteemi tõhususe hindamiseks. EAS pööras jätkuvalt suurt tähelepanu hangete õiguspärasusele. Lisaks olemasolevatele võeti 2012. a tööle täiendav hankeekspert toetuse saajate hangete kontrollimiseks. Hangete kontrollimise funktsioone on lisatud nii järelevalve üksusele kui finantsüksusele. EAS kontrollib toetuse saaja hankeid ka eelnõustamise ja taotluse menetlemise käigus ning hangete kontrollimisel rakendatakse nelja silma printsiipi.

2012. a teostati riigiabi ergutava mõju kriteeriumite kontrollimiseks JKS audit. Audit ja järelkontrollide tulemusel täpsustati VMTde ja aruannete menetlemise protseduure, sh täiendati kontroll-lehti riigiabi ergutava mõju hindamise osas.

2012. a muudeti ka rikkumiste menetlemise protsessi, loodi uus tagasinõuete eksperdi ametikoht õigus- ja haldusüksusesse. Täiendati juhatuse funktsioone ja pädevust, osade meetmete raames võib teha taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuseid üks juhatuse liige.

Muudatused 2013. a RÜ (EAS) juhtimis- ja kontrollisüsteemis:

- kliendipõhisest lähenemisest tulenevad muudatused taotluste menetlemisel ja hindamiskomisjonide ülesehituses ettevõtluse, innovatsiooni ja ekspordi valdkonnas;
- hindamiskomisjonide põhimõtete muudatus;
- otsustusprotsessi detsentraliseerimisest tulenevad muudatused taotluste menetlemisel;
- juristide kaasamine menetlusprotsessi;
- TS hangete kontrolli tsentraliseerimine regionaalarengukeskusesse.

Samal aastal muudeti EASis ka paikvaatluste protsessi (lisaks järelevalve spetsialistidele viivad edaspidi paikvaatlusi läbi ka kliendihaldurid, konsultandid ja koordinaatorid) ja paikvaatluste valimite moodustamise põhimõtteid. Taotluste menetlemise protsessi lisati tagasinõuete eksperdi roll. Kliendihaldur, konsultant või hangete ekspertiisi teostav töötaja suunab projekti elluviimise käigus tuvastatud rikkumise menetlemise tagasinõuete eksperdile, kes analüüsib rikkumist ning vajadusel koostab tagasinõudega seotud otsuse eelnõu. Samuti on tagasinõuete eksperdi ülesanne jälgida tagastuste tähtaegset laekumist ning mittelaekumise korral nõude edasine menetlemine.

Tulenevalt erinevate kontrollide ja auditite järeldest muudeti ka nii kontroll-lehti kui rakendusdokumente. Lisaks kujundati ümber senine järelevalve üksus, alates 2013. a augustist hõlmab järelevalve ja riskijuhtimise üksus endas ka riskijuhtimise, sisekontrolli ja probleemsete projektide käsitlemise funktsiooni.

Olulisim muudatus 2015. a seisnes selles, et 1.06.2015 rakendus uus struktuurimuudatus, mille tulemusena on EASis vähem tugiüksusi ning endised ettevõtlus- ja innovatsioonikeskus ja ekspordi divisjon moodustavad nüüd ühise ettevõtluse ja ekspordikeskuse. Muudatus oli tingitud vajadusest organisatsioon õhemaks muuta ning tugiüksustes olevad sarnased tegevused uute finants- ja tugiüksuse ning arendusüksuse alla koondada. Endised personaliüksus, turundus- ja kommunikatsiooniüksus ning IT üksuse arendusmeeskond liideti arendusüksusega ning büroo ja IT toe funktsioonid finants- ja tugiüksusega. Nüüd on viie põhitegevusüksuse asemel neli ja üheksa tugiüksuse asemel kuus üksust.

MKMi olulisemad muudatused JKSis hõlmasid ministeeriumi struktuuris toimunud muudatusi, ministeeriumi ülesannete kitsendamist ja järelevalvetegevusi teostava ametniku pädevuse laiendamist. Alates aastast 2015 ei ole ministeeriumis enam talitusi, mistõttu muudeti struktuurivahendite rakendamisega seotud talitused vastavateks osakondadeks. Järelevalvet teostava ametniku pädevusena lisandus õigus teostada

järelekontrollidele, mille raames on ametnikul õigus kontrollida struktuuritoetusest soetatud objekte ka pärast projekti lõppu 3-5 aasta jooksul. Kokku kogu perioodi vältel tehti kokku 3 muudatust, kus JKSi lisati viited rakendamise protseduurides viidatud dokumentide uuematele versioonidele, värskendati MKMi struktuurijoonist ja teksti parema loetavuse eesmärgil muudeti läbivalt protseduuride sõnastust. Sisulisi muudatusi ei tehtud, täpsustati MKMis peamiste funktsioonide (sh järelevalve toetuse saaja üle, toetuse tagasinõudmine, struktuuritoetuse kasutamise seire, vaiete menetlemine, riskide hindamine, auditi järeletegevuste menetlemine) jaotust. Muudeti struktuurijoonist, kuna ministeeriumile lisandus 2014. a teine minister ning kaotati välisvahendite -ja majandusarengu osakonna talitused.

SA KredEx: tervel rakendamise perioodil on muudetud juhtimis- ja kontrollisüsteeme neljal korral, kuid tegemist oli täpsustuste ja pisemate muudatustega. Ajakohastati kuluaruannete koostamise ja esitamise korda ning täpsustati programmide vahe- ja lõpparuannete menetlemist.

EAS: varasematel aastatel olid JKSi muudatused seotud hangete kontrolli, abikõlblike kulude kontrollimise tõhustamise, väljamaksetaotluste ja aruannete menetlemise protseduuride täpsustamise ning 2013. a ka kliendipõhisele juhtimisele ülemineku protsesside täiendamisega. Muudatuse käigus koondati 2013. a ettevõtlustoodete divisjonide (alustavate ettevõtete divisjon, ettevõtete võimekuse divisjon, innovatsioonidivisjon, ekspordidivisjon) sarnased funktsioonid ühtse juhtimise alla. Selle tulemusena moodustati klientide paremaks teenindamiseks kliendikeskus, ettevõtlus- ja innovatsioonikeskus ning info- ja tugikeskus. See võimaldas liikuda seniselt tootekesksest juhtimiselt kliendikesksele, pakkudes sellega klientidele nende vajadustest lähtuvaid lahendusi, parandades ühe kliendiga seotud info kasutust ja vähendades vigade tekkimise võimalusi. Kui seni oli igas toetusskeemis kliendi jaoks erinev kontaktisik (ettevõtlus/arenduskonsultandid, nooremkonsultandid), siis uue lähenemise alusel on kontaktpunktiks taotlemisel kliendihaldur.

PS Suurem haldusvõimekus

2011. a algusest tegutseb prioriteetse suuna rakendusasutuse ja -üksusena KA (Rahandusministeerium). Seetõttu kehtib 2011. aastast ka uuendatud JKSi kirjeldus. Seoses asutuse muudatusega muudeti nii meetmete tingimusi, seirekorda, protseduure jm kordasid. Muudatused olid suuremas osas vormilised. Sisulistest võib välja tuua väljamaksete valimi koostamise meetoodika muudatuse, mille kohaselt RÜ kasutas valimit esimesest VMTst alates. Aasta teises pooles alustas AA Korraldusasutuse auditiga, kus eraldi pöörati tähelepanu RA ja RÜ ülesannete täitmisele. Seoses sellega ning ka KA poolt uuendatavate juhenditega (nt järelevalve juhend, kontroll-lehed riigihangete kontrollimiseks) vaatas RÜ ja RA oma protseduurid ja muud asjakohased dokumendid 2012. aasta I pooles üle.

2012. a uuendas RM oma protseduure. Muudatused olid tingitud peamiselt kolmest asjaolust:

- a) muutunud nõuetest. KA kehtestas uue järelevalvejuhendi, mille ülevõtmiseks oli vajalik teha protseduuris muudatusi. Samuti kehtestati ühtne riigihangete kontroll-leht, mille RM samuti kasutusele võttis.
- b) 2012. a alguses muudeti alasuuna 5.3 kahte skeemi, liites „Organisatsiooni arendamise“ ja „Stažeerimisprogrammi“ alameetmed kokku. Kuna neid kahte skeemi rakendati juba varasemalt alati koos (ühine taotlusvoor) ning oli tekkinud vajadus kahe skeemi tegevusi ühe projekti raames teha, siis et vähendada nii TS kui ka administratsiooni koormust kahe erineva projekti esitamisel ja menetlemisel, otsustati skeemid ühendada. Muudetud meetme tingimustega täpsustati ka toetatavaid tegevusi ja abikõlblikke toetuse saajaid, mis omakorda tingis protseduuride muutmise, sh kontroll-lehtede muudatused.
- c) 2011. a teises pooles viis AA läbi KA auditi, milles pöörati eraldi tähelepanu ka RA ja RÜ ülesannete täitmisele. Selle auditi tulemused tehti teatavaks 2012 aasta I kvartalis. Auditi aruandes tehtud märkuste põhjal täpsustati protseduure. Lisaks teostas MA kaks kontrolli, mille märkused said samuti rakendatud uuendatud protseduurides.

2013. a protseduure ei uuendatud, küll on aga tehti ettevalmistusi tööprotseduuride muutmiseks (kuluaruande kontrollimise protsessi tühistamine, ametinimetuste vastavuse muutmine jne). Kehtestati ka ühtne riigihangete kontroll-leht, mille uuendatud versioon on RÜs kasutusele võetud 18.11.2013.

Alates 1.07.2014 muudeti Rahandusministeeriumis juhtimissüsteemi ning RA ja RÜ ülesannete täitmiseks loodi eraldi osakond – „Välisvahendite rakendamise osakond“. Uus osakond loodi seetõttu, et Sotsiaalministeeriumi kui RÜ funktsioonid ja personal toodi üle Rahandusministeeriumisse. Eraldi osakonnana on RA ja RÜ ülesanded Korraldusasutuse ülesannetest selgemini eristatavad.

Rakendusüksuste koondamise eesmärgiks oli ja on kujundada tugevamad rakendusüksused, kus on olemas kõigi nõuete täitmiseks vajalik kompetents (lisaks tavapärasele kontrollile ka riigiabi, riigihanked, tulu teenimine) ning võimalik efektiivsemalt kasutada ressursse ning vältida ülesannete dubleerimist. SoM jäi välja töötama struktuurivahenditest finantseeritavaid meetmeid ning jälgima poliitika eesmärkide täitmist. Rahandusministeerium tagab finantseeritavate tegevuste abikõlblikkuse ja sihipärase kasutamise kontrolli.

PS-d Horisontaalne tehniline abi ja tehniline abi

Perioodi jooksul toimus üks suurem muudatus juhtimis- ja kontrollisüsteemides 2011. aastal, kui HTA ja tehnilise abi töökord eraldati KA üldisest juhtimis- ja kontrollisüsteemist, mil Rahandusministeeriumi rakendusasutuse ja -üksuse funktsioonidele liideti Inimressursi arendamise rakenduskava prioriteetne suund „Suurem haldusvõimekus“. Selles tulenevalt hakkas kehtima ühine töökord tehnilise abi ja haldusvõimekuse prioriteetsetel suundadel, kuid sisulist muudatust tööprotsessides ei toimunud. 2014. a toimus teine muudatus JKSi, kus tehnilise abi rakendusüksus liikus Rahandusministeeriumi välisvahendite osakonnast välisvahendite rakendamise osakonda.

3.2 Järelevalve

Struktuurivahendite järelevalve on lähtuvalt perioodi 2007-2013 struktuuritoetuste seadusest oma ülesehituselt 3-tasandiline: RÜ järelevalve taotlejate/toetuse saajate üle, RA järelevalve RÜ üle ja RMi, kui Korraldusasutuse järelevalve RA ja RÜ tegevuse üle. Alljärgnevalt on kirjeldatud olulisemad leiud, üldistused kitsaskohtadest ja arengud järelevalvetegevuses asutuste (tasandite) kaupa. Järelevalve tulemusel avastatud rikkumised ja tagasinõuded on kajastatud koos auditist tulenevate leidudega eraldi peatükis 3.4.

3.2.1 Korraldusasutuse ja Makseasutuse järelevalve rakendusüksuse üle

KA ja MA on koostöös RÜde ja RAdega programmperioodi jooksul järjest järelevalvet tugevdanud, töötades välja detailsemaid juhiseid, koordineerides kontrolle, luues valdkondlikke spetsialistide või teemade võrgustikke ja korraldades kohtumisi. Järelevalve tugevusest annab tunnistust auditite aastaaruannetes välja toodud aastased vea määrad, mis on EK poolt talutavast määrast (2%) oluliselt allpool (2013. a 0,46%, 2014. a 0,089% ja 2015. a 0,464%). Seega kokkuvõttes juhtimis- ja kontrollisüsteemid toimivad, kuigi sõltuvalt aastast on olnud ühes või teises valdkonnas parendustegevused vajalikud.

KA (sh MA kuni aastani 2013) teostas kokku 235 erinevat kontrolli kas paikvaatluse või dokumentide kontrolli (*desk based*) vormis. Lisaks teostati igapäevaseid või tsentraalseid kontrolle SFOSi sisestatud maksetaotluste, tagastuste ja rikkumise aruannete üle. Kontrollide aluseks olid iga-aastased kontrolliplaanid, mis koostati riskide alusel, võttes arvesse nii läbi viidud auditeid kui ka varasemaid kontrolle ning muid riskikohti. Perioodi jooksul kontrolliti kõiki põhiprotsesse, kuid kõige enam kontrollitud valdkonnad tulenevalt riskidest ja tuvastatud probleemidest olid järgmised:

- maksetaotluste menetlemine (sh tööprotseduuride järgimine, kulude pistelise kontrolli valimimetoodikate piisavus ja rakendamine, kulude abikõlblikkus) - 67 kontrolli;
- riigihanked - 347 kontrolli;
- tulu teenimine - 17 kontrolli;
- tagastused - 12 kontrolli;
- taotluste hindamine ja projektide valik - 8 kontrolli;
- tulemuste saavutamine - 8 kontrolli.

Põhiosa kontrollide käigus tehtud soovitustest olid seotud tööprotseduuride parendamise ning tööprotseduuride ja tegelike tegevuste vastavusega. Mitteabikõlblikke kulusid, mille tulemusel tehti tagasinõuded tuvastati 1 482 088 euro ulatuses. Kõige suurema finantsmõjuga tähelepanekuid tuvastati riigihangete kontrollide tulemusel (1 113 935 eurot). Samuti tuvastati mitteabikõlblikke kulusid maksetaotluste kontrollide tulemusel. Lisaks on KA kontrollidega ennetatud mitteabikõlblikke kulusid.

2008. a töötas KA välja omapoolse kontrolli põhimõtted ja protseduurid, mille alusel alustas **KA 2009. a** pistelisi kontrolle RÜdes ning RAdes veendumaks selles, et struktuuritoetuse andmise ja kasutamisega seotud ülesandeid teostatakse korrektelt, piisavas mahu ning hea kvaliteediga. KA kontrollide aluseks olid peamiselt riskide hindamise, RÜ ja RA JKSide kirjelduste, JKSide auditite ja projektauditite aruannete ning

järeltegevuste analüüsi ja järelevalve paikvaatluse järeltegevuste analüüsi tulemused ning rikkumiste aruannete analüüsi tulemused. KA poolne kontroll jagunes peamiselt kaheks suureks valdkonnaks:

- kontroll projektivaliku protsessi üle;
- kontroll RAde ja RÜde järelevalvetevõttevuste (sh hangete eelkontroll, väljamaksetaotluse kontroll, paikvaatlus, JKK audit, projektiaudit, auditite järeltoimingud) üle.

KA 2009. a. I poolaasta kontrolliplaan nägi ette kõikide asutuste järelevalvega seotud kontrolliprotseduuride läbivaatamist ning eeskätt riigihangete kontrolli ulatuse ja detailsuse kaardistamist. Lisaks ülalmainitule teostas KA pistelisi kontrole projektiauditite ja järelevalve paikvaatluste järeltoimingute teostamise kohta SFOSi kaudu ning tehti esimesed kontrollid taotluste menetlemise ja hindamise protseduuride jälgimise osas. Kuna auditid ning samuti asutuste riskide hindamine on esile toonud probleeme ja võimalikke riskikohti riigihangete läbiviimisel, **keskendus KA 2009. a. esmajärjekorras riigihangete järelevalvesüsteemi tõhustamisele**. KA kaardistas RÜde olemasolevad riigihangete läbiviimise protseduurid ning koostas protseduuride kaardistamise ja analüüsi tulemusel uue riigihangete kontrolli ja eelkontrolli juhendi. Juhendi lõplik versioon valmis ning saadeti RÜdele kasutamiseks 2010. a veebruari alguses.

2009. a alustati KA eestvedamisel ka „Perioodi 2007-2013 struktuurivahendite abil soetatud vara säilitamise ja sihtotstarbelise kasutamise järelkontrolli läbiviimise juhis rakendusüksustele” juhendi koostamist (nn varade 5 a säilitamise juhend). Juhend oli RÜdele abivahendiks varade säilitamise ja sihipärase kasutamise kontrollimisel. Lisaks valmis juhend SFOSi paikvaatluste mooduli täitmiseks ning hankemenetluse õiguspärasuse kontrolli juhend järelevalve teostamisel.

MA viis 2009. a RÜdes läbi finantskontrolli, et tagada EKle esitatavate kuluaruannete korrektsus.

KA jätkas riigihangete kontrolli tõhustamist ka **2010. a** riigihangete järelevalve protseduuride analüüsimisega ning kohapealsete kontrollide läbiviimisega selleks, et veenduda, kas protseduure ka tegelikkuses rakendatakse. Jätkati ka koolituste korraldamist nii administratsioonile kui toetuse saajatele.

2010. a jõustus STSi muutmise seadus, millega tugevdas KA kontrollifunktsiooni veelgi, sätestades üheselt, et RAde poolt välja töötavad programmid esitatakse RMile kooskõlastamiseks. Programmide kooskõlastamine on vajalik, et vältida ohtu, et toetuse andmist reguleerivates horisontaalsetes õigusaktides kehtestatu ei kajastu meetme tingimustes, toetatavaid tegevusi kavandatakse topelt või tegevused ei vasta rakenduskava või meetme eesmärkidele.

2010. a keskendus KA järelevalvetevõttevuste osas RÜde kontrolliprotseduuride vastavuse väljaselgitamisele riigihangete kontrollimise, paikvaatluste läbiviimise ja väljamaksetaotluste menetlemise valdkonnas. 2010. a veebruaris valmisid miinimumnõuded riigihangete kontrolli protseduuride osas ning valdavalt võtsid RÜd KA poolt sätestatud nõuded ka 2010. a jooksul üle. Jätkati riigihangete teemaliste koolituste läbiviimisega.

KA järelevalves RÜde üle oli 2011. a fookuses paikvaatluste teostamine ning riigihangete kontrollimine ning väikesemas ulatuses projektivaliku protsess.

Paikvaatluste kontrollid viidi läbi 12 RÜst viies ning need kõik lõppesid KA tähelepanekute ja soovistega, seda enamasti protseduuride täiendamise kohta. Olulisemad tähelepanekud töökorralduse osas on tehtud kontroll-lehe vähese informatiivsuse või ebakvaliteetse täitmise kohta (EAS, Archimedes), andmete SFOSi kandmise kohta (SA Archimedes, EAS) ning selle kohta, et projektijärgsed kontrollid olid protseduurides reguleerimata (SA Archimedes).

Riigihangete kontroll hõlmas kuues erinevas RÜs 10 riigihanget, millest vaid üks lõppes tähelepanekuteta, kolme riigihanke osas (EAS 2 tk, RIA) soovitas KA alustada tagasinõude menetlust ning ülejäänud viie osas on tehtud tähelepanek edaspidiseks hanke paremaks läbiviimiseks, mis olemuselt on suunatud riigihanke läbiviijale ehk toetuse saajale. Kontrollide tulemusel tehti enim tähelepanekuid, mis olid seotud pakkuja kvalifitseerimistingimustega (tehtud pooltele kontrollitud hangetele).

MA kontrollid keskendusid 2011. a kõikides RÜdes nelja protsessi (**kuluaruannete koostamine, väljamaksetaotluste menetlemine (sh kuludokumentide pisteline kontroll) ning tagasinõuete menetlemine ja kohapealsed kontrollid**) kontrolli, mõnede RÜde kontrollid lükkusid edasi ka 2012. a.

Kuluaruannete koostamise protseduuri kontrolliti kõikides RÜdes ning enamikele tehti soovitus kontroll-jälje põhjalikumaks muutmise kohta, mis on rakendusüksuste poolt ka tehtud. **Väljamaksetaotluste menetlemise kontroll** teostati 2011. a kaheksas RÜs, mille tulemusel tehti arvukalt soovitusi, kuid need olid pigem väheolulised, kuna olid seotud detailidega kontroll-jälje täiendamiseks. Pistelise kuludokumentide

kontrolli tulemusel otsustati, et vajalik on RÜde praktika ühtlustamine. Selleks uuendati MA, KA ning nelja RÜ koostöös valimi moodustamise aluseid ning kontrollimise põhimõtted, mille ellurakendamine algas 2012. a. **Tagasinõuete** menetlemise protseduuride kontroll viidi 2011. a läbi kolmes RÜs (EAS, SA Archimedes ja Maanteeamet) ning selle tulemusel tehti soovitusi protseduuride täpsustamiseks (nt õigusaktis olevad menetlustähtajad protseduuridesse, rikkumiste kvartaalse aruandluse esitamise regulatsioon). Ülejäänud RÜde kontrollid toimusid 2012. a.

Tulenevalt RAd e suhteliselt erinevast järelevalve ulatusest ja tegevustest ning vajadusest järelevalve tugevdamise järele otsustas KA, et **alates 2012. a toimub RA järelevalve RÜ üle osaliselt KA juhendamisel ja koordineerimisel**. See tähendab, et KA poolt on sõnastatud kontrolli eesmärk ning ette on valmistatud kontroll-lehed, mida kasutavad kõik RAd. Sellega tagati ühetaoline kontrollimine ning tulemusi on võimalik paremini kogu süsteemile laiendada. Järelevalve valdkonna juhendmaterjalidest uuendati 2011. a tagasinõuete ja tagasimaksete juhendit ning alustati järelevalve üldjuhendi ning tulu teenivate projektide juhendi uuendamist, mis valmisid 2012. a esimeses pooles. Järelevalve üldjuhendi uuendamine oli oluline, kuna tegemist on peamise rakendusüksuste järelevalvetevõtte reguleeriva dokumendiga.

KA järelevalves RÜde üle oli 2012. a fookuses väljamakse taotluste ja riigihangete kontrolli protseduurid ning spetsiifilisemate valdkondadena personalikulude abikõlblikkuse ning riigiabi ergutava mõju tingimuse kontrollimine:

1. VMT protseduuride kontrollid koos projekti abikõlblikkuse kontrollimisega viidi läbi kõigis RÜdes ning need lõppesid soovitud töökorralduse täiendamise kohta, mitteabikõlblikke kulusid ei tuvastatud.
2. Personalikulude abikõlblikkuse kontroll viidi läbi kahes RÜs (Archimedes, EAS), kus ühes (EAS) tuvastati väikeses mahus mitteabikõlblikke kulusid (83,12 eurot). RAdele tehti soovitus põhjalikumalt kontrollida esitatud töötajate tabelite vastavust kehtestatud nõuetele (EAS, Archimedes).
3. Riigihangete kontroll hõlmas ühte RÜd (Archimedes). Kontrolli käigus ei tehtud tähelepanekuid, mis vajaks järeletegevusi.
4. Riigiabi ergutava mõju kontrollimist RÜs kontrolliti EASis 23 projektis ja tehti 8 tähelepanekut. Korraldusamet palus viia üksikasjaliku analüüsi, et välja toodud projektides selgitada ergutava mõju olemasolu või selle puudumine, võttes seejärel tarvitusele asjakohased meetmed.

KA ja RAd koostöös kontrolliti taotluste menetlemise ja hindamise protseduuri, programmide kulude abikõlblikkust ja tegevuste eesmärgipärasust, SFOSi andmekvaliteeti ning toimingute kestuse nõude kontrolliprotseduuri:

1. Taotluste menetluse ja hindamise protseduuri kontrolli viisid RAd (HTM, MKM) läbi neljas RÜs (Archimedes, RIA, KredEx, EAS). Kontroll hõlmas 10 erinevat meetet. Kontrolli tulemusel tehti 20 tähelepanekut, kuid järeletegevusi tuli teha 3 rakendusüksusel 5 tähelepaneku osas. Kontrolli tulemusel leiti, et üldiseks probleemiks oli andmete kandmine SFOSi ning kontroll-lehtede täitmise kvaliteet, kuid kumbki hindamismenetluse sisulist poolt ei mõjutanud. Sisulisema probleemina ilmnes hindamise protseduuri läbiviimise kvaliteet, mis sisaldas endas nt hindamistulemuste aritmeetilist kokkuarvutamist ja hindamiskomisjoni koostamise protokollimist (puudutas küll vaid kahte kontrollitud RÜd).

Sisulise puudusena tuvastati, et EASi kahe meetme ekspertide hindamisaruannetes ei olnud alati eksperdi antud hinne see, mis ta oleks pidanud olema hindamismetoodika järgi, samas oli kontrollija eriarvamus minimaalne ja muudatusi hindamistulemustes ei põhjustanud. Teise sisulise puudusena võis veel esile tuua meetme määruses sätestatud taotluste menetlemise tähtajast mittekiinnipidamist (esines 2 RÜ-s, puudutas 3 meetet).

2. Programmide kulude abikõlblikkuse ja tegevuste eesmärgipärasuse kontrolli viisid läbi RAd (HTM, MKM) kolmes RÜs (Archimedes, RIA, EAS). Tähelepanekud puudutasid peamiselt väljamakse taotluste vormistuslikku poolt ning hangete maksumuse kajastamist. Kontrolli tulemusena leidsid RAd, et kuludokumentide aluseks olevad tegevused vastavad ja on kooskõlas programmi eesmärkidega. Kontrolli käigus tuvastati ka mitteabikõlblikke kulusid summas 789,18 eurot, kuna toetuse saaja ei järginud riigihangete läbiviimise üldpõhimõtteid. Teised tuvastatud puudused olid peamiselt VMT vormistusliku poole, trükkivigade kohta kuludokumentides ning dokumentide puudumise kohta.

3. SFOS andmekvaliteedi kontrolli viidi läbi kõikides RÜdes, mille tulemusel selgus, et korrigeerimist vajavaid andmevälju SFOSis esines kõikidel RÜdel. KA on täpsustanud SFOS kasutaj juhendit andmeväljade täitmise juhustega selleks, et tagada kvaliteetsema sisendi saamine infosüsteemi.
4. Toimingu kestuse kontrollimise protseduuri peale projekti lõppu kontrollisid RAD (HTM, MKM) kolmes RÜS (RIA, TJA, Archimedes), kellele 2011. a puudus töökorralduses selliste kontrollide läbiviimise protseduur. Kontrolli tulemusel tehti 14 tähelepanekut töökorralduse täpsustamiseks, mis ei oma finantsmõju.

MA viis 2012. a RÜdes läbi kolme protsessi (kuluaruannete koostamine sh kuludokumentide pisteline kontroll, väljamaksete määrus ning tagasinõuete menetlemine) kohapealsed kontrollid.

1. Kuluaruannete koostamise protseduuri kontroll teostati 6 RÜs (EAS, KredEx, Archimedes, VTA, MNT, RIA), sealjuures abikõlblikkuse kontrolle kahes RÜs (EAS, Archimedes), mille tulemusena soovitati tööprotseduure täpsustada.
2. Väljamaksete määruse kontroll teostati 2012. a 5 RÜs (EAS, KredEx, Archimedes, VTA, RIA), mille tulemusel tehtud soovitusel olid pigem väheolulised ja seotud detailidega kontroll-jälje täiendamiseks.
3. Tagasinõuete menetlemise protseduuride kontroll viidi 2012. a läbi 5 RÜs (EAS, KredEx, Archimedes, VTA, RIA), mille tulemusena soovitati tööprotseduure täpsustada.

KA 2013. a I poolaasta kontrolliplaanis oli neli temaatilist kontrolli: **riigihangete kontrolliprotseduur ja riigihanke vastavus riigihangete seadusele**, projektist saadava **tulu mahaarvamise nõuete täitmise kontroll**, **kulude abikõlblikkus** (lihtsustatud kulud) ning **toetuse saajate teavitamine** toetusega kaasnevatest nõuetest.

KA 2013. II poolaasta kontrolliplaanis oli kaks temaatilist kontrolli: **projektide menetlemine ja hindamine investeeringute kavade puhul** ning **kulude abikõlblikkus**. Lisaks jätkus teisel poolaastal juba 2013. I poolaastal alanud **tulu teenimise** kontrollimine.

1. **Riigihangete** vastavust riigihangete seadusele (RHS) kontrolliti Archimedeses (kontrolliga alustati 2012. a), mille tulemusena tuvastati enim kvalifitseerimistingimustega seotud puudusi ja tehti ettepanek alustada tagasinõude menetlus. Riigihangete vastavust RHSile kontrolliti ka KredExis ja RMis. Mõlema kontrolli käigus tuvastati, et hankija ei ole kontrollinud maksuvõla puudumist. Samuti leiti mõlema asutuse kontrolli käigus, et hankedokumentides ei sisaldu kogu RHSis nõutud teave, aruanded ei ole esitatud tähtaegselt ning rikutud on teavitamisreegleid. Kahel juhul leiti RM projektis ebaselgeid kvalifitseerimistingimusi.
2. Projektist saadava **tulu mahaarvamise nõuete täitmise kontrolliga** alustati märtsis 2013. a ning kontrollitegevused lõpetati detsembris. Kontrolliti KredExi, RIA, Archimedes, Rahandusministeeriumi, MKMi ja ning Innove protseduure. KredExi ja RIA kontrollid lõppesid märkusteta. Teistes asutustes tehti kontrollide tulemusel kokku mitmeid tähelepanekuid, millest olulisemadena soovitati teostada pistelist projektide kontrolli (EAS, Archimedes), täiendada aruande vorme ja kontroll-lehti **tulu teenimist** puudutavate küsimustega, võtta kasutusele EK metoodika kohased finantsanalüüsi kontroll-koha ning teavitada toetuse saajat projekti lõppedes ülesjäätavatest tuluga seotud kohustustest.
3. **Lihtsustatud kulude abikõlblikkust** kontrolliti Archimedeses rakendusüksuses, kontrolli tulemusel puudusi ei tuvastatud.
4. **Toetuse saajate teavitamist toetusega kaasnevatest nõuetest** kontrolliti EASi, Archimedeses ja RIA RÜdes. Kontrolli tulemusel veenduti, et kõik kontrollitud RÜd täidavad minimaalseid teavitamisega seotud nõudeid, kuid informatsiooni tuleks pakkuda erinevatel viisidel (õigusaktide kõrval lihtsalt lahti seletada), mis võimaldaks nõuetest sisuliselt aru saada.
5. **Projektide menetlemise ja hindamise protseduure** kontrolliti EAS-is ja Archimedeses. Soovitusi tehti kontrollijälje tagamise ja tähtaegadest kinnipidamise osas.
6. **Kulude abikõlblikkuse kontrollimise** delegeris KA 2013. aasta II poolaastal RAdele. Kontrollid viidi läbi EASis (nii SIM kui MKM poolt), Archimedeses, RIAs ja TLJs. Kontrolliti kulude abikõlblikkuse ja väljamaksete protsessi toimimist, testiti pisteliselt kulude abikõlblikkust ja rakendusüksuse kontroll-lehti veendumaks RÜ protseduuride järgimises. Kontroll hõlmas osades asutustes ka riigihangete õiguspärasuse kontrolli. Enim tuvastati probleeme dokumentide formaalse kontrolli etapis. Paaris

projektis tuvastati puudusi personalikulude arvestamisel, kulu- ja tasumist tõendavate dokumentide kontrollis ning tegevuste ja kulude abikõlblikkusega seoses.

MA viis 2013. a läbi igapäevaseid maksete ja finantskorrektsioonide kontrolle SFOSi info baasil. Protseduuride poolt kontrolliti TJA väljamaksete määrase nõuete täitmist. Kontrolli tulemusel tehti kaks finantsmõju mitte omavat tähelepanekut protseduuri täiendamiseks.

2014. a algusest ühines MA KAg ja kõik järelevalve kontrollid liikusid EL maksete osakonnast välisvahendite osakonda ehk KA poolne järelevalve hakkas alates 2014. a toimuma KA ühest osakonnast. KA 2014. aasta I poolaasta kontrolliplaanis oli kokku kolm temaatilist kontrolli:

1. Riigihangete lepingu muudatuste ja tellija reservi kasutuse kontroll

Kontrolli eesmärgiks oli konkreetse projekti riigihankeid puudutava dokumentatsiooni alusel hinnata, kas toetuse saaja on järginud riigihangete seadust ning selle põhjal hinnata RÜ kontrollisüsteemide toimivust.

2. Projekti lõpp- ja vahearuannete menetlemise kontroll

Kontrolli eesmärgiks oli kontrollida kõikide RÜde projektide lõpp- ja vahearuannete menetlemise protseduure. Tegemist oli RAdele delegeeritud kontrolliga, kus ressursi paremaks kasutamiseks viis Tallinna Lennujaamas, TJAs, RIAs ning KredExis RA asemel kontrolli läbi KA. Tähelepanekuid tehti kokku viie RÜ osas (RM, KIK, KredEx, TLJ ning EAS), millest ükski ei omanud finantsmõju.

3. Projektide menetlemise ja hindamise kontroll

Eesmärgiks oli kontrollida investeeringute kava projektide taotluste menetlemise protsessi vastavust meetme määrasele ning kehtivatele õigusaktidele koos projektide valikulise testimisega. Kontroll hõlmas järgmisi aspekte: investeeringute kava koostamine ning investeeringute kavasse arvatud projektide ettepanekute ja taotluste menetlemine.

KA 2014. a II poolaasta kontrolliplaanis oli kokku kolm temaatilist kontrolli:

1. Riigihangete õiguspärasuse kontrollide läbiviimise testimine valimi alusel EASis ja Innoves.

2. Maksetaotluse kontroll. 2014. a II poolal viisid RA läbi maksetaotluste protsessi KA poolt delegeeritud kontrolli hinnates valimi alusel projektide kulude abikõlblikkust. Kontroll teostati kuues RÜ-s: Archimedeses, Innoves (HTM); KIKis (KKM); EASis (MKM, RM) ja RMis (RM). Kontroll hõlmas ka riigihangete õiguspärasuse hindamist juhul, kui riigihange valimisse sattunud maksetaotlusega seotud oli. Kokku tehti 29 tähelepanekut, millest 6 olid seotud finantsmõjuga (sh potentsiaalse finantsmõjuga). Suurima finantsmõjuga tähelepanekud olid seotud riigihangete protseduuride ebakorrekse järgimise (3 tähelepanekut, finantsmõju 108 431 eur) ning rikkumistega personalikulude arvestuses (3 tähelepanekut, finantsmõju 1 447 eur). Finantsmõjuga tähelepanekud puudutasid kahte RÜd (1 KIK ja 5 RM), kahte rakenduskava (IARK ja EARK) ning horisontaalset tehnilist abi.

3. Tulu teenimise arvestusreeglite täitmise kontrollimine ESFi projektides. Kontrolli eesmärgiks oli ESFist kaasrahastatavatest projektidest võetud valimi alusel hinnata kas RÜ on järginud tulu teenivatele projektidele kohalduvate reeglite täitmist ning kas tulu teenimine/mitteteenimine on tõendatud ning kas teenitud tulu on arvestatud õigesti.

4. Järelkontrollide valimi moodustamise ja järelkontrollide ajakava kontroll.

Kontrolliga hõlmati RIA, Innove, RM, TJA ning Tallinna Lennujaam. KA kontrolli eesmärgiks oli veenduda RÜ JKSi toimimises ja piisavuses.

2015. – 2016. a jooksul oli 30.08.2016 seisuga lõpetatud 27 KA kontrolli, mille tulemusel tehti üksikuid finantsmõjuga tähelepanekuid (osad neist said hilisemas faasis selgituse) ning rohkem anti soovitusi protseduuride täiendamiseks ja paremaks järgimiseks ning tegevuste või kontrollide parendamiseks. Kontrolle viidi läbi järgmistes valdkondades:

1. Järelkontrollide valimi koostamise meetodikat kontrolliti Archimedeses, EASis ja KIKis. Kontrolli käigus tähelepanekuid ei tehtud.
2. Projekti tegevuste kontrollimist projekti vältel ehk paikvaatluste protsessi kontrolliti Archimedeses, EASis, Innoves, RIAs, RMis ja MKMs. Tähelepanekuid tehti kontrollide ajastuse ja mahu osas, samuti protseduuride jälgimise ja info SFOSi sisestamise osas ning tehti ettepanekuid tööprotseduuride täpsustamiseks.
3. Valimipõhist kuludokumentide kontrolli testiti Archimedeses, Innoves ja RMis. Samuti tehti tähelepanekuid protseduuride täpsustamiseks või täpsemaks jälgimiseks.

4. Projekti aruannete menetlemist kontrolliti HTMs, MKMs, EASis ja Archimedeses. MKMle tähelepanekuid ei tehtud. Teistele tehti tähelepanekuid aruannete menetlemise protseduuride täiendamiseks, protseduurid järgimiseks, tähtaegadest kinnipidamiseks ning aruannete SFOSi sisestamiseks.
5. Tulu teenimise kontrollid viidi läbi Archimedeses, KIKis, RIAs ja kahel korral EASis. Mõnel juhul oli vajadus täpsustada finantsanalüüsi, juhiti tähelepanu asjaoludele, mida RÜ oleks pidanud analüüsis eelnevalt hindama või alusandmetes üle kontrollima.
6. Väljamaksetaotluste menetlemist kontrolliti Archimedes, EAS, KIK ja RIA. EASi kontrolli käigus tuvastati mitteabikõlblik kulu 130,67 eurot seoses liiklusvahendi kütusekulude ja kasutusrendi kulude arvestamise meetodikas tuvastatud veaga.
7. Vähesese tähtsusega abi andmist kontrolliti SA Archimedes ja EAS'is. Kontrolli käigus tehti tähelepanekuid, mis on suunatud edaspidiseks järgimiseks ja sihtasutusel Archimedes tuli täiendada ka oma protseduure abi andmise korraldamisel.

Lisaks **teostas KA rakenduskavade üleselt** igapäevaseid ja tsentraalseid kontrolle infosüsteemi sisestatud maksetaotluste, tagastuste ja rikkumise aruannete üle. Maksete ja tagastuste kontroll toimus riskide alusel, rikkumise aruannete kvaliteedikontrolli teostati kõikide rikkumise aruannete üle. Probleemide tuvastamisel paluti rakendusüksusel makset, tagastust või rikkumise aruannet korrigeerida, vajadusel tühistada.

KA poolne järelevalve on andnud KAlle kindluse, et delegeeritud ülesandeid täidetakse piisavalt kvaliteetselt. Vajalike järeltegevuste elluviimist on KA jooksvalt jälginud ning tuvastatud puudustega on RÜd ja RAd nõuetekohaselt tegelenud.

3.2.2 RÜde ja RAd järelevalvetegevused

Kokkuvõttev ülevaade paikvaatluste katvusest prioriteetsete suundade lõikes on tabelina toodud lisa 5. Alljärgnevalt kirjeldav ülevaade järelevalvetegevustest prioriteetsete suundade kaupa, kus on kirjeldatud olulisemad leiud, üldistused kitsaskohtadest ja arengud järelevalvetegevuses asutuste (tasandite) kaupa. Järelevalve tulemusel avastatud rikkumisi ja tagasinõudeid on kajastatud koos auditist tulenevate leidudega peatükis 3.4.

PS Elukestev õpe

RA teostas järelevalvet RÜ tegevuste üle paikvaatluste käigus ning *desk-based* meetodil. Perioodiliste järelevalvetena tegi RA kord kvartalis RÜ koostatud rikkumisaruannete kontrolli ning tagasimaksete aruannete analüüsi. Rikkumiste aruannete järelevalve toimus SFOSi põhjal, kvartaalsete tagasimaksete aruannete analüüs toimus SFCSis koostatud aruande põhjal. Lisaks perioodilisele järelevalvele tegi RA valimipõhist ning riskidest tulenevat järelevalvet.

Kumulatiivselt on PS meetmetes 1.1.1 – 1.1.8 paikvaadeldud projektide/programmide osakaal kõikidest projektidest 54,8% ja paikvaatlustega on kaetud 58,7% projektides tehtud abikõlblike kulude maksumusest (EL osalus). Meetmetes 1.1.1 – 1.1.8 viidi programmiperioodil läbi 135 paikvaatlust, sh viis kontrolli teostas Makseasutus, neli HTM ning 126 teostas RÜ (Innove). Selline kõrge paikvaatluse määr ja tulemuste suhteliselt positiivne foon andsid RÜle kindluse, et tegevused viidi ellu korrektselt ja kulutuste tegemisel järgiti abikõlblikkuse reegleid. 78,5% läbiviidud paikvaatlustest lõpetati tähelepanekuid tegemata, 21,5% paikvaatlustest tehti tähelepanekuid, millest 14% viisid finantskorrektsioonini, tagasi küsiti toetust vaid 718,59 eurot. Etteteatamata paikvaatlused moodustasid 7,1% RÜ poolt läbiviidud paikvaatlustest. Etteteatamata paikvaatlusi tehti rohkem aastatel 2014 ja 2015 (2014. a 44% paikvaatlustest, vastavalt neli ja 2015. a 100% paikvaatlustest, vastavalt kolm paikvaatlust). RÜ (Innove) suunas etteteatamata paikvaatlused eelkõige programmi partnerite tegevuste elluviimise kontrollimiseks. Olulisi puuduseid nendel ei leitud. Etteteatamata paikvaatlused andsid suurema kindluse, et projekti tegevused viidi ellu vastavalt tegevuskavale. Järgneval programmiperioodil planeeritakse enam teha etteteatamata paikvaatlusi koolituste toimumise ja sihtgrupi kontrollimiseks.

Analüüsides paikvaatlustel tehtud tähelepanekuid võib öelda, et programmiperioodi alguses (aastatel 2009-2012) oli enam tehtud tähelepanekuid teavitatusnõuete mittetäitmise kohta, programmiperioodi lõpul ei olnud teavitamine enam probleemiks. **Sageli oli probleemiks dokumentide leidmine ja esitamine paikvaatluste käigus, mistõttu need saadeti RÜle (Innove) hiljem. Eksiti ka meetme määrase**

tingimuste vastu (näiteks õpetajate kvalifikatsiooninõude mittetäitmine, registreerimislehtedel info puudumine).

PS 2015 aruandeperioodil viidi läbi 3 paikvaatlust programmile 1.1.0601.09-0004, mille käigus kontrolliti programmi partnerite koolituste läbiviimist vastavalt tegevuskavale. Nende paikvaatluste läbiviimine andis täiendava kindluse, et programmi partnerid täidavad teavitusreegleid ja viivad programmi tegevusi ellu vastavalt plaanitule. Rahastamisperioodi 2007 – 2013 lõpus teostati paikvaatlusi vähem, kuna avatud vooru projektid olid lõppenud ja programmide paikvaatlused olid teostatud.

Projektile „Keskkonnahariduse arendamine“ tehti kaks paikvaatlust. Hinnang projekti elluviimisele oli hea. Projekti "Keskkonnahariduse arendamine Eesti Loodusmuuseumi kogude baasil" paikvaadeldi ühe korra pärast projekti lõppu. Kontrolli tulemusena tõdeti, et andmebaasid olid kättesaadavad ja rakendus kasutatav, sihtgrupil oli huvi pakutavate võimaluste kasutamiseks ja seminaril osalemisega selleks vajalik esmane info ja juhendamine omandatud.

KKM (RA) on finantserioodi vältel teinud järelevalvet pisteliselt toetuse saaja poolt tehtud hangete üle. Märkusi ei tehtud.

PS Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine

RA teostas järelevalvet RÜ tegevuste üle paikvaatluste käigus ning *desk-based* meetodil. Perioodiliste järelevalvetena tegi RA kord kvartalis RÜ koostatud rikkumisaruanne kontrolli ning tagasimaksete aruannete analüüsi. Rikkumiste aruannete järelevalve toimus SFOSi põhjal, kvartaalsete tagasimaksete aruannete analüüs toimus SFCSis koostatud aruande põhjal. Lisaks perioodilisele järelevalvele tegi RA valimipõhist ning riskidest tulenevat järelevalvet.

RÜs teostatud dokumentide kontrolli ja paikvaatluste põhjal on läbivalt kogu perioodi vältel olnud enamlevinud vigadeks **tööjõukulude arvestamisega seotud vead (samad vead on seotud ka toetuse tagasinõuetega), projektiga seotud abikõlblike kulude ja tulude eristamine toetuse saaja raamatupidamises, tähelepanematuses tingitud vead ning hinnavõrdluse teostamata jätmine juhul kui toetuse saaja oli selleks kohustatud või puudused riigihankemenetluse läbiviimisel, juhul kui toetuse saaja oli selleks kohustatud. 2015. a olid lisaks eelnimetatutele enamlevinud ka abikõlblike stipendiumite arvestusega seonduvad vead.**

Tuvastatud puuduste arv on aasta-aastalt suurenenud, mida võib põhjendada RÜ poolse tõhustatud riigihangete kontrolliga. Eelnevast tulenevalt on rakendusüksus osaliselt ümber korraldanud ka hangete kontrollimisega seotud tegevusi, luues hankespetsialistide ametikoha, kelle ülesanneteks on hangete kontroll. Toetuse saajate nõustamisel olid peamiseks väljunditeks meetmete infopäevad, konsultatsioonid koordinaatoritega, kodulehele paigutatud teave ning samuti jagati toetuse saajatele informatsiooni KA poolt läbi viidavate koolituste kohta (näit. riigihangete korrektse läbiviimise koolitused).

PS Pikk ja kvaliteetne tööelu

RA kokkuvõttev hinnang RÜ tööle nii aruandeaastal 2015 kui kogu perioodil oli väga hea ja RÜ JKS toimis hästi.

Vastavalt paikvaatluste tabelile (vt. Lisa 5) oli kumulatiivselt PSs paikvaadeldud projektide/programmide osakaal kõikidest projektidest 57% ja paikvaatlustega kaetud 98% projektides tehtud abikõlblike kulude maksumusest (EL osalus). Paikvaatlusi viidi programiperioodil arvuliselt läbi 296. Selline kõrge paikvaatluse määr ja tulemuste suhteliselt positiivne foon andsid RÜle kindluse, et tegevused olid korrektselt ellu viidud ja kulutuste tegemisel oli järgitud abikõlblikkuse reegleid. 63% läbiviidud paikvaatlustest lõpetati tähelepanekuid tegemata, 37% paikvaatlustest tehti tähelepanekuid, millest 14% viisid finantskorrektsioonini, tagasi küsitud toetus oli 44 616 eurot.

Programiperioodi oli paikvaatlustel läbivalt põhiprobleemiks, et **koheselt ei leitud vajalikke projektidokumente ja selle kohta tehti ka kõige rohkem tähelepanekuid.** Sellesisulised tähelepanekud ja märkused ei toonud kaasa finantskorrektsioone. Paikvaatlustel (2012. a – 2013. a) tuvastati enim puudusi **teavitusnõuete täitmisel – teavituse juures puudus EL logo või logo ei vastanud nõuetele.** Kui toetuse saaja sai puudused kõrvaldada, siis sellised tähelepanekud ei viinud finantskorrektsiooni otsusteni.

Programiperioodil esitati RÜle kokku 55 vaiet (vt. Lisa 6), millest 49 (89%) jättis RA rahuldamata ja kuuel korral (11%) rahuldas RA täielikult või osaliselt vaided ning suunas RÜle uuesti menetlemiseks. Ühegi RA

vaide otsuse osas edasikaebamist ei esinenud. Kõige rohkem vaideid esitati 2009. a, mis olid suunatud eksperthinnangute vaidlustamisele. 2010. a vaadati hindamise metoodika üle ning alates 2011. a algusest viidi hindamine ekspertide konsensuslikule hindamisele, mis andis selgema tagasiside taotlejale. Vaiete esitamise võimalikke riske on maandatud kogu programmiperioodi jooksul läbi taotlejate ja rakendajate nõustamise ning koolitustegevuste. Samas oli vaiete mitteesitamisel ilmselt kaalukas osa ka avatud taotlusvoorude vähenemisel.

PS Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks

Programmide puhul, kus rakendusüksus oli ise toetuse saaja, tegi järelevalvet MKMi välisvahendite osakond. Paikvaatlusi tehti vähemalt üks kord programmi elluviimise aja jooksul.

2010. a teostati kolm paikvaatlust, kontrolliti „Stardi- ja mikrolaenu käendusprogrammi“, „Teadmiste ja oskuste arenguprogrammi“ ja „Ettevõtlus ja innovatsiooniteadlikkuse programmi“. Paikvaatluste käigus ei tuvastatud mitteabikõlblikke kulusid, programmid olid ellu viidud vastavalt rahastamisotsuses sätestatud eesmärkidele ning oli järgitud asjakohaseid riigihangete seaduse ning teiste oluliste õigusaktide nõudeid. „Stardi- ja mikrolaenu käendusprogrammi“ osas tehti soovitus tõhustada EL struktuurifondide tähistust. EASI programmides suunati tähelepanu, et on rikkumise risk, mis õieti käituses ei realiseeru. Kontrolli hetkel rikkumist ei esinenud.

2011. a teostati paikvaatlusi viies TOTSi alaprogrammis: eksport, turundus, innovatsioon, ettevõtete võimekus ja EASI arendus; kolmes „Teadmiste ja oskuste arenguprogrammi“ alaprogrammis: loomemajandus, turundus ja innovatsioon ning lisaks ka „Stardi- ja mikrolaenu käendusprogrammis“. „Teadmiste ja oskuste arenguprogrammi“ turunduse osas tegi RA märkuse seoses **kontrollijäljega ja hanke hindamiste** dokumenteerimisega ning tehti soovitus edaspidi parandada kontrollijälje säilitamist. „Teadmiste ja oskuste arenguprogrammi“ innovatsiooni osas tõi RA kahe **lihthanke** osas välja **pakkujate ebavõrdse kohtlemise** ning esitas tagasinõude summas 2 772,56 eurot. Ülejäänud paikvaatluste käigus ei tuvastatud mitteabikõlblikke kulusid ning rakendamine oli korrektne. „Stardi- ja mikrolaenu käendusprogrammis“ paikvaatluste käigus kontrolliti programmide elluviimist vastavalt rahastamisotsusele, **hankereeglite** järgimist ning teavituspõuete täitmist. Tähelepanekuid antud paikvaatluste käigus ei tehtud, programmi elluviimine oli korrektne.

2013. a perioodilise järelevalve tegevusena viidi läbi 6 paikvaatlust, mille käigus tehti kokku 5 tähelepanekut. „Turismi teadlikkus- ja koolitusprogrammi“ osas oli kolm tähelepanekut seoses hankereeglite rikkumisega.

2015. a perioodilise järelevalve käigus kontrollis MKM programme: „Stardi ja mikrolaenu käendus“, TOTSi alustavad ettevõtjad mentorklubid, TOTSi Eksport, TOTSi Ettevõtete võimekus, TOTSi loomemajandus, TOTSi turundus. „Turismi teadlikkus- ja koolitusprogrammi“ MTÜ Loov Eesti poolt tehtud tegevused. EASI omakontrollide ning AA auditite alusel tehti kolm finantskorrektsiooni otsust: Turismi teadlikkus- ja koolitusprogrammis, TOTSi innovatsioonis ja TOTSi Alustavad ettevõtjad: Ettevõtjate nõustamine MAKides.

EASI järelevalve üksuse poolt viidi 2011. a meetmetes läbi 121 paikvaatlust. Kriitilise meetmena eristus „Teadmiste ja oskuste arendamise toetus“, sh koolitusosak, kus **peamise veana esines koolitusel osalejate mittetöölepingualane suhe toetuse saajaga**. Paikvaatlusega seotud ettekirjutusi tehti PS meetmetes 2011. aastal üks – „Teadmiste ja oskuste arendamise toetuses“ (ettekirjutus jäi täitmata, millele järgnes tagasinõude otsus).

Dokumentide kontrollimisel avastati enim vigu seoses **mittetäielike kulu- ja tasumist tõendavate dokumentide esitamisega ning puudustega dokumentatsioonis** (lepingud, üleandmise-vastuvõtmise aktid jms). Lisaks esines puudusi ka mitteabikõlblike kulude esitamise, kursi arvestuse ja logode kasutamise osas.

2012. a viidi EASI järelevalve üksuse poolt prioriteetse suuna meetmetes läbi 51 paikvaatlust. Hinnang „üldjoontes korrektne“ anti 11 projektile, s.o 21,6% kontrollitud projektidest ning hinnang „ebakorrektne“ 1 projektile (2% läbiviidud paikvaatlustest). Ülejäänud teostatud paikvaatluste kohta anti hinnang „korrektne“. Paikvaatlusel **avastati enim vigu projektiga seotud dokumentide mitte eristamisel**. Probleemseid projekte oli rohkem „Teadmiste ja oskuste arendamise toetus“ projektides.

2013. a viidi EASI poolt prioriteetse suuna meetmetes läbi 20 paikvaatlust. Võrreldes 2012. a oli paikvaatluste arv vähenenud, kuna meetmes „Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetus“ ja „Teadmiste ja oskuste

arendamise toetus“ lõppesid projektid 2012. aastal. Paikvaatlusel avastati taas enim vigu projektiga seotud dokumentide mitteeristamisel meetmes „Teadmiste ja oskuste arendamise toetus“.

2014. a teostati EASis kokku 7 paikvaatlust, nendest 1 juhul erakorraline kontroll. Paikvaatluse käigus puudusi ei tuvastatud. Kuna paljud projektid olid lõppenud, suurendati järelkontrollide teostamist – lõppenud projektides teostati 11 järelkontrolli. Lõppenud projektidest oli 1 projekt (1% teostatud järelkontrollidest) puudustega, põhjuseks projekti eesmärkide mittetäitmine.

EAS teostas 2015. a kokku 12 paikvaatlust, nendest 1 oli erakorraline paikvaatlus. Paikvaatluste käigus tehti 2 tähelepanekut, kus ühel juhul (erakorraline paikvaatlus) tuvastati dokumentide võltsimine, mille tulemusena tühistati toetuse rahuldamise otsus ja toetus nõuti tagasi.

Lõppenud projektides teostati 2015. a 32 järelkontrolli, mille käigus tehti 12 tähelepanekut. Peamisteks põhjusteks olid raamatupidamise väljavõtete hilisem esitamine ja seadmete asendused. Tähelepanekud tehti kõik meetme 1.4.2 „Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetus“ projektide järelkontrollide teostamisel.

SA KredEx: Vastavalt 2010. a jooksul RA ja RÜ vahel täpsustatud järelevalve korrale teostas järelevalvet toetuse saaja üle RA, kui programmide elluviijaks oli KredEx. 2015. a alustas RA „Stardi- ja mikrolaenu käendusprogrammi“ järelevalvet, mille eesmärk oli kontrollida toetuse kasutamist. Järelevalve aruanne valmis 2016. a ning tähelepanekud puudusid.

PS Suurem haldusvõimekus

2015. aastal teostati üks RA kontroll RÜ tegevuse üle, tegemist oli Korraldusasutuse poolt delegeeritud kontrolliga.

RÜ oli 2015. aasta lõpu seisuga teostanud paikvaatlust 84-le projektile (sh programmid), mis moodustas 22% kõikidest heakskiidetud projektidest. Paikvaatlustega oli kaetud 56% kogu suuna meetmete rahalisest mahust. Võrreldes eelnevate aastatega paikvaatluste maht vähenes, kuna programmiperiood oli lõppemas ja seega kontrollitav valim väiksem. Vastavalt 2012. a viidi läbi 30 paikvaatlust (puudusi tuvastati 43% juhtudest), 2013. aastal viidi läbi 22 paikvaatlust (puudusi tuvastati 14% juhtudest), 2014. aastal viidi läbi 4 paikvaatlust (puudus tuvastati ühel juhul) ning 2015. a viidi läbi 4 paikvaatlust. Lisaks viidi antud perioodil läbi RA kontroll RÜ üle (VMT kontrolli protsessi järgimise osas). Kontrolli raames tõdeti RÜ kontrollijälje põhjalikkuse vajadust, et saada igakülgne kindlus kulude abikõlblikkuse osas ning tehti ka tähelepanekud toetuse saaja poolt teostatud kulude suhtes, millele järgnes ka finantskorrektsioon. **Enamik perioodi jooksul paikvaatluste käigus tehtud ettekirjutusi oli seotud sihtgrupi planeeritust väiksema osalusega koolitustegevuses (ligikaudu 1/3 ettekirjutustest) ning projekti dokumentide nõuetekohase säilitamise ja eristamisega asutuse muudest dokumentidest ning kulude eristamisega. Vähem, kuid siiski korduvalt on esinenud osalejate mittekorrektset registreerimist koolitustel ning rikkumisi teavitusnõuete täitmisel.**

Arvestades, et kõikidest rikkumistest vaid üks on viinud finantskorrektsiooni otsuse vormistamiseni, võib tuvastatud puudusi hinnata pigem väiksemateks rikkumisteks. RÜ on finantskorrektsioonide tegemise ennetamiseks järginud põhimõtet, kus kohapealne kontroll viiakse võimalusel läbi projekti tegevuste elluviimise algaasis (nt on tegevuste elluviimise algaasis juhitud toetuse saaja tähelepanu sellele, et võetaks kasutusele täiendavaid meetmeid osalusaktiivsuse tõstmiseks koolitustel või tagataks dokumentide ja kulude eristamine jne).

PS-d Horisontaalne tehniline abi ja tehniline abi

Tehnilise abi ja HTA meetmete raames on lõpparuande esitamise seisuga läbi viidud korralisi paikvaatlusi toetuse saajate juures vähemalt korra projekti rakendamise perioodi jooksul. Tehnilise abi 18 lõpetatud projektist on paikvaadeldud 12 projekti, mis moodustab 67% kõikidest projektidest. Kui lähtuda asjaolust, et aktiivseid projekte, milles maksed toimusid, oligi 12, siis oli katvus 100%. Eelarve osas oli paikvaatlusega kaetud 100% kinnitatud projektide eelarvetest.

HTA 116st lõpetatud projektidest kontrolliti 92% kõikidest HTA projektidest. Eelarveliselt oli aga HTA kohapealsete kontrollidega kaetud 99% projektide kinnitatud eelarvetest. Paikvaatluste tulemusel avastati mitteamikõlblikke kulusid väga väikeses mahus (0,0004% eelarvete mahust).

Kokkuvõttes võib RAde ja RÜde järelevalve tulemustele tuginedes väita, et **üldiselt süsteemid toimisid hästi** ja ehkki tähelepanekuid oli kõikides prioriteetsetes suundades, oli valdav enamus neist kergemat laadi ja märkimisväärsed finantsmõju ei omanud. Probleemseimate teemadena saab välja tuua **projekti dokumentide nõuetekohase säilitamise ja eristamise asutuse muudest dokumentidest, riigihangete korraldamisega seotud vead, meetme määrusega pandud tingimuste mittetäitmise ning kulude eristamise toetuse saaja raamatupidamises**. Probleme esines kohati ka teavitushüpete korrektse täitmisega.

RÜde toimingute suhtes tehti kõikides prioriteetsetes suundades (va tehniline abi) ka **vaideid**. Enim vaideid esitati prioriteetsetes suunas „Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks“ – kokku 74, vähim vaideid tehti „Suurema haldusvõimekuse“ prioriteetsetes suunas, kus neid oli kokku viis. Täpsemalt vt vaiete ülevaadet meetmete kaupa aruande lisast 6. Edasikaebamisi vaietele tehtud otsuste peale ei olnud.

Vaideid esitati RÜ toimingute suhtes rohkem perioodi esimesel poolel. Vaiete esitamise võimalikke riske on maandatud kogu programmiperioodi jooksul läbi taotlejate ja rakendajate nõustamise ning koolitustegevuste.

3.3 Auditid

Kindluse saamiseks kulude abikõlblikkuses ja asutuste juhtimis- ja kontrollisüsteemide (JKS) toimimises toimusid projektide ja JKS auditid. Auditeeriv asutus (AA) oli Rahandusministeeriumi Finantskontrolli osakond, kes võis oma toiminguid delegeerida RAde ja RÜde audiitoritele või osta ka teenust välisaudiitorilt. Projektauditite soovitude ja järeltegevuste elluviimist järelevalvas AA, JKS auditite järeltegevuste elluviimist järelevalvas KA.

3.3.1 Projektauditid

2016. a oli AA projektauditi valimis²⁸ 63 VMT-d²⁹ summas 67 421 647,34 eurot. Neli (4) VMT-d summas 868 951,32 eurot lisandusid täiendavalt seoses EK-le viimase kulude deklareerimisega (detsembris 2016 ja jaanuaris 2017), mida auditeeriti statistilise valimi väliselt ehk täiendava valimina³⁰.

AA auditeeris IARKis kokku 11 VMT-d summas 1 612 021,81 eurot, s.o 2,36% kõigist auditeeritud kuludest. Mitteabikõlblikke kulusid referentsperioodil leiti kahe (2) VMT kuludest 1515,28 euro ulatuses (vt tabel 3.3.1.1).

IARKi veamäär oli 0,09%. Eelmisel (2015) aruandeaastal oli vastavalt mitteabikõlblikke kulusid 384,7 eurot ja IARKi veamääraks 0,08% (vt ka tabel 3.3.1.2).

Tabel 3.3.1.1: Tuvastatud mitteabikõlblikud 2016. a tööplaanis

Rakenduskava	Auditeeritud sertifitseeritud (euro)	Avastatud mitteabikõlblikud (euro)	Mitteabikõlblikud kulud väljaspool referentsperioodi (euro)
Inimressursi arendamise rakenduskava (ESF) ³¹	1 612 012,81	1515,28	0,00
Tehniline abi (ESF, ERF, ÜF)	0,00	0,00	0,00

Allikas: AA, 5.12.2016

²⁸ Valimi moodustamisel kasutab AA statistilist valimi moodustamise metoodikat (rahaühikupõhine meetod).

²⁹ Üldkogum moodustati väljamaksetaotlustest, varem moodustati sertifitseerimisperioodil rahastatud projektidest.

³⁰ Kaks (2) IARKi VMTd tulevad veel aasta lõpu seisuga deklareerimisele, mille osas tehakse veebruaris täiendavad toimingud enne sulgemist. Kui sealt tuleb vigu, siis kajastab AA neid oma auditi lõpparuandluses EK-le.

³¹ CCI number: 2007EE051PO001.

Kõigist projektiauditite tulemusena tuvastatud mitteabikõlblikest kuludest moodustavad IARK projektidega seotud mitteabikõlblikud kulud 3,4%. Projektiauditite tulemusena tehti 2 olulist tähelepanekut, mille mõju referentsperioodile on kogusummas 1515,28 eurot.

Üldiselt võib järeldada, et vigade sagedus ja hulk oli võrreldes 2015. aastaga jäänud enamvähem samale tasemele (ühes projektis tuvastati mitteabikõlblike kulusid).

AA hinnangul viitab madal veamäär asjaolule, et RÜde juhtimis- ja kontrollisüsteemid on oluliselt tugevnenud eelkõige riigihangete ja riigiabi valdkonnas. Nendes aspektides olid eelnevatel aastatel esinenud kõrgemad veamäärad, ellu on viidud tegevuskavad juhtimis- ja kontrollisüsteemide parendamiseks ning nendele on järgnenud ka parenduste efektiivsust kinnitanud süsteemiauditid. RÜde tõhusaid juhtimis- ja kontrollisüsteeme kinnitavad ka viimaste juhtimis- ja kontrollisüsteemide auditite tulemused (vt ptk 3.3.2).

Arvestades projektiauditite 2016. a tulemusi on AA arvamusel, et sertifitseeritud kulud on olulises osas vigadest vabad ning struktuuritoetuse JKS toimib, kuid mõningad parendused on vajalikud.

Detailne informatsioon projektiaudititest (valmib 30.03.2017) tuleb AA 2016. aasta auditeerimise aastaaruandes (leitav Rahandusministeeriumi kodulehel: <http://www.fin.ee/valisvahendite-auditid>).

2015. a AA projektiauditi valimis³² oli 67 VMT-d³³ summas 53 849 511,56 eurot. See moodustas 2014. a Ekle deklareeritud kuludest 13,3 %.

Täiendavalt tegi AA riskipõhise valimi ESF 2014. a sertifitseeritud kulude osas, et tagada piisav ESF katvus, suuremate sertifitseeritud kuludega projektide hulgast valiti professionaalset hinnangut kasutades valimisse 5 projekti 28 VMT-d koguväärtusega 2 000 385,88 eurot.

AA auditeeris 2015. a IARKis kokku 10 projekti (sh 5 projekti riskipõhisest valimist) ja 33 VMT-d summas 2 519 752,54 eurot, s.o 4,51% kõigist auditeeritud kuludest (sh riskipõhine lisavalim). Mitteabikõlblike kulusid referentsperioodil leiti 10 VMT kuludest 6594,79 euro ulatuses (väljaspool referentsperioodi tuvastati mitteabikõlblike kulusid 2644,44 euro ulatuses). Statistilises valimis oli IARK veamäär 0,08% ning riskipõhises valimis 0,36%. Eelmisel (2014) aruandeaastal oli vastavalt mitteabikõlblike kulusid 12 039,21 eurot ja IARK veamääraks 0,093%.

Tabel 3.3.1.2: Tuvastatud mitteabikõlblikud kulud statistilises valimis

Rakenduskava	Auditeeritud sertifitseeritud (euro)	Avastatud mitteabikõlblikud (euro)	Mitteabikõlblikud kulud väljaspool referentsperioodi (euro)
Inimressursi arendamise rakenduskava (ESF) ³⁴	519 366,66	384,70	0,00
Tehniline abi (ESF, ERF, ÜF)	0,00	0,00	0,00

Allikas: AA, 24.08.2016

³² Valimi moodustamisel kasutab AA statistilist valimi moodustamise metoodikat (rahaühikupõhine meetod).

³³ Üldkogum moodustati väljamaksetaotlustest, varem moodustati sertifitseerimisperioodil rahastatud projektidest.

³⁴ CCI number: 2007EE051PO001.

Tabel 3.3.1.3: Tuvastatud mitteabikõlblikud kulud riskipõhises valimis

Rakenduskava	Auditeeritud sertifitseeritud kulud (euro)	Avastatud mitteabikõlblikud kulud (euro)	Mitteabikõlblikud kulud väljaspool referentsperioodi (euro)
Inimressursi arendamise rakenduskava (ESF) ³⁵	2 000 385,88	6 210,09	2 644,44
Tehniline abi (ESF, ERF, ÜF)	0,00	0,00	0,00

Allikas: AA, 24.08.2016

Kõigist projektiauditite tulemusena tuvastatud mitteabikõlblikest kuludest moodustavad IARK projektidega seotud mitteabikõlblikud kulud 0,26%. Projektiauditite tulemusena tehti 11 olulist tähelepanekut, mille mõju referentsperioodile on kogusummas 6594,79 eurot.

Kokku tehti 6 olulist finantsmõjuga tähelepanekut hangete osas ning 4 olulist finantsmõjuga tähelepanekut struktuuritoetuse eesmärgipärase kasutamise osas ning 1 oluline tähelepanek raamatupidamisarvestuse õigsuse osas.

Üldiselt võib järeldada, et vigade sagedus ja hulk oli võrreldes 2014. aastaga vähenenud (40% moodustasid 2014. aastal IARK mitteabikõlblikud kõikidest tuvastatud abikõlbmatutest kuludest) ning rikkumistega seotud summad on endiselt väga väikesed. Rikkumisi leiti eelkõige riskipõhises valimis, statistilises valimis tuvastati mitteabikõlblikke kulusid vaid 384,7 euro ulatuses, mis olid seotud eelkõige struktuuritoetuse eesmärgipärase kasutamise ning raamatupidamisarvestuse õigsusega.

2015. a tehti kokku 10 referentsperioodile finantsmõju omavat tähelepanekut, samas 2014. a tehti selliseid tähelepanekuid 23. Samuti oli vea määr projekti kohta võrreldes varasemate aastatega langenud ning üle 2% veamääraga projekte ei esinenud.

Võrreldes teiste rakenduskavadega oli IARK veamäär (statistilise valimi aritmeetiline veamäär 0,08%) madalam kui EARK veamäär (0,23%) kuid suurem kui MARK veamäär (0%). AA hinnangul viitab madal veamäär asjaolule, et RÜde juhtimis- ja kontrollisüsteemid on oluliselt tugevnenud eelkõige riigihangete ja riigiabi valdkonnas. Nendes aspektides olid eelnevatel aastatel esinenud kõrgemad veamäärad, ellu on viidud tegevuskavad juhtimis- ja kontrollisüsteemide parendamiseks ning nendele on järgnenud ka parenduste efektiivsust kinnitanud süsteemiauditid. RÜde töhusaid juhtimis- ja kontrollisüsteeme kinnitavad ka juhtimis- ja kontrollisüsteemide auditite tulemused (vt ptk 3.3.2).

Kuna sarnased järeldused olid toodud ka juba 2014. aasta aruandes, näitab see süsteemide toimimise järjepidevat paranemist.

Arvestades projektiauditite 2015. a tulemusi on AA arvamusel, et sertifitseeritud kulud on olulises osas vigadest vabad ning struktuuritoetuse JKS toimib, kuid mõningad parendused on vajalikud.

Detailne informatsioon projektiaudititest on AA 2015. aasta auditeerimise aastaaruandes (leitav Rahandusministeeriumi kodulehel: <http://www.fin.ee/valisvahendite-auditid>).

Lühiülevaade prioriteetsete suundade kaupa:

PS Elukestev õpe

PS projektidest auditeeris AA perioodil 2007-2013 14 projekti/programmi. Auditeeritud kulud kokku olid summas 6 865 723,99 eurot (12,45 % prioriteetse suuna väljamakstud kuludest). Kokku teostati 16 projektiauditit ja olulisi tähelepanekuid tehti neljas auditis (25% projektiaudititest). Auditites tuvastatud mitteabikõlblike kulude summa oli 129 443,37 eurot (EL toetus), millest peale RÜ täiendavat kontrolli tehti tagasinõuded kokku summas 189 851,23 eurot (EL toetus). Kaheksa auditit lõpetati märkusteta (50% projektiaudititest ja nelja osas olid väheolulised tähelepanekud).

PS Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine

³⁵ CCI number: 2007EE051PO001.

AA poolt RÜs rakendatavate meetmete projektiauditite käigus tuvastatud mitteabikõlblikest kuludest on tagasi nõutud 200 231,80 eurot. Projektiauditite käigus tuvastatud probleemid on peamiselt seotud struktuuritoetuse mittesihipärase kasutamisega (17 olulist tähelepanekut) ja hangete kontrollide läbiviimisega (16 olulist tähelepanekut). Struktuuritoetuse mittesihipärase kasutamisega seotud probleemid ei olnud valdavalt korduvad ja ei omanud suurt finantsmõju. Hangete läbiviimisega seotud puudused olid osaliselt korduvad ning probleeme oli AA tuvastanud ka JKS hangete auditi nr II-150/2013 ning järelauditite nr II-161/2014 ja nr II-166/2014 raames.

Aruande esitamise hetkeks olid kõik AA poolt projektiauditite ja JKS auditite käigus tehtud tähelepanekute järeltegevused lõpetatud ja tähelepanekud suletud. KA sõnul annab see kindlust, et RÜ tegeleb aktiivselt tuvastatud puuduste lahendamise ja kontrollisüsteemide parendamisega.

RÜ vastutusalas (prioriteetsed suunad 1.2 IARKis ja 3.2 MARKis) oli kokku 31.12.2015 seisuga aktsepteeritud ja lõpetatud staatuses 689 projekti ja programmi kokku 18 meetmes. EL toetuse maht nendele meetmetele kokku oli 411 481 849,30 eurot (sh ERDF). Väljamakseid oli tehtud 95,26% ulatuses meetmete kogumahust ning projektiauditite raames auditeeritud kulud (andmed SFOSis) moodustasid väljamaksetest ca 21,15%.

Kokku on perioodil 1.01.2007 - 31.12.2015 läbi viidud 44 projektiauditit, millest 13 olid märkusteta. Kokku on tehtud 82 tähelepanekut (sh 37 olulist).

Suunas on läbi viidud 13 projektiauditit, mitteabikõlblike kulude osakaal auditeeritud kuludest moodustab 0,37%.

PS Pikk ja kvaliteetne tööelu

PS 385 projektist auditeeris AA perioodil 2007-2015 22 projekti/programmi, auditeeritud kulud kokku summas 16 889 418 eurot (13% PS väljamakstud kuludest).

Kokku tehti 30 projektiauditi põhjal (ühte projekti/programmi võidi korduvalt auditeerida) 13-s auditis olulisi tähelepanekuid (43% projektiaudititest). Auditites tuvastatud mitteabikõlblike kulude summa oli 1 162 643 eurot (EL toetus), millest peale RÜ täiendavat kontrolli tehti tagasinõuded kokku summas 28 272 eurot (EL toetus).

Meetme 1.3.1 162 projektist auditeeris AA 17 projekti/programmi, auditeeritud kulud summas 16 011 039 eurot (16% meetmes väljamakstud kuludest) ja viidi läbi 25 auditit. Kokku tehti meetme projektiauditite põhjal olulisi tähelepanekuid 36% audititest. Auditite raames tunnistati mitteabikõlblikuks toetust summas 1 160 575 eurot, millest peale RÜ täiendavat kontrolli nõuti tagasi 26 119 eurot (2% AA mitteabikõlblikuks tunnistatud toetuse summast).

Meetme 1.3.2 114 projektist/programmist auditeeris AA 1 programmi, auditeeritud kulud summas 134 987 eurot (2% meetmes väljamakstud kuludest). Auditis oli olulisi tähelepanekuid, mis olid seotud ebatäpsustega, kus VMT kulude aluseks olevates dokumentides esines vigu. Tähelepaneku tulemusena nõuti tagasi toetus 3 eurot.

Meetme 1.3.3 46 projektist auditeeris AA 2 projekti/programmi, auditeeritud kulud summas 234 414 eurot (2% meetmes väljamakstud kuludest). Auditites tehti 2 olulist tähelepanekut seoses tööajatabelites kajastatud andmete õigsuse ja hankepingu tingimuste rikkumisega ning tunnistati mitteabikõlblikuks toetust summas 2 051 eurot, millest peale RÜ täiendavat kontrolli nõuti tagasi 1 804 eurot.

Meetme 1.3.4 47 projektist auditeeris AA 2 projekti/programmi, auditeeritud kulud summas 508 978 eurot (5% meetmes väljamakstud kuludest). Ühes auditis tehti olulisi tähelepanekuid seoses hanke kvalifitseerimistingimuste rikkumisega ja tunnistati mitteabikõlblikuks EL toetus, millest peale RÜ täiendavat kontrolli (RÜ rakendas kontrolli kogu lepingu ulatusele) nõuti tagasi 346 eurot. Teine audit oli märkusteta.

Meetme 1.3.5 osas projektiauditeid läbi ei viidud.

PS Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks

2011. a auditeeriti prioriteetse suuna 8-st meetmest ja 4 522st projektist 4 projekti, auditeeritud kulud (valimi suurus) summas 726 682,17 eurot (1,97% kõigist prioriteetses suunas väljamakstud kuludest). Kokku tehti projektiauditite põhjal 5 olulist tähelepanekut ja tunnistati mitteabikõlblikuks toetusi summas 14 634,59 eurot ehk 2,0% auditeeritud vahenditest. Olulised tähelepanekud olid seotud hangete läbiviimisega (ei ole järgitud riigihangete seaduse üldpõhimõtteid ning raamlepingute puhul ei ole järgitud riigihangete seaduses ja raamlepingus sätestatud tingimusi). Tagasinõutud toetus 12 400,60 eurot.

2012. auditeeriti kolme projekti, auditeeritud kulude summas 72 540 eurot (0,18% kõigist väljamakstud kuludest). Kokku tehti projektiauditite põhjal 1 oluline tähelepanek ja tunnistati mitteabikõlblikuks toetusi summas 31 955,82 eurot. EAS tegi toetuse tagasinõude otsuse, mille toetuse saaja vaidlustas. Vaideotsuse tulemusena vaatas EAS tagasinõude otsuse uuesti üle ja tegi tagasinõudest loobumise otsuse.

2013. a auditeeriti prioriteetse suuna ühte projekti, auditeeritud kulud summas 12 600 eurot (0,03% kõigist pr. suunas väljamakstud kuludest). Projektiauditite põhjal polnud ühtegi tähelepanekut ning mitteabikõlblikke kulusid ei tuvastatud.

2014. a auditeeriti ka ühte projekti, auditeeritud kulud summas 2 198 410,04 (3,7% kõigist pr. suunas väljamakstud kuludest). Kokku tehti projektiauditite põhjal 3 olulist tähelepanekut ja tunnistati mitteabikõlblikuks toetusi summas 2 881,52 eurot.

2015. a auditeeriti kolme projekti, auditeeritud kulud summas 334 101,14 eurot (0,55% kõigist pr. suunas väljamakstud kuludest). Kokku tehti projektiauditite põhjal 3 olulist tähelepanekut ja tunnistati mitteabikõlblikuks toetusi summas 384,70 eurot.

Suurema haldusvõimekuse prioriteetse suuna raames auditeeriti 2011. aastal AA poolt ühte programmi „Paremad avalikud teenused – valitsemissektori toimivuse analüüs“. Kulusid auditeeriti summas 296 505,29 mis on kogu prioriteetsest suunas väljamakstud kuludest 2,3%. Projektiauditis tehti 3 olulist tähelepanekut ja tunnistati mitteabikõlblikuks 5640,52 eurot ja potentsiaalselt mitteabikõlblikuks 1372,63 eurot. RÜ vormistas tagasinõude suuruses 3710,18 eurot ning tunnistas kokku mitteabikõlblikuks 4906,02 eurot.

2014. a auditeeris AA prioriteetse suuna projekti „Eesti 20. sajandi (1870-1991) väärtusliku arhitektuuri kaardistamine ja analüüs“. Audiitorid tuvastasid mitteabikõlblike kulusid summas 215,04 eurot (toetuse osa 193,54 eurot), valimi alusel leitud vea määraks kujunes 0,28%. Mitteabikõlblikkus tulenes välja makstud kulu tõendusmaterjali puudumisest. Rakendusüksus on mitteabikõlbliku kulu osas toetuse tagasi nõudnud, tööprotsesse ei muudetud, kuna viga ei olnud võimalik rakendusüksusel väljamaksetaotluse kontrolli käigus tuvastada. Nimelt ei ole täidesaatva riigivõimu asutus kohustatud väljamaksetaotlusega esitama tasumist tõendavaid dokumente.

2015. a auditeeris AA „Parema õigusloome arendamise programmi“, võttes aluseks sertifitseeritud kulud summas 259 619 eurot (auditi raport ESF-99/2015). Sama projekti auditeeris ka Euroopa Komisjon oma 2015.a auditi missiooni (ajavahemikul 12.03.2015-12.10.2015) kontrolli raames. Auditeeriv asutus tuvastas oma kontrolli raames mitteabikõlblikud kulud summas 27,13 eurot, mille ka RÜ on tagasi nõudnud toetuse saajalt. Euroopa Komisjon oma auditi raames mitteabikõlblikke kulusid ei tuvastanud.

Projektiauditite tulemuste ülevaade rakendusüksuste kaupa on toodud aruande lisas 10.

3.3.2 JKS auditid

2016. a viis AA läbi JKS auditid kõikides struktuuritoetuse rakendamisega seotud RÜs ja ühes RAs.

Läbi viidi viis erinevat JKS auditit, sealhulgas kolm JKS auditit, mis oli eelmise auditeerimise aastaaruande esitamise hetkel läbiviimisel ning lõpetati käesoleval aastal.

JKS auditite käigus süsteemseid, kõikidele asutustele laienevaid probleeme ei leitud, auditeeritavate JKSe hinnati järgmiselt³⁶:

- SA Kredex ja MKM (seotud rakenduskavad **IARK**; EARK; MARK)

JKS auditiga (lõpparuanne nr I-124/2015) hinnati rahastamisvahenditest tehtud kulude ja tegevuste abikõlblikkust; hinnang: kulud ja tegevused on olulises osas abikõlblikud.

- SA Archimedes, EAS, SA Innove, RIA, RM, Tallinna Lennujaam ja Tehnilise Järelevalve Amet (seotud rakenduskavad **IARK**; EARK; MARK)

JKS auditiga (lõpparuanne nr I-123/2015) anti hinnang rakendusüksuste juhtimis- ja kontrollisüsteemide tõhususele järelkontrollide läbiviimisel (sh kehtivusnõude kontroll); hinnang: kategooria I.

- SA Archimedes ja EAS (seotud rakenduskavad **IARK**; EARK)

JKS auditiga (lõpparuanne nr I-120/2014) anti hinnang juhtimis- ja kontrollisüsteemide tõhususele teadus- ja arendusprojektide järelevalve teostamisel; hinnang: EAS kategooria II, SA Archimedes kategooria I.

³⁶ Loetelus sisalduvad vaid IARK puudutavad JKS-id

- SA KIK ja EAS (seotud rakenduskavad **IARK**; EARK; MARK)

JKS auditiga (lõpparuanne nr II-184/2016 ja II-185/2016) hinnati juhtimis- ja kontrollisüsteemide tõhusust struktuuritoetuste programmiperioodi 2007-2013 tulu teenivate projektide kontrollimisel; hinnang: EAS II kategooria, SA KIK I kategooria.

Analüüsides eelnevalt välja toodud peamisi JKS auditite tähelepanekuid asutuste lõikes, olid need põhinoete osas kokkuvõetavad järgmiselt³⁷:

- Põhinõue 1: Selge kohustuste määratlus, jaotus ja lahusus asutuses nii asutusesiseselt kui teiste asutustega.

Olulisi puuduseid ei tuvastatud.

- Põhinõue 2: Asjakohased protseduurid rahastatavate projektide valimiseks.

Puuduseid ei tuvastatud.

- Põhinõue 3: Asjakohane info ja strateegia toetuse saajatele juhiste andmiseks.

Puuduseid ei tuvastatud.

- Põhinõue 4: Piisavad ja asjakohased juhtkonna kontrollid.

- SA KIK ei ole järelkontrolli valimi koostamisel arvestanud VKE-dele kehtiva kestvuse nõude tähtajaga, millest tulenevalt võivad kontrollid jääda õigel ajal teostamata;
- RIA ei ole järelkontrolli ajastamisel arvestatud riigiabi otsusest tulenevate tingimustega ja seetõttu on teostanud otsusega seotud projektidele järelkontrolli liiga vara;
- EAS peaks teadusprojektide järelevalvel teostama täiendavaid toiminguid, saamaks kindlustunnet projekti kulude abikõlblikkuses;
- EAS teadusprojektide järelevalves vajab eksperthinnangute kvaliteet ja vorm ühtset standardit;
- Olemasolev struktuuritoetuste regulatsioon ja praktika ei taga alati, et mittehankijate tehingud oleksid läbipaistvad, kontrollitavad, rahalised vahendid oleks kasutatud säästlikult ja otstarbekalt ning mõistliku hinnaga, konkurentsi korral oleks tagatud erinevate pakkumuste võrdlemise teel parima võimaliku hinna ja kvaliteedi suhe

- Põhinõue 5: Piisav kontroll-jälg.

Puuduseid ei tuvastatud.

- Põhinõue 6: Usaldusväärne raamatupidamise, seire ja finantsaruandluse IT-süsteem.

Puuduseid ei tuvastatud

- Põhinõue 7: Ennetavad ja parandavad meetmed juhiks kui audit tuvastab süsteemseid vigu.

Puuduseid ei tuvastatud.

Läbiviidud JKS auditite tulemusena toodi välja mõningaid puuduseid asutuste JKSide. Üksikuid puuduseid esines järelkontrollide läbiviimisel ja teadusprojektide järelevalves.

Kokkuvõttes on varasemate aastate auditite läbiviimisel JKSi tuvastatud mõningaid probleeme riigihangete kontrollimisel, kuid tegevuskavad JKSi parendamiseks on nüüdseks ellu viidud ja järelevalve toimib tõhusalt. AA on läbi viinud mitmeid horisontaalsete teemade auditeid (järelkontrollide läbiviimine, topelfinantseerimine, tagasinõuete tegemine, seire) ning teinud mõningaid ettepanekuid JKSi tõhustamiseks. Mitmed soovitusel on tänaseks ka rahuldavalt täidetud. Analüüsi tulemusena andis AA alljärgneva koondhinnangu struktuuritoetuste rakendamise JKSidele.

Üldkokkuvõttes on AA arvamusel, et struktuuritoetuse JKS toimib, kuid mõningad parendused on vajalikud (II kategooria ehk keskmise tasemega kindlustunne³⁸).

³⁷ Loetelus sisalduvaid vaid IARK puudutavad põhinõuded

³⁸ *Average level of assurance (as defined in the Guidance Note on Annual Control Reports and Opinions – COCOF 18/0220/09).*

KA kokkuvõte JKS auditite tähelepanekute maandamistegevusele:

Korraldusasutus kinnitas 10.05.2016 uuendatud Auditite, KAMIN ja TPK koostamise juhendi (kättesaadavad tervikdokumentidena struktuurfondid.ee kodulehelt (ekstranet)), millega täpsustati rakendusasutuse ja -üksuse ülesandeid ja järelevalve teostamise põhimõtteid. Üheks tegevuste täpsustamise vajaduse aluseks olid sarnased tähelepanekud erinevates AA poolt läbi viidud auditites. Kinnitatud juhendite järgselt on rakendusasutused ja -üksused alustanud oma TPKde täiendamist.

Auditites välja toodud tähelepanekute alusel on RAd ja RÜd tõhustamas oma juhtimis- ja kontrollisüsteeme. Enamus auditite tähelepanekute maandamistegevusi on teostatud tähtaegselt ja nõuetekohaselt ning nende järeltegevuse piisavust on kinnitanud ka AA (tähelepanek suletud). 08.03.2017. a seisuga on kõik JKS ja 17.03.2017. a seisuga kõik projektiauditite järeltegevused lõpetatud ja auditid suletud.

2015. a viis AA läbi JKS auditid viies struktuuriotuse rakendamisega seotud asutuses: **SA Archimedeses, KIKis, EASis, Innoves ja RMis**. Läbi viidi seitse erinevat JKS auditit, sealhulgas üks JKS auditi järelaudit (Archimedeses) ning kuus JKS auditit (KIKis, EAS-is, Innoves, Archimedeses, RMis), mis olid eelmise auditeerimise aastaaruande esitamise hetkel läbiviimisel ning lõpetati käesoleval aastal.

JKS auditite käigus süsteemseid, kõikidele asutustele laienevaid probleeme ei leitud, auditeeritavate JKSe hinnati järgmiselt³⁹:

➤ KA (seotud rakenduskavad **IARK**; EARK; MARK).

KA JKS auditiga (lõpparuanne nr II-172/2015) hinnati MA poolt 2014. a EK-le deklareeritud tagastuste asjakohast kajastamist EKle esitatavates kuluaruannetes; hinnang: kategooria I.

➤ EAS ja Sihtasutus Innove (seotud rakenduskavad **IARK**; EARK; MARK).

2015. a lõppes JKS audit (lõpparuanne nr lõpparuanne nr I-121/2015), millega hinnati EASi ja SA Innove juhtimis- ja kontrollisüsteemide tõhusust mitteabikõlblike kulude tagasinõudmisel ja -saamisel, sh toetuse tagasinõude otsuse koostamisel ja rikkumisest teavitamisel; hinnang: I kategooria.

➤ KA (seotud rakenduskavad **IARK**; EARK; MARK).

2015. a lõppes RMI kui KA JKS audit (II-165/2014), millega hinnati KA välja töötatud meetmete piisavust ning nende toimimist topeltfinantseerimise vältimisel riigieelarvelistest ning muudest välisabi vahenditest; hinnang: II kategooria.

➤ SA KIK (seotud rakenduskavad EARK, **IARK**).

2015. a lõppes KIKi kui RÜ poolt ajavahemikul 01.01.2013-30.06.2014 teostatud riigihangete õiguspärasuse kontrollide JKS audit (lõpparuanne nr II-164/2014). Audit hõlmas põhinõuet 4 ning selle käigus tehti kaks olulist tähelepanekut, hinnang: II kategooria.

➤ KA (seotud rakenduskava **IARK**).

2015. a lõppes indikaatorite täitmise hindamiseks kogutavate seireandmete usaldusväärsuse JKS audit (lõpparuanne nr I-119/2014). Audit eesmärgiks oli anda hinnang, kas struktuuriotuste rakenduskavade indikaatorite täitmise hindamiseks esitatavad seireandmed on usaldusväärsed ning kas on olemas piisavad kontrollid, mis tagavad nende andmete korrektse ja kvaliteetse kogumise. Lisaks hinnati audit käigus, kas kogutavad seireandmed on selgelt defineeritud ning nende sisu on üheselt arusaadav kõikidele osapooltele. Audit hõlmas põhinõudeid 1, 3 ja 6. Audit käigus tehti kaks olulist tähelepanekut; hinnang: II kategooria.

Analüüsides eelnevalt välja toodud peamisi JKS auditite tähelepanekuid asutuste lõikes, olid need põhinõuete osas kokkuvõetavad järgmiselt⁴⁰:

➤ Põhinõue 1: Selge kohustuste määratlus, jaotus ja lahusus asutuses nii asutusesiseselt kui teiste asutustega.

Olulisi puuduseid ei tuvastatud.

³⁹ Loetelus sisalduvad vaid IARK puudutavad JKS-id

⁴⁰ Loetelus sisalduvad vaid IARK puudutavad põhinõuded

- Põhinõue 2: Asjakohased protseduurid rahastatavate projektide valimiseks. Puuduseid ei tuvastatud.
- Põhinõue 3: Asjakohane info ja strateegia toetuse saajatele juhiste andmiseks.
 - KAI oli seireindikaatorite sisu algselt jäetud detailselt defineerimata, mistõttu asutused tõlgendasid indikaatoreid erinevalt ja seetõttu pole kogutud seireandmed omavahel võrreldavad. Aja jooksul on täpsustatud indikaatorite sisu, mistõttu pole indikaatorite täitmist võimalik ajas võrrelda.
- Põhinõue 4: Piisavad ja asjakohased juhtkonna kontrollid.
 - Hangete läbiviimise kontrollimine RÜdes (SA Arcimedes, KIK, RM kui RÜ) oli piisavalt tõhus. Tuvastati üksikud puudused hankelepingu muudatuste ja tellija reservi kasutamise kontrollimisel;
 - rakendusüksus (SA Archimedes) ei ole teinud järelkontrollide tulemusena tuvastatud rikkumiste korral tagasinõude otsuseid vastavalt tegevuskavas sätestatud tähtaegadele. RÜ (RM) töökord ja kontroll-lehed ei kajasta piisavalt hankelepingute täitmisel aset leidvate tööde muudatuste ja reservi kasutamise vastavuseks teostatavaid kontrolle, ei kirjelda piisavalt paikvaatluste ja järelkontrolli kava koostamise põhimõtteid ega teostatavaid kontrolle ning kontrolljalg ei anna piisavat infot kontrollitegevuse sisu ja kvaliteedi kohta;
 - KA-l puudus riigieelarveliste ja muude välisabi vahendite kaardistus topeltfinantseerimise vältimise hindamiseks ja täiendavate kontrollimeetmete rakendamine topeltfinantseerimise vältimiseks ei ole olnud süsteemne.
- Põhinõue 5: Piisav kontroll-jalg. Puuduseid ei tuvastatud.
- Põhinõue 6: Usaldusväärne raamatupidamise, seire ja finantsaruandluse IT-süsteem.
 - KAI puudub isikuandmete säilitamiseks korralik süsteem.
- Põhinõue 7: Ennetavad ja parandavad meetmed juhuks kui audit tuvastab süsteemseid vigu. Puuduseid ei tuvastatud.

Läbiviidud JKS auditite tulemusena toodi välja mõningaid puuduseid asutuste JKSide. Üksikuid puuduseid esines riigihangete kontrollimisel. JKS auditite käigus tuvastati kaks hangetega seotud rikkumist ning ühe osas tehti soovitus finantskorrektsioonide tegemiseks. **RÜd on oluliselt tugevdanud riigihangete kontrolle ning võrreldes varasemate aastate auditite tulemusega on riigihangete rikkumisi oluliselt vähem.**

Kokkuvõttes on varasemate aastate auditite läbiviimisel JKSi tuvastatud mõningaid probleeme riigihangete kontrollimisel, kuid tegevuskavad JKSi parendamiseks on nüüdseks ellu viidud ja järelevalve toimib tõhusalt. AA on läbi viinud mitmeid horisontaalsete teemade auditeid (topeltfinantseerimine, tagasinõuete tegemine, seire) ning teinud mõningaid ettepanekuid JKSi tõhustamiseks. Mitmed soovitused on tänaseks ka rahuldavalt täidetud. Analüüsi tulemusena andis AA alljärgneva koondhinnangu struktuuritoetuste rakendamise JKSidele.

Üldkokkuvõttes on AA arvamusel, et struktuuritoetuse JKS toimib, kuid mõningad parendused on vajalikud (II kategooria ehk keskmise tasemega kindlustunne⁴¹).

Vastavalt Euroopa Komisjoni õigusaktides sätestatule ja tuginedes eeltoodud JKS auditite tulemustele, esitas AA 31.12.2015. a Euroopa Komisjonile auditeerimise aastaaruande ja märkusteta auditi hinnangu (*unqualified opinion*).

Detailsema ülevaate kõikidest JKS audititest asutuste ja tehtud tähelepanekute kaupa koos maandamistegevustega leiab tabelina lisast 10.

⁴¹ Average level of assurance (as defined in the Guidance Note on Annual Control Reports and Opinions – COCOF 18/0220/09).

JKS auditid prioriteetsete suundade kaupa perioodil 2007-2015 kumulatiivselt

PS Elukestev õpe – Audit nr I-113/2012 „Sihtasutus Innove kui rakendusüksuse poolt teostatavate riigihangete õiguspärasuse kontrollide juhtimis- ja kontrollisüsteemi audit“ viidi läbi perioodil 03.05-01.06.2012. a. Auditi tulemusena jõudsid audiitorid järeldusele, et SA Innove kui RÜ JKS riigihangete kontrollimisel toimib, kuid mõningad parandused on vajalikud.

Auditi käigus tehti järgmised olulised tähelepanekud:

- Riigihangete õiguspärasuse kontroll ajavahemikul 3.05. - 15.06.2012. a. RÜ ei kontrolli riigihangete läbiviimist 3.05.2012 kinnitatud täiendatud kontroll-lehe alusel meetmete puhul, mida rahastatakse ESFst.
- Riigihangete järelkontroll - RÜ ei ole hangete järelkontrolli käigus korrektselt hinnanud hankelepingu maksumuse suurendamise põhjendatust.

Auditi käigus tehti järgmised väheolulised tähelepanekud:

- ERF rahastatud meetmete projektides on tuvastatud hankeid, mida pole hinnatud hankelepingute järelkontrolli käigus ega kontrollitud täiendatud kontroll-lehe alusel
- Riigihangete kontrollimisest ei ole tagatud piisav kontrolljälg
- Hangete kontroll-lehtede küsimustikud ei ole piisavalt detailsed ning kasutatavad kontroll-lehed ei sisalda kõiki olulisi kontrollikohti
- Korraldusasutuse juhiseid järelkontrolli läbiviimiseks ei ole alati piisavalt järgitud

Auditi toimingute tulemusena anti SA Innove kui RÜ JKSile põhinõuete lõikes järgmised hinnangud:

Põhinõue 1. Selge ülesannete ja vastutuse jaotus rakendusüksuses nii asutusesiseselt kui teiste asutustega sai kategooria I (JKS toimib hästi).

- Põhinõue 4. Piisavad ja asjakohased juhtkonna kontrollid sai kategooria II (JKS toimib, kuid mõningad parandused on vajalikud).

Koondhinnang rakendusüksuse ülesannete täitmise kohta riigihangete õiguspärasuse kontrollimisel sai kategooria II (JKS toimib, kuid mõningad parandused on vajalikud). Vastavalt auditis osutatud tähelepanekutele viidi järelevalve korda sisse vajalikud muudatused (vt. p.3.2)

II. 11.11.-15.11.2013 auditeerisid EK ESF audiitorid (Tööhõive, Sotsiaalküsimuste ja Sotsiaalse Kaasatuse Peadirektoraadist) KA tulemusjuhtimise ja kontrollisüsteemide toimimist. Auditi käigus kontrolliti RÜ (Innove) protseduure ja toiminguid VMTde menetlemisel ja paikvaatlustel ning riigiabi andmist ning kontrolli teostamist riigiabi andmise järgselt. Veebruaris 2014 saadeti KAlle läbiviidud auditi eelnõu, milles anti süsteemile II kategooria, tehti 5 tähelepanekut, neist kolm keskmise kategooriaga. Auditi eelnõus välja toodud tähelepanekutest puudutas RÜd (Innove) kaks tähelepanekut: kaudselt tähelepanek nr 3 ja otseselt tähelepanek nr 5.

III. Audit nr I-1.2.1/2015 „Toetuse tagasinõudmise ja -maksmise juhtimis- ja kontrollisüsteemide audit EAS-is ja SA-s Innove“ viidi läbi perioodil 05.01.-18.08.2015. a.

Auditi tulemusena jõudsid audiitorid järeldusele, et toetuse tagasinõudmise ja -maksmise juhtimis- ja kontrollisüsteem, sh toetuse tagasinõude otsuse koostamisel ja rikkumistest teavitamisel toimib - SA-s Innove hästi (I kategooria) ja tähelepanekuid ei tehtud.

2015. a oli HTM osaliselt hõlmatud indikaatorite täitmise hindamiseks kogutavate seireandmete usaldusväärsuse JKS auditisse (lõpparuanne nr I-119/2014). Auditi eesmärgiks oli anda hinnang, kas perioodi 2007-2013 rakenduskavade indikaatorite täitmise hindamiseks esitatavad seireandmed on usaldusväärsed ning kas on olemas piisavad kontrollid, mis tagavad nende andmete korrektse ja kvaliteetse kogumise. Lisaks hinnati auditi käigus, kas kogutavad seireandmed on selgelt defineeritud ning nende sisu on üheselt arusaadav. AA andis KA-le hinnanguks II kategooria ning saadud kindlustunne vastab keskmisele tasemele. Auditi käigus tehtud kahest olulisest tähelepanekust üks (audiitorite hinnangul oli mõnede indikaatorite sisu jäetud algselt detailselt defineerimata, mistõttu asutused on tõlgendanud indikaatoreid erinevalt ja seetõttu ei ole kogutud seireandmed omavahel võrreldavad) puudutas ka HTMi meetmeid. KA-l soovitati koostöös RAd ja RÜdega programmiperioodil 2014-2020 üheselt defineerida indikaatorid ning vältida olukordi, kus indikaatori sisu annab mitmeti tõlgendada. Nimetatud järeltegevus on ellu viidud ja indikaatorid defineeritud.

PS Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine – AA viis perioodil 14.10.2013-21.02.2014 RÜs (Archimedes) läbi JKS auditi nr II-150/2013, mille eesmärgiks oli hinnata JKS-i tõhusust riigihangete kontrollimisel. Auditi ulatusse kuulusid RÜ teostatud riigihangete õiguspärasuse kontrollid ajavahemikul 01.07.2012-30.06.2013. Auditi tulemusena jõudsid audiitorid järeldusele, et RÜ riigihangete kontroll toimib osaliselt, mistõttu on vajalikud olulised parandused (III kategooria). Kuna puudused ei puudutanud ESF meetmeid, vaid ERDF meetmeid, saatis KA 28. augustil vastava selgituse ja 9. septembril Auditeeriv asutus omapoolse kinnituse, et ESF meetmetes riske ei ole. Täpsem ülevaade kõikidest auditi käigus tehtud olulistest finantsmõjuga tähelepanekutest on esitatud ELMO 30.06.2014 sertifitseerimise aruandes. Perioodi 31.03.2015 sertifitseerimise aruande seisuga oli sulgemata üks oluline tähelepanek 4.7 (järeltegevuste täitmise tähtaeg 14.04.2014, tähelepanek 14.08.2015 AA suletud staatuses): RÜ ei ole piisavalt analüüsinud toetuse saaja valitud väljakuulutamisetähtaegide läbirääkimistega hankemenetlusliigi põhjendatust riigihangete nr 135651 ja nr 128781 puhul. Mitteabikõlblikud kulud kokku 36 950,00 eurot.

RÜ võttis arvesse täiendavad AA selgitused ja tegi toetuse saajale järelepäringu. Kõiki selgitusi ja põhjendusi hinnates leidis RÜ, et hankemenetlusliigi valik on põhjendatud ning tagasinõude tegemiseks puudub alus. Hanke nr 128781 osas nõustus RÜ AA tähelepanekuga ja koostas 06.07.2015 toetuse saajale tagasinõude otsuse nr 26.2-5/3209. AA hindas RÜ järeltegevusi piisavaks ja sulges tähelepaneku 14.08.2015.

Järeldus: AA on hangete järeldusauditi nr II-166/2014 kinnitanud, et RÜ JKS toimib. Tuginedes JKS hangete järeldusauditi II-166/2014 tulemustele on ELMOI kindlus, et RÜ on aktiivselt tegelenud varasemate JKS hangete auditite käigus tuvastatud probleemide lahendamise ja hangete JKS toimimise parendamisega.

PS Pikk ja kvaliteetne tööelu – RA tasandil viis AA programmiperioodil 2007-2013 läbi ühe JKS auditi ja RÜ tasandil neli JKS auditit:

- 16.03.2011 Sotsiaalministeeriumi kui rakendusasutuse ja rakendusüksuse juhtimis- ja kontrollisüsteemide audit, aruanne nr II-113/2010 – JKS toimib, kuid mõningad parandused on vajalikud (II kategooria);
- 31.07.2009 Elukestva Õppe Arendamise Sihtasutuse Innove juhtimis- ja kontrollisüsteemide audit, aruanne nr II-110/2009 – JKS toimib, kuid mõningad parandused on vajalikud (II kategooria);
- 21.08.2012 Sihtasutus Innove kui rakendusüksuse poolt teostatavate riigihangete õiguspärasuse kontrollide juhtimis- ja kontrollisüsteemi audit, aruanne nr I-113/2012 – JKS toimib, kuid mõningad parandused on vajalikud (II kategooria);
- 29.12.2012 Sihtasutuse Innove kui rakendusüksuse järelevalve raames teostatavate paikvaatluste juhtimis- ja kontrollisüsteemide audit, aruanne nr II-136/2011 – JKS toimib, kuid mõningad parandused on vajalikud (II kategooria);
- 14.09.2015 Toetuse tagasinõudmise ja -maksmise juhtimis- ja kontrollisüsteemide audit EASis ja SA Innove, aruanne nr I-121/2015 – JKS toimib hästi (I kategooria).

2015. a oli SoM hõlmatud veel indikaatorite täitmise hindamiseks kogutavate seireandmete usaldusväärsuse JKS auditisse (lõpparuanne nr I-119/2014). Auditi eesmärgiks oli anda hinnang, kas struktuuritoetuste rakenduskavade indikaatorite täitmise hindamiseks esitatavad seireandmed on usaldusväärsed ning kas on olemas piisavad kontrollid, mis tagavad nende andmete korrektse ja kvaliteetse kogumise. Lisaks hinnati auditi käigus, kas kogutavad seireandmed on selgelt defineeritud ning nende sisu on üheselt arusaadav kõikidele osapooltele. AA andis KA-le hinnanguks II kategooria ning saadud kindlustunne vastab keskmisele tasemele. Auditi käigus tehti kaks olulist tähelepanekut, millest üks (audiitorite hinnangul on indikaatorite sisu jäetud algselt detailselt defineerimata, mistõttu asutused on tõlgendanud indikaatoreid erinevalt ja seetõttu ei ole kogutud seireandmed omavahel võrreldavad) puudutas ka SoMi meetmeid. KA-l soovitati koostöös RAde ja RÜdega programmiperioodil 2014-2020 üheselt defineerida iga indikaator ning vältida olukordi, kus indikaatori sisu annab mitmeti tõlgendada. Nimetatud järeltegevus on ellu viidud ja indikaatorid defineeritud. SA Innove oli 2015. aastal a hõlmatud topelfinantseerimise vältimise JKS auditisse (lõpparuanne nr 1-1.2.1/2015). Auditeerimise eesmärk oli hinnata KA välja töötatud meetmete piisavust ning nende toimimist topelfinantseerimise vältimisel riigieelarvelistest ning muudest välisabi vahenditest. Auditi tulemusena jõudsid audiitorid järeldusele, et toetuse tagasinõudmise ja -maksmise JKS SAs Innove toimib hästi (I kategooria) ja tähelepanekuid ei tehtud.

Lisaks auditeerisid 11.11-15.11.2013. a EK ESF audiitorid kohapeal KA tulemusjuhtimise ja kontrollisüsteemide toimimist. Auditi käigus kontrolliti ka SoMi ja Innove protseduure ning toiminguid VMTde menetlemisel ja paikvaatlustel ning riigiabi andmist ja kontrolli teostamist riigiabi andmise järgselt. Auditi raames SoMi tähelepanekuid ei tehtud, kuid kaks tähelepanekut puudutasid SAd Innove, millele Innove vastas. EK ESF audiitorid lugesid RÜ antud selgitused vastatuks (lõpparuanne inimressursi arendamise rakenduskava 2007EE051PO001 A-Rep Nr 1683).

PS Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks – EASis viidi 2012. a läbi kolm JKS-i auditit. Kaks auditit olid seotud riigihangete õiguspärasuse kontrolliga ja üks riigiabi ergutava mõju nõude täitmise kontrollimisega. EAS on käesolevaks hetkeks kõik auditi soovitud kas ellu rakendanud või ellu rakendamas.

- 1) EASi kui rakendusüksuse riigihangete kontrollisüsteemi juhtimis- ja kontrollisüsteemi auditi järeldus oli, et EASi JKS toimib, kuid mõningad parandused on vajalikud (II kategooria).
- 2) EASi kui rakendusüksuse poolt teostatud riigihangete õiguspärasuse järelkontrolli juhtimis- ja kontrollisüsteemi auditi järeldus oli, et EASi JKS toimib, kuid mõningad parandused on vajalikud (II kategooria).
- 3) EASi juhtimis- ja kontrollisüsteemid riigiabi ergutava mõju kriteeriumide kontrollimisel auditi järeldus oli, et EASi JKS toimib, kuid mõningad parandused on vajalikud (II kategooria).

KredExis ja MKMis JKS-auditeid 2012. a läbi ei viidud.

2013. a viidi EASis läbi kolm JKS-i auditit, selle tulemusel tehti kokku 3 tähelepanekut (olulist). EASis oli antud hetkeks auditi soovitud suures osas ellu rakendanud või ellu rakendamas. Olulised tähelepanekud ja maandamistegevused on toodud aruande lisas 6 (RA/RÜ kirjeldus järetegevuste elluviimise osas).

- EASi JKS-i tõhusus riigiabi ergutava mõju nõude täitmise järelkontrollis tuvastatud võimalike juhtumite lahendamisel. Auditi järeldus oli, et EASi JKS toimib, kuid mõningad parandused on vajalikud (II kategooria).

Auditi tähelepanekud (1 oluline):

1. Rakendusüksus ei ole tuvastanud kõiki tegevusi, kus ei olnud järgitud riigiabi ergutava mõju nõuet, ühes projektis ei ole käesolevaks ajaks koostatud tagasinõude otsust ning kahes projektis on tagasinõude otsuses vaja korrigeerida intresside arvestust. Täiendavalt on tuvastatud mitteabikõlblikke kulusid (oluline).
2. EASi JKS-i kirjelduses toodud muudatuste ja ümberkorralduste JKS-i audit. Auditi järeldus oli, et EASi JKS toimib hästi (I kategooria).
3. EASi kui rakendusüksuse poolt teostatavate kuldokumentide valimipõhise kontrolli juhtimis- ja kontrollisüsteemi audit.

Auditi järeldus oli, et EASi JKS toimib, kuid mõningad parandused on vajalikud (II kategooria).

Auditi tähelepanekud (2 olulist):

1. Kulu- ja maksedokumentide valimipõhise kontrolli riskidel põhinev meetodika ei ole asjakohane (oluline);
2. Valimipõhise kontrolli dokumenteerimine on puudulik ning ei ole tagatud piisav kontrolljälg (oluline).

2014. a AA poolt läbiviidud JKS-auditite peamised tähelepanekud peamisel seotud riigihangete kontrollimisega. JKS-auditite käigus tuvastati hangetega seotud rikkumisi ning tehti soovitusi finantskorrektsioonide tegemiseks.

Riigihangete kontrollimisel ei suudeta hinnata keerulisemate juhtumite põhjendatust ja õiguspärasust – näiteks hankelepingute muutmised, tellija reservi kasutamine ja väljakuulutamiseta läbirääkimistega menetlusliigi valik.

Kokkuvõttes on riigihangete reeglite järgimise osas esinenud puuduseid, kuid probleemvaldkonnaga tegelemiseks on rakendatud ulatuslikud tegevuskavad, et JKS-i parendada. Riigihangete kontrollimisega seotud probleemid esinevad üksikutes RÜdes. Lisaks näitavad projektauditite tulemused, et RÜdes, kus on varasematel aastatel olnud probleeme riigihangete kontrollimisega, ei ole enam olulisi riigihangetega seotud vigu tuvastatud.

2015. detsembris alustati AA poolt KredEx ja MKM rahastamisvahendite rakendamise JKS-auditit. Audit lõpetati 2016. a ja perioodi 2007-2013 osas said selle järetegevused lõpetatud 08.03.2017.

EASis viidi 2015. a läbi kolm JKS-i auditit. Selle tulemusel ei tehtud EAS-le ühtegi tähelepanekut. Olulised tähelepanekud ja maandamistegevused on toodud aruande lisa 10 (RA/RÜ kirjeldus järeltegevuste elluviimise osas).

1. EAS-i auditeeriti KA JKS-i auditis raames (KA väljatöötatud meetmete piisavus ning toimimine topeltfinantseerimise vältimisel riigieelarvelistest ning muudest välisabi vahenditest). Auditis järeldus oli, et JKS toimib, kuid mõningad parandused on vajalikud (II kategooria). EAS-le auditis tähelepanekuid ei olnud.
2. JKS-i auditis indikaatorite täitmise hindamiseks kogutavate seireandmete usaldusväärsuse kohta. Auditis järeldus oli, et JKS toimib, kuid mõningad parandused on vajalikud (II kategooria). EAS-le auditis tähelepanekuid ei olnud.
3. Toetuse tagasinõudmise ja -maksamise JKS-i auditis EAS-is ja SA Innove. Auditis järeldus oli, et EAS-i JKS toimib hästi (I kategooria).

PS Suurem haldusvõimekus – 2011. a alustas Auditeeriv asutus KA JKS-i auditiga, suunates eraldi tähelepanu ka RA ja RÜ ülesannete täitmisele ning mille lõpparuanne valmis 2012. a. Auditis käigus tehti üks oluline ja üks väheoluline märkus ning lisaks 3 täiendavat märkust: 1. Oluline tähelepanek – VMT kontroll ei vasta järelevalvejuhendile. Märkuse esitamise hetkel oli KA uuendamas oma järelevalve juhendit, selle kinnitamisel uuendas ka RM oma protseduure ning viis need juhendiga vastavusse; 2. Väheoluline märkus- riigihangete kontrolli juures ei ole tagatud piisav kontrollijalg. Märkuse esitamise hetkel oli KA uuendamas oma riigihangete kontroll-lehte, selle kinnitamisel uuendas ka RM oma protseduure ning võttis kehtestatud kontroll-lehe kasutusse; 3. Täiendavad märkused – RM ei ole kehtestatud VMT menetluse tähtaegu, esines vigu järelevalve tulemuste dokumenteerimisel ning ei olnud kontrollitud teavituse reeglite järgimist. Kõikide märkustega on arvestatud ja vead parandatud. Auditis tulemuste põhjal on RM muutnud oma protseduure reegleid nii, et kõik vastaks nõuetele ning kehtestatud õigusaktidele ja juhenditele. Teistel aastatel prioriteetses suunas JKS-i auditid ei toimunud.

3.4 Rikkumised, ettekirjutused, tagasinõuded

Rikkumisi on tuvastatud rakenduskava raames seisuga 31.01.2017 **kokku 142, mille EL finantsmõju on kokku 1 931 992,08 eurot**, nendest tervelt 89 seoses EASiga prioriteetses suunas 4 (EL finantsmõju 1,051 miljonit eurot). Vt lähemalt lisas 11 rikkumiste kokkuvõtlik tabel. Rikkumiste puhul tuleb 2007-2013 perioodi osas silmas pidada, et rikkumisaruaande esitamise kohustus oli alates 3000 eurosest rikkumisest⁴². Rikkumise summa sisaldab tihtipeale ka seda osa, mis on nn ennetatud, mitte ainult tagasinõutud osas.

Oma olemuselt on IARK raames toimunud rikkumiste sisu olnud aastate jooksul võrdlemisi sarnane, tulenedes nii mitteabikõlblikest kuludest (kokku 30 rikkumist EL finantsmõjuga 659 691 eurot) kui ka ettevõtjate pankrottidest (25 rikkumist, 189 172 eurot), hankereeglite mittekorrektsest järgimisest (24 rikkumist, 208 718 eurot), tegevuste lõpetatama jäämisest (24 rikkumist, 260 479 eurot), aga mõnel juhul ka varade säilitamise ja sihtotstarbelise kasutamise nõude eiramisest. Pettusest või pettuse kahtlusest tulenevaid rikkumisi oli vähe (kokku 4), kuid nende finantsmõju siiski küllalt oluline. Alljärgnevalt rikkumistest ja tagasinõuetest prioriteetsete suundade kaupa.

Prioriteetne suund Elukestev õpe

Tagasinõuete maht PSs oli kokku 309 037 eurot, mis moodustab 0,53% kõigist PS abikõlblikest EL kuludest. Rikkumiste tuvastamisel moodustas kogu finantskorrektsioonide summast seoses auditiga 64,1%, paikvaatluse tulemusena 0,24% ja dokumentide kontrolli tulemusena 35,6%. Audit osakaal on suur, kuna ühe tuvastatud rikkumise finantsmõju oli teistest oluliselt suurem. 2012. a tehti rikkumistega seotud finantskorrektsiooni otsuseid arvuliselt kõige rohkem – 29,5% PS finantskorrektsiooni otsustest ja finantskorrektsiooni summa moodustas 3,4% prioriteetse suuna finantskorrektsiooni otsustest. 2013. a oli finantskorrektsiooni maht kõige suurem seoses täiskasvanute koolituse programmi raames toimunud rikkumisega. Rikkumine seisnes selles, et riigi keskmise tasemekoolituse eriala koefitsiendi kasutamine koolituskursuse kogumaksumuse kujunemisel ei olnud täies mahus põhjendatud. Seega ei olnud toetuse saaja täitnud perioodi 2007-2013 struktuuritoetuse seaduse § 2 sätestatud abikõlblikkuse nõuet ja lähtuvalt audit aruandest oli ka RÜ seisukohal, et rikkumise tulemusena oli tekkinud finantskahju ja nõudis tagasi EL toetuse summas 225 757,48 eurot (5% EL toetuse kuludest, mis ei olnud põhjendatud).

Meetme 1.1.3 osas oli rikkumisega seotud suurima tagasinõude summa 28 877,55 eurot EL toetust (10% kogu PS tagasinõutud EL toetusest). Finantskorrektsioon tehti seoses sellega, et programmi partneri töötajatel ei kajastanud tööst informatsiooni ja lisatöö eest, mida tehti töötaja sees, maksti põhjendamatu kolmekordset tunnihinda.

Meetme 1.1.6 osas oli rikkumistega seotud finantskorrektsioonide summa 248 137 eurot (mis moodustab tervelt 80% kogu PS tagasinõutud toetusest). Suurimad finantsmõjuga rikkumised tuvastati programmi (1.1.0604.10-0005) dokumente kontrollides ja leiti, et ületunnitöö eest tasutud summad ei vasta programmi tingimustele, tagasi nõuti EL toetus 13 160,87 eurot. Programmis (1.1.0601.09-0004) hüvitati täiskasvanute tööalase koolituse kursuste kulud kontakttunni alusel, mis on kehtestatud ministri käskkirjaga. Antud kontakttunni maksumuse arvutamise alused ei olnud aga põhjendatud, kuna kursuse kontakttunni kogumaksumuse kujunemisel oli kasutatud nii riigi keskmise tasemekoolituse eriala koefitsienti kui ka täiendavaid erialapõhiseid koefitsiente, kui kursus sisaldab praktikat või praktilist tööd. Tagasi nõuti EL toetus summas 225 757 eurot.

⁴² Rikkumiste aruannete esitamise piirmäär 3000 eurot on siseriiklik piirmäär, mis tuleneb tagasimaksete määruuse §-st 19 ning mille on riik seadnud karmima, kui IMSi piirmäär ehk OLAFi raporteerimise piirmäär. OLAFi edastatakse aruanded arvestades piirmäära 10 000 eurot. Arvestades eelnevat sisaldabki rikkumiste tabel lisas 11 osaliselt ka väiksemaid rikkumisi, kus mitteabikõlbliku EL toetuse osa jääb alla 10 000 euro piiri. Lisaks ei ole rikkumiste tabelis üldjuhul selliseid rikkumisi, kus EL finantsmõju on alla 3000 euro piiri, kuna sellistele rikkumistele pole kohustus rikkumise aruannet esitada (samast teatud juhtudel on rakendusüksused siin siiski rikkumise aruandeid esitanud). Tagastuste tabelis sisaldub info vaid tagasinõutud EL toetuse kohta, kuid rikkumiste tabel sisaldab kogu rikkumise mõju EL vahenditele ehk ka seda osa, mis tuvastati enne toetuse osa välja maksmist.

Meetme 1.1.7 osas oli rikkumisega seotud finantskorrektsioonide summa 9 204,76 eurot. Rikkumised tuvastati seoses sellega, et koolituse raames väljatöötatud materjalide eest oli tasutud topelt, projektis ei arvestatud üldkulusid vastavalt proportsioonile, ei järgitud meetme määruse § 3 lg 1 punktis 3 sätestatud nõuet, kus koolitusel peab olema osalenud vähemalt 50 õpetajat. Projekt 1.1.0706.11-0270 katkestas omal soovil, RÜ koostas tagasinõude otsuse, millega tunnistati antud projekti toetuse taotluse rahuldamise otsus kehtetuks ning nõuti tagasi välja makstud EL toetus kokku summas 5 382,62 eurot.

Meetme 1.1.8 osas oli rikkumisega seotud finantskorrektsiooni summa 13 487,54 eurot. Rikuti nõuet, mille järgi administratiivkulud võivad moodustada kuni 15% ja ERF tüüpi kulud võivad moodustada kuni 1% projekti abikõlblikest kuludest – projektide sisutegevuste kulud olid jäänud planeeritust väiksemaks ning seetõttu ei saanud administreerimiskulusid projektitaotluses planeeritud rahalises mahus abikõlblikuks lugeda.

Meetmes 1.1.9 (keskkonnaharidus) toimus auditi hinnangul hankereeglite rikkumine (TS ei viinud läbi hanget reisiteenuse tellimiseks), kus finantskorrektsioone on mahus 3 384,65 eurot. Toetuse saaja ja RÜ on eriarvamusel AAg, rikkumine polnud veel aruande esitamise seisuga lõplikult lahenenud.

PS-s tehti ka 34 vabatahtliku tagastuse taotlust ja vabatahtlikult on tagastatud EL toetust 41 273,24 eurot. Vabatahtliku tagastuse põhjuseks oli programmis täpsustunud seminari toitlustuskulud, ruumide rendi ning lektorite tasud, programmis 1.1.0501.08-0004 summas 7460,57 eurot (EL toetus) – tagastuse põhjuseks oli see, et kulud olid seotud teise tegevusega, mis oli SFOS-is eraldi koodiga ja programmis 1.1.0605.10-0007 summas 7961,13 eurot vabatahtliku tagastuse põhjuseks oli asjaolu, et 35 arvuti garantiiäeg ja kasulik eluiga on 1096 päeva, kuid programmi jaoks oli nende arvutite kasulik eluiga kuni 723 päeva. Seega ei kasutata arvuteid programmi tegevuste elluviimiseks 373 päeva.

PS Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine

Rakendusperioodi jooksul on tuvastatud kokku 17 rikkumist ja tagasinõuete summa on 233 882,61 eurot (moodustab 0,2% kõigist PS abikõlblikest EL kuludest). 2015. aastal tuvastati ühtekokku 8 rikkumist, mida oli tunduvalt enam kui eelnevatel aastatel.

Suuremas mahus rikkumised olid seoses mitteabikõlblike kuludega (kogumõju 170 930 eurot), ülejäänud hankereeglite rikkumisega. Rikkumised olid enamjaolt seotud lihtsustatud korras tellitavate teenuste osas hangete läbiviimata jätmisega toetuse saajate poolt meetmetes 1.2.1; 1.2.2 ja 1.2.4 ning abikõlbmatute stipendiumite kuludega meetmes 1.2.4 (just meetmes 1.2.4 oli tagasinõuete maht suurim – üle poole kogu PS tagasinõuete mahust).

PS Pikk ja kvaliteetne tööelu

Programmperioodil tuvastati PSs kokku 17 rikkumist EL finantsmõjuga 218 247,57 eurot, tagasinõuete maht oli siiski oluliselt väiksem - 120 334,18 eurot. 2015. a oli finantskorrektsioonide maht suurem kui 2014. a, mille tingis asjaolu, et osad abikõlblikud kulud olid sõltuvuses projekti kogu abikõlblike kuludega (nt ERF tüüpi kulud, mille kontroll toimus viimase VMT menetluse käigus) ja seoses projektis väljateenitud puhkusepäevade korrigeerimisega.

Meetme 1.3.1 osas oli programmperioodi rikkumistega seotud finantskorrektsiooni summa kokku 83 309,88 eurot (EL toetus) ehk 69% PS tagastuste mahust. Tulenevalt projektide lõppemisega kaasnevast mõjust oli programmperioodil kolme tüüpi rikkumisi:

- ERF tüüpi kulude osakaal abikõlblikest kuludest ületati. ERF tüüpi lubatud kulu ületuse fakt selgus alles projekti lõppemisel, pärast viimase VMT/ettemaksetaotluse aruande esitamist RÜ-le. Tulenevalt meetme määrustes sätestatule oli ERF tüüpi kulu lubatud 3–10% abikõlblikest kogukuludest. Vastava nõude täitmist kontrolliti pärast viimase VMT esitamist RÜ-le;

- Puhkust ja sellega kaasnevat tasu ei oldud arvestatud vastavalt projekti heaks tehtud ajale. Puhkusetasu oli abikõlblik proportsionaalselt projekti heaks töötatud ajale. Kuna töölepinguseaduse alusel saab puhkust kalendriaasta põhiselt, siis kontrollis RÜ puhkusepäevade proportsionaalset arvestust kumulatiivselt projekti lõppemisel (toetuse saaja täidab vastava abitabeli), mille alusel selgub projekti lõppemisel enammakstud puhkusepäevade eest abikõlbliku kuluna näidatud tasu. Selliste rikkumiste osakaal oli 2015.a 14% aasta finantskorrektsioonide arvust;

- Vabatahtliku töö eest arvestuslik maksumus ületas 20% omafinantseeringust, mida sai RÜ hinnata alles projekti lõppemisel.

Meetme 1.3.2 osas oli PSs rikkumistega seotud finantskorrektsiooni summa kokku 19 475,84 eurot (16% kogu PS tagasinõutud EL toetusest). Meetmes tehti finantskorrektsioon programmile seoses eksimustega hankereeglites, mis moodustas meetmepõhiselt 65% finantskorrektsiooni summast. Üks rikkumine leidis lisaks aset samas programmis seoses valeandmetega tööajatabeli täitmisel.

Meetme 1.3.3 osas olid rikkumised seoses kulude mitteabikõlblikkusega.

Meetme 1.3.4 osas oli programmiperioodi rikkumisega seotud tagasinõudeid kokku 10 360,30 eurot. Meetmepõhiselt suurima finantsmõjuga rikkumine tuvastati programmi „Tervislikke valikuid toetavad meetmed 2008-2009“ dokumentide kontrollis. Rikkumine seisnes selles, et kulu ei olnud põhjendatud ja vajalik programmi eesmärkide täitmiseks. Sama rikkumisega seotud otsuse alusel keeldus RÜ välja maksmast toetust summas 13 690 eurot.

Kokkuvõttes võib öelda, et süsteemseid rikkumisi prioriteetses suunas ei esinenud ja finantskorrektsioonide osatähtsus oli marginaalne (0,09% PS abikõlblikest kuludest).

PS tagastati vabatahtliku tagastusena EL toetust summas 1 614 841 eurot. 47% vabatahtlike tagastuste summast moodustas Töötukassa (TK) programmi 1.3.0120.09-0130 vabatahtlikud tagastused ja 15% TK programmi 1.3.0110.08-0013 vabatahtlikud tagastused. Vabatahtlikust tagastuse summast 34% moodustasid väiksemamahulised mitteabikõlblikud kulud. Nendeks olid ilmnenu vead puhkusetasude arvestuses või transpordikulu hüvitamises. Samuti ilmnis toetuse saajal, et ERF tüüpi kulude osakaal muudest sisutegevustest oli lubatust suurem.

PS Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks

Kokku oli kogu perioodi jooksul prioriteetses suunas tagasinõudeid summas 760 303,37 eurot ehk üle 50% kogu rakenduskava rikkumiste ja tagasinõuete mahust. Need olid peamiselt seotud hankereeglite rikkumisega, pankrottidega (põhiliselt meetmes 1.4.2 „Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetus“), tegevuste lõpetamata jäämisega (samuti meetmes 1.4.2), vara säilitamise või sihtotstarbelise kasutamise nõude eiramisega ja vähesel määral ka valeandmete esitamisega. Võrreldes eelnevate aastatega on 2015. ja 2016. aastal tuvastatud rikkumiste arv oluliselt vähenenud. Neli rikkumist on seotud alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetusega ja kaks arendustöötajate kaasamise toetusega. Üks 2015. a rikkumine oli seotud arendustöötajate kaasamise toetusega ning rikkumise põhjuseks on ebaõigete andmete esitamine (dokumentide võltsimine), seotud mitteabikõlblik välisotetus summas 139 650 eurot. 2016. on mahuliselt suure rikkumisena lisandunud üks pettuse kahtlus finantsmõjuga 189 000 eurot (samuti meetmes 1.4.7 „Arendustöötaja kaasamise toetamine“), kus selgus, et projekti tegevused on ellu viimata.

Prioriteetses suunas on arvestatavas mahus lootusetuks tunnistatud tagasimakseid – 390 834,32 eurot. Põhjuseks, et osa toetuse saajaid on läinud pankrotti, ei ole kasutanud toetust sihtotstarbeliselt või ei ole esitanud projekti lõpparuannet. Lootusetuks osutunud summade puhul võib EK liikmesriigi taotluse alusel otsustada EL toetuse osa katmise EL eelarvest.

Finantskorrektsioonide osatähtsus oli 1,1% kogu PS abikõlblikest kuludest ehk võrreldes teiste suundadega oluliselt kõrgem (jäädes siiski alla 2%).

PS Suurem haldusvõimekus

Programmiperioodil tuvastati prioriteetses suunas kokku 10 rikkumist EL finantsmõjuga 124 007 eurot. Tagasinõudeid tehti kokku 56 529 euro ulatuses. Tuleb meeles pidada, et osa rikkumiste tabelis märgitud rikkumistest sisaldab selliseid mitteabikõlblike kulusid, mis tuvastati enne toetuse osa välja maksmist – seega rikkumiste kogusumma ehk finantsmõju EL eelarvele on sageli suurem, kui on tagasi nõutud toetuse summa. Suurema mõjuga rikkumised olid seotud mitteabikõlblike kuludega (2/3 PS kogu rikkumiste finantsmõjust) meetmes 1.5.1. „Avaliku sektori asutuste ja mittetulundusühenduste strateegilise juhtimissuutlikkuse tõstmine“. Üldjuhul tuvastati rikkumisi väljamaksetaotluste menetlemise raames. Suurima mahuga tagasinõue (summas 26 039,84 eurot) toimus „Investorteeninduse võimekuse tõstmine regionaalsel tasandil“, kus rikuti osaliselt meetme tingimusi, mis lubasid projekti raames tekkida koolituse korralduse kulusid kuni 15% kogueelarvest, antud projekti puhul oli see näitaja oluliselt suurem. Kõige levinumad rikkumised aastate lõikes on olnud seotud:

- kolme pakkumise võtmise nõude rikkumisega;
- riigihangete seaduse mittejärgimisega;

- meetme määrustes seatud piirangute ja piirmäärade mittejärgimisega;
- tööajatablete mittekorrektse täitmisega.

PS tagasinõuete maht moodustas kogu suuna ablikõlblikest kuludest 0,26%.

Prioriteetsetes suundades 6 ja 7 rikkumisi ei tuvastatud. Perioodil 01.01.2007-31.12.2016 on horisontaalse tehnilise abi toetuse saajatelt kokku tagasi nõutud 1951,82 eurot, mis on ka 100% laekunud.

Tagasinõutud toetuse summadest kogu programmiperioodil annab prioriteetsete suundade ja meetmete kaupa ülevaate järgnev tabel 3.4.

Tabel 3.4.1: Tagasinõutud toetus, kumulatiivsed summad pr suundade ja meetmete kaupa

Prioriteetne suund, meede		Fond	Tagasinõuded (EL osalus)
1.1. Elukestev õpe		ESF	309 037,13
1.1.1.	Kutsekvalifikatsioonisüsteemi arendamine	ESF	327,17
1.1.2.	Noorsootöö kvaliteedi arendamine	ESF	2 545,96
1.1.3.	Teavitamis- ja nõustamissüsteemi arendamine	ESF	30 261,24
1.1.4.	Keeleõppe arendamine	ESF	527,03
1.1.5.	Kutseõppe sisuline kaasajastamine ning kvaliteedi kindlustamine	ESF	959,31
1.1.6.	Täiskasvanuhariduse arendamine	ESF	248 339,47
1.1.7.	Kooli poolelijätmise vähendamine, haridusele juurdepääsu suurendamine ning õppe kvaliteedi parandamine	ESF	9 204,76
1.1.8.	Õppijakeskse ja uuendusmeelse kutsehariduse arendamine ning elukestva õppe võimaluste laiendamine	ESF	13 487,54
1.1.9.	Keskkonnahariduse arendamine	ESF	3 384,65
1.2 Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine		ESF	233 882,61
1.2.1.	Teaduspoliitika ja kõrghariduse kvaliteedi arendamine	ESF	57 305,41
1.2.2.	Doktoriõppe ja rahvusvahelistumise edendamine	ESF	53 748,58
1.2.3.	Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia võtmevaldkondade ja haridusteaduse eelisarendamine	ESF	1 972,62
1.2.4.	Kõrgkoolide koostöö ja innovatsiooni arendamine	ESF	120 844,14
1.2.5.	Kohandumine teadmispõhise majandusega	ESF	0,00
1.2.6.	Teadusasutuste rahastamissüsteemi arendamine	ESF	11,86
1.3 Pikk ja kvaliteetne tööelu		ESF	120 334,18
1.3.1.	Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine	ESF	83 309,88
1.3.2.	Tööelu kvaliteedi parandamine	ESF	19 475,84
1.3.3.	Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed	ESF	6 806,41
1.3.4.	Tervislike valikute ja eluviiside soodustamine	ESF	10 360,30
1.3.5.	Soolise võrdõiguslikkuse edendamine	ESF	381,75
1.4 Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks		ESF	760 303,37
1.4.1.	Stardi- ja mikrolaenu käendusprogramm	ESF	0,00
1.4.2.	Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetus	ESF	541 328,25
1.4.3.	Ettevõtlus- ja innovatsiooniteadlikkuse programm	ESF	12 629,44

1.4.4.	Turismi teadlikkus- ja koolitusprogramm	ESF	15 930,13
1.4.5.	Teadmiste ja oskuste arendamise toetus	ESF	35 630,20
1.4.6.	Teadmiste ja oskuste arenguprogramm	ESF	0,00
1.4.7.	Arendustöötajate kaasamise toetus	ESF	126 375,76
1.4.8.	Ettevõtlus- ning innovatsioonialaste teadmiste ja oskuste ning teadlikkuse arendamise programm	ESF	28 409,59
1.5 Suurem haldusvõimekus		ESF	56 529,02
1.5.1.	Avaliku sektori asutuste ja mittetulundusühingute strateegilise juhtimise tõstmine	ESF	26 039,84
1.5.2.	Parema õigusloome arendamine	ESF	6 433,87
1.5.3.	Avaliku sektori töötajate ja mittetulundusühenduste töötajate koolitus ja arendamine	ESF	24 055,31
1.5.4.	Avaliku sektori koolitussüsteemi arendamine	ESF	0,00
1.5.5.	Maakondlike tugistruktuuride toetamine	ESF	0,00
1.6 Horisontaalne tehniline abi		ESF	1 951,82
1.7 IARK tehniline abi		ESF	0,00
		KOKKU	1 482 038,13
		sh makstud	886 293,62
		sh tasumata	595 744,51
		sh lootusetuks tunnistatud	390 834,32

Allikas: KA. Tabelis on tagastused seisuga 31.01.2017 (kogu periood 2007-2015). Tabel sisaldab finantskorrektsioone, mis on toetuse saajatelt tagasi küsitud ehk nii laekunud, laekumata kui lootusetuks tunnistatud tagastusi. Ei sisalda ainult eelarve vähendamise finantskorrektsioone ehk selliseid mitteabikõlblikuks tunnistatud kulusid, millega on kaasnenud küll projekti eelarve vähendamine, aga mis suudeti tuvastada enne toetuse osa väljamaksmist.

Kõige suuremas mahus oli tagasinõudeid prioriteetses suunas Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks – 760 303 eurot (põhiosa sellest meetmes „Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetus“), järgnes PS Elukestev õpe 309 037 euroga, mida mõjutas enim üks suur tagasinõue täiskasvanute tööalase koolituse programmiga seoses. Nendes kahes prioriteetses suunas oli ka finantskorrektsioonide osakaal suundade kogu toetusmahuga võrreldes suurim – vastavalt 1,09% ja 0,53%. Teiste prioriteetsete suundade ja meetmetega seotud tagasinõuded olid suurusjärgude võrra väiksemad.

Järgnevas tabelis toodud projektide finantskorrektsioonide osas pole aruande esitamise seisuga veel selge, kas tagasi nõutud summad laekuvad täies mahus, osaliselt või osutub toetuse tagasi saamine võimatuks, kuna nende finantskorrektsioonide osas on pooleli kas täitemenetlus, kohtumenetlus/kriminaalmenetlus või toimub tasumine toetuse saaja poolt maksegraafiku alusel.

Tabel 3.4.2: Ülevaade tagastustest, mis pole veel laekunud (seisuga 31.01.2017)

Tagastuse nr	Projekti viitenumber	Projekti nimi	Toetuse saaja nimi	Laekumata liidu osalus (eurodes)	Kohtu-menetlus/kriminaal-menetlus
19613	1.4.0201.10-1391	NSE põhivara soetamine	New Solutions Estonia OÜ	5 831,12	

38135	1.4.0202.09-0454	Loodusliku glütseriineebi tootmisliini ja pakkemasina ostmise ja installeerimine	OÜ Lorii	12 782,33	
38237	1.4.0201.10-1060	Holtermann Grupp OÜ äriplaani starditoetuse taotlemiseks	Holtermann Grupp OÜ	5 624,20	
38341	1.4.0202.10-1468	Lisaseadmete soetamine õhufiltrite tootmiseks	Letocz Pocet OÜ	31 955,82	
20268	1.4.0202.09-0721	Teemantpuurimis- ja saagimisseadmete soetamine	FaqNag Ehitusteenused OÜ	31 401,54	
23444	1.4.0201.10-1250	Põhivara soetamine OÜ Spordisõbrad spordibaari käivitamiseks	Spordisõbrad OÜ	5 753,79	
28235	1.4.0201.10-1146	Pere- ja käsitöökohvik Kompott	Kompott OÜ	6 366,96	
38007	1.4.0201.09-0509	Teler.tv- Loominguliste noorte kohtumiskoht internetis	KLM GROUP OÜ	5 113,63	
38517	1.4.0201.10-1111	LUKUPROFID	AA Lukuprofid OÜ	2 317,87	
38549	1.4.0202.10-0951	VPAS tootearendusprojekt	Vendelin Photo Archiving Solutions OÜ	7 988,96	
38666	1.4.0201.10-1413	Lilleehete töökoda	Artidee OÜ	1 809,29	
39092	1.4.0201.10-1760	starditoetus seadmete soetamiseks	ADFACTORY OÜ	2008,1	
39541	1.4.0201.10-0906	Investeeringud tootmisvahenditesse ja turundusse	D&K Salong OÜ	726,19	
39945	1.4.0201.11-2016	Rõivatootja arendamine	Alantex OÜ	1283,52	
40031	1.4.0201.10-1762	Errapart+Kull+Samuel+energia+projekt käivitamine	OÜ EXE-Project	846,56	
40033	1.4.0201.11-2082	OÜ Alfarek Ehitus põhivara soetamine	Wurgun Nazimy OÜ	4541,88	
40036	1.4.0202.10-1226	"The Path of Wonders"	JJV Productions Osaühing	31 955,82	X
			KOKKU	158 307,58	

Allikas: KA, seisuga 31.01.2017

4 SEIRE JA HINDAMINE

Käesolev peatükk annab ülevaate aruandlusperioodil toimunud seire ja hindamise tegevustest. Esmalt lühiülevaade KA tasandil läbi viidud tegevustest, seejärel IARK seire 2015. ja 2016. a kokkuvõte. Eraldi alapeatükk annab ülevaate perioodi kestel läbi viidud hindamistest.

4.1 KA seiretegevused

EL perioodil 2007-2013 oli Korraldusasutuse ülesanne tagada eelkõige rakenduskavade elluviimise kvaliteet, koordineerides liikmesriigi seirekohustuste täitmist ning tagades kesksete aruandluskohustuste täitmise Euroopa Komisjoni ees. KA vaatas rakendamise tõhustamise eesmärgil igal aastal läbi rakenduskava elluviimisel tehtud edusammud, peamised saavutatud tulemused, raha kasutamise ja muud tegurid. KA osales seires vastavalt oma pädevustele, sh seirekehandites, koostas administratsioonile abiks juhendeid ning toetas ja hõlbustas seiretegevusi vastavate struktuurivahendite IT-süsteemidega. Perioodi teises pooles hakkas KA lõimima struktuurivahendite seiret riigi muu seirega, et tagada andmete kvaliteet ja sidusam kasutus. KA struktuurivahenditega seotud seiretegevus jagunes järgmiselt:

- struktuurivahendite kasutamise seire;
- rakenduskavade seirearuannete koostamine;
- rakenduskavade elluviimisega seotud komisjonides osalemine;
- N+ reegli seire;
- aastakoosoleku korraldamine korraldusasutuse ja Euroopa Komisjoni vahel;
- hindamiste korraldamine;
- struktuurivahendite lisanduvuse hindamine;
- struktuurivahendite strateegiline aruanne;
- struktuurivahendite hindamine.

Struktuurivahendite kasutamise seire.

KA struktuurivahendite kasutamise seire protsessi eesmärgiks oli tagada KA-le ülevaade rakendamise hetkeseisust ja tuvastada olulised tõrked struktuurivahendite rakendamisel. Selleks jälgis KA jooksvalt struktuuritoetuse registri kesksüsteemist väljavõetud finantstulemusi rakenduskava raames võetud kohustuste ja väljamaksete mahu osas, kõrvutades andmeid eelnevate aruandlusperioodide kohta esitatud andmetega. KA analüüsis kvartaalselt rakendusametuste esitatud infot rakenduskavades sisalduvate meetmete rakendamise kohta ning korraldas RA-de ja RÜ-dega seirekohtumisi, sh ad hoc kohtumisi, spetsiifiliste küsimuste (nt meetmete avamise, kohustuste võtmise ja väljamaksete progress, indikaatorite täitmine, eesmärkide saavutamine, juhtimis- ja kontrollisüsteemide toimivus, auditite ja hindamiste tulemused, suurprojektid, riskid jm) aruteluks. KA andis struktuurivahendite info edasi sisendina kord kvartalis esitatavasse riigi majandus- ja eelarve ülevaatesse ning majandusaasta aruandesse.

Rakenduskavade seirearuannete koostamine.

Seirekohustuste täitmiseks kehtestas KA seirearuande koostamise juhendi ning prioriteetse suuna ja aastaaruande koostamise eest vastutasid RA-d. KA esitas oma vastutusala sisendid (rikkumised jne) ning kommenteeris RA-de kujundatud sisu. KA esitas seisukohad juba prioriteetse suuna aruandluse tasandil, et tagada võimalikult head seireandmed aastases seirearuandes. Seejuures aruande analüüsil KA hindas selle vastavust KA poolt kehtestatud seirearuande koostamise juhendile, pöörates erilist tähelepanu aruande terviklikkusele ja heale loetavusele.

KA kontrollis üle aruandes esitatud kvantitatiivse informatsiooni ning jälgis, et informatsioon vastaks kvartaalsetes aruannetes ja seirekohtumistel välja toodud teemadele ning oleks analüüsitud piisava põhjalikkusega. Aruande analüüsil kontrollis KA samuti tegevuste vastavust valdkondlikele strateegiatele ja prioriteetidele, horisontaalsete teemade kajastamist ning õigusaktide muudatuste kajastamist. KA jälgis rakenduskava eesmärkide saavutamist ja andis oma hinnangu indikaatorite täitmise progressile.

Pärast rakenduskava seirearuande heakskiitmist seirekomisjonis seiras KA võimalike märkuste arvestamist seirearuandes enne aruande kinnitamist ja esitas aruande Komisjonile.

Rakenduskavade elluviimisega seotud komisjonides osalemine.

EL perioodi 2007-2013 seire oli komisjonide tasandil jaotatud rakenduskava seirekomisjoniks ja selle all olevateks prioriteetsete suundade komisjonideks. KA esindajad osalesid mõlemal tasemel, et tagada infovahetus, kasuliku valdkondliku info levik, KA arvamuse kujundamine ning seisukohtade esindamine.

Rakenduskava seirekomisjoni tasandil esindas KA-d põhiliikmena KA juhataja ning perioodi teises pooles KA sisemiste ümberkorralduste järel (mil võeti suund riigi seire ühtlustamisele) asendusliikmena valdkonna eest vastutav analüütik. Viimane oli ka prioriteetse suuna komisjoni liige ning osales eelkõige prioriteetse suuna aruande ja aastaaruande sisulises kommenteerimises.

N+ reegli seire.

KA vastutas n+ reegli täitmise eest, kuivõrd Eestil oli kohustus taotleda (teha kulusid) kindlaks määratud perioodi jooksul (n+2/3 aasta jooksul) Euroopa Komisjonilt toetuse vahendeid vastava aasta Euroopa Liidu eelarvesse kavandatud summade ulatuses. Et täita vastavalt komisjoni poolt Eestile seatud sihttasemed, kehtestati KA eestvedamisel valitsuse tasandil kohustuslikest sihtväärtustest ambitsioonikamad aastased sihttasemed, mis oli täiendav vahend EL toetuse kasutamise protsessi jälgimiseks ja juhtimiseks, võimaldades võtta varakult kasutusele abinõud toetuse kasutamise kiirendamiseks.

Samuti jagati rakenduskavas vahendite kasutamisega seotud kohustused rakendusasutuste valitsemisalade vahel, mis läbi muutus selgemaks iga RA vastutus eesmärkide täitmisel. N-ö varajase hoiatussüsteemi eesmärk oli tagada programmiperioodi lõpuks rakenduskavades toodud EL osaluse summade ärakasutamine ja nõutud omafinantseeringu panustamine. KA jälgis sihttasemete saavutamist ning kohtus vajadusel RA-de ja RÜ-dega. Kokkuvõttes tagati n+ reegli järgimine.

Aastakoosoleku korraldamine korraldusasutuse ja Euroopa Komisjoni vahel.

Osana aastapõhisest seireprotsessist toimusid KA ja Euroopa Komisjoni vahel aastakoosolekud. Selleks tagas KA materjalide ettevalmistuse vastavalt EK esitatud teemadele. Samuti korraldas aastakoosoleku toimumise järgselt korraldusasutusele ja laiemalt administratsiooni liikmetele esitatud märkustele vastamist ning komisjoni teavitamist märkuste suhtes võetud meetmetest. Samuti teavitas KA nii märkustest kui ka vastavatest rakendatavatest meetmetest seirekomisjone.

Hindamiste korraldamine.

Korraldusasutus võttis perioodi rakendamise käivitamisel eesmärgiks edukalt koordineerida struktuurivahendite hindamiste läbiviimist, et parandada fondidest saadava toetuse kasutamise kvaliteeti, mõjusust ja kooskõla ning strateegia ja rakenduskavade elluviimist. Selleks moodustas KA juhi käskkirjaga ametliku hindamiste juhtkomitee, kuhu kuulusid kõikide rakendusasutuste, korraldusasutuse ning suuremate rakendusüksuste esindajad. Komisjoni ülesandeks ja kohustuseks oli koordineerida hindamiste läbiviimist ning täiendada ja kinnitada kogu perioodi hindamiste tööplaan, millega kiideti heaks kõik struktuurivahenditest rahastatavad hindamised. Tööplaan hõlmas nii KA korraldatavaid rakenduskavade üleseid kui ka RA-de korraldatavaid rakenduskavade raames läbiviidavaid hindamisi.

Korraldusasutus tagas administratsioonis Euroopa Komisjoni hindamiste juhendi järgimise, viis läbi hindamise koolitusi ning koostas hindamise käsiraamatu. Laiemalt informeeris KA asjassepuutuvaid osapooli hindamise korraldamisest ja võimalustest tulemustega tutvuda. Analüüsis ja koostas hindamistulemustest kokkuvõtteid ning esitas need asjassepuutuvatele ametkondadele ning korraldas avalikkuse informeerimist. KA aitas tagada, et aastastes seirearuannetes oli kajastatud hindamistulemuste elluviimist puudutav informatsioon. Samuti osales KA Euroopa Komisjoni hindamiste ametlikel (*partnership*) kohtumistel.

Struktuurivahendite lisanduvuse hindamine.

Tulenevalt EL Nõukogu määruse 1083/2006 artiklist 15 esitas korraldusasutus Euroopa Komisjonile aastatel 2011 ja 2016 lisanduvuse aruande lisanduvuse vahe- ja lõpphindamise raames, milles esitas andmed lisanduvuse eesmärgi saavutamise kohta.

Nimetatud eesmärgi kohaselt ei tohtinud tegeliku majandusliku mõju saavutamiseks Euroopa Liidu poolne rahastamine asendada liikmesriigi riigieelarvelisi või muid samaväärseid struktuurilisi kulutusi ehk struktuurivahendid peavad olema vaid täiendavateks vahenditeks. Vastasel juhul oleks liikmesriigile antavat struktuurivahendeid vähendatud. Eesti säilitas EL perioodil 2007-2013 oma eelarvelised kulud kokkulepitud tasemel.

Struktuurivahendite strateegiline aruanne.

Tulenevalt EL Nõukogu määruse 1083/2006 artiklist 29 esitas Korraldusasutus EK-le aastatel 2009 ja 2012 strateegilise aruande, et anda aru struktuurivahendite rakendamise ja kasutamise kohta ja anda ülevaade seatud sihtide saavutamisest ja tegevustest. Nimetatud struktuurivahendite kaasabil saavutada soovitud sihid seati „Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegiaga 2007-2013”, mis koostati „Riigi eelarvestrateegia 2007-2010” ühe osana.

Strateegiline aruanne tugines jooksvale seirele ja aastastele seirearuannetele ning hõlmas nii finantsilist kui sisulist informatsiooni strateegia elluviimise kohta alates programmiperioodi algusest 2007. a. Strateegilise aruande raames anti ülevaade sotsiaalmajanduslikust olukorrast ja trendidest võrreldes muutustega, mis toimusid võrreldes strateegias toodud hetkeolukorraga ning meetmest, mida rakendati muutunud majandusoludes. Samuti hinnati aruande raames strateegias seatud prioriteetide täitmist, muu hulgas strateegias määratletud indikaatorite sihttasemete saavutamist ning anti ülevaade, kas rakenduskavade raames toetatavate tegevuste puhul on vajalik rahastamisplaan ja eesmärgi muuta.

4.2 Rakenduskava seire

Varasemate aastate seirekomisjoni koostumistest saab ülevaate IARK aastaaruannetest.

Inimressursi arendamise rakenduskava **seirekomisjoni eelmine korraline koosolek toimus 5. juunil 2015** Eesti Lennuakadeemias Tartus. Koosolekul andsid RAde esindajad ülevaate kõikide prioriteetsete suundade 2014. a seire aastaaruannetest ja meetmete rakendamise (lõpetamise) hetkeseisust. Prioriteetsete suundade debati käigus räägiti varasemast rohkem mõjude hindamisest, tulemuste jätkusuutlikkusest ja indikaatoritest. Tõdeti, et perioodi lõppedes ootaks väljundite asemel rohkem tulemuste ja mõjude esiletoomist.

Rakenduskava 2014. aasta seirearuanne kiideti ühehäälselt heaks.

Korraldusasutus andis omalt poolt seirekomisjoni liikmetele ülevaate struktuurivahendite 2014-2020 perioodi planeerimise ja rakendamise alustamise olukorrast. Järgnenud arutelu käigus tõi EK esindaja mh välja, et liikmesriigil on just paras hetk tegemaks kõik selleks, et seniseid rakendamise õppetunde arvestataks uue perioodi tegevuste kavandamisel. Samuti kutsus ta üles ka pöörama tähelepanu hindamistele ja kasutama võimalust nende käigus rakendusprotsessi kohta erinevatelt osapooltelt olulisi kommentaare ja infot saada. Ka kutsus ta üles kasutama senisest rohkem lihtsustamisi. Seda mitte ainult selleks, et teha asju lihtsamalt, vaid selleks, et suuta keskenduda edaspidi protsessi asemel rohkem tulemustele.

Seirekomisjoni poolt koosolekul täiendavaid seisukohti ei võetud ega ettepanekuid ei tehtud, koosoleku protokoll ning muud materjalid on kättesaadavad juhtministeeriumilt ja Korraldusasutuselt.

2016. a juuli alguses toimus seirekomisjoni elektrooniline koosolek (e-posti teel), mille käigus kiideti heaks Euroopa Komisjonile esitatav finantskorraldusvahendite aruandlus (vt lisa 13 – Finantsinstrumentide kasutamine). Füüsilist koosolekut ei ole 2016. aastal toimunud, kuna käesolev kogu perioodi lõpparuanne kiidetakse heaks 2017. a alguses. IARK sulgemise teemaline tehniline kohtumine EK esindajaga toimus 28. novembril 2016. a Tallinnas.

2015. ega 2016. a uusi rakenduskava muudatusi ei algatatud.

IARK seirekomisjoni viimane koosolek toimus 10. veebruaril 2017. a Tallinnas. Koosolekul tegid rakendusasutused kokkuvõtted kõikidest prioriteetsetest suundadest, nende elluviimise tulemustest ning parimatest praktikatest. Rakenduskava perioodi 2007-2013 lõpparuanne kiideti seirekomisjoni liikmete poolt ühehäälselt heaks. Korraldusasutuse ja Euroopa Komisjoni esindajad andsid omapoolse positiivse hinnangu rakenduskava elluviimisele ning ka mõningaid soovitusi uue perioodi rakendamiseks, sh lõppeva perioodi õppetundide kasutamiseks. KA esindaja märkis, et perioodi jooksul õnnestus oluliselt arendada inimvara kui ka taristut, toetada ettevõtlust ja seda kõike on suudetud teha suhteliselt madalate administreerimiskuludega. Samal perioodil on Eestit kimbutanud majanduslangus, ka oli planeerimisse sattunud metoodikavigu, mistõttu ei õnnestunud kõiki eesmärgi täielikult saavutada. Uue, 2014-2020 perioodi planeerimisel ja rakendamisel on nii KA kui RAd neid kogemusi juba kasutanud ja kindlasti kasutatakse ka edaspidi. Eurorahade planeerimine on andnud juurde nt seda, et oskame nüüd paremini kavandada vahendeid koos väljunditega ja juurutada tulemuspõhist vaadet. See kogemus on omakorda panustanud riigisisese

strateegilise planeerimisse arengusse ning tegevuspõhise eelarvestamise täismahulisse rakendamisse alates 2020. aastast.

EK esindaja tõi esile, et peaaegu 100% IARKi toetusmahust kasutati ära ja ka kasutamise veamäär on jäänud tunduvalt alla 2% toetusmahust. Toetuste maksmine katkestati kogu perioodi jooksul vaid ühel korral. Enamus sisulisi eesmärke ja indikaatoreid saavutati kas täielikult või suurel määral, ehkki esines ka mõningaid meetodilisi probleeme indikaatorite planeerimisel. Samas on tõsi, et päris kõiki eesmärke siiski ei saavutatud ja nt soolise võrdsuse teema vajab edasipidi tegelemist, sh sooline palgalõhe, mis pole perioodi jooksul piisavalt vähenenud. Samuti tuleb Eestil edasi tegeleda kõige ebasoodsamas olukorras sihtgruppide olukorra parandamisega. EK julgustas Eestit ka näitlikustama rohkem oma lõppeva perioodi häid kogemusi ja õnnestumisi ning tutvustama neid ka teistele EL liikmesriikidele.

Nii EK kui ka KA esindaja toonitasid lihtsustamiste suurema kasutuselevõtu olulisust edasipidi.

Koosoleku viimase punktina tegi EK esindaja kokkuvõtva ülevaate ESF ex-post hindamise tulemustest nii üleeuroopaliselt kui ka kitsamalt Eesti kontekstis. Vastav ettekanne ning hindamisaruanne on kättesaadavad juhtministeeriumilt. Ka koosoleku protokoll ning muud materjalid on kättesaadavad HTMilt.

Lisaks IARK seirekomisjoni koosolekutel jagatavale infole andis juhtministeerium kogu rakendamise perioodi vältel jooksvalt välja *seire ja hindamise ülevaatlikku infokirja*, mis saadeti seirekomisjoni liikmetele ja asendusliikmetele kaks-kolm korda aastas koosolekute vahelisel ajal.

Alljärgnevalt on toodud lühike ülevaade 2015. ja 2016. a seiretegevustest prioriteetsetes suundades.

PS Elukestev õpe

Haridus- ja Teadusministeerium jälgis perioodi kestel pidevalt meetmete eesmärkide täitmist ja indikaatorite saavutamist. Igakuiselt uuendati informatsiooni meetmete eelarvete täitmise ja riigieelarveliste vahendite kasutamise kohta. Koostöös Rahandusministeeriumiga toimusid vastavalt vajadusele seirekohtumised, mille raames anti ülevaade meetmete edenemisest ja vahendite kasutamisest.

HTM moodustas perioodi algul (17.09.2007) käskkirjaga nr 907 ühise prioriteetsete suundade juhtkomisjoni „Elukestva õppe“ ja „Hariduse infrastruktuuri arendamine“ juhtimiseks. 15.09.2014 moodustati vastavalt Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014-2020 seirekomisjoni otsusele haridus- ja teadusministri käskkirjaga nr 385 Hariduse valdkondlik komisjon, mille ülesannete hulka kuuluvad muuhulgas endise prioriteetsete suundade juhtkomisjoni ülesanded. Sama käskkirjaga tunnistati ülalmainitud käskkiri 907 (prioriteetsete suundade juhtkomisjoni moodustamine) kehtetuks. Valdkondliku komisjoni korraline koosolek toimus 8. aprillil 2015, heaks kiideti 2014. aasta prioriteetse suuna aruanne. Viimane koosolek, kus perioodi 2007-2013 teemasid käsitleti, toimus 15. juunil 2016. Koosolekul kinnitati prioriteetse suuna lõpparuanne ja hinnati suuna rakendamist programpperioodi kokkuvõttes väga heaks.

Igapäevase seiretegevusena jälgis HTM pidevalt meetmete eesmärkide täitmist ja indikaatorite saavutamist. Igakuiselt uuendati informatsiooni meetmete eelarvete täitmise ja riigieelarveliste vahendite kasutamise kohta. Koostöös Rahandusministeeriumiga toimusid vastavalt vajadusele kvartaalsed seirekohtumised, milles anti ülevaade meetmete edenemisest ja vahendite kasutamisest.

Toetuse saajad esitasid RÜle seirearuanded sisu- ja finantsnäitajate osas kord kalendriaastas jaanuaris või 50 kalendripäeva jooksul peale abikõlblikkuse perioodi lõppemist.

Keskkonnahariduse meetet seirati RAs ja RÜs regulaarselt. Vajadusel toimusid kohtumised RA, RÜ ja toetuse saaja esindajate vahel. RA jälgis programmi edenemist programmi nõukojas osalemise kaudu. Samuti oli elluviijal ja RAI sisuline koostöö programmi tegevuste elluviimisel.

Lisaks toimusid vastavalt vajadusele kohtumised RA (HTM) ja RÜ (Innove) vahel, kus muuhulgas arutati jooksvaid seire ja indikaatoritega seotud teemasid. 2014. ja 2015. aastal kujundasid kohtumiste sisu peamiselt 2014-2020 programpperioodi teemad

PS Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine

Haridus- ja teadusministri 12.05.2008 määrusega nr 28 kehtestati struktuuritoetuste aruandluse kord nendes prioriteetsetes suundades, mille rakendusamet on Haridus- ja Teadusministeerium. Toetuse saaja esitas vähemalt kord aastas aruande rakendusüksusele, kes koondas aastaaruannetest koondi ja esitas selle rakendusametusele. Vähemalt kord aastas esitas rakendusamet prioriteetse suuna aruande juhtkomisjonile

heaks kiitmiseks ning sellele järgnevalt esitati aastaaruanded vastavate suundade juhtministeeriumile rakenduskavade aastaaruannete koostamiseks.

Täiendavalt jälgis rakendusasutus meetmete edenemise finantsprogressi tulemuste saavutamist. Kord kuus koondas RA meetmete finantsülevaated ja esitas ülevaate välisvahendite kasutamisest RA juhtkonnale. Haridus- ja Teadusministeerium moodustas 2008. aastal ühise prioriteetsete suundade „Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine“ ja „Eesti teadus- ja arendustegevuse konkurentsivõime tugevdamine teadusprogrammide ja kõrgkoolide ning teadusasutuste kaasajastamise kaudu“ juhtkomisjoni.

2015. a toimus üks juhtkomisjoni koosolek – 8. aprillil 2015. a. Koosolekul kinnitati 2014. a seirearuanne. 10. juunil 2016. a toimus TjaA prioriteetsete suundade juhtkomisjoni viimane koosolek, kus kinnitati prioriteetse suuna Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine lõpparuanne ning oldi päri RA hinnanguga suuna rakendamisele („väga hea“). Avaldati tunnustust olulistele muutustele võrreldes 10a taguse ajaga, näiteks rahvusvahelistumine, e-õpe, doktoriõpe, populariseerimine jne.

PS Pikk ja kvaliteetne tööelu

Programmide puhul esitati aruandeid sagedusega kaks korda aastas. Projektid esitasid sisutegevuste kohta aruandeid üks kord aastas tähtajaga 20. jaanuar ja isikupõhist seiret jooksva aasta 20. juuliks. Lühiajalise kestusega projektid esitasid vaid projekti lõpparuande. Aruanded koondasid informatsiooni nii planeeritud tegevuste läbiviimise, probleemide maandamistegevuste kui ka eraldatud toetuse sihipärase kasutamise kohta.

Lisaks jooksvale seirele ja seirekomisjoni koosolekutele teisi regulaarseid seire mehhanisme prioriteetsetes suunas ei olnud. Vastavalt vajadusele toimusid RA-RÜ ning RA-RÜ-toetuse saaja (programmide) rakenduskohatumised, kus arutati elluviidavate tegevuste ja eelarvete progressi ning probleemide maandamistegevusi.

31.03.2015. a toimus PS seirekomisjoni koosolek, kus kinnitati 2014. a suuna seirearuanne. Komisjon nõustus PS rakendamise hinnanguga „väga hea“. Seirekomisjoni liikmed PS kohta ettepanekuid või soovitusi ei teinud.

PS Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks

Meetmete jooksvaks seireks toimusid RA ja RÜde vahel regulaarsed kvartaalsed kohtumised, kus arutati eelneva kvartali tegevust ja tulemusi ning vajadusel võimalikke muudatusi tulevikuks. EASi ja RA vahel toimusid vastavalt vajadusele juhtgrupi kohtumised vähemalt korra kuus, kus arutati päevakajalisi probleeme ja võimalikke muudatusi meetmetes. Iga kvartali järgselt tehti ka ülevaade meetmete ja projektide sisulisest ja finantsprogressist, eriti oluliseks kujunesid kohtumised 2015. a, et kiiresti lõppenud projektide ja programmide vabanenud vahendid ümber suunata meetmetesse, kus vajadus toetuse järgi oli suur.

06.04.2015 toimunud prioriteetsete suundade juhtkomisjonis kinnitati PS aastaaruanne. Ka otsustati muuta juhtkomisjoni nimi: „Ettevõtluse kasvuvõime juhtkomisjon 2007–2013“ ja kirjeldada edaspidises aruandluses eesmärkide täitmist/mitte täitmist põhjalikumalt.

PS Suurem haldusvõimekus

Seire raames jälgiti jooksvalt projektide/programmide elluviimist ning prioriteetse suuna eesmärkide ja tulemuste saavutamist. RA koondas projektide ja programmide seirearuannetest saadud info ja koostas selle põhjal prioriteetse suuna seirearuande. RAle saatis programmi „Maakondlike tugistruktuuride toetamine“ rakendamise aruanded Siseministeerium.

Programmide muutmise aluseks on sisuline seire, hindamaks senise rakendamise tõhusust, püstitatud eesmärkide täitmist ja ajagraafikus püsimist nii tegevuste läbiviimise kui finantsprogressi osas.

2015. a toimus kaks prioriteetse suuna juhtkomisjoni koosolekut (seirearuande kinnitamine ja programmide muutmise arutelud). Juhtkomisjoni tasandil menetleti mitmeid programmide muudatusi. Näitena saab siinkohal välja tuua programmi „Kohaliku omavalitsuse tugevdamine“ muudatuse toetamise, millega laiendati programmi üht alaeesmärki lisades omavalitsuste ühinemiste toetamisele ka omavalitsuste koostöö toetamise.

Juhtkomisjon on hinnanud üldiselt suuna rakendamist heaks ja otseseid probleeme ei ole täheldatud.

4.3 Läbiviidud hindamised

Hindamise eesmärk on avaliku sektori raha kasutamisel sõltumatu hinnangu andmine lähtudes teatud kriteeriumitest ja standarditest (asjakohasus, tõhusus, tulemuslikkus, mõju ning jätkusuutlikkus). Hindamise kaudu informeeritakse avalikkust ja antakse rahastajale tagasisidet eelarve kasutamise kohta. Hea tagasiside aitab muuta programmi või projekti juhtimist ja rakendamist tõhusamaks. Struktuurivahendite hindamise eesmärk on parandada fondidest saadava toetuse kvaliteeti ja mõjusust ning aidata kaasa struktuurivahendite strateegia ja rakenduskavade paremale elluviimisele. Struktuurivahendite eel- ja vahehindamise läbiviimise eest vastutab liikmesriik ning järelhindamise eest Euroopa Komisjon. Juhul kui seire tulemusena ilmneb märkimisväärne erinevus esialgsetest eesmärkidest või kui tehakse ettepanekud rakenduskavade muutmiseks tuleb Eestil viia läbi ka seirega seotud hindamine. Rakenduskava raames korraldavad hindamiste läbiviimist rakendusasutused ja -üksused vastavalt vajadusele. Rakenduskavade üleseid hindamisi korraldab vastavalt vajadusele Rahandusministeerium (allikas: www.struktuurifondid.ee).

Struktuurivahendite 2007-2013 hindamiste tööplaani kinnitas perioodi alguses Rahandusministeeriumi kokkukutsutud hindamiste juhtkomisjon, see vaadati sama komisjoni poolt igal aastal üle ning täiendati vastavalt vajadusele uute hindamistega. Järgnevalt antakse ülevaade nii 2015. a toimunud/lõppenud hindamistest kui ka lühidalt kogu perioodi lõikes läbi viidud IARK prioriteetsete suundade hindamistest. 2007-2013 hindamiste tööplaani ja lõppraportid on kättesaadavad: <http://www.struktuurifondid.ee/hindamiste-tooplaan-ja-aruanded/>

2015. aastal toimus rakenduskavade ülese hindamisena perioodi 2007-2013 struktuurivahendite mõju hindamine regionaalarengule. Rahandusministeeriumi poolt tellitud ja Poliitikauuringute Keskus Praxis ja Rakendusauuringute Keskus Centar poolt teostatud hindamise, „**Perioodi 2007-2013 struktuurivahendite mõju regionaalarengule**“ eesmärgiks oli saada sõltumatu hinnang perioodi 2007-2013 struktuurivahendite rakendamise mõjust riigi regionaalarengu eesmärkide saavutamisele ja soovitusi, mis võimaldaksid valdkondlike poliitikate ja toetusmeetmete, finantsinstrumentide ja riigieelarveliste eraldiste planeerimisel paremini arvestada regionaalsete vajadustega ning tulemuslikumalt panustada regionaalarengu eesmärkide saavutamisse. Lõpparuanne: <http://www.praxis.ee/tood/struktuurivahendite-moju-regionaalarengule/>

Hindamise tulemusena ilmnas, et enamuses uuringus käsitletud valdkondades on toimunud märgatav areng. Suurim arenguhüpe on toimunud kiire interneti kättesaadavuses ning joogivee kvaliteedi tõus. Struktuurivahendid on aidanud oluliselt kaasa maakondade arengule, kuid ei ole toonud kaasa olulist arenguerinevuste vähenemist, st tulemusindikaatorite tase on kõikides valdkondades paranenud, kuid maakondlikud arenguerinevused ei ole muutunud. Struktuurivahendite ja tulemusindikaatorite vahelised seosed on näha vaid üksikutes valdkondades. Elukeskkonna SV seotud positiivselt I kaitsekategooria liikide leiukohtade kasvuga ja aktiivsete kutseõppe lõpetajate osakaal vähenes vähem seal, kus olid suuremad toetused. Hõive kasv oli positiivselt seotud SV ja PRIA koondtoetustega.

Maakonna seminaride osalenute hinnangul aitasid piirkonna arengule kõige enam kaasa toetused vee- ja jäätmemajandusele, **järgnesid tööturumeetmed ja täiskasvanukoolitus ning avalike teenuste arendamine. Kõige tagasihoidlikumaks peeti haldusvõimekuse meetmete tuge piirkonna arengule.** Kokkuvõttes leiti, et omavahenditest ei oleks suudetud selliseid muutusi ellu viia. Leiti, et SV omafinantseeringu tagamine on seni olnud probleemiks üksikutele omavalitsustele ja vabaühendustele kõikides maakondades.

Hindajad leidsid, et keskvalitsuse tasandil tuleks SV regionaalset mõju selgemalt eesmärgistada ja seirata. Regionaalareng on olnud SV valdkondlike eesmärkide kõrval teisejärguline ja pigem formaalne eesmärk. Valdkondlike meetmete mõju seiratakse projekti teostajate subjektiivsete hinnangute alusel, puuduvad maakondade erinevusi peegeldavad indikaatorid. Valdava osa meetmete puhul olid hindamiskriteeriumid ja muud meetme tingimused koostatud Eesti koondnäitajatest tulenevalt, rahastusotsused tehti samuti lähtuvalt Eesti koondnäitajatest. Piirkondlike eripärade ja arenguvajadustega üldjuhul ei arvestatud.

2015. a valmis ka SA Poliitikauuringute Keskuse Praxis läbiviidud programmi „**Täiskasvanute tööalane koolitus ja arendustegevused**” võrdlusrühmapõhine mõju hindamine ehk „**Counterfactual Impact**”

Evaluation (CIE) of Estonian Adult Vocational Training Activity“, mille raames hinnati programmi „Täiskasvanute tööalane koolitus ja arendustegevused“ mõju kontrollgrupi meetodil.

Täiskasvanute tööalase koolituse **programmi eesmärk** oli hõlbustada täiskasvanud elanike laialdasemat osalust elukestvas õppes ja suurendada täiskasvanute tööalast konkurentsivõimet kõigis Eesti piirkondades, toetades kutseõppeasutustes ja rakenduskõrgkoolides täienduskoolituse kursusi. Programmi käigus seati sihiks koolitada ajavahemikul 2009. aasta jaanuarist 2014. aasta juunini vähemalt 33 000 täiskasvanut. Programmi eelarve oli 8,6 miljonit eurot. Nii osalejate arvu kui ka tehtud kulutuste mõttes oli seega tegu ESFi ühe suurema sekkumisega Eestis vaadeldud ajavahemikul. Peale täiskasvanute koolituse oli programmi eesmärk parandada koolitusprogrammide kvaliteeti ja arendada valdkonda tervikuna.

Hindamisprojekti üldine eesmärk oli edendada võrdlusrühmapõhist kontrafaktaalset mõjuhindamist Euroopa Sotsiaalfondi projektide puhul Eestis. Projekti kitsamad ülesanded olid järgmised: a) pakkuda tõendusmaterjali Euroopa Sotsiaalfondi programmi "Täiskasvanute tööalane koolitus ja arendustegevused" kohta, mida HTM perioodil 2007-2013 ellu viis; b) tõsta HTMi suutlikkust tõhusalt läbi viia mõjuhindamisi arendades selleks vajalikku andmevajaduse kirjeldust ning andmekogumissüsteemi; c) tõsta teadlikkust võrdlusrühmapõhisest hindamisest üldiste ja spetsiifiliste koolituskursuste abil ametnikele.

Projekti tulemusena valmis Poliitikauuringute Keskuse Praxise ja Statistikaameti teostamisel andmebaas, mis sisaldas täiskasvanute tööalasel koolitusel osalenute andmeid ja PIAACi (rahvusvaheline täiskasvanute oskuste uuring) küsitlusuuringust võrdlusrühma andmeid. See võimaldas projekti partneritel (RM, HTM) teada saada, mis andmeid vajatakse mõju hindamiseks, kuidas neid võiks koguda ja käsitleda, et see oleks kooskõlas EL-i andmekaitse reeglitega. Teiseks, projekti raames uuriti, milliseid andmeid on vaja Euroopa Sotsiaalfondi projektide seireks ja hindamiseks perioodil 2014-2020. Isikuandmete kogumise skeem uue rahastamisperioodi jaoks töötati välja projekti partnerite poolt. **Projekti üks pikaajalisi mõjusid ongi see, et andmed Euroopa Sotsiaalfondis osalejate kohta korjatakse edaspidi keskselt ühte andmebaasi selles valdkonnas kõige kompetentsema institutsiooni juures (Statistikaamet).** Kolmandaks, projekti käigus saadud kogemuse põhjal viidi läbi sissejuhatavad ja süvakursused mõju hindamise meetodite kohta. Neil osales kokku 78 Eesti riigiametnikku.

Analüüsitud poliitikameede on võrdlemisi uus instrument Eestis (täiskasvanute tööalast koolitust on rahastatud riigi poolt alates 2007. aastast) ja samas oli see üks suuremaid ESFi programme nii osalejate arvu kui kulutuste poolest. Samas puudusid selle programmi kohta mõjuhinnangud ja nimetatud hindamine oli seega esimene püüdlus neid leida.

Hindamise tulemused. Et hinnata 2010. ja 2011. aastal täiskasvanutele pakutud tööalaste koolituste mõju edaspidistele tööhõivega seotud tunnustele, kasutati analüüsis tõenäosuspõhist sobitamist (*propensity score matching*) koos erinevuste vahe analüüsi (*difference-in-differences*) ja regressioonimudelitega. Selleks kombineeriti eri allikatest pärit andmeid. Osalusrühma andmed saadi otse koolituskeskustelt (kutseõppeasutused) ja võrdlusrühma puhul kasutati PIAACi uuringu andmeid. Mõlemad andmekogumid ühendati üksikisiku tasandi maksuandmetega aastate 2008–2013 kohta. Analüüsiti koolituse mõju hilisemale töötamise tõenäosusele, hõives oldud kuude arvule, aastapalgale ja keskmisele kuupalgale.

Analüüs näitas, et täiskasvanute tööalasel koolitusel oli edaspidistele tööhõivega seotud tunnustele positiivne mõju, ent tulemused sõltuvad sellest, millist võrdlusrühma ja sobitamismeetodit kasutada. Täiesti erinevate andmekogumite kombineerimisel jääb risk, et ei suudeta muuta osalus- ja võrdlusrühma mittejälgitavate tunnuste poolest täiesti võrreldavaks.

Kui kasutada tõenäosuspõhist sobitamist (*propensity score matching*), mis eeldab, et puuduvad mittejälgitud tunnused, mis samaaegselt mõjutaksid programmis osalemist ja lõpptulemust, siis on koolituse mõju statistiliselt ja majanduslik olulisem kui kombineerides tõenäosuspõhist sobitamist erinevuste vahe hinnanguga. Viimane meetodika eeldab, et lõpptulemus areneb sarnase trendiga nii koolituses osalenute kui mitteosalenute jaoks (*common trend assumption*). Kui kasutame tõenäosuspõhist sobitamist, siis tulemused näitavad, et ametialase koolituse keskmine mõju edaspidistele tööhõiveväljavaadetele (mis siinsel juhtumil on võrdsustatud pikaajalise töötuse määra vähenemisega) moodustas ligikaudu 6–7 protsendipunkti. Mõju

aasta jooksul hõives oldud kuude arvule oli umbes 0,5–0,6 kuud, mida on algse keskmiselt 7,7 kuuga võrreldes samuti ligikaudu 6–7 protsenti rohkem. Samuti ilmnis mõju kuupalgale keskmiselt umbes 40 euro ulatuses. Analüüs näitas, et koolituse pikkust arvestades on mõju tööhõivele ja tulevasele töötasule suurim 40–59 tunni pikkuste kursuste korral. Pikemaajalised kursused ei avaldanud üllataval kombel mingit märkimisväärt mõju. Mõju analüüs hõiveseisundi põhjal osutas, et koolituse mõju on suurem nende osalejate jaoks, kes olid kursustele kandideerimise ajal juba hõives. Tulemused on kooskõlas osalejate seas tehtud tagasisideküsitlustega, mille kohaselt töötute puhul ei olnud koolitusel mingit mõju, sest kursused võisid olla liiga lühikesed, et neist töötutele kasu võinuks olla. Hinnati veel koolituse mõju tööhõiveväljavaadetele eri demograafiliste rühmade jaoks. Tulemused näitasid, et seda liiki mõju on suurem madalama haridustasemega (kuni põhiharidus), nooremate (20–29 aastat) ja vanemate inimeste (üle 50 aasta) puhul. Mõju oli väiksem kõrgharidusega inimeste jaoks (ja koguni ebaolulise suurusega, kui võrdlusrühm moodustada kõigist PIAACi uuringuga hõlmatud inimestest). Põhikeele ja soo puhul olulisi erinevusi ei tuvastatud.

Teisest küljest, tundlikkusanalüüs (kasutades erinevuste vahe meetodit) näitas koolituse mõju tööhõivemääradele või töökuudele väiksemana – koolituse keskmine mõju tööhõivele oli ligikaudu 2 protsendipunkti ja mõju hõives oldud kuude arvule ligikaudu 0,3 kuud ehk üle kahe korra vähem kui lihtsa töenäosuspõhise sobitamise korral. Hinnatud mõju aastasele sissetulekule või kuupalgale ei ole nii palju mõjutatud meetodist ja on ligikaudu 300–400 eurot aastas ehk 30–40 eurot kuus (ehk 5–6% tõusu võrreldes koolituse eelse palgaga). Need hinnatud mõjud on ka statistiliselt olulised. Üldiselt on see kooskõlas Schwerdt jt (2011) uuringuga, mille kohaselt osalemine täisealiste kursustel, mis on suunatud kõigile inimestele on väikese või puuduva mõjuga hilisemale töötamise töenäosusele või aastasissetulekule.

Tulemused näitasid ka, et täisealistele suunatud ametialaste koolituste mõju töötamisele on väiksem kui aktiivsetel tööturumeetmetel, mida on Töötukassa korraldanud töötutele inimestele (Lauringson jt (2011), Anspal jt (2012)). See tulemus oli oodatav, sest Haridus- ja Teadusministeeriumi korraldatud kursused olid lühemad ja seal oli suurem erinevus selles, kuivõrd on kursused just suunatud inimese tööturuväljavaadete parandamiseks.

Et tulemused sõltuvad kasutatavatest meetoditest ja võrdlusgrupist, siis analüüsitulemuste kinnitamiseks ja pika-ajalise mõju hindamiseks oleksid vajalikud paremad taustaandmed osalus- ja võrdlusrühma jaoks, samuti osalejate pikaajalisem jälgimine.

Soovitused: 1) Sekkumisloogika parandamine ja sihistamine. Sekkumisloogika selgem defineerimine ja sihtrühma valimine koos sobiva meetodiga sihtrühmani jõudmiseks on oluline eeldus, et tugevdada programmi mõju ja teha ka mõju hindamise protsessi lihtsamaks. Vaadeldud programmi puhul oli programmdokumendis ebaselge, kas lõppeesmärk on osalejate hilisem tööturuedukus või oli eesmärgiks pigem koolituskohtade loomine iseenesest. Programmdokumendis rõhutati, et koolituses osalemises antakse eelistus madala ja vananenud kvalifikatsiooniga inimestele, kuid selleks, et koolitustes osaleda, inimesed pidid ules näitama enda initsiatiivi ja kandideerima kursustele, mis tõi kaasa selle, et suur osa koolituses osalejatest olid kõrgharidusega.

2) Andmekogumise parandamine ja elektrooniline talletamine. Selleks, et parandada koolituse mõju hindamise suutlikkust, peaks elektrooniliselt säilitama kõigi koolituses osaleda soovinud inimeste mikroandmeid, st nii nende andmed, kellel anti võimalus osaleda, kui ka ideaalis nende andmed, kellele ära öeldi. Kui koolituses mitteosalenute inimeste arv on liiga väike, et teha nendest omaette võrdlusrühma, peaks kasutama mingit muud võrdlusrühma, näiteks olemasolevatest küsitlusandmetest. Osalenute ja mitteosalenute andmeid saab seejärel siduda erinevate registritega, et leida informatsioon koolitusele eelnenud ja järgnenud tööturunäitajate kohta, aktiivses tööturumeetmetes osalemise kohta ja sotsiaaltoetuste kohta. Kui alguses oli plaan, et Euroopa Sotsiaalfondi projektides osalenute andmeid aastatel 2014–2020 hakkavad koguma rakendusasutused ise, siis käesoleva projekti kogemuse põhjal otsustati, et sellega hakkab tegelema keskselt Statistikaamet, kellel on võimalik ühtlasi vähendada toetuse saajate halduskoormust sel viisil, et suur osa isikuandmeid hangitakse osalejatelt küsimise asemel otse

riiklikest registritest. Rahandusministeerium koostöös Statistikaametiga arendas välja ka vastava detailse kirjelduse andmekogumise protsessi kohta ESF projektide jälgimiseks järgmisel programmiperioodil.

3) Hindamisega tegelevate ametnike teadlikkuse tõstmine. Projekti raames viidi läbi sissejuhatavad ja süvakursused kvantitatiivsete mõju hindamise meetodite kohta. Sissejuhatavad kursused olid kahepäevased ja süvakursus oli viiepäevane. Mõlema kursuse käigus käsitleti andmeid ja statistilisi meetodeid, mida on vaja võrdlusrühmapõhise mõju hindamise läbiviimiseks. Kui ministeeriumide analüüsiosakondades töötavad ametnikud omasid üldist arusaamist mõju hindamise olemusest, siis ESFiga tegelevates rakendusasutustes napib tihti teadmisi, kuidas planeerida mõju hindamisi, kuidas andmeid koguda ja kuidas analüüsi läbi viia. Seda järeldust toetasid nii koolituse käigus tehtud tagasisideküsitlused, kui ka hinnatud programmi sekkumisloogika ebamäärasus ja andmete puudumine mõju hindamise läbiviimiseks. Seega on otstarbekas jätkata teadlikkuse tõstmist võrdlusrühmapõhise mõju hindamise metoodika osas riigiametkonna seas.

Täiendav info mõjuhindamise kohta Praxise kodulehel koos inglise- ja eestikeelse lõpparuandega: <http://www.praxis.ee/tood/programmi-taiskasvanute-tooalane-koolitus-ja-arendustegevused-moju-hindamine/>

Hindamised programmiperioodil rakenduskava prioriteetsetes suundades

Alljärgnev tabel annab ülevaate kogu programmiperioodil toimunud hindamistest prioriteetsetes suundades. Reeglina oli hindamiste tellijaks ja kasutajaks vastava valdkonna rakendusasutus.

Tabel 4.3. Prioriteetsete suundade hindamised Inimressursi arendamise rakenduskava raames

Aasta	Prioriteetne suund	Hindamise teema	Hindamise pealkiri ja lõppraporti fail	Hindamise teostaja
2010	Pikk ja kvaliteetne tööelu	Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamise meetme hindamine (ettevõtlusega alustamise toetus, tööpraktika, tööharjutus)	Ettevõtluse alustamise toetuse, tööpraktika ja tööharjutuse hindamine (.pdf) Uuringu ettekanne (.pdf)	Poliitikauuringute keskus PRAXIS
2010-2011	Pikk ja kvaliteetne tööelu	Töölesaamist toetavate hoolekandemeetmete hindamine	Töölesaamist toetavate hoolekandemeetmete hindamine (.pdf) Hindamistulemuste esitus (.pdf)	Tartu Ülikool ja Ernst & Young
2011	Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine	Teadus- ja arendustegevuse meetmete (ESF ja ERDF) vahehindamine	EL tõukefondide perioodi 2007-2013 teadus- ja arendustegevuse ning kõrghariduse meetmete rakendamise vahehindamine (.pdf)	Poliitikauuringute keskus PRAXIS, Technopolis Group Belgia ja MTÜ Balti Uuringute Instituut
2011	Suurem haldusvõimekus	Haldussuutlikkuse meetmete mõjude hindamine	Inimressursi arendamise rakenduskava (IARK) prioriteetse suuna 5 „Suurem haldusvõimekus” tulemuslikkuse	CPD OÜ

Aasta	Prioriteetne suund	Hindamise teema	Hindamise pealkiri ja lõppraporti fail	Hindamise teostaja
			hindamine ja mõjude analüüs (.pdf)	
2011-2012	Pikk ja kvaliteetne tööelu	Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamise meetme hindamine (tööturukoolitus, palgatoetus)	Tööturukoolituse ja palgatoetuse hindamine (.pdf) Hindamistulemuste esitus (.pdf)	Eesti Rakendusüringute Keskus Centar ja InterAct Projektid & Koolitus
2012	Pikk ja kvaliteetne tööelu	Tervislike valikute ja eluviiside soodustamise meetme hindamine	Tervislike valikute ja eluviiside soodustamise meetme hindamine (.pdf) Hindamistulemuste esitus (.pdf)	Ernst & Young
2012-2013	Elukestev õpe	ESFist rahastatavate meetmete "Noorsootöö kvaliteedi arendamine", "Teavitamis- ja nõustamissüsteemi arendamine" ning "Kooli poolelijätmise vähendamine, haridusele juurdepääsu suurendamine ning õppe kvaliteedi parandamine" vahehindamine.	Üldhariduse ja noorte valdkonna struktuurifondide meetmete vahehindamine (.pdf)	Poliitikauuringute keskus PRAXIS
2013	Pikk ja kvaliteetne tööelu	Soolise võrdõiguslikkuse edendamise meetme hindamine	Soolise võrdõiguslikkuse edendamise meetme hindamine (.pdf) Hindamistulemuste esitus (.pdf)	Tartu Ülikool
2013-2014	Pikk ja kvaliteetne tööelu	Horisontaalsete teemade ja ESF spetsiifiliste teemade hindamine prioriteetses suunas „Pikk ja kvaliteetne tööelu“	Horisontaalsete teemade hindamine (.pdf) Hindamistulemuste esitus (.pdf)	Tartu Ülikool
2014	Pikk ja kvaliteetne tööelu	Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamise meetme hindamine (avatud taotlusvoorudes toetust saanud projektid)	Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine meetme projektide hindamine (.pdf)	Tartu Ülikool

Aasta	Prioriteetne suund	Hindamise teema	Hindamise pealkiri ja lõppraporti fail	Hindamise teostaja
			Hindamistulemuste esitlus (.pdf)	
2014-2015	Elukestev õpe	Täiskasvanute tööalase koolituse programmi mõju hindamine (EK rahastatud kontrollgrupi põhine hindamine)	Counterfactual Impact Evaluation (CIE) of Estonian Adult Vocational Training Activity (.pdf, ingl)	Poliitikauuringute keskus PRAXIS

Allikas: JM, 20.07.2016.

Lisaks tabelis kajastatud 11 hindamisele on aastatel 2012 ja 2014 MKM ja EAS viinud kahel korral läbi ka ettevõtlus- ja innovatsioonipoliitika vahehindamised (<http://www.eas.ee/uuringud/#articleblock-Ettevtlus>), mis katavad mitut rakenduskava ja prioriteetset suunda ning puudutavad sh ka prioriteetset suunda „Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks“. Seega olid kõik prioriteetsed suunad hindamistega kaetud, kõige rohkem hindamisi viis läbi Sotsiaalministeerium prioriteetses suunas „Pikk ja kvaliteetne tööelu“.

Kõigist hindamistest saadud info ja soovitused on olnud oluliseks sisendiks nii jooksvate tegevuste paremaks muutmisel kui ka 2014-2020 perioodi planeerimisel. Kõikidele hindamiste käigus tehtud asjakohastele soovitustele on planeeritud ja ellu viidud järeltegevused või parendusmeetmed.

Täpsema informatsiooni kõikide nimetatud hindamiste tulemuste, järelduste ja järgnenud järeltegevuste kohta leiab Inimressursi arendamise rakenduskava seirearuannetest (hindamiste peatükkidest) aastate kaupa: <http://www.struktuurifondid.ee/struktuuri-toetuse-kasutamise-aastaulevaated/> või konkreetsete suundade rakendusastutest. Lõpparuande kogumahtu arvestades ei ole otstarbekas neid ülevaateid korrata, mistõttu on siin peatükis kajastatud vaid 2015. a lõppenud hindamiste tulemused.

5 KOMMUNIKATSIOON

Käesolev peatükk annab ülevaate teavitamis- ja kommunikatsioonitegevustest struktuuritoetuste program perioodil 2007-2013. Esmalt numbriline ülevaade tegevuste kaupa, seejärel ülevaade tehtust (sh silmapaistvamad näited) prioriteetsete suundade kaupa nii aastal 2015 kui kogu perioodi kokkuvõttes ning lõpuks kokkuvõttev hinnang kommunikatsioonitegevuste edukusele.

Tabel 5.1: Teave ja avalikustamise indikaatorid

Näitaja (tegevus)		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2007 ... 2012	2013	2014	2015	Kokku
Eesmärk: ESFist, ESFi ja Eesti riigi koosrahastusest ning ühtekuuluvuspoliitikast teadlikkuse tõus												
Väljundinäitajad												
1.1. Teavitussüritused, kampaaniad	Saavutus	17	13	38	25	39	22	152	14	34	22	222
1.2. Artiklid	Saavutus	9	20	10	6	59	26	117	75	99	178	469
1.3. Trükised (juhend, erileht, voldik, kalender, kommunikatsiooni käsiraamat)	Saavutus	0	22	3	5	0	2	32	6	4	7	49
1.4. Televisioonisäated, -klipid	Saavutus	0	0	36	37	23	8	104	...	...	...	104
1.5. Raadiosaated, -klipid	Saavutus	0	0	0	0	6	4	6	...	...	...	6
1.6. Pressiteated	Saavutus	13	36	31	38	40	50	218	29	63	14	324
1.7. Ametlikud teated	Saavutus	...	16	9	31	5	15	76	19	18	4	117
1.8. Pressikonverentsid	Saavutus	2	1	2	2	2	0	9	0	...	...	9
1.9. ESFi kaksiklogo kleebised	Saavutus	...	...	...	25950	0	0	25950	...	...	...	25950
1.10. ESFi reklaammaterjalid (pliiatsid, pastakad, kilekaaned, mälupulgad jt)	Saavutus	10500	14000	2700	270	210	552	28232	...	...	...	28232
1.11. Internet: ESF/Inimressursi arendamise rakenduskava linkide arv	Saavutus	5	5	7	11	11	12	11	4	4	10	29

Allikad: JM, RA, RÜd.

5.1 Ülevaade tegevustest ja näited

PS Elukestev õpe

Et tegemist oli perioodi lõpuga, siis uusi taotlusvoore välja ei kuulutatud ning nendega seotud vastavaid kommunikatsioonitegevusi ei tehtud. 2015. a viis tegevusi ellu vaid kolm programm, mistõttu keskenduti kommunikatsioonis enam uue perioodi tutvustamisele ja avanevatest taotlusvoorudest informeerimisele. 2007-2013 perioodi projektide/programmide rakendajatele saadeti välja informeerivaid e-kirju ning nõustati telefoni teel või vajadusel individuaalselt kohapeal. Lisaks toimus pidev info jagamine SA Innove kodulehe struktuuritoetuste alajaotuse ning SA Innove Facebooki lehe kaudu. Innove kodulehe struktuuritoetuste alajaotuses on pidevalt üleval ajakohane info nii struktuuritoetuste huvilisele, taotlejale kui ka toetuse saajale. Samuti on kodulehel ära toodud toetust saanud projektide nimekirjad (organisatsioon, projekti nimi, toetussumma, omafinantseeringu summa, projekti kogumaksumus).

Alates 2014. aastast on SA Innove struktuuritoetuste agentuur välja andnud e-uudiskirja [Toetuste Teataja](#), mille vahendusel informeeritakse nii toetuse saajaid kui ka potentsiaalseid taotlejaid, erinevatest muudatustest, uutest õigusaktidest, taotlusvoorudest jne. Uudiskirja saadetakse SA Innove struktuuritoetuste huviliste infolisti, kuhu kuulub üle 1500 inimese. 2015. aastal ilmus kaks uudiskirja numbrit. Uudiskirja väljaandmine jätkus ka 2016. aastal.

KKM (RA) ja KIK (RÜ) ei ole eraldi tehnilisest abist rahastatavaid programmi tutvustavaid teavitustegevusi planeerinud. Teavitamise ja kommunikatsiooniga seonduvaid tegevusi viidi ellu programmide „Keskkonnahariduse arendamine” ja „Keskkonnahariduse arendamine Eesti Loodusmuuseumi kogude baasil” raames. Programme käsitlev informatsioon on leitav toetuse saajate veebilehel aadressil

<http://www.keskkonnaamet.ee/teenused/keskkonnaharidus-2/esf-programm-keskkonnahariduse-arendamine/> ning <http://www.loodusmuuseum.ee/kogud/digitaliseerimine>

PS2 Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine

2015. aastal korraldas RÜ toetuse saajatele viis projektide lõpetamistega seotud infopäeva. Infopäevad toimusid Tallinnas ja Tartus 14. ja 15. jaanuaril, 11. ja 12. märtsil ning eraldi TTÜle 30. aprillil. Teemadeks olid puhkuse inventuurid, raamatupidamise väljavõtted, dokumentide säilitamine, viimase makse tegemise eeldused, varade säilitamine, järelevalve ja järelkontrollid, teavituspõhised ning toetuse saaja muud kohustused projektide lõppemisel. Lisaks infopäevadele toimusid ka suuremate toetuse saajate juures kohtumised juhtkondade tasandil, et kokku leppida perioodi eduka lõpetamise tingimustes (neli kohtumist aprillis-mais).

14. aprillil korraldas RÜ suurematele toetuse saajatele Tartus riigihangete teemalise seminari, teemadeks RÜ kontroll-lehe tutvustus, raamlepingud ja tagasimaksete määrus.

Novembris 2015 toimus RÜ korraldatud perioodi 2007-2013 lõpusündmus, kuhu olid kutsutud kõik toetuse saajate asutused. Tehti kokkuvõtteid ning tänati partnereid koostöö eest. Samuti eksponeeriti fotosid elluviidud projektidest.

26. novembril ilmus üle-eestilise päevalehe Postimees vahel erileht „Eesti targaks“ (tiraaž 45 000). Tegemist oli struktuurivahendite perioodi 2007-2013 kokkuvõttega, mis kajastas arvulisi saavutusi, fotosid ja lühikirjeldusi edukamatest projektidest, intervjuusid projektide elluviijatega ning sissevaadet uude perioodi. Mais tehti kokkuvõtlik ülevaade 2014. aasta tulemuste kohta Archimedese aastaraamatus. Aastaraamatut levitati toetuse saajate hulgas ning Interneti vahendusel. <http://archimedes.ee/infomaterjal/aastaraamatud/> RÜ kommunikatsioonitegevused olid 2015. aastal suunatud toetuse saajatele, et anda neile asjakohast informatsiooni projektide lõpetamisega seotud teemadel. Koostati suuniseid ja juhendeid, ülevaateid projektide hetkeseisudest, korraldati kohtumisi ja infopäevi. Ajakohastati RÜ veebilehte ning hoiti informatsioon „Toetuse saajale“ rubriigi all värskes. Kokkuvõtvalt võib öelda, et 2015. aastal oli suhtlus RÜ ja toetuse saajate vahel väga tihe ning RÜ tegi enda poolt kõik, et olla toetuse saajatele alati kättesaadav ja abistav.

PS Pikk ja kvaliteetne tööelu

2015. a RA-RÜ tasandil tehnilisest abist finantseeritud kommunikatsioonitegevusi ei toimunud, kuna enamik projekte/programme olid lõppenud või lõppemas. Kommunikatsioonis keskenduti uue perioodi tutvustamisele ja uutest avanevatest taotlusvoorudest informeerimisele. RÜ saatis 2007-2014 perioodi projektide/programmide rakendajatele välja informeerivaid e-kirju ning nõustas telefoni teel või vajadusel individuaalselt kohapeal. Lisaks toimus pidev info jagamine SA Innove kodulehe struktuuritoetuste alajaotuse ning SA Innove Facebooki lehe kaudu.

RÜ andis 2015. a välja kaks e-uudiskirja [Toetuste Teataja](#), mille vahendusel informeeriti toetuse saajaid Innove vahendatavatest toetustest, erinevatest muudatustest, uutest õigusaktidest, taotlusvoorudest jne.

Kommunikatsioonitegevused kulgesid aasta jooksul plaanipäraselt, kuna tegemist oli perioodi lõpuga, siis uusi taotlusvoore välja ei kuulutatud ning nendega seotud vastavaid kommunikatsioonitegevusi ka ei tehtud. Kõik RÜ meediakajastused aasta lõikes on leitavad SA Innove [kodulehel](#) ning samuti [pressiteated](#).

Aasta jooksul kasvas SA Innove kodulehekülje struktuuritoetuste osa külastatavus (kasv võrreldes eelmise aastaga 4%) ning lisandus rohkesti huvilisi SA Innove struktuuritoetuste infolisti, mis on tingitud tõenäoliselt huvist uue perioodi taotlusvoorude vastu.

Kogu programmiperioodi kommunikatsioonitegevuste kokkuvõtteks võib tõdeda, et tegevused kulgesid planeeritult. RÜ pressiteated, infokirjad, infopäevad jm teavitustegevused toimusid vastavalt avatud taotlusvoorudele. Voorude avanemisest oli alati teavitatud kuulutuste kaudu nii üleriiklikes kui ka maakondlikes väljaannetes, saadeti pressiteateid, infokirju ning teavitati kodulehel ja Facebookis. Avalikkust informeeriti laekunud taotluste arvust ja toetust saanud projektidest. Alates 2014. a levitati infot ka SA Innove väljaantava struktuuritoetuste e-uudiskirja vahendusel, samuti oli kodulehel üleval pidevalt ajakohane info nii toetuse taotlejatele kui ka rakendajatele.

Programmiperioodi suurematest üritustest toimus 15. mail 2014. a SA Innove struktuuritoetuste agentuuri korraldusel kogu 2007-2013 struktuuritoetuste perioodi kokkuvõttev konverents „Struktuuritoetused 10“, kus

kajastati ka suundade „Pikk ja kvaliteetne tööelu“ ning „Elukestev õpe“ raames tehtut. Toimused tutvustavad ettekanded, näidati videofilme toetatud tegevustest ning olid üleväl informeerivad bännerid (vt. <http://www.innove.ee/et/struktuuritoetused/syndmused/stk10>).

PS Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks

MKMi oli teavitamisel suurem rõhk perioodi alguses. 2009. a jaanuari lõpust alustas tegevust SV rakendamisest MKMi kajastav blogi Toetustasku (<http://toetustasku.blogspot.com>), mida aasta jooksul ka korduvalt arendati. Blogisse lisati kohustuste-väljamaksete graafik, kust sai reaajas jälgida MKMi suundades kinnitatud projektide mahtu ning tehtud väljamakseid eelarveaasta ning perioodi lõikes.

2009. a ilmus maakonnalehtede vahel ning Eesti Päevalehe ja Delovõje Vedomosti online versioonis struktuurifondidest toetatud projekte tutvustav vaheleht „Tee hea mõte teoks“ (vaid MKMi valdkondi kajastav vaheleht) ning aasta teises pooles „Eesti Areng“ (kõik struktuurifondide valdkonnad).

Valmisid ettevõtlustoetusi reklaamivad klipid. Ettevõtluse uuendus- ja kasvuvõime suunast kajastati Innovatsiooniosakute ning Eksporditurunduse meetmeid. Samuti valmis üks EASi üldiselt reklaamiv vaheklipp. Vaheklippe esitati blogis ning ettevõtlusnädala raames toimunud teabemessil Ettevõtja Eesti.

Esitleti toetust saanud projekte ETV argipäeva hommikuses saatesarjas „Terevisioon“. Kaks kolmest MKMi valdkonna projektist kajastas Ettevõtluse uuendus- ja kasvuvõime suuna edulugusid.

2010. a korraldas MKM maakondlike ajalehtede ajakirjanikele ühepäevase struktuurifondide teemalise infoseminari. Eraldi maakondlike ajakirjanike seminar oli vajalik selleks, et anda meeldetuletavalt maakonna ajakirjanikele terviklik ülevaade struktuurifondide eesmärkidest, toetatavatest valdkondadest ning teavitustöö olulisusest struktuurifondidega seoses. Seminaril osalesid kuue maakonna ajakirjanikud.

Kevadel näidati ETV hommikuprogrammis viiel nädalal järjest viis erinevat toetust saanud ettevõtte edulugu. Lisaks laeti videod ülesse YouTube keskkonda ning kajastati osaliselt ka MKMi blogis Toetustasku.

2010. a suvel organiseeris MKM koos KA ning teiste juhtministeeriumitega üleriigilise eurotoetust saanud projekte tutvustava kampaania, mis hõlmas lisaks MARKle ka IARK ning EARK alla kuuluvaid valdkondi. Kampaaniasse oli kaasatud kolm raadiokanalit (Elmar, Uno ja Kuku), Eesti populaarseim uudisteportaal Postimees.ee ning sotsiaalmeedia (blogi Toetustasku, Facebook). Kampaania käigus tuli osalejatel teha endast pilt struktuurifondide logo kõrval ning laadida see üles Postimehe pildikeskkonda. Kampaaniat reklaamiti veebibännerite ja raadioreklaamidega ning kaks korda nädalas räägiti kampaaniast otse-eeetris). Kokku laeti veebikeskkonda üles 2229 pilti 348 erineva kasutaja poolt. Kampaania edukust silmas pidades võib seda pidada 2010. aasta kõige olulisemaks teavitussürituseks.

2011. a jätkas MKM blogi Toetustasku kasutamist uudiste ja kokkuvõtete edastamiseks ning läbi kommentaaride blogi külastajatega suhtlemiseks. 2011. aastal oli Toetustasku blogil kokku 3 898 unikaalset külastajat, sh uute külastajate osakaal 2010. aastaga võrreldes oli 72,9%. Kokku ilmus ettevõtluse teemadel 12 blogipostitust. Blogi lugejaskond on eelmise aastaga võrreldes mõnevõrra langenud, mistõttu on käesoleval aastal plaanis uuendada blogi formaati.

Tulenevalt avaliku arvamuse uuringust on teadlikkus eurotoetuste saamise kohta kõige madalam venekeelse, madalama sissetuleku ja Virumaa elanike hulgas. Seetõttu avaldati seeria artikleid kohalikus tasuta venekeelses ajalehes Severnoje Poberezje Ekstra, mida levitatakse umbes 60 000 venekeelse lugeja postkastis Ida- ja Lääne-Virumaal. Kokku ilmus artiklit turismi, ekspordi ja tootearenduse teemal.

Koostöös teiste ministeeriumitega täiendati uuenenud www.struktuurifondid.ee tekste, sh koguti edulugusid erinevatest valdkondadest. Samuti osaleti teist aastat järjest Euroopa Komisjoni Eesti Esinduse poolt korraldataval Euroopa Päeval struktuurifondide teemaliste mängude ja auhindadega.

Perioodi lõpus korraldas MKM koos KA ja teiste juhtministeeriumidega laiemale publikule „EL finantsperioodi 2007-2013 sulgemisürituse“ kus osalesid rahandusminister, ettevõtlusminister ja keskkonnaminister. Üritus toimus 27.01.2016 Tallinnas, kus osales ca 70 külalist ja kogu üritust kajastati ka otse Postimehe veebilehel. Koos üritusega ilmus ka lõppenud perioodi erinevatest projektidest Postimehe vahel vaheleht.

EASis on teavitamise ja kommunikatsiooni osas kasutatud peamiselt kolme meetodit, milleks on info edastamine meediakanalites, sh. internetis, teavitussürituste korraldamine ja kitsale sihtrühmale suunatud info edastamine otsepostituse teel. Teavitussüritused on end õigustanud mikroettevõtetele ja alustavatele ettevõtetele suunatud meetmete tutvustamisel, samuti väga spetsiifilise valdkonnaga seotud ettevõtete kaasamisel. Väiksem on olnud mõju üleriigilistes meediakanalites reklaamide avaldamisest. Samas hästi on

toiminud EASi infokirja läbi olulise teabe jõudmine EASi teenustest huvitatud ettevõtetereni. Kõige paremini toimivaks lahenduseks on osutunud piiratud valdkonna osas kitsale sihtrühmale suunatud perioodiline otsepostitus.

Järjepidev teavitustegevus nii pressiteadete, artiklite kui ettevõtete edulugude näol on olnud läbi perioodi KredExi hinnangul kõige parem viis jõuda usaldusväärse sõnumiga sihtgrupini. Aasta jooksul esineti ligi 750 kuulajale üle Eesti 21 korral. Kodulehte kaasajastati ning täiendati ajakohase infoga. Keskenduti pigem lugudele elust enesest ning positiivse sõnumi levitamisele läbi ettevõtja, mis toimib oluliselt paremini kui reklaam.

PS Suurem haldusvõimekus

Perioodil toimunud teavitustegevuste eluviimist võib hinnata tulemuslikuks, sest avatud taotlusvoorude raames esitati taotluseid poole rohkem, kui seda võimaldas toetuse eelarve maht. Planeeritud tegevused on toimunud ning projektide rakendamine on lõppenud. Kommunikatsioon oli korraldatud peamiselt toetuse saajate endi ja rakendusüksuse poolt. Nt kui toetuse saaja tegi uuringu, siis tema ise kommunikeeris seda vastavalt nõuetele.

Taotlusvoorude osas toimis väga hästi sihtrühma otsekommunikatsioon meililistide kaudu, kuulutused üleriigilistes ajalehtedes ning infopäevade korraldamine. Lisaks projekti elluvijatele osutus oluliseks ka korrektse aruandluse eest vastutavate isikute (projektijuhid/raamatupidajad) koolitamine, mis aitas vähendada kõigil osapooltel lisatöö mahtu.

2015. a alguses toimus eurotoetuste suurem teavituskampaania, kus tutvustati perioodil 2014-2020 toetavaid valdkondi ja tegevusi, sh haldusvõimekus. Kampaania käigus keskenduti ka viimase 10 aasta europrojektide tutvustamisele, kuid meediakajastust said pigem keskkonna- ja transpordiprojektid. Haldusmeetme programmidest rahastatud projektide tulemuslikkust analüüsiti põhjalikumalt 2013. aastal. Rakendusüksus on veebilehel välja toonud mõned mõjusamad projektide näited 385 projekti hulgast, mis on olnud heaks näiteks struktuurifondide olemuse peegeldamiseks (parimad projektinäited avalikustati www.avalikteenistus.ee/haldusmeede ja <http://www.struktuurifondid.ee/haldussuutlikkuse-parendamine/>).

Toetuse saajad on erinevates meediakanalites teavitanud ka ise avalikkust toimunud projektidest, näiteks Eesti Kaubandus-Tööstuskoja projekt „Talendid koju!“, Justiitsministeeriumi programm „Parema õigusloome arendamine“, Riigikantselei programmi „Valitsuse töö pikaajalise planeerimise süsteemi arendamine ja korrastamine“ alategevuse Tarkade otsuste fondist rahastatud uuringutulemuste avalikkuses tutvustamine jne. Suure mõjuga võib hinnata ka 2013 toimunud programmi „Valitsuse töö pikaajalise planeerimise süsteemi arendamine ja korrastamine“ raames teostatud lapse õiguste ja vanemahariduse monitooringut, mis toimus esmakordselt.

Horisontaalne tehniline abi ja tehniline abi

Perioodi 2007-2013 vältel viidi KA ja rakendusasutuste ja -üksuste koostöös läbi uuendatud kodulehe www.struktuurifondid.ee lansseerimiskampaania. Kampaania tugines värskendatud sisu ja välimusega kodulehe tuntuse tõstmisele ning uute külastajate leidmisele. Sisu tõlgiti ka inglise ja vene keelde vastavale keelele kohandatult. Kodulehe visuaalse ja tehnilise kvaliteedi parendusvõimaluste leidmiseks viidi läbi veebiaudit.

Iga-aastaselt toimus avaliku arvamuse uuring, millega selgitati välja Eesti elanike teadlikkuse tase EL struktuuritoetusest. Alates 2011. aastast on see näitaja olnud kasvutrendis ning 2015. aastal oli avalikkuse teadlikkus 90% ehk poole kõrgem perioodi seatud eesmärgist. Enamus vastanutest teadis, et eurotoetust saavad teed, raudteed, sadamad ja põllumajandus, aga ka regionaalareng ja keskkonnahoid ning ettevõtlus ja innovatsioon. Uuringu tulemustest teavitati ka maakonnalehtedes, kus ilmus artikkel eurotoetuste avaliku arvamuse uuringu tulemustest.

Uuringute aruanded on leitavad <http://www.struktuurifondid.ee/avaliku-arvamuse-uuringud/>.

Euroopa Päeva tähistamine on traditsiooniline suuremõõtmeline teavitussündmus (*Major Event*) alates 2011. aastast. KA tutvustas koostöös rakendusasutuste ja rakendusüksustega eelnevate perioodide tulemusi. Eesti boksis lahendasid huvilised viktoriine, sh nii eesti- ja venekeelset ning uudsena sai lahendada ka demorakenduse abil tahvelarvutist. Täiendava nähtavuse andsid pealaval toimunud peaaahhindade loosimised ja intervjuud, mida kandis üle Postimehe veebiväljaanne. Lisaks võttis KA vahetult enne Euroopa

Päeva toimumist (2014. a) kasutusele kolm aastat jõude seisnud eurotoetuse Facebooki fännilehe, kus KA korraldas samasisulise viktoriini kui Vabaduse väljakul toimunud Euroopa Päeval.

2014. aastal võeti peamiste KA kommunikatsioonitegevustena fookusesse perioodi 2014–2020 planeerimine, aga ka kokkuvõtteid senitehtust.

Lisaks pressiteadetele toimusid ka teavitusüritused, kus partneritele tutvustati infoseminaril perioodi 2014–2020 partnerluslepet ja rakenduskava kohalikele omavalitsustele, vabaühendustele, erialaorganisatsioonidele ja teistele partneritele.

Täiendavalt võeti kommunikatsioonikanalina fookusesse ka sotsiaalmeedia ning 2014. a korraldati sotsiaalmeediakampaania koostöös EASi ja toetuse saajatega. Eesmärk oli tutvustada häid projektide näiteid ning seeläbi kasvatada eurotoetuse Facebooki lehe fännibaasi. Tulemusena sai leht 555 uut fänni, kokku nägi kampaaniat üle 170 000 inimese, mis oli väikese eelarve (700 €) juures väga hea tulemus.

2015. a jätkus perioodi 2014–2020 tutvustamine, keskendudes sealjuures ka varasemal perioodil tehtule. Palju tegeleti ka eurotoetuste n-ö maine kujundamisega ehk selgitati üldiselt erinevate meediakanalite läbi eurotoetuste sisu ning nende jagunemist, prioriteete.

2015. a toimus eurotoetuste suurem teavituskampaania, kus tutvustati perioodil 2014-2020 toetavaid valdkondi ja tegevusi. Kampaania käigus keskenduti ka viimase 10 aasta europrojektide tutvustamisele, kuid meediakajastust said pigem keskkonna- ja transpordiprojektid. Seoses infotuuri kampaania korraldamisega kasvas erinevate materjalide kasutamine nii sotsiaalmeedias kui koduleheküljel (infotuuridel kasutatud materjalid, ülevaated toimunud konverentsidest jne). Seda näitab ka kodulehekülje külastusstatistika, mis veebruar 2015.a. oli ca 47 000, kuid tavapäraselt jääb see kuus 30 000 külastuse juurde. Samuti sotsiaalmeedias kasvas eurotoetused lehe jälgijate arv veebruarikuus ca 500 inimese võrra.

ELi lipp on heisatud Korraldusasutuse hoone ees kõigil päevadel kogu aasta jooksul. Euroopa päeval heiskavad lipu ka JM ja RAd.

Üldine hinnang teavitustegevustele on väga hea, sest hoolimata 2007–2013 eelarveperioodiks seatud horisontaalsete eesmärkide sihttasemetest saavutamisest juba 2008. aastal, panustati aktiivselt teavitustegevustele erinevates infokanalites.

5.2 Hinnang

Kogu programpperioodi kommunikatsioonitegevuste kokkuvõtteks võib tõdeda, et tegevused kulgesid planeeritult, olid perioodi kokkuvõttes edukad ning vajalik info jõudis sihtrühmadeni. Pressiteated, infokirjad, infopäevad jm teavitustegevused toimusid vastavalt avatud taotlusvoorudele. Voorude avanemisest teavitati kuulutustega nii üleriiklikes kui ka maakondlikes väljaannetes, saadeti pressiteateid, infokirju ning teavitati RÜde kodulehel ja Facebookis. Avalikkust informeeriti laekunud taotluste arvust ja toetust saanud projektidest. Infot levitati ka erinevates väljaantavates struktuuritoetuste e-uudiskirjades ja blogides, samuti on RAd ja RÜde kodulehtedel olnud üleval pidevalt ajakohane info nii toetuse taotlejatele kui ka rakendajatele.

Teavitus- ja kommunikatsioonitegevused on perioodi vältel olnud edukad ning ellu viidud vastavalt plaanitule, info on jõudnud vastavate sihtrühmadeni. Selle tõestuseks on olnud suur huvi avatud taotlusvoorude osas, esitatud taotluste arv, infopäevadel osalejate arv ning RÜde kodulehtede struktuuritoetuste osa külastatavuse kasv ning infolistidega liitujate hulga kasv. Ka avalikud üritused olid osalejaterohked.

Perioodi kommunikatsioonitegevused vastasid üldjoontes rakenduskava kommunikatsiooniplaani eesmärkidele – läbipaistvuse suurendamine ja teadlikkuse tõstmine. Palju pöörati tähelepanu ESFi eesmärkide ja tegevuste tutvustamisele avalikkusele.

6 PRIORITEETSETE SUUNDADE ELLUVIIMINE

Järgnevates alapeatükkides kajastatakse rakenduskava elluviimist prioriteetsete suundade kaupa. Välja tuuakse esmalt suundade lühikirjeldus koos sisalduvate meetmete ja nende mahuga, seejärel seatud eesmärkide täitmine (võttes arvesse nii rakenduskava indikaatorite täitmist kui ka suuna finantstulemusi – väljamaksed, projektidega kaetus), ESF tegevustes osalenud isikute seireandmed, vahendite vastastikune täiendavus ja teise fondi tüüpi kulutused pr suunas ning lõpetuseks RA ja RÜ hinnangud suuna elluviimisele tervikuna. **Näited parimatest praktikatest ja edulugudest prioriteetsetes suundades on toodud eraldi lisadokumendis**, et mitte koormata niigi suurt aruande mahtu.

6.1 Elukestev õpe

Prioriteetset suunda Elukestev õpe rakendatati kokku üheksa meetme kaudu. Neist kaheksa rakendusüksuseks oli SA Innove ja ühe rakendusüksuseks Keskkonnainvesteeringute Keskus (KIK). Antud PS moodustas oma kogueelarvega (68 679 947 eurot) ligikaudu 15% IARK-i kogu-eelarvest. Kõikide meetmete tegevused on lõppenud ja lõpparuanded kinnitatud.

Tabel 6.1: Prioriteetse suuna meetmed

Meetme nimetus	Toetuse andmise viis	Määruse/programmi kk kinnitamise aeg	Meetme EL toetuse eelarve
1.1.1 Kutsekvalifikatsioonisüsteemi arendamine	Programm	19.03.2008	2 588 802
1.1.2 Noorsootöö kvaliteedi arendamine	Programm	30.06.2008	3 998 514
1.1.3 Teavitamis- ja nõustamissüsteemi arendamine	2 programmi	3.07.2008; 10.07.2008	6 192 180
1.1.4 Keeleõppe arendamine	2 programmi	19.03.2008; 10.01.2011	5 631 601
1.1.5 Kutseõppe sisuline kaasajastamine ning kvaliteedi kindlustamine	3 programmi	4.06.2008, 28.05.2008 29.04.2008	10 515 663
1.1.6 Täiskasvanuhariduse arendamine	5 programmi	6.02.2009 20.06.2008 9.06.2008 16.02.2010 9.02.2010	14 656 212
1.1.7 Kooli poolelijätmise vähendamine, haridusele juurdepääsu suurendamine ning õppe kvaliteedi parandamine	4 programmi ja kaks avatud taotlusvoor	10.07.2008 3.07.2008 23.09.2008 9.01.2009 16.04.2009 26.04.2011	8 518 417
1.1.8 Õppijakeskse ja uuendusmeelse kutsehariduse arendamine ning elukestva õppe võimaluste laiendamine	Avatud taotlusvoor	15.07.2010	3 023 156
1.1.9 Keskkonnahariduse arendamine (RÜ KIK)	2 programmi	12.01.2011, 23.12.2013	3 170 801

Allikas: prioriteetse suuna lõpparuanne, SFCS

HTM meetmetest toimusid tegevused 2015. a veel kolmes programmis: „Üldhariduse pedagoogide kvalifikatsiooni tõstmine 2008 – 2014“, „PIAAC-Eesti“ ja „Täiskasvanute tööalane koolitus ja arendustegevused“. Seisuga 17.03.16 said kinnitatud kõikide 2007 – 2013 perioodi prioriteetse suuna Elukestev õpe programmide lõpparuanded.

6.1.1 Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs

Prioriteetse suuna eesmärgid on järgmised:

1. Suurem osalemine elukestvas õppes vastavalt võimetele ja vajadustele.
2. Õpe üld- ja kutsehariduses on kõrgtasemeline ja vastab õppijate ja ühiskonna vajadustele.

Allpool tabelis on prioriteetse suuna Elukestev õpe eesmärkide saavutamist iseloomustavad tulemus-, väljund- ja mõjuindikaatorid ning seatud kontroll- ja sihttasemete saavutamise määrad (%) aastate lõikes. Indikaatorite info tugineb programmide ja projektide elluviijate poolt esitatud aruannetes kajastatud andmetele ning Eesti hariduse infosüsteemi ja riiklikule statistikale. Programmide ja projektide elluviijad esitasid RÜ-le informatsiooni indikaatorite saavutamise kohta vähemalt kord aastas. Indikaatorite täitmist jälgib RA iga-aastaselt, koondades elluviijate ja toetuse saajate aastaaruannetest saadava sisendi. Rakenduskavas ei ole kinnitatud keskkonnahariduse meetme suhtes eraldi indikaatoreid. Kuna osad tegevused on juba 2013. a lõppenud, siis 2014-2015. a kohta uusi andmeid ei esitata.

Tabel 6.1.1: Prioriteetse suuna „Elukestev õpe“ indikaatorid

Prioriteetse suuna 1 sisuäitajad		2007	2008	2009	2010 (kontrolltase)	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kuupäev
Eesmärk 1: Suurem osalemine elukestvas õppes vastavalt võimekusele ja vajadustele											
Väljundindikaator: Täiskasvanute koolitust pakkuvate kutseõppeasutuste ja vabahariduslike koolituskeskuste arv (kokku)	Saavutustase eesmärgist %	0%	87%	100%	100%	100%	100%	100%	48%	52%	Aastatel 2008 – 2013 panustas indikaatorisse programm „Täiskasvanute koolitus vabahariduslikes koolituskeskustes“ (43 - lõpparuanne). 2009 – 2015 panustas indikaatorisse ka programm „Täiskasvanute tööalane koolitus ja arendustegevused“ (39 – lõpparuanne kinnitatud 16.11.2015).
	Saavutustase	0	67	89	88	86	84	78	36	39	
	Eesmärk (sihttase)	>75	>75	>75	>75 (>75)	>75	> 75	> 75 (2011)	> 75 (2011)	> 75 (2011)	
	Esialgne tase	64									
Tulemusindikaator: Koolituse edukalt läbinud täiskasvanud inimeste ⁴³ arv (kumulatiivselt)	Saavutustase eesmärgist %	-	6%	24%	50%	73%	92%	99%	107%	109%	Programmide „Täiskasvanute koolitus vabahariduslikes koolituskeskustes“ (33 892) ja „Täiskasvanute tööalane koolitus ja arendustegevused“ (40 494) lõpparuanne ning meetme 1.1.8 saavutusmäär kesksüsteemi alusel (5547).
	Saavutustase	-	4314	17 252	36 560	53 514	67 007	72 210	78 266	79 933	
	Eesmärk	73 000	73 000	73 000	73 000 (40 000)	73 000	73 000	73 000	73 000	73 000	
	Esialgne tase	11 505									
Mõjuindikaator: Täiskasvanud elanike	Saavutustase eesmärgist %	61%	84%	91%	95%	103%	110%	109%	100%	106%	STAT, märts 2016
	Saavutustase	7,0%	9,7%	10,5%	11%	11,9%	12,8%	12,6%	11,6%	12,4%	

⁴³ Siin ja edaspidi: indikaatorite sõnastus ja mõõtmisviis 2010. a rakenduskava muudatuste kohaselt.

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

(25-64a) elukestvas õppes osalemise määr	Eesmärk	11,5%	11,5%	11,5%	11,5% (10%)	11,5%	11,5%	11,5%	11,5%	11,5%	
	Esialgne tase	6,5%									
Väljundindikaator: Moderniseeritud nõuete järgi välja töötatud kutsestandardid (kumulatiivselt) ⁴⁴	Saavutustase eesmärgist %	-	-	-	33%	20%	40%	100%	100%	100%	Programmi „Kutsete süsteemi arendamine“ lõpparuanne (kinnitatud 06.04.2015). Kõik 2014. a lõpuks kutesregistris olevad kutsestandardid on koostatud moderniseeritud nõuete järgi.
	Saavutustase	5	33	40	101 (33%)	144 (20%)	285 (40%)	401 (100% kutesstandardite st)	535 (100% kutesstandarditest)	100% standarditest	
	Eesmärk	100%	100%	100%	100% (33%)	100%	100% (705)	100%	100%	100%	
	Esialgne tase	0									
Tulemusindikaator: Inimeste arv, kelle kvalifikatsiooni on tunnustatud uuendatud nõuete järgi (uute kutsetunnistuste arv)	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	0%	47%	115%	130%	186%	260%	260%	Programmi „Kutsete süsteemi arendamine“ lõpparuanne, kinnitatud 06.04.2015.
	Saavutustase	0	0	0	14 169	34 600	39 000	55 800	77 854	77 854	
	Eesmärk	30 000	30 000	30 000	30 000 (10 000)	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	
	Esialgne tase	0									
Väljundindikaator: Noorsootöötajatele suunatud koolituste arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	2%	18%	39%	67%	92%	108%	109%	109%	Programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ lõpparuanne, kinnitatud 11.06.2015.
	Saavutustase	0	5	45	97	167	229	271	272	272	
	Eesmärk	250	250	250	250 (100)	250	250	250	250	250	
	Esialgne tase	0									
Tulemusindikaator: Koolituse edukalt läbinud noorsootöötajate arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	2%	25%	62%	109%	149%	174%	175%	175%	Programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ lõpparuanne, kinnitatud 11.06.2015.
	Saavutustase	0	70	1011	2469	4349	5952	6978	6997	6997	
	Eesmärk	4000	4000	4000	4000 (1600)	4000	4000	4000	4000	4000	
	Esialgne tase	0									
Väljundindikaator: Mitteeestlastele suunatud koolituste arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	9%	60%	221%	223%	296%	296%	317%	317%	Programmi „Keeleõppe arendamine 2007-2010“ lõpparuanne (199) ja
	Saavutustase	0	8	54	199	201	266	266	285	285	

⁴⁴ Kuna indikaatorit on rakenduskava muudatustega muudetud, siis peab saavutustase edaspidi olema näidatud osakaaluna kutsestandardite koguarvust.

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

	Eesmärk	90	90	90	90 (45)	90	90	90	90	90	„Keeleõppe arendamine 2011-2013“ lõpparuanne (86), kinnitatud 28.04.2015.
	Esialgne tase	0									
Tulemusindikaator: Koolituse läbinud mitte-eestlaste arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	4%	22%	55%	56%	83%	113%	127%	127%	Programmi „Keeleõppe arendamine 2007-2010“ lõpparuanne (2 065) ja „Keeleõppe arendamine 2011-2013“ lõpparuanne (2682), kinnitatud 28.04.2015
	Saavutustase	0	155	815	2065	2106	3121	4254	4747	4747	
	Eesmärk	3750	3750	3750	3750 (1870)	3750	3750	3750	3750	3750	
	Esialgne tase	0									
Mõjuindikaator: Mitte-eestlaste (25-64a) elukestvas õppes osalemise määr	Saavutustase eesmärgist %	47%	70%	77%	85%	85%	97%	83%	71%	74%	STAT, märts 2016
	Saavutustase	4,7%	7%	7,7%	8,5%	8,5%	9,7%	8,3%	7,1%	7,4%	
	Eesmärk	10%	10%	10%	10% (7,5%)	10%	10%	10%	10%	10%	
	Esialgne tase	4,1%									
Eesmärk 2: Õpe üld- ja kutsehariduses on kõrgtasemeline ning vastab õppijate ja ühiskonna vajadustele											
Väljundindikaator: Koolitustel osalenud kutseõpet pakkuvate õppeasutuste õpetajate ja kutseõpetajate määr (% kõigi kutseõpet pakkuvate õppeasutuste õpetajate ja kutseõpetajate koguarvust ühe õppeaasta jooksul) ⁴⁵	Saavutustase eesmärgist %	-	-	-	-	100%	74%	66%	66%	-	Programmi „Kutsehariduse sisuline arendamine 2008-2013“ lõpparuanne, kinnitatud 13.10.2015. Aastatel 2009 ja 2010 oli maht suurem, sest siis panustas indikaatorisse ka programm „Kutsehariduse populariseerimine“, lõpparuanne kinnitatud 26.05.2014. Selgitus: osalejate koguarv on isikute lõikes. 2013/2014 töötas kokku 2129 kutseõppeasutuste õpetajat. 2015. a koolitustegevusi enam ei toimunud.
	Saavutustase	0	50	1763	1017	40% (872 in)	26% (572 in)	23% (499 in)	23% (500 inimest)	-	
	Eesmärk (ühe õppeaasta kohta)	>35%	>35%	>35%	>35% (>35%)	>35%	>35%	>35%	>35%	>35%	
	Esialgne tase	0									
Tulemusindikaator: Läbitud koolitust vajalikuks ja kasulikuks hinnanud õpetajate osakaal koolitustel osalenutest	Saavutustase eesmärgist %	0%	104%	110%	111%	111%	103%	104%	103%	-	Programmi „Kutsehariduse sisuline arendamine 2008-2013“ lõpparuanne. Indikaator esitatakse iga-aastaste andmete põhjal. Lõpparuanne kinnitatud 13.10.2015. 2015. a koolitustegevusi enam ei toimunud.
	Saavutustase	0%	94%	98,6%	99,9%	99,7%	92,9%	93,8%	93%	-	
	Eesmärk	90%	90%	90%	90% (80%)	90%	90%	90%	90%	90%	
	Esialgne tase	0									
Väljundindikaator: Rakenduskava raames välja töötatud HEV	Saavutustase eesmärgist %	-	3%	10%	20%	60%	93%	113%	113%	113%	Programmi „Hariduslike erivajadustega õpilaste õppevara arendamine“ lõpparuanne, kinnitatud 26.05.2015.
	Saavutustase	-	1	3	6	18	28	34	34	34	

⁴⁵ Kuna indikaatorit on rakenduskavas muudetud, siis saavutustaset peab alates 2011.a näitama protsendina õpetajate koguarvust.

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

õpilastele suunatud õppematerjalide arv, mis vastavad riikliku õppekava nõuetele	Eesmärk	30	30	30	30 (15)	30	30	30	30	30	
	Esialgne tase	5									
Tulemusindikaator: Päevases õppevormis individuaalse õppekava alusel õppivate õpilaste osakaal	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	80%	80%	60%	82%	78%	118%	128%	Programmi „Õppenõustamissüsteemi arendamine“ lõpparuanne, kinnitatud 25.02.2015 ja EHISe andmed (aprill 2016).
	Saavutustase	0	0	4%	4%	2,9%	4,1%	3,9%	5,9%	6,4%	
	Eesmärk	5%	5%	5%	5% (3%)	5%	5%	5%	5%	5%	
	Esialgne tase	0									
Väljundindikaator: Koolitusel osalevate õpetajate arv (üldharidus)	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	0%	387%	807%	970%	1250%	1333%	1336%	Programmi „Üldhariduse pedagoogide kvalifikatsiooni tõstmine 2008-2014“ lõpparuanne (1062), kinnitatud 1.02.2016 ning meetme 1.1.7.5 (10 409) ja 1.1.7.6 (1890) saavutusmäär kesksüsteemi andmetel seisuga 31.12.2014.
	Saavutustase	0	0	0	3869	8072	9703	12 504	13 326	13 361	
	Eesmärk	1000	1000	1000	1000 (400)	1000	1000	1000	1000	1000	
	Esialgne tase	0									
Tulemusindikaator: Protsent õpetajatest, kes vastavad kvalifikatsiooninõuetele ⁴⁶	Saavutustase eesmärgist %	95%	96%	95%	96%	96%	95%	92%	97%	97%	STAT/EHIS, võetud programmi „Üldhariduse pedagoogide kvalifikatsiooni tõstmine 2008 – 2014“ lõpparuandest, kinnitatud 1.02.2016.
	Saavutustase	90%	91%	90%	91,3%	91,1%	90,6%	87%	92%	92%	
	Eesmärk	>95%	>95%	>95%	>95% (95%)	>95%	>95%	>95%	>95%	>95%	
	Esialgne tase	89,5%									
Väljundindikaator: Koolitatud nõunike arv	Saavutustase eesmärgist %	50%	50%	50%	65%	103%	103%	112%	112%	112%	Programmi „Õppe kvaliteedi parendamine õppeasutuste sise- ja õpitulemuste välishindamissüsteemi arendamise kaudu“ lõpparuanne, kinnitatud 16.06.2014.
	Saavutustase	100	100	100	130	206	206	223	223	223	
	Eesmärk	200	200	200	200 (150)	200	200	200	200	200	
	Esialgne tase	100									
Tulemusindikaator: Süsteemselt asutuse kvaliteeti hindavate õppeasutuste osakaal	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	0%	134%	194%	194%	196%	196%	-	Programm „Õppe kvaliteedi parendamine õppeasutuste sise- ja õpitulemuste välishindamissüsteemi arendamise kaudu“ lõppes 31.12.2013. Lõpparuanne kinnitatud 16.06.2014. 2015. a taset ei mõõdetud.
	Saavutustase	0%	0%	0%	67%	97%	97%	98%	98%	-	
	Eesmärk	50%	50%	50%	50% (30%)	50%	50%	50%	50%	50%	
	Esialgne tase	5%									
Väljundindikaator: Koolitatud pedagoogide arv IKT valdkonnas	Saavutustase eesmärgist %	0%	13%	34%	55%	76%	97%	114%	114%	114%	Programm „Õppiv Tiiger 2008-2013“ lõppes 31.12.2013. Lõpparuanne kinnitatud 05.05.2014.
	Saavutustase	0	1615	4137	6553	9168	11 586	13 703	13 703	13 703	

⁴⁶ Näitab kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate ametikohtade osakaalu kõigist õpetaja ametikohtadest.

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

	Eesmärk	12 000	12 000	12 000	12 000 (8000)	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000	
	Esialgne tase	0									
Tulemusindikaator: IKT-d aktiivselt tundides ja koolitustel kasutavate ning elektroonilisi õppematerjale koostavate õpetajate osakaal	Saavutustase eesmärgist %	0%	29%	43%	71%	-	137%	137%	137%	137%	Programm „Õppiv Tiiger 2008-2013“ lõppes 31.12.2013. Lõpparuanne kinnitatud 05.05.2014. 2011. aastal ei toimunud uuringut, mis oleks mõõtnud antud tulemusindikaatori saavutustaset.
	Saavutustase	0%	10%	15%	25%	-	48%	48%	48%	48%	
	Eesmärk	35%	35%	35%	35% (25%)	35%	35%	35%	35%	35%	
	Esialgne tase	0%									
Mõjuindikaator: Koolituses mitteosalevate madala haridustasemega noorte osakaal 18-24 a vanusegrupis	Saavutustase eesmärgist %	55%	56%	58%	72%	76%	78%	81%	69%	73%	Eurostat, august 2016
	Saavutustase	14,6%	14,4%	13,9%	11%	10,6%	10,3%	9,7%	12%	12,2%	
	Eesmärk	8%	8%	8%	8% (10%)	8%	8%	8%	8%	8%	
	Esialgne tase	13,2%									
Mõjuindikaator: Vähemalt keskhariduse omandanud noorte osatähtsus 20-24a vanusegrupis	Saavutustase eesmärgist %	97%	98%	98%	99%	99%	97%	100,2 %	99,6%	99,5%	STAT, märts 2016
	Saavutustase	81,1%	81,9%	82,3%	83,9%	83,1%	81,6%	84,2%	83,7%	83,6%	
	Eesmärk	84%	84%	84%	84% (83%)	84%	84%	84%	84%	84%	
	Esialgne tase	83,0%									

Allikas: Prioriteetse suuna lõpparuanne (2016, programmide ja projektide seirearuanded, STAT ja EHIS märts 2016).

Peamised saavutused eesmärkide täitmisel

Prioriteetses suunas „Elukestev õpe“ oli püstitatud **kaks eesmärki**, mida viidi ellu läbi **9 tegevuse**. Tegevusi seiratakse **22 indikaatoriga**.

Nimetatud indikaatoritest enamik oli täidetud või ületatud juba 2014. a (osalt koguni 2013. a) lõpuks, kui lõppesid ka indikaatori täitmisse panustavad tegevused. 2015. a paranes pisut siiski veel seitsme näitaja täitmine võrreldes eelmise aastaga. Perioodi lõpuks on 17 indikaatorit oma sihttaseme täitnud või ületanud, kaks indikaatorit on saavutanud eesmärgist rohkem kui 95% ja kolm indikaatorit alla 75% (nendest omakorda kaks on nn makroindikaatorid, mille saavutustaset on väga raske prioriteetse suuna tegevustega mõjutada). Seega saab öelda, et enamik indikaatoreid on hästi või väga hästi täidetud.

Õpetajate täienduskoolituse indikaatoritest jäi perioodi lõpuks täitmata väljundindikaator „Koolitustel osalenud kutseõpet pakkuvate õppeasutuste õpetajate ja kutseõpetajate määr“, loodetud tulemus (35% kõigi kutseõpet pakkuvate õppeasutuste ja kutseõpetajate koguarvust ühe õppeaasta jooksul) saavutati vaid 2011. aastal. Viimastel aastatel osales täienduskoolituses ca veerand kutseõppeasutuste õpetajatest. Indikaatori täitmist viimastel aastatel mõjutas ennekõike asjaolu, et rakenduskava koostamisel ja koolituste planeerimisel peeti silmas vaid kutseõpetajaid (sihttase oli 450 kutseõpetajat õppeaastas, mis moodustas 35% kõikidest toonastest kutseõpetajatest ehk ca 1300st). Rakenduskava muutmisel 2010. a sõnastati aga indikaator ümber nii, et arvestada tuli kõiki kutseõppeasutuste õpetajaid (kutseõpetajaid enam muudest õpetajatest ei eristatud) ning indikaatorit näidata sealjuures protsendina. Koolitusmahu endisesse suurusjärku jäädes seetõttu koolitatute osakaal kõikidest kutsekoolide õpetajatest (viimastel aastates keskmiselt 2200) arvutuslikult kukkus. Koolitustel senisest oluliselt suuremas mahus osalemist võis takistada ka asjaolu, et kutsekoolides on meesõpetajate osakaal suurem kui üldhariduses, mehed osalevad aga koolitustel vähem aktiivselt. Koolitustel osalejad olid programmi seire tulemuste kohaselt sarnased täiskasvanute täienduskoolitustel osalejatele ning avaldus trend, et aktiivsemad osalesid koolitustel ning kõrvale jäid ka ikka ja jälle samad inimesed.

Õpetajate täienduskoolitusega seotud väljundindikaator „Koolitusel osalevate õpetajate arv (üldharidus)“ täitis aga mitmekordselt. Suure hälve väljundindikaatori täitmisel põhjustas rakenduskava planeerimisfaasis nimetatud väljundindikaatori tagasihoidlik planeerimine (eesmärgistati vaid ühe tegevuse tarbeks). Reformid hariduses tingisid aga õpetajate täienduskoolituspakkumiste olulise suurendamise, mis väljendus (täiendus)koolitusel osalevate õpetajate arvu tõus (vt ka selgitus tagapool).

Esimese eesmärgi „Suurem osalemine elukestvas õppes vastavalt võimekusele ja vajadusele“ saavutamiseks rakendati nelja tegevust.

Tegevuse „**Töötavate täiskasvanute konkurentsivõime tõstmine**“ eesmärkide saavutamisse panustasid programmid „Täiskasvanute koolitus vabahariduslikes koolituskeskustes“ ja „Täiskasvanute tööalane koolitus ja arendustegevused“, millest esimene lõppes 30.06.2013 ja teine 31.07.2015. Mõlemad programmid täitsid väljundindikaatori „täiskasvanute koolitust pakkuvate kutseõppeasutuste ja vabahariduslike koolituskeskuste arv“ sihtmäära. Kuna 2014. ja 2015. a enam vabahariduslike keskuste programmi ellu ei viidud, kajastuvad indikaatori tasemes neil aastatel vaid kutseõppeasutused. Mõningal määral panustasid indikaatorisse ka meetme 1.1.8 „Õppijakeskse ja uuendusmeelse kutsehariduse arendamine ning elukestva õppe võimaluste laiendamine“ projektid. Tulemusindikaatori „Koolituse edukalt läbinud töötavate täiskasvanud inimeste arv“ algne eesmärk oli koolitada 73 000 inimest, kuid programmi lõpuks jõuti tulemuseni 79 933 osalejat (loendati osaluskordi, mitte üksikuid inimesi).

Tegevust „**Kompetentsipõhise riikliku kvalifikatsiooniüsteemi arendamine ja rakendamine**“ viidi ellu programmi „Kutsete süsteemi arendamine“ kaudu kuni 31.12.2014. Programmi tegevuste lõppemisel oli moderniseeritud nõuete järgi välja töötatud kutsestandardeid 535, mis oli samaväärne registris olevate standardite arvuga ehk indikaator täideti 100%. Kutsestandardite arv vähenes 2013. aasta lõpus, kui kaotasid kehtivuse kõik vanas vormis koostatud kutsestandardid. Tulemusindikaatori „Inimeste arv, kelle kvalifikatsiooni on tunnustatud uuendatud nõuete järgi“ sihttase 30 000 inimest ületati 2011. aastal. Sihttaseme ületamine oli tingitud sellest, et programmi juhtühik otsuse kohaselt loeti kõik kutsetunnistused, mis kannavad uue kvalifikatsiooniraamistiku tasemenumbrit, väljastatuks uuendatud nõuete järgi. 31.12.2014 oli saavutusmäär vastavalt 77 854.

Tegevust „**Noorsootöötajate täienduskoolitus**“ rakendati programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ kaudu kuni 30.06.2014. Rakenduskava indikaatorid täideti. Indikaatori „Noorsootöötajatele suunatud koolituste arv“ sihttase (250) ületati (272 koolitust), indikaatori „Koolituse edukalt läbinud noorsootöötajate arv“ sihttase (4000) ületati samuti (6997 inimest). Indikaatori täitmisele ja ületamisele aitasid kaasa mitmed aspektid. Esiteks oli koolituste kavasid põhjalikult ette valmistatud ja neid avalikustati laialdaselt, pidades silmas valdkonna ja sihtrühma vajadusi. Põhjalikku ettevalmistust näitab muuhulgas koolitustel osalejate suur huvi koolitustel osalemiseks. Teiseks soodustas sihtrühma arvatust suuremat kaasatust koolituste läbiviijate paindlikkus, mis võimaldas koolitustel osaleda planeeritud rohkemal noortega töötavatel spetsialistidel. Noorsootöö koolitusvaldkonna arendamine programmi toel kujunes noorsootöötajate professionaalsuse tõstmise peamiseks mõjuteguriks ning programmi raames läbiviidud koolitused on selleks loonud tugeva baasi. Koolitused on tõstnud noorsootöötajate teadmisi ja oskusi, arendanud nendevahelist koostööd ja võrgustikutööd ning loonud parema aluse toetamaks noorte konkurentsivõime tõusu tööturule sisenemiseks. Programmi raames loodud koolitussüsteem aitas oluliselt kaasa noorsootöö kvaliteedi tõusule ning suurendas noorte kaasamist.

Tegevus „**Mitte-eestlaste konkurentsivõime tõstmine**“ toimus programmide „Keeleõppe arendamine 2007-2010“ ja „Keeleõppe arendamine 2011-2013“ abil, millest esimene lõppes 31.12.2010 ja teine 31.12.2014. Mõlema programmi tulemusena ületati väljundindikaatori „Mitte-eestlastele suunatud koolituste arv“ sihttase. Planeeritud rohkemate inimeste koolitamine oli tingitud eeskätt sellest, et koolitused olid programmi sihtgrupi seas oodatust populaarsemad ja vahendeid suudeti efektiivselt ära kasutada. Saar Poll OÜ poolt 2013. a läbiviidud uuringu kohaselt olid programmides osalejad motiveeritud ja valdavalt osaleti õppetöös kõigil õppepäevadel. Positiivsete aspektidena toodi välja keeleoskuse paranemist, sobilikke õppemeetodeid ja korralduslikke aspekte. Osalejad tunnetasid oma konkurentsivõime paranemist. Seega võib nii väljund- kui tulemusindikaatori sihttaseme ületamist pidada pigem positiivseks tulemuseks.

Rakenduskavas on PS eesmärgi 1 täitmise hindamiseks täiendavalt kaks mõjuindikaatorit, mille täitmisse panustavad erinevad programmid ja mille andmeid esitatakse riikliku statistika põhjal. Nendeks on: „**Täiskasvanud elanike (25-64a) elukestvas õppes osalemise määr**“ ja „**Mitte-eestlaste (25-64.a) elukestvas õppes osalemise määr**“. Neist esimene on oma sihttaseme ületanud, olles läbi aastate teinud läbi märkimisväärse tõusu. Mitte-eestlaste statistiline elukestvas õppes osalemise määr ei ole kahjuks veel soovitud tasemele jõudnud, ehkki 2012. aastal oldi sellele lähedal. Algtasemega võrreldes on aga tehtud kahtlemata oluline edasimineku. Alates 2009. aastast on täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määr olnud Eestis kõrgem kui 10%, ka viimastel aastatel on toimunud näitaja tõus, aga ESF tegevustes osalejate arv on kogunäitaja sees siiski marginaalne. Rahvusvaheline täiskasvanute oskuste uuringu PIAAC 2014. a valminud PIAAC elukestva õppe ja oskuste aruande (Saar, Unt, Lindemann, Reiska, Tamm 2014) tähtsaimaks tulemuseks on järeldus, et töö sisu ja töökoha karakteristikud mõjutavad Eestis elukestvas õppes osalemist olulisemalt kui inimese enda karakteristikud (sealhulgas tema haridus- ja oskuste tase). Seega on õppes osalemisel olulisem just nõudluse pool ning koolitusest või õpingutest saadavatel uutel oskustel ja/või kõrgemal haridustasemel pole ilma rakendusvõimaluseta iseseisvat väärtust. Kui tööturul puudub reaalne nõudlus oskuste järele, siis on ka täiskasvanuõppes osalemine madal. PIAACi temaatilisest aruandest „Oskused ja elukestev õpe: kellelt ja mida on Eestil oskuste parandamiseks õppida?“ analüüsitakse, kuidas mõjutavad elukestvas õppes osalemist oskused ja haridus (Saar, Unt, Lindemann, Reiska, Tamm 2014: 4). Analüüsis juhitakse tähelepanu nn Matteuse efektile – koolituses osalevad inimesed, kes on seda juba varemgi teinud, ning väidetakse, et suureks väljakutseks on kaasata koolitusse neid, kes reeglina täiendõppes ei osale. Samuti ei osale formaal- ja mitteformaalõppes need sotsiaaldemograafilised grupid, kes seda kõige rohkem vajaksid, sh vanemad inimesed, vene koduse keelega ja madala haridustasemega inimesed. Laias laastus samade gruppideni, kellele tuleks fokuseerida, jõuti ka Statistikaameti ja Praxise (2014) poolt tehtud maakondlikus uuringus. **Elukestvas õppes osalemise võimalused on suuremad inimestel, kelle haridus- ja/või oskuste tase on kõrge.** Seejuures on aga oluline ka tööandjate roll – Eestis mõjutavad töö sisu ja töökoha karakteristikud elukestvas õppes osalemist olulisemalt kui inimese enda karakteristikud.

Teist eesmärki „Õpe üld- ja kutsehariduses on kõrgetasemeline ning vastab õppijate ja ühiskonna vajadustele“ viidi ellu viie tegevusega.

Tegevuse „**Kutseõpetajate konkurentsivõime tõstmine**“ väljundindikaatori „koolitustel osalenud kutseõpet pakkuvate õppeasutuste õpetajate ja kutseõpetajate määr“ täitmisse panustas programm „Kutsehariduse sisuline arendamine 2008-2013“ kuni 31.12.2014 ja programm „Kutsehariduse populariseerimine“ kuni 31.12.2013. Programmi „Kutsehariduse populariseerimine“ indikaatorite täitmine oli hea, koolitustegevus lõppes 2010. aastal ning 2011. ja 2012. aastal indikaatorisse panustamist enam ei toimunud. Programmi „Kutsehariduse sisuline arendamine 2008-2013“ raames osales programmi viimasel, 2014. aastal täienduskoolitustel 500 kutseõpetajat, mis ületas algselt planeeritud 450 kutseõpetajat aastas, ehkki indikaatori muudetud sihttasel (>35% kõikidest õpetajatest) sellest hoolimata ei täidetud (vt selgitust seoses indikaatori metoodika muutmisega eespool). Samas tuleb tõdeda, et paljud kutseõppeasutustes töötavad üldharidusainete õpetajad osalesid samal ajal meetmete 1.1.7.5 ja 1.1.7.6 avatud taotlusvoorude projektide koolitustes, mis antud indikaatoris aga ei kajastu, seega tegelikult oli ka see indikaator tõenäoliselt sisuliselt täidetud (ehkki seda ei mõõdetud). Õpetajate rahulolu koolitustega oli läbi aastate kõrge.

Tegevus „**Erivajadustega õpilaste toetussüsteemide arendamine**“ rakendus läbi programmide „Hariduslike erivajadustega õpilaste õppevara arendamine“ kuni 31.12.2014 ja „Õppenõustamissüsteemi arendamine“, mis lõppes 30.06.2013. Programmi „Hariduslike erivajadustega õpilaste õppevara arendamine“ indikaator „Välja töötatud HEV õpilastele suunatud õppematerjalide arv, mis vastavad riikliku õppekava nõuetele“ ületati 2013. aasta lõpuks. Planeeritud 30 õppematerjali asemel töötati kokku välja 34 õppematerjali. 2014. aastal toimusid esmatrükid viiele 2013. aastal valminud käsikirjale ja kordustrükid kümnele varem valminud käsikirjale (vajadusel käsikirja kohandused). Kokku toimusid perioodi jooksul kordustrükid 18 käsikirjale (neist ühele kolm trükki). 2015/2016. õppeaastal õppis individuaalse õppekava alusel 6,4% päevases õppevormis õppivatest õpilastest, püstitatud sihtmäär 5% ületati. Tõenäoliselt on nimetatud mõõdiku täitmisele tugev mõju lõppenud perioodi tegevustel ja alates 2014. a käivitunud üleriigilise õppe- ja karjäärinõustamiskeskuste „Rajaleidja“ toetusskeemidel nii õpilastele, õpetajatele kui ka lastevanematele. Tulemusindikaatori tõusu võib osalt seostada ka asjaoluga, et uues Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses on täpsemalt sätestatud õpilase arengu toetamisega seotu. Selle tulemusena on koolid rohkem nimetatud teemaga tegelema hakanud ja vajalikke meetmeid kasutusele võtnud.

Tegevust „**Üldhariduskooli õpetajate kvalifikatsiooni tõstmine**“ viidi ellu programmi „Üldhariduse pedagoogide kvalifikatsiooni tõstmine 2008–2014“ kaudu kuni 30.10.2015 ja avatud taotlusvoorude „Kaasav, mitmekesine ja turvaline üldharidus“ (meede 1.1.7.5) ning „Põhikooli ja gümnaasiumi riiklikele õppekavadele vastav üldharidus“ (meede 1.1.7.6) 61 projektiga. Programmi käigus koolitati kokku 1062 õpetajat, mis on 106% programmi eesmärgist. Kui arvestada aga juurde ka avatud vooru projektide koolitustes osalenud 12 299 õpetajat (sh lasteaiaõpetajad), on indikaatori täitmine kordades ületatud, sest avatud voorudes osalejatega indikaatori seadmisel ei arvestatud. Osaliselt on suur ületäitmine seletatav ka sellega, et perioodi keskel käivitusid haridusreformid – nt aastal 2010 jõustus uus Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus, mis tõi kaasa tegeliku vajaduse korraldada planeeritust kordades rohkem õpetajatele täienduskoolitusi. Seda aga perioodi algusel indikaatori seadmisel veel ette ei nähtud.

Tegevust „**Üldhariduse kvaliteeti kindlustava sisehindamissüsteemi rakendamine**“ viidi ellu programmi „Õppe kvaliteedi parendamine õppeasutuste sise- ja õpitulemuste välishindamissüsteemi arendamise kaudu“ abil kuni 31.12.2013. Programmi lõpparuande kohaselt koolitati 223 nõunikku ehk indikaator täideti 112%. Tulemusindikaatori „Süsteemselt asutuse kvaliteeti hindavate õppeasutuste osakaal“ lõpptase on samuti sihtmäärast oluliselt kõrgem (saavutusmäär 98%, sihtmäär 50%). Tulemusi analüüsid tuleks arvesse võtta asjaolu, et tänapäeva koolis on süsteemne asutuse kvaliteedi hindamine muutunud igapäevaseks reaalsuseks, mis toimib ka tänu koolide arendustegevusele. Tegevust „**Pedagoogide IKT alaste teadmiste tõstmine**“ rakendati läbi programmi „Õppiv Tiiger 2008-2013“, mis lõppes 31.12.2013. Programm saavutas rakenduskavas ettenähtud indikaatorite sihtmäärad. Väljundindikaator „Koolitatud pedagoogide arv IKT valdkonnas“ täideti programmi lõpuks 114% (13 703 koolitatut). Tulemusindikaatori „IKTd aktiivselt tundides ja koolitustel kasutatavate ning elektroonilisi õppematerjale koostavate õpetajate osakaal“ saavutustase on 48%, mis ületab planeeritud sihtmäära – 35%. Tegemist on valdkonnaga (IKT), mis areneb kiiresti ning on vaja tagada jätkusuutliku täienduskoolituse võimalused õpetajatele ka edaspidi, mistõttu on sihttaseme mõningane ületäitmine igati positiivne. Siinkohal on oluline märkida, et mitme programmi koosmõju oli nimetatud mõõdiku täitmisele tuntav, sest paralleelselt rakendati sarnaseid tegevusi teistes suuna ESF

programmides „Õppiv Tiiger“, „E-õppe arendamine kutsehariduses“ ja ka kõrghariduse e-õppe programmis „BeSt“.

Teise eesmärgi täitmise hindamiseks oli täiendavalt kaks mõjuindikaatorit, mille täitmisse panustasid erinevad programmid ja tegevused. Nendeks on: „**Koolituses mitteosalevate madala haridustasemega noorte osakaal 18-24 a sihtgrupis**“ ja „**Vähemalt keskhariduse omandanud noorte osatähtsus 20-24 a vanusegrupis**“. Andmed nende indikaatorite kohta tulevad riiklikust statistikast. Mõnevõrra murettekitav oli nende näitajate edenemise pidurdumine viimastel aastatel 2014 ja 2015, kuna eesmärgiks on, et noored õpiks edasi ega piirduks vaid põhiharidusega. Samas tuleb silmas pidada, et vaadeldavad vanusekohordid on nendel aastatel kahanenud ja samal ajal on toimunud olukorra oluline paranemine tööturul (sh noorte tööhõive tõus), mistõttu saavad kergemini ka põhiharidusega või pooliku kutseharidusega noored tööle ja väheneb selge vajadus koheseks õpingute jätkamiseks. Ehkki nende kahe näitaja muutumises ei ole võimalik objektiivselt hinnata ESF meetmete põhjustatud mõju ulatust, saab eeldada, et mõju on olnud kindlasti positiivne. Riigis tervikuna on suhteliselt palju noori, kes ei ole jõudnud 20-24. eluaastaks vähemalt keskhariduse tasemeni, kuid nendest osad kindlasti jõuavad veel selleni. Noortel, kes piirduvad vaid põhiharidusega on reaalne oht jääda töömaailmas tõrjatuks.

Meetme „Keskonnahariduse arendamine“ tegevused jagunesid kaheks programmiks. Programmi „**Keskonnahariduse arendamine**“ raames viidi läbi nt uuring koolituse vajaduse ja õppevahendite kohta, Tallinna Ülikool töötas välja õppekava (156h, 6 EAP), selle lõpetas kokku 125 juhendajat. Formaalaridussüsteemi jaoks viidi läbi uuring metoodilistest materjalidest, näitlikest õppevahenditest ja nende kasutamisest ning töötati välja täienduskoolituskavad TLÜ ja TÜ jaoks, mille läbis kokku 475 õpetajat. Lisaks anti Eesti rahvusringhäälingus kolm hooaega eetrisse keskonnahoiu- ja säästva arengu põhimõtteid tutvustavaid tele- ja raadiosaateid. Loodi keskonnatunnuste portaali www.keskonnatunnustused.ee. Käima lätki konkurss „Keskonnakäpp keskonnasõbraliku haridustegevuse tunnustamiseks“ ja selle juurde veebiplatvorm www.keskonnakäpp.ee. Valmis hulk õppematerjale (sh 50 õppeklippi noortele), mis aitavad näitlikustada säästva arengu ja keskonnahoiu seoseid, mis jagati välja looduskeskustele või tehti kättesaadavaks veebis www.keskonnaharidus.ee. Ka nimetatud veebi arendati programmi raames nii tehniliselt kui sisuliselt kasutajasõbralikumaks. Lisaks tugevdati võrgustikkoostööd erinevate keskonnahariduses osalejate vahel - korraldati maakondlike ümarlaudasid ja infopäevi ning regionaalseid keskonnahariduse konverentse, anti välja teabelehte. Eesti kontekstis märkimisväärses mahus osales täienduskoolitustel kooliõpetajaid ja lasteaednikke ning spetsialiste, kes pakuvad mitteformaalseid keskonnahariduslikke aktiivõppeprogramme. Keskonnaharidusest saab jooksvalt osa ca 100 000 last igal aastal, kes käivad nii keskonnahariduse keskustes kui ka looduses õppimas. Edukalt korraldati Tallinnas rahvusvaheline konverents „Teekond tulevikku“, kus osalesid rahvusvaheliselt tunnustatud keskonnahariduse arendajad. Elanikkonna teadlikkuse suurendamiseks säästva arengu põhimõtetest loodi ETV-s saatesari „Mõistlik või mõttetu“, mis tutvustas tarbimise keskonnamõju (3 hooaega: 2013 sügis – 2015 kevad, korduses ETV-2-s). Vikerraadio saatesari „Ökoskoop“ tutvustas kord nädalas looduse, keskkonna ja jätkusuutliku arengu teemasid, seda toodeti 4 hooaega.

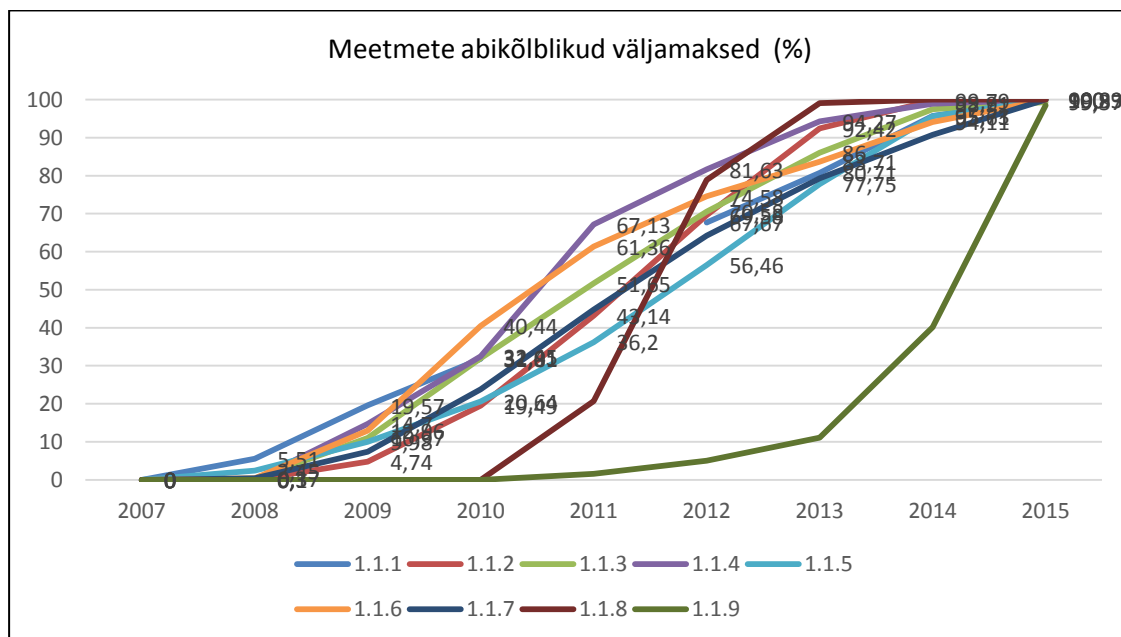
Ka programmi „**Keskonnahariduse arendamine Eesti Loodusmuuseumi (ELM) kogude baasil**“ eesmärgid said täidetud ning ületatud. Digiteeriti plaanitud enam ELM säilikuid - üle 228 000. Need on nüüd PlutoF (<https://plutof.ut.ee/>) infosüsteemi vahendusel avalikult kasutatavad. Koolitati kokku 146 mitteformaalse- ja üldhariduse õpetajat digiteeritud andmebaasi õppetöös kasutama. Teavitustegevuse abil (mobiilirakendust tutvustav video, trükkis jne) on võimalik ka neil, kes koolitusel ei osalenud, süsteemidega tutvuda. Valmis mobiilirakendus „Minu loodusheli“, mis on ainulaadne nii Eestis kui ka laias maailmas, kuna võimaldab teha helipõhiseid loodusvaatlusi ja anda vaatlustele ka teaduslikult korrektne vorm, olles samas väga lihtsalt kasutatav. <http://www.loodusmuuseum.ee/app>

Kokkuvõtvalt saab öelda, et indikaatorite täitmisega prioriteetses suunas suuri probleeme ei esinenud, väljundindikaatoritest jäi sihttase saavutamata vaid ühel. Mitmete indikaatorite mitmekordselt täidetud saavutustasemed näitavad ka, kui oluline on tegevuste planeerimisel indikaatorite sõnastuste ja nende mõõtmismetoodika täpne määratlemine. Mõnevõrra raskem on

sihttasemeid saavutada mõju- või kontekstiindikaatorite puhul, mis on üldisemad riiki ja selle haridussüsteemi iseloomustavad näitajad (nt koolituses mitteosalevate madala haridustasemega noorte osakaal) ning mis sõltuvad paljuski demograafilistest jm teguritest. Samas mõjuindikaatori „täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määr“ sihttase on täidetud, sh tänu erinevatele ESF tegevustele kogu rakenduskavas.

6.1.2 Finantsteave

Kokku oli prioriteetses suunas aruande esitamise seisuga võetud kohustusi 58 275 083 eurot ehk 99,8% EL osaluse eelarvest ning ka välja makstud 58 275 083 eurot ehk 99,8% EL osaluse eelarvest. Vahendite suuremale ärakasutamisele aitas kaasa lõppenud programmide eelarvejääkide operatiivne suunamine programmi „Täiskasvanute tööalane koolitus ja arendustegevused“ 2015. aastal, mis võimaldas programmi tegevusi pikendada seega täiskasvanud elanikkonda esialgu planeeritud rohkem koolitada ja panustada seeläbi rakenduskava eesmärki – suurem osalemine elukestvas õppes vastavalt võimekusele ja vajadustele. Teiseks suunati koostöös Korraldusasutusega tegevuste lõppemisel tekkinud jäägid (summas 65 403 eurot) rakenduskava teistesse suundadesse, mille tegevused ei olnud aasta lõpuks veel sulgunud. Väljamaksete iseloomustuseks saab öelda, et valdavalt tänu perioodiülestele programmidele kulgesid väljamaksed ühtlaselt. Mõnevõrra eristub meede 1.1.8, mida rakendati avatud taotlusvooru lühemate projektidega ning seetõttu oli märgatav hüpe toetuste väljamaksetes juba aastatel 2011 – 2012 (vt joonis 6.1.2).

Joonis 6.1.2: Meetmete abikõlblikud väljamaksed perioodil 2007 – 2015

KKM meetmes 1.1.9 on kohustusi võetud 99,7% ulatuses meetme EL toetuse mahust, väljamakseid on tehtud meetme EL mahust 99,7% ehk 3 160 155 euro eest. Meede käivitus teistest meetmetest küll hiljem, kuid väljamaksetaotluste esitamine kulges plaanipäraselt.

6.1.3 ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas

2015. aastal jätkasid veel tegevusi ja kogusid osalejate kohta andmeid kolm programmi: „Üldhariduse pedagoogide kvalifikatsiooni tõstmine 2008 – 2014“, „PIAAC-Eesti“ ja „Täiskasvanute tööalane koolitus ja arendustegevused“. 2015. aastal oli osalejate hulgas kõige rohkem töötavaid isikuid, kuna programm „Täiskasvanute tööalane koolitus ja arendustegevused“ oli suunatud täiskasvanud elanikkonna koolitamisele. Osalejate (ESFist kasusaanud inimeste) liigitust prioriteetse suuna tegevustes läbi perioodi kajastab järgnev kumulatiivsete andmetega tabel.

Tabel 6.1.3: ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas 1

Osalejate arv aastatel 2008-2015	Alustanud ja lõpetanud (sh katkestanud)		% alustanutest
	kokku	sh naisi	
Osalejate koguarv	601 695	389 978 (65%)	
Osalejate liigitus nende staatuse järgi tööturul			
töötajad (töötajate koguarv, sh füüsilisest isikust ettevõtjad)	228 688	182 659	38%
FIE-d	3 839	2 384	0,6%
töötud (töötute koguarv, sealhulgas pikaajaliselt töötud)	12 263	8 002	2%
pikaajaliselt töötud	1 411	921	0,2%
mitteaktiivsed isikud (mitteaktiivsete isikute koguarv, sealhulgas haridust ja koolitust saavad isikud või pensionärid, heitunud, püsivalt töövõimetud isikud, tööl mittekäivad isikud)	360 744	199 317	60%
haridust ja koolitust saavad mitteaktiivsed isikud	339 485	185 270	56%
Osalejate liigitus vanuse järgi			
noored (15–24 aastased)	333 984	187 354	56%
vanemaealised (55–64 aastased)	48 963	39 573	8%
Osalejate liigitus sotsiaalselt kaitsetute rühmade kaupa, vastavalt riiklikele eeskirjadele			
(rahvus)vähemused	39 412	25 288	6,6%
Immigrandid	2 097	1 563	0,3%
puuetega inimesed	2 622	1 627	0,4%
muud tõrjutud isikud	6 929	4 220	1,2%
Osalejate liigitus haridustaseme järgi			
esimese taseme või teise taseme alumise astme haridus (ISCEDi järgi 1. ja 2. aste)	329 380	181 541	55%
teise taseme ülemise astme haridus (ISCEDi järgi 3. aste)	68 448	41 314	11%
teise taseme järgne, kolmanda taseme eelne haridus (ISCEDi järgi 4. aste)	36 241	26 833	6%
kolmanda taseme haridus (ISCEDi järgi 5. ja 6. aste)	167 626	140 290	28%

Allikas: Prioriteetse suuna lõpparuanne, JM arvutused

Kõikidest prioriteetsetest suundadest oli Elukestva õppe suuna osalejate hulk arvukaim (ca 600 000), moodustades üle poole kogu rakenduskava raames tegevustest kasusaajatest (1,1 mln osaluskorda). See on seletatav mitmete mahukate programmiliste tegevustega nagu täiskasvanute tööalane koolitus ja karjäärinõustamise osutamine õpilastele. Viimane tegevus seletab ka, miks on suur osakaal põhihariduse või madalama haridustasemega osalejatel (55%), noortel (56%) ning mitteaktiivsetel (60%).

Kõikidest osalejatest 65% moodustasid naised, kes on näiteks aktiivsemad täiskasvanutele mõeldud kursustel osalejad. Hariduses ja koolituses osalevaid mitteaktiivseid inimesi oli 56%. See oli suuresti tingitud programmist „Karjääriteenuste süsteemi arendamine“, mille raames pakuti karjääriinfot ja –nõustamist peamiselt põhikooli- ja gümnaasiumiõpilastele. 28% moodustasid osalejatest isikud, kellel oli kolmanda taseme haridus.

6.1.4 Vahendite vastastikune täiendavus ja teise fondi tüüpi kulutused

PS-s on kõigi meetmete puhul lubatud rahastada teise fondi tüüpi tegevusi (ESFist rahastatud prioriteetse suuna eelarvest kuni 10% ERF tüüpi tegevuste rahastamiseks). Detailsemad andmed eraldi tabelina kulude

mahu kohta esitatakse aruande lisas. Aruandeperioodi lõpu seisuga oli tehtud meetmetes 1.1.1-1.1.8 ERF tüüpi kulusid 424 966 eurot (0,65%) ulatuses abikõlblikest kuludest. ERF tüüpi kulusid oli projektides ja programmides tehtud reeglina administreerimiseks või sisutegevuste läbiviimiseks vajaliku kontorimööbli ja –tehnikaga soetamiseks, sh kaasajastati täiskasvanute koolituskeskuste arvutiparki, osteti vajalikud arvutid PIAAC-uuringu läbiviimiseks jmt.

ESF ja ERF vahelise täiendavusena võib välja tuua kutseõppeasutusi ja noortekeskuseid, kus toetused valdkonnas täiendasid teineteist – ERFis kaasajastati õppe- ja olmetingimusi ning ESF toetas õpilaste tagasitoomist kooli või noortekeskusesse ja neile kvaliteetse õppe andmist. Samuti said ERF toel arendatud mitteformaalse keskkonnahariduse keskuste töötajad ESF programmi raames täienduskoolitust, suurendati ESF programmide toel keskuste formaalhariduslikus õppetöös kasutamise potentsiaali. Tegevuste toepeltrahastamise vältimiseks küsiti avatud taotlusvoorudes toetuse taotlejalt teavet, kas taotleja on taotlenud või kavatseb taotleda sama tegevuse rahastamiseks mõnelt riigieelarveliselt või muid vahendeid. Kulude võimaliku toepeltrahastamise vältimiseks teostati kuludokumentide ristkontroll andmebaasis SFOS. Programmi „Keskkonnahariduse arendamine” raames arendati keskkonnahariduse koostöövõrgustikku, et anda arengutõuge riiklikel õppekavadel põhineva (riigieelarvest rahastatava) ja koolivälise keskkonnahariduse (erinevad rahastajad ja juriidilised isikud) teineteist toetavale arengule, eesmärgiga tõhustada riigi ees seisvate säästva arengu ja keskkonna valdkonna eesmärkide saavutamist.

Programm „Keskkonnahariduse arendamine” oli kaudselt seotud Elukeskkonna arendamise rakenduskava prioriteetse suuna 2 „Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine” meetmega „Keskkonnahariduse infrastruktuuri arendamine”, mille toel arendati üle Eesti asuvaid mitteformaalse keskkonnahariduse keskusi. Keskuste töötajaskond sai programmi raames täienduskoolitust, samuti suurendati programmi tegevuste kaudu ERF meetme toel arendatavate keskuste formaalhariduslikus õppetöös kasutamise potentsiaali. Kaudselt oli programm seotud ka Elukeskkonna arendamise rakenduskava prioriteetse suunaga 5 „Hariduse infrastruktuuri arendamine”, kuna täienduskoolitustel osalesid ka koolide meeskonnad.

6.1.5 Hinnang prioriteetse suuna elluviimisele

RÜ (SA Innove) hinnang prioriteetse suuna elluviimisele on **väga hea**. Aruande seisuga on rakenduskava PS eelarvest välja makstud toetust 99,8%. Vahendite suuremale ärakasutamisele aitas kaasa lõppenud programmide eelarvejääkide operatiivne suunamine programmi „Täiskasvanute tööalane koolitus ja arendustegevused” 2015. aastal, mis võimaldas programmi tegevusi pikendada, seega täiskasvanud elanikkonda esialgu planeeritud rohkem koolitada ja panustada seeläbi rakenduskava eesmärki – suurem osalemine elukestvas õppes vastavalt võimekusele ja vajadustele. Teiseks suunati koostöös KAgA tegevuste lõppemisel tekkinud jäägid (summas 65 403 eurot) rakenduskava teistesse suundadesse, mille tegevused ei olnud aasta lõpuks veel sulgunud.

RA (HTM) hinnang PS rakendamisele kogu perioodi kohta on **väga hea**, kuna välja on makstud ligi 100% rakenduskavas planeeritud eelarvest ja rakenduskava indikaatorid on enamjaolt täidetud (väljundindikaatoritest jäi vaid kutseõppeasutuste õpetajate koolitustel osalemise näitaja täitmine oodatust tagasihoidlikumaks). Vahendite kasutamine teostus perioodi jooksul oodatud tempos.

RA (Keskkonnaministeerium) ja RÜ (KIK) hinnang keskkonnahariduse meetmele:

RA ja RÜ hinnang meetme tegevuste läbiviimisele on **hea**, suuremaid probleeme ei esinenud ja eesmärgid saavutati.

6.2 Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine

Prioriteetne suund Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine jaguneb kuueks meetmeks, mida viidi ellu programmide (10 tk) ja avatud taotlusvoorude alameetmete (5 tk) kaudu. Antud PS moodustab oma kogueelarvega (117 598 503 eurot) ligikaudu 25% IARK-i kogueelarvest. Meetmete RA-ks oli Haridus- ja Teadusministeerium ja RÜ-ks SA Archimedes.

Tabel 6.2: Prioriteetse suuna meetmed

Meetme nimetus	Toetuse andmise viis	Määruse/ programmi kk kinnitamise aeg	Meetme EL toetuse eelarve
1.2.1 Teaduspoliitika ja kõrghariduse kvaliteedi arendamine	- Kolmanda taseme õppe kvaliteedi arendamise programm „Primus“ - Kõrghariduse e-õppe programm „BeSt“ - Eesti kõrghariduse kvaliteedi arendamise programm „Ekka“ - Kõrghariduse katkestanute haridustee jätkamise programm TULE - Programm „Teadus- ja innovatsiooni -poliitika seire“ (TIPS)	23.07.08 21.05. 2008 18.12. 2009 15.03.2010 25.03.2011	27 300 456
1.2.2 Doktorioõppe ja rahvusvahelistumise edendamine	Doktorioõppe ja rahvusvahelistumise programm „DoRa“	10.06.2008	24 484 983
1.2.3 Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia võtmevaldkondade ning haridusteaduse eelisarendamine	- Teadlasmobiilsuse programm „Mobilitas“ - Haridusteaduse ja õpetajaharidus programm „EduKo“	23.07.2008 27.01.2009	23 709 269
1.2.4 Kõrgkoolide koostöö ja innovatsiooni arendamine;	Alameetmed „Doktorikoolid“ (13 projekti) „Kõrgkoolide ja ettevõtete koostöö“ „Kõrgkooli innovatsioon“.	06.02.2009	21 999 594
1.2.5 Kohandumine teadmispõhise majandusega.	- Teaduse populariseerimise programm „TeaMe“ - Teaduse populariseerimise avatud taotlusvoor „Teeme“	17.07.2009 6.05.2010	3 904 598
1.2.6 Teadusasutuste rahastamissüsteemi ümberkorraldamine	Teadus- ja arendusasutuste rahastamissüsteemi reformi ja Eesti Teadusagentuuri käivitamise programm „TeRaS“	29.05.2012	2 095 167

Allikas: prioriteetse suuna lõpparuanne, SFCS

6.2.1 Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs

Prioriteetse suuna eesmärgid on järgmised:

1. Lisandub teadmispõhisele ühiskonnale vajalik uus põlvkond teadlasi ja insenere.
2. Tugevneb kõrghariduse kvaliteet ning suunatus lisandväärtuse loomisele.

Allolevas tabelis on toodud prioriteetse suuna eesmärkide saavutamist mõõtvad väljund- ja tulemusindikaatorid, näidatud ära neile seatud kontroll- ja sihttasemed ning saavutamise määrad (%) aastate lõikes. Prioriteetse suuna kahe eesmärgi täitmiseks on seatud 7 väljundindikaatorit ja 7 tulemusindikaatorit.

Tabel 6.2.1: Prioriteetse suuna „Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine“ indikaatorid

Prioriteetse suuna 2 sisunäitajad		2007	2008	2009	2010 (kontrolltase)	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kuupäev
Eesmärk 1: Lisandub teadmispõhisele ühiskonnale vajalik uus põlvkond teadlasi ja insenere											
Väljundindikaator: Kõrgetasemeliste rahvusvaheliste õppejõudude ja teadlaste pikaajalised ESF-i kaasfinantseeritavad grandid eelisarendatavates valdkondades (jooksva aasta grandihoidjate arv)	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	67-80%	175-200 %	258-310%	317-380%	308-370%	300%- 360%	242- 290%	Programmide Mobilitas ja DoRa lõpparuanded (kinnitatud 22.02.2016 ja 01.03.2016). DoRa programm korrigeeris lõpparuandes varasemate aastate andmeid, kuna eelnevalt ei olnud välja toodud grandihoidjate arv jooksval aastal, vaid oli märgitud arv kokku. DoRas toetati 21 professori kohta ja Mobilitases anti välja kokku 18 granti.
	Saavutustase	0	0	8	20	31	38	37	36, sh 18 Dora ja 18 Mobilitas	29, sh 11 Dora ja 18 Mobilitas	
	Eesmärk (sihttase)	10-12	10-12	10-12	10-12 (8-10)	10-12	10-12	10-12	10-12	10-12	
	Esialgne tase	0									
Tulemusindikaator: Kõrgetasemeliste rahvusvaheliste õppejõudude ja teadlaste pikaajalist grantide saanud õppejõudude poolt juhendatavate	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	20-25%; 8-10%	>100%; >100%	>100%; >100%	>100%; >100%	>100%; >100%	100%; 100%	>100%; >100%	Programmide Mobilitas ja DoRa lõpparuanded (aastate kaupa toodud jooksva aasta numbrid). Kokku juhendati DoRas: 107 erinevat magistranti ja Mobilitases 40 erinevat magistranti; Doras 113 erinevat doktoranti ja
	Saavutustase	0; 0	0; 0	5; 1	26; 15	23; 46	50; 70	76; 75	65; 76	62; 75	
	Eesmärk	magistra ntide arv: 20- 25; doktoran	magistran tide arv: 20-25; doktoranti	magistran tide arv: 20-25; doktoranti	magistrantide arv: 20-25; doktorantide arv 10-12 (15- 20; 8-10)	magistran tide arv: 20-25; doktoranti	magistran tide arv: 20-25; doktoranti	magistran tide arv: 20-25; doktoranti	magistra ntide arv: 20-25; doktoran	magistran tide arv: 20-25; doktoranti	

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

magistrantide ning doktorantide arv (jooksva aastal)		tide arv 10-12	de arv 10-12	de arv 10-12		de arv 10-12	de arv 10-12	de arv 10-12	tide arv 10-12	de arv 10-12	Mobilitases 44 erinevat doktoranti. ⁴⁷
	Esiolgne tase	0; 0									
Väljundindikaator: ESF-i finantseeritavate doktoriõppe kohtade arv (jooksva aastal)	Saavutustase eesmärgist %	0%	20-23%	67-75%	160 -180%	273-308%	287-323%	253-285%	242-273%	231-260%	Programmi DoRa lõpparuanne. Kokku alustas õpinguid 133 doktoranti, kellest 37 on programmi lõpetamiseks oma lõputöö kaitsnud. Uusi õppekohti 2013-2015. aastal juurde ei loodud, vaid keskenduti olemasolevate õpingute lõpetamisele.
	Saavutustase	0	9	30	72	123	129	114	109	104	
	Eesmärk	40 - 45	40 - 45	40 - 45	40 - 45 (20-25)	40 - 45	40 - 45	40 - 45	40 - 45	40-45	
	Esiolgne tase	0									
Tulemusindikaator: ESF-i finantseeritavatel doktoriõppe kohtadel atesteeritute osakaal	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	111%	108%	111%	111%	110%	111%	111%	Programmi DoRa lõpparuanne. Kõik kaitsmisele lubatud doktorandid kaitsesid oma lõputöö.
	Saavutustase	0%	0%	100%	97%	100%	100%	98,9%	100%	100%	
	Eesmärk	90%	90%	90%	90% (90%)	90%	90%	90%	90%	90%	
	Esiolgne tase	0%									
Väljundindikaator: Kõrgharidustasemel jätkuõppesse vastuvõetud üliõpilaste arv	Saavutustase eesmärgist %	-	-	-	56%	119%	146%	146%	146%	146%	Programmi TuLe lõpparuanne (kinnitatud 15.02.2016). Aastate lõikes on arv kumuleeruv.
	Saavutustase	-	-	-	450	956	1165	1169	1169	1169	
	Eesmärk	-	-	-	800	800	800	800	800	800	
	Esiolgne tase	-									
Väljundindikaator: Doktoriõppe jätkuõppesse vastuvõetud üliõpilaste arv	Saavutustase eesmärgist %	-	-	-	0%	79%	92%	97%	97%	96%	Programmi TuLe lõpparuanne (kinnitatud 15.02.2016). Aastate lõikes kumuleeruv. Doktorikooli alameetme projektide lõpparuanded (12 projekti). Viiel projektil vähendati eelarvet, kuna ei laekunud piisaval hulgal
	Saavutustase	-	-	-	0	79	92	96	96	96	
	Eesmärk	-	-	-	100	100	100	100	100	100	
	Esiolgne tase	-									

⁴⁷ DoRa programm korrigeeris lõpparuandes varasemate aastate andmeid, kuna eelnevalt ei olnud välja toodud juhendatavate arv jooksva aastal, vaid oli märgitud arv kokku. Korrigeeritud on ka Mobilitase andmed, kuna lõpparuandes on kõigi aastate juhendatavad teada. Eelnevatel aastatel ei olnud Mobilitase andmeid, kuna need esitati RÜsse pärast prioriteetse suuna aruande kinnitamise tähtaega (aprillis või mais).

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

											doktorante (11 jätkudoktorandi kohad jäid täitmata).
Tulemusindikaator: Jätkuõppe efektiivsus - jätkuõppes õpingud lõpetanud üliõpilaste osakaal vastuvõetutest	Saavutustase eesmärgist %	-	-	-	3%	16%	27%	36%	40%	41%	Programmi TuLe lõpparuanne. 2010-2015. aastal lõpetas jätkuõppes õpingud 382 üliõpilast.
	Saavutustase	-	-	-	1,8%	13%	21,5%	28,7%	32%	32,7%	
	Eesmärk	-	-	-	80% (2015)	80% (2015)	80% (2015)	80% (2015)	80% (2015)	80% (2015)	
	Esialgne tase	-									
Tulemusindikaator: Jätkuõppe efektiivsus - jätkuõppes õpingud lõpetanud doktorantide osakaal vastuvõetutest	Saavutustase eesmärgist %	-	-	-	0%	16%	36%	47%	60%	70%	Doktorikooli alameetme projektide lõpparuanded (12 projekti andmed). Jätkuõppe lõpetas 47 jätkudoktoranti, mis moodustab 49% vastuvõetutest (97 jätkudoktoranti). Osa vastuvõetutest lõpetavad oma õpingud pärast abikõlblikkuse perioodi.
	Saavutustase	-	-	-	0%	11%	25%	33%	42%	49%	
	Eesmärk	-	-	-	70% (2015)	70% (2015)	70% (2015)	70% (2015)	70% (2015)	70% (2015)	
	Esialgne tase	-									
Eesmärk 2: Tugevneb kõrghariduse kvaliteet ning suunatus lisandväärtuse loomisele											
Väljundindikaator: ESF-i kaasfinantseeritavate stipendiumite eest Eesti ülikoolides õppivate välisdoktorantide arv (jooksval aastal)	Saavutustase eesmärgist %	0%	40-60%	140-210%	307%-460%	707-1060%	693-1040%	767-1150%	873-1300%	540-810%	Programmi DoRa lõpparuanne ja doktorikooli alameetme projektide lõpparuanded (3 projekti andmed). DoRa programmi raames võeti kokku õppima 81 välisdoktoranti ja doktorikoolide raames 20 välisdoktoranti. Alates 2013. a välisdoktorante juurde ei võetud.
	Saavutustase	0	6	21	46	106	104	115	131	81	
	Eesmärk	10-15	10-15	10-15	10-15 (10-15)	10-15	10-15	10-15	10-15	10-15	
	Esialgne tase	0									
Tulemusindikaator: ESF-i kaasfinantseeritavate stipendiumite eest ülikoolides õppivate atesteeritud välisdoktorantide osakaal	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	111%	102%	111%	111%	109%	111%	111%	
	Saavutustase	0%	0%	100%	91%	100%	100%	98%	100%	100%	
	Eesmärk	90%	90%	90%	90% (90%)	90%	90%	90%	90%	90%	
	Esialgne tase	0%									

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

Väljundindikaator: ESF-i finantseeritavatel lühiajalistel õppejõudude täienduskoolituskursu stel osalenud õppejõudude arv (jooksval aastal)	Saavutustase eesmärgist %	0%	126%	794%	888%	824%	815%	758%	452%	-	Programmi Primus lõpparuanne (kinnitatud 25.01.2016). 2015. aastal indikaatoriga seotud tegevusi ei toimunud.
	Saavutustase	0	505	3176	3551	3297	3258	3030	1808	-	
	Eesmärk	400	400	400	400 (400)	400	400	400	400	400	
	Esialgne tase	0									
Tulemusindikaator: Täienduskoolituskursu sed edukalt läbinute osakaal	Saavutustase eesmärgist %	0%	111%	111%	94%	102%	106%	109%	109%	-	
	Saavutustase	0%	100%	100%	84,6%	92%	95%	98%	98%	-	
	Eesmärk	90%	90%	90%	90% (90%)	90%	90%	90%	90%	90%	
	Esialgne tase	0%									
Väljundindikaator: ESFi finantseerimisel toimuvate kõrgkooli tasemel e-kursuste arv (kumulatiivselt)	Saavutustase eesmärgist %	0%	17%	33%	51%	68%	84%	101%	104%	104%	Best programmi lõpparuanne (kinnitatud 10.04.2014) andmed väljundindikaatoris loetud kuni aastani 2015 ja tulemusindikaatoris kuni aastani 2013. 2015. aastast on juurde lisatud vaid doktorikooli alameetme projektide lõpparuanded (6 projekti andmed, 78 osalejat
	Saavutustase	0	500	1002	1517	2045	2520	3031	3111	3111	
	Eesmärk	3000	3000	3000	3000 (1500)	3000	3000	3000	3000	3000	
	Esialgne tase	250 (2006)									
Tulemusindikaator: ESFi finantseerimisel toimunud kõrgkooli tasemel e-kursuste edukalt läbinute arv (kumulatiivselt)	Saavutustase eesmärgist %	0%	46,3%	57,1%	67%	79%	89%	100%	102%	102%	
	Saavutustase	0	20 835	25 709	30 139	35 508	40 129	45 155	45 779	45 857	
	Eesmärk	45 000	45 000	45 000	45 000 (30 000)	45 000	45 000	45 000	45 000	45 000	
	Esialgne tase	16 000									

Allikas: Prioriteetse suuna toetuse saajate lõpparuanded (seisuga märts 2016), SA Archimedes

Peamised saavutused eesmärkide täitmisel

Prioriteetse suuna **kahe eesmärgi** täitmiseks viidi ellu **kuus tegevust**, mille tulemuste mõõtmiseks oli seatud **14 indikaatorit** (neli neist lisandus rakenduskava muudatustega 2010. a), mis jagunevad tulemus- ja väljundindikaatoriteks. **11 indikaatori sihttasemed on perioodi lõpuks täidetud või ületatud**, ühe indikaatori saavutustase on sihttasemest 96% ja kahe (tulemus)indikaatori saavutustasemed jäävad alla 70% kavandatud sihttasemest.

Jätkuõppes õpingud lõpetanud üliõpilaste osakaal vastuvõetutest jäi saavutamata (saavutustase 32,7%, eesmärk oli 80%). Programmi tulemustele tuginedes tuleb tõdeda, et kõrghariduse katkestamise vähendamisel tuleks pigem keskenduda katkestamise ennetamisele, sest juba katkestanud õppurite õpingute lõpuleviimise toetamine on vähetulemuslik. Seetõttu on ka HTM oma kõrghariduspoliitikas panustanud enam katkestamist ennetavatele meetmetele: on välja töötatud mitmeid õppetoetusi ja –stipendiume, mis soosivad üliõpilaste õpingutele pühendumist. Näiteks tõdes TULE jätkuõppe kandidaatidest ligi 60%, et katkestas õpingud kuna pidas töötamist olulisemaks; ligi pooled on nimetanud muude põhjuste kõrval rahalisi raskusi. Doktorioppe tasemel jätkuõppesse on EHISe väljavõtte alusel seisuga 31.12.2014 vastuvõetute arv doktorikoolides kumulatiivselt 96. Doktorioppe jätkuõppe lõpetas 47 jätkudoktoranti, mis moodustab 49% vastuvõetutest. Planeeritud oli lõpetajate osakaal vastuvõetutest 70%. Sihttase täitub esialgu planeeritust aeglasemalt, kuid osa doktorioppe vastuvõetuist lõpetavad oma õpingud ka pärast abikõlblikkuse perioodi lõppu.

Prioriteetse suuna **eesmärgi 1 „Lisandub teadmispõhisele ühiskonnale vajalik uus põlvkond teadlasi ja insenere“** mõõdikuid on kaheksa. Prioriteetse suuna esimese eesmärgi saavutustasemete täitmist toetab kolm tegevust.

Tegevuse „**TA&I strateegia võtmevaldkondade ning haridusteaduse arendamine**“ edukuse mõõtmiseks püstitatud väljundindikaator „Kõrgetasemeliste rahvusvaheliste õppejõudude ja teadlaste pikaajalised ESFi kaasfinantseeritavad grandid eelisarendatavates valdkondades jooksva aastal“ on täidetud, programmide DoRa ja Mobilitas aruannete põhjal on jooksva aasta grandihoidjate arv valdavalt 30 ja enam. DoRa programmis toetati kokku 21 välisprofessori tööd ja Mobilitas anti aastate lõikes välja 18 teadusgranti. Tulemusindikaatorina on sõnastatud kõrgetasemeliste rahvusvaheliste õppejõudude pikaajalist granti saanud õppejõudude poolt juhendatavate magistrantide ning doktorantide arv jooksva aastal. Ka tulemusindikaator on üle ootuste hästi täidetud, kuna aastate lõikes oli juhendatavate arv üle 30 nii magistrantide kui ka doktorantide seas. Kokku juhendati aastate lõikes DoRa programmis 107 erinevat magistranti ja 113 doktoranti. Mobilitas juhendati 40 erinevat magistranti ja 44 doktoranti.

Tegevuse „**Doktorioppe edenemine**“ väljundindikaatoriks on ESFi finantseeritavate doktorioppe kohtade arv jooksva aastal. Indikaator on täidetud, kuna valdavalt finantseeriti jooksva aastal ESFi doktorioppe kohti 70 kuni 114. Kokku alustas õpinguid 133 doktoranti, kellest 37 jõudis DoRa programmi abikõlblikkuse perioodi lõpuks oma õpingud lõpetada. Selle tegevuse tulemusindikaatoriks on doktorioppe kohtadel atesteeritute osakaal. Kõik doktorandid, kes kaitsmisele lubati läbisid edukalt atesteerimise. Püstitatud tulemusindikaator täideti läbi aastate edukalt.

Tegevuse „**Kõrghariduse katkestanute õppesse tagasipöördumise toetamine (jätkuõppe)**“ väljundindikaatoriks on jätkuõppesse vastuvõetud üliõpilaste arv, programmi TuLe toel võeti vastu 1169 jätkuõppurit (planeeritud vastuvõetute hulk oli 800). Vastuvõetute arv oli kõrge, kuna meede oli kavandatud majanduskriisi perioodi. Tegevuse tulemuslikkust hinnati jätkuõppe efektiivsuse kaudu ehk õpingute lõpuleviijate järgi. Jätkuõppes õpingud lõpetanud üliõpilaste osakaal vastuvõetutest oli planeeritud programmi lõpuks 80%. Tegelikult lõpetas õpingud TuLe programmi abikõlblikkuse perioodi lõpuks 32,7% (382 üliõpilast), 728 üliõpilast katkestas taas õpingud. Kuna programmi tegevused ei täitnud oma esialgset eesmärki, siis vähendati programmi õppekohti ja sh eelarvet. Viimastel aastatel keskenduski programm oma tegevustes analüüsidele/uuringutele (programmi raames valmis 9 uuringut/analüüsi), mille eesmärk on suurendada kõrgkoolide teadlikkust kõrgharidusõpingute katkestamise vältimiseks ja ennetamiseks. Uuringutest 5 keskenduvad ainult konkreetse kõrgkoolile, kaks on mitut kõrgkooli hõlmavad, üks kirjanduse ülevaade ning ühes analüüsitakse kõrghariduse katkestanud isikute (üle-Eestiliselt) oskusi ja teadmisi võrreldes kõrghariduse omandanutega; tuginedes täiskasvanute oskuste uuringu PIAAC andmetele.

Doktoriõppe tasemel jätkuõppesse võeti doktorikooli alameetme projektide lõpparuannete põhjal (12 lõpparuannet) kokku 96 doktoranti (96% sihttasemest), kellest on õpingud lõpetanud 47 (49% vastuvõetutest). Planeeritud osakaal vastuvõetutest oli projekti lõpuks seega 70%. Kõik doktorandid ei jõudnud oma õpinguid projektide abikõlblikkuse perioodil lõpetada, seetõttu võib protsent järgnevate aastate jooksul veel muutuda ega ole lõplik.

Eesmärgi 2 „Tugevneb kõrghariduse kvaliteet ning suunatus lisandväärtuse loomisele“ täitmist mõõdetakse kuue näitajaga, eesmärgi saavutamist toetas kolm tegevust.

Tegevuse „Rahvusvahelistumise ja koostöö arendamine“ väljundindikaatoriks on „ESF-i kaasfinantseeritavate stipendiumite eest Eesti ülikoolides õppivate välisdoktorantide arv jooksval aastal“. Kokku sai Eesti ülikoolides ESF-i vahenditest stipendiumi 101 välisdoktoranti, neist 81 programmi DoRa kaudu ja 20 doktorikooli alameetme projektide kaudu (3 projekti). Välisdoktorantide arv osutus kavandatust kordades suuremaks, enne tegevuste algust oldi sihttasel liiga tagasihoidlikult planeeritud. Kõik perioodil 2007-2013 stipendiumi saanud välisdoktorandid olid ka atesteeritud.

Tegevuse „Kõrghariduse kvaliteedi arendamine“ väljundindikaatoriks on „Lühiajalistel õppejõudude täienduskoolituskursustel osalenud õppejõudude arv“. Programmi Primus 2014. aasta aruande põhjal osales koolitustel kokku (osalemiskordade arvestuses) 1808 õppejõudu (sihttase 400 õppejõudu), sihttase on olnud kordades täidetud ka varasematel aastatel. Programmi väljundnäitajate planeerimisel arvestati eelkõige pikaajaliste kursustega, kuid programmi rakendamise käigus on oluliseks osutunud pigem rohkem arvul õppejõudude osalemine lühiajalistel kursustel. Tulemusindikaatoriks oli koolituse edukalt lõpetanute osakaal, mis aruande põhjal 2014. aastal oli tervelt 98% (sihttase 90%). 2015. aastal indikaatoriga seotud tegevusi enam ellu ei viidud.

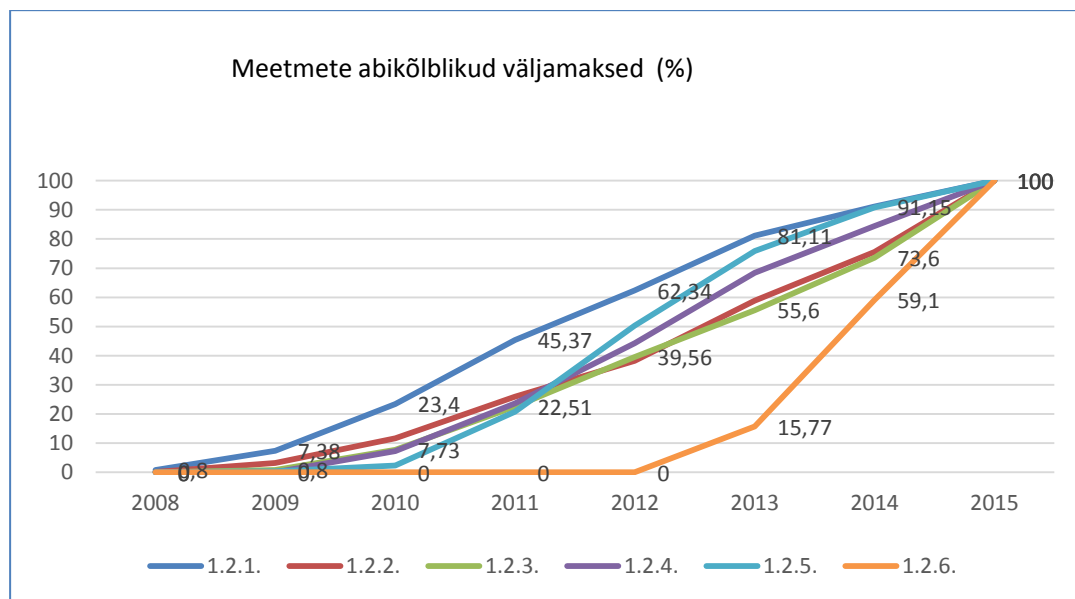
Tegevuse „E-õppe arendamine“ väljundindikaatoriks on „Kõrgkooli tasemel toimuvate e-kursuste arv“. Indikaatorit mõõdeti valdavalt BeSt programmi kaudu, mille tegevused lõppesid juba 2013. aasta lõpus. Lisaks toetasid indikaatori täitmist doktorikooli alameetme projektid (6 projekti). E-kursuste arv kumulatiivselt oli 2015. aasta lõpuks 3111 (planeeritud 3000). Tulemusindikaatoriks on e-kursuseid edukalt läbinute arv. Doktorikoolide aruannete põhjal läbis 2015. a kursused edukalt lisaks varasematele lõpetanutele 78 osalejat. Koos varasematel aastatel osalenutega on edukalt lõpetanute koguarvuks 45 857 lõpetanut (planeeritud 45 000), mis annab sihttaseme täitmise protsendiks 102.

Kokkuvõtvalt saab öelda, et indikaatorite täitmine eesmärkide saavutamisel on olnud väga hea (11 indikaatorit 14st on oma sihttaseme saavutanud või ületanud ning üks selle peaaegu saavutanud). Mõnel juhul on tegemist suure ületäitmisega, sest planeerimise faasis oldi liialt tagasihoidlikud ja ei nähtud ette tegevuste tegelikku ulatust ja suurt huvi tegevustes osalemise vastu. Peamiseks kõrge saavutusmäära põhjuseks on olnud indikaatorite täitmisesse otseselt panustavate tegevuste edukas käivitumine mitmes programmis ning osalejate poolne suur huvi. Samas kõrghariduse jätkuõppe tulemusnäitaja sihttasemed jäid kahjuks saavutamata, kuna nende seadmisel oldi liialt optimistlikud.

Saab tõdeda, et struktuurifondide toetused on olnud olulise positiivse mõjuga teadus- ja arendustegevuste toetamisel ja strateegiliste eesmärkide saavutamisel. Üheks EL vahendite kasutamise strateegiliseks prioriteediks oli T&A võimekuse ning ettevõtete uuendusmeelsuse ja tootlikkuse kasv. Nimetatud prioriteedi üks tegevusi oli inimeste teadmiste ja oskuste arendamise intensiivistamine, millesse antud prioriteetses suunas panustasid programmide DoRa ja Mobilitas tegevused. RSKS eesmärgi täitmist toetasid samuti 13 doktorikoolide projekti ja 46 kõrgkoolide ja ettevõtete koostööprojekti. Struktuurivahendite kasutamise abil on näiteks suurenenud oluliselt välisteadlaste arv Eesti teadusasutustes (enam kui 400, varasemalt 60), samuti on tõusnud välistudengite osakaal (praegu ca 5-6%, 10 a tagasi oli see näitaja veidi üle 1%). Samuti on kasvanud kolmanda taseme haridusega 30-34 aastaste inimeste osakaal ning LTT erialade lõpetajate osakaal kõrghariduses, oluliselt on suurenenud kõrgetasemeliste teadusartiklite arv mln elaniku kohta. Arvestades eelpooltoodut oli toetuse mõju valdkonnale väga oluline

6.2.2 Finantsteave

Aruandlusperioodi lõpuks oli prioriteetses suunas võetud kohustusi 103 490 863 euro ulatuses EL osalusest, suuna kogueelarve EL osa (102 754 815) oli seega kohustustega kaetud 100,7% ulatuses. Toetust on kumulatiivselt välja makstud samuti 103 490 863 eurot ehk 100,7% suuna EL toetuse vahenditest. Prioriteetsete suundade vaheliste tõstete 10% paindlikkuse reeglit arvestades suurendati pr suuna 1.2. mahtu 0,7 mln euro võrra pr suuna 1.4 arvelt. Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamise suunas (EL toetus 102,8 mln eurot) on tänaseks EL toetust välja makstud niisiis rohkem kui 100% suuna rahastamisplaani. Suuna rahastamisplaani EL osaluse suurendamine oli Korraldusasutusega kokku lepitud, vahendeid kasutati SF perioodi 2014 – 2020 kaasfinantseeringute katteks.

Joonis 6.2.2: Meetmete väljamaksed osakaaluna kogueelarvest

Allikas: Prioriteetse suuna aruanne

Aastate lõikes abikõlblike kulude väljamaksete dünaamika näiteb, et väljamaksed toimusid vastavalt ajakavadele, kuid mõnevõrra aeglasemalt kui algselt ette kujutati. Kõige hilisemad väljamaksed on meetmest 1.2.6, mille tegevus „Teadus- ja arendustegevuse rahastamissüsteemi reformi ja Eesti Teadusagentuuri käivitamise programm „TeRaS“ käivitus alles 2012. aastal. Jooniselt nähtub, et 2014. aasta lõpuks oli enamus toetusest välja makstud, vaid kõige viimati käivitud meetme 1.2.6 väljamakseid oli 59,1% planeeritust.

Meetme 1.2.5 väljamaksete dünaamika erineb seetõttu, et tegemist on avatud taotlusvoorudega rahastatud projektidega. Üldjuhul käivitusid projektide tegevused hoogsamalt, ning ka väljamaksetaotlused esitatakse oluliselt kiiremini. Joonis iseloomustab ilmekalt olukorda, et meetmetes, mille rakendusskeem oli programm, tegevused ja seega ka toetuste väljamaksete taotlemine oli planeeritud sarnaselt maksimaalsele võimalikule abikõlblikkuse perioodile.

Eelkõige oli prioriteetse suuna väljamaksete madalam tempo seotud probleemidega hankemenetluste järgimisel. Punktis 2.2.1 „Probleemid“ on selgitatud seda teemat täpsemalt. 2015. a lõpu seisuga olid nimetatud probleemid aga ületatud ning ka varasemate perioodide abikõlblikud kulud välja makstud.

6.2.3 ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas

Andmed toetuse jagunemisest sihtrühmade kaupa prioriteetses suunas on toodud tabelis 6.2.3. Tabeli allikaks on toetuse saajate osalejate andmed seirearuannetest ja lõpp-aruannetest.

Töötuid osales vaid TuLe programmis, mis oligi suunatud õpingud katkestanud inimestele. Puuetega inimestele suunatud tegevusi viidi läbi viipekeele õppekava projektis (koostöö alameede) ja Primus programmis. Mõlemal juhul olid tegevused suunatud otseselt puuetega inimestele. Koostöö alameetmes

projekt oli suunatud viipekeele tõlkidele ja Primuses eraldati erivajadustega üliõpilastele stipendiumi. Kui esimestel aastatel oli naiste osakaal kuni 80%, siis perioodi kokkuvõttes on see mõnevõrra tasakaalustunud, olles siiski oluliselt naiste kasuks, nii õppivate kui ka töötavate inimeste seas. See peegeldab ka naissoost tudengite ning õppejõudude suuremat osakaalu kõrghariduses. Osalejate tabelist eristub haridustaseme järgi grupp „kolmanda taseme haridus“ (72% osalenutest), mis tuleb ennekõike suuna meetmete sisust ja sihtgruppidest.

Tabel 6.2.3: ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas 2

Osalejate arv aastatel 2008-2015	alustanud ja lõpetanud (sh katkestanud)		% alustanutest
	kokku	sh naisi	
Osalejate koguarv	205 092	130 548 (64%)	
Osalejate liigitus nende staatuse järgi tööturul			
töötajad (töötajate koguarv, sh FIE-d)	132 390	87 584	65%
FIE-d	1090	656	0,5%
töötud (töötute koguarv, sealhulgas pikaajaliselt töötud)	112	62	0,1%
pikaajaliselt töötud	1	1	0,0%
mitteaktiivsed isikud (mitteaktiivsete isikute koguarv, sealhulgas haridust ja koolitust saavad isikud või pensionärid, heitunud, püsivalt töövõimetud isikud, tööl mittekaivad või muud isikud)	72 590	42 902	35,4%
haridust ja koolitust saavad mitteaktiivsed isikud	65 710	39 396	32%
Osalejate liigitus vanuse järgi			
noored (15–24 aastased)	70 514	41 643	34,4%
vanemaealised (55–64 aastased)	23 882	15 516	11,6%
Osalejate liigitus sotsiaalselt kaitsetute rühmade kaupa, vastavalt riiklikele eeskirjadele			
(rahvus)vähemused	7846	3519	3,8%
Immigrandid	1241	444	0,6%
puuetega inimesed	917	564	0,4%
muud tõrjutud isikud	35	2	0,0%
Osalejate liigitus haridustaseme järgi			
esimese taseme või teise taseme alumise astme haridus (ISCEDi järgi 1. ja 2. aste)	12 719	6062	6%
teise taseme ülemise astme haridus (ISCEDi järgi 3. aste)	18 770	10 222	9%
teise taseme järgne, kolmanda taseme eelne haridus (ISCEDi järgi 4. aste)	25 963	17 276	13%
kolmanda taseme haridus (ISCEDi järgi 5. ja 6. aste)	147 640	96 988	72%

Allikas: Prioriteetse suuna lõpparuanne, JM arvutused

6.2.4 Vahendite vastastikune täiendavus ja teise fondi tüüpi kulutused

Prioriteetse suuna kõikides meetmetes oli lubatud rahastada teise fondi tüüpi tegevusi (ERFist rahastatud prioriteetse suuna eelarvest kuni 10% ESF tüüpi tegevuste rahastamiseks ning vastupidi). Nii RA kui ka RÜ jälgisid jooksvalt teise fondi tüüpi kulude osakaalu.

Kogu prioriteetse suuna väljamaksetest on seisuga 24.03.2016 tehtud 3,08% (3,15 miljonit eurot) ERF tüüpi kulusid. Valdavalt (8,57% meetme väljamaksetest) olid kulud seotud Mobilitas programmi tippteadlaste ja järeldoktorite grantidega, kus soetati laboritarvikuid, kemikaale jms. Samuti tegi suuremaid ERF-tüüpi kulusid

programm BeSt, kus soetati e-õppe kasutamiseks ja levitamiseks vajalikku riist- ja tarkvara (litsentsid, serverid jms). Programmis TeRas on aruandlusperioodi seisuga ERF-tüüpi kulusid tehtud 3,65%. Teist tüüpi kulude hulgas on peamiselt kontoritehnika, mis oli vajalik töökohtade loomiseks. Teaduse populariseerimise meetme projektide ja TeaMe programmi ERF-tüüpi kulud olid suurusjärgus 110 tuhat eurot, mis moodustab 2,83% tehtud kuludest. Meetmes 1.2.4 oli ERF-tüüpi kulude osakaal 0,95%. Kulud olid seotud doktorikoolide interdistsiplinaarsete uurimisprojektidega, kus soetati laboritarvikuid. Kõige väiksem ERF-tüüpi kulude osakaal oli programmis DoRa (0,11%).

6.2.5 Hinnang prioriteetse suuna elluviimisele

Arvestades prioriteetse suuna eesmärkide saavutamist, kumulatiivseid väljamakseid, suuna vahendite maksimaalset ärakasutamist, auditite poolt antud hinnanguid ning RÜ poolt avastatud rikkumisi, on SA Archimedese ehk RÜ hinnang aruandeaastale ning kogu perioodile **hea**. Peamiseks takistuseks maksete menetlemisel (mis tingis omakorda vahendite maksimaalse mitteärakasutamise riski) oli reisisteenuste, kemikaalide ja laboritarvikute, kontoritavete ning arvutite ostmisega seotud kulude abikõlblikkuse väljaselgitamine seoses osade hangete korraldamata jätmisega toetuse saajate poolt. Väljamaksetega seotud riskid perioodi lõpuks siiski ei realiseerunud.

RA hinnang prioriteetse suuna rakendamisele kokkuvõttes on **väga hea**, võttes arvesse asjaolusid, et kavandatud tegevusi viidi ellu plaanipäraselt, tulemused vastasid ootustele ja elluviidud tegevustel oli suur mõju. Oodatust kõrgemaks osutus üksikute näitajate sihttasemete ületamine, eriti mis puudutasid kõrgkoolide õppejõudude koolituste näitajaid. RA hindab ka toetuse andmist ja kasutamist väga heaks. Kohustuste võtmine, sh avatud voorude läbi viimine sujus suunas plaanipäraselt. Aruande seisuga on prioriteetse suuna eelarvest välja makstud üle 100%. Toetuse maksimaalsele kasutamisele aitas kaasa perioodi lõppedes pidev eelarve täitmise jälgimine ning koostöö KA ja RÜga, mille tulemusel oli võimalik ka suunata paindlikult rakenduskava jääke ümber antud prioriteetsesse suunda (kasutades sulgemisel kuni 10% suundade vahelise ümbertõstmise võimalust).

6.3 Pikk ja kvaliteetne tööelu

Prioriteetne suund Pikk ja kvaliteetne tööelu jaguneb kaheks alasuunaks – kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine ja tööelu kvaliteedi parandamine, mida rakendati viie meetme kaudu. Suuna rakendusasutuseks oli Sotsiaalministeerium ning rakendusüksuseks SA Innove. Antud PS moodustab oma kogueelarvega (155 718 852 eurot) ligikaudu 34% IARK-i kogu-eelarvest, olles seega rahaliselt mahult suurim. PS jagunes viieks meetmeks, mida viidi ellu nii programmide kui ka avatud taotlusvoorude kaudu. Kõigi meetmete tegevused on lõppenud.

Tabel 6.3: Prioriteetse suuna meetmed

Meetme nimetus	Toetuse andmise viis	Määruse/programmi kk kinnitamise aeg	Meetme EL toetuse eelarve
1.3.1 Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine	avatud taotlemine ja programmid	10.12.2007	106 007 758
1.3.2 Tööelu kvaliteedi parandamine	avatud taotlemine ja programmid	13.12.2007	6 372 854
1.3.3. Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed	avatud taotlemine ja programmid	12.12.2007	9 627 418
1.3.4 Tervislike valikute ja eluviiside soodustamine	avatud taotlemine ja programmid	05.09.2008	8 582 492
1.3.5 Soolise võrdõiguslikkuse edendamine	avatud taotlemine ja programmid	15.04.2008	1 329 362

Allikas: prioriteetse suuna lõpparuanne, SFCS

6.3.1 Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs

Järgnevas tabelis on toodud prioriteetse suuna eesmärkide saavutamise väljund-, tulemus- ja mõjuindikaatorid, näidatud ära neile seatud kontroll- ja sihttasemed ning saavutamise määrad (%) aastate lõikes.

Tabel 6.3.1: Prioriteetse suuna „Pikk ja kvaliteetne tööelu“ indikaatorid

Prioriteetse suuna 3 sisunäitajad		2007	2008	2009	2010 (kontrolltase)	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kuupäev
Eesmärk 1: Kvalifitseeritud tööjõu pakkumine on suurenenud											
Väljundindikaator: Aktiivseid tööturuteenuseid saanud inimeste arv	Saavutustase eesmärgist %	N/A	12%	38%	107%	182%	199%	206%	207%	208%	Programmi 1.3.0110.08-0002 (34 204); 1.3.0120.09-0130 (105 832) lõpparuanded ja meetme 1.3.1 avatud taotlusvooru projektide lõpparuanded (50 832) (SFCS, 18.02.16)
	Saavutustase	N/A	10 543	34 711	97 828	166 216	181 840	188 369	189 965	190 868	
	Eesmärk ehk sihttase	91 600	91 600	91 600	91 600 (44 000)	91 600	91 600	91 600	91 600	91 600	
	Esialgne tase	20 000 (2006)									
Väljundindikaator: Töölesaamist toetavaid teenuseid saanud isikute arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0,3%	11%	43%	155%	224%	278%	283%	300%	Programmi 1.3.0401.08- 0001 (267); 1.3.0401.10-0002 (6043); 1.3.0310.08-0001 (1671); 1.3.0320.10-0075 (3981); 1.3.0330.12-0132 (6394) lõpparuanded ja meetme 1.3.3 (7815) ja 1.3.4 (18 775) avatud taotlusvooru projektide lõpparuanded; (SFCS, 25.02.16)
	Saavutustase	0	49	1671	6460	23 307	33 594	41 639	42 515	44 946	
	Eesmärk	15 000	15 000	15 000	15 000 (5000)	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	
	Esialgne tase	N/A									
Väljundindikaator: Välja arendatud uute töölesaamist toetavate ja tööhõivest väljalangemist ennetavate tervise- ja nõustamisteenuste arv	Saavutustase eesmärgist %	0	0	0	0	100%	100%	100%	100%	100%	Tervise Arengu Instituudi programmi 1.3.0401.12-0162 (4) lõpparuanne (SFCS, 16.02.16)
	Saavutustase	0	0	0	0	4	4	4	4	4	
	Eesmärk	4	4	4	4 (1)	4	4	4	4	4	
	Esialgne tase	0									

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

Väljundindikaator: Tööhõivest väljalangemist ennetavate terviseeadliikkuse tõstmisele suunatud teavituskampaaniat e arv	Saavutustase eesmärgist %	0	0	0	0	70%	100%	130%	160%	220%	TAI programmide 1.3.0401.08-0001 (2) 1.3.0401.12-0162 (9) 1.3.0401.13-0163 (11) lõpparuanded; (SFCS,16.02.16)
	Saavutustase	0	0	0	0	7	10	13	16	22	
	Eesmärk	10	10	10	10 (4)	10	10	10	10	10	
	Esialgne tase	0									
Väljundindikaator: Tervislikel põhjustel tööhõivest väljalangemise ennetuse alast koolitust saanute arv	Saavutustase eesmärgist %	0	0	0	0	94%	131%	213%	219%	259%	TAI programmide 1.3.0401.08-0001 (2346) 1.3.0401.12-0162 (5224) 1.3.0401.13-0163 (2794) lõpparuanded (SFCS,16.02.16)
	Saavutustase	0	0	0	0	3 772	5 224	8 510	8 757	10 364	
	Eesmärk	4000	4000	4000	4000 (1400)	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	
	Esialgne tase	0									
Tulemusindikaator: Aktiivsete tööturuteenuste abil tööle rakendunud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest	Saavutustase eesmärgist %	N/A	N/A	58%	70%	62%	70%	85%	85%	86%	Programmi 1.3.0120.09-0130 (tööle rakendunud 71 965) lõpparuanne ja meetme 1.3.1 avatud taotlusvooru projektide lõpparuanded (tööle rakendunud 9 628) kokku 81 593 (81 593/190 868=42,75%) (SFCS, 25.02.16)
	Saavutustase	N/A	N/A	29%	35%	31%	35%	42,5%	42,5%	42,75%	
	Eesmärk	50%	50%	50%	50% (25%)	50%	50%	50%	50%	50%	
	Esialgne tase	42,4% (2004)									
Tulemusindikaator: Töölisaamist toetavate teenuste abil tööle rakendunud või töö säilitanud inimeste osakaal kõigist vastavaid	Saavutustase eesmärgist %	N/A	N/A	14%	43%	86%	96%	83%	118%	111%	SoMi programmide 1.3.0320.10-0075 (43%), 1.3.0330.12-0132 (42%) lõpparuanded ja meetme 1.3.3 avatud taotlusvooru projektide lõpparuanded (34%) (SFCS, 27.02.15)
	Saavutustase	N/A	N/A	4,73%	15%	30%	33,5%	29% ⁴⁸	41,2%	39%	
	Eesmärk	35%	35%	35%	35% (15%)	35%	35%	35%	35%	35%	
	Esialgne tase	N/A									

⁴⁸ 2013. a näitaja madalama taseme tingis programmi 1.3.0330.10-0075 andmete puudumine suuna seirearuande esitamise tähtjaks.

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

teenuseid saanutest											
Tulemusindikaator: Töölesaamist toetavate teenuste abil aktiivsetesse tööturuteenustesse suunatud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest	Saavutustase eesmärgist %	N/A	N/A	N/A	17%	77%	59%	69%	87%	83%	SoMi programmide 1.3.0320.10-0075 ja 1.3.0330.12-0132 lõpparuanded (SFOS, 08.03.16)
	Saavutustase	N/A	N/A	N/A	5,2%	23%	17,8%	20,8%	26%	25%	
	Eesmärk	30%	30%	30%	30%	30%	30%	30%	30%	30%	
	Esialgne tase	N/A									
Tulemusindikaator: Paikkondliku terviseprofiili koostanud kohalike omavalitsuste osakaal kõigist omavalitsustest	Saavutustase eesmärgist %	N/A	N/A	N/A	91%	112%	112%	110%	106%	132%	TAI programmide 1.3.0401.08-0001 (14,12%) 1.3.0401.12-0162 (36,28%) 1.3.0401.13-0163 (59,15%) lõpparuanded; (SFCS,16.02.16)
	Saavutustase	N/A	N/A	N/A	40,9%	50,4%	50,4%	49,3% ⁴⁹	47,9% ⁵⁰	59,2%⁵¹	
	Eesmärk	45%	45%	45%	45% (17%)	45%	45%	45%	45%	45%	
	Esialgne tase	N/A									
Tulemusindikaator: Tervist edendavate töökohtade võrgustikuga liitunud ettevõtete ja asutuste arv	Saavutustase eesmärgist %	-	-	-	64%	84%	99%	108%	112%	126%	TAI programmide 1.3.0401.08-0001 (66) 1.3.0401.12-0162 (92) 1.3.0401.13-0163 (44) lõpparuanded; (SFCS, 16.02.16)
	Saavutustase	N/A	N/A	N/A	102	134	158	172	179	202	
	Eesmärk	160	160	160	160 (80)	160	160	160	160	160	
	Esialgne tase	N/A									
Mõjuindikaator: Aktiivsuse määr (15-64a)	Saavutustase eesmärgist %	98%	99%	99%	98%	100%	100%	100%	100%	102%	STAT 08.03.16
	Saavutustase	72,9%	73,9%	73,7%	73,6%	74,5%	74,4%	74,8%	74,9%	76,3%	
	Eesmärk	74,8%	74,8%	74,8%	74,8% (73,5%)	74,8%	74,8%	74,8%	74,8%	74,8%	

⁴⁹ Seoses valdade ühinemisega tekkisid uued KOV-d. 31.12.2013. a seisuga oli Eestis 215 KOV-i. Terviseprofiilid koostasid 119 KOVi, neist 13 valda või linna olid hõlmatud haldusjaotuse muudatustega, st ühinesid (119-13=106). $106/215 \cdot 100\% = 49,3\%$.

⁵⁰ Seisuga 31.12.2014. a oli Eestis 213 KOV-i, terviseprofiil oli koostatud neist 102-l. Andmed muutuvad seoses valdade ühinemisega.

⁵¹ Seisuga 31.12.2015 a oli Eestis 213 KOV-i, terviseprofiil oli koostatud neist 126-l.

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

	Esialgne tase	70,1% (2005)									
Mõjuindikaator: Lastetute inimeste ning väikelaste vanemate hõivelõhe vanusegruppis 20- 50 aastat (sugude kaupa)	Saavutustase eesmärgist %	M 27%; N 78,1%	M 31%; N 78,4%	M 26%; N 77%	M 23%; N 99%	M 20%; N 89%	M 22%; N 85%	M 23%; N 80%	M 23%; N 90%	M 30%; N 111%	STAT 08.03.16
	Saavutustase	M -13,9; N 26,9	M -11,4; N 26,8	M -14,2; N 27,2	M -16,6; N 21,3	M -20,4; N 23,6	M -18,2; N 24,7	M -17,1; N 26,3	M -16,5; N 23,4	M -11,7; N 18,9	
	Eesmärk	M 5; N 21	M 5; N 21	M 5; N 21	M 5; N 21 (M 8; N 24)	M 5; N 21	M 5; N 21	M 5; N 21	M 5; N 21	M 5; N 21	
	Esialgne tase	M -10,9; N 30 (2005)									
Mõjuindikaator: 25- 49-aastaste mitteaktiivsete arv, kelle mitteaktiivsuse põhjuseks on haigus või vigastus	Saavutustase eesmärgist %	85%	80%	82%	83%	91%	103%	94%	87%	84%	STAT 08.03.16
	Saavutustase	15 300	16 200	15 800	15 700	14 300	12 600	13 800	15 000	15 400	
	Eesmärk	13 000	13 000	13 000	13 000 (14 200)	13 000	13 000	13 000	13 000	13 000	
	Esialgne tase	15 400 (2005)									
Eesmärk 2: Tööelu kvaliteet on paranenud											
Väljundindikaator: Koolitusel osalevate Tööinspektsiooni ametnike arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	59%	117%	109%	109%	132%	140%	155%	169%	Tööinspektsiooni (TI) programmi 1.3.0240.10-0004 lõpparuanne; (SFOS, 08.03.16)
	Saavutustase	0	71	140	131	131	158	168	186	203	
	Eesmärk	120	120	120	120	120	120	120	120	120	
	Esialgne tase	0 (2005)									
Väljundindikaator: Töökeskkonna koolitusel või teabepäevadel osalevate inimeste arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	31%	55%	69%	121%	177%	217%	250%	TI programmi 1.3.0240.10- 0004 lõpparuanne; (SFOS, 08.03.16)
	Saavutustase	0	0	2362 (2276 teabepäev adel osalenut + 86 koolitusel osalenut	4114 (3429 teabepäevad el osalenut + 685 koolitusel osalenut)	5194 (3972 teabepäev adel osalenut + 1222 koolituse läbinud)	9148 (7303 teabepäev adel osalenut + 1845 koolituse läbinud)	13 372 (10640 teabepäev osalenut, 2732 koolituse läbinud)	16 412 (13026 teabepäev adel osalenut+ 3386 koolituse läbinud)	18 848 (15462 teabepäeva del osalenut+3 386 koolituse läbinud)	

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

	Eesmärk	7550 (4800 teabepä evadel osalenut + 2750 koolitus el osalenu)	7550 (4800 teabepä evadel osalenut + 2750 koolitus el osalenut)	7550 (4800 teabepäev adel osalenut + 2750 koolitusel osalenut)	7550 (4800 teabepäevad el osalenut + 2750 koolitusel osalenut)	7550 (4800 teabepäev adel osalenut + 2750 koolitusel osalenut)	7550 (4800 teabepäev adel osalenut + 2750 koolitusel osalenut)	7550 (4800 teabepäev adel osalenut + 2750 koolitusel osalenut)	7550 (4800 teabepäev adel osalenut + 2750 koolitusel osalenut)	7550 (4800 teabepäeva del osalenut + 2750 koolitusel osalenut)	
	Esialgne tase	0 (2005)									
Väljundindikaator: Tööelu kvaliteedi parandamisele kaasa aitavate teavituskampaaniat e läbiviimine	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	0%	33%	67%	67%	100%	100%	133%	SoMi programmi 1.3.0220.09- 0002 lõpparuanne (SFCS, 08.03.16)
	Saavutustase	0	0	0	1	2	2	3	3	4	
	Eesmärk	3	3	3	3	3	3	3	3	3	
	Esialgne tase	0									
Väljundindikaator: Tööelu kvaliteedi parandamisele kaasa aitavate uuringute läbiviimine	Saavutustase eesmärgist %	0	0	0	20%	70%	90%	130%	130%	170%	SoMi programmi 1.3.0220.09- 0002 lõpparuanne (SFCS, 08.03.16)
	Saavutustase	0	0	0	2	7	9	13	13	17	
	Eesmärk	10	10	10	10 (2)	10	10	10	10	10	
	Esialgne tase	5 (2004- 2009)									
Tulemusindikaator: Tööinspektsiooni ametnike kompetentside hindamisel saadud keskmine hinne (skaalal 2-6)	Saavutustase eesmärgist %	N/A	0%	0%	96%	99,5%	100,5%	107%	110%	110%	TI programmi 1.3.0240.10- 0004 lõpparuanne; (SFOS, 08.03.16)
	Saavutustase	N/A	0	0	4,04	4,18	4,22	4,51	4,6	4,6	
	Eesmärk	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	
	Esialgne tase	0 (2005)									
Tulemusindikaator: Töötajate osakaal, kes töötavad ettevõtetes, mille spetsialist on läbinud Tööinspektsiooni	Saavutustase eesmärgist %	-	-	44%	60%	73%	79%	81%	89%	91%	TI programmi 1.3.0240.10- 0004 lõpparuanne; (SFOS, 08.03.16)
	Saavutustase	N/A	N/A	31%	42%	51%	55%	57%	62%	64%	
	Eesmärk	70%	70%	70%	70%	70%	70%	70%	70%	70%	
	Esialgne tase	0% (2005)									

poolt korraldatud teabepäeva või koolituse ⁵²											
Mõjuindikaator: Tööturu sooline segregatsioon (ehk segregatsiooniindeks) ⁵³	Saavutustase eesmärgist %	ametite lõikes 87%; sektorite lõikes 79%	ametite lõikes 87%; sektorite lõikes 79%	ametite lõikes 88%; sektorite lõikes 81%	ametite lõikes 91%; sektorite lõikes 80%	-	ametite lõikes 91%; sektorite lõikes 81%	ametite lõikes 91%; sektorite lõikes 83%	ametite lõikes 91%; sektorite lõikes 82%	-	EK ⁵⁴ 14.04.16
	Saavutustase	ametite lõikes 32,2%, sektorite lõikes 26,1%	ametite lõikes 32,2%, sektorite lõikes 25,8%	ametite lõikes 31,8%, sektorite lõikes 25,4%	ametite lõikes 30,7%, sektorite lõikes 25,7%	N/A	ametite lõikes 30,9%, sektorite lõikes 25,2%	ametite lõikes 30,7%, sektorite lõikes 24,6%	ametite lõikes 30,7%, sektorite lõikes 24,9%	N/A	
	Eesmärk	ametite lõikes: 28%; sektorite lõikes: 20,5%	ametite lõikes: 28%; sektorite lõikes: 20,5%	ametite lõikes: 28%; sektorite lõikes: 20,5%	ametite lõikes: 28%; sektorite lõikes: 20,5% (29,5%;22%)	ametite lõikes:28 %; sektorite lõikes:20, 5%	ametite lõikes:28 %; sektorite lõikes:20, 5%	ametite lõikes:28 %; sektorite lõikes:20, 5%	ametite lõikes:28 %; sektorite lõikes:20, 5%	ametite lõikes:28%; sektorite lõikes:20,5 %	
	Esialgne tase	amet: 30,8%; sektor: 23,7% (2005)									

Allikas: prioriteetse suuna lõpparuanne.

N/A - andmed pole aruande esitamise ajaks teada või pole kättesaadavad.

⁵² Indikaatori 2009–2013 saavutustasemeid korrigeeriti. Indikaatori suurem arvestus tekkis seetõttu, et indikaatoris aluseks olevaid ettevõtteid ning ettevõtete töötajaskonda loeti mitmekordselt kui ettevõtte spetsialist oli koolitusel või teabepäeval osalenud mitu korda. Metoodika järgi oleks pidanud arvestama aga ühekordselt.

⁵³ Vastavalt uuematele andmetele, on varasemaid näitajaid korrigeeritud.

⁵⁴ „Annual Report on Equality between Women and Men“ [http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/document/index_en.htm]. 14.04.2016. 2015. a kohta andmeid pole.

Peamised saavutused eesmärkide täitmisel

Prioriteetsel suunal oli **kaks eesmärki**: 1) kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine; 2) tööelu kvaliteedi parandamine. Esimene eesmärk toetas inimkapitali arendamist, edendades inimeste teadmisi, oskusi ja terviseteadlikku käitumist. Samuti panustas eesmärk tööealise elanikkonna aktiivsele ja jätkusuutlikule tööturul osalemisele läbi töötute ja mitteaktiivsete hõivesse naasmise või sisenemise. Teine eesmärk oli suunatud peamiselt töökeskkonna ja –suhete arendamisele, suurendades nt inimeste teadlikkust tervislikust töökeskkonnast ja paindlikest töösuhetest. Seega kaeti nende kahe eesmärgiga tööturu kõige olulisemad aspektid, mille fookus oli eelkõige tööjõu pakkumise suurendamisel. Lähtuvalt püstitatud eesmärkidest käsitletakse ka indikaatoreid kahes osas. Esimeses eesmärgis on kajastatud meetmete 1.3.1, 1.3.3 ja 1.3.4 indikaatorid ning teises eesmärgis meetmete 1.3.2 ja 1.3.5 indikaatorid.

Eesmärk 1 „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumine on suurenenud“.

Esimese eesmärgi progressi mõõtsid viis väljund-, viis tulemus- ja kolm mõjuindikaatorit ehk kokku 13. Kõigi viie väljundindikaatori sihttasemed said täidetud 100% või rohkem. Indikaatorid „Töölesaamist toetavaid teenuseid saanud isikute arv“, „Tervislikel põhjustel tööhõivest väljalangemise ennetuse alast koolitust saanute arv“ ja „Aktiivseid tööturuteenuseid saanud inimeste arv“ ületati mitmekordselt vastavalt 300%, 259% ja 208%. Niisamuti viidi TAI programmis vahendite realiseerimiseks läbi kavandatud 10 terviseteadlikkuse tõstmisele suunatud teavituskampaania asemel 22 kampaaniat. Vaid indikaator „Välja arendatud uute töölesaamist toetavate ja tööhõivest väljalangemist ennetavate tervise- ja nõustamisteenuste arv“ täideti täpselt ettenähtud mahus.

Töölesaamist toetavate teenuste indikaatori ületäitmine tulenes meetmete (indikaator kajastab meetmete 1.3.3 ja 1.3.4 osalejaid) avatud voorudes osalejatest ja toetatavate tegevuste iseloomust – koolitused ja ka mõned nõustamise liigid või terviseürituste raames (meede 1.3.4) läbiviidud seminarid osutusid väga osalejaterohkeks. Indikaatori kolmekordne ületäitmine perioodi viimasel veerandil viitab tagasihoidlikule sihttaseme püstitusele programmiperioodi alguses ning puudujääkidele indikaatori metoodikas (suurel määral on indikaatori ületäitvusele kaasa aidanud just meetme 1.3.4 avatud taotlusvooru projektides läbiviidud tegevused). Samas võib positiivsena asjaoluna rõhutada, et teenust hinnati sihtrühmadele väga vajalikuks. Indikaatori „Tervislikel põhjustel tööhõivest väljalangemise ennetuse alast koolitust saanute arv“ ületäitmise tingis indikaatori alaplaneerimine. Nimelt oli programmis koolitustegevused, kus rakendamise käigus ilmnis suurem vajadus koolituste järele kui algsest ette nähti. Aktiivseid tööturuteenuseid saanute indikaatori ületäitmine tulenes 2008–2010. a majanduslangusest, mil töötute arv hüppeliselt kasvas. Tööpuudus tõusis 2009. a 13,5%ni ja 2010. a 16,7%ni⁵⁵. Vastavalt kasvas ka tööturumeetmetes osalenud inimeste arv, mida kinnitab indikaatorite täituvus sihttasemest: 2009. a oli 38%, kuid 2010. a lõpuks 107% ja kiire tõus jätkus 2011. a 182%ni. Alates 2012. a on olukord stabiliseerunud ning viimase kolme aasta indikaatori täitmise juurdekasv oli 3%, mis tuleneb tööturu olukorra paranemisest ning Eesti Töötukassa programmi ja mitmete avatud taotlusvooru projektide lõppemisest.

Viiest tulemusindikaatorist on sihttase täidetud kolmel (3) indikaatoril: „Töölesaamist toetavate teenuste abil tööle rakendunud või töö säilitanud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest“ 111%, „Tervist edendavate töökohtade võrgustikuga liitunud ettevõtete ja asutuste arv“ 126% ja „Paikkondliku terviseprofiili koostanud kohalike omavalitsuste osakaal kõigist omavalitsustest“ 132%.

Suhteliselt heal tasemel olid ka indikaatorite „Töölesaamist toetavate teenuste abil aktiivsetesse tööturuteenustesse suunatud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest“ ja „Aktiivsete tööturuteenuste abil tööle rakendunud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest“ saavutustasemed, vastavalt 83% ja 86% sihttasemest. Indikaatori „Töölesaamist toetavate teenuste abil aktiivsetesse tööturuteenustesse suunatud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest“ saavutustaseme kasvu (21%→25%) viimastel aastatel mõjutas sihtgrupi aktiivne teavitamine ja tõhus koostöö kaasatud organisatsioonide vahel. Korraldati mitmeid võrgustiku koosolekuid ja osaleti maakondade

⁵⁵ Statistikaamet [<http://pub.stat.ee/px-web.2001/Dialog/Saveshow.asp>]. 19.03.2014. a.

ning kohalike omavalitsuste (KOV) infoüritustel. Samas piiras osalejate teenustele jõudmist transpordivahendite puudumine või siis ühistranspordi puudulik ja piiratud sõidugraafik.

Indikaatori „Aktiivsete tööturuteenuste abil tööle rakendunud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanutest“ puhul pisut ülehinnati sihttasest, kuid saavutustaset mõjutas väga oluliselt ka majanduskriis 2008-2010. a. Kokkuvõtlikult võib aga saavutatud tulemustega rahule jääda, kuna tööle rakendati 43% aktiivseid tööturuteenuseid saanud inimestest ja 39% töölesaamist toetavaid teenuseid saanud inimestest säilitas töö või sai tööle, mis absoluutnumbrites teeb ligikaudu 90 000 inimest. Siinkohal tuleb veel arvestada, et sihtgrupi tööle rakendumine võis toimuda viiteajaga pärast projekti/programmi tegevuste lõppu, mis ei läinud tulemustes arvesse.

Mõjuindikaatoritest võib sihttaseme 31.12.2015. a seisuga lugeda 102% ulatuses täidetuks indikaatoril „Aktiivsuse määr (15-64 a)“ (sihttase 74,8% ja saavutustase 76,3%), seda eelkõige tänu paranenud majandussituatsioonile, ja 84% ulatuses indikaatoril „25-49-aastaste mitteaktiivsete arv, kelle mitteaktiivsuse põhjuseks on haigus või vigastus“ (sihttase 13 000, saavutustase 15 400). Mitteaktiivsete arv, kelle mitteaktiivsuse põhjuseks on haigus või vigastus, kahel viimasel aastal mõnevõrra kasvas, kuna ka majandusaktiivsus sel perioodil suurenes. Samas pole see indikaatori sihttaseme täitmist oluliselt halvendanud. Indikaatori „Lastetute inimeste ning väikelaste vanemate hõivelohe vanusegrupis 20-50 aastat“ seis on võrreldes perioodi algusega samuti paranenud. Kui 2007. a oli meeste hõivelohe -13,9% ja naistel 26,9%, siis 2015. a oli meestel -11,7% ja naistel 18,9%. Viimase viie aastaga on meeste hõivelohe vähenenud 8,7 protsendipunkti ja naistel 4,7 protsendipunkti. Meeste grupis läheneb olukord majanduskriisi eelsele tasemele. Naiste grupis on aga olukord oluliselt parem kui perioodi alguses, ületades ka kavandatud sihttasest. See võib olla tingitud nii majandusolukorra üldisest paranemisest kui teadlikkuse kasvust, lastehoiu võimaluste täienemisest jne

Eesmärk 2 „Tööelu kvaliteet on paranenud“.

Teist eesmärki mõõtsid **neli väljund-, kaks tulemus- ja üks mõjuindikaator, kokku 7 indikaatorit.**

Kõikidel väljundindikaatoritel on sihttase ületatud. Indikaatori „Koolitusel osalevate Tööinspektsiooni ametnike arv“ mõnevõrra suurem täitmine 169% on tingitud inimeste vahetumisest, kuna uusi töötajaid oli vaja täiendavalt koolitada. Indikaatori „Töökeskonna koolitusel või teabepäevadel osalevate inimeste arv“ ületäitmine 250% tulenes aga planeeritust kolm korda suuremast teabepäevadel osalenud inimeste arvust, mida ei osatud indikaatori sihttaseme kavandamisel arvesse võtta. Niisamuti viidi programmi jääkide realiseerimiseks kavandatud üks (saavutustase eesmärgist 133%) kampaania ja seitse (saavutustase eesmärgist 170%) uuringut rohkem läbi.

2015. a lõpuks sihttase täideti ja ületati tulemusindikaatoril „Tööinspektsiooni ametnike kompetentside hindamisel saadud keskmine hinne (skaalal 2-6)“ 110%. Indikaatoril „Töötajate osakaal, kes töötavad ettevõtetes, mille spetsialist on läbinud Tööinspektsiooni poolt korraldatud teabepäeva või koolituse“, mida varasemalt raporteeriti täidetuks, saavutustasemeid 2014. a korrigeeriti ning seetõttu jäi saavutustase sihttasemest 91%. Indikaatori suurem arvestus tekkis seetõttu, et indikaatoris aluseks olevaid ettevõtteid ning ettevõtete töötajaskonda loeti mitmekordselt, kui ettevõtte spetsialist oli koolitusel või teabepäeval osalenud mitu korda. Metoodika järgi oleks pidanud arvestama aga ühekordselt. Kokkuvõttes võis tulemusindikaatori saavutustasemetega rahule jääda.

Mõjuindikaatori „Tööturu sooline segregatsioon“ osas 2015. a kohta andmed puuduvad, kuna uuringute andmeid pole veel avaldatud, kuid üldise trendina võib täheldada, et võrreldes perioodi algusega 2007. a on sooline segregatsioon 2014. a nii ametite (32% -> 31%) kui sektorite lõikes pisut vähenenud (26% -> 25%). Tegemist on väga keerulise probleemiga ning soolise segregatsiooni vähendamine on pikaajaline protsess (mida kinnitab ka meetme 1.3.5 „Soolise võrdõiguslikkuse edendamine“ hindamine). Lisaks tuleb siin välja tuua, et indikaatori valik metoodiliselt päris ei õnnestunud ja muutusi indikaatori saavutustasemetes siduda meetme 1.3.5 „Soolise võrdõiguslikkuse edendamine“ tegevustega oleks ülekohtune. Siiski võib soolise võrdõiguslikkuse meetme osas välja tuua mitmeid häid näiteid (vt. teavituskampaania stereotüüp) ja töö probleemi lahendamiseks SoMi võrdsuspoliitika osakonna eestvedamisel käib ka pärast struktuurivahendite rahastuse lõppemist.

Uued teenused. Meetme 1.3.1 programmis „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine 2007–2013“ välja töötatud, piloteeritud ning ennast õigustanud uued teenused on leidnud väljundi Vabariigi Valitsuse määrusega kinnitatud tööhõiveprogrammis. Nimetatud programmi alusel jätkatakse järgmiste teenuste pakkumist: karjääriinfo vahendamine, töötasingunõustamine (nn mobiilne nõustamine, tööklubi tegevus), ettevõtluse toetamine (toetus suuremas määras, koolituskulude finantseerimine, mentorlus), individuaalne töölerakendamine, nõustamine töölesaamise takistuste kõrvaldamiseks (psühholoogiline, võla- või sõltuvusnõustamine), töövalmiduse toetamine (vabatahtlik töö, talgutöö), proovitöö, koolitus koolituskardi alusel. Lisaks muudeti stipendiumi, sõidu- ja majutustoetuse ning praktikajuhendaja töötasu maksmise aluseid (nn ühikuhind), mis aitasid kaasa TK töötajate halduskoormuse vähenemisele ning maksete kiiremale jõudmisele sihtgrupini. Meetme 1.3.1 avatud taotlemisel elluviidavates projektides oli põhirõhk individuaalsel lähenemisel. Projektid olid tõhusaks täienduseks programmile, kuna projektides jõuti sihtgrupini, kes ei olnud registreerinud töötuna TKs. Projektide tulemusena asus tööle 43% teenuse saajatest. Esile tõstmist väärivad paljud projektid, kuid kestva mõjuga laiemale üldsusele on nt OÜ Hydraco poolt projektis „Alusta otsast – eesti keel töötutele mitte-eestlastele“ loodud eesti keele e-kursus (<https://www.keelekliik.ee/et/welcome>) vene keeles õppijatele. Kursus on kõigile tasuta ja käsitletud teemade maht vastab 240 tunnisele tavakoolitusele. Konkursi „Aasta võõrkeealelane tegu 2012“ raames sai veebipõhine keeleõppe lahendus Euroopa Komisjoni ning Haridus- ja Teadusministeeriumi tunnuskirja. Projekti tegevused jätkusid edukalt ka pärast abikõlblikkuse perioodi lõppu. Projekti partneriga (HTM) tehti kokkulepe e-kursuse edasiseks hoidmiseks HTM serveris ning e-kursuse raames õppijate kodutöid ülevaatava ja kirjadele vastava õpetaja töö tasustamise võttis samuti HTM oma kanda. Keelekliik portaali kasutatakse aktiivselt edasi ja selle vastu on huvi tuntud ka väljaspool Eestit.

Lähtuvalt indikaatorite saavutustasemetest võib PS eesmärgid programmiperioodi lõpuga lugeda saavutatuks. Kõikide väljundindikaatorite sihttasemed täideti või ületati, samuti on täidetud nelja tulemusindikaatori sihttasemed. Mõnevõrra tagasihoidlikumaks jäid vaid tulemusindikaatorite „Aktiivsete tööturuteenuste abil tööle rakendunud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanustest“ ning „Töölesaamist toetavate teenuste abil aktiivsetesse tööturuteenustesse suunatud inimeste osakaal kõigist vastavaid teenuseid saanustest“ saavutustasemed sihttasemetest vastavalt 86% ja 83%. Selle saavutamist pärssisid majanduslangus 2008-2010. a ning transpordiga seotud probleemid, aga ka asjaolu, et rakenduskava muutmisel lubati korrigeerida vaid 2010. a vahetaset ja mitte lõpptaset.

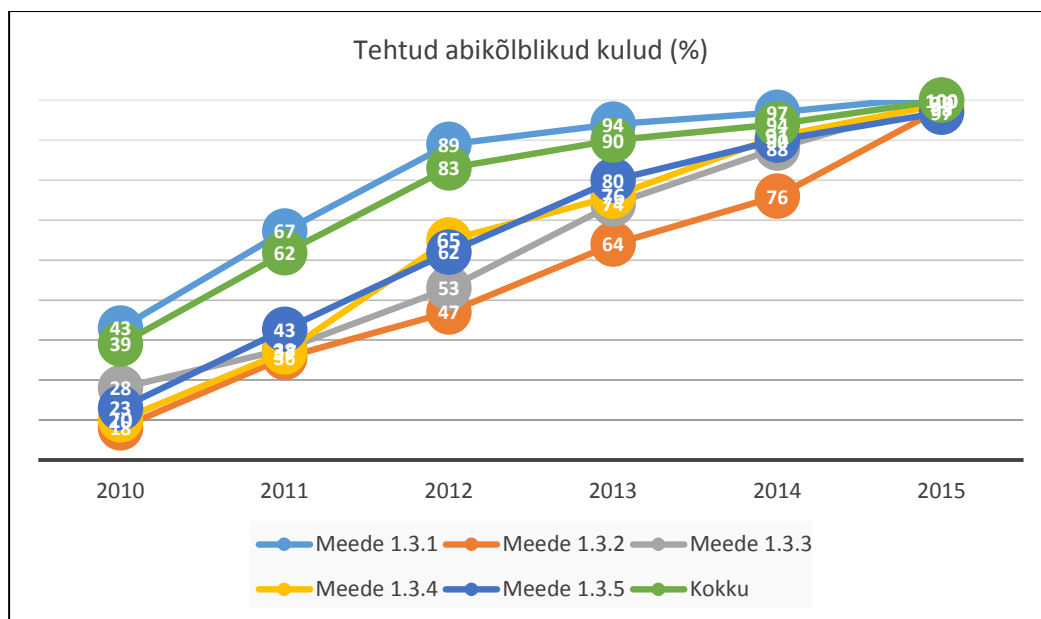
Suuremad raskused olid seotud soolise võrdõiguslikkuse mõjuindikaatoriga „Tööturu sooline segregatsioon“, mis võrreldes perioodi algusega väga vähe paranes. Arvestades, et tegemist on väga keerulise ja sügavalt juurdunud probleemiga, mida mõjutavad mitmed tegurid ning soolise võrdõiguslikkuse edendamine on pikaajaline protsess, sõltub eesmärkide täitmine paljuski mõtteviisi muutumisest ühiskonnas. Samas ei saa väita, et meede „Soolise võrdõiguslikkuse edendamine“ poleks eesmärkide saavutamisele positiivset efekti omanud. Vastupidi, tänu meetme raames elluviidud tegevustele toimusid mitmed positiivsed algatused, mida poleks sellisel kujul või tasemel tehtud. Seega oli tegemist pigem indikaatorite ebaõnnestunud valikuga, kuna tulemuste mõõtmiseks valiti väga pika mõjuahelaga näitajad.

Kokkuvõtlikult võib mõlema eesmärgi puhul 31.12.2015. a indikaatorite seisuga välja tuua, et PS raames ellu viidud tegevuste tulemusena on tööhõivesse liikunud pea 90 000 inimest ja tegevused on kaasa aidanud tööelu kvaliteedi paranemisele (k.a soolise võrdõiguslikkuse aspektist), mida näitavad saavutatud tulemused ja toetavad läbiviidud hindamised. Tänu ESF toetusele ja aktiivsetele tööturumeetmetele oli võimalik majanduskriisi mõjusid tuntavalt leevendada ning sellest väljatulekut kiirendada (nt oli meetmetest kasusaanute arv märgatavalt suurem samal perioodil REst osutatud aktiivseid tööturuteenuseid saanute arvust). ESFi teenused võimaldasid oluliselt laiendada ka tööturuteenuste skaalat ja ulatust nii sihtgruppide kui alavaldkondade mõõtmes ning saavutada inimeste tööhõivesse integreerimist. Sealjuures pole vähetähtis prioriteetse suuna raames pakutud paljude teenuste uuenduslik iseloom.

6.3.2 Finantsteave

Ühenduse osaluse toetuse eelarvest (132 361 024 eurot) **kaeti perioodi lõpuks kohustusega 131 851 638 eurot (99,6%) ning programmidele ja projektidele maksti ka ühenduse osaluse toetusena välja 131 851 638 eurot (99,6% eelarvest)**. Võrreldes 2014. a väljamaksete protsendiga (93%) suurenesid 2015. a väljamaksed kuue protsendipunkti võrra. Seega vahendite kasutamise tempo perioodi viimasel aastal veel pisut kiirenes, kuid mitte oluliselt. Samas oli ka suurem osa vahendeid juba välja makstud. Finantsprogressi analüüs kinnitab, et meetmete rakendamine oli edukas ning võetud kohustused vastasid suures osas planeeritud eesmärkide saavutamisele. Niisamuti aitas vahendite maksimaalsele ärakasutamisele kaasa 2014. a lõpus ja 2015. a jooksul operatiivne vabanenud vahendite ümbersuunamine.

PS raames tehti kõige enam väljamakseid meetmes 1.3.1 (mis oli oma toetusmahuga 103 miljonit eurot ühtlasi kogu rakenduskava suurim meede), mis ühelt poolt tulenes kriisiajal toetuse kiiremast kasutuselevõtust, kuid teisalt toimus viis edukat avatud taotlusvooru ja viidi ellu Töötukassa suuremahuline programm (vt. Joonis 6.3.2). PS kokkuvõttes vastab tulemus Vabariigi Valitsuse 22.12.2006 määruses nr 276 „Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse seire ja hindamise ning seirekomisjoni moodustamise kord“ sätestatud sihttasemele. Meetme 1.3.2 tagasihoidlikuma väljamaksete tempo tingis vähene huvi jooksva avatud taotlusvooru vastu ja meetme 1.3.5 osas aeglustusid mõnevõrra perioodi lõpus programmi maksed, seda nii hangete ajakava edasilükkumise, ühe hanke luhtumise ning koolituste planeeritust väiksemas mahus toimumise tõttu, mis aga ei takistanud meetme eesmärkide saavutamist.

Joonis 6.3.2. Tehtud väljamaksed osakaaluna kogueelarvest 31.12.2015. a seisuga (%)
Allikas SoM, 22.03.2016

2015. aastal mõjutas meetmete vahendite kasutamise määra nii meetmete vahel vabade vahendite ümbertõstmise kui ka programmide ja projektide eelarvete korrigeerimine. Selleks, et PS vahendid saaksid maksimaalselt ära kasutatud, korrigeeriti kõikides programmides eelarveid ning pikendati tegevuste abikõlblikku perioodi kuni 31.12.2015. Lisaks aitas vahendite täielikule kasutamisele kaasa uue perioodi tegevuste ümberkavandamine 2007-2013 programmiperioodi lõppu ning riskide hindamise raames kavandatud maandusmeetmed (jääkide pidev seire ja projektide finantsprogressi jälgimine).

6.3.3 ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas

2015. aastal oli tegevustesse kaasatud 6 329 inimest, kellest 57% moodustasid naised ja 43% mehed, mis kinnitas tendentsi, et naised olid läbi programmiperioodi aktiivsemad teenustes osalejad kui mehed. Võrreldes eelnevate aastate näitajatega 2015. aastal vähenes osalejate arv põhiliselt avatud taotlusvooru projektide lõppemise tõttu. Osalejatest moodustasid 33% töötud ning 52% töötajad, mis kattus viimase kahe

aasta jaotusega, kuid oli erinev varasemate aastate tulemustest, kus töötute osakaal oli kordades kõrgem. Suurem töötajate osalus tulenes sellest, et suur osa käimasolevatest tegevustest oli suunatud pigem töötavatele inimestele (nt TI ja TAI programm).

Kõige rohkem oli kogu perioodi lõikes kaasatud töötuid (75% osalejatest) ja isikuid vanuses 25–54 (noored moodustasid sihtgrupist ca 16% ja vanemaealisi oli kaasatud 11%). Noortele suunatud projektide osakaalu arvestades oli nende kaasatus oodatust madalam. See viitas noorte sihtgrupi alatäituvusele, kuna meetme 1.3.1 mitmed avatud taotlusvoorud olid fookuseeritud just neile. Aruannetes toodi probleemkohana välja noorte vähest huvi ja passiivsust ning vajalike sotsiaalsete oskuste puudumist. Teistest sotsiaalselt kaitsetutest rühmadest oli enim kaasatud vähemusi (sh eesti keelt mittevaldavaid inimesi), kes moodustasid ca 30% jaotusest ja puuetega inimesi. Muude tõrjutud isikute liigituse alla kuulusid erineva taustaga inimesed (nt hoolduskoormusega, sotsiaalsete, majanduslike toimetulekuprobleemidega inimesed jne).

Tabel 6.3.3: ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas 3

Osalejate arv aastatel 2008-2015	alustanud ja lõpetanud (sh katkestanud)		% alustanutest
	kokku	sh naisi	
Osalejate koguarv	197 255	117 472 (60%)	
Osalejate liigitus nende staatuse järgi tööturul			
töötajad (töötajate koguarv, sh FIE-d)	39 080	26 971	20%
FIE-d	1 413	737	0,7%
töötud (töötute koguarv, sealhulgas pikaajaliselt töötud)	147 202	83 768	74,6%
pikaajaliselt töötud	70 831	41 054	36%
mitteaktiivsed isikud (mitteaktiivsete isikute koguarv)	10 973	6 733	5,6%
haridust ja koolitust saavad mitteaktiivsed isikud	3 315	2 009	1,7%
Osalejate liigitus vanuse järgi			
noored (15–24 aastased)	32 197	17 205	16%
vanemaealised (55–64 aastased)	22 556	14 436	11%
Osalejate liigitus sotsiaalselt kaitsetute rühmade kaupa, vastavalt riiklikele eeskirjadele			
(rahvus)vähemused	60 146	34 380	31%
Immigrandid	1 134	961	0,6%
puuetega inimesed	17 674	9993	9%
muud tõrjutud isikud	37 747	21 821	19%
Osalejate liigitus haridustaseme järgi			
esimese taseme või teise taseme alumise astme haridus (ISCEDi järgi 1. ja 2. aste)	37 702	17 411	19%
teise taseme ülemise astme haridus (ISCEDi järgi 3. aste)	64 545	36 760	33%
teise taseme järgne, kolmanda taseme eelne haridus (ISCEDi järgi 4. aste)	41 843	27 815	21%
kolmanda taseme haridus (ISCEDi järgi 5. ja 6. aste)	53 165	35 486	27%

Allikas: prioriteetse suuna lõpparuanne, JM arvutused

Osalejate hulgas oli rohkem madalama ja keskmise taseme haridusega kui kõrgema haridusega inimesi, mis tuleneb meetmete sihtgrupist ja eristub sellega IARK teistest prioriteetsetest suundadest. Viimasel neljal aastal on olukord olnud pigem vastupidine, kuid 2015. a oli (nagu ka perioodi esimestel aastatel) taas esimese ja teise taseme haridusega inimesi osalejate hulgas enamus. Madalama haridustasemega inimeste

suurema osakaalu osalejate hulgas 2015. a tingis multiprobleemidega inimeste nõustamistegevuse jätkumine meetme 1.3.3 programmis „Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed 2012-2013“.

6.3.4 Vahendite vastastikune täiendavus ja teise fondi tüüpi kulutused

PS rakendatavates programmides ja projektides elluviidavad tegevused täiendasid töövaldkonnas olulisel määral riigieelarvelisi vahendeid. Läbi programmide ja projektide jõuti laiema sihtgrupini, pakuti teenuseid rohkematele inimestele, töötati välja või soetati teemakohaseid abimaterjale, tõlgiti vajalikke töömaterjale, täiustati või loodi infotehnoloogilisi vahendeid, viidi läbi uuringuid, pakuti uudseid teenuseid ning tõsteti ametnike kompetentsust.

PS „Pikk ja kvaliteetne tööelu“ meetmed olid omavahel ka tihedalt seotud. Meetmed 1.3.1, 1.3.3 ja 1.3.4 panustasid tööjõu pakkumise suurendamisse, arendades inimeste oskusi ja suurendades teadmisi (sh inimeste terviseteadlikkuse tõstmine) ning pakkudes nõustamist ja teenuseid, mis aitasid inimestel (sh hoolduskoormusega) liikuda hõivesse. Meetmed 1.3.2 ja 1.3.4 panustasid töökeskkonna ja –suhete edendamisele, soodustades töökeskkonna muutmist turvalisemaks ja tervist hoidvaks ning arendades töösuhteid selgemaks ja paindlikumaks, mille kaudu soodustati omakorda tööhõive suurendamist ning kauem tööturul püsimist. Meetme 1.3.5 tegevused mõjutasid horisontaalselt kõiki teisi meetmeid.

ESF ja ERF vahelise täiendavuse positiivsete näidetena saab välja tuua kutsekoolide rakendatud projektide tegevusi. Nendel juhtudel oli selgelt näha, et mõlema fondi toetused täiendasid teineteist – ERF vahenditest kaasajastati õpitingimusi ning ESF toetas õppijate toomist tagasi kooli ning võimaldas neile kvaliteetse ja kaasajastatud õppekavade alusel, tööjõuturul vajalike oskuste omandamiseks, erialaõppe andmist.

Renoveeritud ja kaasajastatud kutsekoolides viidi läbi PSs väga erinevaid tegevusi, sh erialakoolitusi, koolipraktikaid, lapsehoidu ja sihtgrupi majutust ning erinevaid toetavaid tegevusi. Tallinna Tööstushariduskeskuses toetati ERFst mehaanika, mehhatroonika ja metalli erialade praktika õppetöökodade tehnovõrkude rajamist. ESF projekti raames koolitati nendes ruumides tööturule vajalike teadmiste ja oskustega mehhatroonikuid. Tartu Kutsehariduskeskuses toetas ERF autoerialade õppetöökoja rajamist ja kõrgetasemeliste masinate ning seadmetega sisustamist ja ESF projekti raames koolitati renoveeritud ruumides autohooldusspetsialiste, kinnisvarahooldajaid ja keskkonnatehnika lukkseppi, samuti said noored lapsevanemad kasutada õppetundide ajal lapsehoiu võimalusi ruumides, mida oli renoveeritud ja sisustatud ERF vahenditest. Tallinna Lasnamäe Mehaanikakooli projekti raames koolitati ESF vahenditest kaasajastatud õppekavade alusel autohooldusspetsialiste ning ERF suunal toetati õppehoone ja õppetöökodade renoveerimist ja kaasaegse tehnilise baasi sisustamist.

Lisaks oli kõigis meetmetes lubatud rahastada teise fondi tüüpi tegevusi (ESFist rahastatud PS eelarvest kuni 10% ERF tüüpi tegevuste rahastamiseks). Seisuga 31.12.2015 oli PSs tehtud teise fondi tüüpi kulusid (ERF) 8 179 993 eurot. ERF tüüpi kulude osakaal moodustas kõikidest tehtud abikõlblikest kuludest 5,2%.

ERF tüüpi kulusid planeeriti viide meetmesse, nii programmidesse kui ka projektidesse. Enamasti olid projektide/programmide ERF kulud seotud just inventari soetustega, seda nii administreerimistegevuste kui sihtgrupi sisutegevuste kvaliteetsesse elluviimisse panustamiseks. Teise võimaliku kuluartiklina kasutati teise fondi tüüpi vahendeid tegevuste läbiviimiseks vajalike ruumide kohandamiseks ja kaasajastamiseks, sh vajaduspõhised kohandamised puuetega inimestele.

ERF tüüpi kulude tegemine programpperioodi esimesel poolel aitas kaasa perioodi teise poole tegevuste kvaliteetsele elluviimisele. Näiteks kaasaegsete ja kvaliteetsete seadmete ning inventari soetamine võimaldas panustada püstitatud eesmärkide täitmisele ja pakkus tuge kvaliteetsete tulemuste saavutamisele. Ruumide kohandamine aitas parandada ja hõlbustada ka puuetega inimeste ligipääsu koolitustele ja/või tööharjutusel osalemisele.

ERF tüüpi kulude nõutud (10%⁵⁶) piiridesse jäämise üle toimus järelevalve VMT kontrolli käigus. Nõue, et ERF tüüpi kulude osakaal tuleb eraldi välja tuua kogu abikõlblikust kumulatiivsest summast, oli kehtestatud VMT vormil. Juhul kui viimane VMT kajastas ERF tüüpi kulude osakaalu üle lubatud piirmäära (iga juhtumi puhul vastavalt konkreetse meetme määрусega kehtestatud määra ulatus), algatati kulu lubatud piirmäära ületava osa kohta tagasinõude menetlus.

⁵⁶ Meetme 1.3.1 määрусega 14.11.2011 muudatusega (IV taotlusvoor) oli ERF kulude määr 3%.

Sama tegevuse topeltrahastamise varasemat võimalikkust teistest meetmetest kontrollis RÜ nii taotlemise tehnilise kontrolli käigus, kui ka läbivalt kogu projekti rakendamise faasis.

Taotlemise faasis oli taotluse vormi lisatud tagasisidestavad küsimused nagu „Taotleja poolt taotlusega seotud valdkonnas rakendatud, rakendatavad või taotlusfaasis olevad projektid“. Samuti oli taotleja ja taotluse vastavuse kontrollimiseks RÜ väljatöötatud kontroll-lehel küsimus, kas taotleja ei ole varem taotluses esitatud kulu hüvitamiseks riigieelarvelistest, EL või välisabi vahenditest raha saanud. Vastavuse kontrolli käigus kontrolliti taotleja kinnitatud infot ja SFOSi registri abil saadud infot ning võrreldi informatsiooni vastavust kajastatule.

Toetuse rahastamise otsuse saanud projekti tegevuste puhul toimus toetuse võimaliku topeltfinantseeringu kontroll läbi SFOSi sisestatud kuludokumentide riskkontrolli. Juhul, kui samade tunnustega kuludokument oli varasemalt registrisse sisestatud, teavitas SFOS andmebaas sellest kohe pärast samase kuludokumendi kohta käiva info sisestamist.

6.3.5 Hinnang prioriteetse suuna elluviimisele

RA hinnang PS rakendamisele on **väga hea**. Suuremad tegevused toimusid vastavalt planeeritule, väljamaksed püsisid hästi graafikus ning vahendite kasutamise tempo oli hea. Kõik peamised ja olulisemad indikaatorid 31.12.2015. a seisuga täideti. Seetõttu võib ka väita, et eesmärgid olid perioodi lõpu seisuga saavutatud. Lisaks viidi edukalt läbi SoMi struktuurimuudatused.

RÜ hinnang PS rakendamisele on samuti **väga hea**, kuna programmperioodi lõpuks püstitatud kaks eesmärki „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine“ ja „Tööelu kvaliteedi parandamine“ saavutati. Programmide/projektide väljamaksed (EL) moodustasid kogu suuna eelarvest kokkuvõttes 99,6%.

6.4 Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks

Prioriteetse suuna RA oli Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM) ning rakendusüksusteks olid Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS) ja Sihtasutus KredEx. Antud suund moodustas oma eelarvega (85 322 051 eurot) 18,5% IARK-i kogueelarvest. Suund jagunes kaheksaks meetmeks, mida viidi ellu programmide (5 tk) ja avatud taotlusvoorude (3 tk) kaudu. Kõikide projektide ja programmide tegevused on lõppenud.

Tabel 6.4: Prioriteetse suuna meetmed

Meetme nimetus	Toetuse andmise viis	Määruse/programmi kk kinnitamise aeg	Meetme EL toetuse eelarve
1.4.1 Stardi- ja mikrolaenu käendusprogramm	Programm	01.02.2008	6 012 808
1.4.2 Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetus	Avatud taotlemine	28.01.2008	7 654 211
1.4.3 Ettevõtlus- ja innovatsiooniteadlikkuse programm	Programm	05.02.2008	2 927 634
1.4.4 Turismi teadlikkus- ja koolitusprogramm	Programm	04.03.2008	2 696 390
1.4.5 Teadmiste ja oskuste arendamise toetus	Avatud taotlemine	16.06.2008	12 689 640
1.4.6 Teadmiste ja oskuste arenguprogramm	Programm	06.06.2008	2 160 897
1.4.7 Arendustöötajate kaasamise toetus	Avatud taotlemine	23.09.2008	6 898 751
1.4.8 TOTS	Programm	01.02.2010	26 326 627

Allikas: prioriteetse suuna lõpparuanne, SFCS

6.4.1 Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs

Prioriteetse suuna eesmärgid olid järgmised:

1. Ettevõtete töötajate teadmised ja oskused vastavad ettevõtete vajadustele ning nende arendamine on harjumuspärane.
2. Ettevõtete otsused on pädevad ja professionaalsed.
3. Rohkem elujõulisi uusi ettevõtteid.
4. Teadmised ettevõtlusest ja innovatsioonist on levinud ja hästi kättesaadavad.

Andmed indikaatorite hindamiseks on saadud EAS-ilt ja KredEx-ilt, Statistikaameti, Eurostati jt andmebaasidest ning MKMi uuringute andmetest ja aruandlusest ning nendes kogutavast statistikast. Allolevas tabelis on toodud prioriteetse suuna eesmärkide saavutamise väljund-, tulemus- ja mõjuindikaatorid, näidatud ära neile seatud kontroll- ja sihttasemed ning saavutamise määrad (%) aastate lõikes.

Tabel 6.4.1: Prioriteetse suuna „Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks“ indikaatorid

Prioriteetse suuna 4 sisunäitajad		2007	2008	2009	2010 (kontrolltase)	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kuupäev
Eesmärk 1: Ettevõtete töötajate teadmised ja oskused vastavad ettevõtete vajadustele ning nende arendamine on harjumuspärane											
Väljundindikaator: Ettevõtete osakaal, kes on saanud koolitustoetust kõigi potentsiaalsete toetuse saajate seast (füüsilisest isikust ettevõtjad pole kaasa arvatud)	Saavutustase eesmärgist %	-	-	39%	62%	71%	71%	71%	71%	71%	Allikas: EAS (toetatud ettevõtted) ja Äriregister (üldarv). Tegemist on kumulatiivse näitajaga
	Saavutustase	N/A	N/A	1,95%	3,06%	3,54%	3,54%	3,54%	3,54%	3,54%	
	Eesmärk	5%	5%	5%	5% (5%)	5%	5%	5%	5%	5%	
	Esialgne tase	2,8%									
Tulemusindikaator: Ettevõtete osakaal, mis on viimase 12 kuu jooksul koolitanud vähemalt pooli oma töötajaid	Saavutustase eesmärgist %	-	82%	-	-	60%	-	-	-	137%	2011 andmed: „Väike- ja keskmise suurusega ettevõtete arengusuundumused“ (Praxis, 2012). 2015 andmed: GEM uuring (Arengufond).
	Saavutustase	N/A	41%	N/A	uuringut ei toimunud	30%	N/A	N/A	N/A	68,2%	
	Eesmärk	50%	50%	50%	50% (45%)	50%	50%	50%	50%	50%	
	Esialgne tase	39% (2005)									
Tulemusindikaator: Ettevõtete osakaal, mis on viimase 12 kuu jooksul koolitanud oma töötajat	Saavutustase eesmärgist %	N/A	90%	-	-	57%	-	-	-	51%	2011 andmed: „Väike- ja keskmise suurusega ettevõtete arengusuundumused“ (Praxis,
	Saavutustase	0	63%	N/A	N/A	40%	N/A	N/A	N/A	36%	
	Eesmärk	70%	70%	70%	70% (65%)	70%	70%	70%	70%	70%	

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

	Esiagne tase	61% (2005)									2012). 2015 andmed: GEM uuring (Arengufond).
Väljundindikaator: Toetatud ettevõtete arv aastas, mis on saanud mobiilsustoetust kaasamaks kõrgelt kvalifitseeritud tööjõudu	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	22%	50%	30%	28%	19%	39%	0%	EAS toetuste andmebaas (2015). 2015. aastal ei esitatud toetuse saajate poolt taotlusi
	Saavutustase	0	0	12	27	16	15	10	21	0	
	Eesmärk	54	54	54	54 (46)	54	54	54	54	54	
	Esiagne tase	0									
Tulemusindikaator: Innovatsioonikulude kasv mobiilsustoetust saanud ettevõtjate seas	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	0%	-	-	12%	-	-	-	EAS toetuste andmebaas (2015). Kasutatud on lähendnäitajat innovatsioonikulude suhe müügitulusse (2012. a osas välja toodud näitaja). Järgmiste aastate tulemuse leidmiseks on ettevõtete valim liiga väike, mistõttu ei ole Statistikaametil võimalik andmeid innovaatiliste tegevuste kulude kohta avaldada.
	Saavutustase	0%	0%	0%	N/A	N/A	1,79%	N/A	N/A	N/A	
	Eesmärk	Keskm. reaalkasv 15% aastas	Keskm. reaalkasv 15% aastas	Keskm. reaalkasv 15% aastas	Keskmine reaalkasv 15% aastas	Keskm. reaalkasv 15% aastas	Keskmine reaalkasv 15% aastas	Keskmine reaalkasv 15% aastas	Keskmine reaalkasv 15% aastas	Keskmine reaalkasv 15% aastas	
	Esiagne tase	0%									
Eesmärk 2: Ettevõtete otsused on pädevad ja professionaalsed											
Väljundindikaator: Toetatud ettevõtete arv aastas, mis on saanud toetust nõustamisteenuse kasutamiseks	Saavutustase eesmärgist %	0%	12%	38%	51%	42%	14%	25%	32%	10%	EAS toetuste andmebaas (2015) Tootmiskorralduse parendus (28) ja tootmiskorralduse diagnostika (33), disaini alases nõustamises ei olnud taotlusi.
	Saavutustase	0	70	227	308	247	84	147	190	61	
	Eesmärk	600	600	600	600 (600)	600	600	600	600	600	
	Esiagne tase	340 (2006)									
Tulemusindikaator: Ettevõtete osakaal, mis on viimase 12 kuu jooksul kasutanud ettevõttevälisest konsultatsiooniteenust	Saavutustase eesmärgist %	-	60%	-	-	56%	-	-	-	52%	2011 andmed: „Väike- ja keskmise suurusega ettevõtete arengusuundumused“ (Praxis, 2012). 2015 andmed: GEM uuring (Arengufond).
	Saavutustase	N/A	30%	N/A	N/A	28%	N/A	N/A	N/A	25,9%	
	Eesmärk	50%	50%	50%	50% (40%)	50%	50%	50%	50%	50%	
	Esiagne tase	33% (2005)									

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

Tulemusindikaator: Ettevõtete osakaal, mille juhid on osalenud pikemaajalistel juhtimiskoolitustel	Saavutustase eesmärgist %	-	88%	-	-	40%	-	-	-	48%	2011 andmed: „Väike- ja keskmise suurusega ettevõtete arengusuundumused“ (Praxis, 2012). 2015 andmed: GEM uuring (Arengufond).
	Saavutustase	N/A	44%	N/A	N/A	20%	N/A	N/A	N/A	23,8%	
	Eesmärk	50%	50%	50%	50% (42%)	50%	50%	50%	50%	50%	
	Esialgne tase	35% (2005)									
Eesmärk 3: Rohkem elujõulisi uusi ettevõtteid											
Väljundindikaator: Toetatud alustavate ettevõtete arv aastas	Saavutustase eesmärgist %	-	44%	90%	100%	68%	15%	0% (toetus) 17% (käendus)	0% (toetus) 14% (käendus)	0% (toetus) 7% (käendus)	EASi ja KredExi toetuste andmebaas (31.12.2015). 2015.a andmetes ainult KredEx-i stardilaenu käendust saanud ettevõtjate arv, sest EAS-i meede suleti taotlemiseks 2011. RE vahenditest pole samuti 2015.a toetusi antud.
	Saavutustase	N/A	155	316	559	237	52 (käendus)	0 (toetus) 58 (käendus)	0 (toetus) 49 (käendus)	0 (toetus) 23 (käendus)	
	Eesmärk	> 350	> 350	> 350	> 350 (>250)	> 350	> 350	> 350	> 350	>350	
	Esialgne tase	153 (2005)									
Tulemusindikaator: Ellujäämismäär toetust saanud alustavate ettevõtjate seas	Saavutustase eesmärgist %	-	-	99%	108%	91% / 82%	108% / 69%	113% / 84%	115% / 94%	116% / 104%	EASi järelseire. Kuna vaadatakse peale 3 aastat, siis 2014. a number käib 2011. a toetatud ettevõtjate kohta.
	Saavutustase	N/A	N/A	84% (käib 2005. a toetatud ettev. kohta)	92%	77% (toetus)/ 70% (käendus)	91,7% (toetus)/ 58,8% (käendus)	95,7% (toetus)/ 71,2%* (käendus)	98,1% (toetus/ 79,9% (käendus)	98,3% (toetus) 88% (käendus)	
	Eesmärk	85%	85%	85%	85%(>80%)	85%	85%	85%	85%	85%	
	Esialgne tase	65% (2005)									
Eesmärk 4: Teadmised ettevõtlusest ja innovatsioonist on levinud ja hästi kättesaadavad											
Väljundindikaator: Haridustöötajate arv aastas, kes on osalenud ettevõtlushariduse programmis	Saavutustase eesmärgist %	-	-	-	65%	133%	-	106%	91%	148%	2015. a käis JA programmide meetodilistel koolitustel 200 õpetajat ja erinevatel täiendkoolitustel 66 õpetajat (lisaks 30 talvekoolis, mis toimus juba 5.-6. jaan 2016).
	Saavutustase	N/A	N/A	N/A	130	266	N/A	211	181	296	
	Eesmärk	200	200	200	200 (200)	200	200	200	200	200	
	Esialgne tase	0									

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

Tulemusindikaator: Ettevõtete osakaal, mis leiavad, et ettevõtlust puudutava info leidmisega ei ole neil raskusi	Saavutustase eesmärgist %	-	95%	-	-	62%	-	-	-	98%	2011 andmed: „Väike- ja keskmise suurusega ettevõtete arengusuundumused“ (Praxis, 2012). 2015 andmed: GEM uuring (Arengufond).
	Saavutustase	N/A	81%	N/A	N/A	53%	N/A	N/A	N/A	83,4%	
	Eesmärk	85%	85%	85%	85% (80%)	85%	85%	85%	85%	85%	
	Esialgne tase	76% (2005)									
Tulemusindikaator: Õpilaste arv, kes on saanud ettevõtlusõpet	Saavutustase eesmärgist %	-	-	-	32%	34%	-	49%	61%	65%	Junior Achievement Eesti ettevõtlusprogrammides osalenute osakaal õpilaste üldarvust HTM andmetel. 2015/16 osales gümnaasiumi õpilasi JA programmides 5899. Kokku oli 2015/16 õa gümnaasiumitasemel 25 879 õpilast. 2015/16 õppeaastal osales õpilasfirma programmis 1222 õpilast ja 299 õpilasfirmat.
	Saavutustase	N/A	N/A	N/A	11,2%	11,8%	N/A	17,2%	21,2%	22,8%	
	Eesmärk	35%	35%	35%	35% (20%)	35%	35%	35%	35%	35%	
	Esialgne tase	9%									
Tulemusindikaator: Õppekavade osakaal, kus õpetatakse ettevõtlusõpet (ülikoolid ja kutsehariduskoolid)	Saavutustase eesmärgist %	-	-	200%; 123%	200% / N/A	200% / N/A	200% / N/A	200% / N/A	200%/ 112%	200%/ 112%	Ettevõtlus- ja majandusainete osakaal õppekavades. EHISes 27.01.2015 avaldatud kõrghariduse 740 õppekavast sisaldas 415 majandus- või ettevõtlusaineid. Allikas: MKM, EHIS.
	Saavutustase	N/A	N/A	Kutseõpe 100%, ülikoolid 61,3%	Kutseõpe 100%, kõrgh. andmeid ei kaardistatud	Kutseõpe 100%, kõrgh. andmeid ei kaardistatud	Kutseõpe 100%, kõrgh. andmeid ei kaardistatud	Kutseõpe 100%, kõrgh. andmeid ei kaardistatud	Kutseõpe 100%, ülikoolid 56%	Kutseõpe 100%, ülikoolid 56%	
	Eesmärk	50%	50%	50%	50% (35%)	50%	50%	50%	50%	50%	
	Esialgne tase	Info puudub									

Allikas: Prioriteetse suuna lõpparuanne, MKM, EAS, KredEx.

N/A - andmed pole aruande esitamise ajaks teada või pole kättesaadavad.

Peamised saavutused eesmärkide täitmisel

Rakenduskavas seatud prioriteetse suuna **14 indikaatorist** on täidetud eesmärgi nr 3 „Rohkem elujõulisi uusi ettevõtteid“ indikaatori „Ellujäämismäär toetust saanud alustavate ettevõtjate seas“ sihttase. Sama eesmärgi teine indikaator „Toetatud alustavate ettevõtete arv aastas“ oma sihttasest formaalselt täitnud ei ole, kuna EASi meede suleti taotlemiseks 2011. a. Samuti täideti 4. eesmärgi tulemusindikaatorid „Haridustöötajate arv aastas, kes on osalenud ettevõtlushariduse programmis“ ja „Õppekavade osakaal, kus õpetatakse ettevõtlusõpet“ ning sisuliselt on täidetud ka tulemusindikaator „Ettevõtete osakaal, mis leiavad, et ettevõtlust puudutava info leidmisega ei ole neil raskusi“.

Ülejäänud indikaatorite täitmine jääb erinevatel põhjustel alla seatud sihttasemete. Perioodi lõpus nähtub, et PSi nelja indikaatori täitmise protsent jäi 50-90% vahel ja viie indikaatori puhul jäi tulemus alla 50% või puudus. Peamisteks põhjusteks olid indikaatoriga seotud meetme vahendite ammendumine (eriti perioodi lõpus), keeruline majandusolukord perioodi keskel ja ka liiga ambitsioonikalt seatud eesmärgid.

Eesmärk 1: „Ettevõtete töötajate teadmised ja oskused vastavad ettevõtete vajadustele ning nende arendamine on harjumuspärane“. Toetudes viimase „Juhtimisvaldkonna uuringu“ tulemustele, siis Eesti ettevõtete juhtimiskultuuris on viimasel viiel aastal toimunud olulisi muutusi. Uuringu andmed näitasid, et Eesti firmade juhtimispraktikate vallas on 2010-2015 jooksul mugavustooni pidama jäädud. Arvestades pideva arenguga Lääne-Euroopa ettevõtetes ja muutunud ootustega töökoha ja juhtide suhtes on viimane aeg hakata juhtimispraktikaid ümber kujundama. Samuti on toimumas Eesti firmade juhtimises põlvkondade vahetus. Mitmed varasemad omanikust tippjuhid on otsustanud juhtimisest kõrvale astuda ja on määranud enda asemele professionaalidest juhid. Sellega kaasneb ühtlasi endiste tippjuhtide liikumine teistesse rollidesse. Kui varasemalt peeti juhi karjääri pigem lineaarseks, siis 2015. a on üksjagu endiseid kogenud suurfirmade tippjuhte ette võtnud töö spetsialistina, keskastme juhina või liikunud enda poolt asutatud väikefirma etteotsa.

Samas positiivse külje pealt saab välja tuua, et viimastel aastatel on suurenema hakanud Eesti juhtide liikumine Eestist välja ja tagasi. Rahvusvaheliste kogemustega juhtidega Eestisse naasmine on mainitud uuringus, kui üks olulisemaid tegureid Eesti firmade juhtimispraktikate arendamisel. Eesti juhtimiskultuuris ja eriti koolitamise ning konsultatsiooni valdkonnas viimastel aastatel on toimunud suunamuutus. Ettevõtjad vaatavad Eestis väljapoole, eriti koolituse valdkonnas, nad võtavad osa või saavad oma juhte õppima tippülikoolidesse. Samuti on järk-järgult kasvanud Eesti ülikoolide pakutavate juhtidele suunatud programmide populaarsus. Uueks suunaks on nendel ettevõtetel, kellel koolituseelarve on kesine koolitada või jagada teadmisi oma asutuse sees. Vaadates meetmete tegevusi, eriti nt „**Teadmiste ja oskuste arendamise toetus**“, siis läbi antud meetme on suudetud pakkuda ettevõtete töötajatele võimalus omandada uusi teadmisi ja anda sellega panus ettevõtte arengule. Samas on näha, et eriti mikroettevõtetel on koolituseelarve pea olematu ja nad vajavad endiselt abi ja ettevõtete juhid ei osale väga sageli pikemaajalistel koolitustel, vaid harivad ennast laiemat majandust peegeldavates foorumites ja vestlusringides ning erinevatel finants- ja juhtimiskonverentsidel. Lähtuvalt eeltoodust panustakse uuel perioodil teatud koolitusteemadele, mis on ettevõtte arengu seisukohast kõige kriitilisemad.

Väljundindikaator: „Ettevõtete osakaal, kes on saanud koolitustoetust kõigi potentsiaalsete toetuse saajate seast“ saavutas oma seatud eesmärgist 71%. 2006. a, kui indikaator seati, muutus Eesti majanduse tegevusalade klassifikaator, mille tulemusel laiendati potentsiaalsete ettevõtjate hulka, mis võrreldes 2005. a suurenes ca 20 000 ettevõtte võrra ehk potentsiaalsete toetuse saajate hulk on aastast 2006 kahekordistunud. Seda ei osatud indikaatori sihttasemete seadmisel arvestada ning tulemused on seetõttu erinevad. Lisaks said toetust ka ettevõtjate ühendused, kelle projektidesse oli kaasatud koolitavatena hulk ettevõtjaid, aga nende andmeid RÜ andmebaasist võimalik välja võtta ei ole. Indikaatoriga otseselt seotud „Teadmiste ja oskuste arendamise toetuse“ meetme kõige intensiivsem toetuse taotlemise periood jäi aastasse 2011, millal kõige rohkem esitati ja finantseeriti taotluseid Harju- ja Tartumaalt, järgnesid Pärnumaa, Ida- ja Lääne-Virumaa. Projektidest 60% olid seotud töötajate koolitustega ning 30% moodustasid nõustamisprojektid. Ülejäänud projektid olid kombinatsioon mõlemast. Seisuga 22.11.2011 on meede seoses eelarveliste vahendite lõppemisega suletud ja sellest hetkest on jäänud ka indikaatori täitmine antud tasemele. Samas **TOTSi programmi** raames viidi läbi ka pikaajalist koolitusprogrammi

„Ekspordirevolutsioon“, mis aitas eksportivatel ettevõtetel lahendada kvalifitseeritud tööjõu leidmisega seotud kitsaskohta. Koolitusprogrammiga koolitatakse rahvusvahelise ettevalmistuse saanud ekspordimüügijuhtide olemasoluks välja uusi noori ekspordijuhte, mis kaudselt ka antud indikaatori täitmisesse panustaks, kuid perioodi algul seda ette näha ei osatud.

Tulemusindikaator „Ettevõtete osakaal, mis on viimase 12 kuu jooksul koolitanud vähemalt pooli oma töötajaid“ – 2011. a VKE uuringu andmetel koolitas 30% ettevõtetest vähemalt pooli oma töötajatest (sihttase 50%). Madalama täitmise põhjuseks oli see, et küsitlusele vastanud ettevõtjatest ainult 43% nägid vajadust oma töötajate koolitamiseks. Lisaks koolituste kasv eeldab ka majanduskasvu jätkumist. VKE uuringus toodi välja, et majanduskriisi ajal koolitasid ettevõtted töötajaid märgatavalt vähem, sest kulusid (sh tööjõukulusid) tuli kokku hoida, et muutunud majanduskeskkonnaga kohaneda. Ettevõtted nimetasid uuringus 2011. a töötajate koolitamist takistavate teguritena kõige sagedamini koolituse maksumust, sobivate koolituste vähesust või puudumist ning töötajate ajapuudust. 2015. a läbi viidud GEM uuringust selgus, et kogu uuringu valimist 2301 inimesest vastas küsimusele, „Kas ettevõtte, kus te töötate on viimase 12 kuu jooksul koolitanud vähemalt pooli oma töötajatest?“ vaid 88 inimest, „JAH“ vastas 60 inimest, „EI“ 28 ja üks ei teadnud. Ehk „JAH“ vastas kõigist vastanutest 68,2% (täidetud 2015. a seatud sihttasemest 137%). Kuid arvestades kogu uuringu valimi suurust ja antud küsimustele vastanute arvu, siis antud küsimusele vastamine ei õnnestunud kõige paremini ja põhjapanevaid hinnanguid antud uuringu põhjal ei saa anda ning näeme, et ettevõttes töötavate inimeste koolitamise vallas on ettevõtjate poolt veel palju teha. Samas suundumus on läinud paremuse poole ja võib eeldada, et seoses kvalifitseeritud tööjõu nappusega on hakanud ettevõtjad rohkem panustama oma töötajate koolitamisega. Võttes arvesse lõppenud perioodi kogemust ja ettevõtjate vajadust, jätkatakse perioodil 2014-2020 läbi EASi erinevaid koolitusprogramme. Peamisteks suundadeks on pakkuda strateegia- ja ärimudeli arendamise koolitusi ettevõtete tipp- või protsesside juhtidele. Tootearenduse koolitusi ettevõtte arendusjuhtidele ning tootejuhtidele ja ka ekspordijuhtide kvalifikatsiooni tõstmise koolitusi.

Tulemusindikaator „Ettevõtete osakaal, mis on viimase 12 kuu jooksul koolitanud oma töötajad“ – 2011. a koolitas uuringus osalenud ettevõtetest vaid 40% (sihttase 70%) oma töötajatest. 2015. a GEM uuringust selgus, et küsitluses osalenud 2300 inimesest vastas küsimusele „Kas ettevõtte, kus te töötate on viimase 12 kuu jooksul koolitanud oma töötajad?“ kogu vastanute valmist vastas antud küsimusele 246 inimest, millest „JAH“ vastas 89, „EI“ 157, „EI TEA“ 3 ja 2 keeldus. Ehk „JAH“ vastas vaid 36% (seatud 2015. a eesmärgist täidetud 51%), kuid võttes arvesse uuringu valimi suurust ja küsimusele vastanute arvu, siis (nagu ka eelmise indikaatori puhul) ei saa GEM uuringu küsimusele vastanud inimese pealt väga sügavaid järeldusi teha. Samas tuginedes „Eesti juhtimisvaldkonna uuringule“ on viimase viie aasta jooksul oluliselt muutunud täiendõppe, koolituse ja konsultatsiooni kasutamise vorm. Ehk viimase viie aasta vältel on märkimisväärselt kasvanud Eesti firmade osalemine rahvusvahelistel koolitusturul, messidel ja konverentsidel. Eriti just Eesti suurfirmitel on saanud hulgaliselt oma juhte õppima tippülikoolidesse (INSEAD, LSE, LBS, IMD, IESE, St.Gallen). Samuti on järk-järgult kasvanud Eesti ülikoolide pakutavate juhtidele suunatud programmide populaarsus. Ka ei peeta väärtuslikuks osaleda samal hulgal Eesti koolitusfirmade pakutavates koolitusprogrammides. Firmade juhte huvitavad üha vähem üldsõnalised ja abstraktsed juhtimisteemad koolituses ja konsultatsioonis. Tuntakse huvi haru- ja ettevõttespetsiifiliste juhtimisteemade vastu, mida kohalik turg ei suuda oma väiksuse tõttu pakkuda. Sellest tuleneb ka firmasiseses koolitamises oma inimeste laiem kasutamine, kui väliseksperdidelt veel ei jõuta koolitust osta.

Juhtimisvaldkonna uuringu intervjuude käigus selgus ka, et mitmed juhid ise viimasel ajal ei ole koolitustel käinud, küll aga on saatnud ettevõtte keskastme juhte nii juhtimisalastele kui ka tehnilistele koolitustele. Juhid tegelevad küll enese koolitamisega, kuid käivad siiski end harimas laiemat majandust peegeldavates foorumites ja vestlusringides ning erinevatel finants- ja juhtimiskonverentsidel. Eesti koolitusettevõtete poolt pakutavad üldist laadi juhtimiskoolitused ei paku enam seda, mida ettevõtted soovivad ja vaadatakse pigem väljapoole. Suureks muutuseks saab pidada ka seda, et ettevõtte juhid ise viivad ettevõttes läbi oma töötajatele koolitusi. Ehk firmasisese koolitamise praktikas on hakanud suuremat rolli mängima oma töötajate laiem kasutamine koolitajatena.

Väljundindikaator „Toetatud ettevõtete arv aastas, mis on saanud mobiilsustoetust kaasamaks kõrgelt kvalifitseeritud tööjõudu“ – indikaatori täitmine läbi aastate on olnud mõõdukas ja oma kõrgeima taseme

saavutas 2010. ja 2014. a, mil täideti pea pool seatud sihttasemest. Indikaatori saavutustase on olnud otseselt seotud „**Arendustöötaja kaasamise toetusega**“, meetme rakendamisel täheldati, et Eesti ettevõtetel, eriti VKEdel oli huvi ja võimekus kalleid projekte ellu viia (sh leida turult sobivaid arendustöötajaid) oluliselt madalam, kui rakenduskava koostamisel eeldati. Arendustöötaja kaasamise toetus käivituse oodatust tagasihoidlikumalt (ettevõtete omapanuse eraldamine; sobivat spetsialisti, kes oleks valmis Eestisse kolima oli VKEdel raske leida). Meetme erinevad muudatused muutsid projektide elluviimise oluliselt soodsamaks: suurendati perioodi keskel toetusmäära protsenti 50%-lt 70%-ni eesmärgiga tõsta ettevõtjate huvi tootearenduse ja tootmisvõimekuse arendamise vastu ja 2013. a laiendati oluliselt arendustöötaja mõistet – lisaks disainerile, insenerile ning turundusjuhile võimaldati arendustöötajana ettevõttele tegevjuhi kaasamist. Kuid ka toetusmäära tõstmine ja soodsamate tingimuste lisamine ei mõjutanud kahjuks oluliselt toetuse taotlemise huvi ettevõtjate seas. Siiski on MKM arvamusel, et läbi antud meetme suudeti pakkuda või tagada võimaluse neile ettevõtetele, kellel oli vajadus rahvusvahelise kompetentsi kaasamise järele väga suur, kuid puudusid vahendid selleks, kaasata ettevõtte töösse väliseksperdi, kes andis uue tõuke ettevõtte arenemiseks. Arendustöötaja kaasamise toetus jätkub kaudsel ka perioodil 2014-2020 ühe osana kasvuettevõtja arenguplaani toetusmeetmes.

Tulemusindikaator „Innovatsioonikulude kasv mobiilsustoetust saanud ettevõtjate seas“ – antud indikaatori (täpsemalt selle lähendnäitaja) saavutusmäära õnnestus leida ainult üks kord aastal 2012. Innovatsioonikulude suhe müügitulusse oli otseselt seotud arendustöötaja meetme toetuse saajatega ja jäi Eesti keskmisele alla. Viimase innovatsiooniuuringu keskmine tulemus tehnoloogiliselt uuenduslikel ettevõtetel on 2,23%. Uuringu tulemusena oli 31 ettevõtet innovaatilised ehk 55% valimist, teadus- ja arendustegevuse kulusid näitas nendest ettevõtetest 19. 2014. a Statistikaameti andmetel näitajat ettevõtete valimi väiksuse tõttu avaldada ei saa. 2014. a rahastati 14 ettevõtte projekti, mis on 2 korda väiksem 2012. a mahust. Samuti näitasid 2014. a rahastatud ettevõtetest vaid 2 ettevõtet innovatsioonikulud, mille põhjal ei ole võimalik võrrelda reaalselt innovatsioonikulude suhet müügitulusse Eesti keskmisega. Tegemist on mitte kõige paremini seatud indikaatoriga, mida perioodi planeerimisel ette näha ei osatud (eriti seda, et valimi väiksuse tõttu võib olla tegemist konfidentsiaalse infoga).

Eesmärgi 2: „Ettevõtete otsused on pädevad ja professionaalsed“ täitmine on olnud perioodi vältel rahuldav. Vaadates VKEde uuringuid, siis pea 43% ettevõtetest arvasid perioodi algul, et nad ei vaja välist konsultatsiooni enda tegevuste arendamisel. Lisaks on näha, et ka perioodi lõpus kasutavad ettevõtted välist konsultatsiooniteenust suhteliselt mõõdukalt. Samaselt üldisele töötajate koolitamise langusele majanduskriisi ajal tuli 2011. a VKE ja 2015. a GEM uuringust välja, et ettevõtete juhid osalevad harvemini pikemaajalistel äri- või juhtimiskoolitustel. Ka „Eesti juhtimisvaldkonna uuringu“ kohaselt osalesid ettevõtete juhid vähem pikemaajalistel koolitustel ja pigem täiendavad ennast erinevatel erialakonverentsidel või majandusfoorumite lugemisega, siis antud vallas on endiselt ettevõtetel suur töö teha. Üheks mõjuvaks põhjuseks on ka see, et juhtidel puudub piisav aeg, et osaleda pikematel kui ühenädalastel koolitustel

Vaadates väljundindikaatori „Toetatud ettevõtete arv aastas, mis on saanud toetust nõustamisteenuse kasutamiseks“ saavutusmäärasid läbi perioodi, siis kõige edukamaks aastaks saab pidada 2010. a, millal nõustamistoetust sai 308 ettevõtet, mis oli 51,3% seatud eesmärgist (600 ettevõtet aastas). 2015. a rahastati kokku 61 nõustamistoetuse projekti vahendite ammendamise tõttu, mis moodustas seatud eesmärgist vaid 10,1%. Indikaatori sihttaseme seadmisel perioodi alguses arvestati kokku nii nõustamis- kui ka koolitustoetused ühtse indikaatori alla. Antud indikaatori täitmisse panustas „**Teadmiste ja oskuste arendamise toetusmeede**“, mis osutus ettevõtjate seas üheks suuna kõige populaarsemaks. Meetme raames esitati kogu rakendamise vältel EASile kokku 5358 taotlust, millest rahastati 3753 taotlust. Millest ca 60% olid seotud töötajate koolitustega ja ca 30% moodustasid nõustamisprojektid ning ülejäänud projektid olid kombinatsioon mõlemast. Seisuga 22.11.2011 suleti meede seoses eelarveliste vahendite lõppemisega ja jätkati ainult kahe alatoetusega: tööstusettevõtja nõustamise toetus ning disaininõustamise toetus, mis avati taotlemiseks 2012. a ning jätkusid, kuni meetme viimaste vahendite ammendumiseni 2015. a lõpus. Teiselt poolt, kui arvestada TOTSist toetatud MAKide ettevõtlusnõustamise alategevuse edukust, kus kogu perioodi vältel (2010-2015) nõustati ettevõtteid käivitustegevuste läbimõtlemlisel ja äriplaanide koostamisel

kokku 34 455 korral ja nende nõustamise abil asutati 4153 uut ettevõtet, väidab MKM, et ollakse oma eesmärgi kordades ületanud. TOTSi programmi alt jätkunud ettevõtjate nõustamine MAKides on olnud läbi aja edukas. Kogu perioodi jooksul on nõustamismahud olnud stabiilsed ja suurima osa, pea 80% klientidest moodustasid jätkuvalt potentsiaalsed ning alustavad ettevõtjad. Peamiselt nõustati ettevõtteid käivitustegevuste läbimõttlemisel ja äriplaanide koostamisel, kokku valmis viimaseid MAK nõuannete abil 6 440.

Võttes arvesse üldiselt „Teadmiste ja oskuste arendamise toetusmeetme“ projekte ja MAKide ettevõtlusnõustamise hulka ning selle tulemusel loodud uusi ettevõtteid, hindab MKM, et kokkuvõttes antud tegevused on õnnestunud ja tulemusega ollakse väga rahul.

Tulemusindikaator „Ettevõtete osakaal, mis on viimase 12 kuu jooksul kasutanud ettevõttevälist konsultatsiooniteenust“. 2015. a GEM uuringu andmetel kasutas ettevõttevälist nõustamist 26% VKEdest, mis oli 52% seatud sihttasemest. Peamiseks sihttaseme saavutamata jätmise põhjuseks oli see, et perioodi algul seati liiga optimistlik eesmärk. 2011. a VKE uuringutes toodi välja, et välise konsultatsiooniteenuse kasutamise madalat taset põhjustab esiteks alla 10 töötajaga ettevõtete osakaalu suurenemine, sest neil VKEdele on välise teenuse kasutamiseks tavaliselt vähem vahendeid. Teiseks tulenes nõustamisteenuse vaoshoitum kasutamine üldisest majandusarengust, mis pani eriti majanduskriisi aastatel VKEsid kulutada kokku hoidma ning tuginema pigem raskuste ületamisel ettevõttesisestele oskustele ja teadmistele. Ülaltoodud väiteid toetab ka nõustamisteenuse kasutamine ettevõtte suuruse järgi – sagedamini ostavad teenust suuremad ettevõtted, kellel on rohkem vahendeid ehk võimalusi. Kui 50-249 töötajaga ettevõtetest kasutas nõustamisteenuseid 51%, siis ilma töötajateta ettevõtetest 23%. Samal ajal võiks eeldada, et nõustamisvajadus on suurem just väiksemates ettevõtetes, kus sisemised oskused ja teadmised on piiratumad. Märkimisväärseks saab pidada, et VKE uuringu andmetel leidis 2011. a 51% VKEdest, et nad ei vaja üldse ettevõttevälist nõustamist. Samas alates 2002. aastast on nõustamist mittevajavate ettevõtete arv märkimisväärselt vähenenud, kukkudes 33 protsendipunkti võrra. VKE uuring tõi välja, et kui nõustamisteenust kasutanud ettevõtete osakaal on aastate vältel vähenenud vaid mõnevõrra, siis märgatavalt on kahanenud nende ettevõtete osakaal, kes ei vaja enda hinnangul nõustamist. Nihked majanduses on ajendanud ettevõtteid üle vaatama oma tegutsemispõhimõtteid ja -strateegiaid ning seega on sagedamini tunnetatud vajadust ettevõttevälise nõustamise järele, et teha tarvilikke valikuid muutunud oludega kohanemiseks. Perioodi keskel majanduslanguse perioodil oli ettevõtetel vähem vahendeid, et nõustamisteenust osta ning paljud VKEd pidasid üheks nõustamisteenuste kasutamatajätmise põhjuseks teenuse kõrget hinda. Lisaks „Eesti juhtimisvaldkonna uuringus“ töid ettevõtjad välja, et konsultatsioonifirmade osas on märksõnaks jätkuv fragmenteeritus. Enamik juhtimisalast nõu pakkuvad nõustamisfirmasid on analoogselt koolitusfirmadele 1-2 inimesest koosnevad ettevõtmised ja neid iseloomustab valdavalt vähene spetsialiseerituse tase. Ainult 40% konsultatsioonifirmadest on nõus vastama, et nad on spetsialiseerunud ühele valdkonnale ja tervelt 43% ütleb, et nad aktiivselt tegelevad rohkem kui 3 valdkonnas 3 konsultatsiooniteenuste pakkumisega. Generalistina mistahes valdkondades tegutsedes on tänased konsultatsioonifirmad jäämas jalgu klientide soovidele, mistõttu suuremad firmad on juba hakanud vastavaid spetsialiseeritud teenuseid sisse ostma väljastpoolt Eestit. Samuti on konsultatsiooniturul võrreldes klassikalise koolitusfirmaga tekkimas veelgi suurem surve konsolideeruda, kuna juhtimisalane konsultatsiooniteenus on enamasti pikaajalisem kui koolitusteenus ning seda ei suuda 1-2 töötajaga firmad alati kliendi nõuetele vastavalt kvaliteetselt pakkuda.

Tulemusindikaator „Ettevõtete osakaal, mille juhid on osalenud pikemaajalistel juhtimiskoolitustel“. Uuringu andmetest ilmneb, et 2/3 ettevõtetest ei ole viimase 12 kuu jooksul juhte koolitanud pikemaajalisemal äri- või juhtkonnakoolitusel. Juhtide täiend- ja ümberõppe valguses saab järgnevalt kirjeldada ka juhtide haridustaset iseloomustades, kui suur osa ettevõtte juhtidest on lõpetanud äri- või juhtimisega seotud eriala kõrgkoolis. Aastate lõikes on suurenenud VKEde osakaal, kus üle poolte juhtidest on lõpetanud äri- või juhtimisega seotud eriala kõrgkoolis. Samas, sarnaselt üldisele töötajate koolitamise langusele majanduskriisi ajal tuli ka 2011. a uuringust välja, et VKE juhid osalesid harvemini pikemaajalistel äri- või juhtimiskoolitustel. Kui 2005. a oli 35% VKEde juhid osalenud pikemaajalisel äri- või juhtimiskoolitusel ning 2008. a suurenes see 44%-ni, siis 2011. a langes see 20%. Vaadates viimast 2015. a GEM uuringu tulemust, siis indikaatori saavutusmäär

on mõnevõrra tõusnud. Võttes taas kõrvale „Eesti juhtimisvaldkonna uuringu“, siis viimase viie aasta jooksul on märkimisväärselt kasvanud Eesti juhtide osalemine tippülikoolide programmides. Eriti just Eestis paiknevad suurfirmad on saanud hulgaliselt oma juhte kõigilt tasanditelt õppima tippülikoolidesse, mille populaarsusedetabeli tipus on pigem Euroopas asetsevad ülikoolid – (E)MBA ja täiendõppe programmide lõpetanud on perioodil 2010-2015 tekkinud märkimisväärne hulk.

Uuringust tuli välja, et kõik juhid, kellega viidi intervjuusid läbi, kinnitasid, et nad on märkimisväärselt vähendanud koolituste ostmist Eesti koolitajatelt ja selle asemel hakanud kasutama kahte praktikat: kas tooma valdkonna eksperte endale koolitust läbi viima väljastpoolt Eestit (eriti kehtis see suurfirmade puhul või nende firmade puhul, kus Eestis paiknevad rahvusvaheliste ettevõtete harud) või siis keskenduvad nad varasemast rohkem iseõppimisele. Ka koolitamise viis ja teemad on võrreldes viimase viie aasta taguse praktikaga oluliselt muutunud ning uutest koolitusteedest on näiteks tähelepanuväärsemad mänguline juhtimine, innovatsiooni juhtimine, ekspordiga seonduvad teemad.

Eesmärk 3 „Rohkem elujõulisi uusi ettevõtteid“. MKM hindab suuna eesmärgi 3 täitmist väga edukaks, tänu läbi SF ja riiklike programmide ning ka läbi finantsinstrumendi ettevõtluse alustamise eduka toetamise. Kõrgelt hinnatakse seda, et läbi MAKide ettevõtlusnõustamise on suudetud panna alus pea 5000 uuele ettevõttele. Lisaks starditoetuse ja käenduse kaudu toetatud ettevõtete ellujäämismäär on keskmisest Eesti ettevõtete ellujäämismäärast kõrgem.

Väljundindikaator „Toetatud alustavate ettevõtete arv aastas“. Toetatud ettevõtetena loetakse kokku „**Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetusest**“ kui ka „**Stardi- ja mikrolaenu käendusprogrammist**“ toetust saanud ettevõtted. Mõlema meetme edukaim aasta oli 2010, tööpuuduse kasv ning suurenenud huvi alustada ettevõtlusega kiirendas taotlemist ja tänu suurele huvile toetuse vastu lõppesid 2011. a I kvartalis „Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetuse“ eelarvelised vahendid. Perioodil 03.03.2008-20.03.2011 esitas meetmesse toetuse taotluseid 2136 ettevõtjat, millistest rahastati 998 projekti. Ehk niikaua, kui meetmes oli vahendeid oli meede toetuse taotlejate seas väga populaarne ja täitis oma eesmärgi. „Stardi- ja mikrolaenu käendusprogrammiga“ jätkati perioodi lõpuni. 2015. a sõlmiti selle raames 23 stardilaenu käenduse lepingut 22 ettevõtte kohustuste tagamiseks 0,6 mln euro väärtuses, mis võimaldas alustavatele ettevõtjatele pankadest finantseerimist 0,8 mln eurot. Lisaks käenduslepingutele rahastati 7 laenu taotlust summas 0,21 mln eurot. Rahastatud projektide tulemusena plaaniti luua 117 uut töökohta. Kokku on meetme raames rahastatud ettevõtted plaaninud luua üle 1600 uue töökohta. „Stardi- ja mikrolaenu käendusprogrammi“ raames sõlmiti kogu rakendamise perioodil 388 unikaalse ettevõttega lepinguid, seatud eesmärgist täideti 110% ja kättesaadavaks tehtud laenusummast täideti ligi 115% (kättesaadavaks tehtud laenusumma 10,5 mln eurot, eesmärk ligi 9 mln eurot). Samas vaadates PS indikaatori täitmist 2015. a, siis saavutusmäär oli vaid 6.6%, ehk indikaatori sidumine ühe või kahe kindla meetmega toob kaasa meetmete eelarveliste vahendite lõppemisel ka indikaatori muutuse lõpu. Samas, perioodi keskel oli näha, et antud meetme vastu on ettevõtjatel suur huvi ja võttes arvesse ka majanduskriisi mõju ning tööpuuduse suurenemist, jätkati riiklikest vahenditest alustavate ettevõtete toetamist kuni 2015. alguseni, kui ka riiklikud vahendid ammendusid. Riiklikust starditoetuse programmist toetati programmi vältel keskmiselt ca 300-400 projekti aastas. Perioodil 2014-2020 on kavas jätkata alustavate ettevõtete toetamist läbi „Starditoetuse“ meetme, mille peamiseks eesmärgiks on toetada suure arengupotentsiaaliga alustavate ettevõtete loomist. Antud indikaatori täitmine on olnud edukas ja perioodi keskel majanduskriisi aastatel suudeti pakkuda alternatiivi tööpuudusega võitlemisel. Suur panus antud meetme edukusele oli ka MAKide ettevõtlusnõustamisel ja „Alustava ettevõtja baaskoolitusel“, mida viidi läbi kogu perioodi vältel.

Tulemusindikaator „Ellujäämismäär toetust saanud alustavate ettevõtjate seas“. Toetust saanud alustavate ettevõtete ellujäämismäär on olnud läbi perioodi kõrge, aruandeperioodi lõpuks on toetust või käendust saanud ettevõtete ellujäämismäär peale 3. a tegutsemist vastavalt 98,3 ja 88% (sihttase 85%). 2015. a oli alustavate ettevõtete keskmine ellujäämismäär 66,3%. Kõrge tase tuleneb ilmselt sellest, arvestuses on sees 2011. a, loodud ettevõtete arenguperiood jäi aega, kus majanduskriis oli läbi saanud ning uus majanduskasv käivitunud ning seetõttu oli ettevõtetel oluliselt kergem ellu jääda. Käenduste puhul seati sihttase perioodi agul tõenäoliselt natuke liiga ambitsioonikalt, kuna käendust kasutati kõrgema riskiga (aga suurema

kasvupotentsiaaliga) ettevõtete puhul, mida pank ilma käendusega ei finantseerinud. Kuna risk on kõrgem, on ka ebaõnnestumise oht suurem. 2015. a näitas KredExi teenuseid kasutanud ettevõtete ellujäämismäär võrreldes 2014. a kasvu 79,9%lt 88%le. Käendusi kasutavad tihti väga riskantse ärimudeliga ettevõtted. Käesolevad andmed on koostatud tuginedes ettevõtetele, mida rahastati/käendati 2012. a, mis oli ühtlasi ka majanduse taastumise faasi algus, mille tulemused avaldusid ka ettevõtete ellujäämismääras.

Eesmärk 4 „Teadmised ettevõtlusest ja innovatsioonist on levinud ja hästi kättesaadavad“.

MKM hindab selle eesmärgi täitmist edukaks. Läbi perioodi on **Junior Achievement'i (JA) programmides** osalenud haridustöötajaid stabiilselt ja pea samas suurusjärgus nagu prognoositud. Perioodi lõpus on näha, et ettevõtluse ja innovatsiooni alast informatsiooni on ettevõtjate hinnangul lihtne leida. Innovatsiooniteadlikkuse alategevuse raames lahendati 2006. a tuvastatud innovatsiooniajakirjanduse tagasihoidliku kirjustamise ja leviku probleem juba aastal 2011. Seoses innovatsiooniteadlikkuse olulise paranemisega ühiskonnas lõpetati alates 2012. a ajakirjade HEI ja Inseneeria ilmutamise toetamine, kuna innovatsioonilugusid on asunud aktiivselt otsima ja avaldama pea kõik erakanalid ja kirjustused. **Programmi TOTS** raames on läbi perioodi korraldatud laiemale üldsusele mõeldud ettevõtlusteadlikkust arendavaid üritusi ja saateid, mis on andnud oma panuse ettevõtlusteadlikkuse kasvule ja positiivse tõuke ettevõtlusega alustamiseks eriti just noorte seas. Seda kinnitab ka JA poolt igal aastal läbi viidava Eesti parima õpilasfirma võistluse kasvav osalevate õpilasfirmade arv.

Väljundindikaator „Haridustöötajate arv aastas, kes on osalenud ettevõtlushariduse programmis“. Viimasel aruandeaastal osales JA meetodilistel koolitustel 200 õpetajat ja täiendkoolitustel 66 õpetajat (lisaks 30 talvekoolis, mis toimus juba 5.-6. jaan 2016). Aruandeperioodi lõpuks on 2015. a seatud eesmärk ületatud (saavutatud 148%). Võttes kokku kogu perioodi, siis ettevõtlushariduse programmis ja meetodilistel koolitustel on läbi aastate osalenud üsna stabiilselt 200 haridustöötaja ringis ja tulemustega võib rahul olla.

Tulemusindikaator „Ettevõtete osakaal, mis leiavad, et ettevõtlust puudutava info leidmisega ei ole neil raskusi“. 2011. a VKE uuringu andmetel oli ettevõtlusteabe kättesaadavus vastajate hinnangul hea. Üle poole ettevõtjatest ehk 53% ettevõtetest leidis, et neil ei ole ettevõtlust puudutava info leidmisega raskusi, seatud sihttasemest täideti 62%. Samas otseselt ettevõtlusalase info leidmise raskusele viitas 13% ettevõtetest, väga suur osa ehk üle kolmandiku vastajatest ei oska info leidmise kättesaadavust hinnata või ei ole ettevõtlusalast informatsiooni otsinud. 2008. a oli info kättesaadavusega rahul 81% ettevõtetest, seega on kriitilisus ettevõtlusinfo kättesaadavuse osas kasvanud. Kui VKEdede esitati uuringu käigus täpsustav küsimus, millist liiki infot on raske leida, siis saadi vastuseks, et keerukas on leida teavet potentsiaalsete klientide (51%) ja hankijate-tarnijate (49%) kohta. Raskusi on ka regulatsioonide ja standarditeemalise info (43%) ning õigusaktide ja seadusandluse info leidmisel (39%). Teabe saamine on keeruline peamiselt mikroettevõtete esindajate (84%) jaoks. Sektoriti ei eristunud uuringus ükski valdkond märgatavalt, kuigi rohkem näib probleeme olevat teenuseid pakkuvate ettevõtete hulgas (58% vastanutest). 2015. a GEM uuringus vastati küsimusele, kas ettevõtlust puudutavat infot on lihtne leida, 83,44% (täidetud seatud eesmärgist 98,2%), et „jah“, samuti hinnati väga kõrgelt, et Eestis on kerge uut ettevõtet luua (vastanutest 66,4%). Kindlasti on andnud suure panuse tulemusindikaatori täitmisesse programm TOTS, mille raames on toetatud ettevõtlusnädala korraldamist, piirkondlike ettevõtluspäevade läbiviimist, ettevõtlusprojektide konkursside korraldamist, alustava ettevõtja baaskoolituste korraldamist, põhimentorprogrammi läbiviimist, mentorklubide ning mentorvõrgustike haldamist ja MAKide ettevõtlusnõustamist jne. Lisaks noortele suunatud ideekonkurssi „Ajujaht“, mis on jätkuvalt väga populaarne ja telesaadet „Kapital“.

Tulemusindikaator „Õpilaste osakaal, kes on saanud ettevõtlusõpet“ – viimastel aastatel on õpilaste osakaal hakanud aeglaselt, kuid sihikindlalt tõusma. 2015/2016 õppeaastal ettevõtlusõpet saanud õpilaste arv moodustas kogu õpilaste arvust gümnaasiumiastmes ligi 22,8%. See tõusis ka võrreldes 2014/2015 õppeaastaga 1,6 protsendipunkti ehk eesmärgist täideti perioodi lõpuks 65%. Oluliseks saab pidada ka seda, et gümnaasiumi õppekavades on ettenähtud ka majandus- ja ettevõtlusõppe valikkursused – „Majandusõpetus“, „Ettevõtlusõpetus“, mis annavad gümnasistidele esimesed algteadmised majanduse põhitõdedest ja ka ettevõtluskeskkonnast. Lisaks, viimastel aastatel on Junior Achievementi Eesti parima õpilasfirma võistlustel õpilaste ja õpilasfirmade arv hüppeliselt kasvanud. 2015/2016 õpilasfirma programmis

osales õppeaastal 1222 õpilast (299 õpilasfirmat). Läbi perioodi on koolide huvi ettevõtlusõppe vastu kasvanud ja hoiakud on samuti positiivsemaks muutunud. Õpilasfirmade arvu kasvule on suuresti kaasa aidanud (JA hinnangul):

- 1) Ettevõtlusõpe on kinnitatud ainekavaga valikaine gümnaasiumis (riiklik õppekava jõustus 2014);
- 2) koolid arvestavad õpilasfirma tegemist gümnaasiumi riiklikus õppekavas ette nähtud praktilise tööna (mis on 11. klassis kohustuslik ja saab asendada uurimistööd);
- 3) õpilasfirmad on meedias nähtavad ning populaarsed.

JA prognoosib ka edasisteks aastateks õilas- ja minifirmade arvu jätkuvat tõusu, sest õpilased ise (mõnikord lapsevanemate surve) on hakanud koolidelt programmi nõudma. Kasvanud on nende õpilasfirmade hulk, kus õpilased tulevad kokku erinevatest koolidest ja teevad koos õpilasfirma. Kui nad on edukad, on koolile, kus programmi sees ei olnud, tugev surve järgmiseks aastaks ja järgmiste õpilaste poolt, et õpilasfirma võimalust nõuda. Rõõmu teeb ka see, et õpilasfirmade tase on aastatega tõusnud ja tugevamad tegijad ei jää päris ettevõtjatele alla.

Ettevõtlusõppe levik on suurenenud kõigil haridustasemetel. Koolid on hakanud ettevõtlusõpet rohkem hindama ja väärtustama. Paaril viimasel aastal on tegevuse teravik suunatud just põhikoolile. JA on teinud viimase poolteise aasta jooksul 6 põhikooli III astme koolitust „Mina, majandus ja ettevõtte“, ehk koolitanud 97 uut õpetajat seda programmi õpetama. Esimesed tulemused koolide ja õppurite arvu kasvus on põhikoolis (7.-9. klassis) juba näha. Loodame, et see kasv jätkub.

Õpilasfirma programmi populariseerimisse on oma panuse andnud toetavad üritused, mida õpilastele korraldatakse ja millel on sageli olnud ka MKMi ja EASi toetus. JA õpilasfirmade laat on kasvanud suureks, 2016. a oli osalejaid koos välisõpilasfirmadega Soomest, Rootsist, Lätist ja Türgist kokku ligi 200 õpilasfirmat.

Tulemusindikaator „Õppekavade osakaal, kus õpetatakse ettevõtlusõpet (üliskoolid ja kutsehariduskoolid)“. Alates 1997. a on läbi üldoskuste 11 erineva kutsehariduse valdkonna õppekavades sees teema majandus, kus oli ka ettevõtluse osa ning alates aastast 2004 on läbi üldoskuste kutsehariduse õppekavades (kõikidel erialadel) sees ka majanduse ja ettevõtluse teemad. Ehk kutsehariduse vallas on seatud rakenduskava eesmärk kahekordselt täidetud. Uutes ja uuendatavatest õppekavades (protsessi algus 2008-...) on põhiõpingute kohustuslik moodul „Karjääri planeerimine ja ettevõtluse alused“, mis on koostatud 2-5 EKR tasemele. Nimetatud mooduli koostamisel on lähtutud sellest, et õpingute lõpetanu tööturul paremini hakkama saaks. Tase 2 sisaldab majanduse teemat ja 3-5 sisaldab majanduse ja ettevõtluse teemat. (Tase 4 ja 5 moodulisse on sisse kirjutatud ka näiteks lihtsustatud äriplaani koostamine.

<http://www.innove.ee/et/kutseharidus/kutsehariduse-rok/votmepadevused/yldoskuste-moodul>

2015. a läbi viidud viimasest ülikoolide ja rakenduskõrgkoolide õppekavade kaardistusest selgus, et ettevõtluse- või majandusteaduse ainete osakaal on võrreldes 2010. a kaardistusega langenud. Ettevõtluse- ja majandusteaduse ainete osakaalu langus võis olla tingitud sellest, et perioodil 2010-2015 on nii mõnigi ülikool kaotanud oma ülikooli staatuse (Tallinna Ärijuhtimise Kolledžis vastuvõttu ei toimu ja õppimine keelatud alates 2011. a, Sotsiaal-Humanitaarinstituut 2011.a, Majanduse ja Juhtimise Instituut 2013.a, Kõrgkool "I Studium" 2011.a, Eesti-Ameerika Äriakadeemia 2013.a, Akadeemia Nord 2010. a) ja sellest tulenevalt on vähenenud ka õppekavade osakaal, kus pakutakse ettevõtluse või majandusaineid. Kaardistusest selgus, et 740 õppekavast pakutakse ettevõtlus- või majandusaineid 415, ehk 56% ning seatud eesmärgist on täidetud 112%. Valdavalt ei pakuta ettevõtlus või majandusaineid meditsiini, humanitaar, kunsti, usuteaduse, hariduse, sisekaitse/riigikaitse, loodus- ja täppisteaduse õppekavades.

Samas kaardistusest oli näha, et seal kus pakutakse ettevõtlusõpet on peamisteks aineteks ettevõtte juhtimise alased, äriarenduse või majandusteaduse ained. Õppekava väljundites rõhutatakse ka teadusasutuste ja äriettevõtete vahelist koostööd. Mis annab kindluse, et tudengil on teadmised suhtlemisel ettevõtetega ja ka pärast kõrghariduse omandamist teadmised ja oskused teadusasutustega koostöö tegemisel.

Ülikoolidest saab esile tuua Tallinna Tehnikaülikooli, kus kaardistuse käigus tuvastati, et 111 õppekavast sisaldas 108 ettevõtluse või majandusteaduse aineid. Samuti Maaülikooli, kus kõik 47 õppekava sisaldasid ettevõtte juhtimise üldkursust või majandusteaduse aluseid. Õppekavade registri väljavõtte on võetud kuupäevaga 27.01.2015: <http://www.hm.ee/ehis/statistika.html>

Perioodil 2007-2013 on olnud suhteliselt edukas järgmiste eesmärkide täitmine: „Rohkem elujõulisi uusi ettevõtteid“, kus on endiselt kõrge indikaatori „Ellujäämismäär toetust saanud alustavate ettevõtjate seas“ sihttase ja „Teadmised ettevõtlusest ja innovatsioonist on levinud ja hästi kättesaadavad“, kus mitmed indikaatorid on täitnud oma eesmärgi. Rakenduskava üldpildis (võrreldes teiste suundadega) on prioriteetse suuna ülejäänud indikaatorite sihttasemete saavutamine siiski nõrgemas seisus. Seda võib ühelt poolt põhjendada liialt ambitsioonikate sihttasemete seadmisega planeerimise käigus (nt indikaatorid „Toetatud ettevõtete arv aastas, mis on saanud mobiilsustoetust kaasamaks kõrgelt kvalifitseeritud tööjõudu“; „Ettevõtete osakaal, mis on viimase 12 kuu jooksul kasutanud ettevõttevälist konsultatsiooniteenust“) ning teisalt vahepeal oluliselt muutunud väliskeskkonna ja majanduskonjunktuuriga, mõnel juhul ka halvasti valitud mõõtmismetoodikaga (nt indikaator „Innovatsioonikulude kasv mobiilsustoetust saanud ettevõtjate seas“, mida ei saanud planeeritud moel mõõta). Seetõttu jäid mitme indikaatori sihttasemed perioodi lõpuks täitmata. Samas saab pidada prioriteetse suuna eesmärkide täitmist kokkuvõttes siiski pigem edukaks. Probleem pole olnud niivõrd rakendamises, kuivõrd kohati halvasti seatud indikaatorites ja vahepeal toimunud majanduskeskkonna muutustes (mistõttu ei osatud planeerimisfaasis turgu ega selle muutusi lõpuni ette näha). Samas, suuna ja ka rakenduskava edu hindamisel ei saa seda hinnata ainult indikaatorite täitmise seisukohast. Tuleb suuremat pilti vaadata ehk mida suuna meetmed ja tegevused lõppkokkuvõttes ettevõtjate teadmiste arengule ja ettevõtluse propageerimisele juurde andsid. Kõikide perioodi algul kokkulepitud eesmärkide poole on liigutud ja vaatamata majanduskriisile on suudetud ettevõtetele pakkuda meetmeid ettevõtluse alustamiseks ja nõustamiseks, mis üldjuhul on olnud ettevõtjale (sh eriti VKEdele) ka tasuta. Samuti on MAK võrgustikul eriti maapiirkonnas suur ja oluline roll ettevõtlusega alustada soovivate inimeste nõustamisel ja ettevõtete loomisel. Võttes kokku suuna tuumikindikaatorid ehk töökohtade loomine kogu perioodi vältel, siis aruandeperioodi lõpuks on loodud 4 893 töökohta. Lisaks on PS tegevustest välja arenenud mitmed just ettevõtlikkust soodustavad ja ettevõtluse alast teadlikkust kasvatavad algatused. Samuti koostöös Junior Achievemendiga igal aastal korraldatud Eesti õpilasfirmade võistlus, kus osaleb iga aasta järjest rohkem õpilasfirmasid.

6.4.2 Finantsteave

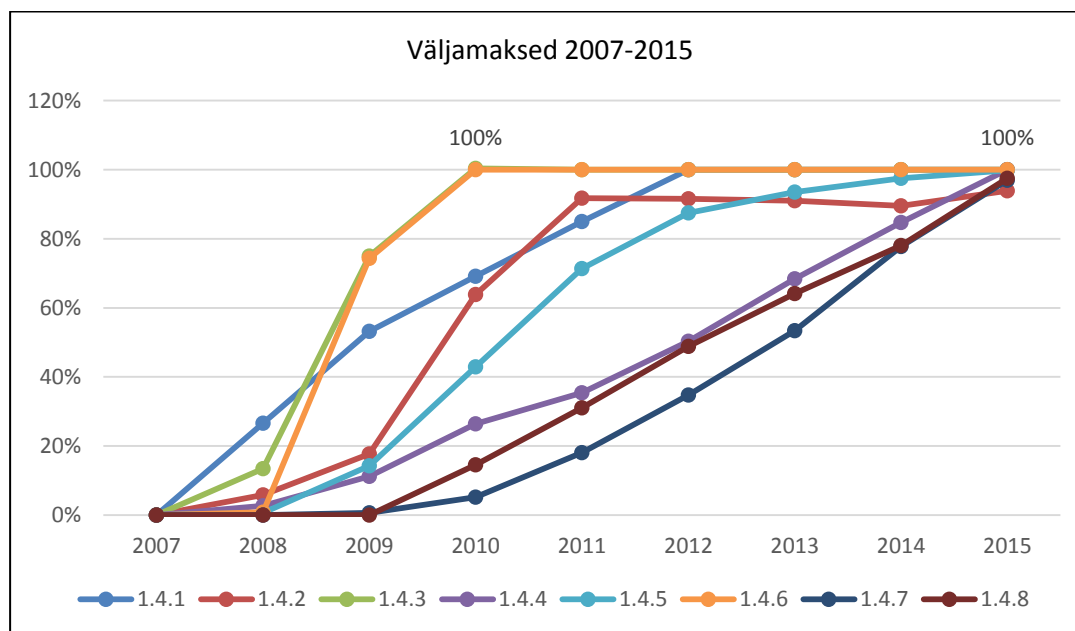
Kokku on prioriteetse suuna 68 257 641 euro suurusest EL osaluse eelarvest aruande esitamise seisuga võetud kohustusi 66 763 865 eurot, mis moodustab 97,8% EL osaluse eelarvest. Väljamakseid on tehtud 66 728 865 eurot, mis on 97,8% ühenduse osaluse eelarvest.

Programmidest olid kohustused kaetud 100%. Väljamakseid oli meetmetes järgmiselt: 1.4.1 „Stardi- ja mikrolaenu käendusprogramm“, 1.4.3 „Ettevõtlus- ja innovatsiooniteadlikkuse programm“, 1.4.6 „Teadmiste ja oskuste arenguprogramm“, 1.4.4 „Turismi teadlikkus- ja koolitusprogramm“, 1.4.8. „Ettevõtlus- ning innovatsioonialaste teadmiste ja oskuste ning teadlikkuse arendamise programm“ kõik 100%; 1.4.5. „Teadmiste ja oskuste arendamise toetus“ 99,8%, 1.4.7 „Arendustöötajate kaasamise toetus“ 98,5% ja 1.4.2 „Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetus“ 93,4% meetme eelarvest.

Vaadeldes eraldi 2015. a nähtub, et prioriteetses suunas tehti väljamakseid kokku 7 mln euro ulatuses (eesmärk oli 8 mln), seega täideti väljamaksete eesmärk 90% ja viimased väljamaksed tehti suuna raames 2016. a. 2014. aastaga võrreldes suurenes väljamaksete maht 2015. a 8,6% ehk 0,6 miljonit eurot.

Aastate lõikes kõige aktiivsemaks toetuse taotlemise ja suuna programmide tegevuste elluviimise aastaks oli 2010, mil võeti kohustusi pea 36,3 mln euro eest ja väljamakseid tehti 14,1 mln euro eest. Antud aasta suurt kohustuste võtmist mõjutas „Ettevõtlus- ning innovatsioonialaste teadmiste ja oskuste ning teadlikkuse arendamise programmi“ (TOTS programm) jõustumine ja programmi rakendamise esimene aasta. Väljamaksete seisukohast olid edukad ka 2011. ja 2012. a. Kohustusi ja väljamakseid läbi perioodi illustreerib joonis 6.4.2, kus on näha, et väljamaksed algasid 2009. a. Palju mängis siin rolli programmide rakendamise algus RÜdes ja meetmete rakendumine, mis nihutasid reaalselt kohustuste ja väljamaksete aega edasi perioodi keskele. Meetme avamine, infopäevade korraldamine, taotlusvooru väljakuulutamine ning taotluste tehniline ja sisuline kontroll ning projektide elluviimine võttis omajagu aega. Sama võib väita ka programmide

kohta. Perioodi lõpuks on aga pea kõik meetmete vahendid ammendunud ja väljamaksed tehtud. Lähtuvalt eeltoodust hindab RA suuna finantsprogressi edukaks, eriti seda, et ollakse perioodi jooksul toetanud pr suunas pea 5000 projekti, millest „Teadmiste ja oskuste arendamise toetuse“ panus oli 3753 projekti. Kogu meetme 1.4.5 rakendamise perioodil oli see meede toetuse saajate seas väga populaarne.

Joonis 6.4.2. PS väljamaksed aastate lõikes protsendina meetme eelarvest

Allikas: PS lõpparuanne, MKM

6.4.3 ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas

Tabelis on kajastatud perioodi jooksul prioriteetse suuna tegevustes osalenutest otseselt kasusaanud isikud. See hõlmab peamiselt turismi teadlikkuse- ja koolitusprogrammi raames osalenuid, tehnilisest abist rahastatud ning TOTSi kaudu rahastatud üritustel osalejad. Tabelis ei ole kõikidel juhtudel andmed alati 100% täidetud. Tehnilise abi ja TOTSi kaudu rahastatud isikuseires on ka üksikuid puuduseid. Osalejate liigitust muude tõrjutud rühmade kohta ei kogutud, kuna see polnud antud meetmete otsene sihtgrupp.

Tabel 6.4.3: ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas 4

Osalejate arv aastatel 2008-2015	alustanud ja lõpetanud (sh katkestanud)		% alustanutest
	kokku	sh naisi	
Osalejate koguarv	41 182	18 392 (45%)	
Osalejate liigitus nende staatuse järgi tööturul			
töötajad (töötajate koguarv, sh FIE-d)	39 669	17 460	96%
FIE-d	392	203	1%
töötud (töötute koguarv, sealhulgas pikaajaliselt töötud)	349	233	1%
Pikaajaliselt töötud	37	19	0,1%
mitteaktiivsed isikud (mitteaktiivsete isikute koguarv, sealhulgas haridust ja koolitust saavad isikud või pensionärid, heitunud, püsivalt töövõimetud isikud, tööl mittekäivad või muud isikud)	1164	699	3%
haridust ja koolitust saavad mitteaktiivsed isikud	799	488	2%
Osalejate liigitus vanuse järgi			

noored (15–24 aastased)	4215	2493	10%
vanemaealised (55–64 aastased)	2130	847	5%
Osalejate liigitus sotsiaalselt kaitsetute rühmade kaupa, vastavalt riiklikele eeskirjadele			
(rahvus)vähemused	373	200	1%
Immigrandid	7	1	0%
puuetega inimesed	7	4	0%
muud tõrjutud isikud	0	0	0%
Osalejate liigitus haridustaseme järgi			
esimese taseme või teise taseme alumise astme haridus (ISCEDi järgi 1. ja 2. aste)	1063	415	3%
teise taseme ülemise astme haridus (ISCEDi järgi 3. aste)	8786	3804	21%
teise taseme järgne, kolmanda taseme eelne haridus (ISCEDi järgi 4. aste)	7556	3257	18%
kolmanda taseme haridus (ISCEDi järgi 5. ja 6. aste)	23 777	10 916	58%

Allikas: Prioriteetse suuna lõpparuanne, JM arvutused

Võrreldes eelmise aastaga oli 2015. a oluliselt rohkem osalejaid ettevõtluse ja innovatsiooni valdkonnas. Perioodi kokkuvõttes (tabel 6.4.3) oli suuna tegevustes osalejatest 45% naisi ja 55% mehi, millega prioriteetne suund eristub teistest suundadest, naiste osakaal on mujal olnud alati tublisti üle poole. Mõnel aastal (sh 2015) on siiski ka siin naised olnud aktiivsemad teenustes osalejad kui mehed.

Vastavalt PS eripäradele moodustasid koolitustel osalenud inimestest üle 96% töötavad ning vaid ca 1% töötud. Vähe oli osalejate hulgas noori (10%) ja vanemaid (5%) inimesi ning rahvusvähemuste esindajaid. Osalejate haridustaseme järgi oli kõige rohkem osalejaid kõrgharidusega (58%), siis teise taseme ülemise astme haridusega (ehk keskhariidusega) inimesi – 21%.

6.4.4 Vahendite vastastikune täiendavus ja teise fondi tüüpi kulutused

Prioriteetse suuna meetmetest on enim „Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetuse“ meetmes rahastatud teise fondi tüüpi tegevusi (ESFist rahastatud prioriteetse suuna eelarvest kuni 10% ERF tüüpi tegevuste rahastamiseks ning vastupidi) mahus 5 740 473,27 eurot ehk 8,6% prioriteetse suuna väljamaksete mahust, seisuga 04.05.2016. Võrreldes 2014. aruandlusaasta väljamaksete teist tüüpi kulude osakaaluga, siis ERF tüüpi kulude osakaal jäi alla 10%. Suhteliselt kõrge protsent tuleneb eelkõige sellest, et ERF tüüpi kulutusi tehti palju „Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetuse“ meetmes ja selle meetme eelarve võrreldes suuna eelarvega on proportsionaalselt suur. Muuhulgas soetati vara, mis aitas inimestel ettevõtet alustada. Näiteks „Seikle Vabaks matkad“ projektis soetati aktiivse puhkuse teenuste pakkumiseks vajalikku inventari. KredExi stardilaenu käenduse ja EASi poolt rakendava „Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetuse“ näol on tegemist otseselt täiendava rahastamisega.

„Turismi teadlikkus- ja koolitusprogrammi“ tegevused toetasid „Elukeskkonna arendamise rakenduskava“ ning „Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava“ raames elluviidavaid turismivaldkonna toetatavaid tegevusi.

Suuna tegevused toetavad MARK prioriteetse suuna „Ettevõtluse uuendus- ja kasvuvõime“ tegevusi nii ettevõtluse, innovatsiooni, ekspordi ja ka turismi vallas. Samas mõlema suuna tegevused erinevad oma rakendamise põhimõtete poolest vastavalt fondi spetsiifikale. Prioriteetse suuna tegevused olid peamiselt suunatud teavitamisele, koolitamisele ja ettevõtlusega alustamisega, pakkudes omalt poolt tuge MARK „Ettevõtluse uuendus- ja kasvuvõime“ eesmärkide saavutamisel ja vastupidi.

6.4.5 Hinnang prioriteetse suuna elluviimisele

Kokkuvõttes on RA ja RÜ hinnang prioriteetse suuna rakendamisele hea. Perioodi lõpus saab prioriteetse suuna eesmärkide saavutamist pidada vaatamata kõigele edukaks. Ettevõtlusaktiivsus on olnud stabiilselt

ning samas tempokalt kasvav kogu 2007-2013 perioodi jooksul – kriisiaastatel kasvutrend küll aeglustus, kuid ei muutunud sellegipoolest negatiivseks. Kõikide perioodi algul kokkulepitud eesmärkide poole on liigutud ja vaatamata majanduskriisile on suudetud ettevõtetele pakkuda meetmeid ettevõtluse alustamiseks ja nõustamiseks, mis üldjuhul on olnud ettevõtjale (eriti VKEle) ka tasuta. Samuti näeme, et MAK võrgustikul on eriti maapiirkonnas suur ja oluline roll ettevõtlusega alustada soovivate inimeste nõustamisel ja ettevõtte loomisel. PS tegevustest on välja arenenud mitmed just ettevõtlikkust soodustavat ja ettevõtluse alast teadlikkust kasvatavad algatused. Eriti kõrgelt on hinnatud „Ajujahi“ konkurss ja telesaade „Kapital“. Samuti koostöös Junior Achievemendiga igal aastal korraldatud Eesti õpilasfirmade võistlus, kus osaleb iga aasta järjest rohkem õpilasfirmasid.

RA hindab ka suuna finantsprogressi edukaks – perioodi lõpuks on pea kõik meetmete vahendid ammendunud ja väljamaksed tehtud. Finantsprogressi võib hinnata väga heaks, kohustustega oli kaetud ning välja maksti 97,8% kogu pr suuna EL osaluse eelarvest.

6.5 Suurem haldusvõimekus

Prioriteetse suuna Suurem haldusvõimekus rakendusasutus ja -üksus oli alates 2011. aasta algusest Rahandusministeerium (varasemalt Riigikantselei), välja arvatud alasuuna 1.5.5 „Maakondlike tugistruktuuride toetamine“, mille osas on RA Siseministeerium ning RÜ ja programmi elluviija EAS. Antud suund moodustas oma eelarvega (24 465 675 eurot) 5,3% rakenduskava kogu-eelarvest. Prioriteetne suund koosnes viiest nn alasuunast (ehk meetmest). Kõikide alasuundade rakendamine on lõppenud. Alasuuna 4 „Avaliku sektori koolitussüsteemi arendamine“ rakendamist ei toimunud. Avaliku sektori koolitussüsteemi arendamise toetamine eraldi alasuunana ei osutunud asjakohaseks, sest strateegilised suunad ja ühtne nägemus keskse koolituskeskuse arendamise osas on jätkuvalt välja töötamata. Sellegipoolest võib väita, et avaliku sektori koolitussüsteemi toetavaid elemente on toetatud läbi ühtse „Keskse koolituse“ programmi.

Tabel 6.5: Prioriteetse suuna meetmed

Meetme (alasuuna) nimetus	Toetuse andmise viis	Määruse/programmi kk kinnitamise aeg	Meetme EL toetuse eelarve
1.5.1: Avaliku sektori asutuste ja mittetulundusühenduste strateegilise juhtimissuutlikkuse tõstmine	11 programmi ja kolme alameetme raames avatud taotlemine	16.10.2008 10.03.2009 03.11.2009 12.08.2011 28.12.2009 17.06.2008 24.04.2009 09.12.2010 08.03.2010 05.10.2012 07.10.2013 25.02.2014	8 392 009
1.5.2: Parema õigusloome arendamine	programm	22.05.2008	2 467 306
1.5.3: Avaliku sektori töötajate ja mittetulundusühingute töötajate koolitus ja arendamine	kaks programmi ja kaks avatud taotlemisega alameedet	18.11.2008 08.04.2010 28.10.2008 07.04.2010 15.12.2010 05.04.2012	7 648 013
1.5.4: Avaliku sektori koolitussüsteemi arendamine	Programm (ei avatud)	Ei rakendatud, sest tegevused lisati alasuuna 1.5.3 keskse koolituse programmi juurde.	0
1.5.5: Maakondlike tugistruktuuride toetamine	Programm (RÜ on EAS)	27.05.2008	3 175 191

Allikas: prioriteetse suuna lõpparuanne, SFCS

6.5.1 Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs

Prioriteetse suuna Suurem haldusvõimekus eesmärgid on järgmised:

1. Poliitika kujundamise ja elluviimise tulemuslikkus ja efektiivsus on tõusnud.
2. Avaliku- ja mittetulundussektori töötajad on asjatundlikud ja usaldusväärsed.

Mõlema eesmärgi osas on IARKis püstitatud indikaatorite sihttasemed, mille täitmist RA regulaarselt jälgis. Allolevas tabelis on toodud prioriteetse suuna eesmärkide saavutamise väljund-, tulemus- ja mõjuindikaatorid, näidatud ära neile seatud kontroll- ja sihttasemed ning saavutamise määrad aastate lõikes.

Tabel 6.5.1: Prioriteetse suuna „Suurem haldusvõimekus“ indikaatorid

Prioriteetse suuna 5 sisunäitajad		2007	2008	2009	2010 (kontrolltase)	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kuupäev
Eesmärk 1: Poliitika kujundamise ja elluviimise tulemuslikkus ja efektiivsus on tõusnud											
Väljundindikaator: Rahastatud uuringute ja analüüside arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	6,7%	43%	127%	190%	213%	247%	320%	Projektide ja programmide seirearuanded. SFCS 20.04.2016
	Saavutustase	0	0	2	13	38	57	64	74	96	
	Eesmärk (sihttase)	30	30	30	30 (15)	30	30	30	30	30	
	Esialgne tase	N/A									
Tulemusindikaator: Organisatsioonide arv (või organisatsioonide gruppide arv samas tegevusalas) kes on muutnud juhtimissüsteeme või protseduure	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	10%	30%; 67%	50%; 67%	110%; 67%	200%; 100%	280%; 133%	290%; 133%	Projektide ja programmide seirearuanded, SFCS 20.04.2016
	Saavutustase	0	0	1	3; 2	5; 2	11; 2	20; 3	28; 4	29; 4	
	Eesmärk	10; 3 nendest koos MTÜdega (sh sots. partnerid)	10; 3 nendest koos MTÜdega (sh sots. partnerid)	10; 3 nendest koos MTÜdega (sh sots. partnerid)	10; 3 nendest koos MTÜdega (sh sots. partnerid) (4; 1)	10; 3 nendest koos MTÜdega (sh sots. partnerid)	10; 3 nendest koos MTÜdega (sh sots. partnerid)	10; 3 nendest koos MTÜdega (sh sots. partnerid)	10; 3 nendest koos MTÜdega (sh sots. partnerid)	10; 3 nendest koos MTÜdega (sh sots. partnerid)	
	Esialgne tase	0									
Tulemusindikaator: Lihtsustatud ja koodifitseeritud õigusvaldkondade arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	0%	33%	33%	33%	133%	133%	133%	Programmi lõpparuanne, kinnitatud 05.10.2015
	Saavutustase	0	0	0	1	1	1	4	4	4	
	Eesmärk	3	3	3	3 (1)	3	3	3	3	3	

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

	Esialgne tase	0									
Tulemusindikaator: Erinevate MTÜde arv aastas, kes on saanud nõustamisteenust	Saavutustase eesmärgist %	-	114%	150%	153%	134%	119%	126%	118%	64%	Programmi seireinfo EAS 26.02.2016. 01.06.2016 tegeleb koolitustega KÜSK
	Saavutustase	-	1707	2253	2288	2008	1790	1886	1774	953	
	Eesmärk	1500	1500	1500	1500 (1500)	1500	1500	1500	1500	1500	
	Esialgne tase	1395									
Mõjuindikaator: Valitsussektori töö tulemuslikkus <i>NB! Metoodika muutus 2009. aastal</i>	Saavutustase eesmärgist %	-	-	-	95%	100%	102%	98%	94%	85%	Andmed Riigikantselei strateegiabüroolt 28.01.2016. IMD läbiviidud uuring https://www.imd.org/wcc
	Saavutustase	N/A	N/A	N/A	5,68	6,03	6,1	5,87	5,62	5,07	
	Eesmärk	6	6	6	6 (paraneb)	6	6	6	6	6	
	Esialgne tase	41,65 (5,96)									
Eesmärk 2: Avaliku- ja mittetulundussektori töötajad on asjatundlikud ja usaldusväärsed											
Väljundindikaator: Avalike teenistujate ja töötajate arv, kes on saanud koolitust organisatsioonipõhistel koolitustel või keskselt korraldatud koolitustel	Saavutustase eesmärgist %	0%	13%	33%	78%	142%	172%	196%	215,7%	229%	Programmide seirearuanded, SFCS (05.04.2016).
	Saavutustase	0	1514	3882	9316	16 845	20 432	23 306	25 674	27 226	
	Eesmärk	11 900	11 900	11 900	11 900 (5100)	11 900	11 900	11 900	11 900	11 900	
	Esialgne tase	N/A									
Väljundindikaator: Koolitatud mittetulundusühendust e (sh. sotsiaalpartnerite) töötajate arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	41%	126%	212%	312%	386%	459%	543%	592%	Programmi seirearuanne esitatud 26.02.2016.
	Saavutustase	0	859	2645	4455	6555	8105	9645	11 404	12 439	
	Eesmärk	2100	2100	2100	2100 (900)	2100	2100	2100	2100	2100	
	Esialgne tase	N/A									
Tulemusindikaator: Personalivoolavus	Saavutustase eesmärgist %	69%	69%	91%	112%	85%	78%	102%	81%	91%	RIHATO personalijuhtimise statistika.
	Saavutustase	14,4%	14,4%	11%	8,9%	11,7%	12,8%	9,8%	12,4%	11%	
	Eesmärk	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%	
	Esialgne tase	14,5%									
Tulemusindikaator: Väljatöötatud	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	183%	275%	358%	367%	467%	550%	775%	

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

koolitusprogrammide arv	Saavutustase	0	0	22	33	43	44	56	66	93	Projektide ja programmide seirearuanded.
	Eesmärk	12	12	12	12 (6)	12	12	12	12	12	
	Esialgne tase	N/A									
Mõjuindikaator: Avaliku teenistuse asjatundlikkus	Saavutustase eesmärgist %	70%	86%	76%	80%	-	-	93% ⁵⁷	-	-	Andmed RIHATO tellitud „Rollide ja hoiakute uuringust“, andmete korje toimub nelja aastase intervalliga. Järgmine uuring viiakse läbi 2017. a, seega ei saa 2015. a andmeid esitada.
	Saavutustase	49%	60%	53%	56%	N/A	N/A	65% (teisendatud 6,5 punktist)	N/A	N/A	
	Eesmärk	70%	70%	70%	70% (paraneb)	70%	70%	70%	70%	70%	
	Esialgne tase	54%									
Mõjuindikaator: Avaliku teenistuse usaldusväärsus	Saavutustase eesmärgist %	46%	75%	66%	69%	-	-	98%	-	-	Vt ülalolevat selgitust.
	Saavutustase	30%	49%	43%	45%	N/A	N/A	64% (teisendatud 6,4st) ⁵⁸	N/A	N/A	
	Eesmärk	65%	65%	65%	65% (paraneb)	65%	65%	65%	65%	65%	
	Esialgne tase	47%									
Mõjuindikaator: Avaliku teenistuse pühendumuse indeks	Saavutustase eesmärgist %	78%	84%	-	78%	-	-	-	-	-	Uuring on läbi viidud 2015. a, kuid metoodika on muutunud. Indeksit ei mõõdetud sellisel kujul.
	Saavutustase	49	53	N/A	49	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	
	Eesmärk	63	63	63	63 (paraneb)	63	63	63	63	63	
	Esialgne tase	46									

Allikas: Prioriteetse suuna lõpparuanne, RM.

N/A - andmed pole aruande esitamise ajaks veel teada või pole kättesaadavad.

⁵⁷ 2013.a andsid muutunud metoodika kohaselt hinnangu ametnikud ise, varasemalt andsid hinnangu kodanikud (kuni 2010.a).

⁵⁸ 2013.a andsid muutunud metoodika kohaselt hinnangu ametnikud ise, varasemalt andsid hinnangu kodanikud (kuni 2010.a).

Peamised saavutused eesmärkide täitmisel

Prioriteetsele suunale on seatud kaks eesmärki. **Esimest eesmärki „Poliitika kujundamise ja elluviimise tulemuslikkus ja efektiivsus on tõusnud“** mõõdetakse läbi 5 indikaatori, millest 3 indikaatori sihttasemeid on olulisel määral ületatud ja 2 indikaatorit on oma eesmärgid vahepealsetel aastatel täitnud, kuid viimasel aastal jäävad alla sihttaseme.

Suurem ületäitmine on toimunud rahastatud uuringute ja analüüside osas. Uuringute ja analüüside arv olid esialgu planeeritud tagasihoidlikumalt. Kui esialgu oli planeeritud analüüse ja uuringuid teha programmide raames, siis tänaseks täidavad indikaatorit enamuses (läbi avatud taotlusvooru rakendatud) „**Tarkade otsuste fondi**“ raames tehtud uuringud ja analüüsid, kus huvi on olnud väga suur. Kindlasti on indikaatori ületamine ka seotud asjaoluga, et riigi poolt tehtavad otsused on muutunud oluliselt rohkem teadmis põhisevaks, kui varasemalt ja selliste teadlike otsuse tegemine põhineb reeglina kvaliteetsetel uuringute ja analüüsidel. Uuringuid ning analüüse on peamiselt rahastatud 1.5.1 meetme raames. Eesmärgi täitmisele on olulisel määral kaasa aidanud „**Valitsuse töö pikaajalise planeerimise süsteemi arendamise ja korrastamise**“ programmist rahastatud uuringute ja mõjuanalüüside läbiviimine. 2012. a lõpus kinnitati mõjude hindamise meetodika. 2013. a käivitus lõplikult mõjuanalüüside koostamist toetavate uuringute rahastamise süsteem. 2014. a töötati välja mõjude hindamise kontrollküsimustiku veebitööriist⁵⁹, mis võimaldab veebipõhiselt mõjusid hinnata vastavalt „Mõjude hindamise meetodikale“. RA loeb seda toetusskeemi väga hästi rakendunuks. 2014. a seisuga on kõikides planeeritud mõjude hindamise valdkondades (seaduseelnõu, EL asi ja arengukava) läbi viidud vähemalt üks mõjuanalüüs. Tagasisideandamiseks ja parendusettepanekute saamiseks viidi 2014. a esimeses pooles läbi EL asjade mõjude hindamise vaheanalüüs, mille tulemus kinnitas, et alates mõjude hindamise meetodika kasutuselevõtust on toimunud väga oluline edasimineku nii mõju hindamise vajaduse mõistmisel, mõju hindamise meetodika omaksvõtul kui ka selle teostamise sisulises kvaliteedis. Samas rõhutati vajadust jätkata selgitustööd, et mõjude hindamise meetodika kasutamine muutuks tõhusamaks ning mõjude hindamine poliitikakujundamise protsessi loomulikuks osaks. Analüüsis vaadeldi kõige laialdasema rakenduspraktikaga EL asjade valdkonda. Tänu programmi tegevusele on riigiasutused ning teised avaliku sektori partnerid üha enam teadvustamas vajadust teha teadmis põhiseid ja kaalutletumaid otsuseid. Tänapäevaks on mõjude analüüs muutunud üheks oluliseks poliitikainstrumendi vahendiks.

Programmi „**Parema õigusloome arendamine**“ tegevused lõppesid 30. septembril 2014. Programmi raames on kodifitseeritud⁶⁰ neli õigusvaldkonda (majandushaldusõigus, väärteomenetlus, ehitus- ja planeerimisõigus ning karistusseadustik). Majandushaldusõigus jõustus 01.01.2014, majandustegevuse seadustiku üldosa seadus 01.07.2014, karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus 01.01.2015, väärteomenetluse seadustik ning ehitus- ja planeerimisõiguse kodifitseerimise käigus välja töötatud õigusaktid on 2016. a seisuga Riigikogu menetluses. Ülejäänud kodifitseerimisvaldkonnad (keskkonnanõu, sotsiaalõigus ja intellektuaalse omandi õigus) on saanud (enne ametlikku kooskõlastusringi) kodifitseerimiskomisjoni heakskiitu, sh on mõned kodifitseerimise osaks olevatest õigusaktidest juba Riigikogus heaks kiidetud ja jõustunud⁶¹. Lisaks on alustatud ühinguõiguse, haridusõiguse ja maksejõuetusõiguse õigusvaldkondade kodifitseerimistega. Kodifitseerimise raames keskenduti valdkondadele, mille regulatsioonid on õiguskorras killustunud ja milles puudub paremat arusaadavust tagav süsteemsus. Nii kodifitseerimine ise kui ka põhimõtted, millest selle käigus tuleb lähtuda, vastavad EL ja OECD tunnustatud õigusloome heale tavale. Kodifitseerimine loob stabiilsema õigusliku regulatsiooni, mille tulemused on meile kõigile käegakatsutavad (nt läbi mõne valdkonna seadustiku uuendamise või seaduse loetavamaks muutmise). Hea näitena võib tuua karistusõiguse revisjoni, millele 18.02.2015 andis Teenusmajanduse Koda 2014. aasta parima seaduse auhinna. Žürii hinnangul oli tegemist pika, hästi juhitud, laia kaasamisega ettevalmistusprotsessiga, mis korrastas oluliselt Eesti karistusõigust.

⁵⁹ www.riigikantselei.ee/mojudehindamine

⁶⁰ Programmi mõistes loetakse kodifitseerimine lõppenuks, kui lõplik eelnõu on ametlikult kooskõlastatud - kodifitseerimiskomisjoni poolt (ehk kui on toimunud lõplik kooskõlastus) heaks kiidetud ning Vabariigi Valitsusele esitatud.

⁶¹ Keskkonnaseadustiku üldosa seadus ja keskkonnaseadustiku üldosa seaduse rakendamise seadus jõustus 01.08.2014, metsaseadus 01.01.2014.

Seaduse eesmärk oli õiguskorra muutmine mõistusepärasemaks, sh vähendada kriminaalõiguslike sanktsioonide osatähtsust avaliku sunni vahendina ning mitmete üleastumiste dekriminaliseerimine. Eelnõuga muudeti 134 erinevat seadust, karistusseadustikus tunnistati kehtetuks 47 süüteo koosseisu ja muudeti üle 200 süüteo koosseisu ning haruseadustes tunnistati kehtetuks üle 200 väärtekoosseisu ja muudeti üle 200 väärtekoosseisu.

Mõjude analüüsi süsteemi arendamise käigus tutvuti „Parema õigusloome arendamine“ programmis 2014. aastal parimate praktikatega ja jagati rahvusvahelisi kogemusi, sh loodi Justiitsministeeriumi kaks ametniku ametikohta, kes tegelevad pidevalt mõjude hindamise kontrolli, juhendamise ja nõustamisega.

Programmi „**Töövõimetuskindlustuse skeemi ettevalmistamine**“ raames töötati välja uus töövõime toetamise süsteem, mille raames võeti 19.11.2014. a Riigikogus vastu töövõimetoetuse seadus. See on osa suuremast muudatuste paketist ehk riigi töövõimeskeemi reformist. Reformiga soovitakse pakkuda tervisekahjustusega inimestele komplekselt abi ja toetust tööturul osalemiseks, arvestades iga inimese individuaalseid vajadusi ja barjääre. Terviklik lähenemine tähendab, et töövõime hindamine toetab sobivate tööturuteenuste pakkumist ja sobiva, tervises seisundile vastava töö leidmist. Seaduse eesmärk on toetada vähenenud töövõimega inimeste töötamist ja töölesaamist ning tagada neile sissetulek. Eesmärk on töövõime kaotuse ennetamine ja inimese motiveerimine säilinud töövõime ulatuses ühiskonnaelus aktiivne olema. Töötukassa teeb ettevalmistavaid tegevusi reformi rakendamiseks alates 01.01.2016. a. Euroopa Sotsiaalfondi 2014-2020 perioodist kavandatakse edasisi tegevusi, mis aitavad nii otseselt kui kaudselt kaasa reformi rakendumisele. Programmi toetamine on ka hea näide, et kahe programmiperioodi vahel on loodud nõ sild, kus 2007-2013 programmiperioodil valmistatakse ette platvorm, et järgmisel programmiperioodil saaks võimalikult kiiresti tegevustega alustada.

Programm „**Eelduste loomine avalike teenuste kvaliteedi tõstmiseks IKT vahendite abil**“ on väga kompleksne ning mitmekesine oma tegevuste poolest. Programmi raames tegeleti avalike teenuste kvaliteedi tõstmiseks eelduste loomisega, seega oli vaja läbi viia palju erinevaid tegevusi lühikese aja jooksul: uuringud, analüüsid, pilootprojektid, koolitused ja teavitussüritused. Need kõik toetasid uute aluste väljatöötamist avalike e-teenuste arendusprotsessides, võib öelda koguni, et programm oli üks poliitika kujundamise instrumente valdkonnas, mis puudutab avalike teenuste arendamist IKT vahendite abil.

Programmiga piloteeriti Avalike Teenuste Korraldamise Rohelises Raamatus kirjeldatud lahendusi kajastatud probleemidele.

1) Avalik sektor on näoga kliendi poole ehk kasutajale mugavad teenused (soovitusindeks, iseteeninduskeskkonna raamistik, Infosüsteemide kasutatavuse mõõtmise rakendamise raamistik, 20-e teenuste uuendatud kontseptsiooni väljatöötamise projekt, E-vormide ühtlustamine, kasutajatele mõeldud avalike teenuste listi veebipõhine kontseptsioon/prototüüp).

2) Avalik sektor saab aru, kuidas asjad sektori siseselt käivad ehk kuidas käib tõhus valitsemine (programmi tulemid, mis seda toetavad, on: infohalduse strateegia, makselahendused, dokumentide vahetusviisid, koosvõimeliste teenuste arendamine, avalike teenuste standardiseeritud kirjelduskeel).

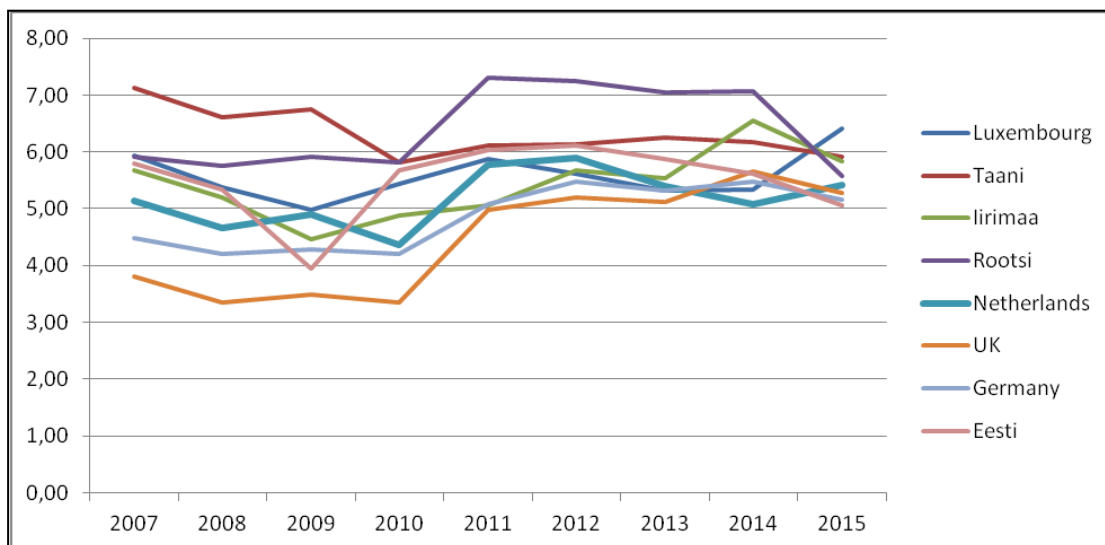
3) Oluline osa programmis oli teavitustöö: tulemiks koolitused, koostööseminarid ja mõttetoad, samuti videoklipid.

See kõik oli omakorda sisendiks Infoühiskonna arengukava 2020 meetmesse „Paremate avalike teenuste arendamine IKT abil“ ja uue Euroopa struktuurfondide perioodi tegevuste kirjeldamiseks avalike teenuste arendamise valdkonnas, kus põhiprintsiipideks on eesmärgistamine, analüüsimine, hindamine. Põhimõtted on ka õigusaktide tasandil realiseeritud.

Üha enam pannakse rõhku kodanikualgatustele ning kodanikuühiskonna tugevdamisele, mis seletab ka indikaatori „Erinevate MTÜde arv aastas, kes on saanud nõustamisteenust“ ületäitmise vahepealsetel aastatel. Teisalt on MTÜd ise üha teadlikumad, et nende tegevuste toetamiseks on võimalik abi saada – seetõttu pöördutaksegi aktiivselt MAKide poole nõustamisteenuse saamiseks. Tegevuse elluviimise perioodil aastatel 2008-2015 on aastane nõustatud klientide keskmine arv 2000, mis on neljandiku jagu kõrgem kavandatud sihttasemest. 2015. aastaks planeeritud tegevused on ellu viidud ja täidetud. Seoses programmi lõppemisega on maakondlike arenduskeskuste MTÜde tegevuste koordineerimise roll läinud üle SA Kodanikuühiskonna Sihtkapitalile (KÜSK) alates 01.06.2015. Programmi raames toetati avalikes huvides

tegutsevate mittetulundusühenduste (mittetulundusühingud, sihtasutused) võimekuse ja professionaalsuse kasvu, pakkudes neile mitmekülgseid info-, nõustamis- ja koolitusvõimalusi, mis toetavad ühenduste eestvedajaid mittetulundusliku tegevuse alustamisel, igapäevatoos ja arendamisel. Tegevuste elluviimisel olid peamisteks partneriteks MAKid.

Valitsuse töö efektiivsust aitab mõõta IMD kompleksne mõjuindikaator „Valitsussektori töö tulemuslikkus“. IMD konkurentsivõime indikaatorit mõõdetakse iga-aastaselt valitsussektori töö tulemuslikkuse indikaatorite suhtarvuna kuue kriteeriumi alusel (1. avalike finantsvahendite juhtimine; 2. õiguskeskkonna piirangud ettevõtete konkurentsivõimele; 3. valitsuse poliitikate paindlikkus muutuste suhtes; 4. valitsuse otsuste elluviimine; 5. valitsuse poliitikate läbipaistvus; 6. bürokraatia ettevõtluse takistusena). Ligikaudu pooled indikaatorid leitakse ametliku statistika alusel, ülejäänud aluseks on ettevõtjate seas läbiviidavad küsitlused. Prioriteetse suuna mõju on kindlasti indikaatori mõjutamisel olemas, kuid see on pigem kaudne. Näiteks läbi õigusloome lihtsustamise kahanevad ka piirangud ettevõtetele. Lisaks erinevad arendusprojektid ja uuringud on aidanud vähendada bürokraatiat ja muutnud riigivalitsemise läbipaistvamaks ja tõenduspõhisemaks. 2015. aastal on nimetatud indikaatori näitaja mõnevõrra langenud (0,55 punkti võrra, olles 5,07). Sihttase saavutati 2011. ja 2012. aastal, edaspidi on osutunud keerukaks selle näitaja kordamine. Riikide arvestuses on Eesti langenud viiendalt kohalt kaheksandale kohale. Koondnäitajana oleme 2015. a. arvestuses 8ndal positsioonil, oluline on tõdeda, et ainult ühel riigil (Luxemburgil) on koondnäitaja üle 6 (täpsemalt 6,41). Seega saab ka seda Eesti kohta pidada väga heaks. Kõige tugevam positsioon on meil olnud ja on jätkuvalt paranenud avalike finantsvahendite juhtimise kategoorias, teistes kategooriates oleme 1-3 kohta kaotanud võrreldes varasemate aastatega. Eestist paremate näitajatega on Luxemburg, Taani, Iirimaa, Rootsi, Holland, UK, Saksamaa. Alljärgnevalt on toodud joonis riikide lõikes, kust on näha, et Eesti asub kaheksandal positsioonil IMD indikaatori osas võrreldes teiste Euroopa riikidega.

Joonis 6.5.1. IMD indikaator TOP 8 riikide võrdluses

Allikas: Riigikantselei

Teist eemärki „Avaliku- ja mittetulundussektori töötajad on asjatundlikud ja usaldusväärsed“ mõõdetakse läbi 7 indikaatori, millest 3 sihttasemed on suurelt täidetud.

Mõlema väljundindikaatori saavutamise osas peetakse arvestust koolitusel osalemise kordade arvu osas, mitte üksikute inimeste osas, st üks inimene võib kajastada mitme osalemiskorrana, kui ta on osalenud mitmel erineval koolitusel (sh koolituslaadsel üritusel).

Raskusi valmistavad aga personalivoolavuse ning avaliku teenistuse asjatundlikkuse, usaldusväärsuse ja pühendumuse indikaatorite tasemete saavutamine ning väljaselgitamine. Viimase kolme osas 2015. aastal uuringut läbi ei viidud. Avaliku teenistuse pühendumuse mõõtmine on viibinud, kuna sooviti kasutada ühtset metoodikat pühendumuse mõõtmiseks nii avaliku teenistuse üleselt kui ka asutuste tasandil – selliselt muutunud metoodika hankimiseks ja uuringute läbiviimiseks korraldati asutuste ühishange. Pühendumuse

mõõtmise on meetodiliste erimeelsuste tõttu viibinud. See teostati siiski 2015. aastal, kuid meetodika on muutunud ja sellisel kujul pühendumuse indeksit enam ei mõõdetud.

Viimased andmed avaliku teenistuse asjatundlikkuse ja usaldusväärsuse kohta pärinevad 2013. aasta „Rollide ja hoiakute uuringust“, kusjuures muutunud meetodika kohaselt andsid toona hinnangu ametnikud ise, mitte kodanikud nii nagu varasemalt. Uuringut viiakse läbi neljaaastase intervalliga, järgmine uuring toimub seega 2017. aastal ja 2015. a kohta raporteerida ei saa.

Seega tuleb tõdeda, et nii personalivoolavuse kui ka avaliku teenistuse asjatundlikkuse, usaldusväärsuse ning pühendumuse indikaatorite sihttasemeid on raske suuna raames saavutada. Selle peamiseks põhjuseks on indikaatorite kaudne mõjutatavus suuna tegevuste poolt ning suur mõjutatavus välismõjutajate poolt (majanduslik olukord, meediakajastus jne). Selle probleemi on välja toonud ka erinevad hindamised (sh nii prioriteetse suuna kui ka kogu SF süsteemi vahehindamine) ehk olid seatud indikaatorid, mis ei olnud tegevuste raames kõige paremini mõjutatavad ning PS tegevuste raames oli sidusus nendega pigem kaudne ehk suuna tegevused ei mõjutanud üheselt seatud tulemus- ja mõjuindikaatorite täitmist. Samas on hea meel tõdeda, et personalivoolavuse protsent on 2015. aastal mõnevõrra paranenud (st vähenenud) võrreldes eelmise aastaga, olles 11% ning moodustades seega seatud sihttasemest 91%. See indikaator on varasemalt paaril korral (täpselt aastatel 2010 ja 2013) ka oma eesmärgi saavutanud.

Teiste numbriliste indikaatorite sihttasemete täitmisega ei ole probleeme esinenud. Pigem võib välja tuua, et osalejate arvult ning väljatöötatud programmide osas ületatakse seatud sihtmäärasid suurel määral. Seda põhjustab nii planeeritud oluliselt suurem huvi suuna tegevuste vastu kui ka mõningane tagasihoidlik planeerimine. Suurem huvi on olnud ka kindlasti tingitud organisatsioonide eelarveprobleemidest, mis paratamatult jätab nn pehmete teemadega (sh töötajate arendamine) tegelemise tahaplaanile. Seetõttu on sellistele tegevustele toetuse taotlemine asutuste jaoks pea ainus võimalus oma inimressursile piisavalt tähelepanu pöörata. Lisaks on näiteks „Keskse koolituse“ programmi raames enam suund pööratud süsteemsemate koolitusprogrammide väljatöötamisele, mis võimaldab programmi raames väljatöötatud ka hiljem kasutada ning see omakorda aitab tagada programmi jätkusuutlikkust. Koolitusprogrammide indikaatorit oli esialgu plaanis täidetaks lugeda meetme 1.5.4 osas, kuid nimetatud alasuunda ei avatud. Seega loeti indikaator täidetaks „Keskse koolituse“, „Tippjuhtide arendamise“ ja muude programmide raames, mille osas uusi koolitusprogramme koostati. Asjaolu, et planeeritud tegevused on olnud jätkuvalt hädavajalikud ning asjakohased elluviimiseks ka peale sihttasemete saavutamist, on põhjuseks, miks RA on nende tegevustega ka peale eesmärkide täitmist jätkanud.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et prioriteetne suund on oma eesmärgid saavutanud ning paljud tulemused ja väljundid, mida on planeerimisel ette nähtud, on saavutatud. Eesmärkide ja indikaatorite saavutamine on seega olnud hea tulemuslikkusega ja tegevused on olnud asjakohased, pigem isegi ületatakse mõningaid seatud sihttasemeid suurel määral, näiteks on oluliselt rohkem teostatud uuringuid ja analüüse ning välja töötatud erinevaid koolitusprogramme, oluliselt rohkem organisatsioone on muutnud oma juhtimissüsteemi tõhusamaks. Ületäitmist põhjustab nii planeeritud oluliselt suurem huvi antud tegevuste vastu kui ka pisut tagasihoidlik planeerimine. Tegevusi viidi ellu plaanipäraselt ja üldjoones tulemused vastasid ootustele. Raskemini täidetavad on mõjuindikaatorid, mis pole otseselt mõjutatavad prioriteetse suuna tegevustest. Tegevused on seevastu olnud siiski mõjusad ja mitmete teemade raames on tekitatud ühiskonnas laiemad arutelud (n: KOV ühinemiste temaatika, riigireform, tegevuspõhine eelarvestamine jms). See hinnang on antud lähtuvalt elluviidud tegevuste mõju ulatusest, juba elluviidud tegevustest või võimalikest reformide/ muudatuste ettevalmistavate tegevuste elluviimisest, millele ollakse toetust andnud suuna projektide raames. Seega on prioriteetse suuna tegevuste mõõde tervikuna olnud valdkondade ülene ja oluliselt laiem mõjuga, kui esialgu oleks võinud eeldada.

6.5.2 Finantsteave

Aruandlusperioodil lõpuks oli prioriteetses suunas kohustusi võetud 21 674 254 euro ulatuses EL osalusest, suuna kogueelarve EL osa (21 587 565) oli seega kohustustega kaetud 100,4% ulatuses. Abikõlblikke kulusid on ESF vahenditest välja makstud samuti 21 674 254 eurot ehk 100,4% perioodi

ESF vahendite kogueelarvest. Prioriteetsete suundade vaheliste tõstete 10% paindlikkuse reeglit arvestades suurendati pr suuna 1.5. mahtu 0,1 mln euro võrra pr suuna 1.4 arvelt. Suuna finantsprogressi võib kogu perioodi lõikes pidada seega väga heaks. 2015. aastaks planeeritud väljamaksete osa võib samuti pidada väga heaks, kuna sellele perioodile planeeritud vahenditest maksti välja ca 190% ehk olulisel määral rohkem, kui esialgu planeeritud. See oli seotud ka eelmisel perioodil kasutamata jäänud vahendite edasilükkamise ja perioodi jääkide ärakasutamisega. Kui üldiselt võrrelda kolme viimase aasta finantsprogressi, siis oli väljamaksete arv ja summa langustrendis. Võttes arvesse kahanenud projektide arvu, saab seda pidada ootuspäraseks. Ühest küljest on see tingitud asjaolust, et programmperiood oli lõppemas, mistõttu käimas vähem projekte ja seetõttu esitati ka vähem makseid ning samaaegselt oli käivitamisel uus programmperiood. Seisuga 31.12.2015 lõppesid projektide tegevused, kuid väljamakseid teostati veel kuni 28.02.2016. a. Finantsprogress oli seega plaanipärane. Kuna tekkinud jäägid olid suhteliselt väikesed, siis need suunati jooksvalt programmiistesse tegevustesse. Summade ümberkujunemine (juba tehtud ja tehtavates asjades) on kujunenud jooksva rakendamise käigus, reeglina on eelarvelised muudatused heaks kiitnud suuna juhtkomisjon. Väljamaksete arv vähenes 2015. a oluliselt, kuna avatud taotlusvoorudest rahastatud projektid olid lõppenud ja 2015. a oli rakendamisel ainult kolm programmi. Programmide väljamaksed olid aga oma olemuselt mahukamad ja keerukamad.

Võib hinnata, et prioriteetse suuna finantsvahendid olid planeeritud optimaalselt ning kui kõrvutada eelarve kasutamist ja eesmärkide saavutamist, siis planeeritud vahenditega said programmperioodi alguses seatud eesmärgid saavutatud ning osade indikaatorite täitmine isegi ületab oluliselt prognoositut ehk samade vahenditega sai planeeritust parema lõpptulemuse.

6.5.3 ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas

Isikute seiret teostati aastate kaupa, tabelis on esitatud andmed kumulatiivselt. Kuna PS eesmärk ei ole toetada kindlat sotsiaalselt kaitsetut sihtgruppi, siis sellekohast infot aruandes ei esitata. Seda infot küll koguti projektide ning programmide seire raames, kuid täpseid kokkuvõtteid ning analüüse RÜ ja RA ei koostanud. Üheks põhjuseks oli suuremate programmide ja projektide puhul asjaolu, et kõik osalejad ei täitnud lisainfo tagasisidet enda kohta, mistõttu on nende aruandluses numbrid indikatiivsed. Teisalt oleks sotsiaalselt kaitsetute osalejate täpse jaotuse kättesaamine ebamõistlikult ressursimahukas, kuivõrd PS suuna tegevused ei ole otseselt suunatud mõne tõrjutud sihtgrupi hüvanguks, vaid avaliku sektori ja tema partnerite töötajatele laiemalt. Ka noorte ja vanemate osalejate ning haridustasemete lõikes arvud on esitatud hinnangulise näitajana, seetõttu tuleks prioriteetse suuna nendesse andmetesse suhtuda reservatsiooniga.

Tabel 6.5.3: ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetses suunas 5

Osalejate arv aastatel 2008-2015	alustanud ja lõpetanud (sh katkestanud)		% alustanutest
	kokku	sh naisi	
Osalejate koguarv	43 617	30 780 (71%)	
Osalejate liigitus nende staatuse järgi tööturul			
töötajad (töötajate koguarv, sh FIE-d)	43 617	30 780	100%
FIE-d	0	0	0%
töötud (töötute koguarv, sealhulgas pikaajaliselt töötud)	0	0	0%
mitteaktiivsed isikud	0	0	0%
Osalejate liigitus vanuse järgi			
noored (15–24 aastased)	2512	1764	6%
vanemaealised (55–64 aastased)	6397	4464	15%
Osalejate liigitus haridustaseme järgi			
esimese taseme või teise taseme alumise astme haridus (ISCEDi järgi 1. ja 2. aste)	657	439	1,5%

teise taseme ülemise astme haridus (ISCEDi järgi 3. aste)	6730	4526	15%
teise taseme järgne, kolmanda taseme eelne haridus (ISCEDi järgi 4. aste)	5983	4181	14%
kolmanda taseme haridus (ISCEDi järgi 5. ja 6. aste)	30 247	21 634	69%

Allikas: Prioriteetse suuna lõpparuanne, JM arvutused

100% osalenutest olid töötavad ja tegusad inimesed, mida võib suuna sihtgruppe arvesse võttes pidada loomulikuks. Suhteliselt vähem oli noori inimesi, aga nagu öeldud, on andmed nende osas hinnangulised ja ei peegelda päris tegelikku pilti. Läbi aastate panustas märkimisväärselt osaluskordadega meetme 1.5.3 alt rakendatud keske koolituse programm, mis oli jätkuvalt populaarne ka viimastel aastatel. Rohkem kui 1/3 osaluskordadest on omistatav meetmes 1.5.5 toimunud nõustamistele ja koolitustele. Sotsiaalselt kaitsetute rühmade osas infot ei kogutud, kuna tegevused ei olnud otseselt neile suunatud. Suunale iseloomulikult on proportsioonid ka haridustasemeti kolmanda taseme hariduse kasuks, kuna riigiametnikud on enamikus kõrgharidusega, samuti on nende seas ülekaalus naised (mis samuti peegeldab ametnike profiili).

6.5.4 Vahendite vastastikune täiendavus ja teise fondi tüüpi kulutused

Prioriteetse suuna Suurem haldusvõimekus tegevuste elluviimisel teise fondi tüüpi kulusid ei rakendata. PS panustab EL struktuurivahendite kõikide rakenduskavade edukasse elluviimisse ja Eesti konkurentsivõime kasvu ning jätkusuutlikku arengusse. Strateegilise juhtimissuutlikkuse tõus võimaldab paremini läbi viia olukorra analüüsi ja edukamalt hinnata erinevate makromajanduslike ja fiskaalpoliitiliste otsuste mõju. Eesti ja Euroopa 2020 eesmärkide elluviimist toetavad kaudselt kõik prioriteetse suuna tegevused, kindlasti on ka tegevused suunatud makromajandusliku stabiilsuse suurendamisele ning majanduses üldiselt soodsa keskkonna loomisele.

6.5.5 Hinnang prioriteetse suuna elluviimisele

Kokkuvõtvalt hindab RA ja RÜ suuna rakendamist **väga heaks**, sest

- suuna finantsprogress oli perioodi lõikes väga hea, rakendamise rahaline seis planeeritud graafikus;
- indikaatoritele seatud sihttasemed on paljuski saavutatud ning juba ületatud.

Lisaks sellele on kokkuvõttev hinnang antud ennekõike lähtuvalt saavutatud tulemustest, mille põhjal on algatatud uusi protsesse, reforme või tehtud ettevalmistusi uute süsteemsete muutuste elluviimiseks avaliku halduse valdkonna siseselt/üleselt. Hinnangu andmine ei baseeru ainult üksikutel näitajatel (mis täna selle hinnangu andmist otseselt ei toeta ja mis on kohati faktiliselt saavutamata või neid näitajaid ei mõõdeta enam selliselt, nagu varasemalt). RA on lähtunud hinnangu andmisel pigem nõ programmidepõhisest mõjust. Kui vaadata tegevuste raames toimunud suuri algatusi poliitikakujundamise kontekstis, nt OECD tegevuskava (sh. riigivalitsemise raportid), õigusloome suurte valdkondade kodifitseerimine, KOV haldusreformi ettevalmistamiseks tingimuste loomine, uuringud/ analüüsid- mille põhjal tehtud teadmispõhiseid otsuseid, mõjude hindamise süsteemi juurutamine, rohelise/valge raamatu koostamine, mis kõik mõjutavad paremat riigivalitsemist ja arvestades, et nende asjade põhjal algatatakse uusi veel mõjusamaid tegevusi, siis siinkohal tuleb rääkida suurema mõjuga asjadest, kui mõni üksik indikaator. Kui vaadata täna riigis toimuvaid muudatusprotsesse, siis suurem osa neist muudatustest on saanud kas alguse või nende muudatuste elluviimist on toetatud haldusvõimekuse suunast. Need elemendid on ühel või teisel moel muutunud strateegilisteks poliitika kujundamise instrumentideks, olles täna riigivalitsemise iseenesest mõistetevaks osaks. PS tegevuste mõõde on tervikuna olnud valdkondade ülene ja oluliselt laiem mõjuga, kui esialgu oleks võinud eeldada.

6.6 Horisontaalne tehniline abi ja tehniline abi

Prioriteetsete suundade rakendusasutuseks ja ka rakendusüksuseks oli Rahandusministeerium ehk Korraldusasutus. Antud suunad moodustasid oma eelarvetega (kokku 9 552 562 eurot) 2% Inimressursi arendamise rakenduskava kogueelarvest.

RM rakendas perioodil 2007–2013 nelja meetet: horisontaalse tehniline abi (edaspidi HTA), Inimressursi arendamise rakenduskava tehniline abi (edaspidi tehniline abi ehk TA), Elukeskkonna arendamise rakenduskava tehniline abi ja Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava tehniline abi. HTA kogueelarve perioodiks 2007–2013 oli 64 894 314 eurot, mida 12% ulatuses rahastati Euroopa Sotsiaalfondist.

2015. a vähendati tehnilise abi meetme eelarvet ja vabad vahendid summas 24 077 eurot tõsteti ümber rakenduskava meetmete sisutegevuseks, sest need vahendid oleksid muidu jäänud kasutamata.

Kummaski prioriteetsetes suunas oli üks meede.

Tabel 6.6: Prioriteetsete suundade meetmed

Meetme nimetus	Toetuse andmise viis	Määruse/programmi kk kinnitamise aeg	Meetme EL toetuse eelarve
Horisontaalne tehniline abi	Riigieelarve seaduses määratud kord	Rahandusministri määrus nr 30, 30.04.2007	7 787 318
Tehniline abi	Riigieelarve seaduses määratud kord	Rahandusministri määrus nr 30, 30.04.2007	391 011

Allikas: prioriteetsete suundade lõpparuanne, SFCS

HTA ja tehnilise abi meetmete vahendeid oli võimalik kasutada igal aastal sõltuvalt toetuse saaja vajadustest. Perioodi vältel aktsepteeriti ja lõpetati 116 HTA projekti, mille eelarved moodustasid prioriteetse suuna eelarvest 100% ning maksete osakaal oli 100% eelarve mahust.

Tehnilises abis aktsepteeriti ja lõpetati 18 projekti kogueelarvega 366 934 eurot. Projektide eelarve ja maksed moodustasid suuna eelarvest 100%.

6.6.1 Eesmärkide saavutamise ja edusammude analüüs

Prioriteetse suuna Horisontaalne tehniline abi eesmärgid on järgmised:

1. Eesti rahva teadlikkuse kasv struktuurivahenditega kaasnevatest võimalustest.
2. Kasvav kogemustevahetus ning suurem rakenduskavade elluviimisel tekkinud parimate praktikate levik.
3. Personali kogemuse ning kompetentsi kasv.

Antud prioriteetne suund panustab kõigi teiste suundade eesmärkide saavutamisse.

PS Tehniline abi eesmärk on IARK-i edukas elluviimine ja see rahastab neid tegevusi ning kulusid, mis on otseselt seotud ainult selle rakenduskavaga. Indikaatorid ja nende sihttasemed on määratletud rakenduskavas.

Tabel 6.6.1: Prioriteetsete suundade „Horisontaalne tehniline abi“ ja „Tehniline abi“ indikaatorid

Prioriteetsete suundade 6 ja 7 sisunäitajad		2007	2008	2009	2010 (kontrolltase)	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kuupäev
Eesmärk 1: Eesti rahva teadlikkuse kasv struktuurivahenditega kaasnevatest võimalustest											
Tulemusindikaator: Struktuurivahendite kodulehel registreeritud külastuste arv (aastas)	Saavutustase eesmärgist %	125%	241%	264%	351%	402%	222%	317%	392%	296%	Kasutusstatistika, mida loeb veebimootor: http://www.struktuurifondid.ee/adm/in/kasutus/
	Saavutustase	149 873	289 187	316 549	421 267	482 916	265 826	380 530	471 470	355 202	
	Eesmärk	120 000	120 000	120 000	120 000 (114 000)	120 000	120 000	120 000	120 000	120 00	
	Esialgne tase	90 000									
Tulemusindikaator: Avalikkuse teadlikkus struktuurivahenditest (protsendina täisealisest rahvastikust)	Saavutustase eesmärgist %	53%	93%	71%	116%	133%	193%	149%	208%	200%	Avaliku arvamuse uuringud: http://www.struktuurifondid.ee/avaliku-arvamuse-uuringud/
	Saavutustase	24%	42%	32%	52%	60%	87%	67%	94%	90%	
	Eesmärk	45%	45%	45%	45% (37%)	45%	45%	45%	45%	45%	
	Esialgne tase	28%									
Eesmärk 2: Kasvav kogemustevahetus ning suurem rakenduskavade elluviimisel tekkinud parimate praktikate levik											
Väljundindikaator: Horisontaalsete hindamiste arv (mis katavad kõiki	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	20%	60%	80%	80%	80%	80%	100%	Hindamisaruanded on kättesaadavad aadressil: http://www.struktuurifondid.ee/hindamiste-tooplaan-ja-aruaanded/
	Saavutustase	0	0	1	3	4	4	4	4	5	
	Eesmärk	5	5	5	5 (2)	5	5	5	5	5	

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

rakenduskavasid). Kumulatiivselt	Esialgne tase	0									
Eesmärk 3: Personali kogemuse ning kompetentsi kasv											
Väljundindikaator: Koolituste ning kursuste arv, mis on suunatud struktuurivahendite administratsioonile ning mida korraldab või koordineerib Korraldusasutus. Kumulatiivselt.	Saavutustase eesmärgist %	0%	19%	36%	51%	64%	91%	98%	122%	146%	Koolitusel osalejate registreerimislehed. Andmed seisuga 31.12.2015
	Saavutustase	0	42	79	112	140	200	216	269	321	
	Eesmärk	220	220	220	220 (90)	220	220	220	220	220	
	Esialgne tase	0									
Tehniline abi		2007	2008	2009	2010 (kontrolltase)	2011	2012	2013	2014	2015	Saavutustaseme andmete allikas ja kuupäev
Eesmärk 1: Rakenduskava edukas elluviimine											
Väljundindikaator: Prioriteetsete suundade hindamiste arv (kumulatiivselt)	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	0%	22%	44%	78%	89%	100%	122%	JM, seisuga 31.12.2015. 2015. a lisandus kaks hindamist (1. suunas täiskasvanute koolituse mõju hindamine ja 3. suunas kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamise meetme projektide hindamine). Vt http://www.struktuurifondid.ee/hindamiste-tooplaan-ja-aruaned/
	Saavutustase	0	0	0	2	4	7	8	10	11	
	Eesmärk	9	9	9	9 (4)	9	9	9	9	9	
	Esialgne tase	0									
Väljundindikaator: Avalikkusele ja võimalikele projektitaotlejatele suunatud ESFi tutvustavate suurürituste arv (kumulatiivselt)	Saavutustase eesmärgist %	11%	22%	33%	44%	56%	67%	78%	78%	78%	Juhtministeerium, seisuga 31.12.2015
	Saavutustase	1	2	3	4	5	6	7	7	7	
	Eesmärk	9	9	9	9 (4)	9	9	9	9	9	
	Esialgne tase	0									

Allikas: Prioriteetsete suundade lõpparuanne, KA ja JM

Peamised saavutused eesmärkide täitmisel

HTA eesmärgi „**Eesti rahva teadlikkuse kasv struktuurivahenditega kaasnevatest võimalustest**“ kahe tulemusindikaatori (nii kodulehe külastatavus kui ka rahva teadlikkus struktuurivahenditest) sihttasemed on näidanud kasvutrendi juba 2010. aastast. Inimeste teadlikkuse kasvu puudutavate eesmärkide sihttasemed olid juba ületatud eelarveperioodi keskpaigas, mis on tingitud erinevatele sihtgruppidele suunatud järjepidevast teavitustegevusest. Kodulehe külastatavuse sihttaseme 3-kordse ületamise põhjuseks võib olla ühelt poolt sihttaseme alplaneerimine, kuid teisalt ka asjaolu, et tegemist on struktuuritoetuste ametnikele suunatud infokeskkonnaga, kust leiab nii õigusakte kui ka muid juhendeid.

Eesmärgi „**Kasvav kogemustevahetus ning suurem rakenduskavade elluviimisel tekkinud parimate praktikate levik**“ raames saavutati 2015. aastal planeeritud horisontaalsete hindamiste arv. 2015. aastal toimus nimelt 2007-2013 perioodi struktuurivahendite regionaalsete mõjude hindamine, mis oli ühtekokku viies horisontaalne (KA tellitud) hindamine programmperioodil. Samas on juba aastal 2013 samuti horisontaalsest tehnilisest abist viidud läbi täiendavalt kaks horisontaalset hindamist, mis puudutavad aga järgmist programmperioodi ja seega selle indikaatori arvestusse ei lähe.

Kolmanda eesmärgi „**Personali kogemuse ning kompetentsi kasv**“ saavutamiseks korraldas Korraldusasutus perioodi vältel struktuurivahendite administratsioonile kokku 321 koolitust ja seminari (2015. a lisandus 52 koolitust). Kui viimasel paaril aastal oli suurem tähelepanu rakenduskava ja partnerlusleppesega seotud koolitustel ja infopäevadel, lisaks muud uue perioodi ettevalmistamist katvad koolitused (üldpõhimõtted, toetuse andmise tingimuste koostamine, ülevaade 2014-2020 struktuuritoetuse seadusest jne), siis perioodi jooksul tervikuna toimus väga palju SFOSi ja SFOSi aruannete keskkonna koolitusi ning levinud olid ka riigiabi, riigihangete, tuluteenimise ja õiguse alased seminarid.

Tehnilise abi eesmärki „**Rakenduskava edukas elluviimine**“ kajastavad indikaatorid liikusid samuti planeeritud ajaraamis. 2015. aastal lõppes üks täiendav prioriteetsete suundade meetmete hindamine, mille läbiviijaks oli Poliitikauuringute keskus PRAXIS (vt hindamiste kohta lähemalt ptk 4.3 Läbiviidud hindamised). Rakenduskava prioriteetsete suundade raames on 31.12.2015. seisuga läbi viidud kokku 11 hindamist (esialgu kavandatud 9 asemel). Kõige enam hindamisi on tellinud Sotsiaalministeerium prioriteetsetes suunas „Pikk ja kvaliteetne tööelu“ – kokku 7. Haridus- ja Teadusministeeriumi prioriteetsetes suundades on läbi viidud 3 hindamist ning Suurema haldusvõimekuse suunas 1 vahehindamine. Lisaks indikaatoris kajastatud hindamistele on aastatel 2012 ja 2014 viidud läbi ka ettevõtlus- ja innovatsioonipoliitika vahehindamisi, mis katavad mitut rakenduskava ja prioriteetset suunda.

Avalikkusele suunatud suurürituste arv jäi lõppkokkuvõttes väiksemaks algselt plaanitud tasemest, kuna JM ei näinud perioodi lõpuosas vajadust täiendavate ESFi tutvustavate suurürituste korraldamise järele. Arvestades niigi väga head avalikkuse teadlikkust struktuurivahenditest (vt HTA tulemusindikaator), oli see ka põhjendatud.

Kokkuvõttes saab tõdeda, et indikaatorite sihtide saavutamine on nii HTA kui ka tehnilise abi suundades olnud väga hea, sest enamuse saavutustasemeid liikus kavandatud raamistikus ja mõnel juhul ületati sihttasemeid oluliselt (nt kodulehekülje külastatavus on olnud sihttasemest keskmiselt 3 korda kõrgem ning ka avalikkuse teadlikkus struktuurivahenditest on uuringute järgi algselt oodatust palju kõrgem). Hindamisi on viidud läbi veidi rohkem, kui rakenduskavas algselt planeeritud. Seda tuleb pidada positiivseks arenguks, kuna nii partnerid kui ka Euroopa Komisjon soovivad üha enam kasutada lisaks seirele hindamisi ja uuringuid toetuste tulemuslikkuse ja mõju analüüsimiseks.

6.6.2 Finantsteave

Horisontaalse tehnilise abi kinnitatud eelarve (EL osalus) kokku oli **7 787 318 eurot** ja sellest on projektidele **väljamakseid tehtud 7 787 292 euro ehk 100% ulatuses**. Viimasel kahel aastal toimunud toetuse kasutamise kontrollid (nii projektiauditid kui ka paikvaatlused) olid ilma tähelepanekuteta. HTA vahendeid jätkus ka perioodi 2014-2020 ettevalmistamiseks.

2015. a vähendati IARK **tehnilise abi** meetme algset eelarvet (391 011-lt 366 934-le eurole) ja vabad vahendid summas 24 077 eurot tõsteti ümber rakenduskava meetmete sisutegevuseks, sest need oleksid jäänud muidu kasutamata. Tehnilises abis on kohustusi võetud meetme kogueelarve mahuks (**366 934 eurot**), moodustades prioriteetse suuna muudetud eelarvest 100%. **Projektidele on ka väljamakseid tehtud 366 934 euro ulatuses ning väljamaksete osakaal on seega 100% eelarvetest.** Hinnang tehnilise abi vahendite kasutamise osas on väga hea.

6.6.3 ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetsetes suunas

Allolev tabel kajastab toetuse saajatelt Korraldusasutusele saadetud infot, mida koguti administratsiooni töötajate koolitustel registreerimislehtede alusel. Kui 2014. a oli koolitusel osalejate arv kaks korda suurem 2013. a andmetega võrreldes, siis 2015. a oli osalejate arv natuke langenud. Vahepealse tõusu põhjus oli ilmselt uue programmiperioodi käivitamiseks mõeldud koolitustes, mille peamiseks korraldajaks oli Rahandusministeerium. Tabel kajastab kumulatiivset osalejate koguarvu perioodil 2008-2015.

Tabel 6.6.3: ESF tegevustes osalevate isikute seire prioriteetsetes suundades 6 ja 7

Osalejate arv perioodil 2008-2015	Alustanud ja lõpetanud (sh katkestanud)		% alustanutest
	kokku	sh naisi	
Osalejate koguarv	7146	5309 (74%)	
Osalejate liigitus nende staatuse järgi tööturul			
töötajad (töötajate koguarv, sh FIE-d)	7146	5309	100%
FIE-d	1	1	0%
töötud (töötute koguarv, sealhulgas pikaajaliselt töötud)	0	0	0%
pikaajaliselt töötud	0	0	0%
mitteaktiivsed isikud	0	0	0%
haridust ja koolitust saavad mitteaktiivsed isikud	0	0	0%
Osalejate liigitus vanuse järgi			
noored (15–24 aastased)	139	122	2%
vanemaealised (55–64 aastased)	616	408	9%
Osalejate liigitus sotsiaalselt kaitsetute rühmade kaupa, vastavalt riiklikele eeskirjadele			
(rahvus)vähemused	62	38	0,9%
Immigrandid	3	0	0%
Puuetega inimesed	1	0	0%
Muud tõrjutud isikud	0	0	0%
Osalejate liigitus haridustaseme järgi			
esimese taseme või teise taseme alumise astme haridus (ISCEDi järgi 1. ja 2. aste)	3	0	0%
teise taseme ülemise astme haridus (ISCEDi järgi 3. aste)	98	65	1,4%
teise taseme järgne, kolmanda taseme eelne haridus (ISCEDi järgi 4. aste)	66	51	0,9%
kolmanda taseme haridus (ISCEDi järgi 5. ja 6. aste)	6979	5193	97,7%

Allikas: Prioriteetse suuna aruanded, JM arvutused.

Kogu perioodi peale kokku kõikidest koolitustel osalejatest olid 74% naised, 100% olid töötavad, haridustasemete lõikes olid praktiliselt kõik osalejad kolmanda taseme haridusega, mis on tõukefondide administratsiooni töötajate ehk põhiliselt riigiametnike puhul tavapärane.

Koolitustel ei küsitud infot inimeste muude sotsiaalselt kaitsetute rühmade hulka kuulumise kohta, kuna see pole antud prioriteetsetes suundades asjakohane. Samas on mõnevõrra kummaline rahvusvähemuste ehk

eesti keelt emakeelena mitte kõnelevate inimeste väga väike osalusprotsent tehnilise abi koolitustel. Tõenäoliselt oli tegemist alaraporteerimisega.

6.6.4 Hinnang prioriteetse suuna elluviimisele

Perioodi vältel aktsepteeriti ja lõpetati 116 HTA projekti, mille eelarved moodustasid prioriteetse suuna eelarvest 100% ning maksete osakaal oli 100% eelarve mahust. 2014. ja 2015. a toimunud toetuse kasutamise kontrollid (nii projektiauditid kui ka paikvaatlused) olid ilma tähelepanekuteta, mistõttu on hinnang vahendite kasutamisele väga hea.

Tehnilises abis aktsepteeriti ja lõpetati 18 projekti kogueelarvega 366 934 eurot. Projektide eelarve ja maksed moodustasid suuna eelarvest 100%.

Hinnang indikaatorite saavutamisele on väga hea, sest perioodi eesmärgid said täidetud.

Rakendamisperioodi jooksul kulges HTA ja tehnilise abi meetmete rakendamine probleemideta. Võttes arvesse nii finants- kui ka sisulist progressi, on koondhinnang HTA ja tehnilise abi osas **väga hea**.

7 ETTEPANEKUD JA SOOVITUSED

Prioriteetsete suundade aruannetest (RÜ ja RA) ning seire-/juhtkomisjonidest tulnud soovitused ja ettepanekud:

PS Elukestev õpe

RÜ (Innove): Pikaajaliste programmide rakendamine on keeruline nii toetuse saajale kui RÜle. Võimaluse korral tuleks eelistada lühema kestusega programme. Tuleks ka mõelda lahendusele, et toetuse saajad oleksid motiveeritud projekti lõppedes aruandluse tähtaegseks esitamiseks ja täiendamiseks. Innove on juba perioodi 2014-2020 tegevuste rakendamisel eelmise perioodi kogemusega arvestanud ja näiteks raamatupidamisandmete võrdlust teostatakse pikemaajaliste tegevuste puhul kord aastas vahearuande juures.

Teiseks, RÜ teeb ettepaneku edaspidi väiksema (kuni 50 000 eurot) abikõlblike kulude ja toetuse mahuga avatud taotlusvoorusid läbi viies kasutada eelkõige kindlasummalise makse võimalusi, mis vähendab oluliselt administreerimiskoormust.

PS Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine

RÜ (Archimedes): Soovitus suunatud perioodi 2014-2020 ettevalmistamisele. Meetmeid kavandades on vajalik planeerida, kuidas ja milliste ajavahemike tagant toimub tegevuste ülevaatamine ja vajadusel eelarvete korrigeerimine, ennetamaks eelarvejääkide teket ja võimaliku administratiivse koormuse kuhjumist perioodi lõpus.

PS Pikk ja kvaliteetne tööelu

RÜ (Innove) ettepanekud Rahandusministeeriumile (probleem ja ettepanek selle lahendamiseks):

- Mitteriigiasutustest toetuse saajatele tehtava kontrolli puhul ei ole RÜle antud pädevuse raames võimalik omapoolse kontrolliga täiel määral tagada, et toetuse saaja kasutab toetust eesmärgipäraselt (võimalik topeltfinantseerimine).
- Probleemi võimalikuks lahenduseks on SFOSi sarnase infosüsteemi loomine siseriiklike toetuste kasutamise kohta koondatud info kogumiseks. Antud süsteem peaks võimaldama riskikontrolli nii struktuuritoetuste kui ka muudest fondidest saadud toetuste sihipärase kasutamise kohta.
- AA auditi metoodika tulemusena satuvad kontrolli korduvalt ühed ja samad programmid, mistõttu jäävad teised projektid/programmid vähese tähelepanuga või tähelepanuta ning korduva auditeeritavana on toetuse saaja liigselt koormatud.
- Vaadata üle valimi metoodika, et auditeerimise valimisse ei satuks ühed ja samad projektid/programmid.
- Kommunikatsiooniprobleemid audiitorite, RÜ ja toetuse saaja vahel muudavad protsessi ajakulukaks ja võivad viia ekslike järeldusteni. Audiitorid annavad poolikuid seisukohti („on oht, et...“) ega uuri või argumenteeri (viited õigusaktidele) oma seisukohti lõpuni, ei saada aruannet RÜle kommenteerimiseks või selleks antav aeg on head tava eiravalt lühikene. RÜ kommentaare ei aktsepteerita ja AA jätab RÜ põhjendatud asjaolud oluliste tähelepanekutena üles. Auditi aruandeaasta lõppedes raporteeritakse menetluses olev tähelepanek veana, mida see menetluse lõppedes ei pruugi enam olla. Audiitorid on oma seisukohtades jäigad, jättes tõendamata leidude õiguspärase tõendamise, mis on pannud RÜle täiendava kohustuse tõendamaks auditiaruandes tuvastatud leiu mitteasjakohasust.⁶² (vt ka aruande ptk 3.3.1 „Projektiauditid“).
- Tõhustada koostööd ja usaldussuhet RÜga ning muuta kontrollimehhanisme paindlikumaks.

PS Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks

RA (MKM): Indikaatorite sihttasandite seadmine ja nende täitmise põhjal järelduste tegemine on olnud läbi perioodi komplitseeritud. Õppetund – enne perioodi algust paika pandud indikaatorid ei ole perioodi lõpuks alati adekvaatsed ja nendesse panustavad meetmed on perioodi käigus mitmeid kordi muutunud. Sellest

⁶² Auditites tuvastatud mitteabikõlblike kulude summa oli 1 162 643 eurot (EL toetus), millest peale RÜ täiendavat kontrolli tehti tagasinõuded kokku summas 28 272 eurot (EL toetus).

lähtuvalt tuleks eesmäärke ja neile seatud sihttasemeid ajakohastada sagedamini, lähtuvalt meetme mahust ja sisu muudatustest.

Muudes prioriteetsetes suundades täiendavaid soovitusi ja ettepanekuid polnud.

Rakenduskava seirekomisjoni koosolekul 10.02.2017 esitatud soovitused, ettepanekud

KA ja Euroopa Komisjoni soovitused uueks programmperioodiks:

- võimalikult rohkem kasutada rakendamisel lihtsustatud kulude võimalust;
- indikaatorite parem planeerimine ja selgem defineerimine juba perioodi planeerimisfaasis;
- rohkem raporteerimist nõrgetest tulemustest (*soft results*);
- päris kõiki IARKi/RSKSi alaeesmäärke siiski ei saavutatud ja näiteks soolise võrdsuse teema vajab edasi tegelemist, sh sooline palgalõhe, mis pole piisavalt paranenud. Samuti tuleb edasi tegeleda kõige ebasoodsamas olukorras sihtgruppide olukorra parandamisega ja vaesuse vähendamisega;
- püüda suunata väljunditelt ja raha ära kasutamiselt rohkem rõhku tulemustele ja mõjule.

LISAD

LISA 1. RAKENDAMINE PRIORITEETSETE SUUNDADE LÕIKES

Tabel 1. Rakendamine prioriteetsete suundade lõikes kumulatiivselt 01.01.2007 - 31.01.2017

Aasta	Prioriteetne suund	Vastavaks tunnistatud taotluste arv*	Rahuldatud taotluste arv**	Rahuldatud taotluste / vastavaks tunnistatud osakaal	Kohustustega kaetud summad	Lõpetatud projektid***	Katkestatud projektid****	Väljamaksed	Mitteabikõlblikud kulud	Keskmine projekti elluviimise aeg (kuudes)
2015	1.1	441	145	32,4%	58 275 083	143	2	58 275 083	309 037	38,5
	1.2	214	94	43,9%	103 490 863	94	0	103 490 863	233 883	55,0
	1.3	975	401	39,5%	131 851 638	385	16	131 851 638	108 387	21,5
	1.4	7153	5221	67,6%	66 763 865	4845	376	66 728 865	380 626	8,0
	1.5	667	391	57,9%	21 674 254	386	5	21 674 254	56 529	14,8
	1.6 (HTA)	117	116	99,0%	7 787 292	116	0	7 787 292	234	12,0
	1.7 (TA)	18	18	100,0%	366 934	18	0	366 934	0	13,1
Kokku		9585	6386		390 209 928	5987	399	390 174 928	1 088 696	

Allikas: SFCS (OP07), seisuga 10.03.2017

* nõuetele vastavaks tunnistatud taotluste arv.

** taotluse rahuldamise otsuse saanud taotluste arv, millest on mahaarvatud katkestatud projektid

*** projektid, mille kohta on esitatud lõpparuanne ja millele Makseasutus on kõik väljamaksed teostanud (v. a. garantii Kredexi puhul).

**** katkestatud projektideks loetakse projektid, mis on katkestatud pärast taotluse rahuldamise otsuse tegemist või mille rahuldamise otsus on osaliselt või täielikult kehtetuks tunnistatud.

LISA 2. RAKENDAMINE MAAKONDADE LÖIKES

Tabel 2. Rakendamine maakondade lõikes 01.01.2007 - 31.01.2017

Maakond		Lõpetatud projektide arv	%*	Kinnitatud projektide kohustused	%*	Tehtud väljamaksed	%
Harju maakond	Absoluutsummana	3 205	54,6%	89 238 952	20,4%	89 168 952	19,5%
	Inimese kohta	0,0061	139,9%	170,54	52,3%	170,40	50,0%
Hiiu maakond	Absoluutsummana	32	0,5%	728 611	0,2%	728 611	0,2%
	Inimese kohta	0,0032	72,2%	72,01	23,4%	72,01	21,1%
Ida-Viru maakond	Absoluutsummana	209	3,6%	6 870 577	1,6%	6 870 577	1,5%
	Inimese kohta	0,0012	28,0%	40,24	12,5%	40,24	11,8%
Järva maakond	Absoluutsummana	79	1,3%	1 283 412	0,3%	1 283 412	0,3%
	Inimese kohta	0,0022	49,8%	35,45	10,8%	35,45	10,4%
Jõgeva maakond	Absoluutsummana	80	1,4%	1 282 013	0,3%	1 282 013	0,3%
	Inimese kohta	0,0022	49,5%	34,72	10,3%	34,72	10,2%
Lääne maakond	Absoluutsummana	76	1,3%	847 554	0,2%	847 554	0,2%
	Inimese kohta	0,0028	63,0%	30,76	10,2%	30,76	9,0%
Lääne-Viru maakond	Absoluutsummana	158	2,7%	2 418 303	0,6%	2 418 303	0,5%
	Inimese kohta	0,0023	53,6%	35,89	12,8%	35,89	10,5%
Pärnu maakond	Absoluutsummana	237	4,0%	2 765 754	0,7%	2 765 754	0,6%
	Inimese kohta	0,0027	61,1%	31,23	10,0%	31,23	9,2%
Põlva maakond	Absoluutsummana	51	0,9%	472 855	0,1%	472 855	0,1%
	Inimese kohta	0,0016	37,4%	15,17	4,5%	15,17	4,5%
Rapla maakond	Absoluutsummana	87	1,5%	862 045	0,2%	862 045	0,2%
	Inimese kohta	0,0024	54,2%	23,50	7,0%	23,50	6,9%
Saare maakond	Absoluutsummana	117	2,0%	1 648 043	0,4%	1 648 043	0,4%
	Inimese kohta	0,0034	76,7%	47,30	15,0%	47,30	13,9%
Tartu maakond	Absoluutsummana	668	11,4%	9 618 053	2,2%	9 618 053	2,1%
	Inimese kohta	0,0045	102,2%	64,43	20,1%	64,43	18,9%
Valga maakond	Absoluutsummana	68	1,2%	1 146 153	0,3%	1 146 153	0,3%
	Inimese kohta	0,0020	45,3%	33,45	10,4%	33,45	9,8%
Viljandi maakond	Absoluutsummana	142	2,4%	1 094 342	0,2%	1 094 342	0,2%
	Inimese kohta	0,0025	58,0%	19,58	6,0%	19,58	5,7%
Võru maakond	Absoluutsummana	86	1,5%	1 571 040	0,4%	1 571 040	0,3%
	Inimese kohta	0,0023	51,6%	41,26	13,1%	41,26	12,1%
Üleriiklikud/maakondade vahelised projektid	Absoluutsummana	576	9,8%	335 126 341	71,9%	335 126 341	73,3%
	Inimese kohta	0,0004	9,8%	249,92	71,9%	249,92	73,3%
Kokku**	Absoluutsummana	5871	100,0%	456 974 049	100,0%	456 904 049	100,0%
	Inimese kohta	0,0044	100,0%	340,79	100,0%	340,74	100,0%

Allikas: SFCS (PR11), seisuga 08.03.2017

- Maakond – projekti/programmi rakendamise asukoht.
- Kinnitatud projektide kohustused – rahuldatud projektide/programmide lõikes võetud kohustused. Kogusumma, st EL osalus, avaliku- ning erasektori osalus kokku.
- Tehtud väljamaksed – Toetuse saaja poolt tehtud ja RÜ poolt hüvitatud abikõlblikud kulud. Sisaldab EL, Eesti avaliku sektori ja erasektori finantseeringut. Osaliselt tasutud kuludokumentide alusel tehtud väljamaksetel, kus toetuse saaja ei ole veel esitanud kulude tasumist tõendavaid dokumente, kajastatakse vaid omafinantseeringu osa.

- Üle-Eestilised projektid – projekt või programm, mille tegevused toimuvad mitmes maakonnas (rakendamise asukoha järgi). Siia alla kuuluvad kahe ja enama maakonna vahelised projektid.

* Näitab absoluutsumma puhul protsenti koguarvust või kogusummast. Inimese kohta esitatud protsent näitab osakaalu terve riigi samast näitajast. Ehk siis näiteks taotluste arv inimese kohta maakonnas/taotluste arv inimese kohta riigis*100% ehk mitu protsenti moodustab maakonna taotluste arv inimese kohta terve riigi samast näitajast.

** Kuna tabel ei sisalda horisontaalse tehnilise abi prioriteetse suuna andmeid (summas 9 161 520 eurot – kohustused ja väljamaksed), siis on kinnitatud projektide kohustused ja tehtud väljamaksed „Kokku“ real selle võrra väiksemad finantsprogressi tabelis 3 toodetest ja lõpetatud projektide koguarv väiksem tabelis 1 toodust. Tinglikult võib selle lugeda üleriigiliste projektide hulka.

LISA 3. KUMULATIIVNE FINANTSTEAVE

Tabel 3. Rakenduskava kumulatiivne finantsteave prioriteetsete suundade kaupa (01.01.2007-31.01.2017)

Prioriteetne suund	Perioodi 2007-2013 kogueelarve rakenduskava finantstabeli põhjal (1)			Kinnitatud programme/projektide kohustused (2)				Tehtud abikõlblikud kulud (rakendusüksuse poolt tehtud väljamaksete aluseks olevad kulud) (3)			
	EL osalus 1.1	Eesti avaliku sektori osalus 1.2	Erasektori osalus 1.3	EL osalus 2.1	Eesti avaliku sektori osalus 2.2	Erasektori osalus 2.3	Kinnitatud programme / projektide eelarved %-na perioodi eelarvest 2.4	EL finantseering 3.1	Eesti avaliku sektori finantseering 3.2	Erasektori finantseering 3.3	Tehtud abikõlblikud kulud %-na perioodi kogueelarvest 3.4
1.1 Elukestev õpe	58 377 955	10 301 992	0	58 275 083	10 872 215	120 137	100,9%	58 275 083	10 872 215	120 137	100,9%
1.2 Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine	102 754 815	14 843 688	0	103 490 863	14 970 851	154 354	100,9%	103 490 863	14 970 851	154 354	100,9%
1.3 Pikk ja kvaliteetne tööelu	132 361 024	23 357 828	0	131 851 638	21 223 183	2 918 893	100,2%	131 851 638	21 223 183	2 918 893	100,2%
1.4 Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	68 257 641	0	17 064 410	66 763 865	170 848	21 018 525	103,1%	66 728 865	170 848	20 983 525	103,0%
1.5 Suurem haldusvõimekus	21 587 565	2 764 489	113 621	21 674 254	2 915 752	186 654	101,3%	21 674 254	2 915 752	186 654	101,3%
1.6 Horisontaalne tehniline abi (arvestuslik)	7 787 318	1 374 233	0	7 787 292	1 374 228		100,0%	7 787 292	1 374 228		100,0%
1.7 Tehniline abi	391 011	0	0	366 934			93,8%	366 934			93,8%
KOKKU	391 517 329	52 642 230	17 178 031	390 209 928	51 527 077	24 398 563	101%	390 174 928	51 527 077	24 363 563	101%
KOKKU	461 337 590			466 135 568			101%	466 065 568			101%

Allikas: SFCS (OP09) seisuga 08.03.2017

1. Prioriteetsete suundade eelarved rakenduskava finantstabeli põhjal. 2. Kinnitatud, sh juba lõpetatud, programme/projektide eelarved ilma mitteabikõlblike kuludeta ning katkestatud projektide eelarveteta (allikas: SFCS). 3. Toetuse saaja poolt tehtud ja rakendusüksuse poolt hüvitatud abikõlblikud kulud. Sisaldab ELi, Eesti avaliku sektori ja erasektori finantseeringut. Osaliselt tasutud kuludokumentide alusel tehtud väljamaksetel, kus toetuse saaja ei ole veel esitanud kulude tasumist tõendavaid dokumente, tuleb kajastada vaid omafinantseeringu osa vastavates veergudes (3.2 või 3.3). Ettemaksete korral riigiabiskeemides tuleb kajastada abikõlblikku ELi osalust veerus 3.1 ning omafinantseeringut vastavalt kuludokumentide esitamisele veergudes 3.2 ja 3.3. Ettemaksed riigiasutustele kajastatakse vastavates veergudes (3.1; 3.2 ja 3.3) vastavalt kuludokumentide esitamisele (allikas SFCS).

LISA 4. SERTIFITSEERITUD KULUD JA LAEKUMISED EUROOPA KOMISJONILT

Tabel 4. Sertifitseeritud kulud ja laekumised EK-lt (01.01.2007 - 31.01.2017)

	Avaliku sektori finantseering			Erasektori finantseering	Kulud kokku	Laekumised kokku vahemaksete alusel	Laekumised kokku koos ettemaksetega 95%
	Euroopa Liidu finantseering	Eesti avaliku sektori finantseering	Avaliku sektori finantseering kokku				
1.1 Elukestev õpe	58 275 015,46	10 872 214,66	69 147 230,12	120 136,58	69 267 366,70	47 869 923,10	55 459 057,25
1.2 Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine	103 490 792,62	14 970 851,08	118 461 643,70	154 354,35	118 615 998,05	84 258 948,30	97 617 074,25
1.3 Pikk ja kvaliteetne tööelu	131 851 605,74	21 223 182,90	153 074 788,64	2 918 892,68	155 993 681,32	108 536 039,68	125 742 972,80
1.4 Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	67 201 079,76	198 673,24	67 399 753,00	21 430 174,45	88 829 927,45	55 971 265,62	64 844 758,95
1.5 Suurem haldusvõimekus	21 674 253,78	2 915 752,22	24 590 006,00	186 654,43	24 776 660,43	17 701 803,30	20 508 186,75
1.6 Horisontaalne tehniline abi	7 787 291,54	1 374 227,98	9 161 519,52		9 161 519,52	6 405 343,74	7 420 825,07
1.7 Tehniline abi	366 934,19		366 934,19		366 934,19	300 886,04	348 587,48
Kokku	390 646 973,09	51 554 902,08	442 201 875,17	24 810 212,49	467 012 087,66	321 044 209,78	371 941 462,55

Allikas: Makseasutuse finantsandmed 15.03.2017 seisuga

NB! Tabelis kajastatakse abikõlblike kulude hulgas laekumata ja lootusetuks tunnistatud tagasinõuded. Lootusetuks tunnistatud tagasinõuded esitatakse EK-le jagamiseks. Sellest tulenevalt on vahe Lisa 3 kumulatiivse finantstabeli väljamaksete EL summaga 475 120,43 eurot. Tegelikult makstud ja tõendatud abikõlblik kogukulu 2007-2013/ EL finantseering on 390 650 048,5 eurot. EK-lt saadud ettemaksete osas ei ole Eesti intresse teeninud ja prioriteetsetest suundadest on maha arvestatud vaid tagasinõuetelt teenitud intressid summas 3075,46 eurot.

LISA 5. PAIKVAATLUSTE KATVUS

Tabel 5. Paikvaatluste katvus prioriteetsete suundade lõikes

Prioriteetne suund	Aktsepteeritud ja lõpetatud projektide arv kokku	Paikvaadeldud projektide arv kokku	Paikvaadeldud projektide osakaal kõikidest projektidest	Heakskiidetud projektide kohustused kokku (EL osalus)*	Paikvaatlusega kaetud projektide kohustused kokku (EL osalus)	%	Projektides tehtud abikõlblikud kulud viimase paikvaatluseni (EL osalus)	%
1.1 Elukestev õpe	143	87	60,8%	58 275 083,00	56 076 204,42	96,2%	32 080 226,46	55,1%
1.2 Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine	94	82	87,2%	103,490 862,52	100 408 694,59	97,0%	58 296 943,69	56,3%
1.3 Pikk ja kvaliteetne tööelu	385	218	56,6%	131 851 638,15	129 329 533,22	98,1%	93 483 983,39	70,9%
1.4 Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	4845	632	13,0%	66 763 864,99	43 752 515,23	65,5%	34 830 744,72	52,2%
1.5 Suurem haldusvõimekus	386	84	21,8%	21 674 253,78	12 209 630,56	56,3%	7 796 564,85	35,9%
1.6 Horisontaalne tehniline abi (HTA)**	116	107	92,2%	64 894 096,66	64 449 855,22	99,3%	55 889 072,66	86,1%
1.7 Tehniline abi	18	12	66,7%	366 934,19	366 934,66	100%	366 670,55	99,9%
Kokku	5987	1222		447 316 733,76	406 593 367,90		282 744 206,32	

Allikas: KA andmed, SFCS seisuga 08.03.2017

* Käimasolevate projektide eelarve + lõpetatud projektide maksed.

** Kajastatakse ka MARK ja EARK aruandes, kuna andmeid HTA osas siin ei eristata

LISA 6. VAIDED

Tabel 6. Vaided prioriteetsete suundade kaupa aruandeperioodil kumulatiivselt

Prioriteete suund, meede	Vaide sisu	Esitamise sagedus*	RA / RÜ poolne otsus vm tegevused vaide suhtes**
PS Elukestev õpe			
1.1.4 Keeleõppe arendamine	Toetuse osalise tagasinõudmise otsuse vaidlustamine. Vaide esitaja hinnangul oli otsus formaalselt ja sisuliselt õigusvastane ning taotles otsuse kehtetuks tunnistamist.	1	RA tuvastas, et otsuse faktiline alus on muutunud, rahuldab vaide ning tunnistas otsuse kehtetuks.
	Ettekirjutuse vaidlustamine. Vaide esitaja hinnangul oli ettekirjutus tühine ning vaide esitaja õigusi piirav ning taotles ettekirjutuse tühisuse tuvastamist või kehtetuks tunnistamist.	1	RA tuvastas ettekirjutuse tühisuse ning rahuldab vaide.
	aruande osalise mitteaktsepteerimisega mittenõustumine.	1	RA jättis vaide rahuldamata.
1.1.7 Kooli poolelijätmise vähendamine, haridusele juurdepääsu suurendamine ning õppe kvaliteedi parandamine	Vaided taotluse uuesti hindamise ja uue otsuse tegemise nõudega.	7	RA vaatas vaided läbi ja kõik 7 vait jäeti rahuldamata.
1.1.8 Õppijakeskse ja uuendusmeelse kutsehariduse arendamine ning elukestva õppe võimaluste laiendamine	Ekspert hinnangu vaidlustamine. Vaide esitajad ei olnud rahul ekspertide antud hinnangutega ning taotlesid uut hindamist.	3	RA vaatas vaided läbi ning rahuldab kaks esitatud vait, RÜ suunas projektitaotlused ekspertidele uuesti hindamiseks. Ühe vaide jättis RA rahuldamata.
	Eelarve muudatuse osalise rahuldamisega mittenõustumine. Vaide esitaja ei olnud rahul RÜ poolt koostatud toetuse taotluse rahuldamise otsuse muutmise taotluse osalise rahuldamise otsusega. Vaide esitaja taotles eelarve muutmise taotluse rahuldamist täies ulatuses.	1	RA rahuldab vaide, misjärel RÜ koostas uue toetuse taotluse rahuldamise otsuse muutmise taotluse osalise rahuldamise otsuse.
PS T&A inimressursi arendamine			
Meede "Kõrgkoolide koostöö ja innovatsiooni arendamine"	TÜ esitas vaide RÜ otsuse nr 26.10-3/342-58 osaliselt kehtetuks tunnistamise osas.	1	HTM-i käskkirja nr 1.1-2/16/3, millega rahuldati toetuse saaja esitatud vaie. Vaide resolutsioonis tegi HTM SA-le Archimedes ettekirjutuse otsuse resolutsioonis toodud summade ümberarvutamiseks vastavalt vaideotsuse punktile 5.1.
Kõrghariduse e-õppe programm "BeSt"	TÜ esitas vaide RÜ otsuse nr 26.5-4/2610 (struktuuri toetuse osalise tagasinõudmise ja projekti eelarve vähendamise kohta) kehtetuks tunnistamise osas.	1	HTM esitas kirja nr 9.2-7.3/15/5654, millega informeeriti TÜ-d ja RÜ-d, et TÜ-l puudub õigus rakendusüksuse otsuse vaidlustamiseks.
1.2.4 Meede "Kõrgkoolide koostöö ja innovatsiooni arendamine", alameede	Vaidlustati toetuse taotluse rahuldamata jätmise otsus, taotleti otsuse kehtetuks tunnistamist ja ettekirjutuse tegemist asjas uueks otsustamiseks.	2	Üks vaie võeti tagasi. Üks vaie vaadati RA poolt läbi, tehti otsus vaide rahuldamise kohta ja kohustati RÜ-d läbi

"Kõrgkoolide ja ettevõtete koostöö"			viima taotluse uus hindamine ja asi uuesti otsustada.
1.2.4 Meede "Kõrgkoolide koostöö ja innovatsiooni arendamine", alameede "Kõrgkoolide ja ettevõtete koostöö"	Vaidlustati toetuse eeltaotluse rahuldamata jätmise otsuseid, taotleti nende kehtetuks tunnistamist ja asjas uue otsuse tegemist.	3	Üks vaide esitaja võttis vaide tagasi; kaks vaidet vaadati RA poolt läbi ja otsustati jätta rahuldamata.
PS Pikk ja kvaliteetne tööelu			
1.3.1. Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine	2009. Ekspert hinnangu vaidlustamine. Vaide esitajad ei olnud rahul ekspertide antud hinnangutega ning taotlesid uut hindamist.	9	RA jättis kõik vaided rahuldamata.
	2010. Ekspert hinnangu vaidlustamine. Vaide esitajad ei olnud rahul ekspertide antud hinnangutega ning taotlesid uut hindamist.	9	RA jättis kõik vaided rahuldamata.
	2011. Ekspert hinnangu vaidlustamine. Vaide esitajad ei olnud rahul ekspertide antud hinnangutega ning taotlesid uut hindamist.	3	RA jättis kaks vaidet rahuldamata. Ühe vaide RA rahaldas ning RÜ suunas taotluse uuesti ekspertidele hindamiseks.
	2012. Ekspert hinnangu vaidlustamine. Vaide esitajad ei olnud rahul ekspertide konsensuslike hinnangutega ning taotlesid uut hindamist.	3	Kaks vaidet jättis RA rahuldamata. Ühe vaide RA rahaldas ning RÜ suunas taotluse uuesti ekspertidele hindamiseks.
	Abikõlblike kulude vaidlustamine. Toetuse saaja vaidlustas otsuse, millega RÜ keeldus VMT-s esitatud kulude osalisest väljamaksest.	1	RA rahaldas vaide.
	2013. Ekspert hinnangu vaidlustamine. Vaide esitajad ei olnud rahul ekspertide konsensuslike hinnangutega ning taotlesid uut hindamist	2	RA jättis kõik vaided rahuldamata.
	2016. Vaie VMT tagasinõude otsuse kohta.	1	RA otsustas vaide rahuldada, tunnistada RÜ haldusakt osaliselt kehtetuks ning vähendada tagasinõuet 10%-le.
1.3.3. Töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed	2009. Ekspert hinnangu vaidlustamine. Vaide esitajad ei olnud rahul ekspertide antud hinnangutega ning taotlesid uut hindamist.	6	RA jättis kõik vaided rahuldamata.
	2010. Ekspert hinnangu vaidlustamine. Vaide esitajad ei olnud rahul ekspertide antud hinnangutega ning taotlesid uut hindamist.	6	RA jättis kõik vaided rahuldamata.
1.3.4 Tervislike valikute ja eluviiside soodustamine	2010. Abikõlblike kulude vaidlustamine. Vaie esitati VMT-s sisalduva kulu mitteabikõlblikuks tunnistamise kohta.	1	RA vaatas vaide läbi ja tegi osalise rahuldamise otsuse. RÜ võttis vaideotsuse uuesti menetlusse.
	2011. Ekspert hinnangu vaidlustamine. Vaide esitajad ei olnud rahul ekspertide antud hinnangutega ning taotlesid uut hindamist.	6	RA jättis vaided rahuldamata.
	Abikõlblike kulude vaidlustamine. Vaidlustati otsus, millega RÜ keeldus VMT-s esitatud arve osalisest väljamaksest ning millega nõuti toetust tagasi. Vaide esitaja palus tunnistada vaidlusalune otsus kehtetuks ning kohustada RÜd sooritama väljamakse.	1	RA jättis vaide rahuldamata.

	2012. Abikõlblike kulude vaidlustamine. Toetuse saaja vaidlustas otsuse, millega RÜ keeldus EMAs esitatud kulu osalisest väljamaksest ning millega nõuti toetust tagasi. Vaide esitaja palus tunnistada otsus kehtetuks ning kohustada RÜd sooritama väljamakse.	1	RA jättis vaide rahuldamata.
	Ekspert hinnangu vaidlustamine. Vaide esitajad ei olnud rahul ekspertide konsensuslike hinnangutega ning taotlesid uut hindamist.	5	RA jättis vaided rahuldamata.
1.3.5 Soolise võrdõiguslikkuse edendamine	RÜ vastavaks tunnistamise otsuse vaidlustamine. Vaide esitati taotluse vastavushindamise ja uue otsuse tegemise nõudega.	1	RA vaatas vaide läbi ja rahuldaski vaide. RÜ võttis taotluse menetlusse ja suunas ekspertidele hindamiseks.
PS Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks			
1.4.2 Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetus: starditoetus	Finantseerimata jätmise vaidlustamine.	32	21 juhul vaide ei rahuldatud / 8 juhul vaide rahuldati, EASi poolt uus negatiivne otsus / 3 juhul vaide rahuldati EASi poolt positiivne otsus
1.4.2 Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetus: starditoetus	Tagasinõude vaidlustamine.	5	2 juhul vaide rahuldati, EASi poolt negatiivne otsus / 2 juhul vaide ei rahuldatud / 1 juhul vaide rahuldati osaliselt
1.4.2 Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetus: kasvutoetus	Finantseerimata jätmise vaidlustamine.	10	9 juhul vaide ei rahuldatud / 1 juhul vaide rahuldati, EASi otsus negatiivne
1.4.2 Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetus: kasvutoetus	Tagasinõude vaidlustamine.	2	1 juhul vaide rahuldati, EASi positiivne otsus; 1 juhul vaide ei rahuldatud
1.4.5 Teadmiste ja oskuste arendamise toetus	Finantseerimise otsuse kehtetuks tunnistamise vaidlustamine.	2	1 juhul vaide ei rahuldatud / 1 juhul vaide rahuldati, EASi positiivne otsus
1.4.5 Teadmiste ja oskuste arendamise toetus	Finantseerimata jätmise vaidlustamine.	12	8 juhul vaide ei rahuldatud / 2 juhul vaide rahuldati, EASi negatiivne otsus / 2 juhul vaide rahuldati, EASi positiivne otsus
1.4.5 Teadmiste ja oskuste arendamise toetus	Tagasinõude vaidlustamine.	1	vaide ei rahuldatud
1.4.5 Teadmiste ja oskuste arendamise toetus	Väljamaksest keeldumise otsuse vaidlustamine.	1	vaide ei rahuldatud
1.4.5 Teadmiste ja oskuste arendamise toetus	Rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamise vaidlustamine.	1	vaide esitaja võttis vaide tagasi, EASi positiivne otsus
1.4.7 Arendustöötaja kaasamise toetus	Finantseerimata jätmise vaidlustamine.	6	4 juhul vaide ei rahuldatud / 2 juhul vaide rahuldati, EASi positiivne otsus
1.4.7 Arendustöötaja kaasamise toetus	Finantseerimata jätmise vaidlustamine.	1	1 juhul vaide rahuldati, EASi negatiivne otsus
1.4.7 Arendustöötaja kaasamise toetus	Väljamaksest keeldumise otsuse vaidlustamine.	1	vaide ei rahuldatud
PS Suurem haldusvõimekus			
1.5.3: Avaliku sektori töötajate ja MTÜde töötajate koolitus ja arendamine	Projekti taotluse rahuldamata jätmise otsuse vaidlustamine.	5	5-st vaidest rahuldati 1.

Allikas: prioriteetsete suundade aruanded.

Edasikaebamisi ja kohtumenetlusi ühelgi juhul ei olnud.

LISA 7. MÕJU HORIZONTAALSETELE TEEMADELE*Tabel 7. Projektid rakenduskavas, millel oli positiivne mõju horisontaalsetele teemadele*

Indikaator	Lõpetatud projektide arv, millel on olnud positiivne mõju horisontaalsele teemale	Positiivse mõjuga projektide arv võrrelduna kõikide projektide arvuga (%)
Mõju keskkonnahoiule	1 183	20,68%
Mõju võrdsete võimaluste edendamisele	1 235	21,58%
Mõju infoühiskonna edendamisele	1 503	26,26%
Mõju regionaalsele arengule	1 380	24,12%
Mõju kodanikuühiskonna arengule	1 047	18,29%

Allikas: SFCS (PR10), 08.03.2017

LISA 8. ABIKÕLBLIKE KULUDE JAOTUMINE SEKKUMISVALDKONDADES ⁶³

Tabel 8. Toetuste jagunemine sekkumisvaldkondadesse (kumulatiivselt 01.01.2007-31.01.2017)

Prioriteetne valdkond		Võetud kohustuste EL osaluse summa (EUR)
09	Muud meetmed teadusuuringute ja uuenduste ning ettevõtluse ergutamiseks VKEdes	32 147 233
62	Elukestva õppe süsteemide ja strateegiate arendamine äriühingutes; töötajate väljaõpe, et parandada nende võimet muutustega kohaneda ja vastavad teenused; ettevõtluse ja uuendamise edendamine	17 192 927
63	Uuenduslike ja efektiivsemate töö korraldusvormide väljatöötamine ja levitamine	5 304 525
66	Operatiivsete ja ennetavate meetmete rakendamine tööturul	103 053 974
67	Aktiivse vananemise toetamise ja töövõimelise eluea pikendamise meetmed	10 401 504
68	Füüsilisest isikust ettevõtjana tegevuse alustamise ja ettevõtete asutamise toetamine	12 121 062
69	Meetmed tööturule juurdepääsu parandamiseks ning naiste püsiva osaluse ning edu suurendamiseks tööhõives, et vähendada soolist segregatsiooni tööturul ning tasakaalustada töö- ja eraelu, näiteks laste ja ülalpeetavate hoolduse kättesaadavuse hõlbustamiseks	17 162 724
71	Meetmed ebasoodsas olukorras olevate isikute kaasamiseks tööhõivesse ja tööturule naasmiseks; tööturule sisenemisel ja seal edasiliikumisel toimuva diskrimineerimise vastane võitlus ning mitmekesisuse aktsepteerimise edendamine töökohal	1 231 554
72	Reformide kavandamine, kehtestamine ja elluviimine haridus- ja koolitussüsteemides, et edendada tööhõivet, põhi- ja kutsehariduse ja täiendusõppe seostamine tööturu vajadustega, õpetajate väljaõpe ja nende oskuste ajakohastamine, pidades silmas uuendusi ja teadmispõhist ühiskonda	39 526 611
73	Meetmed osalemise suurendamiseks elukestvas hariduses ja koolituses, sealhulgas meetmed kooli poolelijätmise ja soolise segregatsiooni vähendamiseks ning parema juurdepääsu tagamiseks alg-, kutse- ja kolmanda astme haridusele ning väljaõppele ja nende kvaliteedi parandamiseks	53 825 612
74	Inimpotentsiaali arendamine teadusuuringute ja uuenduste valdkonnas, eelkõige kraadiõppe ja teadlaste koolituse ning ülikoolide, uurimiskeskuste ja ettevõtete vaheliste koostöövõrkude kaudu	76 190 406
81	Poliitika kujundamise ja programmide koostamise parandamise mehhanismid, seire ja hindamine riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil, poliitika ja programmide väljatöötamise suutlikkuse suurendamine	13 897 570
85	Ettevalmistamine, rakendamine, seire ja kontroll	6 392 435
86	Hindamine ja uuringud; teave ja teavitamine	1 761 791
		390 209 928

Rahastamise vorm		Võetud kohustuste EL osaluse summa (EUR)
01	Tagastamatu abi	384 197 120
02	Abi (laen, intressitoetus, tagatised)	6 012 808
		390 209 928

⁶³ Vastavalt EK määruse (EÜ) nr 1828/2006 lisa II, osale C. EK-le esitamisel lisatakse detailne tabel sekkumisvaldkondade koodide kombinatsioonidega.

Territoorium		Võetud kohustuste EL osaluse summa (EUR)
00	Ei kohaldata	261 812 583
01	Linnad	109 915 730
03	Saared	2 401 635
05	Maapiirkond (välja arvatud mäestikud, saared või hõreda ja eriti hõreda asustusega alad)	16 079 981
		390 209 928

Majandustegevuse valdkond		Võetud kohustuste EL osaluse summa (EUR)
00	Ei kohaldata	50 212 209
01	Põllumajandus, jahindus ja metsandus	23 186
02	Kalandus	6 687
03	Toiduainete ja jookide tootmine	844 067
04	Tekstiili ja tekstiiltoodete tootmine	426 335
05	Transpordivahendite tootmine	118 917
06	Mujal liigitamata tootmine	6 968 754
07	Energeetiliste maavarade all- ja pealmaakaevandamine	35 328
08	Elektri-, gaasi-, auru- ja soojaveearustus	37 287
09	Vee kogumine, puhastamine ja -varustus	36 330
10	Side	395 089
11	Transport	493 477
12	Ehitus	1 037 833
13	Hulgi- ja jaekaubandus	350 893
14	Hotellid ja restoranid	691 165
15	Finantsvahendus	6 025 524
16	Kinnisvara, rentimine ja äritegevus	4 861 566
17	Avalik haldus	21 507 164
18	Haridus	161 906 247
19	Inimeste tervishoid	10 737 546
20	Sotsiaaltöö, ühiskonna-, sotsiaal- ja isikuteenindus	113 888 605
21	Keskkonnaga seotud tegevus	50 638
22	Mujal liigitamata teenindus	9 555 083
		390 209 928

Allikas: SFCS (OP14), 08.03.2017

LISA 9. TEISE FONDI TÜÜPI KULUTUSTE RAHASTAMISTABEL

Tabel 9: Rakenduskava prioriteetsed suunad rahastamisallikate lõikes
(Nõukogu (EÜ) määruse 1083/2006 artikli 67 järgne rahastamistabel)

Prioriteetne suund		Toetuse saajate poolt tehtud abikõlblikud kulud kokku (1)	Avaliku sektori osalus (2)	Erasektori osalus	Rakendusüksuse poolt tehtud väljamaksete aluseks olevad kulud kokku (3)	Maksed Euroopa Komisjonilt (4)
		EUR				
1.1	ESF tüüpi kulud	68 842 468	68 722 604	119 863	68 842 468	55 038 891
	ERDF tüüpi kulud	424 966	424 693	273	424 966	424 693
1.2	ESF tüüpi kulud	115 471 999	115 319 708	152 291	115 471 999	94 475 069
	ERDF tüüpi kulud	3 144 069	3 142 005	2 064	3 144 069	3 142 005
1.3	ESF tüüpi kulud	147 813 042	144 956 379	2 856 663	147 813 042	117 624 531
	ERDF tüüpi kulud	8 180 671	8 118 442	62 230	8 180 671	8 118 442
1.4	ESF tüüpi kulud	78 077 728	61 055 436	17 022 292	78 077 728	59 000 483
	ERDF tüüpi kulud	10 003 764	5 844 276	3 961 234	9 805 510	5 844 276
1.5	ESF tüüpi kulud	24 768 249	24 581 594	186 654	24 768 249	20 499 775
	ERDF tüüpi kulud	8 412	8 412	0	8 412	8 412
1.6 HTA	ESF tüüpi kulud	9 161 520	9 161 520	0	9 161 520	7 397 952
	ERDF tüüpi kulud	0	0	0	0	0
1.7 TA	ESF tüüpi kulud	366 934	366 934	0	366 934	366 934
	ERDF tüüpi kulud	0	0	0	0	0
ESF tüüpi kulud		444 501 940	424 164 176	20 337 763	444 501 940	354 403 634,2
ERDF tüüpi kulud ESF meetmetes (5)		21 761 883	17 537 828	4 025 800	21 563 629	17 537 828
% teise fondi tüüpi kuludest		4,7%	4,0%	16,5%	4,6%	4,95%

Allikas: SFCS (OP15) väljavõtte seisuga 09.03.2017, MA andmed (maksed EKlt) seisuga 15.03.2017

(1) Sisaldab EL, Eesti avaliku sektori ja erasektori finantseeringut. Abikõlblikud kulud, mis on toetuse saajate poolt tehtud (sh omafinantseering) ning rakendusüksuse poolt välja makstud. Ei sisalda ettemakseid riigiabiskeemides ega riigiasutustele. Osaliselt tasutud kuludokumentide alusel tehtud väljamaksete korral sisaldab toetuse saaja poolt tasutud omafinantseeringut.

(2) Sisaldab nii EL finantseeringut, kui ka Eesti avaliku sektori finantseeringut.

(3) Sisaldab EL ja Eesti avaliku sektori finantseeringut. Toetuse saaja poolt tehtud ja rakendusüksuse poolt hüvitatud abikõlblikud kulud. Sisaldab tehtud ettemakseid riigiabiskeemides. Ettemaksed riigiasutustele ja osaliselt tasutud kuludokumentide alusel tehtud väljamaksed kajastatakse kuludokumentide esitamisel. Andmed võrduvad esimese tabeli tehtud abikõlblike kulude andmetega ja Makseasutusele aasta I kvartalis esitatud kuluaruande andmetega.

(4) Andmed on ilma EK ettemakseteta ja edastatakse Makseasutuselt, RÜ-d antud veergu ei täida.

(5) Kulud, mis on tehtud ESFi vahenditest, kuid ERDFi reeglitele vastavalt (EK Regulatsioon Nr 1083/2006 Artikkel 34 (2)). Selliste kulude maht ei tohi programmiperioodi lõpuks ületada 10% prioriteetse suuna kuludest.

LISA 10. PROJEKTIAUDITID, JKS AUDITID JA MAANDUSTEGEVUSED

Tabel 10.1: Koondtabel projektiaudititest rakendusüksuste ja meetmete lõikes (ajavahemikul 1.01.2007-31.01.2017)

RÜ	Meede	TS/P/AT	Projekti meetmes	Meetme maht (EL)	Väljamakset (EL)	Meetme eelarvest välja makstud EL osa %	Auditeeritud kulud (kokku)	Toetuse %	Ligikaudne auditeeritud EL osa	Ligikaudne auditeeritud EL osa %	Auditi te arv	Mitte-abikõlblik EL osa aruandes	Mitte-abikõlblike kulude % auditeeritud kuludest	Mitte-abikõlblik EL osa – lõpetatud tähelepanekud	Mitte-abikõlblike kulude % auditeeritud kuludest
Archimedes	1.2.1	Programm	6	27 300 456	27 300 456	100,00%	8 947 260	95%	8 459 486	31,0%	4	11 645	0,1%	12 057	0,1%
Archimedes	1.2.2	Programm	2	24 484 983	24 482 352	99,99%	5 754 044	85%	4 915 829	20,1%	2	21 957	0,4%	29 988	0,6%
Archimedes	1.2.3	Programm	5	23 709 269	23 709 269	100,00%	5 071 318	86%	4 352 834	18,4%	4				
Archimedes	1.2.4	Avatud taotlemine	61	21 999 594	21 999 020	100,00%	812 965	83%	677 123	3,1%	6	844	0,1%	440	0,1%
Archimedes	1.2.5	Erinevad liigid	19	3 904 598	3 904 598	100,00%		85%							
Archimedes	1.2.6	Programm	1	2 095 167	2 095 167	100,00%		85%							
EAS	1.4.2	Avatud taotlemine	970	7 654 211	7 148 112	93,39%	172 829	62%	107 532	1,5%	9	31 956	29,7%	31 956	29,7%
EAS	1.4.3	Programm	7	2 927 634	2 927 634	100,00%	1 509 962	100%	1 509 962	51,6%	2	14 863	1,0%	12 629	0,8%
EAS	1.4.4	Programm	1	2 696 390	2 695 990	99,99%	389 300	100%	389 300	14,4%	1				
EAS	1.4.5	Avatud taotlemine	3753	12 689 640	12 662 359	99,79%	43 807	52%	22 845	0,2%	5				
EAS	1.4.6	Programm	9	2 160 897	2 160 897	100,00%		100%							
EAS	1.4.7	Avatud taotlemine	94	6 898 751	6 794 438	98,49%	378 858	55%	208 532	3,1%	3				
EAS	1.4.8	Programm	10	26 326 627	26 326 627	100,00%	2 304 125	100%	2 304 125	8,8%	3	3 610	0,2%	11 088	0,5%
EAS	1.5.5	Programm	9	3 175 191	3 172 325	99,91%	162 694	85%	138 290	4,4%	1	60	0,0%	0	0,0%
Innove	1.1.1	Programm	3	2 588 802	2 588 802	100,00%	12 647	85%	10 750	0,4%	1				
Innove	1.1.2	Programm	1	3 998 514	3 997 247	99,97%	376 726	85%	320 214	8,0%	4	2 804	0,9%	1 366	0,4%

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

Innove	1.1.3	Programm	7	6 192 180	6 191 827	99,99%	465 629	81%	375 718	6,1%	2				
Innove	1.1.4	Programm	2	5 631 601	5 631 601	100,00%	2 372 147	85%	2 016 325	35,8%	2	983	0,0%	23	0,0%
Innove	1.1.5	Programm	11	10 515 663	10 515 663	100,00%	262 740	85%	222 776	2,1%	7				
Innove	1.1.6	Programm	7	14 656 212	14 648 214	99,95%	4 544 044	85%	3 862 854	26,4%	4	121 898	3,2%	234 976	6,1%
Innove	1.1.7	Erinevad liigid	65	8 518 417	8 518 417	100,00%	1 568 978	83%	1 302 127	15,3%	6	7 558	0,6%		
Innove	1.1.8	Avatud taotlemine	45	3 023 156	3 023 156	100,00%		84%							
Innove	1.3.1	Erinevad liigid	162	106 007 758	103 053 974	97,21%	82 314 698	84%	69 290 779	67,2%	25	1 160 575	1,7%	26 119	0,0%
Innove	1.3.2	Erinevad liigid	114	6 372 854	6 479 941	101,68%	134 987	87%	116 792	1,8%	1			3	0,0%
Innove	1.3.3	Erinevad liigid	46	9 627 418	10 592 918	110,03%	234 414	87%	203 655	1,9%	2	2 051	1,0%	1 804	0,9%
Innove	1.3.4	Erinevad liigid	47	8 582 492	10 401 504	121,19%	941 159	88%	823 839	7,9%	3	17	0,0%	346	0,0%
Innove	1.3.5	Erinevad liigid	16	1 329 362	1 323 302	99,54%		86%							
KIK	1.1.9	Programm	2	3 170 801	3 160 155	99,66%	561 430	85%	477 207	15,1%	6	2 321	0,5%	4 231	0,9%
KredEx	1.4.1	Programm	1	6 012 808	6 012 808	100,00%	2 556 466	100%	2 556 466	42,5%	2				
RM	1.5.1	Erinevad liigid	81	8 392 009	8 389 875	99,97%	1 290 239	89%	1 153 107	13,7%	5	5 473	0,5%	6 535	0,6%
RM	1.5.2	Programm	1	2 467 306	2 335 370	94,65%	259 619	95%	246 638	10,6%	4	391	0,2%	26	0,0%
RM	1.5.3	Erinevad liigid	295	7 648 013	7 776 684	101,68%	8 771	85%	7 474	0,1%	1				
RM	1.7.1	Avatud taotlemine	18	366 935	366 934	100,00%		100%							
Kokku			5871	383 125 709	382 387 637	99,81%	123 451 858	83%	106 072 579	27,7%	115	1 389 004	1,3%	373 587	0,4%

Allikas: SFCS (SF59), 10.03.2017. Mitteabikõlblik osa EL aruandes – lõpetamata tähelepanekuid ei olnud. Kuna tabel ei sisalda horisontaalse tehnilise abi prioriteetse suuna 1.6 andmeid, siis on meetmete eelarved ja tehtud väljamaksed „Kokku“ real selle võrra väiksemad finantsprogressi tabelis 3 toodutest.

Tabel 10.2: JKS tähelepanekutega auditid, mis puudutasid IARKi 2007-2016

Auditeeritud asutus	Auditi lõpp	Tulemus*	Olulised tähelepanekud	Maandustegevused
Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus	27.05.2009	II kategooria	EAS-i protseduurireeglid ei kajasta kuluaruannete koostamise korda ja on ajakohastamata	K2J7 muudatused on ellu viidud (vt lisadokument K2J7 - ver4)
Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus	27.05.2009	II kategooria	EAS-i sisene kord K3 ei reguleeri nooremkonsultandi toiminguid	K3-s on noormekonsultandi roll ja vastustus toodud "konsultandi" mõiste alla. EAS ei erista noormekonsultandi ja ettevõtluskonsultandi rolli ja vastutust menetlusprotsessi mõistes.
Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus	27.05.2009	II kategooria	Eelnõustamise mõiste ei ole piisavalt defineeritud ja võivad tekkida olukorrad, kus konsultant hindab eelnevalt enda poolt eelnõustatud taotlusi	Eelnõustamine on kirjeldatud juhendis K3: „Eelnõustamine viiakse läbi Maakondliku Arenduskeskuse töötaja või EASi töötaja poolt vastavalt vajadusele enne taotleja poolt taotluse esitamist. Eelnõustamise eesmärgiks on välja selgitada kliendi projekti või projektide sobivus toetuskeemi eesmärkidega ja anda nõu vorminõuete täitmiseks. Maakondliku Arenduskeskuse või EASi töötaja registreerib eelnõustamise infosüsteemis kliendisuhetusena. Funktsioonide lahusus on tagatud seeläbi, et konsultant teeb taotluse analüüsi ja hindamisaruande, kuid hindab hindamiskomisjon vastavalt hindamismetoodikale ning otsuse teeb juhatus.
Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus	27.05.2009	II kategooria	Järelevalve spetsialistid ei ole kohustatud sõltumatust kinnitavat kirja allkirjastama	Oleme soovitusel arvesse võtnud ning aruannete kontroll-lehtedele järelevalvespetsialisti projektist sõltumatuse deklareerimise nõude lisanud (K3V10)
Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus	27.05.2009	II kategooria	Konsultandid ei ole hindamisaruandeid allkirjastanud ning hindamisaruande vormil puudub allkirja koht	EASis on praktika digiallkirjade kasutamisel, mistõttu ei ole põhjust hindamisaruande vormi muutmiseks. Hetkel kinnitavad konsultandid hindamisaruanded infosüsteemis vastavate menetlus-sammudega. Seisuga 08.07.2010 EAS jätkab hindamisaruannete kinnitamist digitaalses dokumendihaldussüsteemis ning ei pea vajalikuks protsessi (sh vormi) muutmiseks.
Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus	27.05.2009	II kategooria	Konsultantide sõltumatust kinnitavaid kirju ei ole konsultandi vahetumisel / asendamisel täidetud	EAS rakendab põhimõtet, et sõltumatuse kinnitamine on kohustuslik isikutel, kes osalevad projekti hindamises. JÜ töötajad seda ei tee, kuna nende tööülesanded ei ole seotud projektile hinnangu andmisega, vaid selle vastavuskontrolliga.
Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus	27.05.2009	II kategooria	Projektide aruannete menetlemise kontroll-leht ning paikvaatluse protokoll ei anna piisavat kindlustunnet, et toetuse saaja on järginud riigihangete teostamise korda	Täiendanud K25V1 Järelevalve üksuse paikvaatluse protokoll plokki 6.3 Riigihangete seaduse (RHS) nõuetest kinnipidamine täiendavate kontrollküsimustega. Samuti oleme täiendanud aruannete kontroll-lehti (K3V10) lihangete läbiviimise õiguspärasuses kontrollküsimustega ning loonud eraldiseisva kontroll-lehe hankeekspektiivide läbiviimiseks (K3V9).

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus	27.05.2009	II kategooria	Rakendusasutuse teavitamine programmide osas teostatava järelevalve käigus tuvastatud mitteabikõlblikest kuludest ei ole piisavalt reguleeritud	Täiendasime EASi omategevusi reguleerivat sisekorda K53 punktiga, mis kohustab projektijuhti koheselt teavitama järelevalveüksuse direktorit toetusena välja makstud mitteabikõlblikuks osutunud kuludest. Samuti on K53 seotud dokumentide loetelus nimetatud K10 EAS mittevastavuste menetlemise kord, mis kehtestab edasised sammud mittevastavuste menetlemiseks.
Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus	10.07.2012	II kategooria	Korraldusasutuse juhiseid järelkontrolli läbiviimiseks ei olnud alati järgitud	EAS vaatas täiendavalt üle vastavad kontroll-lehed ning viis sisse täiendused, töendusdokumendid lisatud
Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus	10.07.2012	II kategooria	RHS-i rikkumise korral ei tuvastatud mitteabikõlblike kulusid	EAS koostas, tuginedes täpsustavatele selgitustele RMI poolt, tabeli väiksemate puudustega riigihangetest ning seal esinenud hinnangulistest mitteabikõlblikest kuludest ja potentsiaalsetest tagasinõuetest
Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus	13.07.2012	II kategooria	Riigihangete kontrollimisel ei järgita neljasilmaprintsiipi või ei järgita neljasilmaprintsiipi õigeaegselt	EAS arutas antud teemat MKM, SiM esindajatega ning oleme seisukohal, et kasutame jätkuvalt ühtset lähenemist nii programmide riigihangete kontrollimise kui toetuse saajate siseriikliku piirmäära ületanud hangete kontrolli osas. Vastavalt järelevalve juhendile (p.1.1.) võib olla väljamaksetaotluse teine kontroll osaline ning seda võib teostada ka paikvaatluse käigus. Vastavalt järelevalve juhendile teostab programmide puhul teisest kontrolli rakendusasutus (MKM) peale väljamaksetaotluse menetlemist. Teisene kontroll MKM poolt toimub paikvaatlustena 100%liselt kõigi programmide puhul. Üle kahe aasta kestvate programmide korral tehakse reeglina mitu paikvaatlust. Hankeid kontrollitakse paikvaatluse käigus valimi alusel. Toetuse saajate siseriikliku piirmäära ületanud hangete puhul teostab teisest kontrolli 100%-liselt enne viimast väljamaksetaotluse menetlemist.
Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus	13.07.2012	II kategooria	Riigihangete kontrollimisest ei ole tagatud piisav kontrollijalg	Lisatud aruande kontroll-lehele K3V10 nõue sisestada kontroll-lehele aruandes sisaldunud hangete viitenumbrid RHR-st. Hanke ekspertiisi kontroll-lehele juhis, mis juhul tuleb täita Märkuste lahter. Auditi skoobis olnud projektide kontroll-lehti täiendatud
Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus	28.12.2012	II kategooria	Järelkontrolli raames tuvastatud riigiabi ergutava mõju puudumisega	EASi juhatuse otsus 1.1-5.1/13/335
Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus	28.12.2012	II kategooria	Kontroll-lehtede täiendamisel ei kontrollita nende nõuetekohasust EAS-i	10.12.2012-31.01.2013 viidi läbi kõikide meetmete rakendusdokumentide kontrolli meetme määruse vastu ja seadistuste õigsuse kontrolli rakendusdokumentide vastu. Kokkuvõte: kokku kontrolliti 47 toetusmeedet, sh taotlemiseks avatud 24 meedet ja aruandluseks avatud 23 meedet. Kõigi meetmete juures kontrolliti dokumentide üksteisele vastavust NAVis, intraneti käsiraamatus, välisveebis ja juhatuse otsuses. Lisaks kontrolliti juhatuses kinnitamata ja kontrollijatele edastatud juhendite sisu ja vastavust. Alates 30.04.2013 kehtib EASis uus arendusprotsess K18. Kontroll-lehtede väljatöötamise ja uuendamise eest vastutab - EAS arendusüksus. Lühivalt on lisatud eesmärgi küsimus taotlusvormi, e-teeninduses on täpsustatud selgitusi, kuidas eesmärgi sõnastada. • Edaspidi kinnitab juhatuse ka hindamisaruande vormi ja aruande kontroll-lehed

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus	14.11.2013	II kategooria	Rakendusüksus ei ole tuvastanud kõiki tegevusi, kus ei olnud	Projektides EU35646 ja EU29431 tehti täiendavad tagasööudud, vastavalt 13.3.2014 ja 07.03.2014. Projektis EU29286 tehti tagasööue 08.01.2014. Projektides EU31863 ja EU30142 tehti täiendavad intressi tagasööudud, vastavalt 14.4.2014.
Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus	19.12.2013	II kategooria	Kulu- ja maksedokumentide valimipõhise kontrolli riskidel põhinev metoodika ei ole asjakohane	30.05.2014 kinnitas EASi juhatus "K3 J7 Kuludokumentide valimipõhine kontroll" juhendi muudatused.
Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus	19.12.2013	II kategooria	Valimipõhise kontrolli dokumenteerimine on puudulik ning ei ole tagatud piisav kontrolljälj	Alates 31.03 on NAV maksetaotluse kaardi kulude loetelu blokis võimalik kontrollivalimisse kuuluvale kultureale lisada vastav märke - kohustuslik, kui projektis rakendatakse valimipõhist kuludokumentide kontrolli. Samuti saab edaspidi vajadusel teha NAV väljavõtte kõikidest valimis olevatest kuluridadest nii skeemi, projekti kui maksetaotluse lõikes. Alates 01.06.14 jõustusid juhendis K3 J7 tehtud muudatused. Peamine juhendi muudatus puudutab riskide hindamist. Juhendi Lisa1-s on viidud riskide hindamine kooskõlla muudetud juhendiga ja on ühtlustatud mõistete kasutamist. Valimi moodustamise tabelis on lisatud rida valimiga kontrollitud kulude lõpliku mahu märkimiseks.
Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus	15.01.2016	II kategooria	EAS-il tuleks teostada täiendavad toimingud, saamaks kindlustunnet projekti kulude abikõlblikkuses	EAS on läbi viinud projektide nr 3.1.0702.11-0390, 1.4.0202.10-1226, 1.4.0701.13-0132 ja 3.1.0401.10-0393 osas täiendavad kontrolli, mille raames tuvastati rikkumine ja valeandmete esitamise asjaolud. Eelneva teadmisel ei oleks EAS projekti 1.4.0701.13-0132 toetuse taotlust rahuldanud. Politsei- ja Piirivalveamet on alustanud kriminaalmenetlust soodustuskelmusest käsitleva paragrahvi alusel. Projekti 1.4.0202.10-1226 ja 3.1.0401.10-0393 osas viidi läbi täiendav kontroll (sh erakorralise paikvaatluse 16.06.16), mille raames tuvastati ka rikkumisi (projekti tegevused ja eesmärgid ellu viimata). EAS on alustanud ülaloodud tähelepanekute osas rikkumise menetlust ja esitanud ka SFOSi vastavad rikkumise aruanded.
Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus	15.01.2016	II kategooria	Eksperthinnangute kvaliteet ja vorm vajab standardit	10.05.2016 on Korraldusasetuse poolt kinnitatud uuendatud KAMIN juhend (kätte saadav tervikdokumendina struktuurifondid.ee kodulehelt (ekstranet), kus on tehtud järgnevad muudatused järgmises sõnastuses: KAMIN p 4.2.: Kui meetme spetsiifikaast tulenevalt on valdavalt vajalik maksetaotlusega esitatavate kulude sisu, mõistlikkust, tõhusust ja seost projekti eesmärkide saavutamiseiga hinnata RÜ välise ekspertiisi kaasabil, töötab RÜ iga vastava meetme või meetmete kogumi osas välja riskihindamise metoodika, milles on selgelt väljendatud hindamise skaala ja kategooriad, mille koosmõjul vastava skoori ületamisel on ekspertiisi kaasamine kohustuslik. Ekspertihinnangule esitatavad minimaalsed nõuded ja minimaalne küsimustik ekspertdile on esitatud KAMINa juhendi lisas 6.

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus	08.06.2016	II kategooria	Starditoetuse hindamiskriteeriumeid on kirjeldatud selliselt, et erineva osakaaluga kriteeriumite juures on võimalik hinnata ühtesid ja samu näitajaid, mille tulemuseks on projektide liialt subjektiivne hindamine.	Hindamismetoodika muudatuse tulemusel sõnastati iga hindamiskriteeriumi pealkirja alla selgitav tekst, mille abil on paremini mõistetav igas hindamiskriteeriumis hinnatav. Lisaks muudatakse hindamiskriteeriumi nr. 4 pealkirja ja selgitavat teksti ka määruses. Seda tehakse MKM eestvedamisel augustis-septembris.
Rahandusministeerium	11.02.2015	II kategooria	Puudub riigieelarveliste ja muude välisabi vahendite kaardistus	Koostatud Kokkuvõtte meetmete toepeltnantseerimisest 15.06.2015.
Rahandusministeerium	11.02.2015	II kategooria	Täiendavate kontrollimeetmete rakendamine toepeltnantseerimise	Koostatud Kokkuvõtte meetmete toepeltnantseerimisest, kus kirjeldatud pettuse riskide tulemused seisuga 15.06.2015 ning välja toodud juba täiendavalt kasutusele võetud meetmed.
Rahandusministeerium	29.01.2015	II kategooria	Rakendusüksuse töökord ja kontroll-lehed ei kajasta piisavalt hankepingute täitmisel aset leidvate tööde muudatuste ja reservi kasutamise vastavuseks teostatavaid kontrolle	VRO töökorra lisa 5 (VMT kontroll-leht) täiendatud. Lisaks täiendanud riigihangete kontrolli protseduuri ning liigitanud kontrollitoimingud kolme etappi: hankemenetlusega seotud hankedokumentide kontroll, kontrolli teostamine hankepingu täitmise ajal (lepingumuudatused, reserv) ning lõplik hangete kontroll enne viimase VMT välja maksmist.
Rahandusministeerium	29.01.2015	II kategooria	VRO töökord ning kontroll-leht ei kirjelda piisavalt paikvaatluste ja järelkontrolli kava koostamise põhimõtteid ega teostatavaid kontrolle	VRO töökord ja täiendatud paikvaatluse kontroll-lehte ja järelkontrolli kontroll-lehte. Järelkontrolli kontroll-lehel täpsustus, et lõpetatud projektide järelkontrollide planeerimisel lähtutakse STS § 22 punktis 12 sätestatust ning täiendav kontroll varade säilimise ja eesmärgipära
Rahandusministeerium	29.01.2015	II kategooria	Väljamakse taotluste menetlemise kontrollijalg ei anna piisavat infot kontrollitegevuse sisu ja kvaliteedi kohta	Toetuse väljamaksmiseks esitatavad dokumendid on toodud meetme määruses. Puuduvate dokumentide osas tuuakse vastavad märkused kontroll-lehele. Hankedokumentid kontrollitakse juristi poolt ning viited nendele on kontroll-lehel olemas Kui VMT või hankedokumentide esitamisel esineb puuduseid, siis tehakse vastavasisuline järelepärimine (märke tehakse ka kontroll-lehele).
Riigikantselei	08.05.2009	II kategooria	VMT menetlemise kontroll-leht ei anna piisavat kindlustunnet, et toetuse saaja on vajadusel järginud riigihangete teostamise korda	VMT kontroll-lehte on täiendatud täpsustavate küsimuste osas, et paremini kontrollida riigihangete reeglite täitmist. Samas on tsentraalselt määratlemata RÜ riigihangete kontrolli ulatus ning RÜ ei saa olla riikliku järelevalve teostajaks hangete kontrollimisel, kuna seda funktsiooni täidab Riigihangete Amet.
Sihtasutus Archimedes	02.09.2009	II kategooria	Paikvaatluse kontroll-leht ning paikvaatluse kontrollakt ei anna piisavat kindlustunnet kulude abikõlblikkuse osas	On kinnitatud paikvaatluse kontroll-lehe uus versioon. Kontroll-lehel on küsimused projekti tegevuste ja teavitushüpete täitmise kontrollimiseks. Riigihangete kontrolli järelevalveametnik riigihangete kontroll-lehe alusel (viide paikvaatluse kontroll-lehel p-s 6).
Sihtasutus Archimedes	02.09.2009	II kategooria	Rakendusüksuses kasutatav riigihangete kontroll-leht ei anna piisavat kindlustunnet, et toetuse saaja on järginud riigihangete seadusest tulenevaid nõudeid	Rakendusüksus on vastavalt Korraldusametuse koostatud soovitudele täiendanud riigihangete kontroll-lehti ja riigihangete kontrolli juhendit.

Sihtasutus Archimedes	02.09.2009	II kategooria	VMT KL küsimused ei anna piisavat kindlustunnet, et toetuse saaja on järginud riigihangete teostamise korda kõikide alla riigihanke piirmäära jäävate hangete läbiviimisel	Riigihangete kontroll-lehega kontrollitakse kõiki hankeid, mille maksumus ületab 10 000 eurot. Täpsustatud küsimust väljamaksetaotluse kontroll-lehel, mille kohaselt tuleb riigihangete kontroll-leht täita kõikide üle 10 000 euro maksumusega hangete puhul. Kinnitanud uued väljamaksetaotluse kontroll-lehe vormid. Samuti on Haridus- ja teadusministeerium viinud sisse vastavad muudatused meetmete tingimustes.
Sihtasutus Archimedes	21.02.2014	III kategooria	Riigihangete kontrollimisest ei ole tagatud piisav kontrollijalg, mis selgitaks kontrollimise käigus vastu võetud otsuseid	18.03.2014 kinnitati ja võeti kasutusele riigihanke kontroll-lehe uus versioon. Nimetatud lehel on lahtrisse "Märkused" toodud viited küsimuste juurde, kus on vajalik lisada selgitus. 19.03.2014 kinnitati riigihangete kontrolli juhendi uus versioon, millesse on lisatud veeru "Märkused" täitmise põhimõtted (juhendi lk 4). Alates 19.03.2014 töötab RÜ's 0,25 koormusega jurist, kelle tööülesannete hulka kuulub muuhulgas riigihangete täiendav kontroll ja riigihanke kontroll-lehtede täitmise kvaliteedi kontroll.
Sihtasutus Innove	09.07.2009	II kategooria	Puudub piisav kontrollijalg väljamaksetaotluse menetlemisel läbiviidavate kontrollide kohta, kui kuludokumente on kontrollitud toetuse saaja juures kohapeal	Kuludokumentide kontrollimise toetuse saaja juures täidetakse kontroll-leht ja allkirjastatakse kontrolli läbiviijate poolt. Kontroll toimub protseduuriliselt samamoodi, nagu tehakse seda rakendusüksuses.
Sihtasutus Innove	09.07.2009	II kategooria	Rakendusüksus ei järgi riigihangete kontrollimisel neljasilmaprincipi	SA Innove poolt 07.07.10 käskkirja nr 1.1-4/354 on kinnitatud uus "Toetuse kasutamise järelevalve kord"
Sihtasutus Innove	09.07.2009	II kategooria	Rakendusüksuses kasutatav riigihangete kontroll-leht ei anna piisavalt kindlustunnet, et toetuse saaja on järginud riigihangete seadusest tulenevaid nõudeid	SA Innove juhatus 08.03.2011 käskkirjaga nr 1.1-4/414 on kinnitatud uued korrad „Struktuuritoetuse väljamaksete menetlemise kord“, muudetud antud korra lisa 1 „Väljamakse taotluse kontroll-leht“ ja lisa 2 „Riigihangete kontroll-leht“.
Sihtasutus Innove	09.07.2009	II kategooria	Väljamaksetaotluste menetlemise kontroll-lehel olevad küsimused ei anna piisavat kindlustunnet, et toetuse saaja on järginud riigihangete teostamise korda alla riigihanke piirmäära jäävate hangete läbiviimisel ning lihtsustatud korras tellitavate teenuste tellimisel	SA Innove juhatus 08.03.2011 käskkirjaga nr 1.1-4/414 on kinnitatud uued korrad „Struktuuritoetuse väljamaksete menetlemise kord“, muudetud antud korra lisa 1 „Väljamakse taotluse kontroll-leht“ ja lisa 2 „Riigihangete kontroll-leht“.
Sihtasutus Innove	09.07.2009	II kategooria	Väljamaksetaotluste menetlemiseks loodud lihtsustatud metoodika ei taga olulise finantsmõjuga kuluridade kontrollimist	Metoodikat on täiendatud ja tagatud on olulise finantsmõjuga kulude sattumine valimisse.
Sihtasutus Innove	09.07.2009	II kategooria	Väljamaksetaotluste menetlemiseks loodud lihtsustatud metoodikas kasutatav projekti riskide hindamise metoodika ei ole asjakohane	Rakendusüksus koostas uue valimi metoodika, mis on sisse viidud väljamaksete menetlemise korda, kinnitatud SA Innove juhatus 21.09.2010 käskkirjaga nr 1.1-4/371
Sihtasutus Innove	24.07.2012	II kategooria	RÜ ei kontrolli riigihangete läbiviimist 3.05.2012 kinnitatud täiendatud kontroll-lehe alusel meetmete puhul, mida rahastatakse ESFist.	Soovitus on rakendatud, kõik üle kontrollitud hanked osutusid korrektseteks, rikkumisi ei tuvastatud

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

Sihtasutus Innove	28.12.2012	II kategooria	Rakendusüksuse paikvaatluse akti vormis puudusid detailed kontrollküsimused korraldusasutuse järelevalve juhendis nõutud aspektide kontrollimiseks	KA järelevalve juhendis kajastatud küsimused on lisatud järelevalve protseduuri (Lisa 1, paikvaatluse juhend - täpsemad selgitused ja ülevaade täiendustest lisatud failis)
Sihtasutus KredEx	29.04.2009	II kategooria	Rakendusüksus ei kontrolli kulude abikõlblikkust piisavalt põhjalikult	Tõhustatud kontrolli taotluste üle. 12. okt 2009 tehtud tagasinõude otsus nr 321.
Sihtasutus KredEx	21.12.2010	II kategooria	Programmide korral on laenu ja käenduste taotluste analüüsimise kontroll-jälg puudulik (Oluline) (Toetuse saajale suunatud tähelepanek)	Otsuste ja otsuse aluseks olevate dokumentide paremale dokumenteerimisele (sh esitluste sisu) on rohkem tähelepanu pööratud. Soovituse rakendamise analüüs kordade uuendamisel toimub jooksvalt kordade uuendamisel.
Sihtasutus KredEx	21.12.2010	II kategooria	Rakendusüksuses ei toimu terviklikku ja süsteemset riskide juhtimist ning puudub riskide hindamise ja juhtimise kord (Oluline) (Rakendusüksusele suunatud tähelepanek)	Koostöös E&Y Baltic AS-ga on üldine riskihindamine läbi viidud ja riskide koondtabel koostatud. Täna sel päeval on töös riske maandavate sisekontrollimeetmete kirjeldamine.
Sihtasutus KredEx	21.12.2010	II kategooria	Struktuurivahenditega seotud dokumendid asuvad kolmes erinevas süsteemis, mille omavahelised seosed ei ole protseduurides kirjeldatud ning dokumendid on raskesti leitavad (Oluline) (Toetuse saajale suunatud tähelepanek)	Allutatud laenude menetlemise ja väljastamise kord, kinnitatud juhataja käskkirjaga 13.12.2010, mille raames täpsem viidete süsteem välja töötatud. Samuti on antud teema seotud ka uue spetsiaaltarkvara kasutuselevõtuga, mis on lähiaastate perspektiiv.
MKM/RM/RÜ	15.07.2016	Hinnanguta	perioodi 2007-2013 rahastamisvahendite juhtimis- ja kontrollisüsteemis on olulised puudused kulude abikõlblikkuse kontrollimisel	RA viis läbi SA Kredex vastavad abikõlblikkuse kontrollid, sh topelfinantseerimise kontrollid võimalikke kattuvuste osas. Stardilaenu kontrolli raames tuvastati ühe projekti osas topelfinantseerimine. Toimub edasi asjaolude selgitamine ja vajadusel algatatakse rikkumismenetlus
Sotsiaalministeerium	10.02.2011	II kategooria	RA-le ja RÜ-le suunatud-Rakendusüksusel ja -asutusel puuduvad protseduurireeglid auditite tulemuste ülevaatamiseks ja soovitude rakendamiseks	Finantsauandluse protseduurireegel on täiendatud ning korrigeeritud. Protseduurireegel kinnitati 31.10.2011 sotsiaalministri käskkirjaga nr. 121
Sotsiaalministeerium	10.02.2011	II kategooria	RA-le suunatud- Ametnike asendamiste korral ei ole täidetud kohustuste lahususe nõue rakendusasutuse ja toetuse saaja ülesannete täitmisel	3. aprill 2011.a jõustus Sotsiaalministeeriumi TTO (Tööturu osakonna) põhimääruse (Sotsiaalministri 29. aprilli 2004. a määrus nr 38) muudatus, millega loodi TTOsse struktuuriliselt eraldi ESF talitus. Seejuures ESF talitus allub programmide „Tööturupoliitika arendamine 2009–2013” ning „Tööelu kvaliteedi parandamine 2009–2014” rakendusasutuse ülesannete täitmise osas otse kantslerile. Lisaks määratleti muudatusega TTO ESF talituse ametnike puhul asendamiste reeglistik. Kohustuste lahususe tagamiseks ei saa asendada TTO ESF talituse ametnikud TTO juhatajat ja vastupidi ning TTO ESF talituse ametnikke ei saa asendada teised TTO ESF talituse välised töötajad. TTO ESF talituse töötajad ei saa asendada teisi TTO ESF talituse väliseid ametikohti.

Sotsiaalministeerium	10.02.2011	II kategooria	RA-le suunatud- Puuduvad protseduurireedlid rahaliste vahendite arvestamise ja kasutamise kohta	Koostatud on protseduurireegel- kinnitatud sotsiaalministri käskkirjaga 19.01.2012 nr. 16
Sotsiaalministeerium	10.02.2011	II kategooria	RA-le suunatud- Rakendusasutusel puuduvad protseduurid rakendusüksuse üle kontrolli teostamiseks	Protseduurireegel RÜ üle järelevalve teostamiseks on RA poolt koostatud ning kinnitatud: Sotsiaalministri käskkiri 07.12.2011 nr. 133.

I kategooria – JKS toimib;

II kategooria – JKS toimib, kuid mõningad parandused on vajalikud;

III kategooria – JKS toimib osaliselt, mistõttu on olulised parandused vajalikud;

IV kategooria – JKS ei toimi.

Allikas: SFCS, 14.03.2017. Tabelist on eemaldatud auditi tähelepanekud, mis ei puudutanud ESFi.

LISA 11. RIKKUMISED

Tabel 11: Rikkumised IARKis vahemikus 2007-2016

Aasta	Prioriteetne suund	Meede	Rikkumise nr	Rikkumise liik	OLAFi number	EL finantsmõju
2008	1.5	1.5.1	RK/2007-2013/08/01/02	valeandmed		6433,09
2009	1.3	1.3.3	INNOVE/2007-2013/09/02/01	mitteabikõlblik kulu		1324,33
2009	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/09/06/05	5.a reegel		3195,57
2009	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/09/05/02	pankrot		8124,36
2009	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/09/02/02	valeandmed		3195,58
2009	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/09/01/03	ettemakse reeglite rikkumine		3195,58
2010	1.3	1.3.1	INNOVE/2007-2013/10/14/06	pettus (IRQ 3)		3796,54
2010	1.3	1.3.1	INNOVE/2007-2013/10/13/01	mitteabikõlblik kulu		3195,58
2010	1.3	1.3.1	INNOVE/2007-2013/10/08/02	mitteabikõlblik kulu		5341,11
2010	1.3	1.3.1	INNOVE/2007-2013/10/05/02	hankereeglid		8 819,81
2010	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/10/50/07	5.a reegel	10005	12 782,33
2010	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/10/49/02	5.a reegel		3 126,01
2010	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/10/34/01	pankrot		3 195,58
2010	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/10/30/04	5.a reegel	10004	12 780,66
2010	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/10/20/02	pankrot		2 588,97
2010	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/10/19/01	pankrot		3 195,58
2010	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/10/14/03	valeandmed		3 195,58
2010	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/10/09/01	valeandmed		6 391,16
2010	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/10/07/02	kontrollist keeldumine		3 195,58
2010	1.4	1.4.5	EAS/2007-2013/10/48/03	pankrot		4 473,82
2010	1.4	1.4.5	EAS/2007-2013/10/36/09	kontrollist keeldumine		3 065,18
2010	1.4	1.4.5	EAS/2007-2013/10/18/03	kontrollist keeldumine		4 473,82
2010	1.5	1.5.1	RK/2007-2013/10/03/02	valeandmed		0,00

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

Aasta	Prioriteetne suund	Meede	Rikkumise nr	Rikkumise liik	OLAFi number	EL finantsmõju
2011	1.1	1.1.6	INNOVE/2007-2013/11/26/01	mitteabikõlblik kulu		1 379,67
2011	1.3	1.3.1	INNOVE/2007-2013/11/17/05	ettemakse reeglite rikkumine		6 018,53
2011	1.3	1.3.4	INNOVE/2007-2013/11/18/02	mitteabikõlblik kulu	10001	23 468,35
2011	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/11/97/03	seotud isikud		6 237,56
2011	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/11/91/04	pankrot	10007	12 782,33
2011	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/11/88/02	tegevused lõpetamata	10010	0,00
2011	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/11/84/01	tegevused lõpetamata	10008	22 383,65
2011	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/11/80/02	tegevused lõpetamata		5 762,43
2011	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/11/79/04	pankrot	10006	12 782,33
2011	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/11/72/02	tegevused lõpetamata		6 391,17
2011	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/11/68/03	pankrot		5 821,68
2011	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/11/64/02	tegevused lõpetamata		6 391,17
2011	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/11/63/02	kontrollist keeldumine		5 498,27
2011	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/11/59/01	pankrot		5 538,97
2011	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/11/57/03	5.a reegel		8 204,87
2011	1.4	1.4.3	EAS/2007-2013/11/60/02	hankereeglid	10002	12 400,60
2011	1.4	1.4.5	EAS/2007-2013/11/81/04	kontrollist keeldumine	10007	14 754,33
2011	1.4	1.4.7	EAS/2007-2013/11/76/03	pankrot	10005	34 901,00
2011	1.4	1.4.8	EAS/2007-2013/11/71/01	hankereeglid		2 672,56
2011	1.5	1.5.1	RM/2007-2013/11/06/01	mitteabikõlblik kulu		3 578,73
2011	1.5	1.5.1	RM/2007-2013/11/04/02	mitteabikõlblik kulu	10009	69 952,50
2011	1.5	1.5.1	RM/2007-2013/11/03/02	hankereeglid		4 906,02
2011	1.5	1.5.1	RM/2007-2013/11/02/01	mitteabikõlblik kulu		3 507,67
2012	1.1	1.1.7	INNOVE/2007-2013/12/36/01	tegevused lõpetamata	10003	16 150,00
2012	1.2	1.2.1	Archimedes/2007-2013/12/06/08	mitteabikõlblik kulu	10009	40 833,39

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

Aasta	Prioriteetne suund	Meede	Rikkumise nr	Rikkumise liik	OLAFi number	EL finantsmõju
2012	1.3	1.3.1	INNOVE/2007-2013/12/46/05	mitteabikõlblik kulu	10001	24 095,71
2012	1.3	1.3.1	INNOVE/2007-2013/12/45/01	mitteabikõlblik kulu		4 156,34
2012	1.3	1.3.1	INNOVE/2007-2013/12/44/01	tegevused lõpetamata	10011	54 270,72
2012	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/238/03	tegevused lõpetamata		4 021,06
2012	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/233/03	pankrot		1 711,54
2012	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/154/03	tegevused lõpetamata		5 753,79
2012	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/138/03	tegevused lõpetamata	10004	12 782,33
2012	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/137/03	tegevused lõpetamata		6 391,16
2012	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/134/03	tegevused lõpetamata	10002	31 401,54
2012	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/131/03	kontrollist keeldumine		5 831,12
2012	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/130/02	mitteabikõlblik kulu	10006	31 955,82
2012	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/123/03	tegevused lõpetamata		6 432,41
2012	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/121/03	tegevused lõpetamata		6 391,16
2012	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/116/02	tegevused lõpetamata		5 531,55
2012	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/115/02	pankrot		6 391,16
2012	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/113/01	tegevused lõpetamata		5 151,21
2012	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/110/02	pankrot		6 391,17
2012	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/107/05	pettus (IRQ 3)		5 413,52
2012	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/104/02	tegevused lõpetamata		4 752,00
2012	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/103/04	tegevused lõpetamata		6 391,16
2012	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/101/03	tegevused lõpetamata		4 806,92
2012	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/12/99/06	5.a reegel		2 538,41
2012	1.4	1.4.5	EAS/2007-2013/12/168/01	valeandmed		5 587,00
2012	1.4	1.4.7	EAS/2007-2013/12/153/03	pankrot	10008	16 407,14
2012	1.4	1.4.8	EAS/2007-2013/12/125/02	hankereeglid	10005	12 501,12

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

Aasta	Prioriteetne suund	Meede	Rikkumise nr	Rikkumise liik	OLAFi number	EL finantsmõju
2012	1.4	1.4.8	EAS/2007-2013/12/119/02	mitteabikõlblik kulu		6 746,92
2012	1.5	1.5.1	RM/2007-2013/12/10/01	mitteabikõlblik kulu		5 665,07
2012	1.5	1.5.3	RM/2007-2013/12/07/02	hankereeglid	10001	20 730,32
2013	1.1	1.1.4	INNOVE/2007-2013/13/54/03	hankereeglid		2 352,12
2013	1.1	1.1.6	INNOVE/2007-2013/13/63/02	mitteabikõlblik kulu	10012	225 757,48
2013	1.1	1.1.8	INNOVE/2007-2013/13/56/01	mitteabikõlblik kulu		2 747,09
2013	1.2	1.2.2	Archimedes/2007-2013/13/16/02	mitteabikõlblik kulu	10010	23 721,97
2013	1.2	1.2.2	Archimedes/2007-2013/13/08/03	hankereeglid	10002	29 072,99
2013	1.3	1.3.1	INNOVE/2007-2013/13/60/02	mitteabikõlblik kulu		4 609,22
2013	1.3	1.3.1	INNOVE/2007-2013/13/50/05	hankereeglid		3 832,72
2013	1.3	1.3.2	INNOVE/2007-2013/13/65/01	hankereeglid		3 017,50
2013	1.3	1.3.2	INNOVE/2007-2013/13/57/03	valeandmed	10008	18 615,77
2013	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/13/453/02	pankrot	10011	11 677,21
2013	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/13/452/05	pankrot		6 366,96
2013	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/13/449/02	pankrot	10008	0,00
2013	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/13/447/03	pankrot		3 603,12
2013	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/13/446/02	5.a reegel		5 996,58
2013	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/13/443/04	pankrot		3 654,51
2013	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/13/439/02	5.a reegel		936,27
2013	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/13/433/03	tegevused lõpetamata	10009	7 988,96
2013	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/13/407/04	tegevused lõpetamata		6 391,16
2013	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/13/335/02	5.a reegel		4 431,11
2013	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/13/334/02	pankrot		6 292,71
2013	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/13/333/03	5.a reegel		4 090,02
2013	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/13/247/02	tegevused lõpetamata	10003	31 955,83

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

Aasta	Prioriteetne suund	Meede	Rikkumise nr	Rikkumise liik	OLAFi number	EL finantsmõju
2013	1.4	1.4.8	EAS/2007-2013/13/416/01	mitteabikõlblik kulu		762,63
2014	1.1	1.1.3	INNOVE/2007-2013/14/75/04	mitteabikõlblik kulu	10009	28 877,55
2014	1.1	1.1.6	INNOVE/2007-2013/14/70/01	mitteabikõlblik kulu	10005	13 160,87
2014	1.2	1.2.1	Archimedes/2007-2013/14/42/02	hankereeglid	10007	10 522,20
2014	1.2	1.2.1	Archimedes/2007-2013/14/44/03	hankereeglid		3 865,65
2014	1.2	1.2.3	Archimedes/2007-2013/14/60/07	hankereeglid		4 611,05
2014	1.2	1.2.3	Archimedes/2007-2013/14/55/06	hankereeglid		5 121,62
2014	1.2	1.2.6	Archimedes/2007-2013/14/66/03	hankereeglid		4 736,58
2014	1.3	1.3.2	INNOVE/2007-2013/14/73/02	hankereeglid	10006	33 523,58
2014	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/14/513/02	5.a reegel	10012	17 870,35
2014	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/14/508/02	5.a reegel		5 113,64
2014	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/14/505/03	tegevused lõpetamata		0,00
2014	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/14/498/02	tegevused lõpetamata		2 987,94
2014	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/14/490/03	pankrot		1 192,70
2014	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/14/481/04	5.a reegel	10004	14 528,16
2014	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/14/477/03	5.a reegel		4 170,47
2014	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/14/469/02	5.a reegel		5 624,20
2014	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/14/467/01	pankrot		3 097,52
2014	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/14/466/01	pankrot		3 183,93
2014	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/14/465/02	pankrot	10002	11 657,39
2014	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/14/464/04	pettus (IRQ 3)	10001	31 955,82
2014	1.4	1.4.4	EAS/2007-2013/14/475/01	hankereeglid	10003	15 159,99
2014	1.4	1.4.8	EAS/2007-2013/14/511/02	hankereeglid	10011	10 359,68
2014	1.5	1.5.1	RM/2007-2013/14/13/02	hankereeglid		7 650,01
2015	1.2	1.2.4	Archimedes/2007-2013/15/123/02	mitteabikõlblik kulu		6 238,60

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

Aasta	Prioriteetne suund	Meede	Rikkumise nr	Rikkumise liik	OLAFi number	EL finantsmõju
2015	1.2	1.2.4	Archimedes/2007-2013/15/121/01	mitteabikõlblik kulu		8 566,86
2015	1.2	1.2.4	Archimedes/2007-2013/15/118/04	hankereeglid		1 816,79
2015	1.2	1.2.4	Archimedes/2007-2013/15/114/01	mitteabikõlblik kulu	10005	37 981,71
2015	1.2	1.2.4	Archimedes/2007-2013/15/112/02	mitteabikõlblik kulu	10006	14 668,21
2015	1.2	1.2.4	Archimedes/2007-2013/15/110/01	mitteabikõlblik kulu	10004	12 624,01
2015	1.2	1.2.4	Archimedes/2007-2013/15/97/02	mitteabikõlblik kulu	10002	26 295,01
2015	1.2	1.2.6	Archimedes/2007-2013/15/105/02	hankereeglid		4 656,29
2015	1.3	1.3.1	INNOVE/2007-2013/15/79/02	mitteabikõlblik kulu	10003	14 232,77
2015	1.3	1.3.1	INNOVE/2007-2013/15/77/03	ettemakse reeglite rikkumine		5 928,99
2015	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/15/569/00	5.a reegel		5 154,97
2015	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/15/552/02	pankrot	10008	14 140,36
2015	1.4	1.4.7	EAS/2007-2013/15/519/05	valeandmed	10001	139 650,00
2015	1.5	1.5.2	RM/2007-2013/15/16/04	hankereeglid		1 583,49
2016	1.1	1.1.6	INNOVE/2007-2013/16/92/02	mitteabikõlblik kulu		7 838,54
2016	1.1	1.1.9	KIK/2007-2013/16/77/02	hankereeglid		4 231,25
2016	1.2	1.2.4	ARCHIMEDES/2007-2013/16/130/03	hankereeglid		573,58
2016	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/16/600/00	mitteabikõlblik kulu		6 407,02
2016	1.4	1.4.2	EAS/2007-2013/16/595/00	kontrollist keeldumine	21521	31 955,83
2016	1.4	1.4.7	EAS/2007-2013/16/597/00	Pettuse kahtlus	21522	189 000,00
KOKKU						1 931 992,08

Allikas: KA, AFCOS andmed seisuga 31.01.2017

LISA 12. RISKID JA MAANDAMISTEGEVUSED

Tabel 12: RAde ja RÜde tuvastatud riskid ja nende maandamistegevused prioriteetsete suundade lõikes aastati

Prioriteetne suund (vajadusel ka meede või valdkond)	Risk	Ette võetud / võetavad abinõud	Vastutajad	Tähtaeg
2007				
Elukestev õpe	Käibevahendite puudusest tingituna ei ole võimalik programmi eesmärgi ja tegevusi ellu viia	Tagada RÜ poolne sisend riigieelarvesse ning ühtne riigieelarve planeerimise protsess. Juhul kui toetuse saaja on lisaks HTM-i eraldise saaja, siis tuleb lepingu sõlmimine ajastada nii, et tegevusi oleks võimalik õigeaegselt ellu viia.	HTM	Paralleelselt riigieelarve koostamisega (veeb-aprill 2008)
Elukestev õpe	Rakendaja vähene projekti- ja ressursijuhtimise suutlikkus	Programmi elluviija peab tegevuste rakendamiseks leidma vajalikud inimesed. RA ja RÜ poolt kaaluda programmide etapiviisilist rahastamist. Anda programmi elluvijale suurem võimalus programmi muuta.	HTM	Vahetult programmide valmimisega
Elukestev õpe	Hankereeglite rikkumine	Struktuurivahenditega seotud inimeste koolitamine riigihangete valdkonnas.	HTM	Ühildada koolitusplaaniga.
Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine	Programmide üleplaneerimise tagajärjel ei suudeta ESF vahendeid perioodi lõpuks ära kasutada.	Tagada piisavad seiremehhanismid adekvaatse eelarveinfo saamiseks ning info jõudmine programmi juhtkomisjoni. RÜ annab RA-le eelarve prognoosi ning eelarve täitmise ülevaate.	HTM	Kuni programmi abikõlblikkuse perioodi lõpuni.
Suurem haldusvõimekus	EK ei kinnita Inimressursi arendamise rakenduskava.	Läbirääkimised EK-ga.	RM	2007.a lõpp
Suurem haldusvõimekus	Ei püsiita ajakavas, seoses rakenduskava hilinevad kinnitamisega EK poolt.	Programmide ja avatud taotlusvoorude ettevalmistamine enne kui EK on lõplikult rakenduskavad kinnitanud. Ajakava ülevaatamine jooksvalt.	Riigikantselei	2007.a lõpp
Suurem haldusvõimekus	Taotlejad ei ole teadlikud uutest rakendusskeemidest.	Teavitamistegevus.	Riigikantselei	2007.a lõpp
Tehniline abi/Horisontaalne tehniline abi	Puudub täpne teadmine TA vajadustest 2007-2013	Kasutatud vahendite analüüs mõne aasta möödudes rakendamisest.	n/a	2009
Tehniline abi/Horisontaalne tehniline abi	Võimalikud vead aastalõpu tormamise hooajal.	Ressursi hooajaline suurendamine, toetuse saajate ärgitamine esitamaks väljamakseid õigel ajal.	Korraldusasutus	n/a
Tehniline abi/Horisontaalne tehniline abi	Väljamakse taotlusi esitatakse harva, kuid korraga palju kulusid.	Uue korra järgi tulevad kulud hüvitamiseks esitada 90 päeva jooksul kulude tekkimisest, toetuse saajate ärgitamine kuludokumentide esitamiseks.	Korraldusasutus	n/a
Tehniline abi/Horisontaalne tehniline abi	Ei jõuta teha plaanitud paikvaatlusi.	Täiendava töötaja palkamine.	Korraldusasutus	n/a

2008				
Elukestev õpe	Kuludokumentide pikast menetlusajast tulenevad likviidsusprobleemid, mis takistavad tegevuste õigeaegset elluviimist	RA ja RÜ peavad lihtsustama menetlust ja läbi viima programmi elluviijate koolitamist. Maksta välja koheselt need kulud, mis on abikõlblikud, teiste kuludokumentidega tegeleda jooksvalt. Välja on töötatud lihtsustatud menetluse võimalus.	HTM tõukefondide osakond ja RÜ	Operatiivne tegevus
Elukestev õpe Keskonnahariduse arendamine	Kui puuduvad või on alles väljatöötamisel rakenduskava eesmärkidega seotud tegevuskavas või puudub objektiivne informatsioon valdkondade arenguprobleemidest ja vajadustest, siis on oht kasutada vahendeid ebaefektiivselt	Koostamisel on keskkonnahariduse arengukava	HTM ja KKM	II kvartal 2009
Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine	Välisabi ja riikliku kaasfinantseerimise vahendeid ei planeerita ühtsetel põhimõtetel, sellest tulenevalt ei ole kaasfinantseerimise vahendeid võimalik edasi kanda rohkem kui ühe aasta võrra.	Rahandusministeerium ja RA tagavad kvaliteetse RESi dokumendi. Programmide kavandamisel näha pikaajaliselt ette rahaliste vahendite vajadus. Vajalik RES-i 4-aastase perioodi ja struktuurivahendite 7-aastase perioodi ühtne käsitlemine. Kaasata protsessi RÜ-d.	Korraldusasutus, HTM	Alustada tegevusega uue riigieelarve koostamisel
Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine	Erinevate fondide raames samade projektide tegemine või kulude katmine toob kaasa tegevuste topeltrahastamise.	Kuludokumentide originaalide kontroll, kus kuludokumentidele peab olema peale kantud projekti/programmi number. Projekti raamatupidamise nõuetekohase korralduse tagamine programmi elluviija poolt. Elluvijad peavad üle minema <i>full-cost</i> meetodile.	RÜ, suunatud korraldusasutusele HTM	jooksvalt abikõlblikkuse perioodi lõpuni
Pikk ja kvaliteetne tööelu	Rakendaja vähene suutlikkus viia projekte ellu	Koolitused, juhendid, projekti administreerimise kirjelduse esitamine RÜle, projektide ajaline piirang, konsultantide kasutamine teenuse sisseost.	RA, RÜ	jooksvalt
Pikk ja kvaliteetne tööelu	Mitteabikõlblikud kulud (sh hankereeglite rikkumine)	Abikõlblikkuse tingimuste täpsustamine programmis ja määrustes. Toetuse saaja (edaspidi TS) pidev koolitamine, juhendmaterjalid, TS ja RÜ vaheline pidev kommunikatsioon, eelkoostamine, RÜ töötajate koolitamine. Kolme pakkumise nõue neile, kes pole riigihanke kohuslased, programmides 35 000 krooni piir pakumiste võtmisel	RA, RÜ, rahandusministeerium	jooksvalt
Pikk ja kvaliteetne tööelu	Seire ei ole tõhus	Seirearuandluse vorm, seirearuande koostamise juhend.	RA, RÜ, JM	jooksvalt
Pikk ja kvaliteetne tööelu	Piirangud seireandmete kogumiseks tulenevalt andmekaitse seadusest	RA ja juhtministeeriumi läbirääkimised AKIga	RA, JM	-
Pikk ja kvaliteetne tööelu	Piiratud personali motiveerimise võimalused-	Ühisüritused, hea sisekliima loomine	Sotsiaalministeeriumi arendus- ja	jooksvalt

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

			personaliosakond, juhtkond	
Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	Määruse tingimused ja eesmärgid on ebaselged	Selgem, üheselt mõistetav sõnastus, informeerimine ja koolitused	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	
Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	Õigusaktidega ei jõua reageerida muudatustele majanduskeskkonnas	Juhend muutuste elluviimiseks ja operatiivne tegevus ning muutuste järgimine	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	
Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	Pahatahtlik/ mittepahatahtlik reeglite rikkumine toetuse saaja poolt, projekti muudatustest mitteteatamine	Nõustamine, teavitamine, teavitamine ka sanktsioonidest, kiire tuvastamine (pidev järelseire)	Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus	
Suurem haldusvõimekus	Ressursi piisavus RA ja RÜ ülesannete täitmisel	Süsteemi lihtsustamine (n. protseduuride lihtsustamine, juhendmaterjalide loomine ja lihtsustamine)	RA	31.12.2009
Suurem haldusvõimekus	Toetavate tegevuste piisav asjakohasus muutunud majandusolukorras	Täiendavate tegevuste ja meetmete ülevaatamine ja vajadusel ajakohastamine, võttes arvesse ka RM poolt OP hindamise tulemusi. RA plaanib läbi viia tegevuste vahehindamise 2010.a aastal	RA	31.12.2009
Suurem haldusvõimekus	RÜ ja RA ülesannete üleviimine Rahandusministeeriumisse võib ohustada senist rakendamist, mille tulemusena rakendamine osaliselt/täielikult peatub mõneks ajaks, mis toob kaasa EK eelarvelise kohustuse (n+2/n+3 nõuete) mittetäitmise.	RA valmistab ette Rahandusministeeriumisse üleviimise rakendusplaani ja koostab uue rakendussüsteemi (n: juhtimis- ja kontrollisüsteem, õigustloovad aktid jne) tagamaks toetuse andmise ja rakendamise süsteemi tõrgeteta toimimise.	RA	31.12.2009
Suurem haldusvõimekus	„N+2“ risk (sh. eelarveliste kohutuste mitteaajakohane täitmine)	Väljamaksete ja kohustuste seiramine jooksvalt (igakuiselt sisendi andmine rahandusministeeriumi välisvahendite ülevaatesse)	RA	31.12.2009
Suurem haldusvõimekus	Taotlemise ja rakendamise keerukus	Lihtsustamise raames taotlemise ja rakendamise piisav reguleeritus (n. hallide tsoonide kaotamine rakendamisest, vastavate juhendmaterjalide koostamine, õigusloome ajakohastamine). Elektroonilise taotluskeskkonna loomine Rahandusministeeriumi poolt.	RA	31.12.2009
Suurem haldusvõimekus	Liialt vähesel määral kontroll-toimingute tegemine (st. kohapealsete kontrollide teostamine)	Kontrolli plaani täitmine ning vajadusel täiendavate kontroll-toimingute tegemine tagamaks kulude abikõlblikkust ja toetuse sihipärane kasutamine	RÜ	31.12.2009
2009				
Elukestev õpe	Elluviijate vähene teadlikkus abikõlblikkuse reeglitest ja riigihangete läbiviimisest võib tuua kaasa kulude mitteabikõlblikkuse.	Pidev koolitus KA ja RÜ poolt. Hangete kooskõlastamise kohustus HTMiga hallatavate riigiasutuste puhul	KA, RA, RÜ	2010, pidev tegevus

Elukestev õpe, Keskkonnahariduse arendamise meede	Kui rakenduskava eesmärkidega seotud valdkondlikud prioriteetidid (arengudokumendid) puuduvad, on alles väljatöötamisel või vajavad olulist täiendamist ja/või puudub objektiivne informatsioon valdkondade olukorrast, siis on oht, et planeeritakse vahendeid ebaefektiivselt ning mitte eesmärgipärastele tegevustele, mistõttu võib sattuda ohtu rakenduskava eesmärkide täitmine ja tulemuste jätkusuutlikkus.	Valdkondlike strateegiate ja tegevuskavade olemasolu, omavahelise kooskõla, arengusuundade kaardistamine, hetkeolukorrast ülevaate omamine ja arengudokumentide alase pädevuse koondamine uude loodavasse arengu- ja planeerimisosakonda.	KKM, HTM	2010
Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine	Elluvijate vähene teadlikkus abikõlblikkuse reeglitest ja riigihangete läbiviimisest võib tuua kaasa kulude mitteabikõlblikkuse.	Pidev koolitus KA ja RÜ poolt. Hangete kooskõlastamise kohustus HTMiga hallatavate riigiasutuste puhul.	KA, RA, RÜ	2010, pidev tegevus
Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	Määruse tingimused ja eesmärgid on ebaselged	Selgem, üheselt mõistetav sõnastus, informeerimine ja koolitused	MKM	-
Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	Õigusaktidega ei jõua reageerida muudatustele majanduskeskkonnas	Juhend muutuste elluviimiseks ja operatiivne tegevus ning muutuste järgimine	MKM	-
Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	Pahatahtlik/ mittepahatahtlik reeglite rikkumine toetuse saaja poolt, projekti muudatustest mitteteatamine	Nõustamine, teavitus, teavitamine ka sanktsioonidest, kiire tuvastamine (pidev järelseire)	EAS	Pidev
Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	Esitatud taotluste madal kvaliteet ning toetusesaajate nõrk võimekus projekti elluviimisel venitab rakendamise protsessi - täiendavate andmete küsimine - seab ohtu prognoosid, väljamaksed	Eelnõustamine ja kliendihaldussüsteemi juurutamine. Taotlejate võimekuse tõstmine- juhendid, juhendamine, koolitus.	EAS	31.12.10
Suurem haldusvõimekus	Ressursi ebapiisavus RA ja RÜ ülesannete täitmisel	Süsteemi lihtsustamine (n. protseduuride lihtsustamine, juhendmaterjalide loomine ja lihtsustamine)	RA	Pidev
Suurem haldusvõimekus	Toetavate tegevuste ebapiisav asjakohasus muutunud majandusolukorras	Täiendavate tegevuste ja meetmete ülevaatamine ja vajadusel ajakohastamine, võttes arvesse ka RM poolt OP hindamise tulemusi. RA plaanib läbi viia tegevuste vahehindamise 2010. aastal	RA	Pidev

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

Suurem haldusvõimekus	RÜ ja RA ülesannete üleviimine Rahandusministeeriumi (personalrisk, IT risk, süsteemi toimivuse tagamise risk, toetuse saajad ei ole piisavalt teadlikud funktsioonide ülekandumisest, toetuse saaja ST talitusega seotud ülesannete järjepidev täitmine jne).	Varajane tegevuste planeerimine ja akrediteerimiseks vajaminevate dokumentide koostamine ning üleviimise ajakavast kinnipidamine	RA	31.12.10
Suurem haldusvõimekus	N+2 risk (sh. eelarveliste kohutuste mitteaajakohane täitmine)	Väljamaksete ja kohustuste seiramine jooksvalt (igakuiselt sisendi andmine Rahandusministeeriumi välisvahendite ülevaatesse)	RA	Pidev
Horisontaalne tehniline abi ja Tehniline abi	TA kasutatakse abikõlbmatuteks tegevusteks/kululiikideks	Maksete eelne kontroll; paikvaatlused; tehnilise abi juhendi täiustamine; uuringute ja hindamiste lähteülesannete eelnev RMiga kooskõlastamine	KA	N/A
Horisontaalne tehniline abi ja Tehniline abi	Kulude abikõlblikkus riigiaastaeelarve vahetusel	Ettemaksete võimaldamine riigiasutustele alates 2009. a juulist; alates 2010. a projektide abikõlblikkuse periood programmperioodi lõpuni	KA	N/A
Horisontaalne tehniline abi ja Tehniline abi	Väljamakse taotlusi esitatakse harva, kuid korraga palju kulusid	Uue korra järgi tuleb kulud hüvitamiseks esitada 90 päeva jooksul kulude tekkimisest, toetuse saajate ärgitamine kulusid esitada	KA	N/A
Horisontaalne tehniline abi ja Tehniline abi	Ei jõuta teha planeeritud paikvaatlusi	Töö parem planeerimine	KA	N/A
Horisontaalne tehniline abi ja Tehniline abi	Vahendite jaotumine toetuse saajate vahel programmperioodi viimastel aastatel	Töötada välja põhimõtted ja meetodika ning jooksvalt jälgida eelarvete täitmist.	KA	N/A
2010				
Inimressursi arendamise rakenduskava tasandil riskide ümberhindamise käigus tuvastati, et eelmise aasta aruandes kajastatud kõrge risk – elluviijate vähenemine teadlikkuse abikõlblikkuse reeglitest ja riigihangete läbiviimisest võib tuua kaasa kulude mitteabikõlblikkuse – prioriteetsetes suundades 1 ja 2 küll esineb antud valdkondades, kuid nende ERF suundades (EARK ja MARK). Seega ei ole risk IARK seisukohast enam sel perioodil oluline. Kolmandas prioriteetsetes suunas riske aruandlusperioodil ei hinnatud. Prioriteetsetes suunas 4 on võrreldes eelmise aastaga kaks riski samad. Rakendamise venimise oht taotluste madala kvaliteedi tõttu ning toetuse saaja poolne reeglite rikkumise oht on jätkuvalt üleval ning jäävad tõenäoliselt üles kuni perioodi lõpuni. Kuigi EAS pidevalt maandab riski, ei ole võimalik toetuse saajate reeglite rikkumist täielikult välistada. 2010. a-l toodi uue riskina välja oht, et indikaatorite sihttasemeid ei täideta (kuna rakendamise perioodi sisse jääb ka majanduslangus, siis pole välistatud, et see omab mõju ka teatud indikaatorite saavutamisele). Uue riskina lisandus aruandlusperioodil ka oht ületada suuna tasandil ERF tüüpi kulude määra 10%. Kuigi RA tasandil jälgitakse 10% piirmäära, jääb risk selle ületamiseks endiselt üles. Võrreldes eelmise aruandlusperioodiga on prioriteetse suuna Suurem haldusvõimekus kahe riski osas maandavad meetmed olnud piisavad, mistõttu ei ole aruandlusperioodil enam asjakohased toetavate tegevuste piisava asjakohasuse risk muutunud majanduskeskkonnas ning RÜ ja RA ülesannete üleviimisega seotud riskid – on kehtestatud üks täiendav programm ning RA ja RÜ on jätkanud oma tööd RM-is.				

2011				
Pikk ja kvaliteetne tööelu	Administratsiooni struktuur on liiga väike ja loogika ebaselge, et saaks palgata piisava arvu inimesi kohustuste lahuse tagamiseks.	Kohustuste lahusus on olemasolevate võimaluste piires püütud tagada. ESF talituse loomine 2011. a	SoM	2011 I kv
Pikk ja kvaliteetne tööelu	Taotluste hindajateks võivad osutada ebapädevad eksperdid.	Ekspertide põhjalik eelkontroll RA ja RÜ poolt - eksperdid kvalifitseeritakse RA ja RÜ esindajate poolt ühiskoosoleku käigus.	SoM	jooksev
Pikk ja kvaliteetne tööelu	SF eesmärkide saavutamine on takistatud lähtuvalt õigusaktides toodud liiga piiravatest nõuetest (RHS vs tööturumeetmed).	RM-i on teavitatud ja tehtud ettepanekud vastavate mõningate muudatusvajaduste osas.	SoM	jooksev
Pikk ja kvaliteetne tööelu	Kulude kontrollimise valimi meetodika ei anna auditi objektideks neid projekte, mida peaks kontrollima ning optimaalset hulka dokumente.	RMga arutelu, kuidas muuta valimi meetodikat, et oleks kaasatud ka teised projektid	SoM	2012 III kv
Pikk ja kvaliteetne tööelu	Palgalõhe SF vahendeid administreerivates asutustes põhjustab töötajate voolavust ja motivatsiooni langust	Probleemi tuleb teadvustada juhtkonna tasandil	SoM	jooksev
Pikk ja kvaliteetne tööelu	Rakenduskava ei vasta muutunud sotsiaalmajanduslikule olukorrale.	Rakenduskava muutmise võimalus on olemas, kuid see on ajamahukas.	SoM	Vastavalt vajadusele
Pikk ja kvaliteetne tööelu	Rakenduskavas planeeritud eesmärkide saavutamiseks ei ole planeeritud piisavalt eelarvevahendeid.	Taotletud on täiendavaid vahendeid teiste meetmete, prioriteetsete suundade jne arvelt. Esitatud on ametlikud taotlused KA-le ning vaadatud üle prioriteetse suuna siseselt ressursid.	SoM	Vastavalt vajadusele
Pikk ja kvaliteetne tööelu	2014+ rakendamisel ei ole kaasatud kõik asjassepuutuvad eksperdid, kooskõlastuste ja planeerimise ajad on lühikesed, seetõttu võib kannatada planeerimise kvaliteet.	Hetkel on veel planeerimine algjärgus ja väliseid eksperte on veel vähe kaasatud (siin on väga oluline roll RMil kui kesksel planeerimise koordineerijal).	SoM	jooksev
Pikk ja kvaliteetne tööelu	TS ei ole piisavalt teadlik oma kohustustest, seetõttu võib kaasneda toetuse tagasi nõudmine (nt kontrollijälje puudumine).	Toetuse saajatele viiakse Innove ja SoM koostöös läbi infopäevi ning koostatud on juhendid, mis on avalikult veebis kättesaadavad. Programmide rakendajatele on SoM vastavalt nende vajadustele korraldanud ka spetsiaalseid temaatilisi koolitusi. Lisaks viiakse programmide osas läbi vähemalt kaks korda aastas rakenduskoosolekuid, mille käigus on võimalik varakult tuvastada juba tekkinud/või tulevikus tekkida võivaid probleeme.	SoM	jooksev

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

Pikk ja kvaliteetne tööelu	Keeruline tuvastada, mis on riigiabi (sh ei saa EK-It ega RM-It selgeid ja püsivaid seisukohti).	Juhendavate materjalide koostamine ning vastavate koolituste korraldamine RM poolt	SoM	Vastavalt vajadusele
Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	Meetmete puuduv või keeruline mõõdetavus, indikaatorite ebaselgus	Uue programmeerimisperioodi kvaliteetsem planeerimine. Indikaatorite inventuuri läbiviimine käesoleval perioodil. Kliendi uuringu alusel parendustegevuste kavandamine	EAS	31.12.2012
Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	Hangete läbiviimisel risk eksida hankereeglite vastu	Paljud parendustegevused juba on käivitatud, edaspidi tuleb tagada selle toimimine. Lisaks korraldada regulaarseid koolitusi, teavitusi EASi ja klientide suunal. Samuti kaalume ennetavate tegevuste (kõikide riskiprojektide läbivaatamist) teostamist.	EAS	31.12.2012
Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	Ebapiisav majasisene võimekus planeerida, lähteülesandestada, hankida, tellida ja viia ellu tegevusi	Koolituste läbiviimine võimekuse suurendamiseks. Keskse kontrollifunktsiooni tugevdamine hankeüksuse ja arendusüksuse poolt.	EAS	31.12.2012
Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	Igapäevaste küsimuste ja probleemide lahendamine VS pikaajaline planeerimine, visioonide/strateegiate loomine	Analüüsida allapoole delegeerimise võimalusi ja vajadusel rakendada. Uue strateegia kavandamisel paremini kavandada struktuur, et oleks inimestel võimekust ja aega arendustegevuste teostamiseks	EAS	31.12.2012
Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	(Võtme)töötaja lahkumisega seotud risk	Juhtimisvõimekuse tõstmine organisatsioonis, teadlikkuse kasvatamine. Suurem paindlikkus töölepingu tingimuste kehtestamisel. Teadmiste dubleerimine teiste töötajatega, teadmuse säilitamine, vastava kultuuri rakendamine. Andmeaida projekti elluviimine.	EAS	31.12.2012
Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	Hangete protseduur on aeganõudev, vaidlustamise korral pikeneb menetluse aeg veelgi	Senisest parem tegevuste planeerimine, vajadusel koolituste korraldamine. Standardprotseduuride kasutamine, vähem erandite kasutamist (erandite osas konsulteerimine Rahandusministeeriumiga).	EAS	31.12.2012
Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	Mitme funktsiooni täitmiseks on pädevus vaid 1 inimesel	Juhtimisvõimekuse tõstmine organisatsioonis, teadlikkuse kasvatamine. Suurem paindlikkus töölepingu tingimuste kehtestamisel. Teadmiste dubleerimine teiste töötajatega, teadmuse säilitamine, vastava kultuuri rakendamine. Andmeaida projekti elluviimine.	EAS	31.12.2012
Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	Infosüsteemide mittetoimimine ja tõrked, süsteemide käideldavus ei vasta nõuetele	Jätkuv andmebaaside versioonide vahetus, uus DHSi platvorm.	EAS	31.12.2012

	(jõudlus, mahud, aeglus, teenuse kättesaadavus)	Uue perioodi osas põhjalik ja kvaliteetne analüüs uue süsteemi vajaduste osas.		
Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	Töötajate ebapiisav kompetents	Kohustuslike sisseelamis- ja seeselamiskoolituste läbiviimine. Kompetentsisüsteemi oskuslik rakendamine, kvaliteetne arenguvajaduste määramine juhtide poolt, mentorluse rakendamine, teatud teadmiste osas teadmiste kontrolli rakendamine. Andmeida projekti elluviimine.	EAS	31.12.2012
Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	Määrustes on sarnased asjad erinevalt sõnastatud, mis toob kaasa erinevaid tõlgendusi majasiseselt ja lahendusi kliendile	Oleme käivitanud määruste ühtlustamise protsessi koostöös MKMiga. Tootearendusprotsessi täpsem kirjeldamine. Andmeida projekti läbiviimine.	EAS	31.12.2012
Suurem haldusvõimekus	Otsustustasandite ebapiisav kaasamine, et saada lisandväärtust ja tagasisidet sisutegevuste elluviimise kohta	Kokkulepete tegemine ja läbirääkimine erinevate osapooltega ja selgete konkreetsete ootuste kaardistamine. Kommunikatsiooni tõhustamine.	RA/RÜ	jooksev
Suurem haldusvõimekus	Toetuse kasutamise nõuete/reeglite mittetäitmine (dokumentide säilitamine, teavituse reeglite järgimine, ettemakse mittenõuetekohane kasutamine, raamatupidamisdokumentide mitte eristamine, erisoodustuse ebanõuetekohane täitmine, töötajate ebanõuetekohane täitmine jne).	Juhendmaterjalide ülevaatamine ja ajakohastamine. Ettepanekute esitamine TA koolitustegevuste planeerimisse ja sisustamisse (horisontaalsed ja süsteemsed koolitused). Toetuse saajate koolitamine RÜ poolt.	RÜ	jooksev
Suurem haldusvõimekus	Väljamaksetaotluste pikk menetlusaeg (tehnilised vead VMTs, suhtlus toetuse saajatega)	Tööprotsesside ja -etappide täpne kaardistamine ja ülevaatamine. Probleemkohtade kaardistamisest lähtuvalt toimingute ülevaatamine, eesmärgiga toiminguid/tegevusi optimeerida ja tõhustada. Lihtsustamismetoodika testimine ja vajadusel täiendamine.	RÜ	jooksev
Suurem haldusvõimekus	Taotlejad ja toetuse saajad ei ole järginud hangete kohta käivaid nõudeid (nii riigihanke nõudeid kui ka 3 pakkumise võtmise nõuet)	RÜ poolne toetuse saajate nõustamine sh toetuse saajatele infopäeva korraldamine. Selgete juhiste andmine ja juhendite loomine / ajakohastamine kolme pakkumise nõude täitmisel.	RÜ	jooksev
Suurem haldusvõimekus	Hangete piisav kontrollimine RÜ poolt (RÜ teadlikkus hangete kontrollist ja selle ulatusest)	Hangetega seotud menettlustoimingute ja rõhuasetuste ülevaatamine ja töötajate koolitamine. Horisontaalsete juhiste ülevaatamine	RÜ	jooksev

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

HTA ja Tehniline abi	Võimalik töötajate lahkumine, kuna HTA ja tehnilise abi meetmetega tegeleb 2,5 inimest.	Välja töötatud põhjalikud protseduurid, mis aitavad tagada kontrollijälge ning vältida olukorda, kus inimeste lahkumisega kaoavad ka teadmised.	KA	pidev
2012				
Pikk ja kvaliteetne tööelu	Uue perioodi rakendamine viibib ja põhjustab tegevustega alustamise hiline, sest puudub sisuosakondade valmisolek uue programmiperioodi planeerimiseks ja õigusaktide väljatöötamiseks	Tööplaani planeerimise faasis tuleb KA-lt tegevuskava, mille alusel tehakse SoM tegevuskava. Reeglina on tegevusteks planeeritud aeg lühike ja tuleb kiirelt tegutseda. Oluline on, et sisuosakonnad määravad vastutavad isikud, kes on SF tegelevatele osapooltele kontaktisikud. Need kontaktisikud korraldavad oma sisuvaldkonnas/osakonnas tegevusi koostöös struktuurivahendeid koordineerivate/rakendavate isikutega. Sh tegevuste seire.	sisuosakondade juhid	jaanuar 2013
Pikk ja kvaliteetne tööelu	Rahastamisotsus tühistatakse ja maksed viibivad/tehakse tagasiõuded, sest TS ei ole piisavalt teadlik oma kohustustest/reeglitest.	2 X aastas rakenduskoosolekud programmide rakendajatega.	ESF talituse juht	2x aastas
Pikk ja kvaliteetne tööelu	On süsteemsete vigade oht struktuuritoetuse rakendamise süsteemis ja nõrkade kohtadega ei tegeleta: ei pöörata piisavalt tähelepanu probleemide/leidude lahendamisele (auditi/paikvaatluste soovitusete rakendamine), puudub ülevaade soovitusete/leidudest.	Järevalveprotseduuri täiendamine vastavalt KA juhendile, ning järevalvetevõrkude tööstamine.	ESF talituse juht	I kvartal 2013
Pikk ja kvaliteetne tööelu	Rikkumisi ei menetleta piisava kvaliteediga majasisesed ja/või riigiasutuste vahelised vaidlused SF eri rollide vahel, puudub konkreetne lahenduskeem, kuna riik ei saa riigi vastu kohtusse minna	Ennetavad tegevused: aktiivselt osaleda programmi planeerimisel, sisupoole väljatöötamisel, tegevuste sõnastamisel.	ESF talituse juht	jooksvalt
Pikk ja kvaliteetne tööelu	Seire ja hindamine ei ole piisav/kvaliteetne, sest SFOSi on sisestatud vigaseid andmeid (indikaatorid, finantsnäitajad), ei ole sisestatud tähtsajaliselt.	Järevalve tööstamine RÜ üle, sh tõhusam andmekvaliteedi kontroll	ESF talituse juht	I kvartal 2013

Pikk ja kvaliteetne tööelu	Personal ei ole motiveeritud ja voolavus suur (palgalõhe SF vahendeid administreerivates asutustes). Seoses SoMi töötajate kuulumisega mitmete TS nõukogudesse on kohustuste lahususe täitmine väga komplitseeritud.	Palkade konkurentsivõimelisuse ülevaatamine tööperede lõikes ja ametnike palkade korrigeerimine Fontese avaliku sektori palgauuringu (2012. a.) valguses. Eesmärgiks on antud uuringu mediaanini jõudmine. Võtmeisikute kuuluvus ja vajadus üle vaadata. Olemasolevad protsessid üle vaadata, et vältida kohustuste lahususe nõude täitmise rikkumist.	juhtkond	I kvartal 2013
Pikk ja kvaliteetne tööelu	On oht, et kõrged riskid realiseeruvad (finantsmõju, eesmärkide mittesaavutamine, mainerisk) sest riskide maandamise meetmeid ei rakendata piisavalt (sh ei integreerita arenduses, koolituses, järelvalves, puudub riskijuht).	Maandamistegevused tuleb viia tööplaani, märgistada kõrge prioriteediga. Sealt tuleneb konkreetsete tähtaegade, vastutajate ja aruandluse kohustus. Maandamistegevuste seireks viia SAO tööplaani vastav audit.	juhtkond	
Pikk ja kvaliteetne tööelu (RÜ)	Väljamaksete tegemine. TS projektijuhtimise kogemus on vähene ning RÜ koordinaatori töömaht kasvab seetõttu oluliselt	TS riskide hindamine, vastavalt sellele koordinaatori külastuste järjepidev korraldamine	Investeeringute üksuse juht	TS infopäevad, tööplaani üksuste kaupa
Pikk ja kvaliteetne tööelu (RÜ)	Hangete korraldus. Koordinaatori pädevus ei pruugi keerulisematel juhtudel olla piisav RH-ga seonduvaid dokumentide ja tegevuste täielikuks hindamiseks	1. Täiendava spetsialisti tööle võtmine (III kvartal 2012) 2. KA analüüsib VAKO lahendeid ja koostab kvalifitseerimise ning spetsifikatsiooni koostamise üldjuhise TSte; alternatiiv: rikkumiste osas vaadeldakse ainult neid juhtumeid, kus hange on vaidlustatud (VAKO, kohus); 3. RÜ ülevaade VAKO lahendites ja kohtulahenditest RH-kontroll-leht, koolitus, juristi tugi	Personaliüksus; STK juhataja koostöös juristidega	
Pikk ja kvaliteetne tööelu (RÜ)	Hangete korraldus. AA, KA, RRO, RÜ, TS erinevad seisukohad RHS tõlgendamisel muudavad otsuste tegemise (sh ka rikkumised ja osalised väljamaksed) RH osas järjest keerulisemaks	nn struktuuriotetuste vaidlustuskomisjoni loomine - RÜ ettepanek KA-le kohtumised arutelud	STK juhataja	tegevused vastava vajaduse tekkimisel - tööplaani ülesannet ei pane
Pikk ja kvaliteetne tööelu (RÜ)	Hangete korraldus HTM-i seisukohad investeeringute kavade raames elluviidavate projektide hangete osas on kaasa toonud mitteabikõlblikke kulusid ja pikki vaidlusi	Ettepanek: HTM-i hangete nõustamisele ja eelkontrollile kindla kooskõlastusprotseduur kehtestamine (RA, sisu-osakonnad, RÜ kaasamine). Ettepanek HTM haldusalas anda hangete korraldus RKASile uues perioodis. TS nõustamine	investeeringute üksuse juht	põhimõtted silmas pidada 2014+ perioodi ettevalmistamisel - tööplaani ülesannet ei pane

Pikk ja kvaliteetne tööelu (RÜ)	Seire ja infojagamine. Juhul kui kriitilisel hetkel (näiteks enne taotlusvooru tähtaega) Innove infovahetuskanalid ei tööta, võib tekkida erinevaid probleeme	SA Innove ajakriitiliste protsesside ülevaatamine ja kommunikatsioonireeglite kehtestamine;	Maandamismeetmete kirjeldamine ja piisavuse hindamine toimub IT riskihindamise raames 2012 aug-okt	Maandamistegevuste rakendamine on 2013. tegevus, hinnangu andmine on 2013.a siseauditi tööplaanis
Pikk ja kvaliteetne tööelu (RÜ)	Auditid ja muud välised kontrollid. Auditi metoodika tulemusena satuvad kontrolli ühed- samad projektid, mille tulemusena teised jäävad tähelepanuta ning auditeeritavad on kurnatud	RÜ väline risk, sisemine maandamistegevus puudub, ettepanek AA-le metoodika muutmiseks	STK juhataja	ettepanekud tehtud
Pikk ja kvaliteetne tööelu (RÜ)	Auditid ja muud välised kontrollid Kui on tekkinud probleemid maksete sertifitseerimisel või muudes aspektides ning on oht, et EK võib maksed peatada, siis RÜ-de mitteõigeaegsel ja puudulikul teavitamisel järeltegevustest probleemi lahendamiseks võib esineda olukord, kus RÜ põhiülesannete täitmine on olulisel määral häiritud.	RÜ väline risk, sisemine maandamistegevus puudub, normaalse tööõhkkonna taastamine, töö planeerimine ja koostöö, eelnevast kogemusest õppimine ja nende arutamine (rakendussüsteem)	STA ja STK juhatajad	ettepanekud tehtud
Pikk ja kvaliteetne tööelu (RÜ)	Muud riskid: Töötajate motivatsioon pingelises olukorras ja turukonkurents võib hakata kiiresti langema	ametikohtade hindamine, töötasu vastavus turutingimustele, Innove motivatsioonisüsteemi väärtustamine.	ametikohtade hindamise töögrupp	2013 tööplaan
Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	2014-20 perioodi prioriteetsete suundade eelarvete puudumisel on raske teha konkreetseid plaane ning tagada õigeaegne alustamine 2014-20 perioodi rakendamisega.	Väline risk. Ettevalmistused 2014-20 perioodiks on plaanipärased – 2012. aasta lõpus ja 2013. aasta alguses valmivad arengukavad.	Väline risk	Väline risk
Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	Innovaatiliste lahenduste hindamisi on keerukas/ võimatu vaid formaalsete reeglite järgi hinnata. Vajalik lähtuda eelkõige sisust/lahendusest (nii hangete kui projektide hindamisel).	Väline risk	Väline risk	Väline risk
Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks (RÜ)	Risk seoses riigiabi määratlemise ning ergutava mõju kontrollimise, tuvastamise ja tõlgendamisega	Realiseerunud risk: läbi on viidud järelkontrollid, tugevdatud kontrollisüsteemi, tõstetud RÜ töötajate kompetentsi antud teemal.	EAS	Teostatud, jätkuv töö
Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks (RÜ)	Vähese tähtsusega abi piirmäära ületamine nii toetuse saajate kui kasusaajate osas.	Käsitsi andmete ülekontroll, andmevahetuse käivitamine täiel määral	EAS	2012-2013 I poolaasta
Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks (RÜ)	EASi kui toetuse saaja hangete läbiviimisega seotud riskid	EASi töötajate teadlikkust hankimise alal on tõstetud, algatatud on hankefunktsiooni analüüsiprojekt funktsiooni tsentraliseerimise osas	EAS	2012-2013 I poolaasta

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks (RÜ)	Programmide indikaatorite süsteemi ja täitmise jälgimise risk, ühtse vahehindamise põhimõtete puudumise risk	Riski maandamiseks on 2013.a. tegevusi planeerides indikaatorite süsteemi täiendatud, vahehindamise põhimõtted on kokkuleppimisel	EAS	2012-2013 jooksul
Suurem haldusvõimekus (keskmine risk)	Rakenduskava eesmärgid ei saavutata (sh jätkusuutlikkust ei suudeta tagada)	Programmide ja projektide sisulise seire tõhustamine. Iga-aastane seirearuanne. Uute programmide kehtestamisel või olemasolevate muudatuste tegevusel vaadatakse seotus rakenduskavaga üle.	RA/RÜ	jooksev
Suurem haldusvõimekus (keskmine risk)	Rikkumiste (mitteabikõlblikud kulud) ja tagasinõuete oht	Toetuse saajate nõustamine. Uuendatud on kontrolllehti (TS on saadetud RH kontrollleht, mille järgi kontrollib RÜ)	RÜ	jooksev
Suurem haldusvõimekus (keskmine risk)	SF rakendamine ei ole efektiivne	Erinevate osapooltega läbirääkimine, ülesannete selge kaardistamine.	RÜ	jooksev
Suurem haldusvõimekus (keskmine risk)	Auditite raames antud soovitusi ei rakendata/ puudustega ei tegeleta piisavalt	Auditite/kontrollide tähelepanekute koondamine ühte kohta ning nende jälgimise ja elluviimise osas vastutaja määramine, lahendamata juhtumite osas otsuseni jõudmine.	RÜ	jooksev
Suurem haldusvõimekus (keskmine risk)	SFOS-i arenduste viibimine ei aita parimal moel kaasa seireandmete kogumisele ja aruandluse koostamisele SFCS-s (nt paikvaatlusi ei salvestata SFOSi ja sealsed vormid on pealiskaudsed, pole töödeldavad, kasutatavad). SFOSi ebapiisav/aeganõudev arendamine ning süsteemis olevate puuduste likvideerimine toob kaasa süsteemis olevate andmete halva kvaliteedi, mille tõttu SFCSist saadav aruandlus ei vasta tegelikkusele	SFOS arendustesse sisendi andmine, SFOS paranduste vajaduste edastamine. SFOS andmekvaliteedi kontroll, ettepanekute tegemine andmete kvaliteedi tõstmiseks.	RÜ	jooksev
2013				
1.1 Elukestev õpe ja 1.2 Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine	Uue perioodi rakendamine viibib ja põhjustab tegevustega alustamise hiline, mille tagajärjel kaob toetuse andmise järjepidevus toetuse saajate jaoks ja kuhjub töökoormus administratsioonile: põhjuseks nõrk administratiivne valmisolek, õigeaegne sisendite puudumine ettevalmistusprotsessis (EL tasandi õigusaktid).	Tegemist osaliselt välise riskiga, maandamistegevused peaksid tulema Rahandusministeeriumilt, kes juhib uue perioodi ettevalmistamist. Uue aasta tööplaani kantakse valmimisetapid programmide kaupa.	KA, RA (HTM)	vastavalt 2014-2020 perioodi ettevalmistamise ja rakendamise ajakavale

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

1.1 Elukestev õpe ja 1.2 Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine	Rikkumiste (mitteabikõlblikud kulud) ja tagasinõuete oht toetuse kasutamiseks riigihangete seaduse eiramise tõttu: põhjuseks riigihangete seaduse ebapiisav tundmine ja tõlgendamine (nii administratsioonis kui ka toetuse saaja tasandil).	Toetuse saajate nõustamine RÜ poolt, RHS lihtsustamine.	RÜ, RA, KA	Jätkub jooksvalt
1.1 Elukestev õpe (tegevusvaldkond)	Väljamaksete tegemine. Toetusesaaja projektijuhtimise kogemus on vähene ning RÜ koordinaatori töömaht kasvab seetõttu oluliselt	Toetusesaajate riskide hindamine, vastavalt sellele koordinaatorikülastuste järjepidev korraldamine	Investeeringute üksuse juht	Toetuse saaja infopäevad, tööplaani üksuste kaupa
1.1 Elukestev õpe (vastavusvaldkond)	Hangete korraldus. Koordinaatori pädevus ei pruugi keerulisematel juhtudel olla piisav RH-ga seonduvaid dokumentide ja tegevuste täielikuks hindamiseks	1. Täiendava spetsialisti tööle võtmine (III kvartal 2012) 2. KA analüüsib VAKO lahendeid ja koostab kvalifitseerimise ning spetsifikatsiooni koostamise üldjuhise toetusesaajatele; alternatiiv: rikkumiste osas vaadeldakse ainult neid juhtumeid, kus hange on vaidlustatud (VAKO, kohus); 3. RÜ ülevaade VAKO lahendites ja kohtulahenditest RH-kontroll-leht, koolitus, juristi tugi	Personaliüksus; STK juhataja koostöös juristidega	
1.1 Elukestev õpe (vastavusvaldkond)	Hangete korraldus. AA, KA, RRO, RÜ, TS erinevad seisukohad RHS tõlgendamisel muudavad otsuste tegemise (sh ka rikkumised ja osalised väljamaksed) RH osas järjest keerulisemaks	nn struktuuri toetuste vaidlustuskomisjoni loomine - RÜ ettepanek KA-le. Kohtumised, arutelud	STK juhataja	tegevused vastava vajaduse tekkimisel - tööplaani ülesannet ei pane
1.1 Elukestev õpe (finantsvaldkond)	Hangete korraldus. HTM-i seisukohad investeeringute kavade raames elluviidavate projektide hangete osas on kaasa toonud mitteabikõlblikke kulusid ja pikki vaidlusi	Ettepanek: HTM-i hangete nõustamisele ja eelkontrollile kindla kooskõlastusprotseduuri kehtestamine (RA, sisu-osakonnad, RÜ kaasamine). Ettepanek HTM haldusalas anda hangete korraldus RKASile uues perioodis. TS nõustamine	investeeringute üksuse juht	põhimõtted silmaspidada 2014+ perioodi ettevalmistamisel - tööplaani ülesannet ei pane
1.1 Elukestev õpe (strateegiline valdkond)	Seire ja info jagamine. Juhul kui kriitilisel hetkel (näiteks enne taotlusvooru tähtaega) Innove infovahetuskanalid ei tööta, võib tekkida erinevaid probleeme	SA Innove ajakriitiliste protsesside ülevaatamine ja kommunikatsioonireeglite kehtestamine;	Infovahetuskanalite täpsustamine, maandamismeetmete kirjeldamine ja piisavuse hindamine toimub IT riskihindamise raames 2012 aug-okt	Maandamistegevuste rakendamine on 2013. tegevus, hinnangu andmine on 2013.a siseauditi tööplaanis

1.1 Elukestev õpe (finantsvaldkond)	Auditid ja muud välised kontrollid. Auditid metoodika tulemusena satuvad kontrolli ühed- samad projektid, mille tulemusena teised jäävad tähelepanuta ning auditeeritavad on kurnatud	RÜ väline risk, sisemine maandamistegvus puudub, ettepanek AA-le metoodika muutmiseks	STK juhataja	ettepanekud tehtud
1.1 Elukestev õpe (tegevusvaldkond)	Auditid ja muud välised kontrollid. Kui on tekkinud probleemid maksete sertifitseerimisel või muudes aspektides ning on oht, et EK võib maksed peatada, siis RÜ-de mitteõigeaegsel ja puudulikul teavitamisel järeltegevustest probleemi lahendamiseks võib esineda olukord, kus RÜ põhiülesannete täitmine on olulisel määral häiritud.	RÜ väline risk, sisemine maandamistegvus puudub, normaalse tööõhkkonna taastamine, töö planeerimine ja koostöö, eelnevast kogemusest õppimine ja nende arutamine (rakendussüsteem)	STA ja STK juhatajad	ettepanekud tehtud
1.1 Elukestev õpe (tegevusvaldkond)	Muud riskid: Töötajate motivatsioon pingelises olukorras ja turukonkurents võib hakata kiiresti langema	ametikohtade hindamine, töötasu vastavus turutingimustele, Innove motivatsioonisüsteemi väärtustamine.	ametikohtade hindamise töögrupp	2013 tööplaan
1.2 Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine (valdkond: toetuse andmine, nõustamine)	Meetme vahendite kasutamine lükkub perioodi lõppu, väljamaksetaotlused lükatakse aastatesse 2014-2015, osa vahendeid jääb kasutamata	Väljamaksete prognooside jälgimine ja toetuse saajate pidev nõustamine	RA, RÜ	jooksev
1.2 Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine (valdkond: toetuse andmine, nõustamine)	Toetuse kasutamise nõuete mittetäitmine (kulude abikõlblikkuse kriteeriumid on auditite märkuste taustal pidevas muutumises, hanked, dokumentatsioon, toetuse sihipärane kasutamine). RÜ, KA ja AA tõlgendused erinevad või tõlgendusi ei anta (operatiivselt), kontrollid kestavad ülemäära kaua või väga väikeste kulude menetlemist nõutakse ebamõistlikus ulatuses.	Taotlejate ja toetuse saajate nõustamine, järelkontroll, RÜ personali koolitamine, tööprotseduuride ja -korralduse uuendamine	KA, RÜ, RA, AA	jooksev
1.3 Pikk ja kvaliteetne tööelu (valdkond: Õigusaktide väljatöötamine ja muutmine)	Rikkumiste ja mitteabikõlblike kulude risk	<i>Sisu puudub, kuna eelmisel aastal neid ei vaadatud. Sisuliselt jätkatakse eelmiste aastate maandusmeetmetega. Järgmisel aastal hinnatakse ESF ja ERDF riske eraldi.</i>		
1.3 Pikk ja kvaliteetne tööelu (valdkond: Ülesannete jaotus, piisav ja pädev personal, koolitused, juhendmaterjalid, piisav aruandlus, kohustuste lahusus)	Rakendamine on pärsitud/ei ole kooskõlas õigusaktidega	<i>Sisu puudub, kuna eelmisel aastal neid ei vaadatud. Sisuliselt jätkatakse eelmiste aastate maandusmeetmetega. Järgmisel aastal hinnatakse ESF ja ERDF riske eraldi.</i>		

1.3 Pikk ja kvaliteetne tööelu (valdkond: SFOS, SFCS, IT süsteemid)	SFOS-i arenduste viibimine ei aita parimal moel kaasa seireandmete kogumisele ja aruandluse koostamisele SFCS-s (nt paikvaatlusi ei salvestata SFOSi ja sealsed vormid on pealiskaudsed, pole töödeldavad, kasutatavad)	väline risk	väline risk	väline risk
1.3 Pikk ja kvaliteetne tööelu (valdkond: SFOS, SFCS, IT süsteemid)	SFOSi ebapiisav/aeganõudev arendamine ning süsteemis olevate puuduste likvideerimine toob kaasa operatiivsüsteemis olevate andmete halva kvaliteedi (andmed puudulikud, valed), mille tõttu SFCSist saadav aruandlus ei vasta tegelikkusele (sh nt väljavõte deklareeritud kuludest projektiauditile, vajaku sisestamine jne)	väline risk	väline risk	väline risk
1.3 Pikk ja kvaliteetne tööelu (valdkond: SFOS, SFCS, IT süsteemid)	SFOSi mittetäielik ühildumine teiste andmebaasidega (nt NAVISIONiga), mistõttu ei ole projektide kohta kogu nõutud info kättesaadav	väline risk	väline risk	väline risk
1.4 Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	Risk seoses riigibi määratlemise ning ergutava mõju kontrollimise, tuvastamise ja tõlgendamisega	Õigusliku arvamuse tellimine advokaadibüroolt või EASI juristide hinnang.	EAS	Jätkub jooksvalt
1.4 Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	Toetuse saajate hangetega seotud riskid	Hankemenetluse läbiviimisele eelnev kontroll. Hankeeksperti poolne dokumentide vastavuse hindamine RHSile, märkuste ja/või soovitude edastamine.		
1.4 Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	EASi kui toetuse saaja hangete läbiviimisega seotud riskid (aeganõudev, ressursi- ja kompetentsipuudus)	EASi töötajate teadlikkust hankimise alal on tõstetud, algatatud on hankefunktsiooni analüüsiprojekt funktsiooni tsentraliseerimise osas	EAS	Jätkub jooksvalt
1.4 Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	Projektide mittetähtaegse elluviimise risk, eesmärkide ja eelarve alatäitmise risk, muudatusotsuste kvaliteedi risk	Tagasinõuete protsessi täiendamine, kulude põhjalikum kontroll, majasiseste otsuste ja muudatusotsuste koostamise põhimõtete ja õiguslike aluste koolitustel läbiviimine, projektide seiramine, vahendite ümbertõstmine (vajadusel)		Suunaülene risk
1.4 Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	Mitteabikõlblike kulude risk	Kontrollisüsteemi tugevdamine, töötajate koolitamine, täiendavate järelkontrollide läbiviimine. Probleemi(-de) ilmnemisel tekkepõhjuste täiendav analüüs. Järelevalve ja riskijuhtimisüksuses alates 2014.a. jaanuarist töö probleemsete juhtumitega tegelev järelevalvespetsialist.	EAS	Teostatud, jätkub jooksvalt

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

1.4 Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	Muudatustootluste menetlemisega seotud risk, eritingimustega rahastamisotsuste realiseerimisest tulenev risk	Projektide seire ning kvaliteetne muutmistootluste menetlemine	EAS	Jätkub jooksvalt
1.4 Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	Tööjõukulude arvestuse ja keeruliste tehnoloogiliste lahenduste hindamise võimekuse risk	Projektide pidev seire, probleemsete projektide puhul järeltegevuste läbiviimine; töötajate teadlikkuse tõstmine	EAS	Jätkub jooksvalt
1.4 Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	Riigiabi tuvastamine konkreetse projekti puhul ja ka meetmete väljatöötamisel raske ning mitmetimõistetav.	koolitused, kogemuste vahetus. Riigiabi tuvastamise tagamine MKMis: eesmärk on VVO poolt põhjalikumalt jälgida kõikide uue perioodi väljatöötatavate meetme tingimuste õigusakte riigiabi seisukohast.	MKM	2014 I kvartal
1.4 Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	Riigihangete seadus on mitmeti tõlgendatav, mis toob kaasa liigse aja- ja ressursikulu ning ohu tagasinõueteks	Väline risk. Riski maandamiseks pakub RÜ (EAS) toetuse saajale alates 2011. aasta maist võimalust vaadata läbi TSi poolt koostatud hankedokumendid enne hankemenetlusega alustamist, samuti pakub EAS võimalust TSil saata hankemenetluse dokumentatsioon RÜsse hindamisele enne hankelepingu sõlmimist, mil on veel võimalik vajalikke parandusi sisse viia. Läbi antud tegevuste aitab RÜ vähendada toetuse saajate eksimusi hangete läbiviimisel. Auditi tähelepanekute sulgemisel on RA ja RÜ poolt välja pakutud lahendus et RÜ, RA ja AA saaksid koos vaadata läbi auditis esitatud tähelepanekud ja kooskõlastada võimalike tagasinõuete alused. Ühiste auditikoosolekute pidamine on aidanud leida küsimustele vastuseid ja andnud kindluse, et leitud tähelepanekud on üheselt mõistetavad ning nende alusel tehtavad tagasinõuded on põhjendatud.	Väline risk	Väline risk
1.5 Suurem haldusvõimekus (valdkond: Järelevalve: (Riigi)hangete läbiviimine, hangete eel/järelkontroll)	Rikkumiste (mitteabikõlblikud kulud) ja tagasinõuete oht, sest hangete hea tava ja parima hinna tagamine mitte-RHS juhtudel on järelevalves keeruline	RHS KL avalikustamine toetuse saajatele, et nad oleksid teadlikud RHS kontrollikohtadest. Toetuse saajatele suunatud RHS koolitused (erandid, üldpõhimõtete alusel teenuste hankimine, 3 pakkumise nõue jne.). Vajadusel palub menetleja koos VMT dokumentidega esitada eeltäidetud hanke KL programmi elluviijal/ TS (nii TA kui haldusvõimekuse raames).	RÜ	jooksev
1.5 Suurem haldusvõimekus (valdkond: Seire ja hindamine)	Seire ja hindamine ei ole piisav / kvaliteetne, sest seire algandmed ei ole kvaliteetsed ja piisavad (seos ka SFOS/SFCS riskidega)	SFOS korrapärane andmekvaliteedi kontroll, vigade tuvastamisest osapoolte teavitamine, SFOS arendustesse sisendi andmine	RÜ	Jooksev

1.5 Suurem haldusvõimekus (valdkond: Riskide hindamise ja juhtimise protsess SF rakendamisel)	On oht, et kõrged riskid realiseeruvad (finantsmõju, eesmärkide mittesaavutamine, mainerisk), sest KA nõrk koordinatsioon ja järelevalve. Riskide hindamise koordinatsioon ja süsteem kui selline on nõrk ja kohmakas, ei ole süsteemne.	Ettepanekud riskide hindamise süsteemi tõhustamiseks. Eeldefineeritud riskid on kohmakad ja neid on liiga palju, et nende põhjal mingeid konkreetseid juhtimisotsuseid süsteemi üleselt vastu võtta.	RÜ	jooksev
2014				
1.1. Elukestev õpe. Projektide rakendamine (VMTd, jt kontrolliaspektid: tegevuste, riigiabi, riigihangete kontroll, tagasinõuded)	Vead riigihangete läbiviimisel ja lepingute rakendamisel toovad kaasa mitteabikõlblikud kulud	Riigihangete kontrollimine. RÜ on valmis välja töötama ja rakendama eelnõustamise süsteemi	RÜ	2015
1.1. Elukestev õpe. Projektide rakendamine (VMTd, jt kontrolliaspektid: tegevuste, riigiabi, riigihangete kontroll, tagasinõuded)	Topeltfinantseerimise võimalikkus	Kontroll ja koostöö teiste rahastajatega	RA, KA	Pidev tegevus
1.1. Elukestev õpe. Muu (personal, IT, kohustuste lahusus)	Koordinaatorite ajas ja omavaheliselt ebaühtlane töökoormus põhjustab aeg-ajalt motivatsiooniprobleeme ja pingeid (perioodi lõpu probleemid)"	Tööplaanid, koostööks valmisolek, parem planeerimine	RÜ, RA	Pidev tegevus
1.2. Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine	Mitmed rakendusskeemid on hilinevad ja kavandatud kestma kuni perioodi (2015.a) lõpuni, mistõttu jäävad vahendid kasutamata	RÜ teavitustöö projekti tasandil, koostöös RA-ga. Lõpetamistele suunatud seminarid toetuse saajatele	RÜ juhataja asetäitja, büroo juhataja	30.06.2015
1.2. Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine	Rakendusskeemid on kavandatud kestma perioodi lõpuni, mistõttu lõpetamisel tekib tohutu töökoormus ning surve RÜ-le	RÜ töökorralduse hoolikas kavandamine, teavitustöö toetuse saajate suunal. 2015.a tööplaanil täpne kavandamine, juhtide tasandi meeskonna järjepidev töö	RÜ juhataja, juhataja asetäitja, büroo juhataja	II kv 2015
1.2. Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine	On kontrollivaldkondi, mille tõlgendused ja kontrolli fookus on jätkuvalt lahtine või muutuv (RH menetlusliigi valik, riigiabi, tööajatabelid)	Hankespetsialistide spetsialiseerumisega on loodetavasti oskusteave konsentreeritum ja võimekus välistele muutustele reageerimiseks kiirem	RÜ juhataja	I kv 2015
1.2. Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine	Ootused RÜ töö sisulisele kvaliteedile selguvad auditite kaudu ning on ajas muutuvad, mistõttu RÜ maine toetuse saajate silmis on väga madal (heidetakse ette reeglite pidevat ja tagantjärele muutmist)	RÜ teavitustöö projekti tasandil, koostöös KA-ga. Kommunikatsioonitöö korraldus. Süsteemiülese vaate ja teavituse kujundamine on eelduslikult KA ülesanne ja RÜ jaoks väline risk	RÜ juhataja, kommunikatsiooni-spetsialist, juhataja asetäitja, büroo juhataja	Jooksev

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

1.2. Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine	Auditite ja KA praktika muutumisest tulenevalt on pidevalt suurenev tagasinõuete hulk - mitmed abikõlblikkuse tõlgendused on selgunud tagantjärele	Pidev kõigi projektiauditite analüüs ja teiste RÜ-dega praktikate vahetus.	RÜ juhataja, jurist	jooksev
1.2. Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine	Süsteemiülene arusaam erinevate kontrollikohtade tövõtetest on erinev - praktikate mitteühtlustamine toob kaasa suurema admin. koormuse ja potentsiaalsed tagasinõuded	Koostöö teiste RÜ-dega. Süsteemiülsele vaate ja teavituse kujundamine on eelduslikult KA ülesanne	RÜ juhataja, jurist	jooksev
1.2. Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine	Järelkontrollide ja lõpetamiste kuhjumine ühele ajaperioodile toob kaasa meeletu töökoormuse, mis omakorda võib mõjuda negatiivselt töö kvaliteedile	RÜ töökorralduse hoolikas kavandamine, teavitustöö toetuse saajate suunal	RÜ juhataja, juhataja asetäitja, büroo juhataja	II kv 2015
1.3 Pikk ja kvaliteetne tööelu	RA tasandil kõrgeid riske ei esinenud. SA Innove juhatus 2014. a hinnatud RÜ riske ei kinnitanud.	-	-	-
1.4 Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks. Suunaülene/seire valdkond.	Lõpuni menetlemata tagasinõuete maht ja nende menetlemise kiirus ei vasta tänastele vajadustele - menetlemata tagasinõuete kuhjumine ei võimalda vanu projekte lõpetada ja uusi projekte ellu viia.	Lisaks uute tagasinõuete ekspertide värbamine, nende koolitamine ja tööle rakendamine, töömahu ja töö tulemuste regulaarne monitoorimine, vajadusel täiendava ressursi kaasamine.	EAS	Teostatud, jätkub jooksvalt
1.4 Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks. Suunaülene/seire valdkond.	Vahendeid ei suudeta 2007-2013 programmiperioodi lõpuks abikõlblike kulude katteks välja maksta, mistõttu jääb osa vahenditest kasutamata.	Klientide nõustamine, eelarve kasutamise jälgimine, vabade vahendite ümbersuunamine.	EAS	Teostatud, jätkub jooksvalt
1.5 Suurem haldusvõimekus. Poliitika kujundamine (sh õigusaktide väljatöötamine kuni nende jõustumiseni)	Uue perioodi rakendamine viibib ja põhjustab tegevustega alustamise hilinemise (kaob abi andmise järjepidevus toetuse saajate jaoks, kuhjub töökoormus RÜ-le), sest õigusaktide koostamise ja kooskõlastusprotsess ei ole kvaliteetne (ebamäärased vastastikused ootused ja vastutuse hajumine, tegevused on lõpuni läbimõttlemata, mingi valdkond reguleerimata)	2007-2013 perioodi tegevuste pikendamine ja jääkide kasutamine kahe perioodi vahel. Pidev koostöö TATide väljatöötamisel sh kaasates KAd.	RÜ	jooksev
1.5 Suurem haldusvõimekus. Projektide rakendamine (VMTd, jt kontrolliaspektid:	Süsteemsete vigade risk rakendussüsteemis, sest - juhendid ei ole piisavad või on vastuolulised, RHS on mitmeti tõlgendatav (nt hankeliigi valik, hankija määratlus), TS ei	Pidev juhendite uuendamine ja ajakohastamine vastavalt uuendatud õigusaktidele ja KA juhistele. KA juhendite muutmisel aktiivne kaasaraakimine. Seniste rikkumiste ja abikõlblikkuse küsimuste logi. Toetuse	RA/RÜ	Jooksev

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

tegevuste, riigiabi, riigihangete kontroll, tagasinõuded)	vii hankeid läbi protseduuriliselt korrektselt ja toetuse saajad ei tunne nõudeid (RÜde vähene teavitustegevus nõustamisel ja koolitamisel RH osas).	saaja konsulteerimine ja senise praktika jagamine. VFO ja RRO kaasamine. RH K-L jagamine toetuse saajale. Hangete eelkontroll. RÜ töötajate (eelkõige juristide) koolitamine. Toetuse saaja konsulteerimine ja senise praktika jagamine. VFO ja RRO kaasamine. RH K-L jagamine toetuse saajale. Hangete eelkontroll. RÜ töötajate (eelkõige juristide) koolitamine. RH K-L jagamine toetuse saajale.		
1.5 Suurem haldusvõimekus. Projektide rakendamine (VMTd, jt kontrolliaspektid: tegevuste, riigiabi, riigihangete kontroll, tagasinõuded)	Mitteabikõlblikke kulusid ei tuvastata/ hüvitatakse mitteabikõlblikke kulusid, sest - tekivad tehnilised vead kontrollija puudulike teadmiste/oskuste või suure töökoormuse tõttu	Pidev koolitamine ja omavaheline kogemuste vahetus ja kaasuste läbiarutamine. Ajakohastatud protseduurid ja juhendid (majasisesed, SFOS jms). Vajadusel toetuse saajaga läbirääkimine seoses VMTde esitamisega. Sisemiselt töö prioritseerimine ja planeerimine. Topeltkontroll. VMT ja hangete menetlusprotseduuride ülevaatamine.	RÜ	jooksev
1.5 Suurem haldusvõimekus. Projektide rakendamine (VMTd, jt kontrolliaspektid: tegevuste, riigiabi, riigihangete kontroll, tagasinõuded)	Mitteabikõlblikke kulusid vm olulisi puudusi (pettusi) ei tuvastata, sest - spetsiifiliste teadmiste puudumine, sest projektid on väga keerulised ja laiamahulised (nt haigla) ja ei saada tervikpilti projektist	Pidev juhendite uuendamine ja ajakohastamine vastavalt uuendatud õigusaktidele ja KA juhistele. KA juhendite muutmisel aktiivne kaasarákimine. Seniste rikkumiste ja abikõlblikkuse küsimuste logi. Toetuse saaja konsulteerimine ja senise praktika jagamine. VFO ja RRO kaasamine. RH K-L jagamine toetuse saajale. Hangete eelkontroll. RÜ töötajate (eelkõige juristide) koolitamine. Toetuse saaja konsulteerimine ja senise praktika jagamine. VFO ja RRO kaasamine. RH K-L jagamine toetuse saajale. Hangete eelkontroll. RÜ töötajate (eelkõige juristide) koolitamine. RH K-L jagamine toetuse saajale.	RÜ	jooksev
1.5 Suurem haldusvõimekus. Projektide rakendamine (VMTd, jt kontrolliaspektid: tegevuste, riigiabi, riigihangete kontroll, tagasinõuded)	Toetust saanud projektide eesmärgid ei täideta või puudub veendumus täitmises, sest - paikvaatlused ei võimalda hõlmata tervikpilti, vaid üksikuid eraldiseisvaid aspekte	Põhjalik eeltöö projekti sisuga. Koolitused.	RÜ	jooksev
1.5 Suurem haldusvõimekus. Muu (personal, IT, kohustuste lahusus)	Rakendamine on pärsitud/ei ole kooskõlas õigusaktidega, sest teadmised kontsentreeritud paari inimese kätte, probleemsed asendamised)	Töö planeerimine, praktika jagamine.	RÜ	jooksev
2015				
Elukestev õpe. Projektide elluviimine	Tegevuste topeltfinantseerimise kontrolli ei teostata. Toetuse saaja esitab ühe asja eest mitmekordselt kulusid hüvitamiseks	- SFOS riskikontroll - Toetuse saaja raamatupidamise kontroll	Toetuse saaja, RÜ	Pidev

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

		Kohapealsed kontrollid		
Elukestev õpe. Projektide elluviimine	Hankija või allhankija on seotud hanke hindamiskomissiooni liikmetega	Kahtluse korral teavitatakse politseid	Toetuse saaja	Pidev
Elukestev õpe. Sertifitseerimine ja maksed	Kulude topeltfinantseerimine.	Teiste rahastajatega info vahetamine	Toetuse saaja	Pidev
Elukestev õpe. Tehnilised asjaolud	Topeltfinantseerimise kontrollimiseks ei ole piisavat õiguslikku alust	- RÜ on teinud ettepaneku teiste rahastajatele SFOSle juurdepääsu tagamiseks - RÜ koostöö teiste rahastajatega	KA	Pidev
Elukestev õpe. Seire (tulemuste saavutamine ja vahendite ärakasutamine)	Väljamaksed lükkuvad perioodi lõppu, mistõttu ei saa vahendeid enam ümber suunata ning EL vahendid jäävad kasutamata.	Toetuste saajate teavitamine perioodi peatsest lõppemisest ja sellega kaasnevates SF kohustustest. RÜ'de koostöö ja personali jagamine. KA pikendas väljamaksete tegemise tähtaegasid.	KA, RÜ	Pidev tegevus
Elukestev õpe. Toetuse andmine	Projektide elluviimine viibib (projektide eelarved on üle planeeritud), vahendid on "kinni" ning puudub konkreetne õiguslik alus TRO muutmiseks.	Võimalus rahasid erinevate allikate vahel ümber tõsta. Kui on näha, et raha jääb üle, saame selle enne lõpparuande kinnitamist ära võtta (varasemalt pidime ootama lõpparuande kinnitamiseni).	RA	Pidev tegevus
Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine. Projektide raamatupidamine (VMT, riigihangete kontroll jt)	Mitmed rakendusskeemid on hilinevad ja kavandatud kestma kuni perioodi (2015.a) lõpuni, mistõttu jäävad vahendid kasutamata	Lõpetamistele suunatud seminarid projektide lõppemise tsüklit arvestades 2014.a lõpus ning kahel korral 2015 alguspoolel; nii Tartus kui Tallinnas. Siseseminar RÜ-s 13.nov, toetuse saajatele suunatud seminaride kuupäevad selguvad lähiajal	RÜ	30.06.2015
Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine.	Rakendusskeemid on kavandatud kestma perioodi lõpuni, mistõttu lõpetamisel tekib tohutu töökoormus ning surve RÜ-le	2015.a tööplaani täpne kavandamine, juhtide tasandi meeskonna järjepidev töö	RÜ	Pidev tegevus
Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine.	On kontrollivaldkondi, mille tõlgendused ja kontrolli fookus on jätkuvalt lahtine või muutuv (RH menetlusliigi valik, riigiabi, tööajajabelid)	Hankespetsialistide spetsialiseerumisega on loodetavasti oskusteave konsentreeritum ja võimekus väliste muutustele reagerimises kiirem	KA, RÜ	Pidev tegevus
Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine.	Ootused RÜ töö sisulisele kvaliteedile selguvad auditite kaudu ning on ajas muutuvad, mistõttu RÜ maine toetuse saajate silmis on väga madal (heidetakse ette reeglite pidevat ja tagantjärele muutmist)	RÜ teavitustöö projekti tasandil, koostöös KA-ga. Kommunikatsioonitöö korraldus. Süsteemiülese vaate ja teavituse kujundamine on eelduslikult KA ülesanne ja RÜ jaoks väline risk. Osaliselt kommunikatsioonispetsialisti ametisse asumine.		
Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine.	Süsteemiüleline arusaam erinevate kontrollikohtade töövõtetest on erinev - praktikate mitteühtlustamine toob kaasa suurema admin.koormuse ja potentsiaalsed tagasinõuded	Koostöö teiste RÜ-dega. Süsteemiülese vaate ja teavituse kujundamine on eelduslikult KA ülesanne		

Inimressursi arendamise rakenduskava lõpparuanne | 2007-2015

Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine.	Järelkontrollide ja lõpetamiste kuhjumine ühele ajaperioodile toob kaasa meeletu töökoormuse, mis omakorda võib mõjuda negatiivselt töö kvaliteedile	RÜ töökorralduse hoolikas kavandamine, teavitustöö toetuse taasjate suunal		
Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine. Seire (tulemuste saavutamine ja vahendite ärakasutamine)	Puudub ühtne teadmine, kuidas peaks SFOS ja projekti aruandlus ühilduma, kuidas andma hinnanguid eesmärkide täitmisele, mistõttu andmed ei ole kvaliteetsed ja usaldusväärsed	RÜ töökorralduses SFOS andmekvaliteedile tähelepanu pööramine, nt pistelised kontrollid teatud andmeväljade osas. Uue perioodi struktuuris kavandatud arendusspetsialisti ametikoht.	RÜ	01.07.2015
Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine.	Muudatusi tõlgendustes on nii palju, et inimesed ei suuda neid jälgida, moivatsioonikriis ja seeläbi langeb kvaliteet	RÜ juhtimise kvaliteedi tagamine, kontrollimehhanismide rakendamine	RÜ	
Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine.	SFOS andmed ei ole usaldusväärsed, kuna puudub nende kvaliteedikontroll	RÜ töökorralduses SFOS andmekvaliteedile tähelepanu pööramine, nt pistelised kontrollid teatud andmeväljade osas. Uue perioodi struktuuris kavanadatud arendusspetsialisti ametikoht.	RÜ	
Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine. Toetuse andmine	Projektide elluviimine viibib (projektide eelarved on üle planeeritud), vahendid on "kinni" ning puudub konkreetne õiguslik alus TRO muutmiseks.	Võimalus rahasid erinevate allikate vahel ümber tõsta. Kui on näha, et raha jääb üle, saame selle enne lõpparuande kinnitamist ära võtta (varasemalt pidime ootama lõpparuande kinnitamiseni).	RA	Pidev tegevus
Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine. Projektide raamatupidamine (VMT, riigihangete kontroll jt)	Paljude VMTde menetlus perioodi lõpus	Toetuste saajate teavitamine perioodi peatsest lõppemisest ja sellega kaasnevates SF kohustustest. RÜ'de koostöö ja personali jagamine.	RÜ	Pidev tegevus
Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine. Seire (tulemuste saavutamine ja vahendite ärakasutamine)	Väljamaksed lükkuvad perioodi lõppu, mistõttu ei saa vahendeid enam ümber suunata ning EL vahendid jäävad kasutamata.	KA pikendas väljamaksete tegemise tähtaegasid.	KA, RÜ	Pidev tegevus
Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks. Projektide rakendamine	Projektide vastavuskontrollide loogika ja ulatus ei ole alati arusaadav. Kontroll-lehtede täitmine nõuab palju ajaressurssi ja ei näi olevat alati põhjendatud. Kontrollimehhanismide mahukus ei sõltu enamasti projektile eraldatud toetuse summa suuruselt. Kahju väljendub halduskoormuse suurusel, tegu on (ebamõistlikult) mahuka ja kuluka tegevusega, mida on erasektorile keeruline põhjendada kuluefektiivsuse seisukohast	Korraldusasutusele tagasiside andmine kontroll-lehtede sisu mõistlikkuse ja põhjendatuse osas.	EAS; KA	Vastavalt vajadusele
Teadmised ja oskused uuendusmeelseks	Töötajate ebapiisavad teadmised meetmete muudatustest, ei ole kursis määruste,	Konkreetsete probleemjuhtumite analüüs ning arutelude ja kogemuste jagamise koosolekud.	EAS	Vastavalt vajadusele

ettevõtluseks. Projektide rakendamine	protsesside või põhimõtete muudatustega, teadmatusest antakse kliendile vale nõu või menetletakse valedel alustel.			
Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks. Projektide rakendamine	Uue programmi perioodi horisontaalsetes õigusaktides sisalduvaid viiteid EL õigusaktidele on rakendajatel raske hoomata. Horisontaalsete õigusaktide valdkonnast vähene teadlikkus võib põhjustada olulisi vigu programmide ja toetusmeetmete rakendamisel.	KA (RaMin) ja RA-de poolne info ja juhiste esitamine	KA; RA-d	Vastavalt vajadusele
Suurem haldusvõimekus. Poliitika kujundamine (sh õigusaktide väljatöötamine kuni nende jõustumiseni)	Uue perioodi rakendamine viibib ja põhjustab tegevustega alustamise hiline (kaob abi andmise järjepidevus toetuse saajate jaoks, kuhjub töökoormus RÜ-le), sest õigusaktide koostamise ja kooskõlastusprotsess ei ole kvaliteetne (ebamääraseid vastastikused ootused ja vastutuse hajumine, tegevused on lõpuni läbimõttumata, mingi valdkond reguleerimata)	2007-2013 perioodi tegevuste pikendamine ja jääkide kasutamine kahe perioodi vahel. Pidev koostöö TATide väljatöötamisel sh kaasates KAd.	RÜ	Jooksev (tingimuslik)
Suurem haldusvõimekus. Projektide rakendamine (VMTd, jt kontrolliaspektid: tegevuste, riigiabi, riigihangete kontroll, tagasinõuded)	Süsteemsete vigade risk rakendussüsteemis, sest - juhendid ei ole piisavad või on vastuolulised, RHS on mitmeti tõlgendatav (nt hankeliigi valik, hanikja määratlus), TS ei vii hankeid läbi protseduuriliselt korrektselt ja toetuse saajad ei tunne nõudeid (RÜde vähene teavitustegevus nõustamisel ja koolitamisel RH osas).	Pidev juhendite uuendamine ja ajakohastamine vastavalt uuendatud õigusaktidele ja KA juhistele. KA juhendite muutmisel aktiivne kaasaraäkimine. Seniste rikkumiste ja abikõlblikkuse küsimuste logi. Toetuse saaja konsulteerimine ja senise praktika jagamine. VFO ja RRO kaasamine. RH K-L jagamine toetuse saajale. Hangete eelkontroll. RÜ töötajate (eelkõige juristide) koolitamine. Toetuse saaja konsulteerimine ja senise praktika jagamine. VFO ja RRO kaasamine. RH K-L jagamine toetuse saajale. Hangete eelkontroll. RÜ töötajate (eelkõige juristide) koolitamine. RH K-L jagamine toetuse saajale.	RA/RÜ	Jooksev
Suurem haldusvõimekus. Projektide rakendamine (VMTd, jt kontrolliaspektid: tegevuste, riigiabi, riigihangete kontroll, tagasinõuded)	Mitteabikõlblikke kulusid ei tuvastata/hüvitatakse mitteabikõlblikke kulusid, sest - tekivad tehnilised vead kontrollija puudulike teadmiste/oskuste või suure töökoormuse tõttu	Pidev koolitamine ja omavaheline kogemuste vahetus ja kaasuste läbiarutamine. Ajakohastatud protseduurid ja juhendid (majasisesed, SFOS jms). Vajadusel toetuse saajaga läbiarutamine seoses VMTde esitamisega. Topeltkontroll. VMT ja hangete menetlusprotseduuride ülevaatamine.	RÜ	jooksev
Suurem haldusvõimekus. Projektide rakendamine (VMTd, jt kontrolliaspektid: tegevuste, riigiabi, riigihangete kontroll, tagasinõuded)	Mitteabikõlblikke kulusid vm olulisi puudusi (pettusi) ei tuvastata, sest - spetsiifiliste teadmiste puudumine, sest projektid on väga	Pidev juhendite uuendamine ja ajakohastamine vastavalt uuendatud õigusaktidele ja KA juhistele. KA juhendite muutmisel aktiivne kaasaraäkimine. Seniste	RÜ	jooksev

tegevuste, riigiabi, riigihangete kontroll, tagasinõuded)	keerulised ja laiamahulised (nt haigla) ja ei saada tervikpilti projektist	rikkumiste ja abikõlblikkuse küsimuste logi. Toetuse saaja konsulteerimine ja senise praktika jagamine. VFO ja RRO kaasamine. RH K-L jagamine toetuse saajale. Hangete eelkontroll. RÜ töötajate (eelkõige juristide) koolitamine. Toetuse saaja konsulteerimine ja senise praktika jagamine. VFO ja RRO kaasamine. RH K-L jagamine toetuse saajale. Hangete eelkontroll. RÜ töötajate (eelkõige juristide) koolitamine. RH K-L jagamine toetuse saajale.		
Suurem haldusvõimekus. Projektide rakendamine (VMTd, jt kontrolliaspektid: tegevuste, riigiabi, riigihangete kontroll, tagasinõuded)	Toetust saanud projektide eesmärged ei täideta või puudub veendumus täitmises, sest - paikvaatlused ei võimalda hõlmata tervikpilti, vaid üksikuid eraldiseisvaid aspekte	Põhjalik eeltöö projekti sisuga. Koolitused.	RÜ	jooksev
Suurem haldusvõimekus. Muu (personal, IT, kohustuste lahusus)	Rakendamine on pärsitud/ei ole kooskõlas õigusaktidega, sest teadmised kontsentreeritud paari inimese kätte, probleemsed asendamised)	Töö planeerimine, praktika jagamine.	RÜ	jooksev

Allikas: prioriteetsete suundade aastaaruanded ja lõpparuanded

LISA 13. FINANTSINSTRUMENTIDE KASUTAMINE

Vastavalt üldmääruse (1083/2006) muudatusele 13. detsembrist 2011

Allikas: SA KredEx, MKM 23.03.2017. Tabelite ja jooniste allikas: SA KredEx, 27.03.2017.

Programmperioodil rakendati IARKis ühte finantskorraldusvahendit prioriteetse suuna **“Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks”** all nimega **„Stardilaenu käenduse programm”** (edaspidi Programm). Programmi elluvijaks oli SA KredEx, mis on loodud 2001. a MKMi poolt riigile kuuluva sihtasutuse ja valiti programmi elluvijaks, kuna oli ainuke riigi poolt loodud finantsasutus, kelle põhitegevuseks on aidata kaasa Eesti ettevõtete kiiremini areneda ja turvaliselt välisturgudele laieneda. Selleks pakub SA KredEx laene, riskikapitali, krediidikindlustust ja riigi garantiiga tagatise. Lisaks aitab SA KredEx Eesti elanikel parandada elamistingimusi, pakkudes kodu soetamiseks riigi garantiiga laenutagatise ning energiatõhususe suurendamise lahenduste teostamiseks laenu, tagatise ja toetusi. Programmi rakendamise käskkiri KredEx'ga sõlmiti 01.02.2008 ning programmilisi tegevusi rakendati ajavahemikul 01.02.2008-31.03.2016. a.

Programmi elluviimiseks rakendati ettevõtjatele mõeldud finantskorraldusvahendit, kokku oli programmi struktuuritoetuse maht ja sertifitseeritud kulud 6 012 808 eurot ja stardilaenu programmil puudus kaasfinantseering. Lisaks kasutati programmi vahendina investeerimistulu **491 961 eurot** (v.t programmi rakendamisel teenitud tulud ja kulud). Programmi järelejäänud vahendite väärtus (järelejäänud vahendid ning investeringute ja osalemiste väärtus enne lõpetamisdokumentide esitamist), mis kantakse ERFi ja ESFi vahenditesse oli **7 487 149 eurot** (käendustasud 365 940 + tagasivõitmisel 152 828 + vabanenud käendused 4 821 479 + veel tagasi makstavad käendused 2 146 902)⁶⁴.

Tabel 13.1: Programmi eelarve, lepingute maht

Alameede	Eelarve maht		Lepingutega kaetud maht	
	SV maht	Kaas-finantseering	SV maht (tagatissumma)	Kaas-finantseering
Stardilaenu käendus	6 012 808	0	8 037 921	0

Programmi üldeesmärk oli uute elujõuliste ettevõtjate tekke soodustamine ja alustavate ettevõtjate uuendus- ja kasvuvõime suurendamine ning programmi alaeesmärgiks oli laenukapitali kättesaadavuse parandamise abil toetada alustavaid väike- ja keskmise suurusega ettevõtjaid nende arenguks vajalike tegevuste finantseerimisel ja investeringute tegemisel⁶⁵.

Stardilaenu käenduse programmi raames väljastati ettevõtja eest tagatise/laenu ressursi krediidasutustele, kui ettevõtjal puudusid pangalaenu saamiseks piisavad tagatised või ei soovinud krediidasutus ettevõtjat finantseerida väikse summa või puuduvad tegutsemisajaloo tõttu. 2008. a alustas SA KredEx käesoleva programmi vahenditest stardilaenu käenduse pakkumist krediidasutustele, kes finantseerisid alustavate ettevõtjate projekte. SA KredEx sõlmis koostöölepped kõikide Eestis tegutsevate krediidasutustega, kes avaldasid soovi stardilaenu käenduste pakkumiseks. Kehtestatud teenusetingimuste järgi oli maksimaalne

⁶⁴ Vabanenud käenduste leidmisel on väljastatud mahust lahutatud maha käenduskohustuse saldo ning korrigeeritud summat väljamakstud käendustega (kahjujuhtumitega).

⁶⁵ Programmi raames teostatavad tegevused olid suunatud asutamisel oleva või väike- ja keskmise suurusega ettevõtjatele, kellel taotluse esitamise hetkel ei ole äriregistris ettevõtjana registreerimisest möödunud rohkem kui 36 kuud. <http://kredex.ee/ettevote/laen-ja-kaendus-3/laenukaendus-2/laenukaenduse-uldtingimused/>

käendusmäär 75% ettevõtja poolt soovitud laenust ning maksimaalne käendussumma ligi 25 000 eurot. Teenust hakati pakkuma ettevõtetele alates 3. märtsist 2008.

2010. a alustati lisaks käenduskeemile omavahenditest stardilaenu pakkumist krediitiasutustele (mis on tagatud programmi vahendite vastu 80% ulatuses). Esimesed lepingud sõlmiti sama aasta aprillis. 2016. a märtsis laekusid SA KredExile perioodi 2014- 2020 vahendid, mistõttu otsustati lõpetada perioodi 2007-2013 stardilaenu ja käenduse väljastamine ning alustada perioodi 2014-2020 rakendamise ja uute tingimustega.

Tabel 13.2: Programmi raames sõlmitud lepingute arv ning väljastatud summad aastate lõikes

Aasta	Lepingute arv	Ettevõtjate arv ⁶⁶	Tagatissumma	Laenusumma
Alameede: Stardilaenu käendus				
2008	30	30	565 489	753 985
2009	29	29	475 914	634 552
2010	69	69	1 260 926	1 681 243
2011	70	68	1 135 170	1 513 559
2012	54	53	1 038 719	1 384 958
2013	42	41	936 611	1 229 190
2014	28	28	650 372	820 753
2015	23	22	587 862	755 815
2016 (I kv)	8	8	169 700	217 500
Alameede: Stardilaen (omavahendid, mis on tagatud programmi vastu 80% ulatuses)				
2013	16	16	423 432	529 290
2014	21	21	475 344	594 180
2015	8	7	172 062	215 077
2016 (I kv)	5	5	146 320	182 900
KOKKU	Lepingute arv	Ettevõtjate arv⁶⁷	Tagatissumma	Laenusumma
2008-2016 (I kv)	403	388 unikaalset ettevõtet rakendamise perioodil kokku	8 037 921	10 513 002

Kogu programmi rakendamise ajal sõlmiti lepinguid 388 unikaalse ettevõttega (SA KredEx luges kokku ka unikaalsed ettevõtted aastate lõikes, mis on suurem, kui kogu programmi rakendamise ajal ettevõtetega sõlmitud lepingute arv).

Programmi tulemused

Tabel 13.3: Indikaatorite saavutamine

Indikaator	Sihttase	Saavutustase	%	Põhjendus
1. käenduse ja laenu abil tegevust alustanud või laiendanud ettevõtjate arv	sihttase: 350 ettevõtjat	388 unikaalset ettevõtet	110,8%	

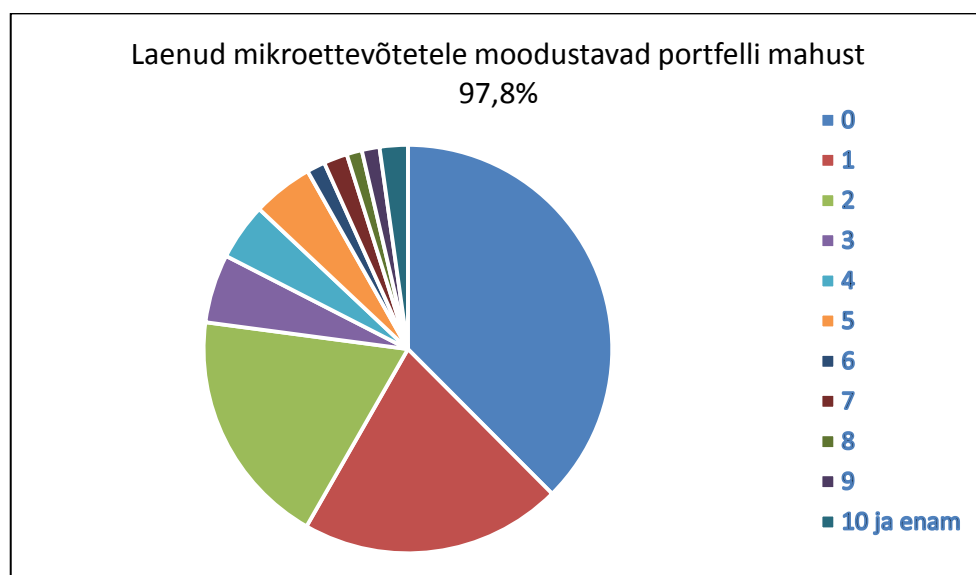
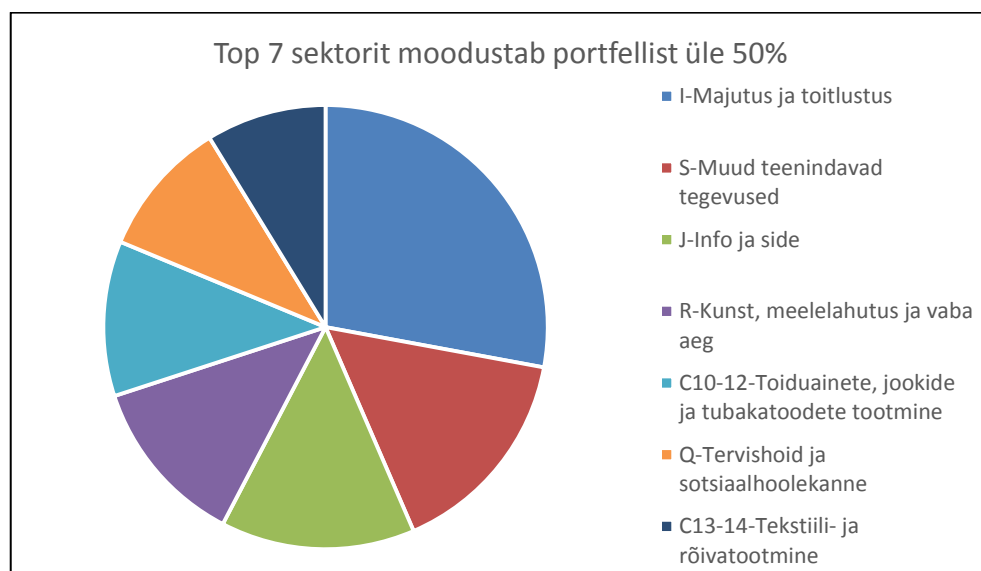
⁶⁶ Unikaalsete ettevõtjate arv aastate lõikes

⁶⁷ Unikaalsete ettevõtjate arv kogu programmis

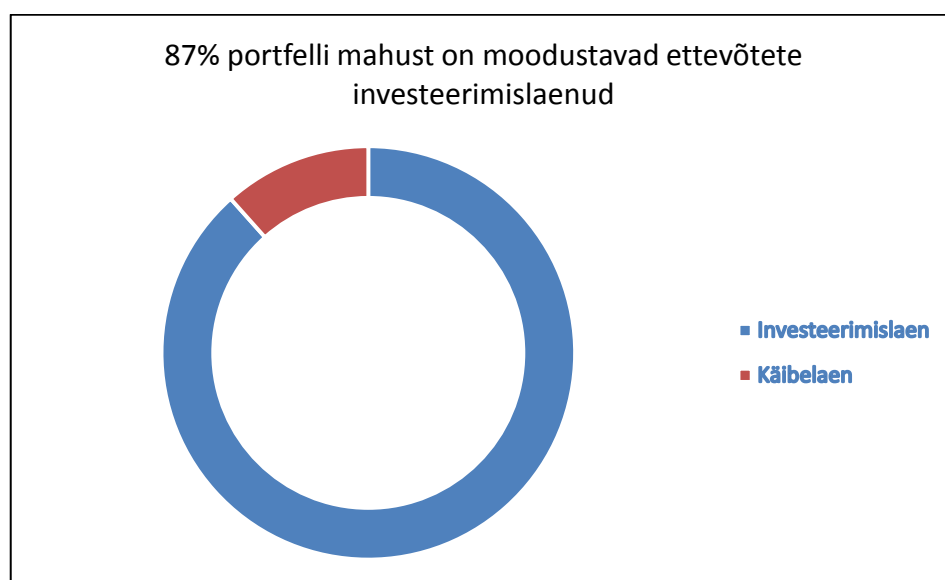
2. alustavatele ettevõtjatele kättesaadavaks tehtud laenusumma	sihttase: 9 000 000 eurot	10 513 002 eurot	115%	
--	---------------------------	------------------	------	--

Hinnang eesmärkide ja indikaatorite saavutamisele on positiivne. Programmiga seatud väljundindikaatorid on täidetud ning programmi vahendeid (6 012 808) on võimendatud 1,75 korda (kättesaadavaks tehtud laenumaht koos käendatud summaga 10 513 002). Seatud väljundindikaatoreid arvesse võttes oli oodatav võimendus 1,5 kordne. Sellest tulenevalt on KredExile antud kapitali kasutus olnud oodatust efektiivsem, mis omakorda viitab sellele, et programmi eesmärk „Laenukapitali kättesaadavuse parandamise abil toetada alustavaid väike- ja keskmise suurusega ettevõtjaid nende arenguks vajalike tegevuste finantseerimisel ja investeeringute tegemisel“ on samuti täidetud oodatust paremini. Programmi eesmärgi saavutamist toetab ka kättesaadavaks tehtud laenumahtude jagunemine ennekõike just väiksematele ettevõtetele ning enamus laenusummast kasutati investeeringuteks.

Meetme jaotus ettevõtete suuruse ja tüübi järgi

Laenu ja käenduse kasutamise sihtotstarve

Programmi mõju horisontaalsetele teemadele

Programmi mõju horisontaalsetele teemadele on neutraalne. Võttes arvesse, et 1/3 laenusummast on saanud ettevõtted väljas poolt Harjumaad, võib nimetada teatavat mõju regionaalsele arengule läbi ettevõtluse edendamise ning seeläbi ka tööhõivele seoses töökohtade loomise ja/või säilitamisega.

Hinnang rakendamisele

Programmi rakendamisel ei esinenud märkimisväärsed probleeme. Rakendamise alguses selgus, et toote ülesehitus selliselt, et käendusotsus tehakse enne laenuotsust ei toimi, kuna ka SA KredExi käendusega ei pruukinud pangad laenu väljastada, mis tõi kaasa ettevõtjate pahameele. Skeemi muudeti operatiivselt ning edaspidi pöördus ettevõtja panka, kes tegi ise vajadusel SA KredExisse käendustaotluse ning suhtles ettevõtjaga.

Programmi kahjud

Programmi kahjud on esitatud seisuga 27.05.2016. Kuna keskmine kahju tekkimise aeg on 1,5-2 aastat pärast laenu väljastamist, võib eeldada, et väljamakstud kahjusumma suureneb, kuna viimased käendused väljastati märtsis 2016. Teisalt väheneb väljamakstud kahjusumma tagasivõtmiste ja tulevikus teenitavate käendustasude arvelt.

Tabel 13.4: Programmi kahjud seisuga 27.05.2016

Aasta	Ülesöeldud lepingute arv	Väljamakstud kahjusumma
Alameede: Stardilaenu käendus		
2009	4	68 934
2010	13	215 515
2011	12	158 195
2012	12	201 189
2013	10	141 919
2014	7	120 514

2015	13	122 347
2016	2	21 901
Alameede: Stardilaen		
2015	1	19 026
2016	0	0
Kokku	75	1 069 539

Hinnang toetuse andmisele ja kasutamisele

Hinnang toetuse andmisele ja kasutamisele on kokkuvõtvalt positiivne. Programmi mõjul tekkis alustavatel ettevõtetel võimalus äriidee rahastamiseks võtta laenu pangast, mis programmi poleks tõenäoliselt võimalikuks osutunud. Kuigi töökohtade loomine polnud programmi raames omaette indikaator, loodi SA KredExi andmetel programmi tegevustega juurde 1644 uut töökohta. Seejuures töötas taotlemise hetkel ettevõtetes 831 töötajat. Sellest tulenevalt saab väita, et programmi tegevused aitasid kaasa IARK eesmärkide saavutamisele.

Kokkuvõttes on RÜ ja RA hinnang programmi tegevustele positiivne. Rakendamise käigus kohandus SA KredEx kiiresti vastavalt ettevõtjate ootustele (nt muudeti taotlemise protsessi rakendamise algaastatel). Rakendamise käigus töötati välja ka alternatiivne laenuskeem krediitiasutustele, kel puudus võimalus või huvi kasutada käenduskeemi, seejuures jäid stardilaenu tingimused ettevõtjale täpselt samaks. Kõik sellised kiiret reageerimist ootavad tegevused aitasid kaasa programmi eesmärkide saavutamisele.

Stardilaenu või stardilaenu käendust väljastavad täna 6 ehk kõik Eestis tegutsevat pangad ([Citadele Pank](#), [Nordea Pank](#), [SEB Pank](#), [Swedbank](#), [Versobank](#) ja [Tallinna Äripank](#)), kellega SA KredEx on sõlminud vastavad koostöölepingud. SA KredEx on avatud tegema koostööd ka teiste pankadega, kes soovi avaldavad.

- Teave rakenduskava vahendite tagasivõtmise kohta finantskorraldusvahenditest – programmiperioodi jooksul ei võetud programmidest vahendeid välja. Programmidest tagasilaekuvaid vahendeid või kohustuste alt vabanevaid vahendeid kasutatakse edasi läbi finantsinstrumentide sama sihtrühma heaks.
- teave haldusfondi halduri, fondihaldurite ja lõplike toetusesaajate valikumenetluse kohta – laenude/käenduste väljastamine toimus vastavalt KredExi tootetingimustele ja protseduuridele. Olulisemad juhendid on kinnitatud nõukogu poolt
- teave järelejäänud vahendite kohta, mis hõlmab struktuurifondide vahenditesse kantavate järelejäänud vahendite taaskasutamise kohta käivat teavet, täpsustades järelejäänud vahendite haldamise eest vastutava pädeva ametiasutuse, uuesti kasutamise vormi, eesmärgi, asjaomase geograafilise ala ja kavandatava kestuse – järelejäänud vahendeid kasutatakse SA KredExi vastavalt programmi väljumisstrateegiale ehk samal eesmärgil. Vahendite väljaviimine SA KredExist ei ole võimalik, kuna vahendid on arvatud sihtkapitali koosseisu.

Programmi tegevuste jätkusuutlikkus

SA KredEx jätkab programmi raames vahendite kasutamist ettevõtjate laenukapitali kättesaadavuse parandamise eesmärgil, kuna pankadel puudub jätkuvalt huvi alustavate ettevõtjate finantseerimiseks, peamiselt põhjusel, et alustavate ettevõtjate laenusumma on väikesed ja nende väljastamisest saadav tasu ei kata tihtipeale panga enda kulusid. Samuti ei finantseeri pangad ettevõtjaid, kel puudub laenuväljastamiseks piisav tagatis.

Programmi rakendamisel teenitud tulud ja kulud

Tabel 13.5: Rakendamisel teenitud tulud ja kulud

Periood 1.02.2008 - 31.03.2016	
<i>Tulud</i>	
Käendustasud	365 940
Investeerimistulud	491 961
Tagasivõitmised	152 828
<i>Kulud</i>	
Väljamakstud kahju	-1 069 539
Administreerimise kulu ⁶⁸	0

Arvestada tuleb samas, et lõplikud programmi tulud ja kulud selguvad 2021. a, mil lõppevad viimased käenduslepingud.

Lisainformatsioon rakenduskava rahastamisvahendite kohta:

- IARKis ei loodud perioodi jooksul ühtegi fondi;
- kapitaliseeritud intressitoetuste ja garantiitasude toetust ei pakutud.

⁶⁸ Programmi vahenditest administreerimiskulu ei võetud. Administreerimiskulu võeti tagasilaekuvatest vahenditest ning kogu programmi rakendamise administreerimiskulu on 86 465 eurot.

Tabel 13.6: Finantskorraldusvahendite rakendamise vastavalt EK vormile

No. of section in SFC2007	Required information/data	Required format info/ data	Comments
II. Description and identification of the entities which implement financial engineering instrument - level of the specific fund implemented without a holding fund (Article 67(2)(j)(i&ii) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)			
II.1	Financial engineering instrument (name and registered place of business)	text	Programme "Start-up and micro loan guarantees", Estonia
II.2	Attributable to Article 44, first paragraph (a), (b) or (c) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)?		
	(a) financial engineering instruments for enterprises	selection	A
	(b) urban development funds		
	(c) funds or other incentive schemes providing loans, guarantees for repayable investments, or equivalent instruments, for energy efficiency and use of renewable energy in buildings, including in existing housing		
II.3	Type of financial product offered by the financial engineering instrument to the final recipients		
II.3.1	equity	selection	NO
II.3.2	loan		NO
II.3.3	guarantee		YES

II.3.4	other product (interest rate subsidies, guarantee fee subsidies and equivalent measures)		NO
II.4	Financial engineering instrument manager (name and registered place of business)	text	Foundation KredEx, Hobujaama 4, 10151 Tallinn, Estonia
II.7	Legal status of the financial engineering instruments		
	independent legal entities governed by agreements between the co-financing partners or shareholders	selection	NO
	separate block of finance within a financial institution		YES
II.6	Date of signature of funding agreement with managing authority	date (format: DD/MM/YY)	01/02/2008
III. Operational Programme contributions paid to the financial engineering instrument (Article 67(2)(j)(iii) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)			
III.2	Operational Programme contributions paid to the specific fund		
III.2.1	Amounts of assistance from the Structural Funds paid to the specific fund		
III.2.1.1*	ERDF amounts of assistance committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount in EUR)	0

III.2.1.2	ERDF amounts of assistance paid to the specific fund (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.1.3*	ESF amounts of assistance committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount in EUR)	6 012 808
III.2.1.4	ESF amounts of assistance paid to the specific fund (in EUR)	number (amount in EUR)	6 012 808
III.2.2	Amounts of national co-financing paid to the specific fund		
III.2.2.1*	National public co-financing committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.2.2	National public co-financing paid to the specific fund (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.2.3*	National private co-financing committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount in EUR)	0
III.2.2.4	National private co-financing paid to the specific fund (in EUR)	number (amount in EUR)	0

III.2.3	Other ERDF or ESF Operational Programme(s) providing contributions to the specific fund	selection (yes/no)	0
III.3*	Amounts of other assistance paid to the specific fund outside this Operational Programme (in EUR)	number (amount)	0
III.4	Management costs and fees paid to the specific fund (in the meaning of Article 78(6)(d) of Council Regulation (EC) No 1083/2006) (in EUR)	number (amount in EUR)	0
IV.6	Additional information for the final report on implementation		
IV.6.1	Amount of capitalised interest rate subsidies and guarantee fee subsidies	number (amount in EUR)	N/A
IV.6.2	Interest generated by payments from the programme and attributable to the Structural Funds (in EUR):	Sum (amount in EUR)	491 961
IV.6.2.1	out of which interest generated by payments from the programme to the specific fund attributable to Structural Funds and <u>invested</u> in activities according to Article 78(6) and the first paragraph of Article 78(7) of the General Regulation (in EUR)	number (amount in EUR)	491 961

IV.6.2.2	out of which interest generated by payments from the programme to the specific fund attributable to Structural Funds, <u>not used</u> in activities according to Art 78(6) and the first paragraph of Art 78(7) of the General Regulation (in EUR)	number (amount in EUR)	0
IV.6.3	The date of winding up (as envisaged in the funding agreement)	date (format: DD/MM/YYYY)	31/03/2016
IV.6.4	Withdrawals of programme resources from FEIs (in EUR)	number (amount in EUR)	0
IV.6.5	Value of legacy resources (residual funds and value of investments and participations recorded before the submission of closure documents) attributable to ERDF/ESF resources	number (amount in EUR)	7 487 149
IV. Operational Programme contributions paid by financial engineering instrument(s) to final recipients (Article 67(2)(j)(iv) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)			

IV.1	Operational Programme contributions paid to final recipients in loans		N/A
IV.1.1	Name of loan product	text	N/A
IV.1.2*	Number of final recipients supported		N/A
IV.1.2.1*	out of which large enterprises	number	N/A
IV.1.2.2*	out of which SMEs	number	N/A
IV.1.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	N/A

IV.1.2.3*	out of which individuals	number	N/A
IV.1.2.4*	out of which urban projects	number	N/A
IV.1.2.5*	out of which other recipients supported	number	N/A
IV.1.3*	Number of loan contracts signed with final recipients	number	N/A
IV.1.4*	Total value of loans committed in contracts signed with final recipients (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.1.4.1*	out of which Operational Programme contributions	number (amount in EUR)	N/A
IV.1.5	Amounts of Operational Programme contributions paid to final recipients in loans (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.1.5.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.1.6	Date of signature of funding agreement between a managing authority and a specific fund for this loan product	date (format: DD/MM/YYYY)	N/A

IV.5.2* IV.1.7*	Total amount of other contributions, outside ERDF or ESF mobilised at the level of final recipients (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.2	Operational Programme contributions paid to final recipients in guarantees		
IV.2.1	Name of guarantee product	text	Stardilaenu käendus
IV.2.2*	Number of final recipients supported		
IV.2.2.1*	out of which large enterprises	number	0
IV.2.2.2*	out of which SMEs	number	388
IV.2.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	356
IV.2.2.3*	out of which individuals	number	0
IV.2.2.4*	out of which urban projects	number	0
IV.2.2.5*	out of which other recipients supported	number	0
IV.2.3*	Amounts of Operational Programme contributions blocked for guarantee contracts signed (in EUR)	number (amount in EUR)	6 012 808

IV.2.4	Amounts of Operational Programme contributions blocked for guarantee contracts for loans paid (in EUR)	number (amount in EUR)	6 012 808
IV.2.4.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount in EUR)	6 012 808
IV.2.5*	Number of loans paid to final recipients in relation to guarantees contracts signed with final recipients	number	403
IV.2.6	Amount of loans actually paid to final recipients in relation to guarantees contracts signed (in EUR)	number (amount)	10 513 002
IV.2.7	Date of signature of funding agreement between a managing authority and a specific fund for this guarantee product	date (format: DD/MM/YYYY)	01/02/2008
IV.3	Operational Programme contributions paid to final recipients in equity/venture capital		
IV.3.1	Name of equity/venture capital product	text	N/A
IV.3.2*	Number of final recipients supported		
IV.3.2.1*	out of which large enterprises	number	N/A
IV.3.2.2*	out of which SMEs	number	N/A
IV.3.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	N/A
IV.3.2.3*	out of which urban projects	number	N/A
IV.3.2.4*	out of which other recipients supported	number	N/A

IV.3.3*	Number of equity/venture capital investments made in line with agreements signed between a MA and a specific (equity/venture capital) fund	number	N/A
IV.3.4	Amounts of Operational Programme contributions paid to investments made in line with agreements (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.3.4.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.3.5	Date of signature of funding agreement between managing authority and specific fund for this equity/venture capital product	date (format: DD/MM/YYYY)	N/A
IV.3.6*	Total amount of other contributions, outside ERDF or ESF mobilised at the level of final recipients (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.4	Operational Programme contributions paid to final recipients in other financial products		
IV.4.1	Name of other financial product	text	N/A
IV.4.2*	Number of final recipients supported		
IV.4.2.1*	out of which large enterprises	number	N/A
IV.4.2.2*	out of which SMEs	number	N/A
IV.4.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	N/A
IV.4.2.3*	out of which individuals	number	N/A

IV.4.2.4*	out of which urban projects	number	N/A
IV.4.2.5*	out of which other recipients supported	number	N/A
IV.4.3	Amounts of Operational Programme contributions paid to the final recipients (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.4.3.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount in EUR)	N/A
IV.4.4*	Number of other financial products provided to final recipients	number	N/A
IV.4.5	Date of signature of funding agreement between a managing authority and a specific fund for this (other) financial product	date (format: DD/MM/YYYY)	N/A
IV.5	Indicators		
IV.5.1*	Number of jobs created	number	1644

Allikas: SA KredEx 27.03.2017

LISA 14. PEATATUD PROJEKID

Tegemist on haldus- või kohtumenetluste tõttu peatatud projektidega, millele ei ole tagasinõuet vormistatud ning mille kulud jäetakse abikõlblikuks kuluaruandesse.

RAKENDUSKAVA NIMI							
Inimressursi arendamise rakenduskava							
ÜHTNE TUNNUS- KOOD							
2007EE051PO001							
PRIORITEET	PROJEKTI VIITENUMBER	PROJEKTI NIMI	PROJEKTI NIMI / TOETUSESAAJA NIMI	TOETUSE SAAJA MAKSTUD RAHASTAMIS- KÕLBLIKUD KULUD ¹⁾ (eurodes)	LIIDU OSALUS ²⁾ (eurodes)	HALDUSMENETLUSE TÕTTU PEATATUD PROJEKTID*	KOHTUMENETLUSE TÕTTU PEATATUD PROJEKTID*
1.4. Teadmised ja oskused uuendusmeelseks ettevõtluseks	1.4.0701.13-0132	MagicSIM toode turundamine	OÜ MeraTel	308 000,00	154 000,00		X

Allikas: KA, seisuga 31.01.2017

*sh projektid, mis kriminaalmenetluse tõttu peatatud ja mille osas rakendusüksus ootab kriminaalmenetluse või kohtumenetluse tulemusi, misjärel saab jätkata haldusmenetlusega